

**T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
DERS KİTAPLARININ METİN MERKEZLİ ÖLÇÜTLER
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Yasin GÖKOĞLU

Danışman
Doç. Dr. Seçil HİRİK

Nevşehir
Şubat 2023

**T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
DERS KİTAPLARININ METİN MERKEZLİ ÖLÇÜTLER
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Yasin GÖKOĞLU

Danışman
Doç. Dr. Seçil HİRİK

Nevşehir
Şubat 2023

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Yasin GÖKOĞLU

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Metin Merkezli Ölçütler Bağlamında İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Yasin GÖKOĞLU

Danışman
Doç. Dr. Seçil HİRİK

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Ali MEYDAN

KABUL VE ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Seçil HİRİK danışmanlığında Yasin GÖKOĞLU tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Metin Merkezli Ölçütler Bağlamında İncelenmesi” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

...../...../.....

JÜRİ

İMZA

Danışman: Doç. Dr. Seçil HİRİK

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Mediha MANGIR

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Dursun DEMİR

.....

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun ...../..... /..... tarih ve sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

...../..... / .....

Dr. Öğr. Üyesi Volkan Recai ÇETİN
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmamın her aşamasında kıymetli bilgileri ve fikirleriyle yolumu aydınlatan, desteğini daima hissettiğim, birlikte çalışma fırsatı bulduğum için kendimi şanslı addettiğim değerli danıőmanım Doç. Dr. Seçil HİRİK'e; tez jürimde yer alıp değerli görüőlerini benimle paylaşan Dr. Öğr. Üyesi Mediha MANGIR ve Dr. Öğr. Üyesi Dursun DEMİR'e; yüksek lisans eğitimime katkı sağlayan tüm hocalarıma; her zaman yanımda olan anneme, ablama, eőime, biricik kızıma ve emeği geçen herkese sonsuz teşekkür ederim.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARININ METİN MERKEZLİ ÖLÇÜTLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Yasin GÖKOĞLU

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Ocak 2023,
Danışman: Doç. Dr. Seçil HİRİK

ÖZET

Değişen yaşam koşulları, gelişen teknoloji, farklılaşan ihtiyaçların varlığı toplumların birbiriyle olan iletişimlerini arttırmış ve bu durum da sağlıklı iletişimde gerekli olan ortak dil kullanma çabasını ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla dil öğrenme ve bunun bir alt bileşeni olan yabancı dil öğrenme ihtiyacı kendini göstermektedir. Yabancılar, çeşitli sebeplerle Türkçe öğrenme ihtiyacı duymaktadır ve bu durum yabancı dil olarak Türkçe öğretimini önemli kılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile kişilere okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini kazandırmak hedeflenir. Bu dört temel becerinin kazandırılmasında ders kitaplarında yer alan okuma metinleri önemli yer tutar.

Metin; cümlelerin yan yana gelmesiyle oluşan, ifadeleri ayrıntılarıyla sunan, iletişimsel yönü güçlü olan genişletilmiş yargı bütünüdür. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında yer alan metinlerin özenle oluşturulması ve dil becerilerinin kazandırılmasında yardımcı olması beklenir. Oluşturulan metinleri, metinsellik ölçütlerine göre inceleyen ve metinlerin sınıflandırılma kurallarını ortaya koyan dilbilim alanı metindilbilim olarak ifade edilir. Metindilbilim, metinlerde bulunması gereken nitelikleri inceler ve metinsellik ölçütlerine göre değerlendirir. İlk defa Beaugrande ve Dressler (1981: 113) tarafından somut olarak ifade edilen bu ölçütler metin merkezli ve okur merkezli olmak üzere ikiye ayrılır. Metin merkezli metinsellik ölçütleri bağdaşıklık ve tutarlılık oluşturur. Bağdaşıklık; metni oluşturan unsurlar arasındaki anlamsal bağların yanında, cümleler arasında dil bilgisel ilişkilerin bulunması olarak ifade edilebilir. Gönderim, eksilti, değiştirim, bağıntı unsurları, kelime bağdaşıklığı, zaman ve işlevsel cümle yapısı bağdaşıklığı sağlayan araçlardır. Metinde aktarılmak istenen düşüncelerin ve olayların belli bir mantık içinde okura iletilmesi ise tutarlılık olarak açıklanır. Oluşturulan metnin konu bütünlüğünün sağlanması noktasında tutarlılık önem arz eder. Bir metnin, metin olmayan söz yığınlarından farklı olması için bu ölçütleri karşılaması gerekir.

Çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan okuma metinlerini metin merkezli ölçütler olan bağdaşıklık ve tutarlılık yönünden incelemektir. Bu amaç doğrultusunda Yeni Hitit 1-2-3 ders kitaplarında yer alan 127 okuma metni bağdaşıklık ve tutarlılık yönünden incelenmiş ve elde edilen bulgulardan hareketle örnekler sunularak yorumlanmış, yüzde istatistikleriyle karşılaştırmalar yapılmıştır.

Çalışma kapsamında ele alınan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için oluşturulan okuma metinlerinin bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütleri dikkate alınarak hazırlandığı görülmüştür. Okuma parçalarında başvuru bağdaşıklık ve tutarlılık araçları ile metni oluşturan kelime, cümle ve paragraflar arasında dil bilgisel ve sözcüksel

ilişkilerle anlamsal bağlar kurulmuş, kullanılan dil unsurları ile metinlerdeki ifadelerin uyumu gözetilmiştir. İncelenen metinlerde kullanılan bağdaşıklık ve tutarlılık araçları ile metinlerin etkisinin artmasına, tekdüzelikten sıyrılmasına ve akıcılık kazanmasına katkı sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, ders kitabı, metindilbilim, metinsellik ölçütleri, bağdaşıklık, tutarlılık

**ANALYSIS OF TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE
COURSEBOOKS IN TERMS OF TEXTUALITY FEATURES**

Yasin GÖKOĞLU

**Neveşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences
Department of Turkish and Social Sciences, Postgraduate Degree**

January 2023,

Assoc. Prof. Secil HIRIK

ABSTRACT

Today, changing living conditions, developing technology and the presence of differentiating needs increased the communication of societies with each other, revealing the effort to use a common language, which is necessary for accurate communication. For this reason, the need to learn a language, and a foreign language, which is the sub-component of it, manifested itself. Foreigners need to learn Turkish for various reasons and this makes teaching Turkish as a foreign language important. With the teaching of Turkish as a foreign language, the purpose is to give people reading, listening, speaking, and writing skills. The reading texts in textbooks play important roles in acquiring these four basic skills.

Text is an extended judgment form formed by the juxtaposition of sentences and presents the expressions in detail with a strong communicative aspect. It is expected that the texts in the textbooks prepared for teaching Turkish as a foreign language are carefully created and will help in acquiring language skills. The field of linguistics, which examines the created texts according to the criteria of textuality and uncovers the classification rules of the texts, is referred to as text linguistics. Text linguistics examines the features that must be present in texts and evaluates them according to the criteria of textuality. These criteria, which were expressed concretely by Beaugrande and Dressler (1981: 113) for the first time, are divided into two as *text-centered* and *reader-centered*. Cohesion and coherence constitute the text-centered criteria. Cohesion can be expressed as the presence of grammatical relations between sentences, as well as the semantic relations between the elements that constitute the text. Reference, ellipsis, substitution, conjunction and lexical cohesion are the tools providing tense and functional sentence structure cohesion. The transmission of the thoughts and events intended to be conveyed in the text to the reader within certain logic is referred to as coherence, which is important at the point of ensuring the subject integrity of the created text. A text must meet these criteria to be different from non-text mere words.

The purpose of the present study is to examine the reading texts in the textbooks used in teaching Turkish as a foreign language in terms of text-centered criteria, cohesion, and coherence. For this purpose, a total of 127 reading texts in the Yeni Hitit 1-2-3 textbooks were examined in terms of cohesion and coherence, interpreted by presenting examples based on the findings obtained, and comparisons were made with percentage statistics.

It was found that the reading texts that were created for teaching Turkish as a foreign language, which is discussed within the scope of the study, were prepared by considering the cohesion and coherence criteria. Grammatical and lexical relations

were established between the cohesion and coherence tools that were used in the reading passages and the words, sentences, and paragraphs that constituted the text, and the harmony of the language elements used and the expressions in the texts was observed. The cohesion and coherence tools that were used in the texts contributed to increasing the effect of the texts, eliminating the monotony, and gaining fluency.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, coursebook, text linguistics, criteria of textuality, cohesion, coherence

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK.....	ii
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

1.1. Problem.....	5
1.2. Konu.....	6
1.3. Amaç.....	6
1.4. Yöntem.....	7
1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE BULGULAR

2.1. Dil Kavramı.....	10
2.2. Dilbilim.....	12
2.3. Metin.....	14
2.3.1. Yabancı Dil Öğretiminde Metin.....	16
2.4. Metindilbilim.....	18
2.5. Metinsellik Ölçütleri.....	20
2.5.1. Genel Alanyazın Taraması.....	22
2.5.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Yapılan Çalışmalar.....	25
2.5.3. Metin Merkezli Ölçütler.....	28
2.5.3.1. Bağdaşıklık (Cohesion).....	28
2.5.3.1.1. Bağdaşıklık Unsurları.....	32
2.5.3.1.1.1. Gönderim (Reference).....	32

2.5.3.1.1.1.1. Dış Gönderim (Exophora).....	34
2.5.3.1.1.1.2. İç Gönderim (Endophora)	41
2.5.3.1.1.1.2.1. Ön Gönderim (Cataphora)	41
2.5.3.1.1.1.2.2. Art Gönderim (Anaphora).....	49
2.5.3.1.1.1.2.2.1.Zamirlerle Yapılan Art Gönderim.....	50
2.5.3.1.1.1.2.2.2.-ki Aitlik Eki ile Yapılan Art Gönderim	72
2.5.3.1.1.1.2.2.3.İyelik Ekleriyle Yapılan Art Gönderim.....	73
2.5.3.1.1.1.2.2.4. Belirtme Durum Ekiyle Yapılan Art Gönderim.	78
2.5.3.1.1.1.2.2.5. Şahıs Ekleriyle Yapılan Art Gönderim	82
2.5.3.1.1.1.2.2.6. Sıfatlarla Yapılan Art Gönderimler.....	93
2.5.3.1.1.2. Eksiltili Yapılar (Ellipse)	116
2.5.3.1.1.2.1. Öge Eksiltisi	118
2.5.3.1.1.2.2. Ek Eksiltisi	134
2.5.3.1.1.2.3. Cümle Eksiltisi	139
2.5.3.1.1.3. Bağlantı Unsurları (Cohesive Devices)	144
2.5.3.1.1.3.1.Ekleyici Bağlantı Unsurları	146
2.5.3.1.1.3.2. Çeldirici Bağlantı Unsurları.....	160
2.5.3.1.1.3.3. Nedenleyici Bağlantı Unsurları	166
2.5.3.1.1.3.4. Zamanlayıcı Bağlantı Unsurları.....	171
2.5.3.1.1.4. Değişim (Substitution).....	183
2.5.3.1.1.5. Kelime Bağdaşıklığı (Lexical Cohesion).....	194
2.5.3.1.1.5.1. Aynı Kelimelerin Tekrar Edilmesi.....	196
2.5.3.1.1.5.2. Eş veya Yakın Anlamlı Kelimelerin Tekrarı	216
2.5.3.1.1.5.3. Üst ve Alt Anlam İlişkili Kelime Kullanımı	221
2.5.3.1.1.5.4. Eşdizimli Kelimelerin Kullanımı	227
2.5.3.1.1.6. Bağdaşıklık Yönünden Karşılaştırmalı Genel Değerlendirme	234
2.5.3.1.1.7. Zaman (Tense)	240
2.5.3.1.1.8. İşlevsel Cümle Yapısı (Functional Sentence Structure)....	255
2.5.3.2. Tutarlılık (Coherence).....	270
2.5.3.2.1. Özelleştirme Bağlantısı	271
2.5.3.2.2. Genelleştirme Bağlantısı	275
2.5.3.2.3. Neden-Sonuç Bağlantısı.....	277

2.5.3.2.4. Karşılaştırma Bağlantısı.....	281
2.5.3.2.5. Karşıtlık Bağlantısı.....	288

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ.....	294
ÖNERİLER	311
KAYNAKÇA	315
EKLER.....	326

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Metinsellik Ölçütlerinin Boyutları	30
Tablo 2.2. Gönderim Unsurları Toplam Değerinin Seviyelere Göre Dağılımı	115
Tablo 2.3. Zamir ve Sıfat ile Yapılan Gönderimlerin Seviye İçindeki Dağılımı	116
Tablo 2.4. Okuma Metinlerinde Bağdaşıklık Araçlarının Seviye İçindeki Dağılımı	238
Tablo 2.5. Bağdaşıklık Araçları Toplam Değerinin Düzeylere Göre Oranı.....	239
Tablo 2.6. Yeni Hitit Okuma Metinlerinde Tutarlılık Bağlantılarının Düzeylere Göre Dağılımı	292
Tablo 2.7. Metin Merkezli Ölçütler Arasındaki Görünüm.....	293

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1.Beaugrande ve Dressler'in (1981) Metinsellik Ölçütleri.....	20
Şekil 2.2.Beaugrande ve Dressler'in (1981) Metin Merkezli Ölçütleri.....	21
Şekil 2.3.Gönderim Türleri.....	34
Şekil 2.4.Eksilti Türleri.....	117
Şekil 2.5.İşlevine Göre Bağlantı Unsurları.....	145
Şekil 2.6.Değiştirim Türleri	184

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 2.1.A1 Düzeyi Metinlerde Şahıs Ekleriyle Yapılan Art Gönderim Oranları	84
Grafik 2.2.A2 Düzeyi Metinlerde Şahıs Ekleriyle Yapılan Art Gönderim Oranları	85
Grafik 2.3.B1 Düzeyi Metinlerde Şahıs Ekleriyle Yapılan Art Gönderim Oranları.	87
Grafik 2.4.B2 Düzeyi Metinlerde Şahıs Ekleriyle Yapılan Art Gönderim Oranları.	89
Grafik 2.5.C1 Düzeyi Metinlerde Şahıs Ekleriyle Yapılan Art Gönderim Oranları.	92
Grafik 2.6.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Art Gönderim Unsurlarının Dağılımı	110
Grafik 2.7.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Art Gönderim Unsurlarının Dağılımı	111
Grafik 2.8.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Art Gönderim Unsurlarının Dağılımı	112
Grafik 2.9.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Art Gönderim Unsurlarının Dağılımı	113
Grafik 2.10.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Art Gönderim Unsurlarının Dağılımı	114
Grafik 2.11.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Öge Eksiltisi Dağılımı	121
Grafik 2.12.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Öge Eksiltisi Dağılımı	124
Grafik 2.13.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Öge Eksiltisi Dağılımı	127
Grafik 2.14.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Öge Eksiltisi Dağılımı	131
Grafik 2.15.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Öge Eksiltisi Dağılımı	134
Grafik 2.16.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eksilti Oranları	141
Grafik 2.17.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eksilti Oranları	142
Grafik 2.18.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eksilti Oranları	142
Grafik 2.19.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eksilti Oranları	143
Grafik 2.20.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eksilti Oranları	144
Grafik 2.21.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağıntı Unsurlarının Kullanım Oranı	177
Grafik 2.22.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağıntı Unsurlarının Kullanım Oranı	178
Grafik 2.23.A1 ve A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Sık Kullanılan Bağıntı Unsurları	178
Grafik 2.24.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağıntı Unsurlarının Kullanım Oranı	179
Grafik 2.25.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Sık Kullanılan Bağıntı Unsurları	180
Grafik 2.26.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağıntı Unsurlarının Kullanım Oranı	180

Grafik 2.27.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağını Unsurlarının Kullanım Oranı	181
Grafik 2.28.B2 ve C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Sık Kullanılan Bağını Unsurları	182
Grafik 2.29. Okuma Metinlerinde Sık Kullanılan Bağını Unsurları.....	183
Grafik 2.30.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değişirim Unsurlarının Dağılımı... 185	
Grafik 2.31.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değişirim Unsurlarının Dağılımı... 187	
Grafik 2.32.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değişirim Unsurlarının Dağılımı ... 189	
Grafik 2.33.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değişirim Unsurlarının Dağılımı... 191	
Grafik 2.34.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değişirim Unsurlarının Dağılımı... 194	
Grafik 2.35.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde En Sık Tekrarlanan Kelimeler 200	
Grafik 2.36.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde En Sık Tekrarlanan Kelimeler 204	
Grafik 2.37.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde En Sık Tekrarlanan Kelimeler 208	
Grafik 2.38.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde En Sık Tekrarlanan Kelimeler 211	
Grafik 2.39.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde En Sık Tekrarlanan Kelimeler 215	
Grafik 2.40.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağdaşıklık Araçlarının Kullanımı. 235	
Grafik 2.41.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağdaşıklık Araçlarının Kullanımı. 235	
Grafik 2.42.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağdaşıklık Araçlarının Kullanımı. 236	
Grafik 2.43.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağdaşıklık Araçlarının Kullanımı. 237	
Grafik 2.44.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağdaşıklık Araçlarının Kullanımı. 237	
Grafik 2.45. Bağdaşıklık Görünümlerinin Düzeylere Göre Dağılımı..... 240	
Grafik 2.46.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Dağılımı 243	
Grafik 2.47.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eylem Zamanının Çekimi..... 244	
Grafik 2.48.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Dağılımı 247	
Grafik 2.49.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eylem Zamanının Çekimi..... 247	
Grafik 2.50.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Dağılımı 250	
Grafik 2.51.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eylem Zamanının Çekimi 251	
Grafik 2.52.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Dağılımı 253	
Grafik 2.53.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eylem Zamanının Çekimi 253	
Grafik 2.54.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Dağılımı 254	
Grafik 2.55.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eylem Zamanının Çekimi 255	
Grafik 2.56.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşlevsel Cümle Yapısı Dağılımı..... 259	
Grafik 2.57.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ad ve Eylem Cümlelerinin Oranı ... 259	

Grafik 2.58.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşlevsel Cümle Yapısı Dağılımı.....	261
Grafik 2.59.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ad ve Eylem Cümlelerinin Oranı ...	262
Grafik 2.60.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşlevsel Cümle Yapısı Dağılımı.....	264
Grafik 2.61.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ad ve Eylem Cümlelerinin Oranı ...	264
Grafik 2.62.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşlevsel Cümle Yapısı Dağılımı.....	266
Grafik 2.63.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ad ve Eylem Cümlelerinin Oranı ...	267
Grafik 2.64.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşlevsel Cümle Yapısı Dağılımı.....	269
Grafik 2.65.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ad ve Eylem Cümlelerinin Oranı ...	269
Grafik 2.66. Kullanılan Tutarlılık Görünümlerinin Düzeylere Göre Karşılaştırılması	292

GİRİŞ

Bireyler, sürekli değişen ve gelişen yaşam şartlarına ayak uydurabilmek için kendilerini geliştirmek isterler. Değişen yaşam koşulları, gelişen teknoloji, farklılaşan ihtiyaçların varlığı toplumların birbiriyle olan iletişimlerini arttırmış ve bu durum da sağlıklı iletişimde gerekli olan ortak dil kullanma çabasını ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla dil öğrenme ve bunun bir alt bileşeni olan yabancı dil öğrenme ihtiyacı kendini göstermektedir. Dil öğrenme sürecinin boyutlarından birini de dilin nasıl öğretilceği olgusu oluşturmaktadır. Bu olgu, temel bir problem olarak dil öğretiminde önemli bir yer teşkil etmektedir.

Dünyada özellikle son yıllarda insanların birbirleriyle etkileşimi artmıştır. Bu etkileşim sonucunda başka dillere olan ihtiyaç artmış ve bireylerin bu yöndeki taleplerinde yoğunluk meydana gelmiştir. Dolayısıyla dünyanın küreselleşmesine uyum sağlayabilmek için yabancı dil öğrenme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Siyasi, ekonomik, ticari, askerî sebepler başta olmak üzere insanlarla iletişim kurma ihtiyacı insanların farklı diller öğrenme gayretini arttırmıştır. Ülkemizin sahip olduğu jeopolitik konumu itibarıyla bölgede her yıl artış gösteren sosyo-politik ve demografik hareketlilik sebebiyle Türkiye'ye gelen yabancıların sayısı artış göstermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bu artış sonucunda çok önemli bir hâle gelmiştir (Gün ve Şimşek, 2020: 46-58). Yabancı bireyler bazı vasıflara sahip olabilmek için dil öğrenmektedirler. İşcan (2011: 4) çalışmasında insanların eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek, hayata bakışlarını zenginleştirmek, toplumdaki insanlarla hoşgörü içinde yaşamak, farklı kültürleri tanımak ve iş bulmak için yabancı dil öğrendiklerini ileri sürmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ne zaman başlandığı konusunda kesinlik yoktur fakat tarihi bulgulara bakıldığında çok eski zamanlara ait izlere rastlanılmıştır.

Orhun Abideleri'nde Türkçenin yabancılar tarafından öğrenildiğine dair işaretler bulunmaktadır (Biçer, 2012: 111). Yazıtlardaki ifadelerden hareketle Çin'in önde gelen kişilerinin Göktürk devlet adamlarını ziyaret etmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum ikili ilişkilerin sağlıklı yürümesi için Çin'de Türkçe öğrenen insanların olabileceğini düşündürmektedir. Göktürkler pek çok devletle ilişki içinde olmuş ve bu durum başka devletlerin Türkçe öğrenmesini gerekli kılmıştır. Özellikle Çinliler ile kurulan ilişkinin üst seviyede olduğu Köl Tigin ve Bilge Kağan Abideleri'nin bir tarafının Çince yazılmasıyla görülmektedir. Hun Devleti zamanında Çinli bir kadının Türk olan eşine Türkçe şiirler yazdığı bilinmektedir. Bu durum Çinlilerin Göktürklerden de önce Türkçe öğrendiğini işaret etmektedir (Çiftçi, 2006: 81). Uygurlar Dönemi'nde de Türkçenin yabancılar öğretilmesi konusunda önemli gelişmeler olmuştur. Uygur devlet adamı Böğü Kağan, Çin'de Maniheizm'i kabul eder ve Türklere bu dini öğretmek ister. Bu dini öğretilip yaymak için Türkçe konuşulması gerekir, buradan hareketle Türk yurduna gelen Mani rahiplerinin Türkçeyi öğrenip Maniheizm'i yaymaya çalıştıkları ifade edilebilir. O dönemde Uygurlar medeniyet ve kültür bakımından ileri bir seviyededir. Aynı dönemlerde Moğolların kendilerine özgü bir alfabeleri olmadığından Uygur Türklerinden yazıyı öğrendikleri bilinmektedir. Hatta Moğol devlet adamı Cengiz Han'ın çocuklarına da Uygur muallimler ders vermişlerdir (Caferoğlu, 1984: 181). Karahanlı Devleti zamanında ise yabancı dil olarak Türkçe öğretilmesine yönelik Kaşgarlı Mahmud'un yazmış olduğu *Dîvânu Lugâti't-Türk (1072-1074)* adlı eser önemli bir kilometre taşı olmuştur. Kaşgarlı Mahmud Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla bu eseri yazmıştır. Eser sözlük biçimindedir ve iki dillilik kavramına dikkat çekmektedir (Onan, 2003: 425-445). Böylece yabancı dil olarak Türkçe öğretilmesine yönelik çok eski zamanlardan bugüne ışık tutan bazı izlerin olduğu ifade edilebilir.

Türkiye'nin konumu ve son yıllardaki dinî, siyasi, askerî, ticari temasları neticesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretilmesine yönelik isteğin her geçen yıl arttığı bilinmektedir. Buna paralel olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretilmesinde kullanılan materyallerin de çeşitlilik kazandığı söylenebilir. Bu materyallerin temelini ders kitapları oluşturur. Şimşek ve Erdem'e (2021: 269) göre, yabancı dil olarak Türkçe öğretilmesinde kullanılan ders kitapları dil öğretim sürecinin en önemli araçlarındandır. Bu ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin bazı ölçütlere sahip olması

beklenir. Bunun için ders kitaplarına metin seçerken bazı ölçütler dikkate alınarak yazılmış metinlerin seçilmesi nitelikli bir dil öğretiminin gerçekleşmesinde önemli görülmektedir.

Metin, dilde bazı ölçütler dikkate alınarak üretilen söz dizimsel yapıdır. Onursal'ın (2003: 6) ifadesiyle metin, cümlelerin belli bir amaç doğrultusunda bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütleriyle bir araya gelip oluşan başlangıcı ve bitimi belli olan bir dilsel üründür. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik ders kitaplarında yer alan metinlerin bu ölçütlere göre seçilmesi önem arz etmektedir. Bununla beraber dört temel beceriyi geliştirecek metinlerin varlığı dil öğrenen ve öğretenler için materyal seçiminde aranan niteliklerdendir. Metindilbilim ise yazılı veya sözlü bir ürünü metin yapan ilkeleri ve metnin sahip olması gereken nitelikleri, iç ve dış yapıyı, bir metnin daha kolay anlaşılmasını ve kalıcı olmasını sağlayan özellikleri tespit eden modern belagat ve kompozisyondur (Coşkun, 2005: 9).

Metin olmanın ilk koşulu ifadelerle bildirişim işlevini gerçekleştirebilmektir. Anlatıların metinselliğini metin merkezli şekilde tespit edebilmek için metnin bağdaşıklık ve tutarlılık ilkelerine uygunluğu belirlenir. Bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütleri dikkate alınarak oluşturulan bir metnin okunabilirlik düzeyi daha iyi olacaktır. Ayrıca bu özellikler bir metnin hatırlanmasını ve akıcılığını da olumlu yönde etkileyecektir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında çeşitli okuma metinlerinden faydalanılmaktadır. Öğrencilerin farklı metinlerle karşılaşip okuma yapması ve okuduğu farklı türdeki metinleri analiz edip yorumlaması hedeflenmektedir. Bunun yanında hazırlanan ders kitaplarında yer alan metinlerin öğrenci seviyesi dikkate alınarak hazırlanması beklenir. Temel materyal olarak kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik ölçütlerini karşılaması gerekir. Bu durum yararlanılan ders materyalini sıradanlıktan uzaklaştırır ve farklı dil becerilerinin gelişimine katkı sunması hedeflenir. Okuma metinleri aracılığı ile başta okuma becerisi olmak üzere dinleme, konuşma ve yazma ve dil bilgisi öğretimine yönelik uygun ders işleme ortamı oluşturulur. Bu becerilerin öğrencilere tam olarak kazandırılması dil öğretiminde başarılı ve verimli bir süreç geçirildiğine işaret eder.

Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin önemi göz ardı edilemez. Ders kitabında yer alacak metinlerin gerekli nitelikleri karşılması durumunda Türkçe öğrenme süreci daha etkili ve verimli olacaktır. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde de yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerin önemi vurgulanmaktadır. Seçilen metinlerin yalnız okuma becerisine değil diğer dil becerilerine de katkı sağladığı ifade edilmektedir. Bunun yanında ders kitaplarında çeşitli türlerde ve yeteri kadar okuma metnine yer verilmesi önem arz etmektedir. Bu metinlerin hedefe uygun olmasının yanında metindilbilimsel ilkeleri karşılması da beklenir.

Okuma ve okuduğunu anlama becerisinin gelişimini desteklemek ve yabancı dil olarak Türkçeyi öğretmek amacıyla materyallere eklenen metinlerin tekdüzelikten uzak olması aranan özelliklerdendir. Tekdüze olan metinlerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir öğrenciye bıkkınlık hissi vereceği ve dile karşı önyargı yaratabileceği unutulmamalıdır. Bunun için yabancı dil öğretim setlerinde faydalanılacak metinlerin tekdüzelikten sıyrılmış ve akıcılığının sağlanmış olması gerekmektedir. Bu metinlerin tekdüzelikten sıyrılması ve akıcılık kazanması için metindilbilim çalışmalarından faydalanılması önem arz etmektedir. Bu şekilde hazırlanmış bir metnin ders materyali olarak kullanılabilirliğine katkı sağlanmış olur.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik yapılan çalışmaların özellikle son 10 yılda arttığı gözlemlenmiştir (Şimşek ve Aktaş: 2020: 711). Temel kaynak olarak kullanılan ders kitaplarının sayısı her geçen yıl artış göstermektedir. Bu kitapları kapsamına alan bilimsel çalışmaların da sürekli arttığı görülmektedir. Yapılan çalışmalara bakıldığında dil becerilerini geliştirmek amacıyla hazırlanan metinlerin metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde ele alınmasıyla ilgili çalışmaların alanyazında sınırlı olduğu ifade edilebilir. Ayrıca bir öğretim setinin metindilbilimsel ilkeler çerçevesinde tüm seviyeleri içine alacak şekilde değerlendirilmesine yönelik çalışma tez boyutunda alanyazında mevcut değildir. Bu bağlamda Yeni Hitit 1-2-3 Ders Kitabı Seti'nin metin merkezli ölçütler bağlamında değerlendirilmesi önemli görülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

1.1. Problem

Bu çalışmanın problemini “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan okuma metinlerinin bağdaşıklık ve tutarlılık özellikleri ve bu özelliklerin düzeylere göre kullanımı” oluşturmaktadır. Belirlenen bu problemten hareketle araştırmada şu alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde bağdaşıklık araçlarının seviyelere göre kullanımı nasıldır?
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan gönderim öğelerinin seviyelere göre kullanımı ne şekildedir?
3. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde bağlayıcı unsurların seviyelere göre kullanımı ne şekildedir?
4. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan eksilteli anlatım araçlarının seviyelere göre kullanımı nasıldır?
5. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde bulunan değiştirim öğelerinin seviyelere göre kullanımı ne şekildedir?
6. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde kelime bağdaşıklığının seviyelere göre kullanımı nasıldır?
7. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde zaman yapısı ne şekildedir?
8. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde tutarlılık araçlarının seviyelere göre kullanımı nasıldır?
9. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının hitap ettiği seviye bağdaşıklık ve tutarlılık görünümünü etkilemekte midir?
10. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan metinlerin işlevsel cümle yapısı nasıldır?

Araştırmanın problemi yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin metin merkezli ölçütlere uygunluğunu belirlemek üzere oluşturulmuştur.

1.2. Konu

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik yapılan çalışmaların son zamanlarda artış gösterdiği bilinmektedir. Yabancı öğrenciler için hazırlanan ders kitapları ve bu ders kitapları aracılığı ile öğrencilere sunulan okuma metinlerini konu alan birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalar arasında metindilimsel araştırmaların azlığı dikkat çekmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarında yer alan her seviyedeki okuma metinlerini metindilbilimsel açıdan ele alıp karşılaştırmalı şekilde sonuçlandıran bir çalışmanın eksikliği alanyazında görülmektedir. Yabancı bir öğrencinin Türkçeyi öğrenip okuduğunu anlamasında ders materyallerinde bulunan metinlerin sahip olduğu ölçütler önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının metin merkezli ölçütler çerçevesinde incelenmesi bu tezin konusunu oluşturmaktadır. Ders kitaplarında bulunan okuma parçaları metin merkezli ölçütler olan bağdaşıklık ve tutarlılık açısından incelenecektir.

1.3. Amaç

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde başvurulan temel materyal ders kitaplarıdır. Türkçeyi öğrenirken faydalanılacak metinlerin niteliklerinin ortaya konulması ve çözümlenmesi birbiri ile ilişki içinde olan dört temel becerinin geliştirilmesi konusunda önemli görülmektedir. Metinsellik ölçütleri göz önünde bulundurularak hazırlanmış bir metin, dil öğrenen kişilerin okuduğu parçayı daha kolay anlayıp Türk dilini hedeflenen düzeyde öğrenmeye katkıda bulunacaktır. Bu minvalde yapılan çalışmalara bakıldığında metinsellik ölçütleri ile ilgili yapılan çalışma örneklerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında sınırlı sayıda olduğu görülmüştür.

Ders kitaplarındaki metinlerin dil öğretimindeki önemi büyüktür. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak nitelikli metinlere ihtiyaç her zaman vardır. Kitaplarda yer alan metinlerin yapısının bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütlerine sahip

olması gerekmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında tüm seviyelere ait kitaplar tüm seviyeleri kapsayacak şekilde metin merkezli metinsellik ölçütleri çerçevesinde bugüne kadar ele alınmamıştır. Bu çalışma, incelenen seviye ve metin sayısı bakımından kapsamın geniş tutulmasıyla da yapılan sınırlı sayıdaki diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Bu bağlamda çeşitli metinlerin metindilbilim açısından incelenip değerlendirilmesi ile metinsellik ölçütleri daha fazla dikkate alınarak metinler oluşturulması beklenmektedir. Bu çalışmada Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi özelinde dilbilim ve bir alt disiplini olan metindilbilim alanına da katkı sunulması hedeflenmektedir. Bu düşüncelerden hareketle hazırlanan tezin temel amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla 2019 yılında güncellenerek basımı yapılan ve pek çok TÖMER (Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi) tarafından kullanımı devam eden “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1-2-3 Ders Kitapları”nda yer alan metinlerdeki metindilbilimsel unsurları bağdaşıklık ve tutarlılık açısından incelemek ve metindilbilim bağlamında değerlendirmektir.

1.4. Yöntem

Araştırmada Yıldırım ve Şimşek’e (2008: 39) göre “Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” şeklinde ifade edilen nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İnceleme sırasında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1-2-3 Ders Kitaplarında yer alan okuma metinlerinin bağdaşıklık ve tutarlılık çerçevesinde çözümlenmesi için de nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan “doküman analizi” tekniğinden faydalanılmıştır. Doküman analizi, araştırılan konu ile ilgili belgeleri incelemek ve incelenen bu belgelerle ilgili görüş ortaya koymak amacıyla tercih edilen tekniktir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan Yeni Hitit serisinde yer alan okuma metinlerinin incelenmesi aşamasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılacak ve içerikler çözümlenecektir. Araştırmada Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1-2-3 Ders Kitaplarındaki okuma metinleri metin merkezli ölçütlere göre incelenecektir.

Çalışma kapsamında metin düzeyinde çözümleme yaparken güvenilirliği sağlamak için her dil seviyesinden dörder metin olmak üzere toplam 20 metin biri konu uzmanı olan iki araştırmacı tarafından çözümlenmiş, araştırmacılar arasındaki uyumun 0.94 olduğu görülmüştür. Araştırmacılar arasındaki uyum yüzdesi “Güvenilirlik= Uzlaşma Sayısı/Uzlaşma Sayısı+Uzlaşmama Sayısı” şeklinde belirlenmiştir (Miles ve Huberman, 1994). Bu formülle elde edilen sonucun %70’den daha yüksek olması kabul edilebilir (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 80-81). Buna göre çalışma kapsamında yapılan metin çözümlemelerinin bu yöntem için kabul edilebilir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar

Yeni Hitit 1 Ders Kitabı A1-A2 seviyesini; Yeni Hitit 2 Ders Kitabı B1 seviyesini; Yeni Hitit 3 Ders Kitabı B2-C1 seviyesini kapsamaktadır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1-2-3 Ders Kitaplarında her seviyede (B1 dışında) okuma metinlerinin tamamı incelenmiştir. B1 seviyesinde ise incelenen metin sayısındaki denge de gözetilerek beş üniteye yer alan okuma metinlerinin tamamı incelenmiştir. Yeni Hitit 1 Ders Kitabı’nda A1 seviyesi için hazırlanmış olan toplam 22 okuma metni, A2 seviyesi için hazırlanan toplam 32 okuma metni incelenmiştir. B1 seviyesi için hazırlanan beş üniteye yer alan 29 metin üzerinde çalışılmış olup incelenen metin sayısının bir dengede olması gerektiği de gözetilerek diğer ünitelerdeki metinler kapsam dışı bırakılmıştır. B2 seviyesinde bulunan 22; C1 seviyesinde bulunan toplam 22 okuma metninin de tamamı incelenmiştir. Böylece toplamda 127 okuma metni incelenmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders materyalleri arasında yer alan Yeni Hitit 1-2-3 Ders Kitabı’ndaki okuma metinleri bağdaşıklık ve tutarlılık unsurları çerçevesinde incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda elde edilen ön gönderim unsurlarının yanında kişi, işaret, dönüşlülük zamiri ve belgisiz zamir; işaret sıfatı, belgisiz sıfat ve aitlik eki kullanılarak yapılan art gönderime ait bulgular çalışmada temsili olarak %50 olacak şekilde örneklendirilmiştir. Örneklendirmelerde bağıntı ifadeleri ve değiştirime yönelik bulgulara da %50 oranında yer verilmiştir. Bunların dışında kalan iyelik, şahıs ve belirtme ekleri ile yapılan art gönderim unsurları, zaman ve işlevsel cümle yapısı, eksilti ve kelime bağdaşıklıkını örnekleyen bulgular ise nicelik olarak çok fazla olmaları sebebiyle temsili olarak örneklendirilmiş ve

yüzde oranlarıyla gösterilmiştir. Tutarlılık bağlantılarında ise bağdaşıklık unsurları içinde yer alan nedenleyici bağıntı, neden-sonuç bağlantısı gibi bazı alt başlıklar ile benzerlik gösterdiği için tekrara düşmemek adına konu destekleyici sayıda örneklerle sınırlı tutulup verilerin yüzde oranlarıyla gösterilip karşılaştırma yapılması uygun görülmüştür. Bu şekilde ders materyalleri arasında yer alan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin sahip olduğu metinsellik özelliği belirlenmeye çalışılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE BULGULAR

2.1. Dil Kavramı

Dil, insanların yaşamı boyunca birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlayan canlı ve sosyal bir varlıktır. Dil, bir milletin yaşayış şekline, sosyal ve kültürel yapısından etkilenir ve zamanla bu unsurlara bağlı olarak gelişim gösterir. Bireylerin kullandıkları dilde bazı kelimelerin artık kullanılmadığı, bazı kelimelerin ise anlamlarının farklılaştığı bilinmektedir. Başka bir ifadeyle dil geçmişten bugüne değişerek gelmiştir. Bugünden yarına da değişim içinde olacaktır. İnsanlık var olduğu sürece bu değişim ve gelişim devam edecektir. Aksan (1979: 11), dilin aniden düşünülmemeye kadar farklı yönleri olduğunu ve çeşitli açılardan bakınca birçok özelliğinin ortaya çıktığını söylemektedir. İnsandan ayrı düşünülmemeyen dil; bilim, sanat, spor, teknik gibi bütün alanlarla ilişkisi olan ve tüm alanların oluşmasına katkı sağlamış bir mirastır. Uygur'a (2003: 18) göre "Dilin en önemli yanı, insan dünyasında aracılık etmek, insanı insanla birleştirmektir. İnsanı insana ulaştıran dildir ve insan ancak dille bir toplumun üyesi olur." İnsanlar dil aracılığıyla birbirleriyle iletişim kurmakta; her türlü fikir ve duygularını karşısındaki insana iletebilmektedirler. Bu manada dilin, evrende insana has olan ve insanı diğer canlılardan ayıran bir sistem olduğu ifade edilebilir. Dil denilen bu sistem ulusların geçmişi ve geleceği ile doğrudan ilgilidir. Uluslar sahip oldukları birikimleri dil aracılığı ile bugüne kadar getirmiş ve gelecek nesillere de dil aracılığıyla taşıyacaklardır. Bu ulusların dil üzerindeki kuralları farklılık gösterse de tüm insanlık bu sistemi bildirişim amacıyla kullanmıştır ve yaşam sürdükçe kullanmaya devam edecektir.

Aksan'ın (1999: 15) ifadesine göre Alman dilbilimci Wilhelm Humboldt; dilin bitmiş bir iş, bir yapıt olmadığını ve yaratıcı bir zihin üretimi olarak dilin yeni kavramlar türettiğini bazen de yeni öğelerini yitirdiğini dile getirmiştir. Bu hâliyle

dilin canlı bir varlık olduğu ve zaman içinde değişip gelişim gösterdiği ifade edilebilir. Bu değişim ve gelişim bazı diller için olumlu olurken bazı dillerin ise sonu olabilmektedir. Böylece dilin de insanlar gibi doğduğu, gelişip değiştiiği ve zamanla öldüğü söylenebilir.

Vardar (2001: 30); dilin anlam, biçim, akıl, tutku, birey, toplum gibi etkenlerle iç içe geçtiğini ve bu yüzden çok karmaşık bir olgu olduğunu düşünmektedir. Bu şekliyle birçok faktörün dilin bütünlüğünü doğrudan etkilediği söylenebilir. Dil; psikoloji, sosyoloji, felsefe, sanat gibi birçok bilimi ilgilendirir. İnsanlar kişisel düşüncelerini ifade ederken veya nesnel yargıları aktarırken dile ihtiyaç duyar. Buna göre dilin öznel olduğu kadar nesnel olduğu da söylenebilir.

Sağlıklı bir kişinin dili, henüz dünyaya gelmeden önce anne karnında işittiği ve duymuş olduğu bazı seslerden yola çıkarak öğrendiğine dair görüşler olmakla birlikte bebeğin dünyaya gözlerini açmasıyla dilin öğrenilmeye başladığına dair görüşler de vardır. Bu şekliyle dil, karmaşık ve sınırları tam olarak belli olmayan bir sistemdir. İlk insandan beri insanoğlu birbiriyle anlaşabilmek için dil denilen olguya ihtiyaç duymuş ve yaşamı boyunca bu olguyu kullanmıştır. Bu yüzden tarih boyunca dil ile ilgili yapılan çalışmalar daima canlı tutulmuş ve merak konusu olmuştur. Dilbilimin önemli isimlerinden Saussure (1911), dilin insana has bir yeti olduğu anlayışını benimsemiştir. Bu yetinin doğuştan geldiği düşüncesini öne süren Chomsky (1950) ise dil yetisinin insanı diğer varlıklardan ayıran temel bir özellik olduğunu belirtmektedir.

Dil, yazılı dil ve sözlü dil olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İnsanların düşüncelerini harf denilen belli sembollerle iletmesi yazı dili olarak adlandırılır. Bunun yanında diyafram, boğaz, ağız gibi sesletime yardımcı olan ve sesin çıkmasını sağlayan organlar aracılığı ile konuşup iletinin aktarılması ise sözlü dili olarak adlandırılır. İnsanlar günlük yaşamlarında daha çok konuşma dili ile bildirişimi sağlamaktadır. Bu yüzden konuşma dili yazı diline göre daha çok kullanılmakta ve farklılık göstermektedir. Yazı dili ise belli kurallar çerçevesinde ölçünlü dil olarak kullanılmaktadır.

2.2. Dilbilim

Dilbilim; dili kendi içinde ele alan, belirli bir dille değil yalnızca dil denen olguyla ilgilenen disiplindir. Dilbilim dil dışı faktörleri dikkate almaz ve dili betimler. Ayrıca dillerin temel prensiplerini geçerli bir şekilde inceler. Böylece dilbilimin dillerin gelişmesini, yapısını ve diller arasındaki ilişkiyi çeşitli unsurlar açısından karşılaştırmalı olarak inceleyen bir bilim dalı olduğu söylenebilir.

Dil çok karmaşık bir sistemdir ve dilin sınırları geniştir. Bu sebeple zamanla dili farklı yönlerden inceleyen dilbilim dalları ortaya çıkmıştır. Dile yönelik farklı yaklaşımlar olması dilbilimin dallarının farklı kuramlara göre sınıflandırılmasına neden olmuştur. Vardar (2001: 155); sesbilim, anlambilim ve tümcebilim olarak sınıflandırma yapmıştır. Bunun yanında sesbilim, biçimbilim, tümcebilim, sözlükbilim veya sesbilim, anlambilim gibi sınıflandırmaların yapıldığını da belirtmiştir.

Dilbilimi daha iyi anlamak için dil ve dilbilimin tarihi seyrini bilmek gerekir. Dilbilimin çalışmalarında Hint düşünürlerin payı büyük olmuştur. Robins'e (1979) göre MÖ 8. yüzyılda yaşayan Hint bilim insanlarından Panini'nin Sanskritçe ile ilgili ortaya koyduğu "Astadhyayi" (Sekiz Kitap) adlı çalışma ilk dilbilim çalışmalarındandır ve ilk gramer kitabı olarak kabul edilir. Panini, bu eserde Sanskritçenin kurallarını bir araya getirmiş ve ilk dilbilim çalışmalarından birini ortaya koymuştur. Bu bağlamda Panini'nin ortaya koyduğu eserin dilbilimin ayrı bir bilim dalı olmasında önemli bir adım olduğu söylenebilir. İlerleyen zamanlarda Eski Yunan medeniyetinde felsefeciler daha çok dil ve düşünce ilişkisini ele almış ve buna yönelik yorumlarda bulunmuşlardır. Eski Yunan'da Platon (MÖ 427-347) ve Aristoteles (MÖ 384-322) dil ile ilgili yaptığı çalışmalarla adından söz ettiren düşünürlerden olmuştur. Platon yazmış olduğu "Cratylus" adlı eserinde Eski Yunan'da dili ilk kez konu edinen bilim insanı olmuştur (Dursun, 2019: 221). Aristoteles ise dilde seslerin özelliklerini ele alarak dilbilim çalışmalarına geçmişten bugüne ışık tutmuştur. 18. yüzyılda "Karşılaştırmalı Betikbilim" ortaya çıkmış ve dilbilim alanında yeni bir adım atılmıştır. Wolf ile beraber çalışmalarda "Dili nasıl kullanmalıyız?" sorusu yerine "Dil nasıl kullanılmıştır?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu dönemde Bopp (1791-1867) da önemli çalışmalar ortaya koymuş, karşılaştırmalı

dil çalışmalarının bir bilim dalı olduğunu ifade etmiştir ve Hint Avrupa dilleri ile Ural Altay dillerinin benzer yönlerini çalışmıştır (Bayraktar, 2004: 41). 19. yüzyılda Saussure (1857-1913) ismi ön plana çıkmıştır. Saussure modern anlamda dilbilimin kurucusu olarak kabul edilir. Saussure'ün dilbilime büyük katkısı olmuştur. Cenevre Üniversitesinde verdiği genel dilbilim derslerinde öğrencileri Bally ve Sechehage'nin ders dinlerken tutmuş oldukları notları Saussure'ün vefatından sonra düzenleyip “Genel Dilbilim Dersleri” ismiyle yayımladıkları bilinmektedir (Eyi, 2021: 139). Yayımlanan bu çalışmada dilbilimin prensipleri belirlenmiş ve dilbilim bağımsız bir bilim dalı hâline gelmiştir. Ele alınan notlardan da anlaşıldığı üzere Saussure, dilin derin yapısını ilk defa eş zamanlı olarak inceleme fikriyle modern anlamda dilbilimin temelini atmıştır. Saussure'ün “dili kendi içinde kendisi için inceleme” düşüncesi ile bağımsız bir dilbilim doğmuştur (Doğan, 2022: 28). Saussure dilbilimde önemli bir çalışma konusu hâline gelmiş dil ile sözü birbirinden ayırmıştır. Ona göre dil toplumsal bir yapıdır, söz ise bireyseldir. Dil bireyleri aşar ve tüm toplumu kapsar. Sözü ise her birey değiştirebilir, o yüzden sözün bireyselliği ve bağımsızlığı vurgulanır ama dil bireysel gayretle değiştirilemez. Bunun sebebi ise dillerin sahibinin toplumlar olmasıdır. Dil insanlığın varoluşundan itibaren vardır, söz ise belli bir süre içinde söylenip zamanla kalıcılığını yitirir. Ayrıca dil ve söz kavramları arasındaki ilişki inkâr edilemez. Söz olmadan dil olmaz, dil olmadan da söz olmaz denilebilir. Bu bağlamda her ikisini de iç içe görmek ve değerlendirmek doğru olacaktır (Saussure: 1998: 44). Saussure, konuşma dilinin yazılı dile göre öncelikli olduğunu savunur. Bilimsel çalışmaların nesnellik gerektirdiğini ve bu nesnelliğin öznel kurallarla bilimsellikten uzaklaşacağını iddia eder (Onan, 2012: 234-239).

Saussure sonrasında “İşlevsel Dilbilim” kendinden söz ettirmiştir. Bu dilbilim kuramının en önemli temsilcilerinden biri Martinet (1908-1999) olarak kabul edilmektedir. Martinet'ye (1998: 21), göre dilsel bir unsur belli bir bağlam ve durum içinde gerçek anlamını taşıyabilir. İşlevsel dilbilimin akabinde dünyada kuramından ve isminden söz ettiren Noam Chomsky (1950), yeni bir kuram olan “Üretici Dönüşümsel Dil Bilgisi Kuramı'nı” ortaya atmıştır. Ona göre sınırlı sayıda kelime ile sınırsız sayıda ifadeler üretilebilmektedir. Chomsky, insanın doğuştan dil edinim yeteneğine sahip olduğunu iddia eder. Çocukların yürüme zamanı olduğu gibi dil bilgisini de öğrenme zamanı vardır görüşünü savunur (Kerimoğlu, 2021: 600).

Chomsky “Sözdizimsel Yapılar (Syntactic Struatres)” adlı eseriyle üretici dil bilgisini başlatmıştır. Daha sonra Chomsky, Üretici Dönüşümsel Dil Bilgisi Kuramı ile adından söz ettirmiştir. Dilde derin yapının yüzey yapıdan öncelikli olduğu anlayışını benimseyerek incelemelerin anlamsal boyutuna odaklanmıştır. O, yaptığı çalışmalar ve yaklaşımları ile Steven Pinker (1954) gibi birçok dilbilimciye de esin kaynağı olmuştur. George Lakoff (1941) da Chomsky’nin anlayışından hareketle derin yapının sırlarını çözmeye yönelik yaklaşımından hareketle “Üretici Anlambilimi” yaklaşımını ortaya atmıştır (Vardar, 2001: 37). Chomsky dili daha çok cümle boyutunda incelemiştir. Sonraki yıllarda dilbilimciler, iletişim işlevinin sadece cümle ile yerine getirilmediğini, gerçek bir iletişim için metne ihtiyaç olduğunu fark ederek metinleri inceleme konusu yapmışlar ve böylece metin dilbilim diye ayrı bir bilim dalı ortaya çıkmıştır. Bununla ilgili yapılan çalışmalar bugün de devamlılığını sürdürmektedir.

2.3. Metin

Metin kelimesinin etimolojisi incelendiğinde Fransızcadaki “texte” ve İngilizcede yer alan “text” kelimelerinin “kumaş” anlamına gelen Latince “textus” kelimesinden geldiği anlaşılmaktadır. Bir kumaş nasıl ki ipliklerin dokunması sonucu bir bütünü oluşturuyorsa metin de kendisini ortaya çıkaran unsurların birbirine eklenmesi ile bir dokuma süreci sonrasında ortaya çıkmaktadır (Onursal, 2003: 121).

Türk Dil Kurumuna (2021) göre metin; “Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst” olarak tanımlanmaktadır. Kelimeler vasıtasıyla cümleler oluşturulmakta ve belli bir bağlamdan hareketle cümleler arasında ilişki ortaya konulmaktadır. Bu doğrultuda metni yalnızca kelime ve cümlelerden oluşan, dil bilgisi ile sınırlı bir terim olarak tanımlamak eksik olacaktır. Metnin oluşumunda bağlamdan hareketle ifade edilmeye çalışılan bir iletinin olduğu düşünülmelidir. Günay’a (2017: 47) göre bildirişim görevi olmayan bir metin, metin olarak görülmemektedir. Leonard Scinto (1983: 73); çalışmasında cümlelerin yan yana gelmesiyle oluşan, ifadeleri ayrıntılarıyla sunan genişletilmiş bir yargı bütünü metin olarak ifade etmiştir.

Metin kavramı ile ilgili alanyazında farklı tanımlar yapılmıştır. Balcı (2018: 18) metnin dilsel açıdan bakıldığında birbirini izleyen, sıralı ve anlamlı bütünler oluşturan cümleler dizisi ve bağdaşıklık; belli yapıları dil birimlerinden oluşan kurallı, sözlü ya da yazılı üretilen iletişim aracı olduğunu söylemektedir. Harweg'e (1979: 148) göre ise sürekli bir şekilde zamir bağlantıları ile birbirini takip eden dil yapılarına metin denir. Brenker'ın (1992: 17) ifadesiyle metin, bütün olarak bakıldığında iletişim işlevini yerine getiren ve bağdaşıklık özelliği taşıyan sınırlı dil işaretleri sözcüsidir. Günay (2017: 47), dilsel açıdan metni; birbirini takip edip tamamlayan sıralı ve anlamlı bütünler oluşturan cümleler dizisi şeklinde ifade etmektedir. Başka bir deyişle metin belli bir iletişim işlevi olan sözlü veya yazılı olarak ortaya çıkan anlamlı bir bütün şeklinde tanımlanabilir.

Metindilbilimin kurucu isimlerinden Beaugrande ile Dressler, metinselliğin yapısal ve düzenleyici öğelerini yerine getiren bildirişimsel edimi metin olarak tanımlamışlardır (Beaugrande ve Dressler 1981: 13). Güneş (2013: 606); duygu, düşünce ve bilgilerin anlatım teknikleri dikkate alınarak noktalama özelliklerine uygun şekilde yerleştirilmesiyle metin denilen yapıların oluştuğunu ileri sürmektedir. Bu yerleştirme işleminin tesadüfen değil belli bir düzene göre ve dil bilgisi kurallarına uygun şekilde olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda metin içerisinde yer alan kelime ve cümleler tek başlarına kullanıldıkları zaman veya tesadüfen bir araya getirildiklerinde bildirişim işlevi eksik kalacaktır. Aksan'a (1999: 149) göre ise metin, "İletişim sırasında gerçekleşen bir sözcü ya da dil dışı etkenlerle bağlantılı bir sözcüler bütünüdür." Belli bir bağlama dayalı biçimde dilin kurallarına dikkat ederek bu sözcülerin belli kurallarla yan yana dizilimiyle sözlü ve yazılı metinler ortaya konulur.

İnsanlar iletişim ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli metinler ortaya koymuşlardır. Toplumların iletişim ihtiyacından doğan ve bu ihtiyacı gidermek amacıyla oluşturdukları dilsel yapılara metin denir (Torusdağ ve Aydın, 2020: 66). Metinler ile insanlar zihinlerindeki soyut düşünceyi kodlar ve onları somut hâle getirerek yazıya dökerler. İnsanlar yaşamları boyunca her gün farklı metinlerle karşılaşmaktadır. Onlar, kendilerini ifade ederken, mesajlaşırken, bilimsel bir çalışma yaparken ya da bir kitabı okurken çeşitli metinlerle karşılaşır. Karşılaşılan bu metinlerde yer yer

açıkça ifade edilmeyen ve okuyucunun derin yapıdan anlayabileceği bölümler ön plana çıkabilmektedir. Okur bölümleri bağlamdan hareketle zihninde canlandırıp tamamlar. Oluşturulma amacı farklı olsa da bu metinlerin ortak noktası metin olma ölçütlerini karşılayabilmektir.

Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı gibi metin ile ilgili en önemli nokta bir metnin iletişim işlevini üstlenmesi ve bağdaşık olması gerektiğidir. Ayrıca yazılı veya sözlü metinlerin belli bir mantıksal bütünlük içinde bazı dil bilgisel kurallar dikkate alınarak hazırlanması gerektiği çalışmalarda vurgulanan en önemli niteliklerdendir.

2.3.1. Yabancı Dil Öğretiminde Metin

Dil öğretiminde metinler son derece önemlidir. Yabancı dil öğretiminde metinler dört temel becerinin kazandırılması hususunda önem arz eder. Faydalanılan metinlerin özenle seçilmesi ve dil becerilerinin öğrenciye kazandırılmasında yardımcı olması istenir. Yabancı dil öğrenenlerin mevcut yeterlikleri ve seviyeleri dikkate alınarak farklı türlerde metinlerle karşılaşmaları beklenir. Birbirinden farklı türde metinler ile karşılaşan kişi metinler aracılığı ile aktarılanları gerçek yaşama yansıtabilecek yetiye sahip olur. Ayrıca farklı metinlerle karşılaşmış bireyin sadece okuma becerisi değil diğer becerileri de gelişim gösterecektir. Bu bağlamda metinlerden tüm dil becerilerinin gelişiminde yararlanılması beklenir. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde metinlerin dil öğretimi konusunda önemli bir yerinin olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca hazırlanan ders materyallerinde metinlerden yararlanılması gerektiğinden bahsedilmiştir (CEFR, 2001).

Dil öğretiminde dört temel beceri olarak nitelendirilen konuşma, yazma, dinleme ve okuma becerileri birbirini etkileyen ve tamamlayan becerilerdir. Nasıl ki bir odayı oluştururken dört duvar birbirini tamamlayıp sağlam bir bütün ortaya çıkarıyorsa dört temel beceri de dilde sağlam bir işlevsel bütünlük ortaya çıkarmaktadır (Gökoğlu: 2021: 1). Hedeflere göre bu becerilere ağırlık verilir, öğreticinin yönlendirmesi ve somutlaştırmaları ile etkili bir öğretim gerçekleştirilir. Yabancı dil öğrenmek isteyen bir kişinin karşısına hedef dille ilgili uyarıcılar farklı şekillerde çıkarılır. Dil öğrenen kişi, süreç içinde sözlü veya yazılı uyarıcılarla sık sık karşılaşacaktır. Bu kişilere sözlü olarak arkadaşlarıyla veya sınıf dışındaki insanlarla diyalog kurma fırsatı gibi

olanaklar sunulur ve birey hedef dile maruz bırakılır. Bunun yanında sinema, televizyon, bilgisayar, etkileşimli tahta gibi araçlar yoluyla dinleme yaparak da dil öğrenen kişilere dilsel girdi sağlanabilmektedir.

Ana dil eğitiminde önemli bir yere sahip olan okuma becerisi yabancı dil öğretiminde de öne çıkmaktadır. Okumanın önemi ve faydası dil öğretiminde yadsınamaz bir gerçektir. Sınıf ortamında öğretmen eşliğinde veya bağımsız bir şekilde okuma yapan kişilerin kelime dağarcığı gelişir ve bu durum kişinin okuduklarını daha kolay anlamasına yardımcı olur. Kelime dağarcığı zenginleşen bir kişinin zamanla okuma ve anlama becerileri daha da gelişecek ve bu gelişim dil öğrenen kişiye olumlu yansıtacaktır. Anlamsal olarak bir kelimenin sözlükte karşılığı bulunsa da tek başına yeterli derecede anlam ifade etmemektedir. Bu yüzden kelimeler, cümle içerisinde belirli bir dizilişle sıralanır ve bağlam içinde iletişimsel anlam kazanırlar. Duman'ın (2003: 152-153) ifade ettiği gibi dil öğrenmek; dünyayı tanımak, anlamak, hissetmek, değerlendirmek ve bu dünyada yaşamaktır. Ona göre bu dünya; bazen bir yazarın romanı, bazen bir araştırmanın makalesi, bazen bir annenin feryadıdır. Bu dünya bir metindir ve bu metin ezberle değil kelimelerin belli kurallara göre sıralanması ile oluşur. Bu bağlamda metnin, anlam boyutunda bütünlüğü sağlayıp kişilerin dilsel iletişimini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan kitaplar hem öğrenci hem de öğretmen için dil öğretim sürecinde akla gelen temel yardımcı materyallerdendir. Bu kitaplar derste ve ders dışında aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Bu sebeple kitaplarda yer alan metinlerin nitelikli olması ve hedeflenen kazanımlara uygun hazırlanması gerekir. Bu kitaplarda yer alacak nitelikli metinler aracılığıyla kişinin dili hedeflenen şekilde öğrenmesi beklenir.

Tüm bu ifadeler ışığında yabancı dil öğretimi için hazırlanan bir metin, dil öğrenen kişilerin dili kullanma becerilerini geliştirmeye hizmet etmelidir. Gerek söz varlığı gerek günlük yaşam becerileri gerekse kültürel unsurları yansıtması bakımından yabancı dilin öğrenimine katkı sağlamalıdır. Ayrıca ders kitaplarına metin seçerken farklı türde ve içerikte metinlerin kullanımı dil öğrenen ve öğreticiler açısından önemlidir çünkü farklı içerikler farklı kelimelerin öğrenilmesine zemin hazırlar.

Bunun dışında yabancı dil öğretimi amacıyla hazırlanan metinlerin belli ölçütler dâhilinde oluşturulması gerekir. Bu metinlerin oluşumunda dil bilgisel ilişkiler ve metnin mantıksal bütünlüğü göz önünde bulundurulmalıdır. Aksi durumda yabancı dil öğretimi karmaşık bir sürece girer ve hedeflendiği gibi bir öğretim gerçekleşemez.

2.4. Metindilbilim

Metindilbilim, metinsellik ölçütlerini inceleyen ve metinlerin sınıflandırma kurallarını ortaya koyan bir dilbilim alanıdır. Bu alan; metinlerin yapısını, işleyişini ve bir metinde bulunması gereken nitelikleri inceleyip değerlendirmektedir. Metindilbilimin önemli isimlerinden biri olan Hartman'ın "Eğer konuşuluyorsa metinlerle konuşulur." sözü metin ve metindilbilimin önemini ortaya koymaktadır (Aksan, 1982: 205). Metindilbilimin temel özelliklerinden biri tek bir metin türünü ele almamak ve her çeşit anlatıyı metin olma kurallarına göre inceleyip bu metnin iletişimsel yönünü tespit etmeye çalışmaktır.

Metindilbilimi daha iyi anlamak için geçmişe yolculuk etmek gerekmektedir. MÖ 461'de Atina'da halkın özgürlük ve demokrasi çabaları sonucunda aristokratlar meclisi yönetimdeki ağırlığını kaybetmiştir. Bunun sonucunda yönetime geçmek isteyen kişiler halkı etkilemek için retorik çok önemli bir araç olarak görmüşlerdir. Retorik, yapı olarak Yunancada *rhetorikos* yani hitabet kavramından doğmuştur. Quintien'in (1989: 34) ifadesiyle retorik; bilim, sanat ve nesnel bilgiye dayanır. Retorik sanattan yararlanmak isteyen birinin asıl gayesi hedef kitleyi görkemli ifadelerle etkileyip ikna etmektir (Rüzgar ve Akdemir, 2017: 258). Batı'da söz söyleme sanatı olan "retorik"; Doğu'da sözle inandırma yeteneği ve iyi konuşma anlamına gelen "belagat" ismi ile adından söz ettirmiştir ve devamında sözlü dile yönelik çalışmaların "söz bilim" olarak şekillendiği görülmüştür. 5. yüzyıldan başlayarak 18. yüzyıla kadar metinle ilgili yapılan çalışmalar daha çok sözlü anlatıma dayalı olacak şekilde gelişim göstermiştir. Antik Dönem'de retorikle ilgilenen çok sayıda kişi olsa da akla ilk gelen isimler Aristoteles ve Platon'dur. MÖ 345'li yıllarda Aristoteles "Retorik" adlı eserinde retorik kavramını ve retorik türlerini açıklamış; anlatımın biçimini, yazılı sanatları ele almış, iyi ve kötü biçem

ayrımını yapmıştır. Bu bağlamda “Retorik” adlı eser metindilbilim alanındaki ilk eser olarak kabul edilebilir (İşimtekin ve Torusdağ, 2018: 41). Platon’un “Gorgias” adlı eseri de geçmişte retorik sanatının gelişimi noktasında önemli bir kilometre taşı olduğu ifade edilebilir.

18. yüzyılda dilbilim ile ilgili yapılan çalışmalarda *biçembilim* alanı dikkat çekmektedir. Estetik ve etkili bir yazının üretilmesi için dil unsurlarının kullanım şeklini incelemeye biçembilim denilmektedir. 18. yüzyılda biçembilim alanında yapılan çalışmalarda kelime ve söz dizimi arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur. Yapılan çalışmalarda anlatı metinleri de göz önünde bulundurularak anlamsal olarak bazı kuralların ortaya konması amaçlanmıştır. Bu yüzyılda yapılan biçembilim çalışmaları ile hem etkili konuşma hem kendini doğru ifade edebilmek önemli görülmüş hem de yazılı metinlerdeki anlamsal bütünlük dikkate alınmıştır.

19. yüzyılın başlangıcında dilbilim bağımsız bir alan olarak ortaya çıkmaktadır. Saussure’e kadar yapılmış olan dil ile ilgili üretilen çalışmaların genellikle tarihi çalışmalar olduğu ifade edilebilir. Metindilbilim, zaman içinde dilbilimin ayrı bir kolu olarak ortaya çıkmıştır. Dil denilen sistemi her boyutu ile açıklamak için dilbilim alanında pek çok çalışma yapılsa da metinlerin karmaşıklığı ve farklı yönlerinin olması neticesinde metindilbilim alanı doğmuştur. Metindilbilimin dilbilimden ayrı bir kol olduğu düşüncesi ilk olarak Hartman tarafından dile getirilmiştir. Ona göre dilde işleyiş sadece kelime ve cümlelerle olamaz, metinler aracılığıyla işleyiş gerçekleşir (Hartman, 1964). Bu bağlamda Hartman’ın metindilbilimin bağımsız bir bilim dalı olmasında öncü isim olduğu söylenebilir. Keçik ve Subaşı’ya (2003: 24) göre metin iletişimin temel unsurudur ve mantıksal, dil bilgisel ve anlamsal olarak birbirine bağlantılı bir bütündür. Bu bütünlük için “metinleştirme”nin uygun şekilde gerçekleştirilmesi gerekir. Bu uygunluğun sınanabilirliği noktasında ise metindilbilimin görev alanı oluşmaya başlamıştır.

Metindilbilimin bağımsız bir bilim dalı olmasıyla metin çalışmalarında bir metnin iletişim işlevinin yanında üretilen metnin bütünlüğüne de dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda metnin iletisi ile birlikte yapısal bütünlüğünün olması önemsenmiştir denilebilir. Bununla birlikte bir metnin oluşturucuları olan kelime, cümle ve bu

cümlelerin birbirleriyle kurmuş oldukları bağlantıya odaklanılmıştır. Böylece metin ile ilgili algıda değişiklik olmuş ve metnin sadece yüzey yapısı değil derin yapısının da değerli olduğu kanaati oluşmuştur.

2.5. Metinsellik Ölçütleri

Metinsellik ölçütlerini ilk defa Beaugrande ve Dressler (1981: 13) somut olarak ifade etmiştir. Bu ölçütler kendi arasında metin merkezli ve okur merkezli ölçütler olmak üzere ikiye ayrılır. Toklu (2013: 129), çalışmasında bu ölçütleri bir metni metin olmayan cümle yığınlarından ayırmak için ortaya konulan şartlar olarak ifade etmektedir. Metinselliğin sağlanmasında kelimelerin ve cümlelerin dil bilgisel olarak yan yana getirilmesinin yanında belli bir anlam bütünlüğü içinde ileti kazanması da gerekir. Beaugrande ve Dressler'e (1981: 13) göre metinselliği meydana getiren yedi ölçüt bulunmaktadır. Bu ölçütler:

- 1.Bağdaşıklık (Cohesion)
- 2.Tutarlılık (Cohorence)
- 3.Amaçlılık (Intentionality)
- 4.Kabul Edilebilirlik (Acceptability)
- 5.Bilgisellik (Informativity)
- 6.Durumsallık (Stiuationality)
- 7.Metinlerarasılık (Intertextuality)

Şekil 2.1.Beaugrande ve Dressler'in (1981) Metinsellik Ölçütleri

Okur merkezli ölçütlerden olan amaçlılık metin yazarının niyeti ile ilgili bir kavram olarak görülmektedir. Metinler birbirinden farklı amaçlarla oluşturulabilir. Metin

üreticisi bazen bilgi vermek, eğlendirmek, bir konuda düşündürmek gibi farklı amaçlarla metin üretebilir. Bu bağlamda okurun bir metni doğru bir şekilde yorumlayıp anlayabilmesi için üreticinin amacını fark etmesi gerekir. Amaçlılıkta esas olan yazarın iletmek istediği koşulları da düşünerek okura aktarabilmesidir. Bir metnin bağdaşıklığını destekleyen okur merkezli ölçütlerden biri de kabul edilebilirliktir. Kabul edilebilirlik metinde anlatılanların inandırıcılığına ve okurun metne yaklaşımına uygun olmalıdır. Başka bir ifadeyle yazarın oluşturmuş olduğu metnin okur tarafından kabul görmesidir. Durumsallık ise metinde yazarın sunmuş olduğu anlamsal içeriğin metindeki duruma uygun olmasıdır. Ögeyik'e (2008: 20) göre alıcı; metinde geçen olayın nerede, ne zaman ve hangi şartlar altında yaşandığını öğrenirse o metni zihninde uygun şekilde birleştirir.

Bir metnin bağdaşıklığını etkileyen okur merkezli ölçütler arasında bilgilendiricilik de yer almaktadır. Bilgilendiricilik, metnin okur için yeni bilgiler sunmasıdır. Metin üreticisi oluşturmuş olduğu yazılı veya sözlü bir metin ile okura bilgi aktarmalıdır. Metinlerarasılık ise metin üreticisinin bir metni oluştururken belirlemiş olduğu temel özelliklerin farklı bir metinde tekrar yer bulması olarak ifade edilir (Çernyavskaya, 2009: 21).

Metin merkezli ölçütler olan *bağdaşıklık* ve *tutarlılık* kelimelerin birbiriyle olan bağlarını ve dil bilgisel ilişkilerini ele alıp yorumladığı için metin merkezli ölçütler olarak belirtilmektedir. Bir metnin metin olmayan söz yığınlarından farklı olması için bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütlerini karşılaması gerekir. Bu ölçütler okuma metinlerinde metni oluşturan kelime, cümle ve paragraflar arasında dil bilgisel ve sözcüksel ilişkilerle anlamsal bağlar kurulmasına ve metinlerin bütünlüğüne katkı sağlayıp bildirişim işlevinin gerçekleşmesine hizmet eder.

Şekil 2.2. Beaugrande ve Dressler'in (1981) Metin Merkezli Ölçütleri

Çalışmanın konusunu oluşturan metin merkezli metinsellik ölçütleri bağdaşıklık ve tutarlılık, bu çalışmada ayrıntılı şekilde incelenmiş olup okur merkezli ölçütler kapsam dışında bırakılmıştır. Bağdaşıklık ve tutarlılık üzerine yapılan ve alanyazında yer alan çalışmalar ise şunlardır:

2.5.1. Genel Alanyazın Taraması

Yurt içinde ve yurt dışında konu ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle öyküleyici anlatımla yazılmış olan hikâye, roman gibi edebî eserlerin bağdaşıklık ve tutarlılık bakımından analiz edildiği görülmektedir. Bunun yanında dil öğrenen kişilerin üretmiş oldukları metinlerin bağdaşıklık düzeyinin ele alındığı çalışmalar da ön plana çıkmıştır.

Halliday ve Hasan (1976), “Cohesion in English” adlı eser ile bağdaşıklık konusunu ayrıntılı bir şekilde işlemiş ve bağdaşıklık unsurlarını detaylandırmışlardır. Bu çalışmada bağdaşıklık ölçütlerini belirlemekle beraber metindilbilimin metinlere yaklaşımı üzerinde durulmuştur. Metindilbilime büyük bir birikim kazandıran bu kaynak ile bir metnin sahip olması gereken özellikler açık şekilde ifade edilmiştir.

Beverton (1988), çalışmasında bağdaşıklık unsurlarını konu edinmiştir. Yapmış olduğu çalışma neticesinde metinlerin hatırlanması ile bağdaşıklık arasında ilişki olabileceğini öne sürmüştür. Metinlerin hatırlanması sürecinde bağıntının rolünü açıklamayı hedeflemiştir. Jin (1998), Çinli öğrencilerin akademik yazılarındaki tutarlılığı incelemiştir. Araştırma sonucunda Çinli öğrencilerin yazılarının büyük oranda tutarlı olduğunu gözlemlemiştir. Bae (2001), öğrencilerin İngilizce olarak yazmış oldukları metinleri bağdaşıklık ve tutarlılık yönünden çalışmıştır. Öğrencilerin yazmış oldukları bu metinlerin metin özellikleri belirlenmiştir.

Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatım becerisini analiz eden Karatay (2010) bu çalışmada üniversitede öğrenim gören 110 birinci sınıf öğrencisinin yazmış olduğu metinler tutarlılık ve bağdaşıklık yönünden incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin yazdıkları metinlerde bağlama öğelerini orta seviyede kullandıkları görülmüştür. Bunun yanında bağdaşıklık öğelerini iyi seviyede kullanan

öğrencilerin aynı zamanda metinlerindeki tutarlılık düzeylerinin de iyi olduğu bildirilmiştir.

Keklik ve Yılmaz (2013), 11. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları hikâye edici metinleri bağdaşıklık ve tutarlılık yönünden analiz etmiştir. 300 öğrenci ile yapılan çalışmada öğrencilerin ürettikleri metinlerde bağlama ögeleri 13,24; gönderim 11,67; değiştirim ise 1,59 kullanım ortalaması ile sıralanmıştır. Araştırmanın neticesinde 11. sınıf öğrencilerinin yazmış oldukları öyküleyici metinlerde bağdaşıklık ve tutarlılık oluşturmada problem yaşadıkları belirlenmiştir.

7. sınıf öğrencilerinin yazdıkları öyküleyici metinleri tutarlılık ve bağdaşıklık açısından değerlendiren Çoban ve Karadüz (2015), bu çalışmada sosyo-ekonomik bakımdan farklılık gösteren toplam 83 öğrencinin yazdığı öyküleyici metinleri analiz etmişlerdir. Analiz sonucunda ortaya çıkan verilere göre öyküleyici metinlerde öğrenciler en fazla gönderim aracına yer verirken en az değiştirim unsurunu kullanmışlardır. Sosyo-ekonomik bakımdan bağdaşıklık unsurlarının kullanımında ise eksilti, gönderim, değiştirim araçlarından faydalanmada farklılıklar görülmüştür.

Gürgün (2018), çalışmasında Göktürk harfleriyle oluşturulmuş yazıtları metindilbilimsel açıdan çözümlenmiştir. Yapılan çalışmada yazıtlar bağdaşıklık unsurları dikkate alınarak incelenmiş ve bu yazıtların metin özelliği gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda Göktürk yazıtlarının yüksek metinsellik özelliğine sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca yazıtlarda bağdaşıklık araçlarının uygun biçimde kullanıldığı belirtilmiştir. Bu yazıtların rastgele biçimde değil belirli kurallara göre bildirişimi sağlamak ve okuru etkilemek için yazıldığı ifade edilmiştir.

Türkçe ve Almanca masal türüne ait anlatıları metindilbilimsel ölçütlere göre karşılaştırmalı olarak incelediği çalışması sonucunda Çelik (2019), Almanca ve Türkçe masal metinlerinde metin dışı unsurlar bakımından benzerlikler görmüştür. Metinler karşılaştırıldığında metin içi ölçütler açısından ayrılıklar olduğunu saptamıştır.

Türkçe ders kitaplarındaki okuma etkinliklerini okuma eğitimi yeterliliği bağlamında metindilbilimsel olarak çözümlenmeyi Genç (2019) konu edinmiştir. Çalışmada 2017-2018 eğitim-öğretim yılında kullanılan 8. sınıf Dörtel Yayınları ders kitabındaki okuma metinleri, çalışma ve kılavuz kitaptaki okuma etkinlikleri kapsama dâhil edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda bilgisellik ve metinlerarasılık ölçütlerinin sınırlı olduğu vurgulanmıştır.

He (2020), araştırmasında ikinci dil olarak İngilizce öğrenen Çinli öğrencilerin akademik yazılarındaki bağdaşıklığı analiz etmiştir. Öğrencilerin yazmış oldukları 120 akademik metin incelenmiş ve en fazla kullanılan bağdaşıklık unsurunun bağlaçlar olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda akademik yazılarda bağdaşıklık kullanımının az olduğu tespit edilmiştir.

Hirik (2020), yapmış olduğu çalışmada Sebahattin Ali'nin “Kürk Mantolu Madonna” yapıtını metinsellik ölçütleri arasında yer alan bağdaşıklık ve bağdaşıklık unsurları çerçevesinde incelemiştir. Araştırma sonucunda eserde bağdaşıklığı sağlayan işaret zamiri, dönüşlülük zamiri, şahıs zamiri, sıfatlar ve bir kelimenin başka bir kelime yerine kullanımı belirlenmiştir. Metinde nesne, özne ve tamlayıcı eksilteleri ile tekrardan kaçınıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında kelime tekrarları ile kelime bağdaşıklığının oluşturulduğu ifade edilmiştir. Türkmen (2020), ise Daniil Harms'ın “Kocakarı” isimli hikâyesini metindilbilim açısından konu edinmiştir. Bu çalışmalarda eserlerin bağdaşıklık unsurları dikkate alınarak metindilbilimsel olarak sahip oldukları özellikler belirlenmeye çalışılmıştır.

Alemin (2021), Hasan Ali Topbaş'ın “Kuşlar Yasına Gider” isimli eserini metindilbilimsel açıdan analiz etmiştir. İncelenen metinlerde zamir kullanımının oldukça fazla olduğu tespitine varılmıştır. Alaçam (2021), çalışmasında Mustafa Kutlu'nun “Beyhude Ömrüm” isimli eserini metindilbilimsel yönden çözümlene yoluna gitmiştir. Yapılan çözümlenmede bağdaşıklık unsurlarına dikkat çekilmiştir. Analiz sonucunda zamirlerin art gönderim ve ön gönderimdeki rolüne ayrıca değinilmiştir.

Alanyazında metindilbilim ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında son yıllarda çalışma sayısının aşamalı bir biçimde arttığı görülmüştür. Ortaya konulan incelemelerde genellikle öyküleyici anlatımla yazılmış olan hikâye, roman gibi edebî eserlerin bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütleri dikkate alınarak analiz edildiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında dil öğrenen kişilerin yazmış olduğu öyküleyici metinlerde bağdaşıklık düzeyinin ele alındığı çalışmaların artmakta olduğu dikkat çekmektedir fakat bilgilendirici metinlerin analizine yönelik çalışmaların alanyazında sınırlı olduğu söylenebilir.

2.5.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Yapılan Çalışmalar

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında metindilbilimsel çalışmalardan biri Bakan (2012) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Sait Faik Abasıyanık'ın “Meserret Oteli” isimli eseri metindilbilimsel bakımdan sadeleştirilmiş ve çözümlenmiştir. Yapılan çalışmada söz konusu eser B1 düzeyinde Türkçe öğrenen kişiler dikkate alınarak sadeleştirilmiştir.

Eroğlu (2015), yapmış olduğu çalışmada Ömer Seyfettin'in “Üç Nasihat” adlı hikâyesini metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla B2 seviyesine uygun olacak şekilde sadeleştirmiştir. Araştırmanın hedefi sadeleştirilen eserin Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için okuma becerisine yönelik materyal çeşitliliği sağlamaktır. İpek (2018), ise çalışmasında yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için Mustafa Kutlu'nun “Ya Tahammül Ya Sefer” adlı hikâyesini metindilbilimsel ölçütleri göz önüne alarak sadeleştirmiştir.

Aramak (2016), çalışmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bağdaşıklık araçlarının kullanım düzeylerini konu alan bir araştırma ortaya koymuştur. Yapılan çalışmada C1 seviyesinden 23 öğrenci örneklem olarak belirlenmiş ve yazılı metinlerinde bağdaşıklık unsurlarını kullanma düzeyleri ön test ve son test yapılarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin yazılı metinlerinde bağdaşıklık araçlarını kullanma düzeylerinin zayıf olduğu ifade edilmiştir.

Yıldırım (2016), B1 düzeyinde Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yazılı metinlerindeki bağdaşıklık düzeylerini incelemiştir. İnceleme sonucunda kâğıt başına

en fazla bağlama ögeleri, daha sonra gönderimin kullanıldığı bildirilmiştir. Ayrıca en az kullanılan bağdaşıklık unsuru ise değiştirim olarak tespit edilmiştir. Çalışma neticesinde B1 düzeyinde Türkçe öğrenen öğrencilerin bağdaşıklık araçlarını kullanırken sorun yaşadıklarına değinilmiştir.

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin üretmiş oldukları yazılı metinlerdeki bağdaşıklık görünümlerini Kara ve Kutlu (2016) analiz etmişlerdir. Çalışmada 12 ülkeden B1 düzeyini bitirmiş 20 öğrencinin dört hafta boyunca yazdığı metinler incelenmiştir. Yabancı öğrencilerin yazmış oldukları Türkçe metinlerde sırasıyla en fazla gönderim, bağlantı ögesi ve eksilti ögeleri tespit edilmiştir. Ayrıca metinlerde değiştirim ögeleriyle karşılaşmadığı çalışmanın sonucunda ifade edilmiştir.

Mantı (2017), çalışmasında Türkçe öğrenen Mısırlı öğrencilerin yazılı metinlerini bağdaşıklık araçları çerçevesinde incelemiştir. Yapılan bu çalışma Türkçe öğrenen Mısırlı öğrencilerin yazılı anlatımlarında bağdaşıklık araçlarını konu alan ilk çalışma olması bakımından önemli görülmektedir. Araştırma sonucunda öğrencilerin yazılı metinlerinde en fazla kullandığı bağdaşıklık unsurunun kelime bağdaşıklığı; en az kullanılan ise değiştirim olarak belirlenmiştir. Dil düzeyi arttıkça bağdaşıklık ögelerinin kullanım sıklığının arttığı sonucuna varılmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazmış oldukları metinlerdeki bağdaşıklık bağıntısı görünümlerini inceleyen Mısırlı (2018) bir durum çalışması örneği sunmuştur. Araştırmada her seviyeden öğrencinin üretmiş olduğu metinler incelenmiş ve bağdaşıklık ölçütleri dikkate alınarak çözümlenmiştir.

Kurnaz (2018), çalışmasında Berna Çetin Akyüz tarafından kaleme alınan gezi yazılarının metindilbilimsel çözümlenmesini ve bu metinlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma materyali olarak kullanılmasının uygunluğunu incelemiştir. Yapılan çalışmada 2008-2009 yılları arasında yayımlanan “Yolculuk” isimli dergi için üretilen gezi yazısı türündeki 5 metin analiz edilmiştir. Çalışmanın esas amacı Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için bu metinlerin okuma metni olarak kullanıp kullanamayacağını tespit etmektir. İnceleme sonucunda metinlerin gerekli bağdaşıklık ve tutarlılığa sahip olduğu belirtilmiştir. Ayrıca metinlerin ilgi çekici ve

öğretici olmasının da okuma materyali olarak kullanımını olumlu yönde etkilediği ifade edilmiştir.

Karagöz (2019), yapmış olduğu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 30 öğrencinin farklı seviyelerdeki kur geçiş sınavlarında yazmış oldukları 150 metni bağdaşıklık öğeleri bakımından ele almıştır. Çalışma sonucunda Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı metinlerinde en fazla kelime bağdaşıklığı ve bağlama öğelerini kullandıkları saptanmıştır. Yapılan bu çalışma ile yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi sürecinde yapılan ölçme ve değerlendirme çalışmaları incelenip bu yönde katkı sağlamak amaçlanmıştır.

“İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1 ve A2 Düzeyi Ders Kitaplarındaki Sosyo-kültürel Unsurların Metinsellik Ölçütleri Bağlamında Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmayı Gürkan (2019) ortaya koymuştur. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki sosyokültürel öğelerin metinsellik ölçütleri bağlamında Türkçe öğretimine katkısını ortaya koymayı amaçlamıştır. Amacına ulaşmak için İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarının A1 ve A2 düzeylerinde bulunan “Kültürden Kültüre” adlı bölümlerindeki 11 metni sosyo-kültürel unsurlar ve metinsellik ölçütleri ile çözümlenmiştir.

Güven (2019), çeşitli üniversitelerin dil öğretimi merkezlerinde Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin yazılı ürünlerini bağdaşıklık ve tutarlılık düzeyleri ve metinlerin uzunlukları bakımından ele almıştır. Çalışma neticesinde öğrencilerin serbest bir konuda yazmış oldukları metinlerdeki bağdaşıklık unsurlarının güdümlü şekilde yazılan metinlere göre fazla olduğuna değinilmiştir. Üretilen metinlerin tutarlılık düzeylerinde ise güdümlü şekilde yazılan metinlerin lehine bir sonucun olduğu belirtilmiştir.

Demir (2020), GENÇDES projesi kapsamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış olan B1 ve B2 düzeyindeki kurmaca metinleri bağdaşıklık ölçütleri bakımından incelemiştir. Çalışmada istatistiksel olarak seviyeler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Çalışma sonucunda B1 ve B2 seviyeleri arasında bağdaşıklık unsurlarının kullanımı yönünden anlamlı bir farklılık

olduğu görülürken eksilti, değiştirim ve bağlantı ögelerinin dağılımında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tuğrul (2021), yapmış olduğu çalışmada Refik Halit Karay'ın “şeftali Bahçeleri” isimli eserini metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde A1 ve A2 düzeyine göre sadeleştirmiştir. Çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretime alanında görülen okuma metinlerinin eksikliğine dikkat çekilerek öğrenenlere bu yönde materyal desteği sunulması amaçlanmıştır.

Alanyazına bakıldığında yabancı dil olarak Türkçe öğretime alanında günümüze kadar pek çok çalışma yapıldığı ifade edilebilir. Yapılan alışmalar incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretime özelinde hazırlanan metinlerin metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde incelenmesine yönelik tez boyutunda az sayıda çalışmanın olduğu görülmüştür. Yapılan bu çalışmaların büyük bir bölümünde hikâye türündeki metinlerin Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için bağdaşıklık ve tutarlılık çerçevesinde sadeleştirildiği görülmektedir. Yapılan tez çalışmalarının hiçbirinde Türkçe öğretime amacıyla hazırlanmış olan ders kitaplarının her seviyesi ve bu seviyelerdeki metinlerin tamamı veya tamamına yakınının bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütleri çerçevesinde incelenmesine yönelik bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

2.5.3. Metin Merkezli Ölçütler

Metindilbilimde metinler incelenirken metin merkezli ölçütler aracılığıyla incelenir. Metin merkezli ölçütler bağdaşıklık ve tutarlılıktır. Bu ölçütler bir metinle ilgili incelemelerde nesnel sonuçlar ortaya koyar.

2.5.3.1. Bağdaşıklık (Cohesion)

Metin merkezli ölçütlerden ilki bağdaşıklıktır. Ögeyik'e (2008: 15) göre metin merkezli ölçütlerden bağdaşıklık “Bir yazının metin olmasını sağlayan metin içi ilişkileri kuran dille ilgili özelliklerin tümünü belirtmektedir.”

Beaugrende ve Dressler'in (1981: 11) ifade ettiği gibi metinlerin bazı ölçütlere sahip olması gerekmektedir. Bu ölçütlerden biri olan bağdaşıklıktır. Bu ölçüt, metni

oluşturan unsurlar arasındaki anlamsal bağlantıların yanında cümleler arasında dil bilgisel ilişkilerin bulunmasını sağlar. Bağdaşıklık dilin dizge olma özelliğinin doğal bir sonucudur. Bir yapıda dizge özelliğine sahip olan ve anlamsal bağ kuran yüzey yapı bağları vardır. Bu bağlar her dilde aynı değildir. Türkçede yüzey yapılar arasındaki bağdaşıklık büyük oranda eklerle gerçekleşir (Onan (2012: 28). Toklu (2013: 132) ise bağdaşıklık, üretilmiş olan bir metindeki ifadelerin sözdizimsel olarak belli bir bütünlük içinde olması şeklinde açıklar.

Bağdaşıklık özelliği cümleler arasındaki zamirler, bağlaçlar, sıfatlar ve kelimelerin yinelenmesi/tekrarı ile ortaya çıkan yapılardır. Bu bağlamda bağdaşıklık; kelimelerin, cümlelerin dil bilgisel ilişkileri ile ilgilidir. Bir metindeki kelimelerin ve cümlelerin birbirine bağlanmasını ele alan bağdaşıklık, metnin yüzey yapısındaki dil bilgisel ilişkileri analiz eder. Halliday ve Hasan'a (1976: 4-6) göre bağdaşıklık, bir ögenin yorumunun kendinden önceki veya sonraki başka bir öge ile yapılmasıdır. Onursal'ın (2003: 121-132) ifadesiyle bağdaşıklık oluşturan unsurlar metnin anlamlı olmasını sağlar ve bu unsurlar içerisinde çeşitli gönderimler, bağlantı ögeleri yer alır. Bu gönderim ve bağlantı ögeleri ile kelimeler arasında dil bilgisel ilişki sağlanır ve anlamlı bütünler oluşur.

Günay'a (2017: 75-78) göre metinlerin bağdaşıklığının düzenlenişinde aşağıdaki unsurlara dikkat edilir:

1. Metinde yer alan temel ögeler metin bitene kadar yinelenir.
2. Her metnin bir izleği¹ vardır.
3. Metinde okurun zihninde tamamlayacağı bölümler vardır. Yani yazar her şeyi açık bir şekilde ifade etmez. Bazı yerleri yapısal boşluklar bırakarak devam ettirir, bazen de bu boşlukları okurun hissetmesini amaçlar.
4. Tercih edilen anlatım biçimine uygun şekilde seçilen zamansal gönderimlerle olay anlatılır.

Metinler, kelimelerin birbirleriyle ilişkileriyle ya da dil bilgisel ilişkiler biçiminde bağdaşık olurlar. Alanyazında metin merkezli ölçütlerin boyutlarıyla ilgili farklı

---

¹İzlek, üreticinin iletmek istediği gerçek veya hayali unsurları kendi süzgecinden geçirerek öznel şekilde okura sunmasıdır. TDK Sözlük'te, (2011: 1240) "Bir yazın ya da sanat yapıtında işlenen, geliştirilen konunun anlamca ortaya koyduğu ana yönelim" şeklinde ifade edilir.

görüşler yer almaktadır fakat bazı benzerlikler de söz konusudur. Balcı (2018: 56), bunu aşağıdaki şekilde tabloştürmüştür.

Tablo 2.1. Metinsellik Ölçütlerinin Boyutları

<i>Temel Farklılık</i>	<i>Dressler (1978)</i>	<i>Brinker (1991)</i>	<i>Morris</i>	<i>Heinemann</i>	<i>Beaugrande/Dressler (1981)</i>
<i>Metin içi</i>	<i>Metin dil bilgisi -anlam açısından -konu açısından</i>	<i>Dil bilgisel metin yapısı Konu açısından metin yapısı</i>	<i>Söz dizimi</i>	<i>Biçimsel-dil bilgisel açıdan</i>	<i>Bağdaşıklık Tutarlılık</i>
			<i>Anlambilim</i>	<i>İçerik-konu açısından</i>	<i>Bilgisellik</i>

Yukarıdaki tabloda Balcı'nın (2018: 56) tespit ettiği gibi kavram farklılıkları olsa da anlatılmak istenen temelde aynıdır. Bağdaşıklık ve tutarlılık dilsel birlikteliği sağlayan iki unsur olarak aynı bölümde ele alınmıştır. Her ikisi de metin içi ilişkileri açıklamakta ve bütünlüğü sağlamaktadır.

Dilsel unsurlar metinde yer alan cümlelerin ve bölümlerin birbiriyle uyum içinde olmasını sağlar ve dil bilgisel, mantıksal ve anlamsal olarak yapıların birbirini desteklemesine katkı sunar. Bir cümle dizisinin metin özelliği taşıyabilmesi için bağdaşıklık özelliğine sahip olması gerektiği işaret edilir. Bunun yanında metinde yer alan cümleleri birer birer ele almak bağdaşıklık açısından uygun bir değerlendirme değildir. Metinde yer alan cümleler önce kendi içinde daha sonra da kendinden önceki ve sonraki cümleler ile olan ilişkisine bakılarak yorumlanmalıdır.

Metinler aracılığı ile insanlar zihinlerindeki soyut düşünceleri kodlayıp somut hâle getirmekte ve bu kodu yazıya dökerek alıcısına ulaştırmaktadır. Metin içindeki bu düşüncelerin anlamlı olabilmesi için metin içi bağların kuvvetli olması beklenir. İfade edilen düşünceler arasındaki bağlantı dil bilgisel ilişkilerle sağlanır. Van Dijk ve Kintsch (1983: 15), çalışmasında bağdaşıklığın kısa süreli bellekte büyük ölçekli önermenin sınırları içinde yer aldığını öne sürmektedir. Metinlerde yer alan bir ögenin anlamına ve yorumuna tam olarak ulaşabilmek için bu ögenin kendinden önceki ve sonraki ögeye bağlı olması gerekir. Okuyucu cümleyi okurken bu bağı fark eder ve kelimeleri, cümleleri birbiriyle ilişkilendirir. Yazar bazen bu ilişkiyi sağlayan

öğeleri açıkça ifade etmez ve okuyucunun zihninde tamamlamasını arzu edebilir. Bu durumda öğeler arasındaki bağ okuyucuya sezdirilir.

Metinlerin yüzey yapısı kelimeler ve bu kelimelerin dil bilgisel olarak bazı kurallara göre sıralanması, şekillenmesi ile düzenlenir. Böylece kelimelerin birleşimi ile cümleler oluşmakta ve bu cümleler bir bütünü meydana getirmektedir. Bu bütünü oluşturan kelime ve cümleler belli bir bağlam içinde anlam kazanmakta ve metin olma özelliğini yansıtmaktadır. Cümleler belli bir çizgisellikle sıralanır, farklı öğeler ve cümlelerin birbiriyle ilişkisi sağlanır. Sağlanan ilişki neticesinde okurun zihninde oluşacak boşluklar okuma esnasında doldurulur.

Bağdaşıklık, dil öğretiminde kullanılan metinler için önemli görülmektedir. Bir metnin çözümlenmesinde en sık kullanılan yöntemlerden biri bağdaşıklıktır (Demir, 2020: 31). Bir metnin yapısal biçimde çözümlenebilmesi o metnin anlaşılabilir olmasına katkı sağlar (Karadeniz, 2015: 2). Yabancı dil öğrenen bireyler için metnin anlaşılabilirliği önem arz etmektedir. Anlaşılamayan metinler dil öğrenen kişinin bıkmalarına ve özgüvenini kaybetmesine sebep olabilir. Bu manada nitelikli şekilde hazırlanan metinlerin dil öğretiminde kullanımı ihtiyaçtır. Bu niteliğin karşılanmasında bağdaşıklık özellikleri önemli yer tutmaktadır.

Bağdaşıklık kavramı ile ilgili yapılan çalışmalarda pek çok unsurun farklı şekillerde sınıflandırıldığı bilinmektedir. Bu sınıflandırmalar içinde Halliday ve Hasan'ın (1976) ortaya koymuş olduğu "Cohesion in English" adlı eser temel kaynaklardan biri olarak kabul edilmektedir. Halliday ve Hasan (1976: 4-6), bağdaşıklık unsurlarını *gönderim, eksilteli anlatım, değiştirim, bağıntı öğeleri, kelime bağdaşıklığı* olmak üzere beş alt kategoride sıralamaktadır. Torusdağ (2020); bunlara ek olarak zaman uyumu ve görünüş, işlevsel cümle yapısı, örtük anlatımı² da bağdaşıklık unsuru olarak değerlendirir. Bu çalışmada Halliday ve Hasan (1976) ile Torusdağ'ın (2020) sınıflandırmasından hareketle bağdaşıklık unsurları belirlenmiş ve şu şekilde sınıflanmıştır: *Gönderim, bağıntı ifadeleri, değiştirim, eksilti, kelime bağdaşıklığı, işlevsel cümle yapısı ve zaman.*

---

²Torusdağ'ın (2020) bağdaşıklık unsurları ile ilgili yapmış olduğu sınıflandırmada yer alan "örtük anlatım" unsuru yüzey yapıda görünürlüğü daha az tespit edildiği için bu çalışmada sınıflandırmaya dâhil edilmemiştir.

2.5.3.1.1. Bağdaşıklık Unsurları

Mevcut çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış olan Yeni Hitit 1-2-3 ders kitaplarında yer alan metinlerin bağdaşıklık görünümüleri bağdaşıklık ölçütleri doğrultusunda incelenmiştir. Buna göre incelenen bağdaşıklık unsurları ve görünümüleri şu şekilde olmuştur:

2.5.3.1.1.1. Gönderim (Reference)

Gönderim, metinde bir kelimedenden önce veya sonra onun yerine bir başka kelime veya kelime grubunun kullanılmasıdır. Gönderim üreticiye metni oluştururken kolaylık sağlamaktadır. Gönderim sayesinde yazar metni sürekli olarak aynı ifadeler ile yazmak zorunda kalmaz, okuyucunun her zaman aynı ifadeler ile karşılaşmasını önler. Bu araç, yazarın metinde kullanmış olduğu ifadelerin gereksiz yere uzamasını önler ve okuyucunun metni anlamlandırmasını kolaylaştırır. Uzun'un (2006: 699) ifadesiyle gönderim "Metin varlıkları arasında gönderim ağları kurma, gerek konu sürekliliği sağlama, gerekse varlıkları konusal rolleri açısından birbirleriyle ilişkilendirmede araç rolü yüklenen metinsel bir eylemdir." Varlıklar arasındaki bu gönderim ağları ise Türkçede dönüşlülük zamiri, kişi zamiri, işaret zamiri; iyelik ekleri, belirtme ekleri, kişi ekleri ve aitlik ekleri ile sağlanmaktadır. Özellikle zamirler metnin oluşumunda önemli bir yer tutmaktadır.

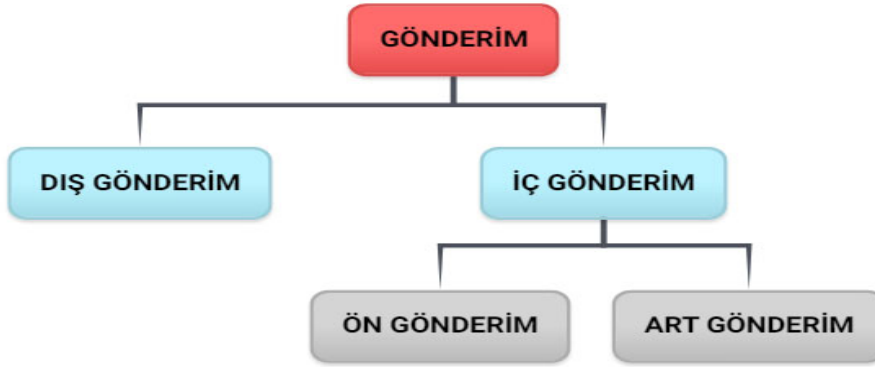
Dilidüzgün (2017: 51); çalışmasında dilin yeterli, etkili, akıcı şekilde kullanımını gerçekleştirmek, metindeki konuları kişide aktif tutmak ve konu bütünlüğünü sağlamak için bazı birim, kelime ve düşüncelerin metinde farklı dilsel öğelerle yinlendiğini, bu yinlenen farklı öğelere de gönderim adının verildiğini söyler. Metinlerde gönderimin en fazla zamir yoluyla yapıldığı bilinmektedir. Harweg'e göre bir metnin oluşumunda temel unsur zamirlerdir çünkü zamirler yoluyla ifadeler cümle düzeyinden metin düzeyine aktarılmaktadır (Akt. Göktürk, 1980: 26).

Yazarın ortaya koyduğu metinde bir ifade söylendikten sonra aynı cümlenin olduğu yerde veya diğer cümlelerin olduğu yerde söylenmiş olan ifadeyi karşılayan bir kavram veya ekin olması gönderimi sağlar (Coşkun, 2005: 54-55). Bu durum aynı kelimelerin tekrarını önler ve dilin ekonomik kullanımını konusunda katkı sağlar. Bunun yanında özellikle iç gönderimler ile okurun sıkılması önlenmiş olur. Bir

metinde kullanılmış olan bazı kavramlar onları temsil eden başka unsurlarla yeniden kullanılabilir. Yazar metin içinde bildirişimi sürekli aynı unsurlarla sağlamaya çalışırsa hedef kitleyi bunaltır ve etkili bir okuma gerçekleşmez. Bunun için kelimelerin ve cümlelerin birbirleriyle olan ilişkisi önemli görülmektedir. Bir metinde akıcılığın ve bütünlüğün sağlanması hedeflenir. Aynı kelimelerin metin içinde sürekli olarak tekrarlanması ise sürükleyiciliğin ve bütünlüğün sağlanmasını olumsuz etkileyecektir. Bunun için yazar metni oluştururken yeri geldikçe bir kavramın yerine başka kavramlar kullanarak gönderim aracını kullanıp metnin sürekliliğine katkıda bulunur. Bu bilgiler ışığında gönderimin sürükleyicilik ve kullanışlılık bakımından bir metni olumlu yönde etkilediği ifade edilebilir.

Yazar metni oluştururken aynı öğeleri sürekli tekrarlamak yerine bazı kelime ve kelime grupları ile o öğeleri okura hatırlatır. Üretilen metinde yer alan bazı kahraman, olay, konu veya duruma gönderim gerçekleştirilir ve bu unsurlar anımsatılır. Böylece okurun zihninde oluşan bazı boşluklar giderilir veya metinden kopmuş olan okur sürece tekrar dâhil edilmiş olur. Dilin ekonomisi bakımından gönderimin kullanımı önemli görülmektedir. Yazar bir metinde her şeyi söylemek durumunda değildir. Okur, yazarın ifade ettiklerinin yanında yazmadığı ama okuyanın tamamlamasını istediği kavramlarla karşılaşır. Bu sırada okur bağlamdan hareketle metni anlamlandırır, sezdirme yoluyla bütünlük sağlamayı hedefler.

Halliday ve Hasan'a (1976: 31-33) göre tüm dillerde gönderimi sağlayan belli başlı unsurlar vardır. Bu unsurlar metin içinde diğer kelimelerle ilişkilendirilir ve o kelimelere gönderimde bulunur. Gönderim yapılan unsur metnin içindeyse buna *iç gönderim*; metnin dışındaysa *dış gönderim* adı verilir. İç gönderim kendi içinde *ön gönderim* ve *art gönderim* olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yani bir metinde gönderim unsurları iç gönderim ve dış gönderim şeklinde görülebilmektedir. Dış gönderim metinde anlatılmayan bir şeyden yazarın bahsetmiş olmasıdır, yani metnin konusundan bağımsız bazı öncüllere metinde yer verilmesidir. İç gönderim ise art gönderim ve ön gönderimi kapsamaktadır. Ön gönderim, gönderimin kendisine gönderimde bulunulacak unsurdan önce kullanılmasıdır. Art gönderim, metinde daha önce söylenen bir birime yapılan gönderim türüdür. Özellikle zamirler ve işaret sıfatları ile bir metinde sıklıkla art gönderimin yapıldığı vurgulanabilir.

Şekil 2.3.Gönderim Türleri

2.5.3.1.1.1.1. Dış Gönderim (Exophora)

Gönderim unsurunun anlamsal ilişki kuracağı ögenin metin dışında yer alması “dış gönderim” olarak adlandırılır. Gönderimde bulunan öge metin içinde yer almaz fakat yazarın metni oluşturabilmesi ve okurun metni anlamasında önemli rol oynar. Halliday ve Hasan (1976: 33-37), metin dışı gönderimi “durumsal gönderim” olarak isimlendirir. De Beaugrande ve Dressler’e (1980: 13) göre ise metin dışında yer alan ifadenin karşılığı metinde doğrudan yer almaz ama okuyucu ve dinleyici bağlamdan yola çıkarak bu ifadeleri ilişkilendirir. Dış gönderimde yazar bazen okura seslenebilir. Bu durumda *siz* zamirini kullanarak iletişim kurmayı ve metni daha inandırıcı hâle getirmeyi hedefler. Bir metinde yazar “Anlatacaklarıma gerçekten çok şaşıracaksınız (siz).” diyerek metin içinde yer almayan okuruna seslenmektedir. Burada kullanılan *siz* zamiri aracılığıyla okur ve yazar arasında iletişim kurulması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda dış gönderim unsurlarına yer verilerek yazar ile okur arasında bağ kurulduğu söylenebilir. Metinlerde dış gönderim genellikle “işaret zamiri, işaret sıfatı ve kişi zamirleri” ile yapılmaktadır. Karşılıklı konuşma şeklindeki metinlerde de dış gönderim sıklıkla görülmektedir.

Yasin: Bunu alıp evine götür.

Nisan: Tamam.

“*Bunu*” işaret zamiri, konuşma sırasında daha önce veya sonra sözü edilecek unsurla gönderim ilişkisi içinde olmadığı için dış gönderim olarak metinde yer alır. Bu durumda okur, kendi bilgileri ve deneyimi ile gönderimde bulunan ögeyi zihninde tamamlar. Altunkaya’ya (1987: 47) göre dış gönderim yapılan unsurun metinde geçmişi olmadığından dil dışı ilişki sağlanmadan yorumlanması imkânsızdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için üretilen metinlerde özellikle metin yazarının okuru ile iletişim kurmak istediğinde ve okuru ikna etme çabası güttüğünde dış gönderim unsurlarından uygun şekilde yararlanılabilir.

Okurun bir metni anlamlandırması ve yazarın okur ile iletişim kurmasında önemli bir işleve sahip olan dış gönderim unsurları çalışma kapsamında incelenen metinlerde şu şekilde örneklendirilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Dış Gönderim Bulguları

- *Acaba siz şimdi neredesiniz? Nereden nereye gidiyorsunuz? (Metin 2)*
- *Sizin de böyle hobileriniz var mı? (Metin 3)*
- *Seda, bankacı. İş çok zor. Sık sık başka şehirlere gidiyor. (Metin 5)*
- *Bizim zamanımızda akşam yemeklerinde bütün aile toplanırdık. (Metin 13)*
- *Ben bir karışık pizza alayım, Orta boy ve mantarsız olsun lütfen. (Metin 14)*
Ben mantarlı bir pizza istiyorum ama henüz karar vermedim. (Metin 14)
- *Bugüne kadar birçok ilçe gördüm, her kıtaya gittim. (Metin 16)*
- *Bir tarih kitabı ama diğerleri kadar sıkıcı değil. (Metin 19)*
- *Peki, o zaman size Osmanlı tarihi ile ilgili bir kitap önereyim... O zaman size şu kitabı tavsiye ediyorum. (Metin 19)*
- *Tamam, çok iyi, ben de bunu alayım. (Metin 19)*
- *Siz kimi arıyorsunuz? (Metin 20)*
- *Dünkü basketbol maçını izledin mi? (Metin 21)*
- *Günümüzde göç hareketleri bütün ülkeler için en önemli konulardan biridir. Türkiye de çeşitli sebeplerle nüfus hareketlerinin merkezindeki ülkelerdendir. (Metin 22)*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Dış Gönderim Bulguları

- *Geçen yüzyılın ortalarında bazı bilim adamları 2000'li yıllar için şu tahminleri yaptılar. (Metin 3)*
- *Messi gibi bir futbolcu olacağım. Dünyanın en büyük takımlarında oynayacağım. (Metin 4)*
- *Tamara çok güzel bir kızmış Ama babası onu bu adada herkesten uzak tutuyormuş. Adanın karşısında bir köy varmış. (Metin 7)*
- *Tabii, buyurun. Denemek ister misiniz?*
B. Evet, deneyeyim.
A. Ayna şurada. (Metin 13)
- *Geçen hafta ondan kalma eski gramofonu çalıştırdım. Eski plaklardan birini koydum ve onu sevgi ile andım. (Metin 14)*

- Bir ya da 2 hafta her gün denize **girdiniz**. Sıcak havada güneşlenerek ilk günden kıpkırmızı **oldunuz** ya da dışarıda lapa lapa kar yağıyordu. **Siz odanızda** şömine keyfini **yaşadınız**. (Metin 17)
- **Bir zamanlar** öyle bir tatil yapmaya çalıştım ama bu benim için çok yorucu ve bittikten sonra gerçekten bir tatile ihtiyacınız oluyor. (Metin 18)
- İş ile hayat benim için ayrı şeyler değil. İş **benim** için otel odasının penceresinden bir çocuk bahçesine bakıp hayal kurmak, onları yazmak...
  - Gezinlik felsefesi bu **bence**...
  - Çok doğru... Bu güzel sohbet için çok teşekkür ederim...**Ben teşekkür ederim.** (Metin 18)
- **Bir zamanlar** öyle bir tatil yapmaya çalıştım ama benim için çok yorucu oldu.
- İyi bir tatilin anahtarı **kafanızdaki sorunlardan** kurtulmaktır. Bunun en iyi yolu da **sevdiklerinizle** zaman geçirmek ve **kendinize** biraz zaman ayırmaktır. Üstelik bunlar için büyük paralar **harcamanız** gerekmez. (Metin 19)
- **Gözlerinizi** kapatın. **Kendinizi** denizde yüzen lüks bir otelde, küçük bir şehirde hatta dünyanın en güzel şehrinde yolculukta **hayal edin**. (Metin 20)
- Ayrıca alışveriş yapmak için çeşitli dükkânlar vakit geçirmek için film salonlar gibi pek çok alternatif de **sizi** bekliyor... "Benim amacım sessiz sakin bir yerde dinlenmek mi **diyorsunuz?**" O zaman daha küçük bir gemide daha az sayıda insanla yolculuğu **tercih edebilirsiniz**. (Metin 20)
- Fiyat **size** ilk bakışta fazla gelebilir ama bu fiyatlara konaklama, yiyecek içecek, etkinlikler ve gece eğlenceleri de dâhildir... Ama bu uygulama **sizi** tatilde hesap yapma stresinden de uzaklaştırır. (Metin 20)
- Nasıl daha doğru **besleyebilirsiniz?** Unutmayın akıllıca seçimler yapıp daha sağlıklı yaşamak **sizin elinizde**. (Metin 22)
- Daha güzel ve canlı bir cilt mi **istiyorsunuz?** O halde **buzdolabınızı** açın. (Metin 23)
- "Sadece bir lira fazla **ödeyin** ve büyük boy **alın**." özellikle fast food restoranlarında bu soruyu **size** iyilik yapmak için sormazlar, sadece daha fazla satış yapmak için sorarlar. (Metin 24)
- Bu koku **sizi** rahatlatır, sakinleştirir ve daha çok para **harcarsınız**. (Metin 24)
- Günlük işlerden **sıkılıyorsunuz**, sağlıksız **besleniyorsunuz**. Her şeyden kaçıp uzaklaşmak, huzur bulmak **istiyorsunuz**. Yeni bir günü problemler olmadan karşılamak **ister misiniz?** (Metin 25)
- **Bence** izin alıp eve git. (Metin 27)
- **Jüri üyeleri**, rekor denemesi sırasında doğru şekilde bağlanmayan kravatları elledi. (Metin 29)
- 32 yaşındaki Danny Groner Silikon Vadisi'ndeki **milyarlık bir şirkette** müdür olarak çalışıyor. (Metin 30)
- Dünyadan kolayca haber almak ne güzel. **Değil mi?** (Metin 32)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Dış Gönderim Bulguları

- Gençler en verimli çağlarında umutsuzluğa düşmemeli. Bu da ancak doğru politikalarla mümkün olabilir. Bugün **gelişmiş pek çok ülkenin** başarısının arkasındaki sır budur. (Metin 1)

- *Pazartesi sendromu yaşamamak için siz de kırın minik bir pencere, **kendinize** bir hava deliği **açın, içinize** hayatın tatlı rüzgârını **çekin**. (Metin 2)*
- *İşiniz **sizi** her şeyden fazla heyecanlandırıyor? (Metin 3)*
- *O zaman **siz** çalışkan biri değil, tipik bir **işkoliksiniz**. (Metin 3)*
- *Dinlenmiyor, eğlenmiyor, işten başka hiçbir şeye vakit **ayırıyor musunuz?** (Metin 3)*
- ***Siz inanırsanız**, herkes inanır. (Metin 5)*
- *Fotoğrafçılık zor diyorlar. Kesinlikle yalan. **Sizi** beş dakikada dünyanın en iyi fotoğrafçısı yaparım. (Metin 5)*
- *Fotoğraf makinesini kızlardan **alın** ki onlar bunu olağanüstü bir meslek zannetsin. (Metin 5)*
- *Yüzme, kürek, yelken gibi su sporları, **Akdeniz Uygarlıklarında**; kızak ve kayak sporları **Kuzey Avrupa**'da ortaya çıkmıştır. (Metin 7)*
- *Pele o kadar başarılı bir futbolcu oldu ki onun oyununu izleyebilmek için **Nijerya'daki bir savaşta** iki günlük ateşkes yapıldı. (Metin 8)*
- *O gün 19 Mayıs Stadyumu'nda **Türkiye'nin en büyük iki futbol takımı** arasında şampiyonluk maçı vardı. (Metin 9)*
- ***Kendinizi** daha iyi tanımaya **çalışın**. **Çevrenize** daha dikkatli **bakın**, belki de **hayal ettiğiniz** dünyanın içinde **yaşıyorsunuz**. (Metin 13)*
- *Off, dayanamayacağım. **Şu ağacın** altında dinleneceğim. (Metin 15)*
- *Dee Caffari dünyayı tersten dolaşarak Guinness Rekorlar Kitabı'na girdi ve yelkenlisi ile rüzgârlara, akıntılara karşı durmaksızın dünyayı tersten dolaşan ilk kadın oldu. Daha önce aynı yolculuğu sadece **4 erkek** tamamlayabilmişti. (Metin 17)*
- ***6 yıl öncesine** kadar beden eğitimi öğretmenliği yapan Dee Caffari, ciddi bir kariyer değişikliği ile profesyonel yelkenci olmaya karar vermiş. (Metin 17)*
- ***Unutmayın** ki ürünleri pek çok kişi giyip çıkarıyor ve ürünlerde bazen bozulmalar olabiliyor. (Metin 20)*
- *Ürünü sezon başında denemiş **olabilirsiniz** ama olsun bir kere daha **deneyin**. (Metin 20)*
- *İndirimler çekicidir. Vitrindeki "indirim" yazısı **sizi** mağazaya çeker. Sadece bir bakmak için **girersiniz** ama şeytana uyup birkaç parça eşya **alabilirsiniz**. Evde ise **sizi** tam bir pişmanlık bekler. (Metin 20)*
- *Hangi giysilerle, hangi renklerle, hangi aksesuarlarla **kendinizi** iyi **hissediyorsunuz?** Bir **düşünün** ve bunların sayılarını arttırmaya **çalışın**. (Metin 22)*
- *Tüm bunları yaparken herhangi bir kişiyi taklit etmeyi **aklınızdan** bile **geçirmeyin**. (Metin 22)*
- *İşte **siz** burçlara göre giyim tarzları. (Metin 23)*
- ***Dikkat edin**, birisi günlerdir aynı giysiyi mi giyiyor? (Metin 23)*
- *Okul çıkışında bizi alıp Ortaköy'de **bir çay bahçesine** götürdü. (Metin 25)*
- *Çok geciktim **siz** Esin Taboğlu'nu tanıtmak için. Keşke bu kadar gecikmeseydim. (Metin 27)*
- *Şimdi **siz** birkaç öneride bulunmak istiyorum: Yabancı bir dili çok iyi derecede **bilin**. Klavyede 10 parmak ve hızlı yazmayı **öğrenin**... Bir enstrüman **çalın**. Nota kullanarak birkaç parça çalacak kadar müzikten **anlayın**... Tenis **öğrenin**... Her gün birden fazla gazete okuyarak*

gündemi takip edin. (Metin 28)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Dış Gönderim Bulguları

- *Artık kitapların sanal versiyonları çeşitli sitelere yükleniyor. Bir de e-kitap adı verilen yalnızca sanal ortamlarda okurla buluşan kitaplar var. (Metin 1)*
- *Akşamları bir roman gibi biterdi./ Jezabel kan içinde yatardı. (Metin 3)*
- *Çocuk görülebilen en uzak noktaya baktı dürbünle. İşte, işte! (Metin 4)*
- *“Ben aşka aşığım” diyen insanlara bakın şöyle, fastfood gibidir onların aşkları. (Metin 8)*
- *Yaşlı olduğunuzu düşündüğünüz kadar yaşlısınızdır, genç olduğunuzu hissettiğiniz kadar da genç... (Metin 9)*
- *Hatırlıyorum, biz çocukken yazın canımız dondurma çektiğinde hiç üşenmez bisikletine atlar ve bize dondurma getirildi. (Metin 10)*
- *Ne kadar yaşadığınız değil, ömrünüz yettiğince size sunulan hayatı ne kadar iyi değerlendirdiğiniz önemli. Gençlik sizin elinizden kayıp giden bir şey değil. (Metin 10)*
- *Bunu, midede oluşabilecek kasıntılar ve midenin içinde uçuşan kelebekler hissi izleyebilir. (Metin 11)*
- *Örneğin tutkulu aşk, fedakârlıkla gelişen aşk ve gelip geçici aşk. Bilim adamlarına aşkı sormayın. Binlerce yıl, insanoğlunun dünyasını renklendiren, hayatının akışını değiştiren o duyguyu size basit bir formülle anlatmaya çalışırlar. (Metin 12)*
- *Tutkulu aşk beğendiğiniz bir kişinin bulunduğunuz ortama girmesiyle kalbinizin küt küt atmasından ibaret değildir... Tutkulu bir aşkla bağlandığınız kişinin sadece ve sadece size ait olmasını istersiniz. (Metin 12)*
- *İnsan âşık olunca kendini göklerde uçuyormuş gibi hisseder, artar özgüvenin de yardımıyla normalde yapamayacağı “çılgınlıklar”ı yapabilir. (Metin 13)*
- *Bu biçimde yenen yemek kısa sürede moda olmuş ve kontun adıyla tanımlanarak başka Avrupa dillerine de girmiştir. (Metin 14)*
- *Bir İngiliz’e sorarsanız size kilti Thomas Rowlinson isminde bir İngiliz yerlisinin 18. yüzyılda icat ettiğini söyleyebilir. (Metin 15)*
- *Hemen şimdi size bir dilek tutun, birkaç dakika içinde gerçekleşecek dense ne dilersiniz bir düşünün. Dürüst olun “çoğumuz” parayı seçeriz. (Metin 16)*
- *Size dünyaya pembe gözlüklerle bakalım, paranın ne önemi var demiyorum. (Metin 16)*
- *O çok istediğiniz her biri binlerce lira eden giysilere sahip olabilirsiniz örneğin. (Metin 16)*
- *İşte zengin olma yolunda gözden kaçırmamanız gereken bazı noktalar... (Metin 18)*
- *Şampuanınızı değiştirin: “Bekârlık sultanlıktır.” sözüne inanmayın. Kendinize uygun bir eş seçip hemen evlenin ve çocuk sahibi olun. (Metin 18)*
- *Yabancı dil öğrenin: Dolar milyarderiyse yabancı dil bilmeniz gerekiyor. Bu yüzden dil öğrenmenin zorluklarını düşünmeyin, hemen bir dil kursuna yazılın. (Metin 18)*
- *Cimri olun: Eşinize dostunuza kendinizi ispat etmek için ikramlarda bulunmayın. Paranızı kendinize saklayın. Servetleri 40-50 milyar dolarla telaffuz edilen zenginlerin en önemli ortak*

özellikleri cimrilikleridir. (Metin 18)

- **Golf oynamın:** Benim için tek spor futboldur **demeyin**...Oyun sırasında birçok ticari ortaklık kurma fırsatı **yakalayabilirsiniz**. (Metin 18)
- Türkçeyi öğrendim ve bu dili her yönüyle tanıdım. Türkçeyi öğrenirken yaşadığım mutlulukları, umutsuzlukları dilimin döndüğü kadarıyla **size de anlatacağım**. (Metin 20)
- Jetler, anlamları ülkeden ülkeye bölgeden bölgeye değiştiği için tümüyle evrensel değildir. Sözelimi birçok **Batı ülkesinde** “her şey yolunda” veya “tamam” anlamına gelen bir işaret; İran Afganistan, Nijerya'da ayrıca İtalya ve Yunanistan'ın bazı bölgelerinde hakaret niteliği taşıyor. (Metin 21)
- Bir **düşünün karşınızda** hiç durmadan konuşan bir kişi var. Onu dinlemekten **sıkıldınız** ve yorgun **düştünüz**. (Metin 21)
- **Çoğu dil** yazıldığı gibi okunmaz. Yazı sistemleri konuşmaya göre daha yavaş değiştiği için zamanla yazma ile konuşma birbirinden farklılaşır. (Metin 22)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Dış Gönderim Bulguları

- Gülmeyi unutacak kadar mı **meşgulüz** yoksa hayatı fazla mı ciddiye **alıyoruz**. (Metin 1)
- Okuduğum ortaokulda İngilizce dersine karakoldan polis ve bekçilerin gelmesi beni İngilizceden soğutmuş olsa da **bir yabancıya** olan aşkım sayesinde İngilizcem bir parça daha ilerledi. (Metin 2)
- Şimdi benim güzel halkımın hepsi **Saint Benoit** mezunu değil ki! (Metin 2)
- “İnsanları ağlatmak kolay, güldürmek zor iştir.” derler. Gerçekten **bunca olumsuzluk** arasında insanları güldürmek için çok yetenekli olmak gerekir. (Metin 3)
- Özellikle şeker hastalarının tedavisinde pek çok örnekten söz edilmektedir. **Kimi müzik terapistlerine** göre etkili olan ritim, **kimilerine** göre makam, **kimilerine** göre sadece çıkarılan ve duyulan sesler. (Metin 6)
- Cazın kökeni Eski Afrika'ya (ruhanî törenler, blues ve ragtime) ve **Batı dünyası geleneklerine** dayanır. (Metin 7)
- Büyüsüne kapılıp saatlerce çevresinde **dolanıyorsunuz**; bu da yetmiyor, ertesi gün **sizi** tekrar çağırır mışçasına yine **kendinizi** orada **buluyorsunuz**, insanın gönlünde romantik fırtınalar koparıyor bu nefes kesen anıt, çeşme demek yetersiz kalıyor... (Metin 9)
- Eğer kalabalıktan etrafında duracak yer **bulabilirsiniz** çeşmeye **arkanızı** dönüyor ve bir madeni parayı **başınızın** üstünden yüksek çeşmenin havuzuna, hiç de derin olmayan tertemiz turkuaz rengi sularına **atıyorsunuz**. Eminim o anda sadece bir **dileğiniz** olacak. (Metin 9)
- Köy için konulan **yapılanma yasakları** kıyı için de geçerli. (Metin 10)
- Doğal güzellikleri ve yörenin doğal görünümünü bozmayan taş evleri ile Kuzey Ege'nin büyüleyici yöresi Assos, **sizi** yaşadığımız şehrin karmaşasından uzaklaştırıp başka zamanlara götürüyor. (Metin 10)
- 1970'li yıllarda yaşanan enerji krizi yeşil çevreci mimarinin önemi daha da arttırdı. Yeşil mimari enerji tasarrufunun yanı sıra verim artırıcı özellikleri ile **uluslararası şirketlerin** de

öncelikli tercihi olmaya başladı. Enerji tasarrufunun %30'lara çıktığı yeşil binalarda üretimin arttığı ve sosyal problemlerin azaldığı saptandı. (Metin 11)

- Bu saatler, bir gün içinde çalışma ve uyuma dışında tek bir faaliyet için ayrılan en büyük zaman dilimini oluşturuyor. **Bazı yorumculara** göre bu bağlılık basitçe şu anlama geliyor: İnsanlar televizyon seyretmekten hoşlanıyor ve onu seyretmek için bilinçli bir karar alıyorlar. (Metin 12)
- Televizyon, ünü ve her yerde bulunabilirliğiyle, dünyanın en popüler boşa zaman geçirme makinesi olarak **karşımıza** çıkıyor. **Çoğumuz** onunla olabilmek için bir kitap okumadan, **ailemizle** ve **arkadaşlarımızla** konuşmadan, **çocuğumuzla** bir arada oynamadan, **gönlümüzce** bir gezintiye çıkmadan **geçiriyoruz günlerimizi**. (Metin 12)
- İssiz adaya düşen uçak yerde yaralılar, telaşla sağa sola koşturan **bir adam...** (Metin 13)
- Geçen yıl Amerika'nın en çok konuşulan showu olan, **16 kişinin** arasından, verilen işleri en karlı ve başarılı bitirene çok yüksek bir maaşla büyük bir şirketin başına geçirildiği "The Apprentice" var bir de. (Metin 15)
- **Bir görüntüleme çalışmasında** erkeklerin bir iş yaparken beynin her iki tarafında da farklı beyin bölgelerinin aktivite olduğu belirlenmiş. (Metin 16)
- Bu yüzden **çocuklarınız** süper zeki değil diye **hayıflanmayın** sakın. Zeki olduğunu **düşünüyorsanız** mümkün olduğunca bulgur, hamur falan **yedirin** gelişmesin. Her damla fazla zekâ bir ömür acı demek... (Metin 17)
- NLP, "beyin dilinin programlanması" ile **siz** daha iyi **düşünebilmeniz**, **kendinizi** daha doğru ifade edip daha etkili iletişim kurarak başarı **sağlayabilmeniz**in yollarını gösteren bir sistem olarak tanımlanabilir. **Beyniniz**, **duyularınız** ve **iletişiminizi** doğru olarak organize **ettiğinizde** **arzuladığınız** hedeflere, başarılar ve sonuçlara ulaşma **kabiliyetinizi** ifade etmektedir. (Metin 18)
- NLP ile kendi hedeflerine ve hayatlarının anlamlarına ulaşmış kişilerin, hayata bakışları, kullandıkları modeller ve teknikleri kullanarak **siz** de **istediğiniz** başarıyı **elde edebilirsiniz**. **Sorularınızın** çözümleri aslında çok **yakınızdaki** duruyor. **Yapmanız** gereken tek şey onlara ulaşacak doğru yola çıkmayı istemek. (Metin 18)
- Şu sırada **siz** bu cümleleri okurken, paralel evrendeki **eşleriniz** de bu cümleleri okuyor olabilirler. Onlar da bu teoriyi okuyunca büyük olasılıkla **sizin** gibi inanmayacak ve başlarını sallayacaklardır. (Metin 20)
- Hiçbir neden ya da bulgu olmadığı halde neden bazen korkuya **kapılıyoruz**? **Eşlerimiz** o anda bu korkuları yaşadıkları için mi? Neden bazı insanları ilk kez **gördüğümüz** halde sanki onu uzun süredir **tanıyormuşuz** duygusuna **kapılıyoruz**? Başka bir dünyada onu uzun süredir **tanıdığımız** için mi? (Metin 20)
- Walter için daha şimdiden her şey rahatsızlık vericiydi. Bir de dünyadan ayrılıp uzaya uçunca neler yaşadığını **düşünebiliyor musunuz**? (Metin 21)
- Herhalde **çoğunuz** televizyonda, uzay gemileriyle yapılan bağlantılarda havada uçan diş fırçasını izleyen ya da ortalıkta dolaşan portakal suyu damlalarını yutmaya çalışan astronotların neşeli görüntüleriyle karşılaşmış ve belki de uzayda her şeyin tam bir eğlenceye dönüştüğünü

düşünmüşsünüzdür. (Metin 21)

- *Biri gözünüze çok güçlü flaşlar patlatırken uyumaya çalıştığınızı düşünün. (Metin 21)*
- *16 ve 17. yüzyıllarda Tycho Brahe ve Johannes Kepler gibi önemli gökbilimciler tarafından benimsenip Avrupa'nın büyük üniversitelerinde bir bilim dalı bir bilim olarak kabul edildi. (Metin 22)*

2.5.3.1.1.1.2. İç Gönderim (Endophora)

Gönderim yapılan unsurun anlamsal yönden ilişki kuracağı öge metnin içinde yer alıyorsa buna “iç gönderim” adı verilir. Bu gönderim ön ve art gönderimi kapsar. Gönderimi oluşturan ögelerin metindeki yerleri gönderimin çeşidini belirler. Gönderim ögesi kendinden önce gelen bir unsura gönderimde bulunuyorsa bu gönderim “art gönderim” olarak ifade edilir. Gönderimde bulunulan öge gönderim ögesinden sonra gelmişse bu gönderim “ön gönderim” olarak adlandırılır. Günay’a (2017: 80-81) göre ön gönderim ve art gönderim çoğunlukla zamirler marifetiyle yapılmaktadır. Ön ve art gönderim genellikle dönüşlülük zamiri, şahıs zamiri, işaret zamiri ve sıfatı; iyelik ekleri, belirtme durumu eki ve kişi ekleri ile yapılır.

Ön ve art gönderimin tüm metinlerde olması muhtemeldir. Aynı ifadelerin sürekli olarak tekrarından kaçınmak ve okurun zihnini süreçte daima aktif tutabilmek için ön ve art gönderim unsurlarına ekseriyetle yer verilir. Pürüzsüz bir anlatımın gerçekleşmesinde bu gönderim ögeleri önemli bir yer tutar. Karadeniz’e (2015: 3-4) göre ön ve art gönderim aynı unsurun defalarca yinelenip anlatımın tekdüze hâlde olmasını önler.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla üretilen metinlerde okurun ilgi ve merakını arttırmak için ön gönderimden, ifadelerin aynı şekilde yansıtılmasının önüne geçmek için art gönderimlerden içeriğe uygun şekilde faydalanılması gerekir.

2.5.3.1.1.1.2.1. Ön Gönderim (Cataphora)

Bir ad, söz, söz öbeği, kavram veya objenin kendisinden sonra gelen bir ögenin yerine kullanılması ön gönderim olarak ifade edilir. Dilidüzgün’e (2017: 54) göre ön gönderim “Metin içindeki herhangi bir kişi, durum ya da kavramın önce kimliksel veya kavramsal olarak yorumlanamayan bir şekilde belirtilmesi ve daha sonra adının verilmesiyle metinde gönderim ögesinin anlam kazanmasıdır.” İmer, Kocaman ve

Özsoy'a (2013) göre ön gönderim, metinde yer alan bir dil unsurunun daha sonraki bir unsura göndermede bulunmasıdır.

Ön gönderim, konuşma dilinde veya yazılı metinlerde kendisinden sonra kullanılacak bir kişiye, olaya, cümleye gönderimde bulunmaktır. Ön gönderimde metin oluşturanın göz önünde bulundurması gereken önemli hususlar bulunur. Gönderme yapılan unsur ile ön gönderimin arasındaki mesafenin kısa olması beklenir. Bu mesafenin uzun olması durumunda okur veya dinleyicinin gönderimsel ilişki kurması olumsuz yönde etkilenir.

Türkçede “şu” ve “şunlar” kelimeleri ile ön gönderim sıklıkla oluşturulur. Bunun yanında ön gönderim kullanımı edebî metinlerde daha fazla yer alır. Okurun ilgisini ve merakını canlı tutmak için metinde bazı ifadeler hemen söylenmez, ön gönderim ile bu ilgi ve merak canlı tutulmaya çalışılır. Bu sebeple edebî metinlerde bu gönderime daha fazla yer verilirken haber metinlerinde ve bilimsel metinlerde daha az yer verilir (Ozil ve Şenöz 1996: 32). Bunun yanında metinlerde ön gönderim sayısı art gönderime göre daha az görülür.

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ön Gönderim Bulguları

- *Herkese günaydın! **Burası** Radio İstanbul. (Metin 2)*
- *Hayat zor. Evde, işte **çok sorun** var: Trafik, kalabalık, gürültü. (Metin 3)*
- *Bütün gün çalışıyorum ama mutsuz bir insan değilim çünkü **bir hobim** var: Fotoğrafçılık. (Metin 3)*
- *Bir hobi bulmak hiç zor değil, **birçok alternatif** var: resim, müzik... (Metin 3)*
- *Benim adım Seçil, **bu** bizim aile fotoğrafımız. (Metin 5).*
- ***Babam** bizimle koltukta oturuyor. Adı Mehmet. (Metin 5)*
- *Emre 22 yaşında. İstanbul'da yaşıyor. Şimdi üniversitede öğrenci. Onun **kız arkadaşı** olan Ekin de üniversite öğrencisi. (Metin 6)*
- ***Kedin** nerede? Pamuk mu? (Metin 7)*
- *Şehirde hava çok temiz değil, trafik her zaman problem ama bence **şehrin bazı avantajları** da var. Hastaneler, üniversiteler, eğlence yerleri gibi... (Metin 8)*
- ***Masal şehir, 1001 gece masallarının şehri**... **Bu şehir Ortadoğu'nun kalbi**. Bağdat... (Metin 9)*
- *Uzakdoğu'da **teknolojinin, tapınakların, sarayların şehri**... **Kalabalık ama düzenli bir şehir**. Turistler **bu şehirde** gündüzleri geziyor. Seul... (Metin 9)*
- *İstanbul'da **üç büyük köprü** var. Boğaz Köprüsü, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve Yavuz Sultan Selim Köprüsü. (Metin 10)*

- Turistler **İstanbul'un tarihi ve turistik yerlerini** de görüyorlar. En çok Ayasofya Müzesi'ne, Kız Kulesi'ne, Dolmabahçe ve Çırağan saraylarına gidiyorlar. (Metin 10)
- İbn-i Sina küçük yaşta **pek çok alanda** dersler aldı. Tıp, matematik, hukuk, mantık, felsefe...(Metin 11)
- **Eserlerinin ikisi** çok ünlüdür. **Bunlar** "Tıp Kanunu ve Kitab-ül Şifa" kitaplarıdır. (Metin 11)
- Telefon günümüzün en önemli haberleşme aracı. Ama **ilk haberleşme tekniği** değil. Telefondan önce Asyalılar kuşlarla haberleşiyordu. (Metin 12)
- Bugüne kadar **birçok ülke** gördüm... Çin kocaman bir ülke her bölgesi farklı bir coğrafya ve iklim. (Metin 16)
- Daha birçok mutfağı saymadım ama **şunu** ekleyeyim: Beyaz et, beyaz et, beyaz et. (Metin 16)
- Ali: Neden? Başka **kiminki** bozuk?
Murat: Hakanunki. (Metin 21)
- **Kurumumuz** Türkiye'nin en eski teşkilatlarından biridir... T.C. Posta ve telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü. (Metin 22)

derim Bulguları

- **Son bir soru:** Bu ödülü nasıl kutlayacaksınız? (Metin 1)
- Bazı bilim adamları 2000'li yıllar için **şu tahminleri** yaptılar. Onlara göre 21. yüzyılda yeni bir Buzul Çağı başlayacak. (Metin 3)
- **İdoller, hevesler...** Örümcek Adam gibi olacağım... Messi gibi bir futbolcu olacağım. (Metin 4)
- Bir gün prens sarayda bir balo düzenlemiş ve **bekâr kızları** davet etmiş. Bizim **iki üvey kardeş** de hazırlıklara başlamış. Külkedisi de baloya gitmek istemiş. (Metin 5)
- **Küçük kız** "Benim, Kırmızı Başlıklı Kız sana çörek getirdim." demiş. (Metin 5)
- Çok eskiden bir baba ve **kızı** yalnız yaşıyorlarmış. Tamara çok güzel bir kızmış ama babası onu bu adada herkesten uzak tutuyormuş. (Metin 7)
- **İster inan ister inanma.** Dünya nüfusu 2050 yılında 9.7 milyona yükselecek (Metin 9)
- Dünyada sadece **5 ülke** sıcaklığı ölçmek için hâlâ fahrenheit ölçü birimini kullanıyor: Bahamalar, Belize, Cayman Adaları, Palau ve ABD. (Metin 9)
- Kapadokya'da farklı özelliklerde **pek çok turistik yer** bulunmaktadır. Göreme'de büyük bir açık hava müzesi; Zelve Vadisi'nde bisiklet turları, atla geziler ve uzun yürüyüşler; Avanos'ta ziyaretçiler için çömlek atölyeleri; Soğanlı Köyü'nde Kubbeli Kilise, Ortahisar'da bir kale, Ürgüp'te ise çok sayıda şarap mağazası bulunmaktadır. (Metin 10)
- Bu yılki yarışmanın **roman ödülü jürisinde** Prof. Dr. Necdet Adabağ, Prof. Dr. Ömer Adıgüzel, Prof. Dr. Sevda Çalışkan, Prof. Dr. Aysu Aryel Erden görev almıştır. (Metin 11)
- Artık Kadınlar erkeklerin işlerini erkeklerle kadınların işlerini yapabiliyor. Günümüzde kadın şoförler ya da erkek hemşireler erkek aşçılar görebiliyoruz. Bu durumun **en güzel örneği** de Burak Acar. (Metin 12)
- B. Evet deneyeyim. Hmm... Evet, güzel. Peki, fiyatı nedir?
A. 89 TL (Metin 13)
- 70'li yıllardan **küçük detaylar...** Kızlar saçlarına kocaman beyaz kurdeleler takardı. (Metin 16)

- Ece: *Şu andaki **en büyük amacımı** biliyor musunuz? Korkmamak... (Metin 18)*
*İşte bu yolculuk hakkında **bazı sorular ve yanıtları**: Sıkılacak mıyım? Büyük bir gemi ile yolculuk yaparken sıkılmanız mümkün değil. (Metin 20)*
- A. **Hangi** tarihte seyahat etmek istersiniz?
B. 12 Şubat'ta. (Metin 21)
A. Evet efendim. Rezervasyon için **adınızı** alabilir miyim?
B. Gülizar Batur. (Metin 21)
- **Kendimi** iyi hissetmiyorum... Cem (Metin 26)
- **Üç farklı yöntem** bu konuda yardımcı olabilir: Yoga, meditasyon ve ayurvedadan. (Metin 27)
- Doktor: *Buyurun Cem Bey, şikâyetiniz **nedir?***
Cem: Çok üşüyorum. Midem bulanıyor ve öksürüyorum. (Metin 28)
- Tam haberlik **bunlar!** Japon Bilim adamlarına göre Antartika üzerindeki Ozon tabakası deliği yakın bir gelecekte küçülmeye başlayacak ve 2050'de tamamen yok olacak... Edirneli kravat satıcısı Sabahattin Kara Rekorlar Kitabı'na girmek amacıyla bir rekor denemesi yaptı ve 1 saatte 1354 kravat bağladı (Metin 29)
- **Bir İngiliz kadın** İngiltere'nin başkenti Londra'da 3 Mart 1950 tarihinde postaya bir mektup verdi ancak bu mektup tam 56 yıl sonra adrese ulaştı. The Sun gazetesinin haberine göre mektupta, Gwen isimli kadın erkek arkadaşı George Grein'i öğle yemeğine davet ediyordu. (Metin 29)
- Sosyal medya sayesinde **yeni iş alanları** ortaya çıkmaktadır. Artık birçok genç sosyal medya uzmanı, içerik yöneticisi, topluluk yöneticisi olmak istiyor. (Metin 31)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ön Gönderim Bulguları

- **Her kötü şey** pazartesi mi başlamak zorunda? Ödemeler, okul, işbaşı...(Metin 2)
- Oysa benim pazartesi ile ilgili **bir sürü hayalim** var. Erken uyanmamak, boş boş oturmak, plansız programsız olmak gibi...(Metin 2)
- İdeal hedefi **şöyle** tarif etmek mümkündür: Hedef somut, gerçekçi ve zaman sınırlı olmalıdır. (Metin 4)
- Güzellikleri bir kenara çok çalışmak, sabır ve özverili olmak oyunculuğun ilk basamakları sanırım. Ama **altın kural**: Siz inanırsanız herkes inanır. (Metin 5)
- Doktor, mühendis olmak zordur. Bizimki kolay iştir. Rüya gibi bir meslektir. Bir savaş muhabiri **şunu** diyor: " Ben erkeğim. Ben de savaşa egomu toplamak için gittim... " (Metin 5)
- Ancak hepimizin **tek bir ortak beklentisi** var sanırım, mutlu olmak. (Metin 6)
- Tenis ilk olarak **nerede** ortaya çıktı, tam olarak bilmiyoruz. Ancak kaynaklar Eski Mısır, Yunan ve Perslerde tenise benzer bir oyundan söz etmektedir. (Metin 7)
- Bugün tüm dünyadaki **en popüler spor dallarından ikisi** olan basketbol ve tenisin...(Metin 7)
- **Sporun altın çocukları...** Pele, emekli olduktan sonra 1944'te Brezilya'nın Spor Bakanı olarak görev yaptı ve hâlâ dünyanın gözünde futbolunun kralı...27 Kasım 1940 dövüş sanatlarının gelmiş geçmiş en büyüğü, dövüş makinesi, büyük usta Bruce Lee dünyaya geldi... Maria

Sharapova, spor kariyerindeki en büyük başarısını 17 yaşında Wimbledon kupasını kazanarak elde etti. Naim Süleymanoğlu, 23 Ocak 1967 yılında dünyaya geldi. (Metin 8)

- **Onlar** tribünlerin kadın fanatikleri... Galatasaray'ın kadın fanatiklerinden biri Dilara Endican... Fenerbahçe camiasında fanatik kadın taraftarı deyince Yasemin Merçil akla geliyor... Hatice Aydın ev hanımı ve Beşiktaş'ın fanatik taraftarlarından biri. (Metin 10)
- Cemre: Bu sıcak havada niye **sizinle** geldim sanki!.. Aman Meral sen de nelerden mutlu oluyorsun?
Meral: Serdar sen niye hiçbir şey söylemiyorsun? (Metin 15)
- Hepsi heyecanlı, hepsi meraklı... Sormuşlar “Bugün **ne** gördün, anlat bakalım.” diye. Çoban “Hiç” demiş. (Metin 16)
- Ben bunu yapabilen milyonlarca kişi arasından sadece bir kişiyim. **Tek amacım** ise insanların kendi sınırlarını zorlamaları için onlara cesaret verebilmek. (Metin 17)
- Peki, **nedir** moda? Moda aslında sosyal hayattaki “popüler her şey”dir. (Metin 18)
- Anadolu halkının **geleneksel giysileri**, kültürlere özgü giyim tarzlarına iyi bir örnektir. Hemen hemen tüm kırsal bölgelerde hem kadınlar hem de erkekler günlük yaşantılarında “şalvar” adındaki bol pantolonları giyerler. (Metin 19)
- Evet, sonuçta en iyiyi, en güzeli, en kaliteli almak ve kullanmak herkesin en doğal hakkı. Ancak herkesin kendine **şu soruları** sorması gerekiyor: Marka ürünler her zaman iyi ve kaliteli midir ve toplum içinde daha saygın bir yer edinebilmek için markalara gerçekten ihtiyaç var mıdır? (Metin 21)
- Müzeyyen çiftçi, İzmir'de bir **halk eğitim merkezinin kurslarına** katıldı. Merkezin kumaş boyama, cam süsleme, resim, bilgisayar gibi yirmiye yakın kursunu başarıyla bitirmiş ve okuma yazmayı da 70 yaşından sonra bir kursta öğrenmiş. (Metin 26)
- **Onunla** asılınca çok önce buluştuk. Ama onunla ilgili notlarım masanın bir köşesinde kaldı. Çok geciktim size Esin Taboğlu'nu tanıtmak için. (Metin 27)
- Şimdi size **birkaç öneride** bulunmak istiyorum: Yabancı bir dili çok iyi derecede bilin... Bir enstrüman çalın... Tenis öğrenin. (Metin 28)
- Etrafında işsiz kiminle konuşsam **şu sözleri** duyuyorum. Bana uygun iş yok. Diplomam var ama iş bulamıyorum. Boşuna okumuşum yıllarca. (Metin 28)
- Anneanneciğimin hiç eli boş durmazdı. Mutlaka **bir şeyle** uğraşırды. Ya dantel olurdu ya oya ya bize ördüğü patiklerden olurdu. (Metin 29)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ön Gönderim Bulguları

- E-kitap **nasıl** okunur? E-kitaplar bilgisayar ekranında veya tasarlanan cihazlarda okunabiliyor. (Metin 1)
- Almanın sözlerinden dolayı komşunuzun yüzü kızarmış. Doğrusunu söylese yabancıya karşı ayıp olacak. Onun için **başka türlü** söylemiş: “Bizde “ulan”sız konuşulmaz. Dilimizde ulan “sayın” demektir. (Metin 3)
- Almanca konuşurken **yeni öğrendiği birkaç Türkçe kelimeyi** de araya karıştırıyormuş. Türkçe

kelimeler de “merhaba”, “çok güzel”...(Metin 3)

- **Romanın kahramanı** Isık Göl kıyısında dedesi, ninesi, teyzesi ve teyzesinin kocası ile birlikte yaşayan bir çocuktur. (Metin 4)
- **Orozkul'un karısı, çocuğun teyzesi** Bekey çocuk sahibi olamayan bir kadındır. (Metin 4)
- **Japonya'nın şiir geleneği:** Haiku (Metin 5)
- **Serkan:** Gazetedeki haberi gördün mü? Japonya'nın en önemli Haiku Ödülü'nü Yelda Karataş adında bir Türk aldı.” yazıyor. (Metin 5)
- **Haiku'nun ustası** olarak kabul edilen Matsuo Baso'dan da bir örnek vermişler. (Metin 5)
- **Çağınız** başlıyor ey hatıralar. (Metin 6)
- **Liseden beri her şeyimi paylaştığım neredeyse bir tek dostum var:** Aylin. (Metin 7)
- **Konuşanın her hâlinde belli, bazı şeyleri aşmış bir şahıs.** Hayata dair bakış açısını çok sevdim. Rabbi Dr. Abraham Twerski adı. (Metin 8)
- **Aslında büyük resme bakmak lazım...** Eğer birini çok seversen verdiğin sevgi olmalı. (Metin 8)
- **Biz ne konuşursak o da aynı şeyleri konuşur.** Bilgisayarlar, yeni filmler, yeni çıkan albümler... (Metin 10)
- **Dedemin bu enerjisi benim şunu** daha iyi anlamamızı sağladı: Ne kadar yaşadığınız değil, ömrünüz yettiğince size sunulan hayatın ne kadar iyi değerlendirdiğiniz önemli. (Metin 10)
- **Zamanla kadınla erkek arasında filizlenen duyguya bir ad bulundu:** Aşk. (Metin 12)
- **Aşkın da türleri var.** Örneğin tutkulu aşk, fedakârlıkla gelişen aşk ve gelip geçici aşk. (Metin 12)
- **Takıntıya yol açan psikolojik veya biyolojik birçok etken vardır.** Bu etkenlerden biri de halk arasında mutluluk hormonu olarak bilinen ve olayları olumlu değerlendirmeye yarayan serotonin maddesinin salınımındaki dengesizliktir. (Metin 13)
- **Bir başka ülkeye göre bu yemeğin adı 19. yüzyılın yarısında Topkapı Sarayı'ni ziyaret eden 3. Napolyon'un eşi kraliçe Eugenie tarafından verilmiştir.** (Metin 14)
- **Yemek İsimleri Üzerine...** Hünkar Beğendi, Stroganoff, Cordon Blue, Tapas, Sandviç. (Metin 14)
- **Şef o sırada Rusya'nın soylu ve ünlü bir ailesi olan Kont Pavel Aleksandroviç Strogonov'un malikânesinde çalışıyormuş ve patronunun ismini bu yemeğe vermiş.** Böf Strogonoff. (Metin 14)
- **Aslında kilti ünlüler dünyasında kullanan pek çok kişi var.** Bu nedenle gözümün aşına olduğu bir giysi. Örneğin Sean Connery ve Cesur Yürek filminde Mel Gibson ile Axl Rose... (Metin 15)
- **Papyonun ve kravatın, ceketin kiltin desenlerinde olması makbul.** Ama **en doğrusu gömleğin üzerine dantel göğüslük** takılması. (Metin 15)
- **Ama çoğumuzun karıştırdığı şu:** Mutlu olmak için hep o hesabını bilmediğimiz paranın hayalini kurarak ya da mutsuzluğumuzu parasızlığımıza bağlayarak mı devam etmeliyiz yola? (Metin 16)
- **Ünlü kişilerin para ile ilgili sözlerine** baktığımızda genellikle paranın olumsuz yönlerini vurgulandığını görürüz. Örneğin Tolstoy “Para esaretin yeni şeklidir.” Schopenhauer “Dünyanın en yoksul insanının paradan başka hiçbir şey yoktur.” sözleriyle paraya değer vermediklerini göstermişlerdir. (Metin 17)
- **Zengin Olmanın 15 Püf Noktası...** Şampuanınızı değiştirin, çok çocuk sahibi olun, yabancı dil

öğrenin, cimri olun, araba alın ama kullanmayın, golf oynayın, kötü giyinin, kemer yerine askı takın, nakit para kullanmayın... (Metin 18)

- Ne var ki NEF' in mutluluk endeksinde **dünyanın en varlıklı ülkelerinden biri** olan İrlanda'nın 112, ABD'nin 150 ve İngiltere'nin Libya'nın altında 108. sırada bulunmazsa buna karşılık... (Metin 19)
- Toplumsal mutluluk düzeylerinin incelendiği bu araştırmalara göre ülkelerin zaman içinde zenginleşmesi toplumların mutluluğunu etkilemiyor. Bunun da **en açık göstergesi** Portekiz. (Metin 19)
- Artık **iki dünyam** var ve ikisinden de öğütler alabiliyorum... Türkçe ve Almanca arasında gelip gidiyorum. (Metin 20)
- Araştırmacılar beden hareketlerini ve jestleri bir sisteme oturtmak için **birkaç grupta** toplamışlardır. Programlamaya göre sözcük ve cümleler yerine kullanılan beden hareketleri, sözlü mesajlara eşlik eden ve onların anlamlarını güçlendiren hareketler "tanımlayıcılar" dır. Yüz veya bedende duygu ifadesine neden olan hareketler "duygusal gösterimler" İletişimin akışı ve hızını denetleyen hareketler "düzenleyiciler" "dir. (Metin 21)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ön Gönderim Bulguları

- **Yabancı diller...** Okuduğum ortaokulda İngilizce dersine karakoldan polislerin ve bekçilerin gelmesi beni İngilizceden soğutmuş olsa da bir yabancıya olan aşkım sayesinde İngilizcem bir parça daha ilerledi. Ama şu Fransızca yok mu? Fransızca'yı konuşurken anlamama rağmen ne yazabiliyor ne de okuyabiliyorum. (Metin 2)
- Bu durumda cevap **şöyle** olabilir: "Yok bir şey yav. Camiden geliyorum." (Metin 2)
- **Çok duyuruz.** "İnsanları ağlatmak kolay, güldürmek zor iştir." (Metin 3)
- **Onlardaki** saflık ve samimiyet miydi bizi güldüren bilmiyorum ama **o komedyenler** yaşadıkları dönem içinde zoru başarmışlardı; insanları tek bir kelime etmeden güldürmüşlerdi... Sessiz film deyince herkesin aklına önce Charlie Chaplin gelir. Laurel ve Hardy adındaki iki arkadaş da geçmişte çok sevilen ve popüler olan iki komedi kahramanıdır... (Metin 3)
- **Annesi ve babası** da komedyen olan Buster Keaton ise daha üç yaşındayken ailesiyle birlikte Üç Keaton adı altında gösterilere çıkıyordu. (Metin 3)
- **En miskin, en komik kedi...** Garfield ilk olarak Jim Davis tarafından gazete için karikatür serisi olarak oluşturulmuştu. (Metin 4)
- Ancak müziğin ilk anda akla gelmeyen **başka bir etkisi** daha vardır: Biz ruhumuzu okşayan, kaliteli bir müzik dinlerken aslında beynimiz harekete geçmektedir. (Metin 5)
- Müzik ile bilişsel aktivitelerin gelişimi konusunda yıllardır **çeşitli araştırmalar** yapılmaktadır. 1993'te "Mozart Etkisi" olarak duyurulmuş araştırma hâlâ önemini korumaktadır. (Metin 5)
- Dünyada müziği insan psikolojisini ve fizyolojisi iyileştirme amacıyla kullanan **pek çok okul ve organizasyon** var. Örneğin New York Müzik Terapi Rahatlama Projesi bunlardan biri. (Metin 6)
- Öyle ya da böyle, müzik hayatımızda sandığınızdan daha önemli bir yer tutuyor gibi görünüyor. **Boşuna dememişler:** "Müzik ruhun gıdasıdır." (Metin 6)

- **Memphis şehrinin belediye başkan adaylarından E.H. Crump**, yeni yeni kurulmaya başlayan **gruplarından biri** olan **Handys Band'den** seçim propagandasında kullanılmak üzere bir parça yazmasını istemişti. (Metin 7)
- Ev için **Türkçedeki sözcüklerden biri** huzur ve sükûnet içerisinde yaşanan yer anlamında kullanılmakta olan "**mesken**"dir. (Metin 8)
- Geleneksel Türk evinin belki de **en göze çarpan özelliği** pencerelerin dış tarafında ve üst katında yer alan çıkıntılı bölümlerdir. "**Cumba**" adı verilen ve bir kafesi andıran bu bölümler hem tipik Türk evi mimarisinin köşeli hatlarını oluşturur hem her saatte gün ışığından yararlanma imkânı sağlar hem de iç mekânda küçük oturma alanları meydana getirir. (Metin 8)
- Bazı yorumculara göre bu bağlılık basitçe **şu anlama** geliyor: **İnsanlar televizyon seyretmekten hoşlanıyor ve onu seyretmek için bilinçli bir karar alıyorlar.** (Metin 12)
- Etrafımdaki insanlar son günlerde devamlı **bir diziden** bahsediyorlardı. Söylediklerine göre **bu dizide** ıssız bir adaya düşen uçaktan kurtulanların verdiği yaşam mücadelesi o kadar etkili anlatılıyordu ki seyretmeye başlayınca en az iki üç bölüm bitirmeden televizyonun karşısından kalkmak mümkün olmuyordu... Arkadaşlarımla bulduğumuz zamanlarda bile günlük konularda başlayan sohbet dönüp dolaşip **bu diziyeye** geliyordu... **Bu diziyi** benim de izlemem gerektiği konusundaki ısrarlarına ise hiç kulak asmyordum... Gün geçtikçe **dizinin büyüü** sadece yakın arkadaşlarımı değil, işyerindekileri de sarmaya başlayınca artık sinirlerim yavaş yavaş bozulmaya başladı... **Diziyi** seyretmemek konusunda gösterdiğim aylar süren inat bir gün arkadaşımın bana **ilk sezon bölümlerini** vermesi üzerine sona erdi... Artık ben de bir "**Lost**" bağımlısı olmuştum. (Metin 13)
- "Televizyonda **Yarış Var.**" **Reality Show** kapsamındaki yarışmalar dünya televizyon literatüründe oyuncu olmayan insanların doğal ya da yaratılmış ortamlarda kameralar yokmuş gibi davranarak yaşamalarına ve bu sürenin sonunda bir ödül kazanmalarına dayanan bir program türü olarak tanımlanıyor. (Metin 15)
- Geçen yıl **Amerika'nın en çok konuşulan şovu** olan, 16 kişinin arasından verilen işleri en karlı ve başarılı bitirenin çok yüksek bir maaşla büyük bir şirketin başına geçirildiği "**The Apprentice**" var bir de. (Metin 15)
- Tüm bunların yanı sıra kadın ve erkek beyninin farklı olmasının aşağıdaki örnekler **gibi farklı sonuçları** da var. **Yön bulma, zihinsel beceriler ve hafıza farklılıkları, dil farklılıkları.** (Metin 15)
- Etrafı aptallarla doludur ve sürekli onların aptallıklarını düzeltir... Düzeltmeye mecbur kalır. **Neden? Aptallığı ilk fark eden odur da ondan.** (Metin 15)
- NLP **hangi alanda kimplere** uygulanabiliyor? **Çocuk, yetişkin** her yaşta insan faydalanabileceği NLP'nin iş yaşamından aile içi iletişime uzanan geniş bir uygulama alanı var. (Metin 18)
- **Behçet Necatigil'in de söylediği gibi: Ya çaresizsiniz. Ya da çare sizsiniz.** (Metin 18)
- Sheldrake, bu insanlardan deneyi aramalarını istedi ve **şu şaşırtıcı sonuca** ulaştı: Telefonu çalan deneklerin yaptığı tahminler **%45 oranında doğru** çıktı. (Metin 19)
- Bu fantastik bakış açısı gerçek olabilir mi, bilemiyoruz. Hawking evrenin varlığını **tek bir formülle** açıklayacak. **Her Şeyin Teorisi'nin** henüz tamamlanmadığını, onun belki de ancak 21.

yüzyılın sonuna doğru mümkün olacağını belirtiyor. (Metin 20)

- *İşte nihayet o an gelip çatmıştı ama **hiç kimsenin yaşamak istemeyeceği şey** geldi başıma. Hayatım boyunca bu kadar acil tuvalet ihtiyacı hissetmemiştim. (Metin 21)*
- *Astronotların yerçekimsiz ortamda yaşadıkları **pek çok sorundan biri** vücuttaki sıvıların yer değiştirmesi nedeniyle ortaya çıkan rahatsızlıklardır. Bu değişiklik yörüngeye ulaştıktan hemen sonra başlar ve ağırlıksız ortamda kan, astronotun başında birikerek şişkin yüz sendromuna yol açar. (Metin 22)*

2.5.3.1.1.2.2. Art Gönderim (Anaphora)

Art gönderim Yunan dilinde “yeniden söz etmek” manasında olan “anafora” kelimesinden gelir ve eş gönderim olarak da isimlendirilir. Metinlerde bir ögenin kendisinden daha önce ifade edilmiş ögeyi yansıtan unsur olarak tanımlanır (Uzun, 2016: 36). Metin içinde geriye dönük şekilde yapılan gönderim türü art gönderimdir. Gönderim unsurunun gönderimde bulunulan ögeden sonra geldiği başka bir ifadeyle metin içinde geriye doğru bir anlam ilişkisi kuran gönderim türüdür (Coşkun, 2005: 56-57). Metinlerde bir kavram, kişi, olay önce açık bir şekilde söylenir ve daha sonra bu unsurlarla gönderimde bulunulur (Torusdağ ve Aydın, 2020: 39). İmer, Kocaman ve Özsoy (2019: 33) ise art gönderimi bir dil unsurunun önceden aktarılan bir unsura gönderimde bulunulması olarak tanımlar.

Bir metinde daima aynı kelimelerin tekrar edilmesi anlatımın estetiğine ve özlülüğüne olumsuz yönde yansır. Bu gönderim ile gereksiz kelime tekrarının önüne geçilmiş olunur. Bu bağlamda art gönderim metinlerin özlülüğüne ve anlamsal yönden estetik bir metnin oluşmasına katkı sağlar. Yapılan art gönderimler ile konu sürekliliği sağlanır ve okurun metni pürüzsüz bir şekilde okuması hedeflenir. Metinlerde art gönderim sayısı ön gönderime göre daha fazla yer alır. Ayrıca art gönderim daha çok isim ile zamir arasında görülür. Art gönderimin yapıldığı öge aynı cümlede veya farklı bir cümlede yer alabilir ama anlamlı bir ilişki kurulabilmesi için mesafenin çok uzun olmaması beklenir. Böylece metin içinde dil bilgisel ve anlamsal olarak daha güçlü bir bağ kurulur.

Alanyazına bakıldığında art gönderimi sağlayan unsurlarla ilgili farklılıkların olduğu görülmektedir. Günay (2017: 82), art gönderimi şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Zamir kullanımı ile art gönderim
2. Sözcüksel art gönderim

3. Gösterenin yinelenmesi ile art gönderim
4. Gönderenin yinelenmesi ile art gönderim
5. Gösterilenin yinelenmesi ile art gönderim
6. Belirteçle yapılan art gönderim
7. Çağrışımsal art gönderim
8. Ortak göndergesi olan art gönderim
9. Önvarsayımsal art gönderim
10. Çok bağımlı art gönderim

Dilidüzgün'e (2017: 53) göre ise zamirler, sıfatlar, belirtme durumu eki, kişi ekleri, aitlik ekleri, metinle gönderim ilişkisi kuran ögeler olarak ifade edilmektedir.

Torusdağ ve Aydın (2020) ise çalışmalarında art gönderimi şu başlıklar altında ele almışlardır:

1. Kişi Adılları ile Yapılan Öncül Art Gönderim
2. Gösterme Adılları ile Yapılan Öncül Art Gönderim
3. Gösterme Sıfatları ile Yapılan Öncül Art Gönderim
4. Dönüşlülük Adılları ile Yapılan Öncül Art Gönderim
5. İyelik Eki ile Yapılan Ardıl Art Gönderim
6. Belirtme Durumu Eki ile Yapılan Ardıl Art Gönderim
7. İlgı Adılı -ki ile Yapılan Ardıl Art Gönderim³
8. Anlamsal Gönderim

Yapılan çalışmalardan ve tasniflerden yola çıkılarak bu çalışmada art gönderimi sağlayan unsurlar şu şekilde sınıflandırılmıştır:

2.5.3.1.1.1.2.2.1. Zamirlerle Yapılan Art Gönderim

İsimlerin yerine farklı şekillerde kullanılan ve isimlerin görevlerini üstlenen kelimelere zamir (adıl) denir. Banguoğlu (2004: 356), ardında bir kişi veya nesne kavramı olan ve bir ismin yerini tutan kelimeleri zamir (pronom) olarak tanımlamaktadır. Korkmaz (2009: 399) çalışmasında zamiri; insanları, nesnelere temsil ya da işaret yoluyla karşılayan dil bilimsel unsur şeklinde tanımlar. Zamirler tek başlarına kullanıldıkları zaman herhangi bir ismi karşılamazlar. Zamirler aracılığı

---

³Torusdağ ve Aydın'ın (2020) sınıflandırmasında yer alan -ki ilgi adılı terimi yerine bu çalışmada -ki aitlik eki terimi tercih edilmiştir.

ile dilde azımsanamayacak derecede tasarruf sağlanır, yani dilin ekonomik olarak kullanımında zamirlerin üstlendiği rol önemli yer tutar. Kişilerin veya farklı kavramların isimlerini sürekli tekrar etmek ifadelerin çok uzun olmasına ve dilin karışık bir hâl almasına neden olabilir. Zamirlerin esas işlevi adların tekrardan kurtarılmasıdır (Demirci, 2014: 93). Bunu göz önünde bulunduran yazar oluşturduğu metinlerde zamirleri sıklıkla kullanır. Metinlerde ve konuşma dilinde sıklıkla yer alan zamirler en fazla kullanılan art gönderim unsurlarından biridir. Metnin akıcı ve pürüzsüz olmasını amaçlayan yazar, art gönderimi sağlayan öğelerden olan zamirlerden isim veya isimlerin görevini karşılaması için metin içinde çok fazla faydalanır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanacak bir metni bağdaşık kılmanın yollarından biri de zamirler ile gönderimlerde bulunmaktır. Metin içinde aynı isimleri tekrar etmek yerine o ismi karşılayacak zamirlerin uygun şekilde kullanımı ile dil öğrenen kişinin metinden sıkılıp uzaklaşması önlenecektir. Ayrıca zamir Türkçeyi anlayıp yorumlamada metin içinde önemli bir rol üstlenmektedir. Türkçe öğrenen yabancı öğrencilere zamir öğretimi gerçekleştirilirken metin içinde yapılan gönderimlerle de zamirin işlevi sezdirilir. Ayrıca metindilbilimsel bağlamda zamirlerden faydalanılırken dil bilgisi öğretiminde de bu zamirlerden faydalanılır. Böylece zamir ile yapılan gönderimler aracılığıyla hazırlanan metinlerin hem metnin bağdaşıklığına hem de dil bilgisi öğretimine katkı sağlanır ve bu durum oluşturulan metinlerin metinselliğine olumlu yansır.

- **Şahıs Zamirleriyle Yapılan Art Gönderim**

Şahıs zamirleri, insan isminin veya isimlerinin yerine kullanılan zamirlerdir. Türkçede “ben, sen, o” zamirleri tekil şahısların ifadesinde; “biz, siz, onlar” zamirleri çoğul şahısların ifadesinde kullanılabilir. Şahıs zamirleri cümle içinde ve cümleler arasında gönderim ilişkisi sağlayabilmektedir. Metinlerde bu zamirlerin kullanılması metinde aynı isimlerin sürekli tekrar edilmesinin önüne geçer. Üretilen metinde sürekli aynı isimlerin tekrar edildiğini gören bir okur o metinden kısa süre sonra sıkılacaktır. Şahıs zamirleri ile yapılan art gönderim ile ilişki içindeki unsurlar birbirlerini metin içinde anlamsal ve dil bilgisel bağlarla tamamlayacaktır. Bu

sebeple Türkçe metinlerde ve yabancı dille yazılmış olan metinlerde şahıs zamirleri ile yapılan art gönderim unsurlarının yer almasıyla bağdaşıklık desteklenmiş olunur.

Çalışma kapsamında incelenen metinlerde aynı adların tekrarını önlemek ve metni aynı adlara boğmamak için şahıs zamirleriyle yapılan art gönderime sıklıkla başvurulmuştur. Metinlerde yer alan şahıs zamirleriyle yapılan art gönderim unsurları altı çizili ve koyu biçimde şu şekilde gösterilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Şahıs Zamirleriyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- *Günümüzde hayat zor... **Ben**⁴ bir doktorum. Her sabah hastaneye gidiyorum. (Metin 3)*
- *“Alo Selen ne haber?
“ İyilik Ezgi, **sen** nasılsın?”
Ben de saat ikide kursa gidiyorum ve kurs iki saat sürüyor, sonra ben de boşum.” (Metin 4)*
- *Adı Mehmet. **O** bir mimar (Metin 5)*
- *Ağabeyim Koray üniversitede doktora yapıyor. **O** iyi bir mühendis olmak istiyor. (Metin 5)*
- *Ağabeyimin solunda küçük kız kardeşim Zeynep var. **O**, lisede öğrenci. (Metin 5)*
- *Emre 22 yaşında İstanbul’da yaşıyor. **Onun** kız arkadaşı Ekin de üniversite öğrencisi. (Metin 6)*
- *Emre’nin iki kardeşi var. Gizem ve Sinem. **Onların** evi İzmir’de. **Onlar** İzmir’de üniversite okuyorlar. (Metin 6)*
- *Eda’nın mesleği ne? **O** bilgisayar mühendisi. (Metin 7)*
- *Eşim ve ben güzel bir köyde yaşıyoruz. **Bizim** bu köyde bir çiftliğimiz var. (Metin 8)*
- *Ben Salih Demirkan. Eşim ve ben güzel bir köyde yaşıyoruz... **Bizim** bu köyde çiftliğimiz var. (Metin 8)*
- *Selin Akman... Şehirde yaşamak zor ama **ben** şehri seviyorum. (Metin 8)*
- *Adım İsabel. Türkiye’ye üç ay önce geldim... Yabancı bir ülkede yaşamak **benim** için eskisi kadar...*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Şahıs Zamirleriyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- *Suzan Demir: Şu anda nişanlıyım. Büyük bir ev alacağım ve evleneceğim.
Sunucu: O zaman **siz**e mutluluklar dileyelim. (Metin 1)*
- *Duygu Hanım bir moda tasarımcısı. Bu hafta **onun** için çok zor geçecek. (Metin 2)*
- *Geçen yüzyılın ortalarında bazı bilim adamları 2000’li yıllar için şu tahminleri yaptılar. **Onlara** göre: (Metin 3)*
- *Kül Kedisi de baloya gitmek istemiş ama üvey kardeşleri **ona** “**Sen** çok çirkinsin ve hiç güzel kıyafetin yok.” demişler. (Metin 5)*

⁴ (*) işareti ile gösterilen örnek bulgularda metnin anlatıcısına yapılan art gönderim görülmektedir.

- Bir gün kraliçe yine aynaya sormuş: “Ayna ayna söyle **bana**, var mı benden güzeli bu dünyada... Kraliçem **siz** de güzelsiniz ama Pamuk Prenses sizden daha güzel... Kraliçe çok sinirlenmiş... Sarayın avcısını çağırması ve **ona** “Üvey kızımı hemen ormana götür ve öldür.” demiş. (Metin 5)
- Tamara çok güzel bir kızmış ama babası **onu** bu adada herkesten uzak tutuyormuş. (Metin 7)
- Tamara durumu anlamış ve **o** da kendisini gölün soğuk sularına bırakmış. (Metin 7)
- Burak Acar 35 yaşında ve bekâr. **O** aslında elektrik teknisyeni. (Metin 12)
- Dedem klasik Türk müziğini çok severdi. Geniş bir plak koleksiyonu vardı. Geçen hafta ondan kalma eski gramofonu çalıştırdım. Eski plaklardan birini koydum ve **onu** sevgiyle andım. (Metin 14)
- Cem nasıl oldun? **Seni** çok merak ettim... Sesin de kısılmış. Hiç itiraz etme, doktora telefon edip senin için randevu alacağım. (Metin 27)
- Buyurun Cem Bey şikâyetiniz nedir? Sizi muayene etmem gerekiyor önce... **Size** öksürük şurubu ve antibiyotik yazıyorum. (Metin 28)
- George, önümüzdeki hafta Monty’de buluşalım. Saat 2 **senin** için uygun mu? (Metin 29)
- 32 yaşındaki Danny Groner Silikon Vadisi’ndeki milyarlık bir şirkette müdür olarak çalışıyor. **O** kapaklı cep telefonu kullanıyor ve şöyle diyor: Günde 13-14 saat ekran başındayım. Bu **bana** yeter. (Metin 30)
- Çocukların televizyon izleme süresini kısaltmak yetmiyor. Bunun yanında **onların** tek başına televizyon izlemelerine izin vermek gerekiyor. (Metin 31)
- Sosyal ağlar çocukların birbirleriyle ilişki kurmalarına ve sosyalleşmelerine yardımcı olabilir. Çünkü **onlar** sosyal medyayı video, fotoğraf göndermek, doğum günlerini kutlamak için de kullanıyorlar. (Metin 32)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Şahıs Zamirleriyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Yonca Tokbaş... Pazartesi’nin gelişi pazardan sıkıyor **beni**. (Metin 2)
- En ufak yanlış, müvekkilin özgürlüğünü alabilir ama **ona** özgürlüğünü de verebilirsiniz. (Metin 5)
- Bir savaş muhabiri şunu diyor. “**Ben** erkeğim, **ben** de savaşa egomu pohpohlamak için gittim. (Metin 5)
- Fotoğraf makinesini kızlardan alın ki, **onlar** bunu olağanüstü bir meslek zannetsin. (Metin 5)
- Yıllar içinde Pele o kadar başarılı bir futbolcu oldu ki **onun** oyununu izleyebilmek için Nijerya’daki bir savaşta iki günlük ateşkes yapıldı. (Metin 8)
- Her maça gidiyorum. Kızım daha 2 aylıkken **onu** maçlara götürmeye başladım. (Metin 10)
- Fenerbahçe camiasında fanatik kadın taraftar deyince Yasemin Merçil akla geliyor. **O** bir avukat, uzun yıllardır da tribünde... Önceleri **beni** statta bir süs objesi gibi görüyorlardı, biraz küçümsüyorlardı ama şimdi her lafımı dinliyorlar. (Metin 10)
- Kartal yavrusu zaman zaman içinden “**Ben** çok farklıyım, acaba **ben** kimim?” diye soruyormuş. (Metin 13)

- *Ailem, arkadaşlarım **beni** bazı konularda uyarmak istediler. Çoğu zaman haklıydılar ama **ben onların** uyarılarına fazla kulak asmadım. (Metin 14)
- Aman Meral, **sen** de nelerden mutlu oluyorsun! (Metin 15)
- Düşünüyorum da Ayşen 'e de haber verebilirdik. **O** burayı çok severdi. (Metin 15)
- Meral: Cemre ne kadar kötümserdin. Her şeyin kötü tarafını görüyorsun.
Cemre: Hiç de her şeyin kötü tarafını görmüyorum. Aslında **ben** genelde küçük şeylerden bile mutlu olurum. (Metin 15)
- Bir köyde hayal gücü çok geniş bir çoban varmış. Köy halkının en büyük zevki **onun** etrafında toplanıp hikâyelerini dinlemekmiş. (Metin 16)
- Caferi'ye göre, hiçbir zaman zorluklardan yılmayıp hayalleri takip etmek gerek. Ancak başarmak için sadece hayal etmek yetmez... **Ben** bunu yapabilen milyonlarca kişi arasından sadece bir kişiyim. (Metin 17)
- Tek amacım ise insanların kendi sınırlarını zorlamaları için **onlara** cesaret verebilmek. (Metin 17)
- Bazı kişiler moda için sıkı takipçileridir ve **onlar** sezon başında alışveriş yapar. (Metin 20)
- Giyinmek oğlaklar için çok önemlidir. Özel terzilerin en çok **onlar** para kazandırır. (Metin 23)
- Boğalar modayı takip etmez. **Onlar** için kıyafetlerde rahatlık önemlidir. (Metin 23)
- Her zaman her şeyi ilk önce kovalar keşfetmeli ve giyilmelidir... **Onlar** kuralları kendileri koyarlar. (Metin 23)
- Bu süreçte tüm eğitimcilerin yani hem anne babaların hem de öğretmenlerin öğrencilere kendi başına davranma yeteneği kazandırmaları gerekiyor. Yani **onlara** bilgiyi doğrudan sunmak yerine kaynakları göstermeleri, **onların** kendilerini tanımaya ve araştırmaya yönlendirmeleri gerekiyor. (Metin 24)
- Yarıyıl tatili gelince hep aklıma lise arkadaşım Hasan ve "Tembeller Takımı" gelir. Yanılmıyorsam birinci sınıftaydık... Okul çıkışında **bizi** alıp Ortaköy'de bir çay bahçesine götürdü. (Metin 25)
- Müzeyyen Çiftçi, İzmir'de bir halk eğitim merkezinin kurslarına katıldı... Çevresindekiler **ona** "süper babaanne" diyorlar...(Metin 26)
- Öğrenme arzusuyla dolu olan Müzeyyen Çiftçi. "**Ben** buradaki kurslara katıldım. Herkes gelsin, katılsın. **Ben** bu yaşta öğrendiyse herkes öğrenir..." diyor. (Metin 26)
- Esin Taboğlu, 1965 Erzurum doğumlu. Beş kardeşin dördüncüsü..."Ama hiçbir zaman **ben** bu işi başaramayacağım." diye düşünmedim. (Metin 27)
- Esin Taboğlu başlamış çalışmaya. "O zamana kadar hukuk bölümüne Türkiye'den kimse başvurmamış. Bunun için **ben** herkesten daha çok çalıştım. (Metin 27)
- Teknolojik gelişmeleri takip edin. Sizden daha genç insanlardan bu konuda yardım isteyebilirsiniz. Çünkü **onlar** teknoloji konusunda her zaman sizden bir adım önde olacaktır. (Metin 28)
- *Aklıma ne gelirse öriyorum. Her sene **benim** böyle zamanlarım olur... **Benim** yarım bıraktığım kazakları en son annem geldiğinde tamamlamıştı ama hiçbirini giymedim. Çünkü **ben** giymekten

değil, örmekten hoşlanıyorum... (Metin 29)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Şahıs Zamirleriyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Üçüncü Şahsın Şiiri.../Gözlerin gözlerime değince/ Felaketim olurdu ağlardım/ **Beni** sevmiyordun bilirdim. (Metin 2)
- Sevgili arkadaşım Zeynep... Bak, olayı **sana** baştan anlatayım. (Metin 3)
- Annem de kardeşim Fatoş'a ikide bir böyle söyler. Fatoş daha okula gitmiyor, iki yıl sonra gidecek... **Onu** sevimli bulanlar, sanki büyümüş de küçülmüş diyorlar. (Metin 3)
- Zeynep, sözde mektubumu kısa kesmek istiyorum ama yine uzadı. Yaz tatilinde İstanbul'a gelecek misiniz? Gelirsen görüşürüz. **Sen** hiç olmazsa Ankara'yı gördüm. (Metin 3)
- Annem de kardeşim Fatoş'a ikide bir böyle söyler... Babam her sözün başında "Ulan, ulan be, vay anasını!" diye konuşur... Geçenlerde bir komşumuz **bize** konuk olmuştu. (Metin 3)
- En çok gülen de Fatoş. **O**, söylenenlerden bir şey anlamıyor ama herkes gülüyor diye o hepinizden çok gülüyor. (Metin 3)
- Zalim bir insan olan Orozkul, evlat sahibi olamamanın öfkesini dededen ve **onun** çocuğu olmayan kızından çıkarmaktadır. (Metin 4)
- Hani sana devamlı dürbünle bakan çocuk vardı ya! **O benim** işte. (Metin 4)
- Liseden beri her şeyim paylaştım neredeyse bir tek dostum var: Aylin. "Vardı" demek daha doğru olur belki de... Yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmezdi **onunla**. (Metin 7)
- Nehir ***bana** Aylin'e bu kadar güvenmemi, Aylin'den kimseye söylememesini istediğim bir sorunumu kendisine anlattığımı söyledi. (Metin 7)
- Aylin güvenimi tamamen kaybetti, artık **onu** görmek bile istemiyorum. (Metin 7)
- Nehir'in bunu dedikodu olarak algılayıp Yeliz'le aramı bozacağını hesaba katmadım elbette. Yeliz olanları sadece Nehir'den dinlediği için sinirlenmekte haklı gibi görünebilir... Artık ben de **ona** çok kırgınım. (Metin 7)
- Yeliz **benim** kardeşim gibidir. **Beni** böyle bir kalemde sileceğine inanamıyorum. Güya **ben** Yeliz'in yalnızca **bana** anlattığı bir problemini Nehir'e anlatmışım. (Metin 7)
- Ayşe Aral... En azından **benim** gelmemiştik aklıma... Vallahi ben düşündüm bir an, çok doğru. (Metin 8)
- İki insan bir araya gelince karşısındakinden çok kendini düşünüyor. Bu adam, bu kadın **bana** neler verir, neler katar diyor. Ah bu adam **beni** sevecek ve isteklerime doğru gelecek... Ah şu kadın da benim için biçilmiş kaftan, yanında rahatlıkla uyuyacağım, **o** da ***bana** neler kazandıracak neler... (Metin 8)
- Jagger, saatler boyunca koskoca sahnede dans etti, şarkı söyledi, gitar çaldı, koştu, zıpladı... Hiç ama hiç durmadı. Yaşının kendisi için hiç önemi olmadığı belliydi. **Onun** gibiler, sanırım bir kez bile "**Ben** artık yaşlandım." demiyorlar. **Onlar** istedikleri gibi giyiniyorlar, istedikleri gibi dans ediyorlar, istedikleri gibi aşık oluyor ve bu yaşta "Bunu yapamam." diye düşünmedikleri için de hep yapabiliyorlar. (Metin 9)
- İnsan asla yaşını ve yaşına göre davranmayı düşünmemelidir. Bunu düşünmeden rahatça

- davrandığında da her şey **ona** yakışır zaten. (Metin 9)
- Kendisine dede denilmesinden hiç hoşlanmaz, adıyla hitap etmemizi ister... Biz ne konuşursak o da aynı şeyleri konuşur. (Metin 10)
  - Dedem bunun çok farkında. İşte bu yüzden biz her geçen sene yaşlılığa bir adım daha yaklaşırken o hayatının sonbaharında bile gençliğin keyfini çıkarıyor. (Metin 10)
  - Genç kız, iş yerinde tam karşısındaki masaya yerleşen yakışıklı mesai arkadaşından hoşlanmaya başlamıştır. Sabahları **onunla** asansörde karşılaşınca genç adam, “Günaydın” deyince, genç kızın dizlerinin bağı çözülür hatta belki de bayılacak gibi olur. Yeni iş arkadaşının **ona** biraz ilgi göstermesi için çeşitli yollar dener. Günler geçtikçe genç kızın duyguları iyice yoğunlaşır. Öyle ki artık **onu** daha çok görebilmek uğruna geç saatlere kadar büroda kalır. (Metin 12)
  - Genç adam, iş arkadaşının **ona** tutkulu bir aşka bağlandığını fark ettiği zaman ise iş isten geçmiştir. (Metin 12)
  - *Geçenlerde katıldığım bir yurt dışı golf turnuvasında ekibimizdeki arkadaşlardan birinin kocası İskoç’tu ve gezinin sonundaki ödül törenine, **benim** o zamanlar etek dediğim ama artık adının kilt olduğunu öğrendiğim kıyafetini giyerek gelmişti. (Metin 15)
  - Bir İrlandalıya sorarsanız **ona** göre de ataları zaten kilti İskoçlardan önce giymekteydi. (Metin 15)
  - Yalnızca kendimizi değil etrafımızdakileri de mutlu edebiliriz, **onlara** istedikleri her şeyi sunabiliriz. Onlar da bize minnettar olurlar... (Metin 16)
  - Ünlü kişilerin parayla ilgili sözlerine baktığımızda genellikle paranın olumsuz yönlerinin vurgulandığını görürüz... Para söz konusu olduğunda parasızlığın zorluklarını anlatmak yerine zenginliğin insanlardan manevi olarak götürdüğü şeylerden bahsedilir. **Onlar** böyle düşünse de birçok kişi zengin olmanın hayaliyle yanıp tutuşur. (Metin 17)
  - Zengin olmak, çoğu insana göre mutlu yaşamın tek yoludur. **Onlara** göre canları sıkıldıklarında farklı ülkelere gidebilmek, istedikleri ürünü fiyatına bakmadan alabilmek, her türlü hizmeti alabilecekleri ortamlarda bulunabilmek hayatı güzelleştiren şeylerdir... (Metin 17)
  - Ama bazı insanlar için para ihtiyaçlarını karşılamının ötesinde bir anlam taşır... **Onların** ihtiyaçları karşılandığı sürece her zaman daha fazlasına ihtiyaçları vardır... Özel araçlar, özel uçaklar, özel havaalanı ya da kendilerine ait bir ada da **onları** tanımlayan diğer özellikler... (Metin 17)
  - Mutlu olduğunu söyleyen pek çok kişi de yaşamdan keyif aldıklarını, yaptıkları işlere kendilerini tümüyle verdiklerini, yaptıkları şeylerin **onlar** için anlamlı olduğunu ve tüm bunların başarıyı, dolayısıyla da parayı getirdiğini belirtiyor. (Metin 19)
  - Bugün pek çok şirket yönetimi de bunu kabul ediyor, çalışanlarının mutlu olup iş verimliliğinin artması için **onlara** yönelik moral etkinlikler düzenliyor ve böylece mutluluğu paraya çeviriyor. (Metin 19)
  - Türkiye’de bulunduğum yıllarda gençtim. Türkçe öğrenmek için çalıştım. Bu çalışma sırasında dillerini öğrenmekte olduğum insanların ***bana** gösterdikleri yakınlığı **ben** de onlara karşı duydum... Ancak böyle durumlarda herkes elinden geldiği kadarıyla **bana** yardımcı olmaya

çalışıyordu ve o zaman o insanları büyük bir şükran duygusuyla kucaklamak istiyordum. Konuşmalar sırasında **beni** saran salt “doğulu” sevinç değildi. (Metin 20)

- *Bir düşünün; karşınızda hiç durmadan konuşan bir kişi var. **Onu** dinlemekten sıkıldınız ve yorgun düştünüz. (Metin 21)*
- *Başını hafifçe yukarı aşağı sallayarak onu dinler görünen kocasının, kendisi ile hemfikir olduğunu sanan birçok kadın, farkında değil ki eşleri aslında “**Sen** devam et, **ben** de dinliyorum gibi yapıyorum.” diyor. (Metin 21)*

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Şahıs Zamirleriyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- *Norman Cousins öyle yapmış mesela. **O** kim mi? (Metin 1)*
- *Yapılan araştırmalar, anaokulundaki çocukların günde 300 kez güldüğünü, bu sayının yetişkinlerde 1750 ‘ye indiğini söylüyor. Peki, neden acaba çocuklar **bize** böyle bir fark attılar? (Metin 1)*
- *Gani Müjde... Okudum ortaokulda İngilizce dersine, karakoldan polislerin ve bekçilerin gelmesi **beni** İngilizceden soğutmuş olsa da bir yabancıya olan aşkım sayesinde İngilizcem bir parça daha ilerledi... İşte halkımın da **benim** gibi yabancı kelimelere karşı okuma zorluğu olduğunu düşünerek Türkiye’de ticaret yapan firmalara karşı uyarmak zorunda hissediyorum kendimi...Şimdi **benim** güzel halkımın hepsi Saint Benoit mezunu değil ki!.. Üstelik **benim** halkımın anlamadığı şeyleri tekrar ettirme gibi bir huyu da vardır... (Metin 2)*
- *Bu ikilinin üyelerinden cılız olan Stan Laurel ve **onun** ortağı şişman olan Oliver Hardy’dir. (Metin 3)*
- *Buzul Çağı insanı duvara resim yapıyordu. Bu **onun** avını yakalayabilmek için yapmış olduğu büyüdü. (Metin 6)*
- *Peki, insanlar sıkıntı ve yalnızlıktan mı TV’ye yöneliyor, yoksa TV seyretmek mi insanları sıkıntı ve yalnızlığa itiyor? Gerçek ikisinin de bir kısır döngü şeklinde birbirini tetiklediği... Televizyonun cazibesi kısmen **bizim** kendi biyolojik tepki mekanizmamızdan da kaynaklanıyor. (Metin 12)*
- *Diziyle ilgili anlatılanlar ***bana** bir şey ifade etmiyordu ama insanların bu diziye neden böyle bağlandıkları da merak etmiyor değildim. (Metin 13)*
- *Şimdi eleştirdiğim arkadaşlarım gibi ***benim** için de en önemli gündem maddesi “Lost” oldu. (Metin 13)*
- *Adadaki insanları tanıdıkça **onların** enteresan kişiliklere sahip olduklarını fark ettiğimde “Eh biraz daha seyredeyim bari. “dedim kendi kendime. (Metin 13)*
- *Özellikle bu kahramanlar mükemmel hayatlara sahipse insanlar kendilerini **onlarla** özdeşleştirmekten büyük keyif alıyor. (Metin 14)*
- *Her yere çekebilirsin bir vasatı... Ama zekiyi? Etrafı aptallarla doludur ve sürekli **onların** aptallıklarını düzeltir. Düzeltmeye mecbur kalır. Neden? İlk fark eden **odur** da ondan. Bu yüzden yine ilkyardım **ondan** gelecektir. (Metin 17)*
- *Bir zeki, bir aptal karşısında aptaldan daha çaresizdir. Çünkü aptal bir çare peşinde değildir*

zaten. **O** pek çok şeyin farkında değildir. Farkında oldukları ona yeter de artar. Zeki ise çaresizdir. Herkesin henüz beklediği yerden **o** çoktan geçmiştir. (Metin 17)

- Şu sırada, siz bu cümleleri okurken paralel evrenlerde ki eşleriniz de bu cümleleri okuyor olabilirler. **Onlar** da bu teoriyi okuyunca büyük olasılıkla sizin gibi inanmayacak ve başlarını sağlayacaklardır. (Metin 20)
- Hawking, mantıksal olarak, beynimizde hiçbir şeyin bir bütünden bağımsız gerçekleşmediğini ileri sürüyor. Yani görülebilir evrenimizin dışında, iç içe geçmiş, görülemeyen daha çok sayıda evren var. Bu, sadece birçok esrarengiz olguya aniden bambaşka bir açıdan baktığı için değil, aynı zamanda sıradan yaşamımızın bu kadar basit olmadığını göstermesi ile de büyüleyici bir evren tasviri. **Ona** göre bizim evren olarak tanımladığımız belki de... (Metin 20)
- Neden bazı insanları ilk kez gördüğümüz halde sanki onu uzun süredir tanıyormuşuz duygusuna kapılıyoruz? Başka bir dünyada **onu** uzun süredir tanıdığımız için mi? (Metin 20)
- Astrolojiyi bilim olarak kabul eden çevrelerin en çok yakınlığı ise astrolojinin günlük burç yorumlarını gösteren bir alana indirgenerek tanımlanmasıdır. Oysa **onlara** göre astroloji insanların doğum anından itibaren gök cisimleri ve insanlar arasındaki sürekli etkileşimi ciddi biçimde inceleyen bir alandır. (Metin 22)

• İşaret Zamirleriyle Yapılan Art Gönderim

Varlıkların ismini belirtmeden onları işaret ederek karşılayan kelimeler işaret zamiri olarak ifade edilmektedir. Türkçede “bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar, beriki, öteki ...” gibi kelimeler işaret zamiri olarak kullanılmaktadır. Türkçede “o” ve “onlar” zamirleri hem şahıs zamiri olarak hem de işaret zamiri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu zamirler insanı karşılıyorsa şahıs zamiri, insan dışındaki bir varlığı karşılıyorsa işaret zamiri olarak kabul edilir.

İsimlerin yerini işaret ederek metin içinde bir kavram ile ilişkilendirilen işaret zamirleri gönderimi sağlayan unsurlardan biri olarak kullanılmaktadır. İşaret zamirleri, metinlerde gönderim sağlamak amacıyla fazlaca kullanılan art gönderim unsurları arasında bulunmaktadır. Bu zamirlerin kullanımı ile eski ifadelerin aynen tekrar edilmesinin önüne geçilerek bağdaşıklık sağlanır. Metinlerde kullanılan “bu” ve “bunlar” işaret zamirleri genelde art gönderim ögesi olarak ifade edilirken “şu” ve “şunlar” zamirleri ön gönderim göreviyle metinlerde sıklıkla yer bulur.

Çalışma kapsamında incelenen metinlerde daha önceki ifadelerin tekrarını önleyen işaret zamirleriyle yapılan art gönderimlere sıklıkla başvurulmuştur. Metinlerde yer

alan işaret zamirleriyle yapılan art gönderim unsurları altı çizili ve koyu biçimde şu şekilde gösterilmiştir:

❖ **A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşaret Zamirleri ile Yapılan Art Gönderim Bulguları**

- Babamın bir şirketi var. **Orada** çalışıyor. (Metin 7)
- İstanbul... Türkiye'nin en büyük şehri. **Burada** pek çok kültür birlikte yaşıyor. (Metin 10)
- Telgraf 18. yüzyılın sonlarında ilk kablolu iletişim sistemi oldu. **Bunu** 1876'da telefonun icadı takip etti... Firmalar ilk tuşlu telefonu 1960'lı yıllarda üretti. **Bunu** ekranlı ev telefonları takip etti. (Metin 12)
- Türkiye'de kataloglardan, televizyonlardan ve internetten alışveriş son yıllarda başladı ama **bunlar** henüz çok yaygın değildi. (Metin 15)
- İnsanlar ne yesin? **Bu** önemli değil. (Metin 16)
- Satıcı: Bu kitap çok mutlu bir aşk hikâyesini anlatıyor.
Yeşim: Tamam çok iyi, ben de **bunu** alayım. (Metin 19)
- Kurye: Affedersiniz, ben Çiçek Sokağı'nı arıyorum. Nerede biliyor musunuz?
Adam: Evet biliyorum çünkü ben de **orada** oturuyorum. (Metin 20)
Kurye: 5 numara.
Adam: 5 numara mı? **Bu** benim dairem. (Metin 20)
- Ali: Hangi servise?
Murat: Bizim sokaktaki servise. Hâlâ **orada**. (Metin 21)

❖ **A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşaret Zamirleriyle Yapılan Art Gönderim Bulguları**

- Ben üç yıl sonra 18 yaşına gireceğim ve **ondan** sonra hayatım çok güzel olacak. (Metin 4)
- Tavşan bir deliğe girmiş. Alice **onu** takip etmiş. (Metin 5)
- Uzun süre kendini seyretmiş. Ama bir an ayağı kaymış, göle düşmüş ve ölmüş. Tam **orada** çiçekler açmış. (Metin 5)
- Delikanlı artık fırtınalı havada ve karanlıkta yüziyormuş, bu nedenle yönünü kaybetmiş. Kıyıya çıkamıyormuş. Sonunda bütün gücü tükenmiş ancak "Ah Tamara..." diyebiliyormuş. Tamara **bunu** duymuş ve hemen kıyıya koşmuş ama artık çok geçmiş... (Metin 7)
- Bu sütunlara insanlar "Peribacaları" demiş ve daha sonra kendilerine peribacalarından evler, kiliseler, yeraltı şehirleri yapmış; **bunların** duvarlarını da resimlerle süslemişler. (Metin 10)
- Küçük bir kumbaram vardı, paralarımı **onun** içinde saklardım. (Metin 14)
- Kutuyu yavaş yavaş açtı. İçinden gıcır gıcır bir televizyon çıktı. **Onu** salanda güzel bir yere koyduk... Ben şobalı eve alışkınım. **Onun** sıcaklığı bambaşkaydı. (Metin 14)
- Günler çabucak geçti. Artık rüya bitti. **Bunun** için tatilin son günü stres yaşıyorsunuz... İş yerindeki değişikliklere alışmak için arkadaşlarınızla konuşun... Bütün **bunlar** tatil dönüşündeki sıkıntılarınızın ortadan kaldırmak için yeterli gelmedi mi? (Metin 17)
- İş ile hayat benim için ayrı şeyler değil. İş benim için otel odasının penceresinden, bir çocuk

bahçesine bakıp hayal kurmak, **onları** yazmak... Korkmamak... En önemli şey **bu**. (Metin 18)

- Bir zamanlar öyle bir tatil yapmaya çalıştım ama o çok yorucu ve bittikten sonra gerçekten bir tatile ihtiyaç duyuyorsunuz... **Bu** tatil değil bence... (Metin 19)
- İnsanların çoğu "pahalı bir tatil iyi bit tatile." diye düşünür ama bu yanlıştır... İyi bir tatilin anahtarı kafanızdaki sorunlardan kurtulmaktır. **Bunun** en iyi yolu da sevdiklerinizle zaman geçirme ve kendinize zaman ayırmaktır. Üstelik **bunlar** için büyük paralar harcamanıza gerekmez. (Metin 19)
- Ancak bu yolculuklarda tatile çıkmadan önce ödeme yapmak gerekiyor. **Bu** bir dezavantaj gibi görülebilir ama öyle değil. (Metin 20)
- Üç farklı yöntem size bu konularda yardımcı olabilir. **Bunları** insanlar yıllardır rahatlamak için uyguluyorlar. (Metin 26)
- Günde 13-14 saat ekran başındayım. **Bu** bana yeter. (Metin 30)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşaret Zamirleriyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Gençler en verimli çağlarında umutsuzluğa düşmemeli. **Bu** da ancak doğru politikalarla mümkün olabilir. Bugün gelişmiş pek çok ülkenin başarısının arkasındaki sır **budur**. (Metin 1)
- Hedef realist ve iddialı olmalıdır ki oraya eriştikten sonra başarıyı hissedebilirsiniz. (Metin 4)
- Çok yüksek hedefler koyarsanız **bu** vizyon değil, illüzyon olur. (Metin 4)
- Mesleğimin en güzel tarafı otomobilim ile uyum içinde olmak. **Bu** biriyle dans etmek gibi bir şey. (Metin 5)
- Fotoğrafçılık dünyanın en bedava mesleği. Savaş muhabiri olarak kız arkadaş bulmak da kolaydır ama kızlardan biri fotoğraf makinesini eline alıp fotoğraf çekmenin kolaylığını fark ederse bütün karizman gider. Fotoğraf makinesini kızlardan alın ki onlar **bunu** olağanüstü bir meslek zannetsin. (Metin 5)
- Bu meslekte insanlar sana hakkını veriyor. **Bu** ciddi bir şey. (Metin 5)
- Ruhumu, düşüncelerimi müzikle anlatıyorum. **Bunları** sahnede insanlarla paylaşıyorum. (Metin 5)
- Ancak hepimizin tek bir ortak beklentisi var sanırım, mutlu olmak ama **ondan** da önce sağlıklı olmak. (Metin 6)
- "Asla bir sistemin parçası olma, kendi sistemini yarat ve **onun** da su gibi seninle ilerlemesine izin ver." (Metin 8)
- Bazı hayaller ise imkânsız gibi görünür ama çalışarak **bunları** gerçekleştirmek mümkündür. **Bunlar** için önümüze hedef koymak ve o hedefe ulaşmak için çalışmak gerekir. (Metin 12)
- Kendinizi daha iyi tanımaya çalışın, çevrenize daha dikkatli bakın, belki de hayal ettiğiniz dünyanın içinde yaşıyorsunuzdur. **Bu** nasıl mı olur? (Metin 13)
- Yumurtalar henüz kuluçka dönemindeyken bir deprem olmuş. Yuvadaki yumurtalardan biri bu depremde dağın tepesinden yuvarlana yuvarlana vadideki çiftliğe dek ulaşmış. **Burası** bir tavuk çiftliğiymiş. (Metin 13)
- Ben bütün hatalarımı seviyorum ve **onlardan** ders alıyorum. (Metin 14)

- Cemre: Aman neyse... Bırakın Ayşen'i de yarın iş var, siz **onu** düşünün. (Metin 15)
- Ormanın içinde bir keçi tanrı gördüm demiş çoban... **Oradan** ayrılıp gölün kenarına gittim. **Oradaysa** gözleri kamaştırarak kadar parlak güzel bir denizkızı gördüm. (Metin 16)
- Şüphesiz birçoğumuz "Gelecekte neler moda olacak?" sorusunun yanıtını bilmek ve kendimizi **buna** göre hazırlamak isteriz...(Metin 18)
- Peki nedir moda?.. Neden kendimizi **ona** göre hazırlamak isteriz? (Metin 18)
- Anadolu halkının geleneksel giysileri, kültürlere özgü giyim tarzlarına iyi bir örnektir. **Bunlar** ayrı zevkler, iklim koşulları ve tarihi nedenlerle bölgeden bölgeye değişir... Bu giysileri günümüzde Anadolu halkının tümünde görmemiz mümkün değildir fakat yine de özellikle küçük yerleşim merkezlerinde insanlar **onları** hâlâ kullanırlar. (Metin 19)
- Sezon başında kendinize çok şık bir ceket beğendiğiniz ama etiketi gördükten sonra almaktan vazgeçtiğiniz. O ceketı gördüğümüzden beri aklınızdan çıkarmıyorsunuz. İşte sezon sonu geldi ve indirim günleri başladı. Artık o cekete sahip olabilmek için hiçbir engeliniz yok ama **onu** seneye de kullanabilecek misiniz? (Metin 20)
- Marka düşünlerinin ortak alışveriş yerleri genellikle lüks mağazaları oluyor. Ancak bazen küçük dükkânlar da ünlü kişilerin **oradan** alışveriş etmeleri nedeniyle popüler hâle gelebiliyor. (Metin 21)
- Dünya hızla değişiyor. **Buna** paralel olarak bilgi çok hızlı bir şekilde çoğalıyor ve mevcut bilgi de aynı hızla zaman aşımına uğruyor. (Metin 24)
- Öğrencinin de "öğrenmeyi öğrenmesi" gerekiyor. **Bu** da eğitimin yaşamın her alanına yayılması anlamına geliyor. (Metin 24)
- Gençler öğrenmeye ne kadar istekli olurlarsa önleri o kadar açık olur. Müzeyyen teyze **bunun** en iyi örneklerinden biri... (Metin 26)
- Türkiye'yi çok özler geri döner ve 15 gün içinde iş bulur. Önce bir Fransız hukuk firmasında çalışır ve **orada** özelleştirme hukuku konusunda uzmanlaşır. (Metin 27)
- Bence insan diploma sahibi olsa da olmasa da kendine iyi bir iş kurabilir. Tabii çalışkan ve dürüst olmak şartıyla. **Bunların** yanında da öğrenmeye açık olmak ve kendini geliştirmek gerekir. (Metin 28)
- Benim yarım bıraktığım kazakları en son annem geldiğinde tamamlamıştı. Ama hiçbirini giymedim. Çünkü ben giymekten değil, örmekten hoşlanıyorum. **Bunu** fark ettim. (Metin 29)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşaret Zamirleriyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Bu kitapların satışı ve satın alma işlemleri sanal mağazalar üzerinden yapılıyor. **Bu** da ödeme sırasında ortaya çıkabilecek bazı güvenlik sorunları anlamına geliyor. (Metin 1)
- Annenin Metin'e sık sık "Ağzına biber doldururum." dediğini yazmışsın. Bütün annelerin sözü **bu**...(Metin 3)
- Çocuk görülebilin en uzak noktaya baktı dürbünle... Gerçekten **oralarda**, ileride Isık Göl'ün masmavi ufkunda bembeyaz bir gemi belirdi. (Metin 4)
- Gözlerini beyaz gemiden ayıramıyordu. Elinde olsaydı **ondan** biraz yaklaşmasını rica edecekti.

- Güvertedeki insanları da görebiliyordu. (Metin 4).
- *Bembeyaz ve uzundu gemi ve gölün masmavi düzlüğünde, bacalarından uzun bir duman bırakarak ilerliyordu ve bir çocuğun, yarı balık yarı insan olan bir çocuğun **ona** doğru yüzdüğünden habersizdi. (Metin 4)*
  - *Sıradan olaylar içinde bir “an”ı yakalayıp onu anlatıyor. (Metin 5)*
  - *Sizler balık aşkı yaşıyorsunuz, diyor. **O** ne falan oluyor insan. (Metin 8)*
  - *Aşkın tadını çıkarmayı, mutlu olmayı beklemek yerine karşımızdaki kişi bize ne verebilir, bunun beklentisi içine giriyoruz. (Metin 8)*
  - *Eskiden annelerimiz kırk yaşına gelince eskiden olduğu kadar renkli giyinmeye çalışırlardı. Renkli kıyafetlerini genç işi **bu** deyip bir kenara kaldırırlardı. (Metin 9)*
  - *Yaşlı olduğunuzu düşündüğünüz kadar yaşlısınızdır, genç olduğunuzu hissettiğiniz kadar da genç... **Bunları** geçen hafta Rolling Stones konserinde Mick Jagger’ı seyrederken de düşündüm. (Metin 9)*
  - *İnsan asla yaşını ve yaşına göre davranmayı düşünmemelidir. **Bunu** düşünmeden rahatça davrandığında da her şey ona yakışır zaten. (Metin 9)*
  - *Endişe hisseden kişinin kalbi, normalden daha hızlı çarpar ve vücudu terlemeye başlar. **Bunu** midede oluşabilecek kalıntılar ve midenin içinde uçan kelebekler izleyebilir. (Metin 11)*
  - *Aşık olan çoğu kişinin takıntılı davranışlar sergilediğinden yola çıkılarak takıntı hastası kişilerle, aşık kişilerin beyin fonksiyonlarında benzerlikler olup olmadığı araştırılmış, aşık olan kişilerin beyinlerinde, depresyona karşı bir kalkan görevi gören serotonin azalma olduğu belirlenmiştir, tıpkı takıntı hastalarında gözlendiği gibi. **Bu**, her aşkın az ya da çok takıntı barındırdığı ve aşkın zaten hastalıklı bir duygu olduğu biçiminde yorumlanabilir. (Metin 13)*
  - ***Çok paranın** mutluluk için şart olduğunu düşünmek yerine **onun** mutluluğu sadece artırabileceğini fark edelim. (Metin 16)*
  - *Kimsenin uzaktan kumandalı bir klozete, platin-altın karışımı tekila şişesine veya kendi jetinde özel yapılmış bir kabine ihtiyacı yoktur. Dahası bir jetiniz olmadan da hayatınızı idame ettirebilmeniz hiç zor değildir. Ama bu insanlar için söz konusu olduğunda çok da ihtiyaca göre düşünmeye gerek yoktur. Adı üzerinde **bunlar** yalnızca zevke ve keyfi hizmet eden şeylerdir ve onlara göre böyle şeylere para dökmenin hiçbir sakıncası yoktur. (Metin 17)*
  - *Toplumsal mutluluk düzeylerinin incelendiği bu araştırmalara göre ülkelerin zaman içinde zenginleşmesi toplumların mutluluğunu etkilemiyor. **Bunun** da en açık göstergesi Portekiz. (Metin 19)*
  - *Mutlu olduğunu söyleyen pek çok kişi de yaşamdan keyif aldıklarını, yaptıkları işlere kendilerini tümüyle verdiklerini, yaptıkları şeylerin onlar için anlamlı olduğunu ve tüm **bunların** başarıyı, dolayısıyla da parayı getirdiğini belirtiyor. Bugün pek çok şirket **bunu** kabul ediyor... (Metin 19)*
  - *Dili öğrendikçe ve onu kullanma girişimlerimi genişlettikçe içinde yaşadığım yeni dünya da derinleşiyordu; her yeni sözcük o dünyayı daha derin daha karmaşık hâle getiriyordu. Ama **bunları** yaparken eski dilim hiçbir hasara vuramıyordu. (Metin 20)*

- İki dil hareket alanını genişletiyor. Üzerimdeki etkisini kuvvetle duyumsuyorum; kendi gerçeğimi genişletilmiş bir biçimde algılıyorum ve **bunu** başkalarına aktarmayı da görev biliyorum. (Metin 20)
- Bu programlamaya göre sözcük ve cümleler yerine kullanılan beden hareketleri sözlü mesajlara eşlik eden ve **onların** anlamlarını güçlendiren hareketler “tanımlayıcılar”dır.
- Amblemlerin kültürel olmaları **onların** sözcük öğrenir gibi öğrenilmesini sağlıyor. Çünkü **bunlar** bedeninin doğal çıktılar olmaktan çok toplumca oluşturulmuş simgesel gösterimlerdir. (Metin 21)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşaret Zamirleriyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Ama madem Reno diyecekler neden Renault yazıyorlar, **onu** hâlâ anlamış değilim! (Metin 2)
- Benden söylemesi, firmalar beni dikkate alır almaz, **orasını** bilemem... (Metin 2)
- Jim Davis 1978 yılında dünyanın en tembel, en açgözlü kedisini yarattığında bu kadar sevileceğini ve popüler olacağını tahmin etmiş miydi acaba? Belki ilk çizimlerini yaparken **bunun** sevilen bir karakter olacağını düşünmüştür... (Metin 4)
- Buzul Çağı insanı duvara resim yapıyordu. **Bu** onun avını yakalayabilmek için yapmış olduğu büyüdü. (Metin 6)
- Günümüzde sanatı ve tabii ki sanatın bir dalı olan müziği hâlâ gereksinimlerimizi karşılamak için kullanıyor, günlük yaşam içinde **onu** vazgeçilmez kılıyoruz. (Metin 6)
- Blues şarkıcıları haksızlıklar karşısında sitemlerini üstü kapalı bir şekilde belirtmişlerdir. **Bunu** gittikçe geliştiren Blues sanatçıları bu sitemin üzerindeki örtüyü yavaş yavaş kaldırmaya, müziklerini de aynı şekilde daha açık hâle getirmeye başlamışlardır. (Metin 7)
- Avlu, çoğunlukla evde bulunan kişilerin dinlenmesi, komşularla sohbet edebilmesi için kullanılan taşlık bir alandır. **Burada** hane akinlerinin ihtiyaçlarına göre kilim dokuma atölyeleri, ahır, fırın, çeşme ve benzeri bulunur ve çevre sarmaşıklar, mor salkımlar ve renk renk çiçeklerle güzelleştirilmiştir. (Metin 8)
- Genellikle meydanların ortasında görmeye alıştığımız Roma çeşmelerinden farklı olarak yüzü üç tarafa dönük bu çeşmenin. Büyüştüne kapılıp saatlerce çevresinde dolanıyorsunuz, **bu** da yetmiyor, ertesi gün sizi tekrar çağırırışçasına yine kendinizi **orada** buluyorsunuz... (Metin 10)
- Bilindiği gibi enerji tüketimini %40'ı binalarda gerçekleşiyor ve **bunun** da yüzde 2'si ile 10'un asansör ve yürüyen merdivenlerde kullanıldığı kabul ediliyor. (Metin 11)
- Televizyon, ünü ve her yerde bulunabilirliği ile dünyanın en popüler boşa zaman geçirme makinesi olarak karşımıza çıkıyor. Çoğumuz **onunla** olabilmek için bir kitap okumadan, ailemizde ve arkadaşlarımızla konuşmadan, çocuğumuzla bir oyun oynamadan, gönlümüzce bir gezintiye çıkmadan geçiriyoruz günlerimizi... İnsanlar televizyon seyretmekten hoşlanıyor ve **onu** seyretmek için bilinçli bir karar alıyorlar. (Metin 12)
- Daha sonra 2003 yılının ortasında yurtdışında “Bachelorette” de adıyla yayınlanan evlilik temalı yarışma, “Ben Evleniyorum” adıyla Türkiye’de yayınlanmaya başlandı. **Bunu** Avrupa ve Amerika televizyonlarının gözbebeği olan ve son 2 yılda yepyeni müzik starları yaratan “Amerikan İdol” adlı yarışmanın “Pop Star Türkiye” ismiyle yayınlanması izledi. (Metin 15)

- Kadın ve erkek beyni arasında tabii ki fizyolojik, anatomik ve biyolojik farklar var. Bu farklardan bazılarını ve **onların** neden olduklarına bir göz atalım dedik. (Metin 16)
- Kadınların beyinlere erkeklerden daha küçük ancak kadınlarda gri hücreler daha fazla... Erkeklerin gri hücrelerinin daha az olmasına karşın beyaz hücreleri daha fazla, bu hücreler ise uzak bölgeler arasındaki bilgi transferini sağlıyor. **Bu** da kadınların neden sözel ifade becerilerinde erkeklerden daha iyi olduğunu ve erkeklerin sanal konularda kadınlardan daha iyi olduğunu açıklıyor. (Metin 16)
- Herhangi bir uzmanlık becerisine sahip bir kişiyle aynı beceriye sahip olmasına karşın konusunda daha üstün olan birisi arasındaki farkın nedeni nedir? **Bu**, 1970'li yılların başında matematikçi Richard Bandler ve dilbilimci John Grinder'in sordukları bir soruydu. (Metin 18)
- Sorularınızın çözümleri aslında çok yakınınızda duruyor. Yapmanız gereken tek şey **onlara** ulaşacak doğru yola çıkmayı istemek. (Metin 18)
- Özellikle ebeveynlikle ilgisi bulunan beyin hücrelerinin büyüdüğünü ve diğer hücrelerle artan bir etkileşime girdiğini ortaya çıkardı. Bu durum daha iyi bir hesaplama kapasitesi sağlıyor. **Bunun** dışında bilim adamı anne olan canlıların kendisi tarafından annelik devreleri diye adlandırılan yeni bir grup beyin hücresi geliştirdiklerini iddia etti. (Metin 19)
- Beyin gücü ve ona bağlı yaşama isteğinin sağlığın korunmasında olduğu gibi karşılaşılan sağlık sorunlarının açılmasında da en büyük etken olduğu belirtilen toplantıda... (Metin 19)
- 59 yaşındaki astrofizikçi, evrenin var olduğunu açıklamak amacıyla yıllardır üstünde çalışılan "Her Şeyin Teorisi"nin formülünü oluşturmayı başardı ve **buna** "M-teorisi" adını verdi. (Metin 20)
- Hawking, mantıksal olarak, beynimizde hiçbir şeyin bir bütünden bağımsız gerçekleşmediğini ileri sürüyor. Yani görülebilir evrenimizin dışında, iç içe geçmiş, görülemeyen daha çok sayıda evren var. **Bu**, sadece birçok esrarengiz olguya aniden bambaşka bir açıdan baktığı için değil... (Metin 20)
- Uzaydaki güçlü ışınlar, gözün içine kadar ulaşıp **orada** ışık patlamalarına yol açtığı için astronomlar gözlerini kapattıkları halde yıldız kümeleri görmeye devam ederler. (Metin 21)
- Herhalde çoğunuz televizyonda, uzay gemileriyle yapılan bağlantılarda havada uçan dış fırçasını izleyen ya da ortalıkta dolaşan portakal suyu damlalarını yutmaya çalışan astronomların neşeli görüntüleriyle karşılaşmış ve belki de uzayda her şeyin tam bir eğlenceye dönüştüğünü düşünmüşsünüz. 1995'te Alman astronom Thomas Reiter'in uzayda gitarıyla verdiği konseri gören herkesin düşüncesi **bu** olmuştu. (Metin 21)
- Gördükleri manzaranın hem güzelliğinden etkilendiler hem de bu yıldızların ne olduğunu yaşamlarını etkileyip etkilemediğini merak ettiler. İşte astrolojinin doğuşu başlangıçtaki bu meraka dayanır. En azından tahmin edilen hikâye **bu** çünkü hiç kimse, astrolojinin yazı öncesi durumunun ne kadar eskiye dayandığını ve nasıl olduğunu tam olarak bilmiyor. (Metin 22)
- Bu dönemde Yunanlılar da Mezopotamya'nın astrolojik kehanet biçimini kendi mitolojileri ve yeni geometri bilimi ile birleştirip "Zodyak"a dayanan kişisel bir astroloji geliştirdiler. **Buna** göre, Yunanca "zodiakos kyklos" yani hayvanlar dairesi anlamına gelen bir kuşak vardır.

(Metin 22)

➤ Daha sonra astroloji Roma kültürüne girdi ve **oradan** da Avrupa'ya yayıldı. (Metin 22)

• Dönüşlülük Zamirleri ile Yapılan Art Gönderim

Dönüşlülük zamirleri metinlerde gönderim unsuru olarak kullanılan bağdaşıklık araçları arasında yer alır. Bir işi yapanın ve bu işten etkilenenin aynı olduğu durumlarda dönüşlülük zamiri kullanılmaktadır. Aktarılan cümlede işi yapan da işten etkilenen de aynı şahıstır. Türkçede “kendi” kelimesi dönüşlülük zamiri olarak kabul edilir. Bu zamir ek alarak farklı şekillerde kullanılabilir. Dönüşlülük zamirlerinin kullanımı ile eski ifadelerin aynen tekrar edilmesinin önüne geçilir. Bu zamirler ile metin içinde art gönderim ilişkisi sağlanır ve metne estetik bir görünüm kazandırılır. İnsan dışındaki varlıklara insana ait özellikler kazandırılarak bu varlıklar için de dönüşlülük zamiri kullanılabilir.

“Virüs belli bir süre sonra kendini hissettirmeye başlıyordu.”

“Güneş öğleden sonra kendini gösterdi.”

Çalışma kapsamında incelenen metinlerde aynı ifadelerin tekrarını önleyen ve bu sayede metne estetik bir görünüm katan dönüşlülük zamirleriyle yapılan art gönderimlere başvurulmuştur. Metinlerde yer alan dönüşlülük zamirleriyle yapılan art gönderim unsurları örneklerdeki gibi gösterilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Dönüşlülük Zamirleri ile Art Gönderim Bulguları

➤ Adım İsabel... O günlerde arkadaşlarım yardım etti. Çünkü Türkçe bilmiyordum. Ama artık işlerimi **kendim** yapıyorum... Artık faturalarımı **kendim** ödüyorum, doktor randevularımı **kendim** alıyorum. Banka ve kredi kartı ile ilgili işlemlerimi **kendim** yapıyorum. Bir kütüphaneye ya da spor merkezine **kendim** üye oluyorum. (Metin 17)

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Dönüşlülük Zamirleri ile Art Gönderim Bulguları

- Efsaneye göre Narkissos adlı çok yakışıklı bir avcı varmış. Bu avcı **kendi** yüzünü hiç görmemiş. Su içmek için göle eğilmiş ve ilk defa **kendi** yüzünü görmüş. Uzun süre **kendini** seyretmiş. (Metin 6)
- Tamara durumu anlamış ve o da **kendisini** gölün soğuk sularına bırakmış. (Metin 7)
- Bu sütunlara insanlar “Peribacaları” demiş ve daha sonra **kendilerine** peribacalarından evler, kiliseler, yeraltı şehirleri yapmışlar. (Metin 10)

- *Korkmamak... En önemli şey bu... Çünkü insanın kendi haritasını çıkarması için **kendi** gücünü bilmesi gerekiyor. (Metin 18)*
- *Müzik eşliğinde yemek yemek iştahı açar. Bunun nedeni insanların kendilerine güvenlerinin artması ve daha zengin hissetmeleri.*
- *Selin: Cem neyin var? Yüzün bembeyaz.
Cem: **Kendimi** hiç iyi hissetmiyorum. (Metin 27)*

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Dönüşlülük Zamirleri ile Art Gönderim Bulguları

- *Nedense pazartesi ve cumartesi günleri için yeni birer isim koymamışlar, ikisini de **kendinden** önceki günün ismine göre adlandırmışlar. (Metin 2)*
- *İşkolikler işlerinden başka bir şey düşünmüyor. **Kendilerini** ve hayatlarını işleriyle anlatıyor ve **kendilerini** her zaman çalışmak zorunda hissediyorlar. (Metin 3)*
- *Hüseyin Karadayı... Bunları sahnede insanlarla paylaşıyorum. Böylece **kendi** dünyamın nüfusu arttı. (Metin 5)*
- *Hatice Aydın ev hanımı ve Beşiktaş'ın fanatik taraftarlarından biri. Sadece **kendisi** değil, eşi ve 10 aylık kızı da fanatik Beşiktaş taraftarı. (Metin 10)*
- *Psikiyatrist Ender Karaca ise fanatik kişilerin çoğunda iletişim kuramama, **kendini** ifade edememe ya da adaptasyon sorunları oluyor. (Metin 11)*
- *Bir fanatik aile mezarlığını sarı lacivertli boyayarak hem **kendisinin** hem de ailesinin Fenerbahçe tutkusunu göstermek istemiş. (Metin 11)*
- *Kartal yavrusu çevresindeki yüzlerce tavuğun arasında **kendini** de tavuk sanmış ve bir tavuk gibi büyümeye başlamış. (Metin 13)*
- *Cemre niye sadece **kendini** düşünüyorsun? (Metin 15)*
- *Kimileri ise markalı ürünleri üst düzey bir sosyal statünün göstergesi olarak algılıyor. Markalı bir ürüne sahip olmak, **kendilerini** “daha zengin, güçlü ve önemli” hissetmelerini sağlıyor. (Metin 21)*
- *Bu süreçte tüm eğitimcilerin yani hem anne babaların hem de öğretmenlerin öğrencilere kendi başına davranma yeteneği kazandırmaları gerekiyor. Yani onlara bilgiyi doğrudan sunmak yerine kaynakları göstermeleri, onların **kendilerini** tanımaya ve araştırmaya yönlendirmeleri gerekiyor. (Metin 24)*
- *Hasan cebinden küçük bir şişe çıkardı. Önce **kendi** karnesinden başlayarak içindeki sıvıyı sulu boya fırçasıyla kırık notların üzerine sürdü. (Metin 25)*
- *Buca Halk Eğitim Merkezi Müdürü Hasan Okur, Müzeyyen teyze pek çok kursumuzu bitirip belge aldı. **Kendisi** Halk Eğitim Merkezimize katılımı ve devamlılığı noktasında örnek bir kişidir. (Metin 26)*
- *Harvard'ı bütün zorluklarına rağmen başarıyla bitirir Esin Taboğlu, **kendisi** gibi başarılı olmak isteyen gençler için çok iyi bir örnek. (Metin 27)*
- *Bence insan diploma sahibi olsa da olmasa da **kendine** iyi bir iş kurabilir. Tabii çalışkan ve dürüst olmak şartıyla. Bunların yanında da öğrenciye açık olmak ve **kendini** geliştirmek gerekir.*

(Metin 28)

❖ **B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Dönüşlülük Zamirleri ile Art Gönderim Bulguları**

- *Övgülerden pek şişinen Fatoş havaya girdi. Konuklara **kendini** daha çok beğendirmek için bütün marifetlerini göstermeye kalktı. (Metin 3)*
- *Balık olmak istiyordu çocuk... Yalnız kafası **kendi** kafası kalmalıydı incecik boynunda. (Metin 4)*
- *Nehir bana Aylin'e bu kadar güvenmemi, Aylin'den kimseye söylememesini istediğim bir sorunumu **kendisine** anlattığımı söyledi. (Metin 7)*
- *İki insan bir araya gelince karşısındakinden çok **kendini** düşünüyor. (Metin 8)*
- *Jagger, saatler boyunca koskoca sahnede dans etti, şarkı söyledi, gitar çaldı, koştu, zıpladı... Hiç ama hiç durmadı. Yaşının **kendisi** için hiç önemi olmadığı belliydi. (Metin 9)*
- *Çünkü insan yaşı ilerledikçe daha akıllı, daha deneyimli, daha olgun, hatta daha güzel bir hâle gelir. Akıllı ve **kendine** güvenen bir insan, bitişleri bir son olarak değil, bir başlangıç olarak görür. (Metin 9)*
- *Benim dedem bir başkadır... **Kendisine** dede dememizden hiç hoşlanmaz, adıyla hitap etmemizi ister... Ona bizim bile ondan daha çabuk yorulduğumuzu, **kendisini** nasıl bu kadar enerjik olduğunu sorduğumda “İnsan hissettiği yaşadadır. Ben **kendimi** sizden daha genç hissediyorum demek ki.” diye cevap verir. (Metin 10)*
- *Endişe, yine fiziksel ve zihinsel bir gerginlik formu olarak **kendini** gösterirken önemli bir noktada korkudan ayrılır. (Metin 11)*
- *Yapılan araştırmalar, tutkulu aşk ile ilgili bir başka gerçeği daha gözler önüne seriyor. İnsanlar, genellikle hayatlarından memnun olmadıkları, **kendilerini** çok mutsuz hissettikleri zamanlar tutkulu bir aşka kapılıyorlar. (Metin 12)*
- *İnsan, âşık olunca **kendini** göklerde uçuyormuş gibi hisseder, artan özgüveninin de yardımıyla normalde yapamayacağı “çılgınlıkları” yapabilir. En ufak bir “aksaklıkta” ise ne olduğunu anlamadan **kendini** depresif hissetmeye başlar, yemeden içmeden kesilir ve hatta nefes alamaz hâle gelir. (Metin 13)*
- *Bu durumda kişi, ailesi ve yakın çevresiyle daha fazla vakit geçirerek, daha önce yapmaktan zevk aldığı aktiviteleri tek başına yapmaya başlayarak ve en önemlisi **kendini** sevmeyi öğrenerek, sağlıksızlaşmaya başlayan duygulardan ve takıntılardan uzaklaşabilir. (Metin 13)*
- *Teknolojinin son harikalarından herkesten önce biz yararlanabiliriz... Yalnızca **kendimizi** değil etrafımızdakileri de mutlu edebiliriz, onlara istedikleri her şeyi sunabiliriz. Onlar da bize minnettar olurlar... (Metin 16)*
- *Ama bazı insanlar için para ihtiyaçlarını karşılamının ötesinde bir anlam taşır... Özel araçlar, özel uçaklar, bir özel havaalanı ya da **kendilerine** ait bir adada onları tanımlayan diğer özellikler (Metin 17)*
- *Mutlu olduğunu söyleyen pek çok kişi de yaşamdan keyif aldıklarını, yaptıkları işlere **kendilerini** tümüyle verdiklerini, yaptıkları şeylerin onlar için anlamlı olduğunu ve tüm bunların başarıyı, dolayısıyla da parayı getirdiğini belirtiyor. (Metin 19)*

- *Türkiye'de bulunduğum yıllarda gençtim. Türkçe öğrenmek için çalıştım. Bu çalışma sırasında dillerini öğrenmekte olduğum insanların bana gösterdikleri yakınlığı ben de onlara karşı duydum. Dili öğrenme sürecinde giderek güçleşen dil bilgisi yapılarını ve yeni yeni sözcükleri ve bu sözcüklerin diğer durumlarda hiç umulmadık biçimde başka anlamlarda kullanışlarını öğrenmek için giriştiğim mücadele sırasında da **kendi** mutluluğumu yaşadım... Artık **kendimi** yeni bir topluluğun üyesi olarak hissediyordum, hâlâ da öyle hissediyorum. (Metin 20)*

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Dönüştürme Zamirleri ile Art Gönderim Bulguları

- *Cousins negatif düşüncenin beden üzerinde olumsuz etkileri olduğu fikrinden yola çıkarak olumlu düşüncelerin aksi etkiye sahip olacağını düşünüp hastalığı süresince her gün **kendisine** kahkahalar attıran videokasetler ile televizyon programları izlemeye koyulmuş. (Metin 1)*
- *Gani Müjde... Yabancıların güzel Türkçemizi bilmedikleri halde dertlerini en azından İngilizce ile şakır şakır anlatmalarından acı duysam da yabancı diller konusunda **kendimi** geliştirmek zorunda olduğumu düşünüyorum. (Metin 2)*
- *Koskoca Gani Müjde, Scheweppes'i doğru telaffuz edemiyor dedirtmem **kendime**. (Metin 2)*
- *Anne ve babası da komedyen olan Buster Keaton ise daha üç yaşındayken ailesiyle birlikte "Üç Keaton" adı altında gösterilere çıkıyordu. 1920 yılında askerden döndükten sonra ilk uzun metrajlı filmini çekti ve birden yıldız oldu. Bir yıl içinde **kendi** yapım şirketinde **kendi** yazdığı, yönettiği ve oynadığı filmler çekmeye başladı. (Metin 3)*
- *İnsanoğlu var olduğu günden beri **kendini** gereksinimler doğrultusunda yaratmaya bir keşfetmeye adanmıştır. (Metin 6)*
- *Geçmişe eskilere dayanan blues, caz ve rock müzik yaşanan sorunların ve zorlukların ifade edilmesinin bir yoludur. **Kendisinden** sonra gelen müzik türlerine de öncülük eden blues...(Metin 7)*
- *"Behramkale" olarak da bilinen Assos; zeytin ağaçları, balıkçı tekneleri, taş evleri ve masmavi denizi ile çok özel bir yer. **Kendine** özgü mimarisi ve şirin lokantalarla dolu limanı Assos, ziyaret edenlerin hayran kalmasını sağlayacak güzellikte bir cennet. (Metin 10)*
- *Benzer şekilde, bireyler televizyon izlemeyi bırakırlarsa **kendilerini** daha az rahatlamış hissedecekler ne düşünüyorlar. (Metin 12)*
- *Fazlaca televizyon seyreden insanların günlük yaşamdaki duygu ve davranışlarını takip etmek için yapılan bir çalışmada kişilerin televizyon seyrederken **kendilerini** pasif ama rahatlamış hissettikleri belirlenmiş. (Metin 12)*
- *Çoğu insan beğendiği diziyi seyretmek için televizyon başına geçtiğinde **kendi** sıkıntılarını bir süreliğine de olsa geride bırakıp hayali bir dünyaya dalıyor. (Metin 14)*
- *İnsanlar hayran oldukları ve **kendilerine** yakın buldukları karakterlerin tarzlarını taklit ederek **kendilerini** daha iyi hissediyorlar. (Metin 14)*
- *Ekranın diğer tarafında ise izleyiciler hiç tanımadıkları ama muhtemelen **kendi** hayatlarında benzerleri bulunan ya da **kendilerine** bir nedenle yakın buldukları bir grup insanın birbirlerini aşağılamalarını, kavgaya etmelerini ve ödüle ulaşmak için her şeyi yapmalarını seyrediyor. (Metin*

15)

- *Her yere çekebilirsin bir vasatı... Ama zekiyi? İtemezsin, kakamazsın, laf edemezsin... Bir baş belasıdır!.. Harcandığını düşünür, düşünür, dertlenir. **Kendi** dertlendiği yetmez, etrafındakilerin hayatını da bir ıstıraba dönüştürür. (Metin 17)*
- *Genç zekiler, en çok ıstırap çekenlerdir. Çünkü kalabalıktan yani aptallardan **kendilerini** soyut duyabilecekleri ortama henüz kavuşamamışlardır. (Metin 17)*

• Belgisiz Zamirler ile Yapılan Art Gönderim

İsimlerin yerini tutmalarına rağmen hangi ismin yerini tuttuğu açık olmayan zamirler “belgisiz zamir” olarak adlandırılır. Türkçede kullanılan başlıca belgisiz zamirler şunlardır: “herkes, hepsi, hiçbiri, birkaçı, kimse, birazı, çoğu...” Ediskun (1985:166), çalışmasında belgisiz zamirleri bir ismi karşılamış olan ama hangi ismi karşıladığı açık bir şekilde belli olmayan zamir şeklinde ifade etmiştir.

Metinlerde belgisiz zamirin hangi unsura gönderimde bulunduğu okuma esnasında okur tarafından anlaşılabilir. Bu zamirler ile cümleler ve paragraflar arasında ilişki kurularak art gönderim gerçekleştirilmektedir. Aynı isimleri sürekli ifade edip dil öğrenen kişilerin sıkılmaması için özellikle “hepsi”, “hiçbiri” ve “herkes” belgisiz zamirleri sıklıkla kullanılır. Bu şekilde yapılan art gönderim ile Türkçe öğretiminde etkili bir metin oluşturulmasına katkı sağlanmış olur.

Çalışma kapsamında incelenen metinlerde aynı ifadelerin tekrarını önleyen ve bu sayede metnin sürükleyiciliğine katkı sağlayan belgisiz zamirlerle yapılan art gönderimlere başvurulmuştur. Metinlerde yer alan belgisiz zamirlerle yapılan art gönderim unsurları örneklerdeki gibi gösterilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belgisiz Zamir ile Yapılan Art Gönderim Bulguları

- *1 kilo domates, 1 kilo muz, 1 kilo çilek. **Hepsi** ne kadar? (Metin 1)*
- *Günaydın İstanbul. **Herkese** günaydın. (Metin 2)*
- *Pazarda yumurta, peynir, patates satıyoruz. Pazarda herkes bu yiyeceklerden almak istiyor. Çünkü **hepsi** organik. (Metin 8)*
- *Şimdi insanlar yemeklerini televizyonun karşısında yiyorlar. **Birbirleriyle** konuşmuyorlar. (Metin 13)*

*İtalyan mutfağında makarna, spagetti ve pizza ön plandadır. **Hepsi** çok lezzetli ama salamlı, soslisli, jambonlu yemekler, tereyağlı kremalı soslarla bu mutfak da çok tehlikeli! (Metin 16)*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belgisiz Zamir ile Yapılan Art Gönderim Bulguları

- İki genç göz göze gelmişler ve **birbirlerine** âşık olmuşlar. (Metin 7)
- Eskiden kadınların ve erkeklerin meslekleri farklıydı ama son yıllarda bu durum değişti... Şimdi **herkes** her işi yapıyor. (Metin 12)
- Eskiden ben de annemden harçlık alırdım. Çok değildi ama ben yine de paramın **hepsini** harcamaz, **birazını** biriktirdim. (Metin 14)
- Biz gerçekten şanslı mıydık?.. **Hepimiz** tenefüslerde tebeşir savaşı yapar ya da tahtaya “Ali Ayşe’yi seviyor.” Okulun magazin haberlerini yazardık... O zamanlarda aşklarımızı dile getiremezdik. Hemen yüzümüz kızarır, dilimiz dolanırdı. Bu nedenle **birbirimize** aşk mektupları yazardık. (Metin 16)
- Misafir konuşmacıları dinleyebilir, seminerlere katılabilirsiniz. Spor yapmak için spor salonlarını ve yüzme havuzlarını tercih edebilirsiniz. Böyle bir yolculuğa arkadaş grubunuzla da çıkabilirsiniz. Çünkü gemide **herkes** için uygun bir etkinlik bulunmaktadır. (Metin 20)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belgisiz Zamir ile Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Nedense pazartesi ve cumartesi günleri için yeni birer isim koymamışlar... **İkisini** de kendinden önceki günün ismine göre adlandırmışlar. (Metin 2)
- İşkolik sözcüğünü en çok Amerikalılar kullanılıyor. Hatta Amerikalılar işkolizmi önemli bir hastalık olarak kabul ediyorlar. **Bazıları** işkolizmi alkol gibi sigara gibi ciddi bir bağımlılık olarak görüyor. (Metin 3)
- Yalnız rakamlar veya yalnız hisler insanı hedefe götürmez. Ne detaya boğulup kalın ne de sadece yüzeysel açıdan bakın. **İkisini** iyi dengeleyin, dedi. (Metin 4)
- Dj'lik ve müzik yapmak benim için bir bütün. **İkisi** eşit ve hayatımla paralel. (Metin 5)
- Savaş muhabiri olarak kız arkadaş bulmak da kolaydır ama kızlardan **biri** fotoğraf makinesini eline alıp fotoğraf çekmenin kolaylığını fark ederse bütün karizman gider. (Metin 5)
- İnsanların yaşamdan pek çok beklentisi var... Sağlıklı olmak, **herkes** için farklı bir anlam taşıyabilir. (Metin 6)
- Ancak basketbol daha sonra yardımcı antrenman olmaktan çıkmış. Popüler spor dallarından **biri** hâline gelmiştir. (Metin 7)
- İki takım oyuncuları taraftarların tezahüratları, bağışmaları arasında sahaya çıktılar, **birbirleriyle** selamlaştılar. (Metin 9)
- Rakip taraftarlardan dayak bile yemiş. Tribünde bir erkekten farksız. Küfür ederim ama **başkaları** benim takımındakilere küfür ettiler mi çok kızarım. (Metin 10)
- Bir süre sonra çok çoban köye dönmüş. Köylüler her zaman olduğu gibi çevresinde toplanmışlar çobanın. **Hepsi** heyecanlı, **hepsi** meraklı. (Metin 16)
- Son yıllarda özellikle büyük mağazalar, markalar tercih eden insanlarla dolup taşıyor. **Kimi** küçük bir eşarp alıyor, **kimi** bir pantolon ve kemer... (Metin 21)

- Yarıyıl tatili gelince hep aklıma lise arkadaşlarım Hasan ve “Tembeller Takımı” gelir... Bu sihirli suyla bütün kırık notlar bir anda silinmişti. **Hepimiz** çok mutlu olmuştuk. (Metin 25)
- Çevresindekilerle devamlı sohbet ederek eğitimin önemini vurguluyor... **Herkes** gelsin, katılsın ben bu yaşta öğrendiysem **herkes** öğrenir. **Herkes** ileri görüşlü olsun. (Metin 26)
- Esin Taboğlu İstanbul'a yerleşmiş. Daha sonra birden okulu sevmeye başlamış... Sonra Harvard Üniversitesi'nde hukuk yüksek lisansı için başvurmuş. Kabul edilmesine kendi bile şaşırmış. Harvard'dan ismi önce beni korkuttu. Ama kabul edilen 4 kişiden biri olduğumu öğrenince çok gururlandım. (Metin 27)
- Benim yarım bıraktığım kazakları en son annem geldiğinde tamamlamıştı ama **hiçbirini** giymedim. (Metin 29)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belgisiz Zamir ile Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Çöp gibi bir oğlan ipince/ Hayırsızın biriydi fikrimce (Metin 2)
- Annem de kardeşim Fatoş'a ikide bir böyle söyler... Babam her sözün başında “Ulan, ulan be, vay anasını!” diye konuşur... Fatoş'un babamı taklit ederek peltek peltek “Ulan be...” “Vay anasını gibi sözler söylemesine bizim evde herkes bayılıyor. (Metin 3)
- Biz birbirimizi yalnızca adlarımızla çağırırız, bir de adımızın önüne “ulan” getiririz. (Metin 3)
- Zaten insanlara çabuk güvenen ve içini döken biri değildim ama sanırım bundan sonra **hiç kimseye** güvenmeyeceğim. (Metin 7)
- Onlar böyle düşünse de birçok kişi zengin olmanın hayaliyle yanıp tutuşur. Zengin olabilmek için **kimisi** canını dişine takıp gece gündüz çalışır, **kimisi** umudunu piyango biletine bağlar... **Kimse** paranın hayatta hiçbir önemi olmadığını söyleyemez. (Metin 17)
- Zenginlerin garajları milyon dolarlık arabalarla doludur ve bunların **çoğunun** marşına bile basılmaz. (Metin 18)
- Türkiye'de konuştum insanların benim küçük başarılarından dolayı gösterdikleri takdir beni mutlu ediyordu ve beni daha çok çalışmam konusunda isteklendiriyordu. Buna rağmen sık sık kavranması hemen hemen olanaksız gibi görünen dil bilgisi yapılarını anlayabileceğim konusunda umutsuzluğa düşüyordum. Ancak böyle durumlarda **herkes** elinden geldiği kadarıyla bana yardımcı olmaya çalışıyordu...(Metin 20)
- Yazalım mı konuşalım mı? En iyisi, her ikisini de layıkıyla yapmanın yollarını öğrenelim. (Metin 22)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belgisiz Zamir ile Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Norman Cousins öyle yapmış mesela. O kim mi? Yakalandığı hastalık yüzünden büyük acılar çekmiş, doktorların hastalıktan kurtulma olasılığını beş yüzde bir gördüğü ama mizahın gücüyle hayata dönmeyi başarmış **biri**. (Metin 1)
- Buster Keaton... Laurel ve Hardy... Harold Lloyd... Şu anda **hiçbiri** hayatta olmayan sinemanın

sessiz kahramanları, yaşadıkları dönemde olduğu gibi şu anda da komedi sektörünün en önemli kişileri olarak anılmaktadır. (Metin 3)

- Sanat ve bilim genellikle **birbirinden** ayrı tutulan iki alandır çünkü bilim “doğru”yu sanat ise “güzel”i temsil etmektedir. (Metin 5)
- Matematik ve müziği de **birbirinden** ayıran önemli unsurlar olmasına rağmen bu iki disiplin birçok açıdan son derece ilişkilidir. **Her ikisinde** de estetik bir stil ve evrensel dil vardır. (Metin 5)
- Dünyada müziği insan psikolojisini ve fizyolojisini iyileştirme amacıyla kullanan pek çok okul ve organizasyon var. Örneğin “New York Müzik Terapi Rahatlama Projesi” bunlardan **biri**. (Metin 6)
- Caz yalnızca geçmişte değil, bugün de en çok sevilen ve popüleritesi gün geçtikçe artan müzik türlerinden **biridir**. (Metin 7)
- Kendine özgü mimarisi ve şirin lokantalarla dolu limanyla Assos, ziyaret edenlerin hayran kalmasını sağlayacak güzellikte bir cennet... Dik yamaçlar, deniz ile arasına **kimseleri** sokmuyor. (Metin 10)
- Peki, insanlar sıkıntı ve yalnızlıktan mı TV'ye yöneliyor, yoksa TV seyretmek mi insanları sıkıntı ve yalnızlığa itiyor? Gerçek **ikisinin** de bir kısır döngü şeklinde **birbirini** tetiklediği... (Metin 12)
- Bu gizemli adaya düşenlerin daha önce tanışmadıkları halde kazadan önce **birbirlerinin** hayatlarına bir şekilde girdiklerini anladığımda artık ben de bir Lost bağımlısı olmuştum. (Metin 13)
- Sosyal hayatın çoğu kez dizilere göre düzenlenmesi, yalnızlığı gidermenin yolu olarak görülen dizilerin bireyi giderek toplumdaki uzaklaştırması, aynı evde yaşayan insanların bile **birbirinden** uzaklaşması ise dizilerin dezavantaj yönleri. (Metin 14)
- “Reality Show”lara yarışmacı olarak katılmanın en çekici yanı elbette ödüller ki bunlar genelde para, aşk ve şöhret üçlüsünden **birini** ya da **birkaçını** aynı anda kazanmak demek. (Metin 15)

2.5.3.1.1.1.2.2.2.-ki Aitlik Eki ile Yapılan Art Gönderim

İsimlere ve zamirlere **-ki** aitlik ekinin getirilmesiyle yapılır. Aitlik eki olan **-ki** genellikle isim tamlamalarında tamlayanın yerini tutar. Böylece kelime tekrarının önüne geçilir ve anlatım kısaltılır. Korkmaz'ın (2003: 14) da ifade ettiği gibi “Adlardan zamir ve sıfat olarak kullanılan adlar yapan içinde bulunma, bağlılık ve aitlik görevleri taşıyan **-ki** ekidir.” **-ki** aitlik eki metinlerde isimlerin sürekli olarak tekrar edilmesinin önüne geçer ve pürüzsüz bir anlatımın olmasına katkı sağlar. Bu bağlamda akıcılık için önemli bir vazife üstlenerek bağdaşıklığı sağlayan art gönderim unsurları arasında yer alır. Aynı zamanda metinde daha önce söylenen bir unsurla ilişki kurarak Türkçe öğrenen yabancı kişilerin metni anlamasına yardımcı olur. Aitlik ekinin hangi unsura gönderimde bulunduğu ise dil öğrenen kişi

tarafından metnin bağlamından hareketle tespit edilir ve zihinde gönderim tamamlanır.

Çalışma kapsamında incelenen metinlerde metnin akıcılığına katkı sağlayan ve okurun metinde önceden ifade edilenlerle ilişki kurmasına aracı olan -ki aitlik ekiyle yapılan art gönderimlerden az da olsa faydalanılmıştır. Metinlerde yer alan aitlik ekiyle yapılan art gönderim unsurları altı çizili ve koyu biçimde şu şekilde gösterilmiştir:

❖ **A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde -ki Aitlik Eki ile Yapılan Art Gönderim Bulguları**

- *Ali: Hayır. Çünkü televizyonum bozuk.*
*Murat: **Seninki** de mi bozuk? (Metin 1)*

“İncelenen A2 düzeyi okuma metinlerinde -ki aitlik eki ile yapılan art gönderime rastlanılmamıştır.”

❖ **B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde -ki Aitlik Eki ile Yapılan Art Gönderim Bulguları**

- *Fotoğrafçılık dünyanın en “bedava” mesleği... Doktor, mühendis olmak zordur; **bizimki** kolay iştir. (Metin 5)*

❖ **B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde -ki Aitlik Eki ile Yapılan Art Gönderim Bulguları**

- *Hatta okulda bile çocuklarımızın terbiyesi bozuluyor. Göz değmesin, maşallah çok terbiyeli kızınız var. **Bizimkiler** daha neler söylüyorlar. **Sizinki** yine iyi maşallah...(Metin 3)*

❖ **C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde -ki Aitlik Eki ile Yapılan Art Gönderim Bulguları**

- *Eski Türk evlerine dışarıdan bakıldığında zenginlerin evlerini, **fakirlerinkinden** ayırt etmek pek mümkün değildir. (Metin 8)*

2.5.3.1.1.2.2.3. İyelik Ekleriyle Yapılan Art Gönderim

İyelik ekleri yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan metinlerde gönderim sağlamak amacıyla fazlaca kullanılan art gönderim unsurları arasında bulunmaktadır. Türkçede tamlayanı düşmüş iyelik gruplarında iyelik ekiyle yapılan art gönderimlerden faydalanılır. Tamlayan yüzey yapıda yer almayabilir ama tamlanan unsurundaki iyelik eki anlamsal ilişkiyi sağlar. Bu gibi durumlarda okur tamlayanı zihninde tutar ve yeri geldikçe bağlantı kurup tamamlar. Böylece metin

içinde bir bütünlük oluşturulur ve önceden verilen bilgiler cümlelerde aynı şekilde yer almadan okur tarafından zihinde tamamlanmış olur. Cümlede nesne üzerinde bulunan iyelik eki okuyucunun kişi ekinden yola çıkarak bağlantı kurmasına yardımcı olur. Bunun yanında öznenin ve zamirlerin metinde sürekli kullanımını azaltır ve metnin sürekliliğinde önemli bir role sahip olur.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanacak bir metni bağdaşık kılmanın yollarından biri de iyelik ekleri ile metin içi gönderimlerde bulunmaktır. Metin içinde aynı isimleri tekrarlamak yerine iyelik eklerinin uygun şekilde kullanımı ile dil öğrenen kişinin metnin sürükleyiciliği artacağı için metne daha fazla yoğunlaşması beklenir. Ayrıca Türkçe için iyelik eklerinin son derece önemli olduğu yapılan gönderimlerden de faydalanılarak dil öğrenen kişilere hissettirilir. Metin içinde yapılan gönderimlerle iyelik ekinin işlevi de sezdirilir. Böylece iyelik ekiyle yapılan gönderim sayesinde hazırlanan metinlerin hem bağdaşıklığına hem de dil bilgisi öğretimine katkı sağlanır.

Çalışma kapsamında incelenen metinlerde dil öğrenen kişinin metin içi bağlantı kurmasına ve aynı ifadelerin tekrarını önleyip metnin pürüzsüzlüğüne katkı sağlayan iyelik ekleriyle yapılan art gönderimlere sıklıkla başvurulmuştur. Metinlerde yer alan iyelik ekleri ile yapılan art gönderim unsurları altı çizili ve koyu biçimde şu şekilde gösterilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İyelik Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- *Ben bir doktorum... Bütün gün çalışıyorum ama mutsuz bir insan değilim. Çünkü bir **hobim** var...(Metin 3)*
- *Emre'nin ailesi Ankara'da yaşıyor... **Tatillerini** Emre ile beraber geçiriyorlar... (Metin 6)*
- *Ben Selin Akman. Ankara'da yaşıyorum. **Evim** bir apartmanın yedinci katındadır... Bazen **komsularımıza** da yumurta, süt ve tereyağı veriyoruz... Bazı hafta sonları da **arkadaşlarımla** alışverişe çıkıyorum. (Metin 8)*
- *İstanbul'da hayat çok hızlı. **Gece hayatı** çok renkli ve hareketli. (Metin 10)*
- *Ünlü filozof ve hekim İbni Sina, 980 yılında Buhara'da dünyaya geldi. **Babası** Abdullah Bin Sina Buhara'da üst düzey bir memurdu. (Metin 11)*
- *Newton çok çekingendi, bu sebeple **buluşlarının** çoğunu uzun yıllar sonra yayınladı. (Metin 11)*
- *Çin kocaman bir ülke, **her bölgesi** farklı bir coğrafya ve iklim... Soya **soslari** çok tuzlu. (Metin 16)*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde İyelik Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Suzan Hanım, bu parayla ne yapacaksınız? Bir **planınız** var mı?.. En yakın zamanda **evimde** bir parti vereceğim... **Ailemle** ve **arkadaşlarımla** kutlayacağım. (Metin 1)
- Murat yarın bir konferansa katılacak... **Konuşmasını** son kez kontrol edecek. (Metin 2)
- (O) Konferanstan sonra **arkadaşlarıyla** yemeğe gidecek. (Metin 2)
- Ender altı ay sonra üniversiteden mezun olacak... **Ülkesine** ağustosta dönecek. (Metin 2)
- Ben üç yıl sonra 18 **yaşıma** gireceğim ve ondan sonra **hayatım** çok güzel olacak. (Metin 4)
- Kül Kedisi baloya gitmek istemiş ama **üvey kardeşleri** “Sen çok çirkinsin ve hiç güzel **kıyafetin** yok!” demişler. (Metin 5)
- Bir tavşan yolda telaşla koşuyormuş çünkü **randevusuna** geç kalmak istemiyormuş. (Metin 5)
- Narkissos adlı çok yakışıklı bir avcı varmış. Ama bu avcı kendi **yüzünü** hiç görmemiş... Ama bir an **ayağı** kaymış, göle düşmüş. (Metin 6)
- Tamara çok güzel bir kızmış ama **babası** onu herkesten uzak tutuyormuş. (Metin 7)
- Tamara bu havada gölde yüzmek tehlikeli diye ateş yakmaktan vazgeçmiş. Ama **babası kızından** habersiz ateş yakmış. (Metin 7)
- Tamara bunu duymuş ve hemen kıyıya koşmuş ama artık çok geçmiş, **sevgilisinin sesini** duyamıyormuş. (Metin 7)
- Hmm... Evet, güzel. Peki, **fiyatı** nedir? (Metin 13)
- Bir zamanlar **aşklarımızı** kolay kolay dile getiremezdik. Hemen **yüzümüz** kızarır, **dilimiz** dolanırdı. (Metin 16)
- (Sizin) **Seyahatleriniz** çoğunlukla **işinizle** mi ilgili? (Metin 18)
- Fakslar, telefonlar, trafik, hava kirliliği gibi etmenler **vücudumuzu** ve **ruhumuzu** yoruyor. (Metin 24)
- Cem neyin var? **Yüzün** bembeyaz. (Metin 26)
- Cem... Önce stetoskopla **ciğerlerinizi** dinleyeyim... **Boğazınız** için de pastil. (Metin 27)
- Çünkü **(çocukların)** sağlıklı **gelişmeleri** için çocukların bu dönemde televizyonun karşısında değil insanlarla etkileşim içinde **olması** gerekiyor. (Metin 32)
- Sen de geçen hafta **ablanla** topladın. (Metin 32)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İyelik Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Artık iş bulmak için **gençler** üniversitedeyken kendilerini daha iyi yetiştirmeli, **meslekleriyle** ilgili kurslara gitmeli... (Metin 1)
- Yonca Tokbaş... Her kötü şey pazartesi başlamak zorunda? Ödemeler, okul, işbaşı... Oysa benim pazartesilerle ilgili bir sürü **hayalim** var... **Mantığım** melek olmuş, **yüreğim** şeytan... Aldım elime “her şeyli” **hayat kahvemi** çıktım sokağa. Sonra kaldırdım **kafamı**, kapadım **gözümü**, **içime** çektim rüzgârı, tatlı havayı... (Metin 2)
- Koç Holding Şeref Başkanı Rahmi Koç, Koç Üniversitesi Nişantaşı Kampüsünde başarılı olmanın sırları konulu bir konferans verdi. “Herkes bir konuda söz söyleyebilir fakat başarı

ancak bu sözleri hayata geçirmekle olur.” diyerek **konusmasına** başladı. (Metin 4)

- Emre Yurdakul... **Küçüklüğünden** beri otomobil ve spor motor sporlarını seviyorum. **Mesleğimin** en güzel tarafı **otomobilimi** ile uyum içinde olmak. (Metin 5)
- Formda ve sağlıklı bir insanın iyi bir dış görünüşü vardır. **Kasları** kuvvetli, **vücudu** esnek, **kalp ve damar sistemi** dayanıklıdır. (Metin 6)
- Naim Süleymanoğlu, 23 Ocak 1967 yılında dünyaya geldi... **Kariyeri** boyunca üç olimpiyat **altın madalyası**, 7 dünya **şampiyonluğu** ve 6 Avrupa **şampiyonluğu** vardır. (Metin 8)
- Fenerbahçe camiasında fanatik kadın taraftarı deyince Yasemin Merçil akla geliyor...” İlk deplasman **maçım** Van’daydı. 8 yıldır kombine **biletim** var, her maça gidiyorum.” diyor. (Metin 10)
- Küçük kartal, o günden sonra hemen her gün gökyüzüne bakıyor ve uçan kartalları arıyormuş **gözleriyle**... Küçük kartal bu sözlerden o kadar etkilenmiş ki sonunda bir kartal gibi göklerde özgürce kanat çırpma **düşünen** vazgeçmiş ve **yaşamını** bir tavuk gibi sürdürmeyi kabullenmiş ve bir tavuk gibi **sürdürdüğü yaşamının** sonunda bir tavuk gibi ölmüş. (Metin 13)
- “Ormanın içinde bir keçi tanrı gördüm.” dermiş çoban. “**Elinde flütü, sırtında kanatları, yanında hurileri** vardı... (Metin 16)
- Oradaysa gözleri kamaştırarak kadar parlak güzel bir deniz kızı gördüm. Masmavi **gözleri** vardı. (Metin 16)
- Dee Caffari, dünyayı tersten dolaşarak Guinness Rekorlar Kitabı’na girdi ve **yelkenlisi** ile rüzgârlara, akıntılara karşı durmaksızın dünyayı tersinden dolaşan ilk kadın oldu... Yıllar öncesinde Afrika’ya gitmek için **kariyerine** kısa bir süreliğine ara vermiş ve **seyahat tutkusunu** da bu şekilde **aklına** çekilmiş. (Metin 17)
- Yüksek topuklar, dar pantolonlar akrep kadınının favorileridir. Gizemli **görünüşleri** bütün **kıyafetleriyle** ön plandadır. (Metin 23)
- Yarıyıl tatili gelince hep aklıma lise arkadaşım Hasan ve “Tembeller Takımı” gelir... **Derslerimiz** çok iyi değildi. Hatta **karnelerimiz** zayıf notlarla doluydu. Hasan, **üzülmememizi** bu sorunu hemen **çözebileceğimizi** söyledi. (Metin 25)
- Çünkü ben giymekten değil, örmekten hoşlanıyorum. Bunu fark ettim. Bu sene yine örgü **krizim** tuttu ve gerekli ipleri modelleri bulabilmek için şehrin altını üstüne getirdim. Aslında yapacak daha önemli **işlerim** var... (Metin 29)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde İyelik Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Sözelimi Stephen King’in 2000’de yayımlanan “Mermi Gibi adlı kısa **romanı** okurlara yalnızca e-kitap olarak sunuldu ve 500 bin adet sattı. (Metin 1)
- Geçenlerde **annem** çok kızmıştı Fatoş’a. “**Ağızına** biber doldururum!” diye bağırdı. (Metin 3)
- Övgülerden pek şişinen Fatoş havaya girdi. Konuklara **kendini** daha çok beğendirmek için bütün **marifetlerini** göstermeye kalktı. Birdenbire “Ulan baba be!..” diye söze başladı... **Babamın** adeta nutku tutuldu. Durumu kurtarmak için **sesini** yumuşatarak zar zor “Efendim **kızım!**..” dedi. (Metin 3)

- *Bütün bu olumsuzlukların içinde zengin bir hayal dünyasına sahip olan **çocuk**, her gün gölde yük ve yolcu taşıyan bir gemi izler, Gemilerde tayfalık yapan **babasının** da bu gemide **çalıştığını** düşünerek, balık olup bu gemiye ulaşmayı, **babasına** zavallı **dedesini**, zalim Orozkul ve **yaşadıklarını** anlatmayı düşler. (Metin 4)*
- ***Çocuk** görülebilen en uzak noktaya baktı dürbünle... İşte, işte **gemi!** **İki bacası** bir hizada, uzun, güçlü güzel bir gemi! Dümdüz bir çizgide ilerliyordu... **Elinde** olsaydı ondan biraz **yaklaşmasını** rica edecekti. (Metin 4)*
- *(**Bizim**) **Yediğimiz içtiğimiz** ayrı gitmezdi onunla. Aylin'i de beni de iyi tanıyan Nehir adında ortak bir **arkadaşımız** var... Nehir bana Aylin'e bu kadar **güvenmemi**, Aylin'den kimseye **söylemesini istediğim** bir **sorunumu kendisine anlattığını** söyledi. O kadar sinirlenmişim ki oradan **kalktığım** gibi gidip Aylin'e **avazım** çıktığı kadar bağırarak istedim... Aylin **güvenimi** tamamen kaybetti, artık onu görmek bile istemiyorum. (Metin 7)*
- ***İki insan** bir araya gelince **karşısındakinden** çok **kendisini** düşünüyor. Bu adam, bu kadın bana neler verir, neler katar diyor. Ah bu adam beni sevecek, şu **ruhuma** ve **isteklerime** doğru gelecek. (Metin 8)*
- *(**Dedem**) hayat **enerjisiyle** ben de dâhil olmak üzere bütün gençlere taş çıkarır. Diğer dedelerden çok farklıdır... Hiç unutmam bir yaz **oturduğumuz** şehre 2 saat uzaklıktaki **yazlığımızda** akşam yemeğini yerken kapı çalmıştı. Bir baktık yine aynı güleç **yüzüyle dedem** kapıda duruyor. O gün biz sevinçle **dedemi** karşılarken **annem dedemin** o kadar yolu bisikletle **geldiğini** öğrenince neredeyse kalp krizi geçiriyordu. (Metin 10)*
- ***Genç kız**, işyerinde tam **karşısındaki** masaya yerleşen yakışıklı mesai **arkadaşından** hoşlanmaya başlamıştır... Yeni iş **arkadaşının** ona biraz ilgi **göstermesi** için çeşitli yollar dener. Günler geçtikçe genç kızın **duyguları** iyice yoğunlaşır. Öyle ki artık onu daha çok görebilmek uğruna geç saatlere kadar büroda kalır... Artık geceleri **gözüne** uyku girmez. (Metin 12)*
- *(**Q**) Ekose yeşil **eteği**, aynı kumaştan **ceketi**, **beyaz gömleği**, **papyonu**, **eteğinin tam önünde** sallanan püsküllü **çantası**, kalın **çorapları** ve kocaman **ayakkabıları** ile **dikkatimizi** çekti. (Metin 15)*
- *Yazarken ***zamanımız** çoğunlukla yeterli olduğu için **ifadelerimizi** gözden geçirip düzeltme, en iyi ve doğru ifadeyi düşünerek bulma **şansımız** vardır. (Metin 22)*

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İyelik Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- ***Norman Cousins** öyle yapmış mesela. O kim mi? **Yakalandığı** hastalık yüzünden büyük acılar çekmiş... (Metin 1)*
- ***Gani Müjde**... **Okuduğum** ortaokulda İngilizce dersine karakoldan polislerin ve bekçilerin gelmesi beni İngilizceden soğutmuş olsa da bir yabancıya olan **aşkım** sayesinde **İngilizcem** bir parça daha ilerledi... Bir iki kez **parmağımla** " Şundan istiyorum." dedim, anlamadı bakkal. (Metin 2)*
- ***Lorel ve Hardy** adında iki arkadaş da geçmişte çok sevilen ve popüler olan iki komedi kahramanıdır. 20. yüzyılın ilk çeyreğinde **çevirdikleri** kısa filmlerle ünlü olmuş... (Metin 3)*

- *(Buster Keaton)* Bir yıl içinde kendi yapım şirketinde kendi yazdığı, yönettiği ve oynadığı filmler çekmeye başladı. Hiçbir filminde değişmeyen ifadesiz yüzü ile büyük taştan surat lakabını kazanmıştı. (Metin 3)
- *(Garfield)* 1985-1987 yıllarında popüleritesini tam yitirmeye başlamıştı ki 1988 yılında çizgi filmleri yapılmaya başlandı... (Metin 4)
- Çiftlik sahiplerinin işçilere, cumartesi geceleri eğlence düzenlemelerine izin vermesiyle bu eğlencelerde söylenen şarkılar özgürlük çığlıklarını daha da alevlendirdi... (Metin 6)
- Memphis şehrinin belediye başkan adaylarından E.H. Crump yeni kurulmaya başlayan Blues gruplarından biri olan Handys Band'den seçim propagandasında kullanılmak üzere bir parça yazmasını istemişti. (Metin 7)
- Eski Türk evleri komşuluk, güvenlik gibi faktörlere bağlı olarak konumlandırılmış ve yapımlarında genellikle ağaç, kireç, kerpiç gibi dayanıksız malzemeler kullanılmıştır... Etrafları genellikle duvar veya çitle çevrilidir... (Metin 8)
- Bu görkemli çeşmenin yapımına 1732 yılında Mimar Nicola Salvi başlamış, 1757 de ölümü üzerine Giuseppe Pani tarafından 1762'de yitirmişse de... (Metin 9)
- "Trevi Ya da Türkçedeki Adıyla Aşk Çeşmesi." Büyüsüne kapılıp saatlerce çevresinde dolanıyorsun... (Metin 9)
- Behramkale olarak da bilinen Assos; zeytin ağaçları, balıkçı tekneleri, taş evleri ve masmavi deniziyle çok özel bir yer... Bölgede yer alan oteller, kış aylarında da konuklarını ağırlamak için her türlü donanıma sahip. Assos'un tatil merkezi olan iskelesi, eski antrepoların restorasyonu ile yapılmış otel, motel ve restoranlarla çevrelenmiş küçük bir yerleşim yeri. Doğal güzellikleri ve yörenin doğal görünümünü bozmayan taş evleriyle Kuzey Ege'nin büyüleyici yöresi Assos... (Metin 10)
- Etrafımdaki insanlar son günlerde devamlı bir diziden bahsediyorlardı. Söylediklerine göre bu dizide ıssız bir adaya düşen uçak... (Metin 13)
- Astronotlar için uzayda beslenebilmek de büyük bir sorundur. Ağız ve boğaz şiştiği için koku ve tat alma duyuları zamanla azalır ve hiç tat almamaya başlarlar, iştahları kesilir, vücutları zayıf düşer ve hastalıklara dirençli hâle gelir, aynen gripte olduğu gibi. (Metin 21)

2.5.3.1.1.2.2.4. Belirtme Durum Ekiyle Yapılan Art Gönderim

Adın sonuna gelen -I belirtme ekleri geldiği kelimeye işlerlik kazandırarak ona belirtili nesne görevi yükler. Belirtme durumu ekine -i hâli, akuzatif eki, yükleme eki gibi adların verildiği bilinmektedir. Hatipoğlu'nun (1972: 21) ifadesiyle belirtme durum eki, ad görevinde kullanılan bir kelimenin taşımakta olduğu kavramın etkilendiğini bildiren durumdur. Bu ek anlatılanlar arasında bağdaşıklığı sağlamak amacıyla kullanılan art gönderim unsurları arasında yer almaktadır. Geçişli fiillerin nesne alabilir durumda olması dolayısıyla nesnelere eylemlere bağlamaktadır. Yazar

belirtme durum eki vasıtasıyla yüzey metinde metin içi bağlantı kurabilmektedir. Bu şekilde metnin bağdaşıklığını sağlamada etkili bir araç olarak kullanılabilir.

Çalışma kapsamında incelenen metinlerde bağdaşıklığı sağlamak için belirtme durum ekleriyle yapılan art gönderimlere başvurulmuştur. Metinlerde yer alan belirtme durum ekiyle yapılan art gönderim unsurları altı çizili ve koyu biçimde şu şekilde gösterilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belirtme Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

➤ *Ezgi: Alo Selen, ne haber?*

Selen: İyilik Ezgi, sen nasılsın?

Ezgi: (...) Ben de saat ikide kursa gidiyorum ve kurs iki saat sürüyor. Sonra ben de boşum.

*Selen: O zaman okuldan sonra Kızılay'da **seni** bekliyorum. (Metin 4)*

➤ *Emre'nin ailesi Ankara'da yaşıyor. Onun annesi Berna Hanım avukat, babası Selim Bey emekli. Onlar her ay bir kez İstanbul'a geliyorlar. **Tatillerini** Emre ile beraber geçiriyorlar. (Metin 6)*

➤ *Ben Selin Akman Ankara'da yaşıyorum... Şehirde yaşamak zor ama ben **şehri** seviyorum. (Metin 8)*

➤ *Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk 1881 yılında Selanik'te doğdu. İlkokul ve ortaokulu Selanik'te okudu... Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı oldu. 10 Kasım 1938'de **hayatını** kaybetti. (Metin 11)*

➤ *Telefon günümüzün en önemli haberleşme aracı... Bu çalışmalar sırasında elektrik mühendisi arkadaşı Thomas Watson ile birlikte Amerika'da **telefonu** icat etti. (Metin 12)*

➤ *Telgraf 18. yüzyılın sonlarında Fransa'da ilk kablolu iletişim sistemi oldu, **bunu** 1876'da telefonun icadı takip etti. (Metin 12)*

➤ *Arap mutfağının en ünlü yemeği kebab. Araplar **kebabi** yağlı koyun etinden yapıyor. (Metin 16)*

➤ *Satıcı: Bu ay şu polisiye roman çok satıyor. Okuyucular bu **kitabı** çok beğeniyorlar. (Metin 19)*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belirtme Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

➤ *Bu hafta onun için çok zor geçecek. Çünkü bu hafta sonu büyük bir gelinlik defilesi düzenleyecek. Pazartesi gazetecilerle bir toplantı yapacak ve **defileyi** duyuracak. (Metin 2)*

➤ *Tavşan bir deliğe girmiş. Alice **onu** takip etmiş ve serüven başlamış. (Metin 5)*

➤ *Nergis: Bu çiçek **adını** eski bir Yunan efsanesinden alır. (Metin 6)*

➤ *Kıyıya çıkamıyormuş. Sonunda bütün gücü tükenmiş ancak "Ah Tamara... Ah Tamara..." diyebiliyormuş. Tamara **bunu** duymuş ve hemen kıyıya koşmuş... (Metin 7)*

➤ *Burak Acar 35 yaşında ve bekâr. O aslında elektrik teknisyeni. Cocuk gelişimi ile ilgileniyor. Bu **alanı** daha iyi öğrenmek için dadılık kursuna gitmiş. (Metin 12)*

- Bir yeni yıl sabahı babam eve elinde kocaman bir kutuyla geldi. **Kutuyu** yavaş yavaş açtı. (Metin 14)
- Yağlı ciltler için de bir çözüm var. 2 limonun kabuğunu soyun. Yarım bardak suyun içinde bir dakika bekletin. Daha sonra **limonları** robotta püre hâline getirin. (Metin 23)
- Stres vücudumuzda bazı hastalıklara yol açıyor... Bu sorunlar karşısında doğru tepki vererek **stresi** hayatımızdan çıkarabiliriz. (Metin 25)
- Önce yogadan biraz bahsedelim. **Yogayı** herkes, her yerde özel giysiler giymeden ve aletler kullanmadan uygulayabilir. (Metin 26)
- Doktor: Korkmayın, yalnızca soğuk algınlığı. Size öksürük şurubu ve antibiyotik yazıyorum. Boğazınız için de pastil. **Antibiyotiği** günde üç defa yemeklerden sonra içeceksiniz. (Metin 28)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belirtme Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Nedense pazartesi ve cumartesi günleri için yeni birer isim koymamışlar... **İkisini** de kendinden önceki günün ismine göre adlandırmışlar. (Metin 2)
- “Herkes bir konuda söz söyleyebilir fakat başarı ancak bu **sözleri** hayata geçirmekle olur.” (Metin 4)
- Sorumluluk duygusu olan, matematiksel zekâya sahip ve hırslı herkes avukat olabilir... İsteyerek bu **mesleği** seçmedim ama yapmaya başladıktan sonra çok sevdim, tekrar dünyaya gelsem yine avukat olurum. (Metin 5)
- Tenis ilk olarak nerede çıktı tam olarak bilmiyoruz... İlk zamanlarda insanlar **tenisi** çıplak ellerle sonra eldivenler kullanarak oynamışlar... (Metin 7)
- Biraz sonra maç başladı. Daha ilk dakikada bizim takımın oyuncularını paslaşarak karşı takımın kalesine ulaştılar. Tam bu sırada hakem düdüğü çaldı. **Oyunu** durdurup faul kararı verdi. (Metin 9)
- Bazı hayaller ise imkânsız gibi görünür ama çalışarak **bunları** gerçekleştirmek mümkündür. (Metin 12)
- Yumurtalar henüz kuluçka dönemindeyken bir deprem olmuş. Yuvadaki yumurtalardan biri bu depremde dağın tepesinden yuvarlanan yuvarlana vadideki çiftliğe dek ulaşmış. Burası bir tavuk çiftliğiymiş. Çiftlikteki tavuklar bu farklı **yumurtayı** sahiplenmişler. (Metin 13)
- Bir köyde hayal gücü çok geniş bir çoban yaşarmış. Köy halkının en büyük zevki onun etrafında toplanıp **hikâyelerini** dinlemekmiş. (Metin 16)
- Peki nedir moda?.. Neden sık sık bu **sözcüğü** duyarız? (Metin 18)
- Bir masaya oturduk. Hasan cebinden küçük bir şişe çıkardı. Önce kendi karnesinden başlayarak içindeki **sıvıyı** sulu boya fırçası ile kırık notların üzerine sürdü. (Metin 25)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belirtme Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- E-kitap nasıl okunur? **E-kitabı** ya da diğer adıyla **sanal kitabı** sitenin işine göre ücretli ya da ücretsiz okuyabiliyorsunuz. (Metin 1)

- Geçenlerde annem çok kızmıştı Fatoş'a. "Şimdi ağzına biber doldururum." diye bağırmişti. Bak olayı sana baştan anlatabayım. (Metin 3)
- Çocuk görülebilen en uzak noktaya baktı dürbünle... Gözlerini beyaz gemiden ayıramıyordu. (Metin 4)
- Beyaz Gemi... Muhafız Dağı'ndan ilk defa masmavi Isık Göl'de bu beyaz gemiyi gördüğü zaman bu güzelliğin karşısında yüreğinde bir uğultu duydu. (Metin 4)
- Eskiden annelerimiz 40 yaşına gelince eskiden olduğu kadar renkli giyinmeye başlardı. Renkli kıyafetlerini genç işi bu deyip bir kenara kaldırırlardı. (Metin 9)
- Endişe hisseden kişinin kalbi normalden daha hızlı çarpar ve vücudu terlemeye başlar. Bunu midede oluşabilecek sıkıntılar ve midenin içinde uçuşan kelebek hissi izleyebilir. (Metin 11)
- Aslına bakarsanız çoğumuz aşk ile tutkulu aşk arasındaki ince çizgide gidip gelmişizdir fakat pek azımız o çizgiyi gerçekten aşabilmiştir. (Metin 12)
- Kült İskoçya'nın en bildik en ilginç simgesi... Şimdiki kilitleri görenler neden İskoçya'nın yüksek ve soğuk topraklarında erkeklerin bu kıyafeti neden giydiğini anlamayabilirler... (Metin 14)
- El yapımı çantalar ve muhteşem takılar için paraya kıyarlar ultra lüks tutkunları... Özel araçlar, özel uçaklar, özel havaalanı ya da kendilerine ait bir ada da onları tanımlayan diğer özellikler. (Metin 17)
- İki Dilim Türkçe... Türkçeyi öğrendim ve bu dili her yönüyle tanıdım. (Metin 20)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belirtme Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Evet, hayatı ciddiye almak zorundayız ama bunu yaparken de gülmekten Hatta etrafi çınlatırcasına kahkahalar atmaktan vazgeçmemeliyiz. (Metin 1)
- Ah şu Fransızca yok mu? Fransızca'yı konuşulurken anlamama rağmen ne yazabiliyor ne de okuyabiliyorum. (Metin 2)
- Schweppes... Koskoca Gani Müjde Schweppesi'yi doğru telaffuz edemiyor dedirtmem kendime. (Metin 2)
- Anne ve babası da komedyen olan Buster Keaton ise daha 3 yaşındayken ailesiyle birlikte Üç Keaton adı altında gösterilere çıkıyordu. 1920 yılında askerden döndükten sonra ilk uzun metrajlı filmini çekti ve birden yıldız oldu. (Metin 3)
- İnsanlar televizyon seyretmekten hoşlanıyor ve onu seyretmek için bilinçli bir karar alıyorlar. (Metin 12)
- Bağımlılık yapan ilaçlar da aynı şekilde çalışıyor. Kullanıcı ilacın etkilerinin azaldığının farkına vardığında ilacı yeniden alma çabasına giriyor. (Metin 13)
- Şimdi eleştirdiğim arkadaşlarım gibi benim için de en önemli gündem maddesi Lost oldu. Daha önce hiçbir diziyi böyle bir ilgiyle seyretmedim için bu bağımlılık ne kadar sürer bilmiyorum. (Metin 13)
- Daha sonra 2003 yılının ortasında yurt dışında "Bachelorette" (Bekâr) adıyla yayınlanan evlilik temalı yarışma, "Ben Evleniyorum" adıyla Türkiye'de yayınlanmaya başlandı. Bunu Avrupa ve Amerika televizyonlarının göz bebeği olan ve son 2 yılda yepyeni müzik starları yaratan

“American İdol” adlı yarışmanın “Popstar Türkiye” ismi ile yayınlanması izledi. (Metin 15)

- Vasatların şansı daha yüksek. Her konuda... Her yere çekebilirsin bir vasatı. (Metin 17)
- Astrolojinin Doğuşu... Astrolojiyi ister bir bilim dalı ister bir inanç sistemi ister saçmalık olarak değerlendirelim insanlar astroloji olan ilgisi yatsıyı almayacağımız bir gerçektir. (Metin 22)

2.5.3.1.1.2.2.5. Şahıs Ekleriyle Yapılan Art Gönderim

Fiillerin sonuna gelen şahıs ekleri de metinlerde bağdaşıklığı sağlayan unsurlar arasında yer almaktadır. Türkçede özne okura her cümlede açık bir şekilde gösterilmez. Okur, fiillerdeki şahıs ekleri yardımıyla yüzey yapıda olmayan fakat derin yapıda var olan özneyi zihninde tamamlar. Böylece metin içinde her cümlede aynı öznenin kullanılması engellenir ve metinde kelime şişkinliğinin önüne geçilir. Uzun’a (1995: 54) göre şahıs ekleri özne yüzey yapıda yer alıyorsa yüzey yapıdaki özne ile birlikte, özne derin yapıda yer alıyorsa gönderimi şahıs ekleri tek başına sağlar. Yapılan gönderimle ilişki kuran ögeler birbirlerini metin içinde anlamsal ve dil bilgisel bağlarla tamamlarlar.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak bir metni bağdaşık kılmanın yollarından biri de şahıs ekleriyle art gönderimde bulunmaktır. Bunun yanında şahıs ekleri yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ayrıca önemli görülmektedir. Yapılacak art gönderimler ile metin içi bağdaşıklık sağlanır, bunun yanında şahıs eklerinin işlevi dil öğrenen kişilere sezdirilir.

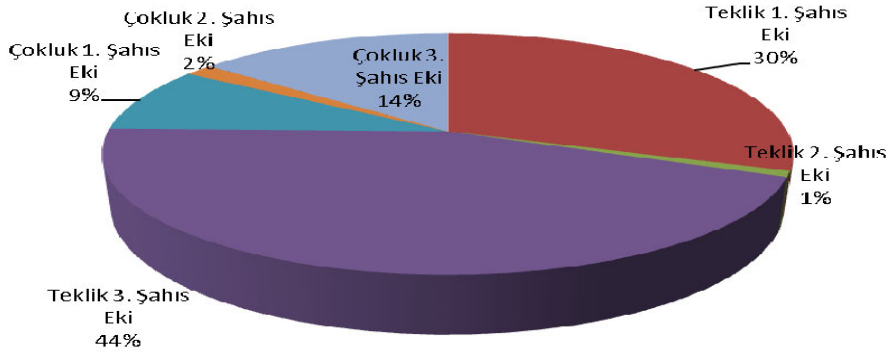
Çalışma kapsamında incelenen metinlerde aynı öznenin sürekli biçimde tekrarını önleyen ve bu sayede metnin akıcılığına katkı sağlayan şahıs ekleriyle yapılan art gönderimlere sıklıkla başvurulmuştur. Metinlerde yer alan şahıs ekleriyle yapılan art gönderim unsurları altı çizili ve koyu biçimde şu şekilde gösterilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerde Şahıs Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Milyonlarca insan, sokaklarda... Otobüslere, dolmuşlara, vapurlara **biniyorlar**. Büfelerden simit, çiçekçilerden çiçek **alıyorlar**. Boğazda tura **çıkıyorlar**, sahillerde **yürüyorlar**. Sınıflarda ders **veriyorlar**, telefonlarda **konuşuyorlar**. (Metin 2)
- **Ben** her sabah hastaneye gidiyorum. Hastalar, raporlar, ameliyatlar... Her gün her yerde fotoğraflar **çekiyorum**... Mesela bir doktor arkadaşım amatör bir dağcı. Hafta sonları dağda **kamp yapıyor**... (Metin 3)

- (O) çok **çalışıyor**. Sık sık başka şehirlere **gidiyor**. Ağabeyimin solunda küçük kız kardeşim Zeynep var... Üniversiteye **hazırlanıyor**. Gelecekte iyi bir doktor olmak **istiyor**. (Metin 5)
- (...) Bizim bu köyde bir çiftliğimiz var. Çiftliğimizde tavuk ve inek **besliyoruz**, patates ve çeşitli sebzeler **yetiştiriyoruz**. Genellikle bütün gün çiftlikte **çalışıyoruz**. Eşim çok erken uyanıyor. Yumurtaları **topluyor**, süt **sağıyor**. Süttten tereyağı ve peynir **yapıyor**. Bazen komşularımıza da yumurta süt ve tereyağı **veriyoruz**. Haftada bir gün şehre **gidiyoruz** ve pazarda taze yumurta, köy peyniri, patates **satıyoruz**. (Metin 8)
- Ben Selin Akman. Ankara'da **yaşıyorum**. Her sabah yedide **uyanıyorum**. Şehirde yaşamak zor ama ben şehri **seviyorum**. İştten sonra sinemaya tiyatroya veya kafeye **gidiyorum**. Bazı hafta sonları da arkadaşlarımla alışverişe **çıkıyorum**. (Metin 8)
- Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk 1881 yılında Selanik'te doğdu. İlkokul ve ortaokulu Selanik'te **okudu**. 1902 yılında Harp Okulu'ndan, 1905 yılında Harp Akademisi'nden **mezun oldu**. Orduda önemli görevler **aldı**. 19 Mayıs 1919'da Samsun'da Türk Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı **başlattı**. 23 Nisan 1920'de Ankara'da ilk meclisi **topladı** ve Meclis Başkanı **seçildi**. 29 Ekim 1923'te cumhuriyeti **ilan etti**. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı **oldu**. 10 Kasım 1938'de hayatını **kaybetti**. (Metin 11)
- (...) Şimdi insanlar yemeklerini televizyonun karşısında yiyorlar. Birbirleriyle **konuşmuyorlar**. (Metin 13)
- (...) Artık insanlar mahallelerdeki bakkallardan ya da mağazalardan çok alışveriş yapmıyor. Gıda ürünlerini büyük süpermarketlerden; giyim, mobilya, beyaz eşya ve benzeri ürünleri büyük alışveriş merkezlerinden **alıyor**. (Metin 15)
- (...) Coşkun Aral. Bugüne kadar birçok ülke **gördüm**, her kıtaya **gittim**... Daha birçok mutfağı **saymadım** ama şunu **ekleyeyim, bitireyim**. (Metin 16)
- Adım İsabel. Türkiye'ye 3 ay önce **geldim**. Buradaki ilk günlerimi hiç **unutmadım**... O günlerde arkadaşlarım çok yardım etti. Çünkü Türkçe **bilmiyordum**. Ama artık işlerimi kendim **yapıyorum**. Bu üç ay içinde biraz Türkçe **öğrendim**. Artık faturalarımı kendim **ödüyorum**. Doktor randevularımı kendim **alıyorum**. Banka ve kredi kartımla ilgili işlemleri kendim **yapıyorum**. Bir kütüphaneye ya da spor merkezine kendim üye **oluyorum**. (Metin 17)
- (...) Kurumumuz Türkiye'nin eski teşkilatlarından. Osmanlı devletinin tüm halkının ve yabancıların haberleşme ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla 23 Ekim 1840 tarihinde **kuruldu**. (Metin 22)

İncelenen metinlerde yazarın metni kurgularken yararlandığı şahıs ekiyle yapılan art gönderim unsurları kendi içinde sınıflandırılmış ve bu sınıflandırma sonucunda ortaya çıkan dağılımın somutlaşması için şekil üzerinde gösterilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

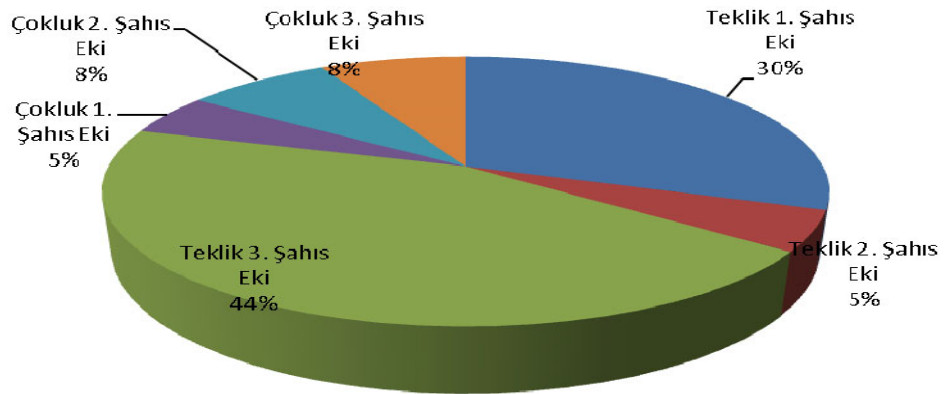
Grafik 2.1.A1 Düzeyi Metinlerde Şahıs Ekleriyle Yapılan Art Gönderim Oranları

Bulgular sonucunda ortaya çıkan grafik analiz edildiğinde Yeni Hitit Ders Kitabı A1 seviyesi okuma metinlerinde şahıs ekleriyle yapılan art gönderim oranında %44 teklik 3. şahıs, %30 teklik 1. şahıs tespit edilmiştir. Devamında % 14 teklik 3. şahıs, % 9 çokluk 1. şahıs, %2 çokluk 2. şahıs, % 1 teklik 2. şahıs şeklinde bir dağılım söz konusudur. Şahıs ekleriyle yapılan art gönderimin çeşitlilik göstermesi yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişinin farklı özneleri tanıması bakımından olumlu karşılanmaktadır. Analiz edilen metinlerde en fazla teklik 3. şahıs ekiyle art gönderime yer verildiği ifade edilebilir. Yazar pek çok metinde sıfır biçim birim ile özneye art gönderimde bulunmuştur. Yazar metinlerde yer alan her cümlede özneye açık bir şekilde sürekli yüzey yapıda yer vermemiş, bunun yerine Türkçe öğrenen yabancı öğrencinin zihninde tamamlamasını beklemiştir. Böylece metinde oluşacak kelime şişkinliği engellenmiştir.

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Şahıs Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- *Tebrikler Suzan Hanım! Yarışmamızın büyük para ödülü **kazandınız!** Neler **hissediyorsunuz?**.. Son bir soru, bu ödülü nasıl **kutlayacaksınız?** (Metin 1)*
- *Ender altı ay sonra üniversiteden mezun olacak. Bu altı ay içinde çok ders **çalışacak.** Hafta sonları dışarı **çıkmayacak.** Ülkesine ağustosta **dönecek.** Sonbaharda onun için zor bir dönem **başlayacak.** Çünkü hem bir iş **arayacak** hem de yüksek lisans yapmak için sınavlara **girecek.** (Metin 2)*
- *Ben üç yıl sonra 18 yaşına gireceğim ve ondan sonra hayatım çok güzel olacak. Çünkü bir kuş gibi özgür **olacağım.** Akşamları arkadaşlarımla **çıkacağım,** babamın arabası ile **gezeceğim.** (Metin 4)*
- *(...) Narkissos bir gün avlanmak için ormana gitmiş. Saatlerce **avlanmış.** Sonra su içmek için bir göl kenarında **durmuş.** Su içmek için göle **eğilmiş** ve suyun üzerinde ilk kez kendi yüzünü **görmüş.** Uzun süre kendini **seyretmiş.** Ama bir an **ayağa kaymış,** göle **düşmüş** ve **ölmüş.** (Metin 5)*

- Burak Acar 35 yaşında ve bekâr... Çocuk gelişimi ile **ilgileniyor**. Bu alanı daha iyi öğrenmek için dadılık kursuna **gitmiş**. “Herkes her işi yapabilir. Hiçbir iş sadece kadınların ya da sadece erkeklerin değildir. Çocukları çok seviyorum ve dadılık yapmak istiyorum.” **diyor**. (Metin 12)
- (...) Biz gerçekten şanslı mıydık? 70'ler çocuklar için özgürlük yıllarıydı ya sokaklarda ya da bahçelerde **oynardık**. Bahçeler baharları bin bir çeşit yabancı otlar, çiçekle dolardı. Bazen bir ağaç dalını, bazen birkaç taşı, bazen de küçük bir yaprağı oyuncak **yapardık**. O yıllarda okulda siyah önlük **giyerdik**. O zamanlarda aşklarımızı kolay kolay dile **getiremezdik**. Hemen yüzümüz kızarır, dilimiz dolandırdı. Bu nedenle birbirimize aşk mektupları **yazardık**. Zarfın içine de kuru çiçekler, bir tutam saç ya da fotoğraf **koyardık**. Sevgilimizi biraz tanıdıktan sonra pastanede buluşur, **sohbet ederdik**. (Metin 16)
- Gülizar Hanım, bilgileriniz tekrarlıyorum; Seyahat tarihiniz 12 Şubat, hareket saati 09.00, hareket noktanız Ankara... Ama telefonda ya da internet üzerinden kredi kartıyla da biletinizi **satın alabilirsiniz**. (Metin 21)
- Cem neyin var?
Kendimi hiç iyi **hissetmiyorum**. Çok **üşüyorum**.
(...) Cem, çok ateşin var. Çok da kötü **öksürüyorsun**. (Metin 27)
- (...) The Sun gazetesinin haberine göre mektupta, Gwen isimli kadın, erkek arkadaşı George Green'i öğle yemeğine davet ediyordu. Mektupta şu ifadeler yer alıyordu : “George önümüzdeki hafta Monty’de **buluşalım**.”
- Çok uluslu bir telekom şirketinin müdür yardımcısı Bruno Mettling ise bağlantı kesme hakkını gündeme getirmiş. Fransa Çalışma Bakanlığına dijital çalışma konusunda bir rapor **sunmuş**. (Metin 30)
- Sokakta oyun oynamak hoşlarına giderdi ama şimdiki çocuklar evden çıkmak istemiyor. Sürekli tablet, telefon ya da bilgisayarla oynamak **istiyorlar**. (Metin 32)

Grafik 2.2.A2 Düzeyi Metinlerde Şahıs Ekleriyle Yapılan Art Gönderim Oranları

Yukarıdaki grafik incelendiğinde Yeni Hitit Ders Kitabı A2 seviyesi okuma metinlerinde şahıs ekleriyle yapılan art gönderim oranlarında %44 teklik 3. şahıs, %30 teklik 1. şahıs, %8 çokluk 2 ve 3. şahıs, %5 çokluk 1. şahıs ve teklik 2. şahıs

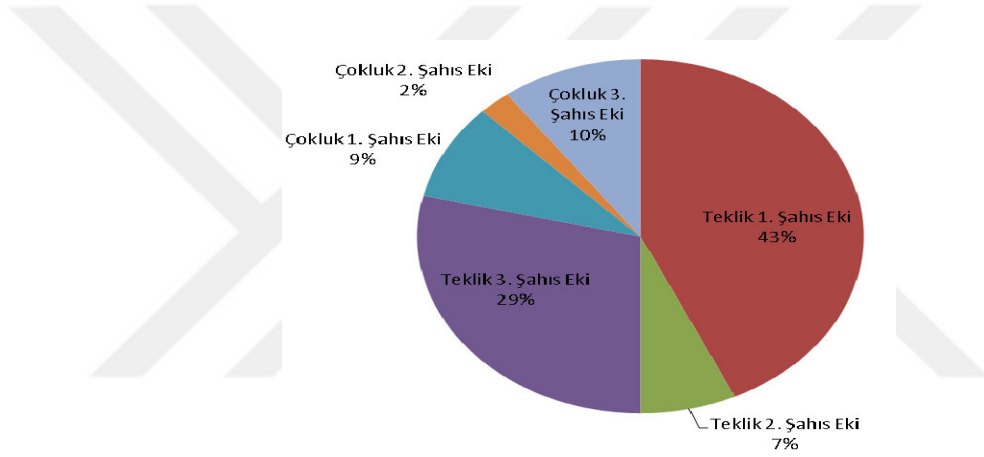
şeklinde dağılım söz konusudur. A1 düzeyinde olduğu gibi A2 seviyesinde şahıs ekleriyle yapılan art gönderimde en sık başvurulan unsur teklik 3. şahıs eki olmuştur. Bu gönderim sağlanırken boş kişi eklerinden sıklıkla faydalanılmıştır. İkinci sırada yine bir önceki seviyede olduğu gibi teklik 1. şahıs eki görülmektedir. Üretici, Türkçenin özne atma özelliğinden faydalanmış ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin fiile bakarak özneyi derin yapıda fark etmeleri için şahıs eklerinden faydalanmıştır. Yazar, bu şekilde metinlerin bağdaşıklığına katkı sağlamıştır.

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Şahıs Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- *Bugünlerde gençler kendilerine uygun iş bulamamaktan yakınıyor. “Bir fakülte diploması her kapıyı açmalı.” diye düşünüyorlar. (Metin 1)*
- *Pazartesinin gelişi pazardan sıkıyor beni... Aldım elime her şeyli hayat kahvemi, çıktım sokağa, sonra kaldırdım kafamı, kapadım gözümü, içime çektim rüzgârı, tatlı havayı. Gözümü açtım. Klimalı bir yerde hayata daha fazla devam edemeyeceğim, dedim. Şirkete geri döndüm, İstifa ettim. (Metin 2)*
- *İşkolikler işlerinden başka bir şey düşünmüyor. Kendilerini ve hayatlarını işleriyle anlatıyor ve kendilerini her zaman çalışmak zorunda hissediyorlar. (Metin 3)*
- *Koç Holding Şeref Başkanı Rahmi Koç, Koç Üniversitesi Nişantaşı Kampüsü’nde başarılı olmanın sırları konulu bir konferans verdi. “Herkes bir konuda söz söyleyebilir. Fakat başarı ancak bu sözleri hayata geçirmekle olur.” diyerek konuşmasına başladı ve öğrencilere iş hayatında başarılı olmanın kurallarını anlattı. (Metin 4)*
- *Naim Süleymanoğlu, 23 Ocak 1967 yılında dünyaya geldi. 9 yaşında haltere başladı. Henüz 15 yaşındayken Brezilya’da düzenlenen Dünya Gençler Halter Şampiyonası’nda 2 altın madalya alarak şampiyon oldu. Böylece halter tarihinin en genç rekortmeni oldu. (Metin 8)*
- *Ben de bu heyecanı yaşamak için arkadaşlarımla buluşup stadyuma gittim. Dışarıdaki kalabalığın içinde stadyuma girebilmek için akla kararı seçtik. Ama sonunda içeri girip yerlerimize oturduk. (Metin 9)*
- *Hatice Aydın, her maça gidiyorum. Kızımı da götürüyorum. Şimdiden çimin kokusunu alsın istedim. Kızım daha 2 aylıkken onu maçlara götürmeye başladım. Deplasmanlara bile gittim. Eskiden futbolla ilgilenmezdim. Bir kere kocamın peşine takılıp stada geldim, bir daha da bırakıp dönemedim.” diyor. (Metin 10)*
- *Kartal yavrusu çevresindeki yüzlerce tavuğun arasında kendini de tavuk sanmış... Bir gün çiftlikte öteki tavuklarla birlikte oyun oynarken gökyüzünde kartallar görmüş, kendini tutamamış... (Metin 13)*
- *Bir köyde hayal gücü çok geniş bir coban yaşarmış... Oradan ayrılıp gölün kenarına gittim. Oradaysa gözleri kamaştıracak kadar parlak güzel bir denizkızı gördüm. (Metin 16)*
- *Dee Caffari dünyayı tersten dolaşarak zoru başarmış. Cesur yelkenci yolculuğu için bir bakıma*

doğaya karşı savaşa benziyordu. Hiçbir yardımcı olmadan tek başına yolculuğa çıkararak kendimi ateşe **attım**... (Metin 17)

- Dikkat edin birisi günlerdir aynı giysiyi mi giyiyor? O kişiyi **yengeçtir**. Beyaz renkten **vazgeçmezler** ve gümüş takılardan **hoşlanırlar**. (Metin 23)
- **Esin Taboğlu** İstanbul'a yerleşmiş. Sonra birden okulunu sevmeye **başlamış**. Önce dil öğrenmek için Columbia Üniversitesine **götmüş**... Hiç **unutmam**. İngilizcem öylesine yetersizlik ki başvuru formlarını doldurmakta bile **zorlandım**. Ama yine de **gittim**. Yoğun bir dil programına **katıldım**. (Metin 27)
- (...) Çünkü **ben** giymekten değil örmekten hoşlanıyorum. Bunu **fark ettim**. Bu sene yine örgü krizim tuttu ve gerekli ipleri modelleri bulabilmek için şehrin **altını üstüne getirdim**. “Sonunda bunların mutlaka **kullanırım**.” diye düşünüp yün, saçma sapan ipler, boncuklar **aldım** ve eve **geldim**. (Metin 29)

Grafik 2.3.B1 Düzeyi Metinlerde Şahıs Ekleriyle Yapılan Art Gönderim Oranları

Yapılan incelemeler neticesinde ortaya çıkan grafik incelendiğinde Yeni Hitit Ders Kitabı B1 düzeyi okuma metinlerinde şahıs ekleriyle yapılan art gönderimin en fazla %43 ile teklik 1. şahıs ekleriyle yapıldığı görülmektedir. 1. şahıs ağzının hâkim olup anlatıcının kendine şahıs ekleriyle art gönderimde bulunması genel dağılımda 1. tekil şahısla yapılan art gönderim sıklığına yansımıştır. Örneğin “Pazartesi Sendromu” başlıklı metinde anlatıcının kendine yaptığı art gönderimler fazlaca yer almaktadır. Dağılımda %29 oranla teklik 3. şahıs ekiyle yapılan art gönderim unsurları da sıklıkla tespit edilmiştir. “Sporun Altın Çocukları” başlıklı metinde olduğu gibi bazı metinlerde ekseriyetle 3. tekil şahıs ekiyle yapılan art gönderimler dikkat çekmektedir. Dağılımın devamında ise çokluk 3. şahıs ekiyle %10, çokluk 1. şahıs ekiyle %9, teklik 2. şahıs ekiyle %7 olacak şekilde art gönderime bu seviyede

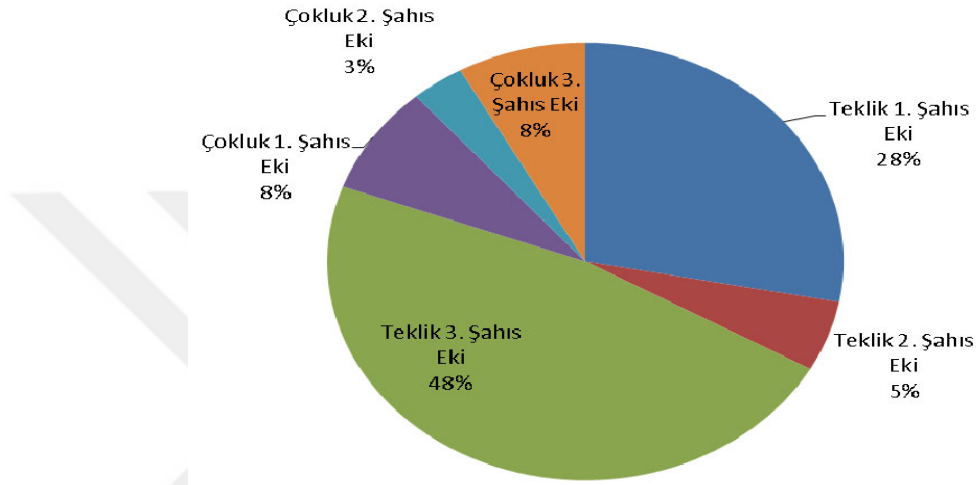
başvurulmuştur. Metinlerde en az görülen şahıs ekiyle art gönderim unsuru ise çokluk 2. şahıs ekiyle yapılan art gönderim olmuştur.

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Şahıs Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- E-kitap bir gün basılı kitabın hatta okumanın sonunu mu getirecek? Okumanın değil ama basılı kitabın sonunu **getirebilir**... (Metin 1)
- Sen kalkıp ona giderdin/ Benzin mum gibi **giderdin**. / Sabaha kadar **kalırdın**. (Metin 2)
- (Metin 3)
- En çok gülen de Fatoş... Konuklara kendini daha çok beğendirmek için bütün marifetlerini göstermeye **kalktı**. Birden “ulan baba bee” diye söze **başladı**. (Metin 3)
- Geminin dalgalarda ağır ağır sallandığını da görüyordu çocuk. (O) Gözlerini beyaz gemiden **ayıramıyordu**. Elinde olsaydı, ondan biraz yaklaşmasını **rica edecekti**, güvertedeki insanları da **görebiliyordu**. (Metin 4)
- (Onlar) Haiku'nun ustası olarak kabul edilen Matsuo Baso'dan da bir örnek **vermişler**. (Metin 5)
- (O) Saat her çalışında **tekrar eder**. (Metin 6)
- Güya ben Yeliz'in yalnızca bana anlattığı bir problemle Nehir'e anlatmışım. Nehir'le bu konuyu **konuştum**, evet ama tek amacım Yeliz'e yardımcı olmaktı. Nehir belki bana akıl verir diye **düşünmüştüm**. Nehrin bunu dedikodu olarak algılayıp Yeliz ile aramı bozacağını hesaba **katmadım** elbette. (Metin 7)
- Rabbi Dr. Abraham Twerski adı. Ne tatlı **anlatıyor** aşkı. Ve bizim hiç aklımıza gelmeyen bir kapıdan **bakıyor**. (Metin 8)
- (Sen) Sana lezzetli geldiği için sudan çıkıp **öldürüyorsun**. (Metin 8)
- Eskiden annelerimiz 40 yaşına gelince eskiden olduğu kadar renkli giyinmemeye başlarlardı. Renkli kıyafetlerini genç işi bu deyip bir kenara **kaldırırlardı**. (Metin 9)
- Benim dedem bir başkadır. Kendisine dede denilmesinden hiç **hoşlanmaz**, adıyla hitap etmemizi **ister**... Sonbaharda hepimizden önce **uyanır**, bisikletiyle markete gidip taze ekmek **alır**. (Metin 10)
- Bilim adamlarına aşkı sormayın. (Onlar) Binlerce yıl insanoğlunun dünyasını renklendiren, hayatının akışını değiştiren o duyguyu, size basit bir formüle anlatmaya **çalışırlar**. (Metin 12)
- Genç kız iş yerinde tam karşısındaki masaya yerleşen yakışıklı mesai arkadaşından hoşlanmaya başlamıştır. Yeni iş arkadaşının ona biraz ilgi göstermesi için çeşitli yollar **dener**... En ufak bir aksaklıkta ise ne olduğunu anlamadan kendini depresif hissetmeye **başlar**, yemeden içmeden **kesilir** ve hatta nefes alamaz hâle **gelir**. En ufak bir aksaklıkta ise ne olduğunu anlamadan kendini depresif hissetmeye **başlar**, yemeden içmeden **kesilir** ve hatta nefes alamaz hâle **gelir**. (Metin 13)
- (O) Ekose yeşil eteği, l aynı kumaştan ceket, beyaz gömleği, tam önünde sallanan püsküllü çantası, kalın çorapları ve kocaman ayakkabıları ile dikkatimizi **çekt**i. (Metin 15)
- Kilt İskoçya'ya özgü olmasına rağmen hemen hemen herkesin tanıdığı bir giysi. Ortaya çıktığı

dönemdeki işleviyle kullanılmasa da özel günlerde İskoç kültürünü yansıtmaya **devam ediyor.** (Metin 15)

- İş adamları pek öyle zevk sahibi kişiler değildir. Bu uğurda çuvalla para harcasalar da hâlâ bir şekilde haftanın, ayın ya da yılın rüküşü seçilmek ten **kurtulamazlar!** (Metin 18)
- (Ben) Dili öğrenme sürecinde giderek güçleşen dil bilgisi yapılarını, yeni yeni sözcükleri ve bu sözcüklerin diğer durumlarda hiç umulmadık biçimde başka anlamlarda kullanılışlarını öğrenmek için giriştiğim mücadele sırasında da kendi mutluluğumu **yaşadım.** (Metin 20)

Grafik 2.4.B2 Düzeyi Metinlerde Şahıs Ekleriyle Yapılan Art Gönderim Oranları

Bulgular sonucunda ortaya çıkan grafik incelendiğinde Yeni Hitit Ders Kitabı B2 seviyesi okuma metinlerinde şahıs ekleriyle yapılan art gönderim oranında %48 teklik 3. şahıs, %28 teklik 1. şahıs, %8 çokluk birinci şahıs ve çokluk 3. şahıs en sık görülenlerdir. Akabinde ise %5 teklik 2. şahıs ve %3 çokluk 2. şahıs şeklinde bir dağılım söz konusudur. Analiz edilen metinlerde en fazla teklik 3. şahıs ekiyle art gönderime yer verildiği ifade edilebilir. Bunun yanında teklik 3. şahıs ile yapılan art gönderimin önceki seviyelere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir okurun metinlerdeki şahıs eki yardımıyla pek çok bölümde cümledeki özneyi zihninden tamamlaması beklenmektedir. B2 seviyesinde yer alan metinlerin düşünce metni ağırlıklı olması bu dağılımın temel nedenlerinden biridir. Olay metinlerinin azlığı bu sonuca etki etmektedir. Örneğin “Korkudan Fobiye” başlıklı okuma metni bilgilendirici bir içerikle genellikle nesnel ifadelerin yer aldığı metindir. Bunun gibi okuma metinlerinde yazar genelde özneyi sıklıkla değiştirmekte veya yüzey yapıda kullanmaktadır. Bunun yanında bazı metinlerde 1. tekil kişi ekiyle yapılan art gönderimde yoğunluk tespit edilmiştir. “Gencim, Çabuk Silerim” başlıklı

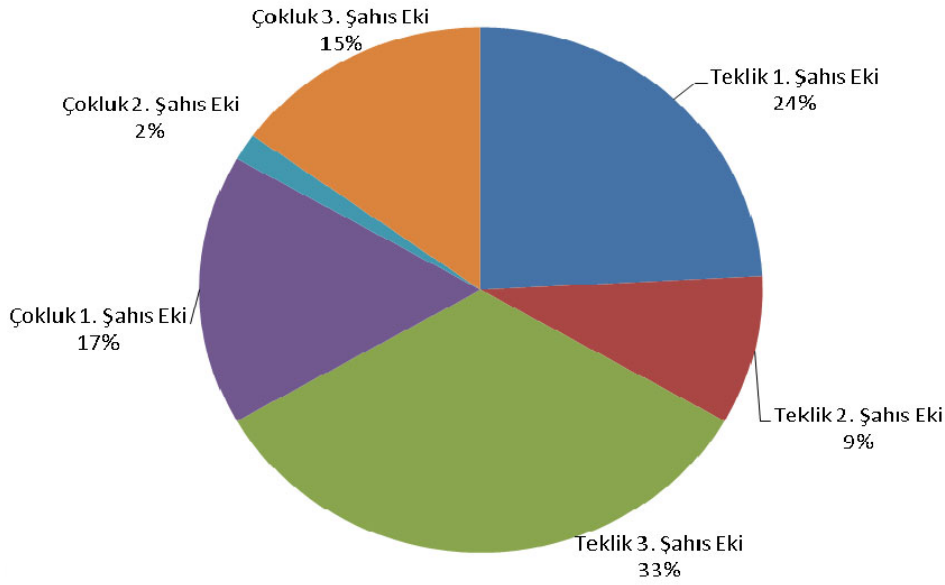
metin bu duruma örnek gösterilebilir. Ayrıca dağılımda ikinci çoğul kişiyle yapılan art gönderim oranının az olmasının temel nedeni ise metinlerde yer alan ikinci çoğul kişi ekiyle çekimlenmiş pek çok ifadenin dış gönderim unsuru oluşturmasıdır. Son olarak “Gencim, Çabuk Silerim” metnindeki “Nehirle bu konuyu konuştum evet...” cümlesinde görüldüğü gibi bazı yerlerde art gönderimin doğru şahıs ekiyle sağlanmadığı ifade edilebilir.

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Şahıs Ekiyle Yapılan Art Gönderim Bulguları

- Cousins negatif düşüncenin beden üzerinde olumsuz etkileri olduğu fikrinden yola çıkarak olumlu düşüncelerin aksine etkiye sahip olacağını düşünüp hastalığı süresince her gün kendisine kahkahalar attıran videokasetleriyle televizyon programları izlemeye koyulmuş. 10 dakikaya varan kahkahaların en azından 2 saat boyunca rahat ve ağrısız bir uyku getirdiğini fark edince tamamen iyileşene kadar bu uygulamaya devam etmeye **karar vermiş**. Sonuçta kahkahalardan şifa bulan biri olarak tıp tarihine **geçmiş** ve yeniden doğmuşçasına hayata dört elle sarılmaya **devam etmiş**. (Metin 1)
- Gani Müjde... Yabancıların güzel Türkiye'mizi bilmedikleri halde dertlerini en azından İngilizce ile şakır şakır anlatmalarından acı duysam da yabancı diller konusunda kendimi geliştirmek zorunda olduğumu **düşünüyorum**. (Metin 2)
- Laurel ve Hardy, sinema tarihinin en ünlü ve en iyi ikilisi olarak anılmaktadır. Birlikte toplam 106 filmde rol **almışlardır**. (Metin 3)
- Anne ve babası da komedyen olan Buster Keaton ise daha üç yaşındayken ailesiyle birlikte Üç Keaton adı altında gösterilere çıkıyordu. (O) 1920 yılında askerden döndükten sonra ilk uzun metrajlı filmini **çektii** ve birden yıldız **oldu**. Bir yıl içinde kendi yapım şirketine kendi yazdığı yönettiği ve oynadığı filmler çekmeye **başladı**. Hiçbir filminde değişmeyen ifadesi yüzüyle büyük taştan surat lakabını **kazanmıştı**. (Metin 3)
- Jim Davis, 1978 yılında dünyanın en tembel, en açgözlü kendisini yarattığında bu kadar sevileceğini ve popüler olacağını tahmin etmiş miydi acaba? (Q) Belki ilk çizimlerini yaparken bunun sevilen bir karakter olacağını **düşünmüştür** ama bu kadar popüler olacağını aklına **getirmemiştir**. (Metin 4)
- Yiyecek bulabilmeyi garanti altına almak isteyen Buzul Çağı insanı duvara resim yapıyordu... Belki bu büyüü daha erken kılmak için yakalayacağı hayvanın sesine benzer sesler **çıkartıyordu**. (Metin 6)
- 1900'lerin başında gelişmeye başlayan cazun, blues ve rock müzikten ayrılan özelliği doğaçlama olarak seslendirilmesidir. Zulümleri, acıları, üzüntüleri anlatmaya 19. yüzyılda **başlamıştır**. (Metin 7)
- Binanın projesini hazırlayan mimar, amaçlarının bir çeşit hücre büro yapmak olduğunu ve bu tür mimaride koridorun da kaçınılmaz olduğunu belirtiyor. Koridorun gün ışığı alma gereksinimi, tüm büro kapılarının camdan olmasıyla dışarıdan gelen ışığın koridora yansımaları

sağlayarak çözdüklerini **açıklıyor**. (Metin 11)

- Aşırı derecede televizyon seyredenler, az televizyon seyredenlere göre kendilerini belirgin bir şekilde daha huzursuz, sinirli, sabırsız ve daha az hoşgörülü, yaratıcı, mutlu hissediyorlar. (Onlar) Toplum içine daha az **karişiyor** sosyal etkinliklerde **bulunmuyor** ve aşırı şişmanlığa daha **yatkın oluyorlar**. (Metin 12)
- (Ben) Arkadaşlarımın gerçek dışı bir dünyaya kendilerini bu kadar kaptırmasına anlam **veremiyordum**. Bu diziyi benim de izlemem gerektiği konusundaki ısrarlarına ise hiç kulak **asmıyordum**... Daha önce hiçbir diziyi böyle bir ilgi ile izlemediğim için bu bağımlılık ne kadar sürer **bilmiyorum**. Şimdilik gerçek hayattan uzak bile olsa bu dizideki olayların heyecanını arkadaşlarımla paylaşmanın keyfini **çıkartıyorum**. (Metin 13)
- (Biz) Bu farklardan bazılarına ve onların neden olduklarına bir göz atalım **istedik**. (Metin 16)
- (Q) Çoğu yerde çoğu zaman sessiz kalmak zorundadır. Kendine ait olmayan düşünceleri kendine ait olmayan bir sesle **ifade eder**. (Metin 17)
- NLP beyninizin nasıl çalıştığını, sözcüklerin beyniniz ile nasıl etkileşim kurduğunu ve istediğiniz sonuçlara ulaşmak için davranışlarınızı nasıl organize edeceğinizi araştırır. Yani bir yerde beyniniz ve davranışlarınızı gözden geçirip bu davranışın kaynaklarını bulup yeniden **programlar**. (Metin 18)
- Hatta Prof. Kinsley, yavrusu olan ve olmayan hayvanların beyinlerinde yaptığı incelemeler sonucunda anne olanların beyinde yeni becerilerden kaynaklanan fiziksel bir değişme olduğunu gözlemledi. Özellikle ebeveynlik ile ilgisi bulunan beyin hücrelerinin büyüdüğünü ve diğer hücrelerle artan bir etkileşime girdiğini **ortaya çıkardı**. (Metin 19)
- Alman astronot Ulrich Walter, ilk uzay yolculuğuna çıkmak üzereyken yaşadıklarını “Dizlerden bükülü bacaklarımı yukarıya doğru kaldırmış, sırtüstü **yatiyordum**.” Hayatım boyunca bu kadar acil tuvalet ihtiyacı **hissetmemiştim**.” diye anlatıyordu. (Metin 21)
- Bundan çok uzun zaman önce erkekler ve kadınlar geceleyin yıldızlı gökyüzüne baktılar. (Onlar) Gördükleri manzaranın hem güzelliğinden **etkilendiler** hem de bu yıldızların ne olduğunu yaşamlarını etkileyip etkilemediğini **merak ettiler**. (Metin 22)

Grafik 2.5.C1 Düzeyi Metinlerde Şahıs Ekleriyle Yapılan Art Gönderim Oranları

Bulgular sonucunda ortaya çıkan grafik incelendiğinde Yeni Hitit Ders Kitabı C1 düzeyi okuma metinlerinde şahıs ekleriyle yapılan art gönderim oranında %33 teklik 3. şahıs, %24 teklik 1. şahıs, %17 çokluk 1. şahıs ekleriyle yapılan art gönderim en sık başvurulanlardır. Bunun devamında %15 çokluk 3. şahıs, %9 teklik ikinci şahıs ve %2 çokluk 2. şahıs ekleriyle yapılan art gönderim şeklinde bir dağılım söz konusudur. Analiz edilen metinlerde en fazla teklik 3. şahıs ve teklik 1. şahıs ekiyle art gönderime yer verildiği görülmektedir. Önceki seviyelerle kıyaslandığında şahıs ekiyle yapılan art gönderim unsurunda çok az bir düşüş görülmektedir. Bunun sebebi de okuru bilgilendirmek amacıyla yazılmış olan nesnel içerikli metinlerin son seviyede daha fazla yer almasıdır. Örneğin “Eski Türk Evlerinin Mimarisi” ve “İlk Sporlar” başlıklı metinler yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen kişilere bilgilendirici bir içerikle sunulmuştur. Bu gibi metinlerde gerçek özne kullanımı hâkimdir ve yazar şahıs ekiyle art gönderimi ön planda tutmamaktadır. Yine “Kadın ve Erkek Beyni Farklı mı?” başlıklı metin de bu durumun güzel bir destekleyicisi olmaktadır. Nesnel yargılı metinlerde özne çok sık değişmekte ve gerçek özne kullanım sayısı artmaktadır. C1 seviyesinde yer alan uzun okuma metinlerinin ekseriyetle düşünce metni olması bu verilerin ortaya çıkmasındaki başat etkidir. Sohbet türünde yazılan metinler ikinci şahıslarla yapılan art gönderimi de olumsuz etkilemiştir. Pek çok bölümde yazar okura direkt olarak seslenmekte ve ikinci şahıslar ile dış gönderim sağlamaktadır. Bunun yanında üretici yabancı dil olarak

Türkçe öğrenen öğrenciye bir bilgiyi aktarırken üçüncü şahıs ekleriyle çekime sıklıkla başvurmuş ve bu durum sonuçlara yansımıştır. Yazar önceki düzeylere göre daha sık başvurduğu makale gibi olay içermeyen metinlerde özneyi daha çok gerçek özne olacak şekilde kullanmış ve 3. şahıslarla çekimleme yoluna gitmiştir.

2.5.3.1.1.1.2.2.6. Sıfatlarla Yapılan Art Gönderimler

Türkçede sıfat ismi çeşitli yönlerden niteleyen kelimeler olarak tanımlanmaktadır. İsimlerin niteliklerini tanımlamak amacıyla sıklıkla kullanılan dil birimi olarak ifade edilebilir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanacak bir metnin bağdaşıklık özelliğine sahip olması için kullanılacak araçlardan bir tanesi de sıfatlarla yapılan art gönderimlerdir. Metinlerde sıfat ile yapılan art gönderim unsurları neticesinde anlamlı ilişkiler kurulup bağdaşıklığa katkı sağlanabilir. Bunun yanında kelime yığınlarının oluşması önlenir. Yabancı öğrencilerin sıfatları fark etmesi noktasında da metin içinde sıfatla yapılan art gönderimlerden de etkili şekilde faydalanma imkânı doğar. Metin içinde sıfatlar yardımıyla kelimeler arasında ilişki kurulur ve söz konusu metnin sürekliliği sağlanır. Bu şekilde oluşturulan metinlerin metinselliği desteklenir.

• İşaret Sıfatlarıyla Yapılan Art Gönderim

Gösterme işlevini üstlenen kelimelerin bir ismin önüne gelip onu işaret etmesine işaret sıfatı denilmektedir. Paragraflarda yer alan “bu, şu, o” kelimeleri kullanıldıkları isimle birlikte kelime grubu oluşturur ve metinde daha önce kullanılmış olan kavram, durum veya kişiye gönderimde bulunarak bağdaşıklık sağlar. İşaret sıfatı ile yapılan art gönderim aracılığı ile metindeki cümleler arasında dil bilgisel ve anlamsal olarak ilişki kurulur. Bu şekilde yapılan art gönderim ile tekrarlar engellenir ve oluşturulan metnin akıcılığı sağlanmış olur.

İşaret sıfatları önceden verilen bilginin hatırlatılmasında sıklıkla kullanılır. Başka bir ifadeyle gönderimde bulunan ve bulunulan unsurlar birbirlerini metin içinde anlamsal ve dil bilgisel bağlarla tamamlarlar. Metin yazarı çok uzun ifadeleri kısaltmak istediğinde de işaret sıfatları ile art gönderim sağlayıp metnin bağdaşıklığına olumlu yönde etki edebilir. Burada metin üreticisinin dikkat etmesi gereken husus gönderimde bulunan unsur ile gönderimde bulunulan unsur arasındaki

mesafenin çok uzun olmamasıdır. Bu mesafe arttıkça okurun dil bilgisel ve anlamsal yönden ilişki kurması zorlaşacak ve metnin bağdaşıklığı zarar görecektir.

Çalışma kapsamında incelenen metinlerde metin içindeki ifadeler arasında ilişki kurarak anlamsal ve dil bilgisel olarak metne katkı sağlayan işaret sıfatlarıyla yapılan art gönderimlere başvurulmuştur. Metinlerde yer alan işaret sıfatları ile yapılan art gönderim unsurları altı çizili ve koyu biçimde şu şekilde gösterilmiştir:

❖ **A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşaret Sıfatları ile Art Gönderim Bulguları**

- *Bir doktor arkadaşım hafta sonları dağda kamp yapıyor. Sizin de **böyle bir hobiniz** var mı? (Metin 3)*
- *Eşim ve ben güzel bir köyde yaşıyoruz. Bizim **bu köyde** bir çiftliğimiz var. (Metin 8)*
- *Pazarda yumurta, peynir, patates satıyoruz. Pazarda herkes **bu yiyeceklerden** almak istiyor. (Metin 8)*
- *İstanbul'da üç büyük köprü var. **Bu köprüler** Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlıyor. (Metin 10)*
- *1661 yılında Cambridge Üniversitesindeki Trinity Kolejine girdi. Nisan 1665'te **bu okuldan** mezun oldu. 1667'de Trinity Kolejinde öğretim üyesi oldu ve **bu dönemde** fizik alanında önemli buluşlar yaptı. (Metin 11)*
- *Graham hayatı boyunca işitme engelliler için çalışmalar yaptı. **Bu çalışmalar** sırasında elektrik mühendisi arkadaşı Thomas Watson ile birlikte Amerika'da telefonu icat etti. **Bu icat** insanları oldukça etkiledi ve telefon Amerika'da hızla yayıldı... Firmalar ilk tuşlu telefonu 1960'lı yıllarda üretti. **Bu gelişmelerden** sonra 1970'li yıllarda insanlar ilk kez cep telefonu kullandı. (Metin 12)*
- *Alışveriş merkezlerindeki mağazalar, genellikle sezon sonlarında indirim yapıyor. İnsanların çoğu da alışveriş için **bu zamanları** bekliyor. (Metin 15)*
- *Türkiye'de kataloglardan, televizyonlardan ve internetten alışveriş son yıllarda başladı ama bunlar henüz çok yaygın değil. Çünkü pek çok insana göre **bu tür alışverişler** güvenli değil. (Metin 15)*
- *Çinliler sebzeleri yağda yüksek ateşle kavuruyor. **Bu yöntemle** vitaminler ölmüyor ama zararlı bakteriler ve mikroplar da tam olarak ölmüyor. (Metin 16)*
- *İtalyan mutfağında makarna, spagetti ve pizza ön planda. Hepsi çok lezzetli ama salamlı, sosisli, jambonlu yemekler; tereyağlı, kremalı soslarla **bu mutfak** da çok tehlikeli. (Metin 16)*
- *Yabancı bir ülkede ilk günler çok zor geçiyor. **O günlerde** arkadaşlarım çok yardım etti. (Metin 17)*
- *Adım İsaibel. Türkiye'ye üç ay önce geldi. **Bu üç ay** içinde biraz Türkçe de öğrendim. (Metin 17)*
- *Peki, o zaman size Osmanlı tarihiyle ilgili bir kitap önereyim. **Bu kitap** üç ciltlik bir seridir. (Metin 19)*
- *57 numara... Aaa! Benim dairem de **o numara**. Hangi daire? (Metin 20)*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşaret Sıfatları ile Art Gönderim Bulguları

- *Sunucu: Tebrikler Suzan Hanım, yarışmamızın büyük para ödülünü kazandınız! Suzan Hanım **bu parayla** neler yapacaksınız?.. Son bir soru, **bu ödülü** nasıl kutlayacaksınız? (Metin 1)*
- *Ender altı ay sonra üniversiteden muzun olacak. **Bu altı ay** içinde çok ders çalışacak. (Metin 2)*
- *Bir gün prens sarayda bir balò düzenlemiş ve bütün bekâr kızları **bu baloya** davet etmiş. (Metin 5)*
- *Tavşan bir deliğe girmiş ve serüven başlamış. **Bu serüvenin** içinde garip olaylar, tuhaf yaratıklar varmış... **Bu dünya** önce ona çok cazip gelmiş ama sonra...(Metin 5)*
- *Nergis: Bu çiçek adını eski bir Yunan efsanesinden alır. Efsaneye göre Narkissos adlı çok yakışıklı bir avcı varmış. **Bu avcı** kendi yüzünü hiç görmemiş... Ama bir gün an ayağı kaymış, göle düşmüş ve ölmüş. Tam orada çiçekler açmış. **Bu çiçekler** özellikle Narkissos'un gözlerine benziyormuş. **Bu çiçeklere** daha sonra insanlar Nergis demişler. (Metin 6)*
- *Efsaneye göre bugün Van Gölü'ndeki Akdamar adasında çok eskiden bir baba ve kızı yaşıyorlarmış. Tamara çok güzel bir kızmış ama babası onu **bu adada** herkesten uzak tutuyormuş...(Metin 7)*
- *Adanın karşısında bir köy varmış. **Bu köydeki** gençlerden biri bir gün adaya doğru yüzmeye karar vermiş... İki genç göz göze gelmiş ve birbirlerine aşık olmuşlar. O günden sonra genç her gece kıyıda ateş yakıyormuş. (Metin 7)*
- *O günden sonra insanlar bu adaya "Ah Tamara" adası demişler. **Bu ad** zamanla değişmiş. (Metin 7)*
- *Jeolojik dönemlerde yanardağların lavları Kapadokya Bölgesi'ne yayılmış; milyonlarca yıl rüzgâr, yağmur, kar ve akarsuların etkisiyle **bu lavlardan doğal sütunlar** meydana gelmiştir. **Bu sütunlara** insanlar "Peribacaları" demiş...(Metin 10)*
- *Ankara Üniversitesi her yıl "Ankara Üniversitesi Roman ve Öykü Ödülleri" yarışması düzenlemektedir. **Bu yarışma** Türk edebiyatına yeni yapıt ve yazarlar kazandırmaktadır. (Metin 11)*
- *Eskiden kadınların ve erkeklerin meslekleri farklıydı ama son yıllarda **bu durum** değişti. (Metin 12)*
- *Artık bizimle birlikte sekiz katlı bir apartmanda oturuyor... **Bu kaloriferli evde** hiç ısınamıyorum, yavrurum, diyor. (Metin 14)*
- *70'ler çocuklar için özgürlük yıllarıydı. **O yıllarda** okulda siyah önlük giyerdik... **O zamanlarda** ne bilgisayar vardı ne de akıllı tahta...(Metin 16)*
- *Günler çabucak geçti. Artık rüya bitti. Bunun için tatilin son günü stres yaşıyorsunuz. **Bu stresi** ortadan kaldırmanız mümkün. (Metin 17)*
- *Eşiniz, sevgiliniz ya da arkadaşınızla tiyatro, sinema gibi yerlere gidin. **Bu etkinlikler** rutin sosyal hayatınıza geri dönmenizi sağlar. (Metin 17)*
- *En önemli şey bu... Çünkü insanın kendi haritasını çıkarması için kendi gücünü bilmesi gerekiyor. İnsan korkularından kurtulduktan sonra **bu güçle** buluşuyor. (Metin 18)*
- *Tatile çıkmadan önce iyi bir plan yapmak gereklidir. **Bu planın** tatil planı değil dinlenme planı*

olması gerekir. (Metin 19)

- Fiyat size ilk bakışta fazla gelebilir ama **bu fiyatlara** konaklama, yiyecek etkinlikler ve gece eğlenceleri de dâhildir. Gemi yolculuğu karadaki tatillerden daha karlıdır bile diyebiliriz. Ancak **bu yolculuklarda** tatile çıkmadan önce... (Metin 20)
- 15 dakika sonra bir pamuğu ılık suya batırın. Cildinizi **bu pamukla** temizleyin. (Metin 23)
- Günlük işlerden sıkılıyorsunuz, sağlıksız besleniyorsunuz. Yeni bir günü **bu problemler** olmadan karşılamak ister misiniz? (Metin 26)
- Bir İngiliz kadın, İngiltere'nin başkenti Londra'da 3 Mart 1950 tarihinde postaya bir mektup verdi ancak **bu mektup** tam 56 yıl sonra adrese ulaştı. (Metin 29)
- Amerikan Pediatri Akademisinin bir araştırmasına göre televizyon 2 yaşından küçük çocuklar için çok zararlı. Çünkü sağlıklı gelişmeleri için çocukların **bu dönemde** televizyonun karşısında değil insanlarla etkileşim içinde olması gerekiyor. **Bu dönemde** televizyon izleyen çocuklar daha geç konuşmaya başlıyor. (Metin 31)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşaret Sıfatları ile Art Gönderim Bulguları

- Birçok firma eleman alırken kılı kırk yarıyor... **Bu durumda** işsizlik sorunu çözmek hiç kolay görünmüyor. (Metin 1)
- Pazartesilerin gelişi pazardan sıkıyor beni. Zaten adında hata var. Pazar-ertesi... Cuma-ertesi ne kadar güzel ama **bu sözcük** çok sıkıcı. (Metin 2)
- Bazıları işkolizmi, alkol gibi sigara gibi ciddi bir bağımlılık olarak görüyor. Araştırmacılara göre, kötü iş alışkanlıkları 20 ya da 30'lu yaşlarda değil, çocuklukta başlıyor ve **bu hastalık** bir günde bir haftada ya da bir ayda tedavi edilemiyor. (Metin 3)
- Herkes bir konuda söz söyleyebilir fakat başarı ancak **bu sözleri** hayata geçirmekle olur. (Metin 4)
- Bize bir masal verilir ve biz **o masalın** kahramanı oluveririz. (Metin 5)
- Ekran renkli bir dünya olabilir ama ekranın arkasında da çok güzel işler var. Ekran önü çok stresli. **Bu stres** altında hasta olabilirsiniz. (Metin 5)
- Yıpratıcı bir meslek, çok fazla özveride bulunmak gerekiyor. İsteyerek **bu mesleği** seçmedim ama yapmaya başladıktan sonra çok sevdim. Tekrar dünyaya gelsem yine avukat olurum. (Metin 5)
- Formda ve sağlıklı bir insanın iyi bir dış görünüşü vardır. Kasları kuvvetli, vücudu esnek, kalp ve damar sistemleri dayanıklıdır. Ancak daha önemlisi **o insan** streslerden, günlük yorgunluklarından kurtulabilmiş, yaşamdan mutluluk duymayı öğrenebilmiştir. (Metin 6)
- Psikiyatrist Ender Karaca ise "Fanatik kişilerin çoğunda iletişim kuramama, kendini ifade edememe ya da adaptasyon sorunları oluyor. Bu insanlar fanatizm gösterileriyle kendi sorunlarından kaçmaya ve hayata tutunmaya çalışıyorlar." diyor. (Metin 11)
- Bazı hayaller ise imkânsız gibi görünür ama çalışarak bunları gerçekleştirmek mümkündür. Bunlar için önümüze hedef koymak ve **o hedefe** ulaşmak için çalışmak gerekir. (Metin 12)
- Yumurtalar henüz kuluçka dönemindeyken bir deprem olmuş. Yuvadaki yumurtalardan biri **bu depremde** dağın tepesinden yuvarlana yuvarlana vadideki çiftliğe dek ulaşmış. (Metin 13)

- Kartal yavrusu çevresindeki yüzlerce tavuğun arasında kendini de tavuk sanmış ve bir tavuk gibi büyümeye başlamış. Yalnızca kendisi değil, **diğer tavuklar** da onu bir tavuk olarak görüyorlar, ona tavukmuş gibi davranıyorlarmış. (Metin 13)
- “Ben çok farklıyım, acaba ben kimim?” diye soruyormuş ama **bu kuşkusunu** dile getiremiyormuş. (Metin 13)
- Tavuklardan biri bu yumurtadan çıkacak yavruyu büyötmeye karar vermiş... Bir gün çiftlikte **öteki tavuklarla** birlikte oyun oynarken gökyüzünde kartallar görmüş. (Metin 13)
- Cesur yelkenci yolculuk için “Bir bakıma doğaya karşı savaşa benziyordu. Hiç yardımcı olmadan tek başına yolculuğa çıkarak kendimi ateşe attım. **Bu yolculuk** sırasında pes etmemem gerekiyordu...” diyor. (Metin 17)
- 6 yıl öncesine kadar beden eğitimi öğretmenliği yapan Dee Caffari ciddi bir kariyer değişikliği ile profesyonel yelkenci olmaya karar vermiş. Ama **bu değişikliğin** sebebi sadece yelken aşkı değilmiş. (Metin 17)
- Savaşların sonrasında ise devlet mekanizmasında bürokratik işlemler çoğalmış, böylece devlet için çalışan memur sayısı artmıştır. **Bu grup** çok para kazanmadığı için hem işte hem de günlük hayatta benzer giysileri tercih etmeye başlamıştır. (Metin 18)
- Peki nedir moda?.. Neden sık sık **bu sözcüğü** duyarız? (Metin 18)
- Her toplumun kendisine özgü geleneksel giysileri var. **Bu giysiler** toplumların geleneklerini, kültürlerini yansıtıyor. (Metin 19)
- Anadolu halkının geleneksel giysileri, kültürlere özgü giyim tarzlarına iyi bir örnektir... Hareketli yaşam tarzına uygun olmaları **bu giysilerin** en önemli özelliklerindedir. (Metin 19)
- Sezon başında kendinize çok şık bir ceket beğendiğiniz ama etiketi gördükten sonra almaktan vazgeçtiğiniz. **O ceket**i gördüğümüzden beri aklınızdan çıkarmıyorsunuz. İşte sezon sonu geldi ve indirim günleri başladı. Artık **o cekete** sahip olabilmek için hiçbir engeliniz yok ama onu seneye de kullanabilecek misiniz? (Metin 20)
- Peki, herhangi bir ürünün ya da mekânın marka olması neden bu kadar önemli? **Bu sorunun** tek 1 yanıtı yok. (Metin 21)
- Dikkat edin, birisi günlerdir aynı giysiyi giyiyor işte **o kişiyi** yengeçler. (Metin 23)
- Derslerimiz çok iyi değildi. Hatta karnelerimiz zayıf notlarla doluydu. Hasan üzülmemizi, **bu sorunu** hemen çözebileceğini söyledi.
- Hasan cebinden küçük bir şişe çıkardı. Önce kendi karnesinden başlayarak içindeki sıvıyı suluboya fırçasıyla kırık notların üzerine sürdü. **Bu sihirli suyla** bütün kırık notlar bir anda silinmişti. (Metin 25)
- Çevresindekiler ona “süper babaanne” diyorlar. Çiftçi **bu lakabından** ve insanların ilgisinden oldukça memnun. (Metin 26)
- Gençlerin çoğu sosyal etkinliklere katılmak için zamanlarının olmadığını söyler... Gençlerin **bu tutumu** karşısında 80 yaşındaki Müzeyyen Çiftçi'nin azmi ise takdire değer. (Metin 26)
- Küçükken hep eczacı olmak istemiş. **O günleri** bakın nasıl anlatıyor? (Metin 27)
- Teknolojik gelişmeleri takip edin. Sizden daha genç insanlardan **bu konuda** yardım

isteyebilirsiniz. (Metin 28)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşaret Sıfatları ile Art Gönderim Bulguları

- Bugüne kadar herkes pahalı kitaplardan yakınıyordu, dağıtım gibi masrafları olmadığı için maliyeti yok denecek kadar az olan e-kitaplar **bu sorunu** çözecek. (Metin 1)
- —Eğer bilgisayar ya da benzeri cihazları kullanmıyorsanız e-kitaptan mahrum kalıyorsunuz.
—**Bu kitapların** satışı ve satın alma işlemleri sanal mağazalar üzerinden yapılıyor. (Metin 1)
- Geçenlerde bir gece bir komşumuz bize konuk olmuştu... İşte **o konuk** başından geçen bir olayı anlattı. (Metin 2)
- Kenan adındaki genel müdür de toplantıya başkanlık ediyormuş. Alman uzman **o toplantıda** yönetim kurulu üyelerine açıklamalarda bulunacaktı... Alman ikide bir “Ulan Kenan Bey” dedikçe öbür üyeler de kıs kıs güliyorlarmış. (Metin 3)
- Birdenbire “Ulan baba be!..” diye söze başladı. Fatoş **bu sözlerine** her zamanki gibi gülüneceğini sanıyordu ama soğuk bir sessizlik oldu. (Metin 3)
- Bu kez babamdan duyduğu başka bir lafı ama bu kez ağza alınmayacak bir lafı söyleyiverdi. Gülüşmeler karşısında çok beğenildiğini sana Fatoş, **o ayıp lafı** bir kere daha tekrarlardı. (Metin 3)
- Zalim bir insan olan Orozkul, evlat sahibi olamamanın öfkesini dededen ve onun çocuğu olmayan kızından çıkarmaktadır. Bütün **bu olumsuzlukların** içinde zengin bir hayal dünyasına sahip olan çocuk, dürbünüyle her gün gölde yük ve yolcu taşıyan bir gemiyi izler. Gemilerde tayfalık yapan babasının da **bu gemide** çalıştığını düşünerek, balık olup **bu gemiye** ulaşmayı, babasına zavallı dedesini, zalim Orozkul’u ve yaşadıklarını anlatmayı düşler. (Metin 4)
- Çocuk görülebilene en uzak noktaya baktı dürbünle. İşte, işte! **O anda** tüm dünyayı unuttu. (Metin 4)
- En basit tanımı ile 3 mısra ve 17 Japon alfabesi karakterinden (veya heceden) oluşmalı, **bu 17 hecenin** mısralara dağılımı 5-7-5 olmalıymış örneğin. (Metin 5)
- Şair Haiku’yu anlatırken diyor ki: Haiku’da imge kullanamıyorsunuz. Nesneyi anlatacaksınız, **o nesnenin** kendisini söylemek zorundasınız. (Metin 5)
- Gençlik böyledir işte, gelir gider.../ Ah **o kadrini bilmediğim günler**. (Metin 6)
- Aylin güvenimi tamamen kaybetti, artık onu görmek bile istemiyorum. En yakın dostumla **bu duruma** geleceğim aklımın ucundan bile geçmezdi... (Metin 7)
- Güya ben Yeliz’in yalnızca bana anlattığı bir problemini Nehir’e anlatmışım. Nehir’le **bu konuyu** konuştum evet ama tek amacım Yeliz’e yardımcı olmaktı. (Metin 7)
- Aşkı biz böyle tanıyoruz ya... Karşılıklı alışveriş moduna dönüyor bir anda **o büyük aşkımız**. (Metin 8)
- İki insan bir araya gelince karşısındakinden çok kendini düşünüyor. **Bu adam, bu kadın** bana neler verir, neler katar diyor. (Metin 8)
- Bazı insanlar kendi yapamadıkları şeyleri başkası da yapsın istemezler... Yaşına aldırmadan gezen, dans eden, aşık olan insanları “Yaşına başına bakmadan” diye başlayan sözlerle

küçümserler. **Bu kişiler** beni hiç ilgilendirmiyor. Ama **bu tür sözlere** önem verdikleri için istedikleri kadar rahat davranamayan, özgür yaşayamayanlar adına üzülüyorum. (Metin 9)

- *Hatırlıyorum, biz çocukken yazın canımız dondurma çektiğinde hiç üşenmez bisikletine atlar ve bize dondurma getirirdi. Dedemin **bu enerjisi** benim şunu daha iyi anlamamı sağladı... (Metin 10)*
- *Hiç unutmam bir yaz oturduğumuz şehre 2 saat uzaklıktaki yazlığımızda akşam yemeğini yerken kapı çalmıştı. Bir baktık yine aynı güleç yüzüyle dedem kapıda duruyor. **O gün**, biz sevinçle dedemi karşılarken... (Metin 10)*
- *Fobisi olan kişi, hayatını **bu fobiye** göre organize ederek korkusunun kaynağı olan nesne veya durumla bir araya gelemes olur. Hatta **bu durumdaki** kişi, fobisi olan nesne ile veya durumla karşılaşma ihtimalini düşünüp vaktini sıkıntı üreterek geçirir olur. (Metin 11)*
- *Endişe ise genellikle bir insanın güvenlik ve huzurlu tehdit edecek anlık bir tehlikenin olmadığını fakat **bu duygunun** kendini hissettirdiği durumlarda ortaya çıkar. (Metin 11)*
- *İnsanlar birbirlerine aşık olmayı ne zaman öğrendiler? Kim bilir... Belki de insanoğlu yaratıldığı günden beri ruhunda **bu duyguyu** taşıyordu ama ona bir ad koyamıyordu. (Metin 12)*
- *Sabahları onunla asansörde karşılaşınca genç adam, “Günaydın” deyince genç kızın dizlerinin bağı çözülür hatta belki de bayılacak gibi olur... Günün yirmi dört saatini **bu genç adamı** kendine bağlamanın yollarını arayarak geçirir. (Metin 12)*
- *Aslına bakarsanız çoğumuz aşk ile tutkulu aşk arasındaki ince çizgide gidip gelmişizdir fakat pek azımız **o çizgiyi** gerçekten aşabilmiştir. (Metin 12)*
- *Aslında aşkın bir takıntıya dönüştüğü aşık kişi tarafından hissedilebilir. **Bu durumda** kişi, ailesi ve yakın çevresiyle daha fazla vakit geçirerek, daha önce yapmaktan zevk aldığı aktiviteleri tek başına yapmaya başlayarak ve en önemlisi kendini sevmeyi öğrenerek... (Metin 13)*
- *Hünkâr Beğendi: Kremalı pathcan püresi üzerine et sote konularak hazırlanan bir Türk yemeği dir. **Bu yemeğe** ait iki hikâye vardır... **Bu yemeğin** de Sultan 4. Murat için 1612 ve 1640 yılları arasında yaratıldığı düşünür. (Metin 14)*
- *Başka bir söylentiye göre de eskiden İspanyollar “sherry” adlı içkinin içine bir şey düşmemesi için bardakların üzerlerini “tapas” adını verdikleri ekmek dilimleri ile kapatırlar, içki **bu ekmek dilimleri** ile içerlerdi. **Bu adet** zaman içinde bir kültüre dönüşmüş ve **bu yiyeceklerin** yüzlerce çeşidi oluşmuş. (Metin 14)*
- *Şimdiki kiltleri görenler neden İskoçya'nın yüksek ve soğuk topraklarında erkeklerin **bu kıyafeti** giydiğini anlayamayabilirler... (Metin 15)*
- *Eskiden 9-10 metrelik kumaştan yapılıyordu ve tüm vücut **o kumaşla** sarılabiliyordu. (Metin 15)*
- *Çoğunlukla kırmızı, siyah, yeşil ve mavi ağırlıklı ekoselerde desenler farklı farklı. **Bu farklı desenler** İskoçya'daki kılanları temsil ediyor. (Metin 15)*
- *Para kesesi diyebileceğimiz kürklü ufak çanta ise kiltin önüne, Kemer'den üç parmak aşağıya doğru atılır ve çok aşağılara sarkmamasına dikkat edilir. **Bu kesenin** ipleri ise belin arkasından bağlanır. (Metin 15)*
- *İş güç için tasalanmak yerine zamanı içimizden geldiği gibi geçirme şansımız olur. Yalnızca*

kendimizi değil etrafımızdakileri de mutlu edebiliriz, onlara istedikleri her şeyi sunabiliriz. Onlar da bize minnettar olurlar... Her şeye sahip olabiliriz. **Bu şartlarda mutlu** olmak işten değil! (Metin 16)

- Çok paranın mutluluk için şart olduğunu düşünmek yerine onun mutluluğu sadece artırabileceğini fark edelim. Elbette, umarım ki biz **bu şekilde** mutlu yaşamayı başarırken mutluluğumuzu katlayacak çok para sahibi olma dileğimiz de gerçekleşir. (Metin 16)
- Ama bazı insanlar için para ihtiyaçlarını karşılamanın ötesinde bir anlam taşır. **Böyle insanlar** için lüksün sınırı yoktur. (Metin 17)
- Kimsenin uzaktan kumandalı bir klozete, platin-altın karışımı tekila şişesine veya kendi jetinde özel yapılmış bir kabine ihtiyacı yoktur. Adı üzerinde bunlar yalnızca zevke ve keyfi hizmet eden şeylerdir ve onlara göre **böyle şeylere** para dökmenin hiçbir sakıncası yoktur. (Metin 17)
- Bunun için toplumların refah düzeyi ile mutlulukları arasındaki ilişkiyi ele alan bilimsel araştırmaların sonuçlarına bakmak faydalı olabilir... Toplumsal mutluluk düzeylerinin incelendiği **bu araştırmalara** göre ülkelerin zaman içinde zenginleşmesi toplumları mutluluğunu etkilemiyor. (Metin 19)
- Bunun da en açık göstergesi Portekiz. Bu ülkenin mutluluk endeksi 1999'dan bu yana düşüş gösteriyor. Oysa aynı süre içinde Portekiz'de kişi başına gelir 10 bin 800 dolardan 18 bin 500 dolara çıkmış. Portekiz'in mutluluk endeksindeki **bu düşüş** bir tek 2000 yılı yazında bozulmuş. **O dönem** de Portekiz futbol takımının Avrupa Şampiyonası'nda yarı final oynadığı zaman. (Metin 19)
- Türkçeyi öğrendim ve **bu dili** her yönüyle tanıttım... Günden güne **bu dilin** dünyasına daha çok giriyordum. (Metin 20)
- Türkçe öğrenmek için çalıştım. **Bu çalışma** sırasında dillerini öğrenmekte olduğum insanların bana gösterdikleri yakınlığı ben de onlara karşı duydum. (Metin 20)
- Dili öğrendikçe onu kullanma girişimlerimi genişlettikçe içinde yaşadığım yeni dünya da derinleşiyordu; her yeni sözcük **o dünyayı** daha derin, daha karmaşık hâle getiriyordu. (Metin 20)
- Başımı hafifçe yukarı aşağıya sallayarak onu dinler görünen kocasının, kendisiyle hemfikir olduğunu sanan birçok kadın, farkında değil ki eşleri aslında "Sen devam et, ben de dinliyor gibi yapıyorum." diyor! **Bu yanlış anlama** dünyanın her hangi bölgesinde gerçekleşebilir. (Metin 21)
- Bir düşünün; karşınızda hiç durmadan konuşan bir kişi var. Onu dinlemekten sıkıldığınızda yorgun düştünüz. Eğer **bu duygular** içindeyken karşınızdakine değil de etrafa göz gezdirmeye başlarsanız konuşan kişi dinlenmediğini ya da konuşmasına son vermesi gerektiğini hangi ırktan olursa olsun anlayacaktır! (Metin 21)
- Dünyanın hemen her yerinde sevilen insanlar gülümser, zıplar, alkışlar... Bütün **bu beden hareketlerinin** yanı sıra duruş da kişi hakkında önemli ipuçları veren belirleyici bir göstergedir. (Metin 21)
- Yazarken zamanımız çoğunlukla yeterli olduğu için ifadelerimizi gözden geçirme, düzeltme, en iyi ve doğru ifadeyi düşünerek bulma şansımız vardır ama konuşurken çok dikkatimize rağmen

yavaşlatamayacağımız bir konuşma hızı vardır. Bu zamansal kısıtlılık da konuşmayı yazmaya göre daha tehlikeli bir düzlem yapar. (Metin 22)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşaret Sıfatları ile Art Gönderim Bulguları

- *Yapılan araştırmalar anaokulundaki çocukların günde 300 kez güldüğünü, **bu sayının** yetişkinlerde 17'ye indiğini söylüyor. (Metin 1)*
- *Schweppes...17-18 yaşlarındayken adını zor söyleyebildiğim **bu meşrubatın** kapaklarından bir sürü bedava meşrubat çıkardı. (Metin 2)*
- *Müşteriler arasında bol miktarda duvarcı, badanaçı, laz müteahhit ve demirci var. Benim **bu güzel insanıma** eziyet çektirmenin alemi var mı? (Metin 2)*
- *Şimdi bir duvarcıya, demirci arkadaşı nereye gittin dese adam nereye gittiğini nasıl söyleyecek?.. **Bu durumda** cevap söyle olabilir: Yok bir şey yav. Camiden geliyorum... (Metin 2)*
- *20. yüzyılın ilk çeyreğinde çevirdikleri kısa filmlerle ünlü olmuş Amerikalı komedi ikilisi, başlarına gelen komik olaylarla insanları kakkahadan kırıp geçirmiştir. **Bu ikilinin** üyelerinden cılız olan Stan Laurel ve onun ortağı şişman olan Oliver Hardy'dir. (Metin 3)*
- *1985-1987 yıllarında popülaritesini tam yitirmeye başlamıştı ki 1988 yılında çizgi filmleri yapılmaya başlandı. 1990'larda **bu çizgi filmler** yayınlanmaya başladı. (Metin 4)*
- *Garfield ilk olarak Jim Davis tarafından gazete için karikatür serisi olarak oluşturulmuştu. Garfield, adını Davis'in babasından aldı. **Bu çizimlerde** Garfield'in tembelliği, oburluğu, pazartesi günlerinden ve diyet yapmaktan nefret etmesi gibi özellikleri vurgulanıyordu. (Metin 4)*
- *Matematik ve müziği de birbirinden ayıran önemli unsurlar olmasına rağmen **bu iki disiplin** birçok açıdan son derece ilişkilidir. (Metin 5)*
- *1933'te "Mozart Etkisi" olarak duyurulmuş araştırma hâlâ önemini korumaktadır. **Bu araştırmada** psikoloji bölümünde okuyan 38 öğrenciye 10 dakika süreyle Mozart'ın iki piyano için yazdığı sonatı dinlettirildikten sonra düşünme testi uygulanmış, deneklerin testten 8-9 puan daha yüksek sonuçlar elde ettiği görülmüştür. **Bu çalışmanın** yanı sıra fareler üzerinde yapılan bir araştırmada ilginçtir. (Metin 5)*
- *Yiyecek bulabilmeyi garantiye almak isteyen Buzul Çağı insanı duvara resim yapıyordu. Bu onun avını yakalayabilmek için yapmış olduğu büyüydü. Belki **bu büyüü** daha etkin kılmak için yakalayacağı hayvanın sesine benzer sesler çıkartıyordu. (Metin 6)*
- *İnsanlık tarihine baktığımızda müzikle tedavi yönteminin çağlar boyu kullanılmış olduğunu görebiliyoruz. Günümüzde hâlâ **bu yöntem** kullanılmakta ve gerçekten işe yaramaktadır. (Metin 6)*
- *Proje kapsamında çoğunlukla, travmalar, kaygı bozuklukları, alkol ve madde bağımlılıkları, ailevi ve diğer gündelik ilişkilerin sorunlarını çözümleyebilmek için çocuklar ve yetişkinler için yirmi beş ayrı müzik tedavi programı uygulanmakta ve **bu programlarda** otuz üç profesyonel müzik terapisti kullanılmakta. (Metin 6)*
- *Kendisinden sonra gelen müzik türlerine de öncülük eden blues, Afrika'dan 1600'lü yıllarda Amerika'ya getirilen insanların bir yandan tarlalarda çalışırken bir yandan da hep bir ağızdan*

sarkı söylemeleri ile birlikte ortaya çıkmıştır. Bu şarkıların sözleri özgürlüğü, birliği beraberliği ve ümidi dile getiren, haksızlıkları sorgulayan sözlerdi. Çiflik sahiplerinin işçilere, cumartesi geceleri eğlence düzenlemelerine izin vermesiyle **bu eğlencelerde** söylenen şarkılar özgürlük çığlıklarını daha da alevlendirdi. (Metin 7)

- Blues şarkıcıları haksızlıklar karşısındaki sitemlerini üstü kapalı bir şekilde belirtmişlerdir. Bunu gittikçe geliştiren blues sanatçıları **bu sitemin** üzerindeki örtüyü yavaş yavaş kaldırmaya, müziklerini de aynı şekilde daha açık hâle getirmeye başlamışlardır. (Metin 7)
- Ev için Türkçedeki sözcüklerden biri “huzur ve sükûnet” içerisinde yaşanan yer anlamına anlamında kullanılmakta olan “mesken”dir. Geçmişte inşa edilen Türk evlerine bakıldığında **bu sözcüğün** neden ev ile ilişkilendirildi anlaşılabilir. (Metin 8)
- Eski Türk evleri komşuluk, güvenlik gibi faktörlere bağlı olarak konumlandırılmış ve yapımlarında genellikle ağaç, kireç, kerpiç gibi dayanıksız malzemeler kullanılmıştır. **Bu mimari anlayışla** göçebeliğin etkisi bulunmakla birlikte temelde bir dünya görüşü olduğundan da söz edilebilir. (Metin 8)
- Eski Türk evlerinin ön cepheleri yola bakar. Ev ile şehir bağlantısını sağlayan **bu yollar** ya bir caddedir veya birkaç evle son bulan bir çıkmaz sokaktır. (Metin 8)
- Geleneksel Türk evinin belki de en göze çarpan özelliği pencerelerin dış tarafında ve üst katında yer alan çıkıntılı bölümlerdir. Cumba adı verilen ve bir kafese andıran **bu bölümler** hem tipik Türk evi mimarisinin köşeli hatlarını oluşturur, hem de iç mekânda küçük oturma alanları meydana getirir. (Metin 8)
- Film setlerini yanı başına taşıyan, büyük aşklara sahne olan, içi madeni paralarla dolu, bir adı da “aşk çeşmesi” olan Trevi... **Bu çeşmenin** yapımına 1732 yılında Mimar Nicola Salvi başlamış, 1757’de ölümü üzerine Giuseppe Panni tarafından 1762’de bitirilmişse de çeşme Salvi’nin yapıtı olarak biliniyor... Genellikle meydanların ortasında görmeye alıştığımız Roma çeşmelerinden farklı olarak yüzü üç tarafa dönük **bu çeşmenin**. (Metin 9)
- Ancak mevcut binalar restore edilerek otel, pansiyon ve restoran olarak hizmet vermeye başlamış. Onarımlarında yöredeki taş malzeme ve yerel ustalar kullanıldığı için köyün tarihi dokusu bozulmuyor. **Bu yapılar** doğaya sağladığı uyum ile günümüzün en büyük görüntü kirliliği olan beton bloklardan uzak bir görünüme sahip olma özelliği taşıyor. (Metin 10)
- Kone, 200 binden fazla hidrolik yağlar gerektirmeyen asansör üretimi ile dünyayı 2 milyon varil yağ veya 100 bin aracın neden olduğu eşit karbondioksit salınımından kurtardı... Bugün satın alınacak **bu çevreci asansör** yaklaşık 50 yıl sonra da binamızda çalışıyor olacak. (Metin 11)
- Almanya’nın önde gelen enerji şirketi RWE’nin Dortmund’daki binası enerji tasarrufu ilkeleri gözetilerek inşa edilmiş... **Bu binada** alışılagelmiş gökdelenlere oranla %60 oranında enerji tasarrufu hedeflendiği, geri kalan %40’lık enerji ihtiyacının ise yenilenebilir enerjiden sağlanacağı belirtiliyor. (Metin 11)
- Günümüzde insanlar günde ortalama üç saatlerini plansız olarak televizyon seyretmeye ayrılıyorlar. **Bu saatler**, bir gün içinde çalışma ve uyuma dışında tek bir faaliyet için ayrılan en büyük zaman dilimini oluşturuyor. (Metin12)

- İnsanlar televizyon izlemeyi rahatlamakla, dinlenmekle bir tutmaya şartlamış durumdadır. Bu ilişki, izleme süresi boyunca kendini gösterdiğinden, zamanla kuvvetleniyor. (Metin 12)
- Aynı sahne içinde kamera açısının değişimi, bir sahneden diğerine geçiş, ani ses artışı gibi basit biçimsel özellikler bizim televizyona odaklanmamıza yol açıyor... Özellikle reklamlarda ve müzik kliplerinde **bu biçimsel özellikler** dakikada bir gibi bir sıklıkla verilerek yönelme refleksi sürekli olarak aktif tutuluyor ve sonuçta insan televizyon olmadığında hayatında bir eksiklik duymaya başlıyor. (Metin 12)
- İssiz adaya düşen uçak, yerde yaralılar, telaşla sağa sola koşuran bir adam... “**Bu hikâyeden en fazla kaç bölüm çıkar ki?**” diye düşündüm. (Metin 13)
- Şimdi eleştirdiğim arkadaşlarım gibi benim için de en önemli gündem maddesi “Lost” oldu... Şimdilik gerçek hayattan uzak bile olsa **bu dizideki** olayların heyecanını arkadaşlarımla paylaşmanın keyfini çıkarıyorum. (Metin 13)
- Seyredilen diziler insanlara sorumluluklarından sıyrılıp başka kişilerin hayatları hakkında yorum yapma şansı da veriyor. **Bu dünyada** olup bitenler genellikle kendi hayatında olmasını istedikleri ile benzerlik gösterdiği için kendini dizinin kahramanının yerine koymak kısa bir zaman için bile olsa insanın kendini iyi hissetmesini sağlıyor. Özellikle **bu kahramanlar** mükemmel hayatlara sahipse insanlar kendilerini onlarla özdeşleştirmekten büyük keyif alıyor. (Metin 14)
- “Reality Show” kapsamındaki yarışmalar dünya televizyon literatüründe “oyuncu olmayan insanların doğal ya da yaratılmış ortamlarda, kameralar yokmuş gibi davranarak yarışmalarına ve **bu sürenin** sonunda bir ödül kazanmalarına dayanan bir program türü” olarak tanımlanıyor. Ama “gerçek hayata dayanan” **bu programlarda** yarışmacılar aktörler değil de “gerçek” insanlar olmaları ve belli bir metne bağlı olmadan davranmaları dışında **bu programların** ne kadar gerçek oldukları ve gerçeği yazdıkları tartışmalı. **Bu yarışmalarda** bazı yarışmacılar kameraya aldırılmadan kendisi gibi davranmaya başlıyor ve gerek yarışmacılar gerek ekran karşısındakiler için asıl eğlence ondan sonra başlıyor. (Metin 15)
- Yarışmalar “Amaca ulaşmak için her yol mübahtır.” ve “Altta kalanın canı çıksın.” düşüncelerini öne çıkarıyor. **Bu kavramları** birebir benimseyen yarışmacılar da olaya aldatma, gözyaşı, mümkün olduğunca yalan ve entrika katarak ortaya kötü yönetilmiş ve kötü oynanmış teatral bir seyirlik oyunu çıkarıyorlar. (Metin 15)
- “The Apprentice” var bir de. **Bu yarışma** da Türkiye’de çırak adıyla yayınlandı. (Metin 15)
- Ancak hatırlanacak şey insanların yüzüyse kadınlar **bu konuda** erkeklerden daha iyi. (Metin 16)
- Beyin yaşlandıkça doku hacmi azalır ve sıvı miktarı artar. **Bu etki** kadınlarda erkeklerde olduğundan daha az şiddetlidir. (Metin 16)
- Erkeklerin gri hücrelerinin daha az olmasına karşın beyaz hücreleri daha fazla, **bu hücreler** ise uzak bölgeler arasındaki bilgi transferini sağlıyor. (Metin 16)
- “Herhangi bir uzmanlık becerisine sahip bir kişi ile aynı beceriye sahip olmasına karşın konusunda daha üstün olan birisi arasındaki farkın nedeni nedir?” Bandler ve Grinder **bu sorunun** cevabını bulmak için mükemmel performansla sahip insanları modellenmiş ve

çalışmalarının sonunda **diğer insanların da bu performansı** ulaşabilmeleri için gerekli teknikleri oluşturmuşlardı. (Metin 18)

- Telegraph gazetesinin haberine göre, Richmond Üniversitesi Sinirbilim Profesörü Craig Kinsley hamilelerin belli bir fonksiyon kaybı yaşadıklarını ancak **bu sürecin** geçici olduğunu ve anne olduktan sonra hamileliğin tam tersine fayda sağladığını söylüyor. (Metin 19)
- Özellikle ebeveynlikle ilgisi bulunan beyin hücrelerinin büyüdüğünü ve **diğer hücrelerle** artan bir etkileşime girdiğini ortaya çıkardı. **Bu durum** daha iyi bir hesaplama kapasitesi sağlıyor. (Metin 19)
- “Başarıda Beynin Gizli Kodları ve Süper Yaşam Potansiyeli” konulu toplantıda, her canlının yaşama belirli bir enerji kredisiyle başladığı ve yaşam boyu **bu krediden** harcama yaptığı belirtildi. (Metin 19)
- “Evren nasıl var oldu?” Araştırmacılar, **bu sorunun** yanıtını her şeyin teorisi adını verdikleri bir evren formülüyle yanıtlamayı umuyorlar... Onlar da **bu teori** okuyunca büyük olasılıkla sizin gibi inanmayacak ve başlarını sağlayacaklardır. İlk bakışta bir çılgınlık ya da bir bilim kurgu fantezisi gibi görünse de **bu teori** tamamen matematiksel temellere dayanıyor. (Metin 20)
- Astronotların yerçekimsiz ortamda yaşadıkları pek çok sorundan biri vücuttaki sıvıların yer değiştirmesi nedeniyle ortaya çıkan rahatsızlıklardır. **Bu değişiklik** yörüngeye ulaştıktan hemen sonra başlar ve ağırlıksız ortamda kan, astronotun başında birikerek şişkin yüz sendromuna yol açar. (Metin 21)
- Elbette biz “Dünyalılar” için uzaya gitmeyi planlamak, **bu yolculuklara** uygun uzay araçlarını yapmak, Dünya’nın dışına çıkıp tekrar geri dönebiliyor olmak takdire değer bir başarı. Ancak öyle görünüyor ki tüm bunları planlayıp gerçekleştiren insan aynı zamanda bu yolculukların en zayıf noktası. (Metin 21)
- Bundan çok uzun zaman önce, erkekler ve kadınlar geceleyin yıldızlı gökyüzüne baktılar... Gördükleri manzaranın hem güzelliğinden etkilendiler hem de **bu yıldızların** ne olduğunu, yaşamlarını etkileyip etkilemediğini merak ettiler. İşte astrolojinin doğuşu başlangıçtaki **bu meraka** dayanır. (Metin 22)
- Buna göre, Yunanca “zodiakos kyklos” yani “hayvanlar dairesi” anlamına gelen bir kuşak vardır. **Bu kuşak** güneşin bir yıl boyunca gökyüzünde izlediği eliptik yörüngesinin her iki yanında 9 derece uzanır. (Metin 22)

• Belgisiz Sıfat ile Yapılan Art Gönderim

İsimleri net bir şekilde değil de belli belirsiz, yaklaşık olarak belirten sıfatlar belgisiz sıfat olarak adlandırılır. Başka bir deyişle bazı, birkaç, çoğu, pek çok gibi kelimeler varlıkların önüne gelerek onları kesin bir biçimde belirtmezler. Belgisiz sıfatlar da art gönderim unsuru olarak kullanılabilir. Metinde kendinden önce geçen bir unsura belgisizlik yoluyla art gönderimde bulunabilir. Belgisiz zamirlerle yapılan art gönderime göre metinlerde daha az yer alırlar.

Çalışma kapsamında incelenen metinlerde kendinden önceki unsurlara belgisizlik yönüyle art gönderimde bulunarak metinde anlamsal ve dil bilgisel ilişkiler kuran belgisiz sıfatla yapılan art gönderimlere başvurulmuştur. Metinlerde yer alan belgisiz sıfatlarla yapılan art gönderim unsurları altı çizili ve koyu biçimde şu şekilde gösterilmiştir:

❖ **A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belgisiz Sıfat ile Art Gönderim Bulguları**

- *Günler monoton geçiyor. Evden işe işten eve gidiyoruz... **Bütün gün** çalışıyorum ama mutsuz bir insan değilim. (Metin 3)*
- *İnsanlar ellerinde içecekleri ile İspanyol merdivenlerinde oturuyor. **Bazı insanlar** da şehrin dar sokaklarında uzun yürüyüşler yapıyor. (Metin 9)*
- *Ünlü filozof ve hekim İbni Sina, 980 yılında Buhara'da dünyaya geldi... 16 yaşında ünlü **bir doktor** oldu. (Metin 11)*
- *Türkiye'de insanlar peşin, taksitle ya da kredi kartıyla alışveriş yapıyorlar... Birçok mağaza kredi kartına taksit yapıyor. Taksitler 2 ay ile 24 ay arasında değişiyor. Bunun için **çoğu insan** peşin alışveriş yapmıyor... Türkiye'de kataloglardan, televizyonlardan ve internetten alışveriş son yıllarda başladı ama bunlar henüz çok yaygın değil. Çünkü **pek çok insana** göre bu tür alışverişler güvenli değil. (Metin 15)*
- *Sonuç binlerce farklı yemek. Uzakdoğu mutfağında en önemli yiyecek pirinç ve soya fasulyesi. **Her yemeğin** yanında mutlaka pirinç ve soya sosu oluyor. (Metin 16)*
- *Bir gezginin gözüyle mutfak kültürleri ve sağlığımız... Yani her ülkenin farklı özel **bir mutfak kültürü** var. (Metin 16)*
- *Adam İsaibel. Türkiye'ye 3 ay önce geldim. Buradaki ilk günlerimi hiç unutamam. Yabancı **bir ülkede** ilk günler çok zor geçiyor. (Metin 17)*

❖ **A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belgisiz Sıfat ile Art Gönderim Bulguları**

- *Suzan Demir: Önce tatile çıkacağım. Güzel bir otelde uzun **bir tatil** yapacağım. (Metin 1)*
- *Efsaneye göre, bugün Van Gölü'ndeki Akdamar Adası'nda çok eskiden bir baba ve kızı yalnız yaşarmış. Tamara çok güzel **bir kızmış** ama babası onu bu adada herkesten uzak tutuyormuş. (Metin 7)*
- *Festivalde 15 gün boyunca toplam 21 oyun seyirciyle buluşacaktır. Katılımcılar, dokuzuncu Ankara Üniversitesi Tiyatro Festivali'nde **tüm temsilileri** ücretsiz olarak isteyeceklerdir. (Metin 11)*
- *Artık kadınlar erkeklerin işlerini erkekler de kadınların işlerini yapabiliyor... Şimdi herkes her işi yapabilir. **Hiçbir iş** sadece kadınların ya da sadece erkeklerin değildir. (Metin 12)*
- *O zamanlar her evde televizyon yoktu, bu nedenle çok değerli **bir eşyaydı**. (Metin 14)*
- *İş benim için otel odasının penceresinden bir çocuk bahçesine bakıp hayal kurmak, onları*

yazmak. Siz burada onları okuyorsunuz ve ben para kazanıyorum. Güzel **bir işim** var yani. (Metin 18)

- Gemi yolculuğu önceleri yalnızca emekli ve yaşlı insanların tercihiydi ama bugün **pek çok insanın** tercihi. (Metin 20)
- Stres vücudumuzda bazı rahatsızlıklara yol açıyor... Aslında **bir parça stres** günlük hayattaki zorluklarla başa çıkmak için gerekli enerjiyi ve gücü sağlıyor. (Metin 25)
- İnsanlar, ruhsal ve fiziksel sağlıklarını korumak için yoga ve meditasyon gibi ayurvedadan da yararlanırlar... **Tüm bu uygulamalar** daha kaliteli bir hayat yaşamamızı sağlar. (Metin 26)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belgisiz Sıfat ile Art Gönderim Bulguları

- Kırık pencereden giren rüzgârla kendimi mutluluğa davet ettim. Pazartesi sendromu yaşamamak için siz de kırın **bir minik pencere**. (Metin 2)
- Hatta Amerikalılar işkolizmi önemli bir hastalık olarak kabul ediyorlar. Bazıları işkolizmi alkol gibi sigara gibi ciddi **bir bağımlılık** olarak görüyor. (Metin 3)
- Gerçekçi hedef belirlemek ve bilgi... **Bir hedef** seçmek başarmak için çok önemlidir. (Metin 4)
- Sorumluluk duygusu olan, matematiksel zekâya, savaşçı ruha sahip hırslı herkes avukat olabilir... Yıpratıcı **bir meslek**, çok fazla özveride bulunmak gerekir. (Metin 5)
- İnsanların yaşamdan pek çok beklentisi var... Formda ve sağlıklı **bir insanın** iyi bir dış görünüşü vardır. Kasları kuvvetli, vücudu esnek, kalp ve damar sistemi dayanıklıdır. (Metin 6)
- (...) İtişe kakaşa stadyuma girmeye çalışan sevirciler vardı. Sahada takımımızın futbolcuları kucaklaşarak birbirlerini tebrik ederken, **bazı seyirciler** de sahaya inerek futbolcuları kutladı. Maç çıkışında bazı seyirciler arasında itişmeler hatta **birkaç karşıt taraftar** arasında yumruklaşmalar oldu. (Metin 9)
- “1995 yılından beri maçlara gidiyorum. İlk deplasman maçım Van'daydı. 8 yıldır kombine biletim var, **her maça** gidiyorum.” diyor. (Metin 10)
- Hayaller bize ideal bir dünyanın kapısını açar... **Bazı hayaller** ise imkânsız gibi görünür ama çalışarak bunları gerçekleştirmek mümkündür. (Metin 12)
- Kartal yavrusu çevresindeki yüzlerce tavuğun arasında kendini de tavuk sanmış ve **bir tavuk** gibi büyümeye başlamış. (Metin 13)
- İnsanlar hayattaki bazı olumsuzluklar nedeniyle “keşke” sözcüğünü dillerine dolarlar... **Birçok insanın** aksine benim hayatıma “keşke” sözcüğü girmedi. (Metin 14)
- Hatalarımdan ders alarak büyümek istedim. Bazen çok üzuldüm, çok kırıldım ama kararlarımdan hiç pişmanlık duymadım. **Her hata, her hayal kırıklığı** beni daha güçlü hayatımı daha anlamlı yaptı. (Metin 14)
- Bugün ne gördün anlat bakalım?.. **Hiçbir şey** görmedim. (Metin 16)
- Bu giysiler, günümüzde Anadolu halkının tümünde görmemiz mümkün değildir. Fakat yine de özellikle küçük yerleşim merkezlerinde insanlar onları hâlâ kullanırlar. Hemen hemen **tüm kırsal bölgelerde** hem kadınlar hem de erkekler günlük yaşantılarında şalvar adındaki bol pantolonları giyerler. (Metin 19)

- Bazı insanlar makyaj malzemelerinden aksesuarlara, mobilyalardan yemek takımlarına kadar her şeyin ünlü markaların ürünleri olmasına özen gösteriyorlar... Peki, **herhangi bir ürünün** ya da mekânın marka olması neden bu kadar önemli? (Metin 21)
- Hangi giysilerle, hangi renklerle, hangi aksesuarlarla kendinizi iyi hissediyorsunuz bir düşünün... Elinizdeki **her aksesuarı** farklı giysileriniz ile deneyerek kendinize özgü tarz yaratın. (Metin 22)
- Önce kendi karnesinden başlayarak içindeki sıvıyı sulu boya fırçasıyla kırık notların üzerine sürdü... Bu sihirli suyla **bütün kırık notlar** bir anda silinmişti. (Metin 25)
- Merkezin kumaş boyama, cam, süsleme, resim, bilgisayar gibi 20'ye yakın kursunu başarıyla bitirmiş... Buca Halk Eğitim Merkezi Müdürü Hasan Okur, Müzeyyen teyze **pek çok kursumuzu** bitirip belge aldı. (Metin 26)
- Derste İngilizce değil, Almanca konuşuyor gibiydiler... Harvard'ı **bütün zorluklarına** rağmen başarıyla bitirir Esin Taboğlu. (Metin 27)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belgisiz Sıfat ile Art Gönderim Bulguları

- Annenin Metin'e sık sık “Ağzına biber doldururum.” dediğini yazmışsın. **Bütün annelerin sözü** bu. (Metin 2)
- Alman uzman gelmiş. Bir gün uzman, Almanca demiş ki “Burada herkes birbirine sık sık “Ulan” diyor. Dikkatimi çektii, “ulan” ne demektir?”... Alman toplantıdaki Türklere sevimli görünsün diye öğrendiği **birkaç Türkçe kelimeyi** de araya karıştırıyormuş. (Metin 2)
- Zalim bir insan olan Orozkul, evlat sahibi olamamanın öfkesini dededen ve onun çocuğu olmayan kızından çıkarmaktadır. **Bütün bu olumsuzlukların** içinde zengin bir hayal dünyasına sahip olan çocuk, dürbünüyle her gün gölde yük ve yolcu taşıyan bir gemiyi izler. (Metin 4)
- Çocuk gömleğinin eteği ile dürbünün camlarını sildi, büyüteçleri daha iyi ayarladı... Gemi şimdi uzaklaşıyordu. Bembeyaz ve uzundu gemi ve gölün masmavi düzlüğünde, bacalarından uzun bir duman bırakarak ilerliyordu ve **bir çocuğun** yarı balık yarı insan olan **bir çocuğun** ona doğru yüzdüğünden habersizdi. (Metin 4)
- Klasik Haiku'da mutlaka mevsimsel bir öge, tabiattan bir parça veya anlık bir duygunun betimlenmesine yer verilmesi gerekiyormuş, günümüzde ise **her konuda** “Haiku” yazılabiliyormuş. (Metin 5)
- Nehir bana Aylin'e bu kadar güvenmemi, Aylin'den kimseye söylemesini istediğin bir sorunu kendisine anlattığını söyledi... Güya ben Yeliz'in yalnızca bana anlattığı **bir problemini** Nehir'e anlatmışım. (Metin 7)
- İnsanlar nedense her sıfırlı yaşa girişinde yani 30, 40, 50 olduğunda tuhaf bir hüzne kapılır... **Bazı insanlar** kendi yapamadıkları şeyleri başkası da yapsın istemezler. (Metin 9)
- Hiç unutmam bir yaz oturduğumuz şehre iki saat uzaklıktaki yazlığımızda akşam yemeğini yerken kapı çalmıştı. Bir baktık yine aynı güle yüzüyle dedem kapıda duruyor... Bunun gibi önceden kestiremediğimiz **birçok sürprizi** vardır dedemin. (Metin 10)
- En gencinden en yaşlısına kadar herkes endişe ve korkuya hayatının belirli dönemlerinde yaşar.

Korku, hepimizin hayatta kalma mekanizmasında var olan, **her normal insanın** sahip olduğu duygusal bir tepkidir. (Metin 11)

- Çok az miktarda oluşabilecek endişe, aslında insanların tetikte ve odakta kalmalarına yardımcı olabilir... **Her insanın** zaman zaman hissedebileceği duygular olan korku ve endişenin **bazı kişilerde** aşırı yoğun, hatta çoğunlukla bir arada yaşanması ise fobi olarak adlandırılır. (Metin 11)
- Mesaj yoktu, telefonunu eline alıp numarayı çevirdi ama fikir değiştirip yerine koydu... Kaygı ve mutsuzluğu gittikçe artıyor, **bir haber** gelmezse nefes alamayacağını hissediyordu. (Metin 13)
- Ama aşkın dozu kaçtığında, yaşanan yoğun duygular özgüven eksikliğine, kaygıya “takıntı”ya kadar gidebilir. “Onsuz yaşayamam sözü” aslında kişinin aşkının **bir ifadesi** olmaktan çok, o kişi için yaşadığı takıntının **bir ifadesidir**. (Metin 13)
- Takıntıya yol açan psikolojik veya biyolojik birçok etken vardır... Aslında aşkın **bir takıntıya** dönüştüğü aşık kişi tarafından hissedilebilir. (Metin 13)
- Farklı kültürlerde ilginç isimleri sahip yemekler vardır... Son olarak **her kültürde** yemek için zaman bulamadığımızda kısa sürede hazırlanılan sandviçin hikâyesine değinelim. (Metin 14)
- Aslında kilti ünlüler dünyasında kullanan pek çok kişi var. Bu nedenle gözümüzün aşına olduğu **bir giysi**. (Metin 15)
- İskoçya'daki hikâyelerden birine göre de 1258 yılında Macgregor isimli **bir İskoç** bir piyangoda ekose bir etek kazandı ve kilt giyen ilk erkek oldu. (Metin 15)
- Zengin olabilmek için kimisi canını dişine takıp gece gündüz çalışır, kimisi umudunu piyango biletine bağlar. Zengin olmak, **çoğu insana** göre mutlu yaşamın tek yoludur. (Metin 17)
- Dil öğrenme sürecinde giderek güçleşen dil bilgisi yapılarını, yeni yeni sözcükleri ve bu sözcüklerin diğer durumlarda hiç umulmadık biçimde başka anlamlarda kullanılışlarını öğrenmek için giriştiğim mücadele sırasında da kendi mutluluğumu yaşadım... Dili öğrendikçe ve onu kullanma girişimlerimi genişlettikçe içimde yaşadığım yeni dünya da derinleşiyor; **her yeni sözcük** o dünyayı daha derin daha karmaşık hâle getiriyordu. (Metin 20)
- Dünyanın hemen her yerinde sevilen insanlar gülümser, zıplar, alkışlar... **Bütün bu beden hareketlerinin** yanı sıra duruş da kişi hakkında önemli ipuçları veren belirleyici **bir göstergedir**. (Metin 21)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Belgisiz Sıfat ile Art Gönderim Bulguları

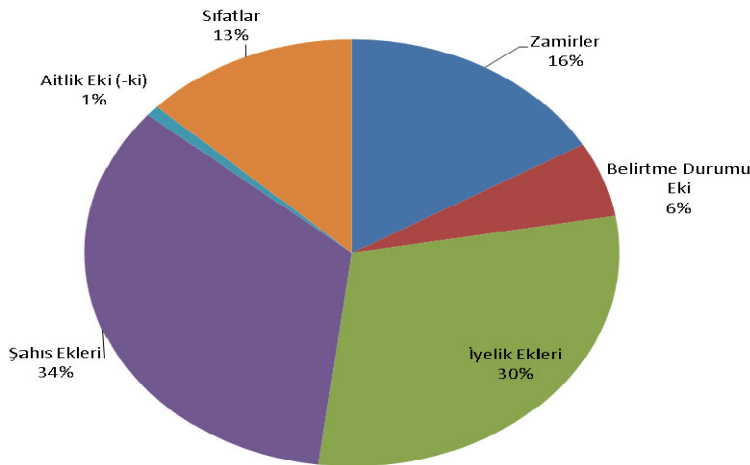
- Hayal kırıklıklarımızı, kederli hallerimizi boş verip bir kahkaha savurduğumuzda, karşılaştığımız zorlukları hiç ciddiye almıyormuş gibi davrandığımızda çok daha iyi hissederiz kendimizi. Yüzümüze bir tebessüm yerleştirdiğinizde de **her şey** daha iyi görünmeye başlar. (Metin 1)
- Bir yıl içinde kendi yapım şirketinde kendi yazdığı ve yönettiği ve oynadığı filmler çekmeye başladı. **Hiçbir filminde** değişmeyen ifadesiz yüzüyle “Büyük Taştan Surat” lakabını kazanmıştır. (Metin 3)
- Yarattı gözlüklü karakter becerikli, tuttuğunu koparan, azimli bir gençtir ve Lloydu alanında

başarılı, **özgün bir isim** hâline getirmiştir. (Metin 3)

- Müzik dinlemek, bir enstrüman çalmak ya da dans etmek kişiye büyük zevk verir ve bu etkinlikler sırasında hiç kimse müziğin duygusal etkileri dışındaki yararlarını düşünmez. Çünkü müzik **bir sanat dalı** olarak öncelikle kişinin duygularını dışa vurmasını sağlamaktadır. (Metin 5)
- Çoğumuzun günlük yaşamında müziğin önemli bir yeri vardır... Ninniler özellikle çocukların uykusunu getirir, **bazı sesler** kimilerini rahatsız ederken kimilerine huzur verir, **bazı müzikler** çalışma temposuna hız kazandırır, alışveriş yaparken mağazada çalan müzikler müşterinin alıp isteğini artırabilir... (Metin 6)
- Müzik gerçekten bazen insanın kendini olduğundan daha iyi hissetmesini sağlayabiliyor. Çok fazla sıkıldığımızda bazen bir ritim tutturup kendimizi daha iyi hissedebiliyoruz. Belki de zaten vücudumuzda var olan ritmi açığa çıkarmış oluyoruz. Müzik aynı zamanda fizyolojik bir şey değil midir? Damarlarımızda akan kanın **bir ritmi** vardır. (Metin 6)
- Çeşitli kültürlerde, birlikte yapılan işlerde bir taraftan iş yapılırken bir taraftan şarkı söylemek oldukça yaygındır. Örneğin Lazlarda **kimi şarkılar** çalışma sırasında ortak heyecan ve ritim yakalamak için söylenir... **Birçok kültürde**, toplu gerçekleştirilen dinsel ritüellerin içinde okunan dualar ritmik ve çoğunlukla melodiktir. (Metin 6)
- Bu dönemden sonra yıldızı parlayan blues, efsanevi B.B. King tüm zamanların en iyi gitaristi kabul edilen Jimi Hendrix, Louis Armstrong, John Lee Hooker gibi **pek çok değerli müzisyeni** müzikseverlerle buluşturdu. (Metin 7)
- Cazın kökeni eski Afrika'ya ve Batı dünyası geleneklerine dayanır. 1990'ların başında gelişmeye başlayan cazın, blues ve rock müzikten ayrılan özelliği, doğaçlama olarak seslendirilmesidir. Zulümleri, acıları, üzüntüleri anlatmaya 19. yüzyılda başlamıştır. **Birçok türü** oluşmuş ve dünyaya yayılmıştır. (Metin 7)
- “Dünyanın en güzel çeşmesi mi?” tartışmalarına konu olan Trevi, bence **tüm tartışmaları** cürütecek güzellikle. (Metin 9)
- Genellikle meydanların ortasında görmeye alıştığımız Roma çeşmelerinden farklı olarak yüzü üç tarafa dönük bu çeşmenin... Böylesine görkemli **bir çeşmenin** şehrin çok daha geniş bir meydanında yer almasını beklerken, dar sokakların ucundaki bir minik meydana karşımıza çıkivermesi doğrusu biraz şaşkınlık yaratıyor...(Metin 9)
- Bir dilek çeşmesi görevini de üstlenmiş Trevi Çeşmesi'nde binlerce bozuk para var... Eğer kalabalıktan etrafında duracak yer bulabilirseniz, çeşmeye arkanızı dönüyor ve **bir madeni parayı** başınızın üstünden çeşmenin havuzuna, hiç de derin olmayan tertemiz turkuaz rengi sularına atıyorsunuz.(Metin 9)
- Kendisine özgü mimarisi ve şirin lokantalarla dolu limanı ile Assos, ziyaret edenlerin hayran kalmasını sağlayacak güzellikle **bir cennet**. (Metin 10)
- Issız adaya düşen bir uçağın hikâyesi ne kadar ilgi çekici olabilirdi ki?.. Dizi seyretmemek konusunda gösterdiğim bir gün arkadaşımın bana ilk sezon bölümlerini vermesi üzerine sona erdi. **Tüm önyargımla** ilk bölümü izlemeye başladım. (Metin13)

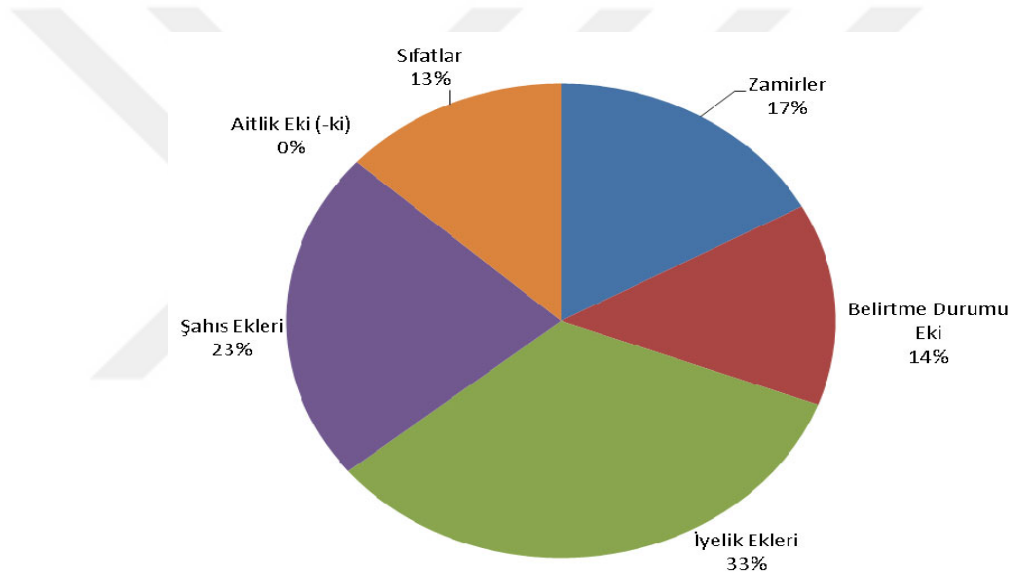
- Günümüzde değişen hayat şartları nedeniyle birbirleri ile iletişimleri azalan insanlar, yalnızlıklarını gidermenin en kolay yolunu dizi izlemekte buluyor. Diziler, **birçok insan** için yorgun bir günün sonunda stresi atmanın, günlük işlere bir ara verip kafalarını boşaltmanın bir aracı olarak görülüyor. (Metin 14)
- Ama “gerçek hayata dayanan” bu programlarda yarışmacılar aktörler değil de “gerçek” insanlar olmaları ve belli bir metne bağlı olmadan davranmaları dışında bu programların ne kadar gerçek oldukları ve gerçeği yazdıkları tartışmalı. Bu yarışmalarda **bazı yarışmacılar** kameraya aldırmadan kendisi gibi davranmaya başlıyor ve gerek yarışmacılar gerek ekran karşısındakiler için asıl eğlence ondan sonra başlıyor. (Metin 15)
- Kadınların beyinleri, erkeklerden daha küçük ancak kadınlarda gri hücreler daha fazla gri hücreler beynin düşünmemizi sağlayan kısımları. Erkek beyni daha büyük olmasına rağmen **her iki cinsiyetinde** zekâ testlerinde eşit derecede performans göstermesi bu şekilde açıklanıyor. (Metin 16)
- Her yere çekebilirsin bir vasatı... Ama zekiyi? İtemezsin, kakamazsın, laf edemezsin... **Bir baş belasıdır!** (Metin 17)
- “Herhangi bir uzmanlık becerisine sahip bir kişi ile aynı beceriye sahip olmasına karşın konusunda daha üstün olan birisi arasındaki farkın nedeni nedir?” Bu, 1970’li yılların başında matematikçi Richard Bandler ve dilbilimci John Grinder’in sordukları **bir soruydu**. (Metin 18)
- Bunun dışında, bilim adamı anne olan canlıların kendisi tarafından “annelik devreleri” diye adlandırılan **yeni bir grup beyin hücresi** geliştirdiklerini iddia etti. (Metin 19)
- Elbette biz “Dünyalılar” için uzaya gitmeyi planlamak, bu yolculuklara uygun uzay araçlarını yapmak, dünyanın dışına çıkıp tekrar geri dönebiliyor olmak takdire değer bir başarı. Ancak öyle görünüyor ki **tüm bunları** planlayıp gerçekleştiren insan aynı zamanda bu yolculukların en zayıf noktası. (Metin 21)

Grafik 2.6.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Art Gönderim Unsurlarının Dağılımı

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit A1 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nda yer alan okuma metinlerinde kullanılan art gönderim unsurları %34

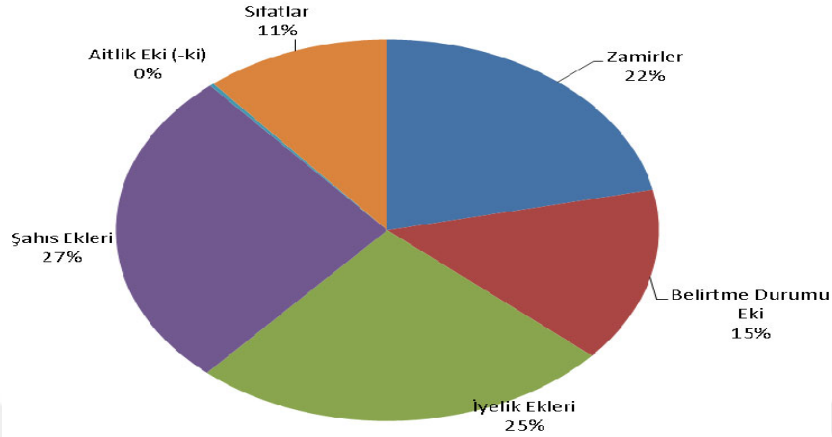
oranla şahıs ekleri, %30 oranla iyelik ekleri, %16 oranla zamirler, %13 oranla sıfatlar ve %6 oranla belirtme durumu eki şeklinde dağılım göstermiştir. Bu sonuçlara göre başlangıç seviyesindeki bir yabancı öğrencinin Türkçe öğrenmesi amacıyla hazırlanan okuma metinlerinde en fazla şahıs ekleri ile yapılan art gönderimden yararlanılmıştır. Bunun yanında art gönderim sağlamak amacıyla birkaç defa kullanılmış olsa da yüzdeleri sıfır görünen -ki aitlik eki en az başvurulan art gönderim yöntemi olmuştur. Metin üreticisinin başvurduğu art gönderim unsurları ile kelimeler ve cümleler arasında anlamsal ve dil bilgisel olarak bütünlük sağlanmasına katkıda bulunulmuştur. Yazarın kullanmış olduğu art gönderim araçları bağdaşıklık görünümüne olumlu yönde yansımıştır.

Grafik 2.7.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Art Gönderim Unsurlarının Dağılımı

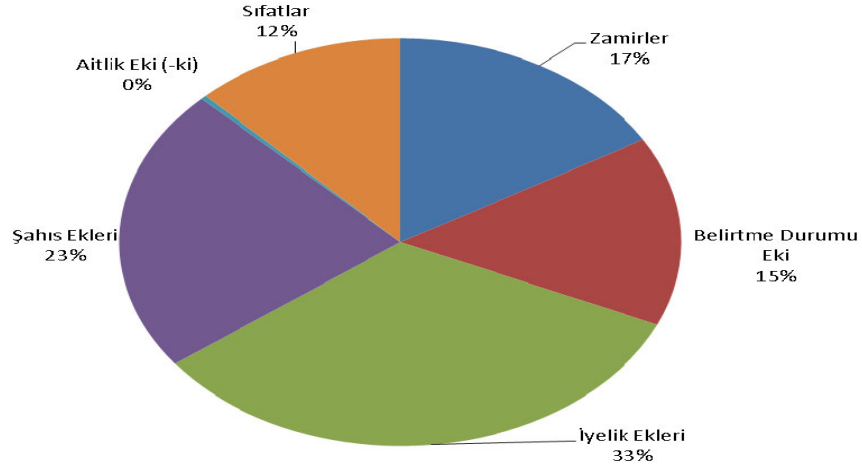
Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit A2 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde kullanılan art gönderim unsurları %33 oranla iyelik ekleri, %23 oranla şahıs ekleri, %17 oranla zamirler, %14 oranla belirtme durumu eki ve %13 oranla sıfatlar şeklinde belirlenmiştir. Ortaya çıkan verilere göre iyelik ekleriyle yapılan art gönderim oranının en fazla başvurulan art gönderim unsuru olduğu görülmektedir. Genel dağılım içinde şahıs ekleriyle yapılan art gönderim unsurunda düşüş tespit edilmiştir. Bir önceki seviyeye göre belirtme durumu ekiyle yapılan art gönderim oranı artmıştır. Yazar A2 seviyesinde belirtme durumu ile yapılar art gönderimleri daha etkili kullanmıştır. Seviyenin ilerlemesine

paralel olarak belirtme durumu ile yapılan art gönderimin artış göstermesi dikkat çeken bir sonuçtur.

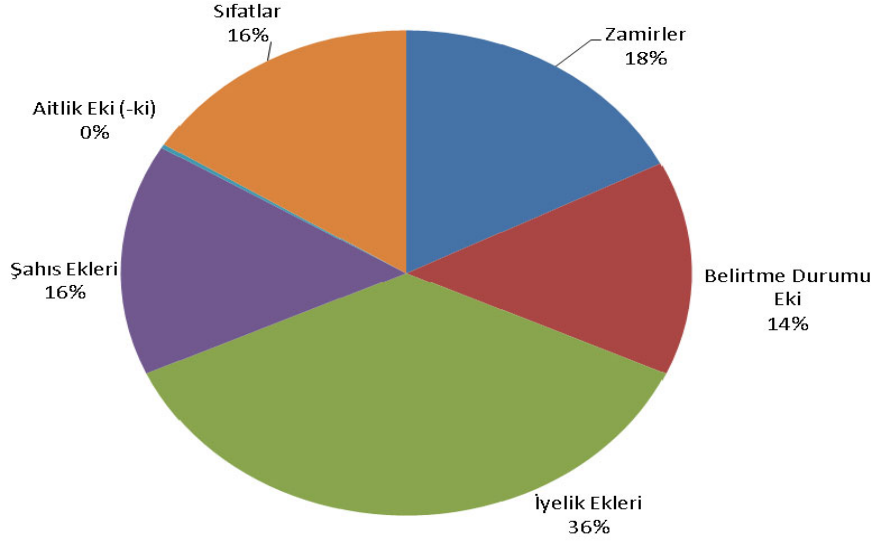
Grafik 2.8.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Art Gönderim Unsurlarının Dağılımı

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit B1 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde kullanılan art gönderim unsurları %27 oranla şahıs ekleri, %25 oranla iyelik ekleri, %22 oranla zamirler, %15 oranla belirtme durumu eki ve %11 oranla sıfatlar şeklinde dağılım göstermiştir. Bu sonuçlara göre B1 düzeyindeki bir yabancı öğrencinin Türkçe öğrenmesi amacıyla hazırlanan okuma metinlerinde en fazla şahıs ve iyelik ekleri ile yapılan art gönderimden faydalandığı ifade edilebilir. Bunun yanında art gönderim sağlamak amacıyla dağılımda en az kullanılan art gönderim unsuru önceki seviyelerde olduğu gibi birkaç defa kullanılsa da yüzdelik pay alamayan -ki aitlik ekiyle yapılan art gönderimdir. Ayrıca B1 düzeyindeki metinlerde eklerle yapılan art gönderimlere yazar okuma metinlerinde daha sık başvurmuştur.

Grafik 2.9.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Art Gönderim Unsurlarının Dağılımı

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit B2 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde kullanılan art gönderim unsurları %33 oranla iyelik ekleri, %23 oranla şahıs ekleri, %17 oranla zamirler, %15 oranla belirtme durumu eki ve %12 oranla sıfatlar şeklinde dağılım göstermiştir. Bu sonuçlara göre B2 düzeyindeki bir yabancı öğrencinin Türkçe öğrenmesi amacıyla hazırlanan okuma metinlerinde en fazla iyelik ekleri ile yapılan art gönderimden faydalandığı ifade edilebilir. Ayrıca art gönderim sağlamak amacıyla dağılım içinde en az -ki aitlik ekiyle art gönderimden yararlanıldığı dikkat çeken başka bir noktadır. B2 düzeyindeki metinlerde cümle uzunlukları arttığı için iyelik ekiyle yapılan art gönderime cümleler arasında üretici daha sık başvurmuştur. Ayrıca başvuru art gönderim unsurları nicel olarak diğer seviyelere göre daha fazladır. Bu da metinlerde kullanılan kelime ve cümle sayısı ile izah edilebilir. Anlatının uzunluğu arttıkça üretici daha fazla bağdaşıklık unsuru kullanma ihtiyacı hissetmiştir. Metin yazarının başvurduğu art gönderim unsurları ile kelimeler ve cümleler arasında anlamsal ve dil bilgisel olarak bütünlük sağlanmasına katkıda bulunulmuştur. Yazarın kullanmış olduğu art gönderim araçları bağdaşıklık görünümüne olumlu yönde yansımıştır.

Grafik 2.10.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Art Gönderim Unsurlarının Dağılımı

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit C1 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde kullanılan art gönderim unsurları %36 oranla iyelik ekleri, %18 oranla zamirler, %16 oranla şahıs ekleri ve sıfatlar, %14 oranla belirtme durumu şeklinde dağılım göstermiştir. Bu sonuçlara göre C1 düzeyindeki bir yabancı öğrencinin Türkçe öğrenmesi amacıyla hazırlanan okuma metinlerinde en fazla iyelik ekleri ile yapılan art gönderimden yararlandığı görülmüştür. İncelenen seviyelerde ilk defa şahıs ekleriyle yapılan art gönderimin genel dağılımda öncül art gönderimin ardında olduğu görülmektedir. Yazarın C1 seviyesindeki özellikle bilgilendirici metinlerde şahıs ekleriyle art gönderime sık başvurmaması ve sohbet türünde olan metinlerin eylemleriyle dış gönderim yapılması bu dağılıma yansımıştır. C1 düzeyindeki metinlerde bir önceki seviyede olduğu gibi cümle uzunlukları arttığı için iyelik ekiyle yapılan art gönderime üretici daha sık başvurmuştur. Yazarın kullanmış olduğu art gönderim araçları bağdaşıklık görünümünü metin içinde olumlu biçimde etkilemiştir. Yabancı dil öğretimi amacıyla hazırlanmış metinlerde bağdaşıklık araçlarının uygun şekilde kullanılması metinsellik ölçütleri bakımından değerli görülmektedir.

Tablo 2.2.Gönderim Unsurları Toplam Değerinin Seviyelere Göre Dağılımı

Faydalanılan Gönderim Unsuru	A1	A2	B1	B2	C1
İşaret Zamiri ile Gönderim	%9	%15	%28	%21	%27
Dönüşlülük Zamiri ile Gönderim	%9	%10	%26	%27	%28
Şahıs Zamiri ile Gönderim	%12	%14	%27	%32	%15
Belgisiz Zamir ile Gönderim	%10	%11	%35	%20	%24
-ki Aitlik Eki ile Gönderim	%31	%15	%15	%31	%8
İşaret Sıfatı ile Gönderim	%11	%16	%18	%25	%30
Belgisiz Sıfat ile Gönderim	%10	%11	%23	%28	%28
Belirtme Durumu ile Gönderim	%5	%14	%26	%29	%26
İyelik Ekleri ile Gönderim	%10	%15	%19	%29	%27
Şahıs Ekleri ile Gönderim	%16	%14	%26	%23	%21

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan Yeni Hitit ders kitaplarında yer alan okuma parçaları analiz edildiğinde gönderim araçlarının kullanımında genellikle doğrusal bir artış görülmemiştir. Gönderimi sağlamak amacıyla kullanılan araçların toplam değerinin seviyelere göre dağılımına bakıldığında dönüşlülük zamiri ve işaret sıfatıyla yapılan gönderimin metinlerde kullanımı seviye ilerledikçe artmıştır. Bunun yanında belgisiz sıfatlarla yapılan gönderim unsuru da son seviyeye kadar artış göstermiş ama son seviyede eşit kalmıştır. Diğer taraftan gönderim araçlarının kullanım sayısı da seviyeye göre doğrusal bir artış göstermemiştir. İşlenmesi gereken dil bilgisi konuları ile o seviyelerde kullanılan gönderim unsurları arasında konuların çoğunda bir ilgi kurulamamıştır. Örneğin belirtme eki ve iyelik eki A1 seviyesinde öğretilmeye başlanıyor ama bu seviyede diğer seviyelere göre daha az art gönderim yapılmıştır. Aitlik eki ise A1 seviyesinde öğretilmekte ve en fazla art gönderimin yapıldığı seviyelerden olması dikkat çekmektedir. Gönderim unsurlarının bu şekilde dağılımına direkt etki eden iki unsur metnin uzunluğu ve yazılış amacı olarak ifade edilebilir. Olay ağırlıklı metinlerde yazarların gönderim unsurlarından düşünce ve bilgi aktaran parçalara göre daha sık faydalandığı gözlemlenmiştir.

Tablo 2.3. Zamir ve Sıfat ile Yapılan Gönderimlerin Seviye İçindeki Dağılımı

Gönderim Unsuru	A1	A2	B1	B2	C1
Şahıs Zamiri	%29	%30	%25	%26	%16
İşaret Zamiri	%15	%18	%18	%13	%17
Dönüşlülük Zamiri	%7	%6	%9	%10	%10
Belgisiz Zamir	%8	%7	%13	%7	%9
İşaret Sıfatı	%25	%26	%21	%29	%33
Belgisiz Sıfat	%13	%12	%13	%14	%14

Yapılan çalışma ve elde edilen sonuçlar neticesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan okuma metinlerinde zamir ve sıfat çeşitleri ile yapılan gönderimlerin seviyeler içindeki dağılımı değerlendirildiğinde son seviyeler dışında en fazla şahıs zamirleri ile gönderim yapıldığı tespit edilmiştir. Şahıs zamirlerini işaret sıfatları ve işaret zamirleri ile yapılan gönderim takip etmiştir. Son iki seviyede ise işaret sıfatı ile yapılan gönderimin ilk sırada, şahıs zamiri ile yapılan gönderimin ikinci sırada olduğu belirlenmiştir. B2 ve C1 seviyesindeki metin içeriklerinin daha çok bilgi ve düşünce içerikli olması sebebiyle şahıs ekiyle yapılan gönderim metin içinde azalmış ve işaret sıfatı ile yapılan gönderimler daha sık kullanılmıştır. Tüm seviyelerde dönüşlülük zamiri ve belgisiz zamir ile yapılan gönderim diğerlerine oranla daha az tercih edilmiştir. Bu durum da sonuca yansımıştır.

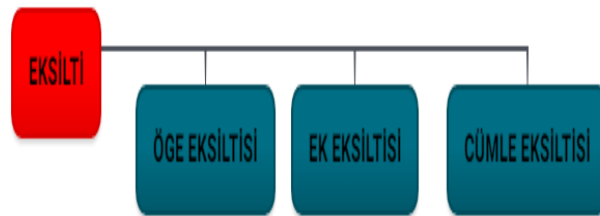
2.5.3.1.1.2. Eksilteli Yapılar (Ellipse)

Metinde yer alan cümlelerde bazı unsurların kullanılmaması, eksik olması eksilti olarak tanımlanır. Eksiltiye başvuran yazar, anlatımda tasarruf sağlamış olur. Dil işlevi olmayan tekrarı ya da metin içinde söz yığını oluşturan ifadeleri sevmez. Eksilti, bazen çarpıcı ve daha etkili anlatımlara yer vermek amacıyla yapılabilmektedir (Üstünova, 1999: 93-105). Yazar işlevsiz tekrarlardan kaçınmak için eksiltiye başvurur. Yani metinde kelime yığınlarına yer verip “metinselliği” olumsuz etkilememek amacıyla eksiltinin gücünü kullanır. Okuyan veya dinleyen kişi eksiltelen kısımları anlatıcının bırakmış olduğu izleri takip ederek önceki cümlelerden hareketle zihninde tamamlar. Böylece okurun ve dinleyenin dikkati de metin üzerine yoğunlaştırılır. Bunun yanında duru ve açık bir anlatımın olmasına da

katkı sağlar. Bu yüzden eksilti ile bağdaştırma sağlanırken anlam bütünlüğünün bozulmamasına dikkat etmek gerekir.

Balyemez'in (2011: 112) ifade ettiği üzere eksiltinin anlam ve yapı yönü bulunmaktadır. Eksilti, mesajın karşı tarafa eksiksiz aktarılması bakımından anlamla; cümledeki bir ögenin düşürülmesi bakımından yapı ile ilgilidir. Yüzey yapıda eksiltelen unsurlar derin yapıdan hareketle tamamlanır. Okur eksik unsurları tespit ederek zihninde tamamlar ve bağdaştırmayı sağlamış olur ancak eksiltelen ögeler normal koşullarda tamamlanamıyorsa bu durum eksilti olarak değil eksiklik olarak açıklanır (Üstünova, 1999: 93). Halliday ve Hasan'a (1976: 142) göre metinde yazılmamasına rağmen okur tarafından anlaşılan kavramlar eksiltidir. Eksilti ve değiştirim aynı kavramlar değildir. Değiştirimde bir unsurun yerine onu karşılayan başka bir unsur kullanılırken; eksiltide değiştirim unsuru yer almaz. Türkçenin sondan eklemeli bir dil özelliğine sahip olması metinlerde kullanılan öge eksikliğini etkiler. Özellikle özne, yüklemde bulunan şahıs eklerinden hareketle zihinde tamamlandığı için anlatıcı, özne eksikliğine sıklıkla başvurur.

Bir metinde yazar ifade etmek istediklerini en doğru ve hızlı bir biçimde okuyucuya ulaştırmak ister. Bunu yaparken metnin hem estetik hem akıcı hem de duru olmasını göz önünde bulundurur ve bazı ekleri ve kelimeleri kullanmaz. Bunun yanında metni en az çaba ile kaleme alıp bitirmek ister. Bu durumu eksiltiye başvurarak gerçekleştirir. Eksilti yazarın uzun uzun her şeyi yazmasının önüne de geçmektedir. Eksiltili yapılar bir ögenin, cümlelerin ve ekin eksik kullanımı olmak üzere üç başlıkta ele alınır.

Şekil 2.4.Eksilti Türleri

Çalışma kapsamında incelenen metinlerde yazarın işlevsiz tekrarlardan kaçınmasını sağlayıp okurun metin üzerinde zihinsel etkinliğini arttıran eksiltiye sıklıkla yer

verildiği görülmüştür. Metinlerde yer alan eksilti unsurları altı çizili biçimde şu şekilde gösterilmiştir:

2.5.3.1.1.2.1. Öge Eksiltisi

Cümleler yargı bildiren ifadelerdir. Bu yargıların oluşturulmasında ögelerin önemli bir rolü vardır. Bir cümlede yüklem ve yüklemi destekleyen farklı ögeler bulunabilir. Cümlenin ögelerinin isimlendirilmesi ve sınıflandırılması konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Karahan'a (2010: 13) göre bu sınıflandırma *yüklem*, *özne*, *yer tamlayıcısı* ve *zarf* şeklindedir. Karahan, yüklemi kurucu öge, diğerlerini tamamlayıcı öge olarak niteler. Gencan (2001: 103-123), cümlede *yüklem*, *özne* ve *tümleç* olmak üzere üç ana ögenin olduğunu belirtir. Ergin'e (1993: 386-380), göre ise *fül*, *fail*, *yer tamlayıcısı*, *zarf* ve *nesne* bir cümlede bulunabilir. Şimşek'in (1987: 46) değerlendirmesi de *özne*, *dolaylı tümleç*, *belirteç tümleci*, *nesne* ve *yüklem* şeklinde olmuştur. Bu görüşlerden hareketle yapılan çalışmada yüklem, özne, nesne ve tümleç eksikliği şeklinde sınıflandırma ve adlandırma yapılmıştır.

Metin yazarının metin üzerinde çalışırken bazı ögeler üzerinde tasarrufa gitme ihtiyacı duyduğu yapılan inceleme sonucunda tespit edilmiştir. Bunun için daha önceden ifade etmiş olduğu veya okurun metin içinde anlamdan hareketle rahatlıkla tamamlayabileceği ögeler üzerinde eksiltme aracını kullandığı görülmüştür. Eksiltelen bu ögeler şu şekilde örneklendirilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Yüklem Eksiltisi Bulguları

- *Müşteri: Bir kilo da domates (alabilir miyim?) (Metin 1)*
- *Bir kilo da muz (alayım.) (Metin 1)*
- *Milyonlarca insan sokaklarda (geziyor.) (Metin 2)*
- *Nereden (geliyor.) nereye gidiyorsunuz. (Metin 2)*
- *Metropol sinemasında çok güzel bir komedi filmi var, saat altıda (başlayacak.) (Metin 4)*
- *Gizem 1. sınıfta, Sinem 2. sınıfta (okuyor.) (Metin 6)*
- *Hastaneler, bankalar, üniversiteler (var.) (Metin 8)*
- *Peki, Dört Mevsim (alayım.) (Metin 14)*
- *Hülya: Belki yemekten sonra (isterim.) (Metin 14)*
- *Buyurun, paketiniz (hazır.) (Metin 19)*
- *Adam: Kaç numarayı arıyorsun?*

Kurye: 57 numarayı (arıyorum.) (Metin 20)

➤ Adam: Siz kimi arıyorsunuz?

Kurye: Cem Yılmaz'ı (arıyorum.) (Metin 20)

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Özne Eksiltisi Bulguları

➤ Müşteri: Çilek var mı?

Manav: (Çilek)Var efendim. (Metin 1)

➤ (Domatesler) Organik efendim. (Metin 1)

➤ (Ben) Teşekkür ederim. (Metin 1)

➤ (Onlar) Otobüslere dolmuşlara biniyorlar. (Metin 2)

➤ (Ben) Her sabah hastaneye gidiyorum. (Metin 3)

➤ O zaman okuldan sonra (ben) Kızılay'da seni bekliyorum. (Metin 3)

➤ Metropol sinemasında çok güzel bir komedi filmi var, (film) saat altıda. (Metin 4)

➤ Benim adım Seçil. (Ben) Hemşireyim. (Metin 5)

➤ (O) Sık sık başka şehirlere gidiyor. (Metin 5)

➤ (Onlar) Okula birlikte gidiyorlar. (Metin 6)

➤ B. Türkiye'nin başkenti Ankara.

A. Aaa! (Türkiye'nin başkenti) İstanbul değil mi? (Metin 7)

➤ (Ben) İşten sonra (annesini) ziyaret edeceğim. (Metin 7)

➤ (Biz) çiftliğimizde inek ve koyun besliyoruz. (Metin 8)

➤ (O) Yumurtaları topluyor, süt sağıyor. (Metin 8)

➤ (O) önemli bir ekonomi ve finans merkezidir. (Metin 9)

➤ (Onlar) En çok Ayasofya Müzesine, Kız Kulesi'ne ve Çırağan Sarayı'na gidiyorlar. (Metin 10)

➤ (O) Tıp, matematik, hukuk ve mantığı küçük yaşlarda öğrendi. (Metin 11)

➤ (O) Nisan 1665'te bu okullardan lisans derecesini aldı. (Metin 11)

➤ Şimdiki çocuklar gibi internetimiz, cep telefonumuz yoktu ama yine de (biz) çok mutluyduk. (Metin 13)

➤ (Ben) Özellikle yaz akşamlarını hatırlıyorum. (Metin 13)

➤ (Onlar) Genellikle evde vakit geçiriyorlar. (Metin 13)

➤ (Biz) Menüye bir bakalım. (Metin 14)

➤ (Siz) Sucuklu pizzayı seviyor musunuz? (Metin 14)

➤ Evet, (ben) seviyorum. (Metin 14)

➤ Garson: (Şiz) O zaman Dört Mevsim alın. (Metin 14)

➤ Peki, (ben) Dört Mevsim (alayım). (Metin 14)

➤ (Onlar) Gıda ürünlerini süpermarketten alıyor. (Metin 15)

➤ (Ben) Bugüne kadar birçok ülke gördüm. (Metin 16)

➤ (Onlar) Ölçülü ve dengeli yesinler. (Metin 16)

➤ (Ben) Üç ay önce Türkiye'ye geldim. (Metin 17)

➤ (Siz) Nasıl bir kitap arıyorsunuz? (Metin 19)

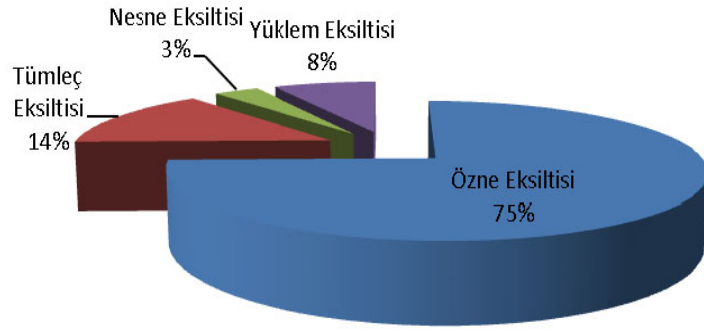
- Ah! (Ben) özür dilerim. (Metin 20)
- (Biz) Her Türk vatandaşına kaliteli, çağdaş eğitim imkânı vermeyi amaçlıyoruz. (Metin 21)
- (Ben) büyük bir ev alacağım ve evleneceğim. (Metin 22)

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Nesne Eksiltisi Bulguları

- İşten sonra (annesini) ziyaret edeceğim. (Metin 7)
- Ama ben (şunu) düşünüyorum, biz daha şanslıydık. (Metin 13)
- Evet, (sucuklu pizzayı) seviyorum. (Metin 14)
- Evet, maden suyu iyi fikir ama ben (maden suyunu) buzsuz alayım lütfen. (Metin 14)
- Lütfen (kitabı) hediye paketi yapın. (Metin 19)

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Tümleç Eksiltisi Bulguları

- Bence hobiler insana pozitif enerji veriyor, hayat (hobilerle) daha güzel geçiyor. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 3)
- Yumurtaları (kümeden) topluyor, (ineklerden) süt sağlıyor. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 8)
- Pek çok insan barlara ve gece kulüplerine gidiyor ve (oralarda) sabaha kadar eğleniyorlar. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 10)
- (Ben çocukken) şimdiki çocuklar gibi internetimiz, cep telefonumuz yoktu ama yine de çok mutluyduk. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 13)
- (Günümüzde) çocukların çok fazla arkadaşı yok. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 13)
- Ama ben düşünüyorum, (şimdiki çocuklardan) biz daha şanslıydık. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 13)
- Hülya: Ama (pizzanın içinde) lütfen domates olmasın. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 14)
- Türkiye’de insanlar peşin taksitli ya da kredi kartıyla alışveriş yapıyorlar. (Türkiye’de) alışverişlerde kredi kartı kullanmak mümkün. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 15)
- Birçok mağaza (alışverişlerde) kredi kartına taksit de yapıyor. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 15)
- (Uzak Doğu mutfağında) mutlaka pirinç ve soya sosu oluyor. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 16)
- Fransız mutfağı peynir çeşitleriyle ünlü. (Fransız mutfağında) sofranın en önemli içeceği kırmızı şaraptır. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 16)
- Ah! (Sizden) özür dilerim. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 20)
- (Tatilden sonra) büyük bir ev alacağım ve (nişanlımla) evleneceğim. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 22)

Grafik 2.11.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Öge Eksiltisi Dağılımı

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit A1 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde başvurulan öge eksiltisi verilerine bakıldığında en çok özne eksiltisine (%75), sonra sırası ile tümleç (%14), yüklem (%8) ve nesne (%3) eksiltisine rastlandığı görülmektedir. Metin üreticisi öznelere metin içinde tekrarını önlemek amacıyla en fazla özne eksiltisinden faydalanmıştır. Özellikle diyalog türündeki metinlerde yüklem eksiltisine başvurulması dikkat çeken başka bir ayrıntı olarak kayda geçmiştir. Metin üreticisi tekrarlardan kaçınarak farklı eksilti türlerini bağdaşıklığı sağlamak için araç olarak kullanmıştır. Sürekli aynı öğelerin aynı şekilde metinde tekrar edilmesi okurun metinle ilişkisine olumsuz yönde yansıtacaktır. Yapılan öge eksiltileri ile bu durumun önüne de geçilmiştir. Metinlerde derin yapıya sığdırılan öğelerin okurun zihninde tamamlanması beklenmiş ve Türkçe öğrenen kişilerin okuma sürecine zihinsel katkıda bulunması hedeflenmiştir.

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Yüklem Eksiltisi Bulguları

- *Bu dünya önce ona çok cazip gelmiş ama sonra (gelmemiş.) (Metin 5)*
- *Oraya ne zaman gidecekler bilmiyorum. Belki yarın bekli sonraki gün (gidecekler.) (Metin 14)*
- *Evet, sürekli dolaşıyorum. Geçen yıl evime çok az gittim. Benim için otel odaları çok önemli. Hem yurt içinde hem de yurt dışında (önemlidir.) (Metin 18)*
- *A. (Yolculuk) Altı saat (sürüyor) efendim. (Metin 21)*
- *Öncelikle cildinizin beslenmesi için üzüm maskesinin tarifini (vereyim.) (Metin 23)*
- *Büyük tabak, küçük porsiyon, bol bol süsleme (var.) (Metin 24)*
- *Boğazınız için de bir pastil (yazıyorum.) (Metin 28)*
- *Korkmayın, yalnızca soğuk algınlığı (geçiriyorsunuz.) (Metin 28)*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Özne Eksiltisi Bulguları

- *(O) Bu yüzden yarın erken kalkacak. (Metin 1)*
- *Benim de onun gibi güçlerim olacak ve (ben) insanlara yardım edeceğim. (Metin 4)*
- *(Ben) Babamın arabası ile gezeceğim. (Metin 4)*
- *Narkissos bir gün avlanmak için ormana gitmiş. (O) Saatlerce avlanmış. (Metin 6)*
- *(O) Suyun üzerinde ilk kez kendi yüzünü görmüş. (Metin 6)*
- *(O) Adaya çıkmış ve Tamara ile karşılaşmış. (Metin 7)*
- *“(Sen) Üvey kızımı hemen ormana götür ve öldür.”(Metin 5)*
- *Günümüzde (biz) kadın şoförler ya da erkek hemşireler, erkek aşçılar görebiliyoruz. (Metin 12)*
- *(Ben) Yardım edebilir miyim hanımefendi? (Metin 13)*
- *(O) Biraz pahalıymış. (Siz) biraz indirim yapamaz mısınız? (Metin 13)*
- *(Siz) Denemek ister misiniz? (Metin 13)*
- *(Ben) Paralarımı onun içinde saklardım. (Metin 14)*
- *Dedem klasik Türk müziğini çok severdi. Geniş bir plak koleksiyonu vardı. (Ben) Geçen hafta ondan kalma gramofonu çalıştırdım. (Metin 14)*
- *(Biz) Mum ışığında ders çalışır, sobayla ısınırdık. (Metin 16)*
- *(Biz) O zamanlar aşkımızı kolay kolay dile getiremezdik...(Metin 16)*
- *O zaman (siz) gelecek yaz için plan yapmaya başlayın. (Metin 17)*
- *Evet, (Ben) sürekli dolaşıyorum. (Ben) Geçen yıl evime çok az gittim. Benim için otel odaları çok önemli. Hem yurt içinde hem de yurt dışında (Ben) Yolculuk etmeyi seviyorum, çünkü kendimi daha özgür hissediyorum. (Metin 18)*
- *(Siz) Bütün bunları göz önünde bulundurarak bütçenize uygun bir tatil planı yapabilirsiniz. (Metin 20)*
- *İyi günler, (ben) nasıl yardımcı olabilirim? (Metin 21)*
- *B. Yolculuk kaç saat sürüyor? (Ben) gece uykusuz kalmak istemem.*
- *A. (Yolculuk) Altı saat efendim. (Metin 21)*
- *(Ben) anlıyorum ama sanırım sabah 09.00'da gitmek benim için daha uygun olacak. (Metin 21)*
- *(Onlar) özellikle fast food restoranlarında bu soruyu size iyilik yapmak için sormazlar. (Metin 24)*
- *(Siz) Her şeyden kaçıp huzur bulmak istiyorsunuz? (Metin 26)*
- *(Ben) Önce stetoskopla ciğerlerinizi dinleyeyim. (Siz) Sırtınızı açar mısınız? (Metin 28)*
- *Korkmayın, (siz) yalnızca soğuk algınlığı...(Metin 28)*
- *(Ben) Boğazınız için de bir pastil... (Metin 28)*
- *(Biz) Ama bu konuda yalnız değiliz. (Metin 30)*
- *(Onlar) Sürekli tablet, telefon ya da bilgisayarla oynamak istiyorlar. (Metin 32)*

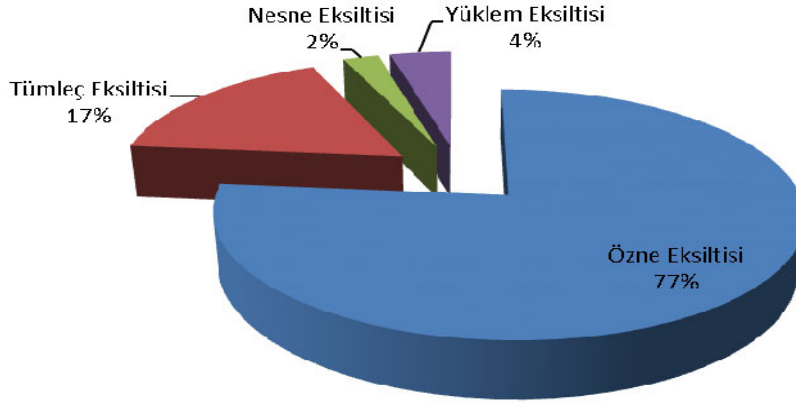
❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Nesne Eksiltisi Bulguları

- *Ailem ve arkadaşlarıyla (bunu) kutlayacağım. (Metin 1)*
- *Yağlı ciltler için de bir çözüm var, 2 limonun kabuğunu soyun. (Limonları) bir bardak suyun içinde üç dakika bekletin. (Metin 23)*
- *(Sizi) anlıyorum ama sanırım sabah 09.00'da gitmek benim için daha uygun olacak. (Metin 21)*
- *(Elbiseyi) denemek ister misiniz? (Metin 13)*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Tümleç Eksiltisi Bulguları

- *Biz de sizi tebrik ediyor, (yarışmamamıza) kısa bir ara veriyoruz. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 1)*
- *Murat yarın önemli bir konferansa katılacak ve (konferansta) bir konuşma yapacak. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 2)*
- *Meyve ve sebze yetiştirmek (dünyada) mümkün olmayacak. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 3)*
- *(2000'li yıllarda) öğleye kadar yaz, öğleden sonra kış olacak. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 3)*
- *Benim de onun gibi güçlerim olacak ve (güçlerimle) insanlara yardım edeceğim. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 4)*
- *Ben üç yıl sonra 18 yaşına gireceğim ve ondan sonra hayatım çok güzel olacak. Çünkü (18 yaşına girdiğimde) bir kuş gibi özgür olacağım. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 4)*
- *Bir gün prens sarayda bir balo düzenlemiş ve bütün bekâr kızları bu baloya davet etmiş. Bizim iki kardeş de (baloya gitmek için) hemen hazırlıklara başlamışlar. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 5)*
- *"Üvey kızımı hemen ormana götür ve (ormanda) öldür." (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 5)*
- *Narkissos bir gün avlanmak için ormana gitmiş. Saatlerce (ormanda) avlanmış. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 6)*
- *Suyun üzerinde ilk kez kendi yüzünü görmüş. Uzun süre kendini (suyun üzerinde) izlemiş. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 6)*
- *Birden hava kötüleşmiş, (denizde) fırtına başlamış. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 7)*
- *Bilim insanları yakın gelecekte farklı bir iletişim sistemi geliştirecek ve (bu iletişim sistemiyle) insanlar hem birbirleriyle hem de diğer türlerle iletişim kuracak. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 9)*
- *Biraz pahalıymış. (Elbisenin fiyatında) biraz indirim yapamaz mısınız? (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 13)*
- *Geçen hafta ondan kalma gramofonu çalıştırdım. Eski plaklardan birini (gramofona) koydum ve onu saygıyla andım. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 14)*
- *O zamanlar aşkımızı kolay kolay dile getiremezdik... Sevgilimizi biraz tanıdıktan sonra (sevgilimizle) pastanede buluşur, sohbet ederdik. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 16)*
- *Evet, sürekli dolaşıyorum. Geçen yıl evime çok az gittim. Benim için otel odaları çok önemli. Hem yurt içinde hem de yurt dışında. Yolculuk etmeyi seviyorum, çünkü (yolculuk ederken)*

kendimi daha özgür hissediyorum. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 18)

Grafik 2.12.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Öge Eksiltisi Dağılımı

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit A2 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde başvurulan öge eksiltisi verilerine bakıldığında en çok özne eksiltisinin (%77), sonra sırası ile tümleç (%17), yüklem (%4) ve nesne (%2) eksiltisinin kullanıldığı görülmektedir. Bu verilerden hareketle A1 seviyesinde olduğu gibi sözdizimsel olarak özne eksiltisi en fazla başvurulan öge eksiltme yolu olarak görülmüştür. Türkçenin temel öğelerinin özne ve yüklem olduğu düşünüldüğünde metin üreticisinin aynı özneyi sürekli tekrar etmesi beklenmez. Çoğu zaman yüklem değişir ama özne metinde uzun süre aynı kalır. Bu sebeple özne eksiltisi diğerlerine göre daha fazla göze çarpmaktadır. Metin üreticisi aynı özneye bağlı cümleleri oluştururken tekrarlardan kaçınarak okurun zihninde oluşan boşlukları derin yapıdan hareketle tamamlanması beklenmiştir. Bunun yanında metinlerde akışı bozmamak için yüzey yapıdan bazı unsurların yer yer metin üretici tarafından kaldırılması bağdaşıklık görünümüne olumlu katkı sağlamaktadır. Metinlerde özellikle diyalog türünde “evet, hayır, tamam, yok” gibi onay ve ret ifadeleri dikkat çekmiştir. Bu ifadelerin devamı metin üretici tarafından sıklıkla gizlenmiştir ve yüzey yapıda gösterilmemiştir. Metin çözücünün bu saklanan kısımları zihninden tamamlaması ve okuma sürecinde metne bağlı bir okur olarak kalması hedeflenmiştir.

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Yüklem Eksiltisi Bulguları

➤ *Gençleri işsizlikten, patronlar işsizlikten (yakınıyor.) (Metin 1)*

➤ *Mesela bu sabah (şöyle oldu) (Metin 2)*

- Günün kahvesinden (alabilir miyim) lütfen. (Metin 2)
- Gerçekçi hedef belirlemek ve bilgi (önemlidir.) (Metin 4)
- Ama altın kural (şudur:) (Metin 4)
- Hayatında her ne olursa olsun hep pozitif olabilmek de (zordur.) (Metin 5)
- Konserlerde binlerce kişinin karşısında hiç hata yapmadan şarkı söylemek (zordur.) (Metin 5)
- Ancak hepimizin tek bir ortak beklentisi var sanırım: Mutlu olmak. Ama ondan da önce sağlıklı olmak (var.) (Metin 6)
- Önceden çok kadın taraftar yoktu statlarda, artık daha çok (var.) (Metin 10)
- Bu nasıl mı olur? (Şöyle olur:) (Metin 13)
- İşte ipuçları... (şunlardır:) (Metin 20)
- Kazak, atkı, bileklik (örüyorum.) (Metin 29)
- Çıldırış gibi örgü örüyorum. Evet evet örgü, bildiğiniz örgü (örüyorum). (Metin 29)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Özne Eksiltisi Bulguları

- (Sen) Kalkma yat, yüreğinin sesini dinle. (Metin 2)
- (Siz) Ücretsiz izin verin o zaman (bana). (Metin 2)
- (Onlar) “Olur mu canım!” diye dalga geçtiler. (Metin 2)
- (Siz) Günün önemli bir bölümünü ofiste geçiriyor, eve iş götürüyorsunuz. (Metin 3)
- (O) “Herkes bir konuda söz söyleyebilir fakat başarı ancak bu sözleri hayata geçirmekle olur.” diyerek konuşmasına başladı ve öğrencilere iş hayatında başarılı olmanın kurallarını (konferansta) anlattı. (Metin 4)
- (Onlar) Herkesin rüyalarını süsleyen meslekleri yapıyor, farklı bir dünyada yaşıyorlar. (Metin 4)
- Setin hâkimi sizsiniz. Dolayısıyla (yönetmenlik) kolay değil. (Metin 5)
- (Ben) Küçüklüğümden beri otomobil ve motor sporlarının seviyorum. (Metin 5)
- (Ben) bu mesleğe gönül verdim. (Metin 5)
- (Fotoğrafçılığın zor olduğu) kesinlikle yalan. (Metin 5)
- Tenis ilk olarak nerede ortaya çıktı? (Biz) Tam olarak bilmiyoruz. (Metin 7)
- (O) 20 Temmuz 1973’te aramızdan ayrıldıktan sonra arkasında muhteşem bir kariyer ve daha önemlisi de bir felsefe bıraktı. (Metin 8)
- (Sen) Asla bir sistemin parçası olma, kendi sistemini yarat ve onun da su gibi seninle ilerlemesine izin ver. (Metin 8)
- (Biz) Dışarıdaki kalabalığın içinde stadyuma girebilmek için akla kararı seçtik. (Metin 9)
- (Onlar) Birbirleriyle selamlaştılar. (Metin 9)
- (O) Maça gidiş gelişlerde ve maç sırasında tribünde birkaç kez sakatlanmış. (Metin 10)
- (Onlar) Önceleri beni statta bir süs objesi gibi görüyorlardı. Biraz küçümsüyorlar ama şimdi her lafımı dinliyorlar. (Metin 10)
- (O) “Bu insanlar fanatizm gösterileri ile kendi sorunlarından kaçmaya ve hayata tutunmaya çalışıyorlar.” diyor. (Metin 11)
- (Onlar) Çoğu zaman haklıydılar aslında ama ben onların uyarılarına fazla kulak asmadım.

(Metin 14)

- (Yolumuz) az kaldı Cemre. (Sen) Biraz daha dayanamaz mısın? (Metin 15)
- (Biz) Az sonra çok güzel bir yerde mola vereceğiz. (Metin 15)
- Cemre (sen) niye sadece kendini düşünüyorsun? (Metin 15)
- (Onlar) çok güzel, inanılmaz bir müzik çalıyorlardı. (Metin 16)
- (Onlar) sormuşlar, “(Sen) Bugün ne gördün, anlat bakalım.” diye. (Metin 16)
- (Q) Yıllar öncesinde. Afrika'ya gitmek için kariyerine kısa bir süreliğine ara vermiş ve seyahat tutkusu da bu şekilde aklını çelmiş. (Metin 17)
- Erkeklerin şalvarı kadınlarınkinden daha dardır ve (erkekler) genellikle şalvarların beline kuşak ya da siyahlık sararlar. (Metin 19)
- Böylece (onlar) bir ürünü herkesten önce giyerler ama bunun için çok daha fazla para öderler. (Metin 20)
- İndirim sezonunda alışveriş yaparken (siz) ürünü mutlaka üzerinizde görün. (Metin 20)
- Örneğin (siz) bir asır önce beş altı yıllık bir eğitimle hayata atılıp başarılı olabiliydiniz? (Metin 24)
- (Sen) Çalışırsan zayıf notlarını düzeltirsin. (Metin 25)
- (Ben) O günden sonra ailemden hiçbir şey saklamadım. (Metin 25)
- (Q) Uzun yıllar Elazığ'da kaldıktan sonra ailesiyle birlikte İzmir'e yerleşmiş. (Metin 26)
- (Müzeyyen Teyze) Çevresindekilerle devamlı sohbet ederek eğitimin önemini vurguluyor. (Metin 26)
- (Esin Taboğlu) Küçükken hep eczacı olmak istemiş. (Metin 27)
- (Onlar) bir bakıma haklılar fakat artık dünyanın hiçbir yerinde sadece üniversite diploması almak bir işe yaramıyor. (Metin 28)
- (Anneanneciğim) mutlaka bir şeyle uğraşırdı. (Metin 29)
- Kızım (sen) nasıl boş oturuyorsun? (Metin 29)

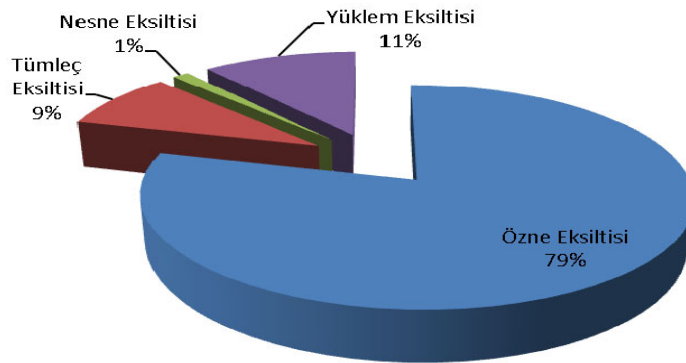
❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Nesne Eksiltisi Bulguları

- Ben (az yolumuz kaldığını) anlamam. (Metin 15)
- Bir ay sürekli (örgü) örerim. (Metin 29)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Tümleş Eksiltisi Bulguları

- Oysa günümüz koşullarında ekmek aslanın ağzında. Sadece bir diploma alıp üniversiteden mezun olmak, (iş bulmak için) yetmiyor. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 1)
- Ne yazık ki günümüzde işsizlik en önemli sorunlardan biridir. İş bulmak (günümüzde) her gün daha da zorlaşıyor. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 1).
- Ücretsiz izin verin o zaman (bana). (Dolaylı tümleş eksiltisi, Metin 2)
- “Herkes bir konuda söz söyleyebilir fakat başarı ancak bu sözleri hayata geçirmekle olur.” diyerek konuşmasına başladı ve öğrencilere iş hayatında başarılı olmanın kurallarını

- (konferansta) anlattı. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 4)
- Sette 80 kişi yönetiyorsunuz. (Sette) setin hâkimi sizsiniz. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 5)
  - Doğru soru sormak, doğru cevap almak konuğu zorlamak (canlı yayında) çok önemli. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 5)
  - (Motor sporlarında) fiziksel olarak kendinizi zorluyorsunuz. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 5)
  - Her maça gidiyorum. (Her maça) kızımı da götürüyorum. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 10)
  - (Kızım) Deplasmanlara bile gittik. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 10)
  - Kartal yavrusu ne zaman “Keşke ben de bir kartal olsam, keşke ben de uçabilsem, dünyayı gökyüzünden görebilsem.” dese çevresindeki tavuklar (kartala) aynı şeyleri söylüyormuş. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 13)
  - Şu anda hayatıma bakıyorum ve görüyorum ki zaman zaman hayal kırıklığına uğrasam da (bu hayatta) birçok deneyim kazandım. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 14)
  - Bu grup çok para kazanmadığı için hem işte hem de günlük hayatta benzer giysileri tercih etmeye başlamıştır. Bunun sonucunda klasik ve sade giyim tarzı (insanlarda) yaygınlaşmıştır. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 18)
  - Sadece bir bakmak için (mağazaya) girersiniz ama şeytana uyup birkaç parça eşya alıverirsiniz. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 20)
  - Güvenli dostlarınızdan bu konuda fikir alın ve (fikir aldıktan sonra) gerekli değişiklikleri yapmaya hemen başlayın. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 22)
  - Dünya hızla değişiyor. Buna paralel olarak (dünyada) bilgi çok hızlı bir şekilde çoğalıyor ve mevcut bilgi de aynı hızla zaman aşımına uğruyor. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 24)
  - Çok çalışkanmışsınız, diyorum, (bana) gülümsüyor. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 27)
  - Ama yine de (Colombia Üniversitesine) gittim. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 27)
  - Yoğun bir dil programına (Columbia Üniversitesinde) katıldım. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 27)
  - Sonunda bunları mutlaka kullanırım, diye düşünüp (şehirden) yün, saçma sapan ipler, boncuklar aldım ve eve geldim. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 29)
  - (Elinde) ya dantel olurdu ya oya ya bize ördüğü pratiklerden olurdu. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 29)

Grafik 2.13.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Öge Eksiltisi Dağılımı

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit B1 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde başvurulan öge eksiltisi verilerine bakıldığında ilk sırada özne eksiltisi (%75), ikinci yüklem (%11), sonra tümleç (%9) ve nesne (%1) eksiltisine başvurulmuştur. Önceki düzeylerde olduğu gibi özne eksiltisi bu seviyede de ekseriyetle faydalanılan eksilti unsuru olarak tespit edilmiştir. Genel dağılımda tümleç eksiltisi ve nesne eksiltisinden yazarın faydalanma oranı bir önceki seviyeye göre daha az olmuştur. Üretici, metinlerde kelime şişkinliğinin önüne geçmek maksadıyla özellikle özne ve yüklem eksiltisine B1 seviyesindeki metinlerde başvurmuştur. Metinlerde yüzey yapıda yer verilmeyen ögelerin okuma sürecinde tamamlanması beklenmiştir. Bu şekilde gereksiz kelime tekrarının önüne geçmeyi hedeflemiştir. Bu bağlamda yazarın kullandığı eksilti aracı metinlerde “artıcı” işlevini görmüştür.

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Yüklem Eksiltisi Bulguları

- *(Gemi) Onu nerelerden getiren ve nerelere götüreceği olan bilinmeyen yoluna (devam ediyordu.) (Metin 4)*
- *Vallahi ben düşündüm bir an, çok doğru (söylüyor.) (Metin 8)*
- *Bir de MTV Avrupa Müzik Ödülleri gecesinde, sahneye siyah deri kilti, siyah çorapları ve botları ile çıkan aksiyon sinemasının yeni yüzü Vin Diesel... (var) (Metin 15)*
- *Bu kiltler de bel altına sarılarak kullanılıyor. Pililer ise kiltin arkasında... (bulunuyor) (Metin 15)*
- *Manşetlerin de dantelli olması (önemlidir.) (Metin 15)*
- *Ya da dünyayı köşe bucağın şansına... (sahip olabilirsiniz) (Metin 16)*

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Özne Eksiltisi Bulguları

- *(Siz) Eğer bilgisayar ya da benzeri cihazları kullanmıyorsanız e-kitaptan mahrum kalıyorsunuz. (Metin 1)*
- *Bak olayı sana (ben) baştan anlatayım. (Metin 3)*
- *Onu sevimli bulanlar, “ Sanki (Fatoş) büyümiş de küçülmüş.” diyorlar. (Metin 3)*
- *Babamın söylediğine göre (onlar) önemli kişilermiş. (Metin 3)*
- *Zeynep, (ben) sözde mektubumu kısa kesmek istiyordum ama (mektup) yine uzadı. (Metin 3)*
- *(Çocuk) O anda tüm dünyayı unuttu. (Metin 4)*
- *(Gemi) Onu nerelerden getiren ve nerelere götüreceği olan bilinmeyen yoluna (devam ediyordu.) (Metin 4)*

- *(Sen) gazetede ki haberler gördün mü? (Metin 5)*
- *(Haiku) Japon şiiri, herhalde değil mi? (Metin 5)*
- *Peki, (Yelda Karataş) hangi şiirle kazanmış bu ödülü, (gazete) onu da yazıyor mu? (Metin 5)*
- *(Siz) Nesneyi anlatacaksanız o nesnenin kendisini söylemek zorundasınız. (Metin 5)*
- *(Sen) Elin boş mu gireceksin geceye? (Metin 6)*
- *(Ben) Nehir belki bana bir akıl verir diye düşünmüştüm. (Metin 7)*
- *(O) Ne tatlı tatlı anlatıyor aşkı. Ve bizim hiç aklımıza gelmeyen bir kapıdan bakıyor. (Metin 8)*
- *Konuşanın her hâlimden belli, (o) bazı şeyleri aşmış bir şahıs. (Metin 8)*
- *(Biz) Maddi ya da manevi her şeyi bekliyoruz aslında. (Metin 8)*
- *(Onlar) Ölüp bittikleri o kadın-erkek için o kadar uğraşır, sonra da ham yaparlar. (Metin 8)*
- *(O) Hiç ama hiç durmadı. (Metin 9)*
- *(Annelerimiz) Renkli kıyafetlerini “Genç işi bu!” deyip bir kenara kaldırırlardı. (Metin 9)*
- *(Onlar) “Bu yaşta bunu yapamam.” diye düşünmedikleri için de “hep yapabiliyorlar.” (Metin 9)*
- *Bize o kadar uyum sağlar ki bazen (ben) onun yanlış zamanda dünyaya geldiğini düşünürüm. (Metin 10)*
- *(Ben) Hiç unutmam, bir yaz oturduğumuz şehre iki saat uzaklıktaki yazlığımızda akşam yemeğini yerken kapı çalmıştı. (Metin 10)*
- *(Siz) Bilim adamlarına aşkı sormayın. (Metin 12)*
- *(Onlar) Binlerce yıl insanoğlunun dünyasının renklendiren, hayatının akışını değiştiren o duyguyu size basit bir formülle anlatmaya çalışırlar. (Metin 12)*
- *(Genç kız) Günün 24 saatini bu genç adamı kendine bağlamanın yolları arayarak geçirir. (Metin 12)*
- *(O) Sonra daha iyi duyabileceği bir yere koydu. (Metin 13)*
- *(O) Telefonun açık olup olmadığını bir kez daha kontrol etti. (Metin 13)*
- *(Tapas) Küçük tabaklar içinde sunulan bir çeşit meze anlamına gelir. (Metin 14)*
- *Son olarak (biz) her kültürde yemek için zaman bulamadığımızda kısa sürede hazırlanan verilen sandviç hikâyesine değinelim. (Metin 14)*
- *(Biz) Çok paranın mutluluk için şart olduğunu düşünmek yerine onun mutluluğu sadece artırabileceğini fark edelim. (Metin 16)*
- *(Ultra lüks tutkunları) Üye oldukları özel bir kulüpte henüz prömiyeri bile yapılmayan bir filmi seyretmek, sadece kulüp üyelerinin girebildiği, lüks markaların bulunduğu bir alışveriş merkezinde alışveriş yapmak ya da istedikleri an istedikleri yerde olmak isterler. (Metin 17)*
- *(Siz) Saçlarınızın dökülmesinden korkmayın. (Metin 18)*
- *(Siz) Kendinize uygun bir eş seçip evlenin ve çocuk sahibi olun. (Metin 18)*
- *(Onlar) Bu uğurda çuvalla para harcasalar da hâlâ bir şekilde haftanın, ayın ya da yılın rüküşü seçilmekten kurtulamazlar! (Metin 18)*
- *(Ben) Türkçe öğrenmek için çalıştım. (Metin 20)*
- *(Türkçe) Yeni yeni dünyalar açıyordu önümde. (Metin 20)*
- *(Biz) Sözsüz olarak verdiğimiz sayısız mesajı bireysel özelliklerimiz nedeniyle de veriyoruz.*

(Metin 21)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Nesne Eksiltisi Bulguları

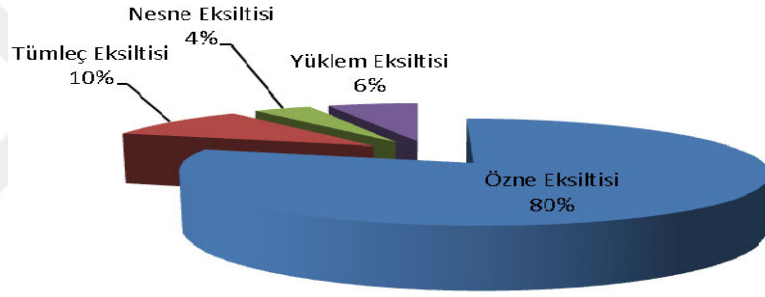
- Çok komik bir adam... Ne anlatsa (bizi) kahkahalarla güldürüyor. (Metin 3)
- Soruyor: “Niye balık yiyorsun?
Cevap: Çünkü (balığı) seviyorum. (Metin 8)
- Sana lezzetli geldiği için (balığı) sudan çıkarıp öldürüyorsun. (Metin 8)
- Ölüp bittikleri o kadın-erkek için o kadar uğraşır, sonra da (onu) ham yaparlar. (Metin 8)
- “Bu yaşta bunu yapamam.” diye düşünmedikleri için de (her şeyi) “hep yapabiliyorlar.” (Metin 9)
- Sonra (telefonu) daha iyi duyabileceği bir yere koydu. (Metin 13)
- Araştırmacılar beden hareketlerini, yüz ifadeleri ve jetleri bir sisteme oturtmak için (iletişimi) birkaç grupta toplamışlar. (Metin 21)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Tümleç Eksiltisi Bulguları

- Kitap içinde bir bölümü ararken dakikalarca sayfaları karıştırıyoruz ama artık tek bir sözcüğü bile (elektronik ortamda) birkaç saniye içinde bulabileceğiz. (Dolaylı tümleç, Metin 1)
- Sabaha kadar (orada) (onunla) kalırdın. (Dolaylı tümleç ve zarf tümleci eksiltisi, Metin 2)
- (Anlatılanlara) en çok gülen de Fatoş. (Dolaylı tümleç, Metin 3)
- Konuğumuz bu olayı (bize) öyle güzel anlatıyordu ki hepimiz gülmekten kırılıyorduk. (Dolaylı tümleç, Metin 3)
- Gemi (göle) yaklaştı. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 4)
- Çocuk gömleğinin eteği ile dürbünün camlarını sildi, büyüteçleri daha iyi ayarladı. (Şimdi) geminin silueti daha da belirginleşti. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 4)
- (Gazetede ki haberlerde) “Japonya'nın en önemli Haiku ödülünü Yelda Karataş adında bir Türk aldı.” yazıyor. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 5)
- Yeliz olanlar sadece Nehir'den dinlediği için sinirlenmek de haklı gibi görünebilir ama ben de (ona) çok sinirliyim. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 7)
- Gelirsen (seninle) görüşürüz. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 3)
- Nesneyi anlatacaksanız o nesnenin kendisini söylemek zorundasınız. (Haiku'da) Normal şiir gibi metafor ve simgeler kullanamıyorsunuz. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 5)
- Ne tatlı tatlı anlatıyor aşkı. Ve (havata) bizim hiç aklımıza gelmeyen bir kapıdan bakıyor. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 8)
- Biz gözlerimizde sabah mahmurluğu ile güne başlamaya çalışırken o çoktan kahvaltı masasını hazırlamış, elinde gazetesi (masada) bizi bekliyor olur. (Dolaylı tümleç, Metin 10)
- (Telefonda) mesaj yoktu. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 13)
- Şarabı servis yaparken tozdan, çöpten sinekten korumak için kadehin üzerini bir tabakla kapatırlar, tabağın içi boş kalmasın diye de (tabağın içine) şarapla birlikte iyi gider diye bir

yiyecek koyarlarmış. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 14)

- Kiltler'in üzerine günümüzde gömlek ve ceket giyiliyor. (Gömleğin üzerine) kravat ve papyon takılıyor. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 15)
- Kendinize uygun bir eş seçip (onunla) evlenin ve çocuk sahibi olun. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 18)
- Hayatını iyi bir şekilde geçirmek, sağlık problemi olduğunda istediği hastanede tedavi olabilmek, çocuklarla iyi bir gelecek hazırlamak gibi amaçlar için (herkese) para gereklidir. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 17)
- Golf zengin sporudur ve (size) (oyun sırasında) sosyalleşme imkânı sağlar. (Dolaylı tümleç ve zarf tümleci eksiltisi, Metin 18)
- (Türkiye'de) Türkçe öğrenmek için çalıştım. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 20)
- Çoğu dil yazıldığı gibi okunmaz. Yazı sistemleri konuşulmaya göre daha yavaş değiştiği için zamanla yazma ile konuşma (çoğu dilde) birbirinden farklılaşır. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 22)

Grafik 2.14.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Öge Eksiltisi Dağılımı

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit B2 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde başvuru edilen öge eksiltisi verilerine bakıldığında %80 özne eksiltisi, %10 cümle eksiltisi, %6 yüklem eksiltisi ve %4 nesne eksiltisi şeklinde bir dağılım olduğu görülmektedir. Diğer seviyelerde olduğu gibi özne eksiltisi yine en fazla başvuru edilen eksiltme ögesi olarak dikkat çekmektedir. Metin yazarı özneyi okura sürekli yüzey yapıda göstermeyi tercih etmemiş, bu bağlamda okurun sıkılmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır. B2 seviyesindeki metinlerde kullanılan kelime sayısı artmış fakat diyalog türündeki metin sayısının azalması ile oransal olarak diğer seviyelerle benzer bir sonuç ortaya çıkmıştır. Bu seviyede de üretici eksilti yollarından faydalanmayı tercih etmiş ve metinlerin bağdaşıklığına olumlu katkıda bulunmuştur.

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Yüklem Eksiltisi Bulguları

- Roma'ya gelen her turistin ilk görmek istediği yer...(Trevi'dir.) (Metin 9)
- Issız adaya düşen uçak, yerde yaralıları, telaşla sağa sola koşturan bir adam... (vardı.) (Metin 13)
- Çünkü yüksek reytingler sonucu gelen reklamlar, yarışma sırasında kullanılan ürünlerin reklamları, yarışmadan sonra piyasaya sürülen ürünler var ve elbette bu para akışını devam ettirebilecek yeni yeni inanılmaz “reality şovlar”... (olacaktır.) (Metin 15)
- Hani, överiz karşımızdakini “çok zekisin” falan diye ama mesela zeki olduğu için ekstradan sevilen, ekstradan para verilen, çoluğumuz çocuğumuz zeki olsun diye evlenen, bu yüzden tercih edilen (var mıdır?) (Metin 17)
- Her konuda...(yüksektir.) (Metin 17)
- Herkesin kapasitesini bilir artık onlar. Bir çırpıda (anlarlar.) (Metin 17)
- Mesela, astronotların şişmiş yüzleri ve göz halkaları...(madalyonun arka yüzüdür.) (Metin 21)
- Ya ilk bakışta aşk (nedir?) (Metin 20)
- (Biz) Eşlerimiz o anda bu korkuları yaşadıkları için mi (korkuyoruz?) (Metin 20)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Özne Eksiltisi Bulguları

- (Cousins) On dakikaya kadar varan kahkahaların en azından iki saat boyunca rahat ve ağrısız bir uyku getirdiğini fark edince tamamen iyileşene kadar bu uygulamaya devam etmeye karar vermiş. (Metin 1)
- (Q) Yakalandığı hastalık yüzünden büyük acılar çekmiş, doktorların hastalıktan kurtulma olasılığını beş yüzde bir gördüğü ama mizahın gücü ile hayata dönmeyi başarmış biri. (Metin 1)
- (Ben) Fransızca'yı konuşurken anlamama rağmen ne yazabiliyor ne de okuyabiliyorum. (Metin 2)
- (Q) Hiçbir filminde değişmeyen ifadesiz yüzü ile “Büyük taştan surat” lakabını kazanmıştı. (Metin 3)
- Yarattığı gözlüklü karakter becerikli, tuttuğunu koparan, azimli bir gençtir ve (bu karakter) Lloyd'u alanında başarılı, özgün bir isim hâline getirmiştir. (Metin 3)
- Müziğin armonik yapısı matematikseldir çünkü (müzik) belirli kurallara bağlı olarak biçimlendirilmektedir. (Metin 5)
- (İnsanoğlu) Belki bu büyüğü daha etkin kılmak için yakalayacağı hayvanın sesine benzer sesler çıkartıyordu. (Metin 6)
- (Caz) Zulümleri, acıları, üzüntüleri anlatmaya 19. yüzyılda başlamıştır. (Metin 7)
- (Onlar) İnsanlarla beraber olmaktan hoşlanıyorlar mı? (Metin 12)
- Diziyile ilgili anlatılanlar bana bir şey ifade etmiyordu ama (ben) insanların bu diziye neden böyle bağlandıkları da merak etmiyor değilim. (Metin 13)
- Yani (onlar) hafıza konusunda erkeklerden daha geri kalıyorlar. (Metin 16)
- (Sen) itemezsin, kakamazsın, laf edemezsin. (Metin 17)
- (Q)Kendi dertlendi yetmez etrafındakilerin hayatını da biri ıstraba dönüştürür. (Metin 17)

- *(Zeki insan)* Bir baş belasıdır. (Metin 17)
- *(Q)* Özellikle ebeveynlikle ilgisi bulunan beyin hücrelerinin büyüdüğünü ve diğer hücrelerle artan bir etkileşime girdiğini ortaya çıkardı. (Metin 19)
- *(Onlar)* (Herkesin kapasitesini) Şıp diye anlarlar. (Metin 17)
- *(Biz)* Eşlerimiz o anda bu korkuları yaşadıkları için mi? (Metin 20)
- *(Q)* Ancak formül tamamlandığında da bu noktanın insan haklarının son zaferi olacağını savunuyor. (Metin 20)
- *(Siz)* Bir de dünyadan ayrılıp uzaya uçunca neler yaşadığını düşünebiliyor musunuz? (Metin 21)
- *(Erkekler ve kadınlar)* Gördükleri manzaranın hem güzelliğinden etkilendiler hem de bu yıldızların ne olduğunu, yaşamlarını etkileyip etkilemediğini merak ettiler. (Metin 22)

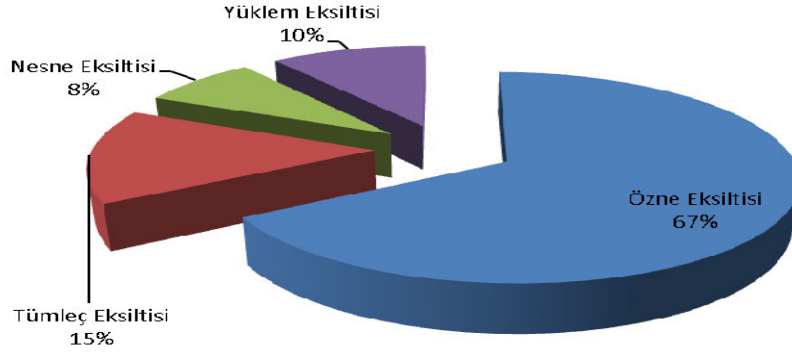
❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Nesne Eksiltisi Bulguları

- “Şundan istiyorum.” dedim, *(beni)* anlamadı bakkal. (Metin 2)
- “Sen bana bir ayran ver en iyisi.” deyip *(sözünü)* kestirip attım. (Metin 2)
- “Daha az televizyon seyretmek istiyorum ama *(bunu)* başaramıyorum.” (Metin 12)
- *(Diziyi)* “Biraz daha seyredebim bari.” (Metin 13)
- *(Herkesin kapasitesini)* şıp diye anlarlar. (Metin 17)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Tümleç Eksiltisi Bulguları

- Yapılan araştırmalar anaokulundaki çocukların günde 300 kez güldüğünü, bu sayının yetişkinlerde 17'ye indiğini söylüyor. Peki, neden acaba *(gülme sayısında)* çocuklar bize böyle bir fark attılar? (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 1)
- Aslında *(Fransızcada)* gene de boş sayılmam. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 2)
- Böylesine görkemli bir çeşmenin şehrin çok daha geniş bir meydanında yer almasını beklerken dar sokakların ucundaki bir minik meydana karşımıza çıkivermesi *(bizde)* doğrusu biraz şaşkınlık yaratıyor. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 9)
- *(Kişiyi)* bu durum daha iyi bir hesaplama kapasitesi sağlıyor. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 19)
- Stephan Hawking'in geliştirdiği evren teorisi, *(evrene)* hesaplamalara dayalı yepyeni bir açıklama getiriyor. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 20)
- İtemezsin, kakamazsın, *(zekiye)* laf edemezsin. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 17)
- *(Aptallara)* bu yüzden ilk yardım yine ondan gelecektir. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 17)
- *(Aptala)* ne diyeceksin? (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 17)
- *(Zeki insanlara)* Sürpriz yoktur. (Dolaylı tümleç eksiltisi, Metin 17)
- Sheldrake, insanlardan deneyi aramalarını istedi ve *(araştırma bittiğinde)* şu şaşırtıcı sonuca ulaştı. (Zarf tümleci eksiltisi, Metin 19)

Grafik 2.15.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Öge Eksiltisi Dağılımı

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit C1 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde başvurulan öge eksiltisi verilerine bakıldığında özne eksiltisi %67, tümleş eksiltisi %15, yüklem eksiltisi %10, nesne eksiltisi ise %8 oranında dağılım göstermiştir. Metinlerde üreticinin bağdaşıklığa katkı sağlamak amacıyla yine en sık özne eksiltisine başvurduğu görülmektedir. Bunun yanında C1 seviyesinde yer alan metinler içinde bilgilendirici şekilde yazılan, temel amacın öğreticilik olduğu, nesnel yargıların hâkim olduğu birkaç metinde özne eksiltisinden yazarın çok sık yararlanmadığı tespit edilmiştir. Diyalog türündeki metin sayısının da düşmesi başvurulan eksilti dağılımını etkilemektedir. Tüm bunların yanında yazar genel olarak metinlerde eksilteli yapılara yer vermiş ve bağdaşıklığa katkı sunmuştur.

2.5.3.1.1.2.2. Ek Eksiltisi

Bir metin oluşturulurken anlam kaybına sebep olmayacak şekilde bazı ekler yazar tarafından atılır. Bu sayede metinlerin etkililiği artar ve metnin yoğunluğuna olumlu katkı sağlanır. Dilidüzgün'ün (2017: 57) ifadesiyle eksilti aracının etkili bir biçimde kullanılmaması okur için enerji ve zaman kaybına yol açar. Yazar, yüzey yapıda bilinçli şekilde bıraktığı *ek* boşluğunu okurun zihninde tamamlamasını bekler.

Metin yazarının metin üzerinde çalışırken bazı eklere yönelik eksiltme ihtiyacı duyduğu yapılan inceleme sonucunda görülmüştür. Yazarın derin yapıda kalmasını

tercih ettiği sıfır biçimbirimlerden⁵ “-Ø” sıklıkla yararlandığı tespit edilmiştir. Eksiltelen bu birimler şu şekilde örneklendirilmiştir:

❖ **A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ek Eksiltisi Bulguları**

- *İstanbul’da hayat erken başlıyor. Bu sabah İstanbul yine çok kalabalık(tır), yine çok hareketli(dir). (Metin 1)*
- *Evden işe, işten eve gidiyoruz. Ama daha eğlenceli yaşamak mümkün (dür). Bütün gün çalışıyorum ama mutsuz bir insan değilim(dir). Çünkü (benim) bir hobim var(dır). (Metin 3)*
- *Ağabeyimin solunda küçük kız kardeşim Zeynep var (dır). (Metin 5)*
- *Benim en yakın arkadaşım Emre(dir). O benim liseden arkadaşım(dır). (Metin 6)*
- *Onun kız arkadaşı Ekin de üniversite öğrencisi(dir). (Metin 6)*
- *Köyde hayat çok güzel(dir). (Metin 7)*
- *Masal şehir(dir)...1001 gece masallarının şehri(dir). (Metin 8)*
- *Önemli bir ekonomi ve finans merkezi (dir). (Metin 8)*
- *İstanbul’da üç büyük köprü var. Bunlar Boğaz Köprüsü, Fatih Sultan Köprüsü ve Yavuz Sultan Selim Köprüsü(dür). (Metin 10)*
- *Gece pazarları, sokak lokantaları, renkli gösterileri ve neon ışıkları ile ünlü(dür). Özellikle gece hayatı çok renkli ve hareketli(dir). (Metin 10)*
- *Telefon günümüzün en önemli haberleşme aracı(dır). (Metin 12)*
- *Alışverişlerde kredi kartı kullanmak mümkün(dür). (Metin 15)*
- *Çünkü pek çok insana göre internette alışveriş güvenli değil(dir). (Metin 15)*
- *Yani her ülkenin birbirinden farklı yemek kültürleri var(dır). (Metin 16)*
- *Çin kocaman bir ülke(dir), her bölgesi farklı bir coğrafya ve iklim(dir). (Metin 16)*
- *Her yemeğin yanında mutlaka pirinç ve soya sosları oluyor. Soya sosları çok tuzlu(dur). (Metin 16)*
- *Öyle mi, sanıyorum bu kitap arkadaşım için çok uygun(dur). Metin 19*
- *Olay İngiltere’de geçiyor. Hüzünlü bir hikâye(dir). (Metin 19)*
- *Her ilde ve ilçede müdürlüklerimiz var(dır). (Metin 22)*
- *Türkiye’nin öncü dil merkezi TÖMER de kurumlarımızdan biri(dir). Metin 22*

❖ **A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ek Eksiltisi Bulguları**

- *Duygu Hanım bir moda tasarımcısı(dır). (Metin 2)*
- *Kraliçem siz de güzelsiniz ama Pamuk Prenses sizden daha güzel(dir). (Metin 5)*
- *Burak Acar 35 yaşında(dır) ve bekâr(dır). (Metin 12)*
- *Aslında elektrik teknisyeni(dir). (Metin 12)*

---

⁵Yüzey yapıda görünmeyen ancak dil denilen dizgede varlığı kabul edilmiş olan dil birimlerini sıfır birim ya da sıfır biçimbirim terimleri karşılar. Cümle, kelime, kelime grubu gibi eksilteleri ifade etmek için *sıfır birim*; düşmüş olan ya da derin yapıdan anlaşılan ekler için *sıfır biçimbirim* ifadesi kullanılır (Aydın, 2012: 170).

- Benim için otel odaları çok önemli(dir). (Metin 18)
- Güzel bir işim var(dır) yani. (Metin 18)
- Unutmayın, akıllıca seçimler yapıp daha sağlıklı yaşamak sizin elinizde(dir). (Metin 22)
- Yağlı ciltler için de bir çözüm var (dir). (Metin 23)
- Müzik eşliğinde yemek yemek iştahı açar. Bunun nedeni insanların kendilerine güvenlerinin artması ve daha zengin hissetmeleri(dir). (Metin 24)
- Stresin bu olumsuz etkilerinden kurtulmak elimizde(dir). (Metin 25)
- Santıyoruz bu soruya cevabınız “Evet”(dir). (Metin 26)
- Amerikan Pediatri Akademisinin bir araştırmasına göre televizyon 2 yaşından küçük çocuklar için çok zararlı(dir). (Metin 31)
- Bu şekilde bazı pratik önlemlerle çocuğun pratik önlemlerle çocuğun dil gelişimine yardım etmek mümkün(dür). (Metin 31)
- Sosyal medya kuşkusuz hayatımızın her yerinde(dir). (Metin 32)
- Sosyal medyayı kullanarak dünyanın diğer ucundaki biriyle arkadaş olmak çok kolay(dir).

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ek Eksiltisi Bulguları

- Oysa günümüz koşullarında artık eklemek aslanın ağzında(dır). (Metin 1)
- Günün önemli bir bölümünü ofiste geçiriyor(sunuz) eve iş götürüyorsunuz. (Metin 3)
- Kendilerini ve hayatlarını işleriyle anlatıyor(lar) ve kendilerini her zaman çalışmak zorunda hissediyorlar. (Metin 3)
- 2000 yılında Journal of Family Therapy’de yayımlanan bir başka araştırmaya göre işkolikler ile evli kadınların boşanma oranları daha yüksek(tir). (Metin 3)
- Ama yönetmenlik kesinlikle rüya mesleklerden biri(dir). (Metin 5)
- Herkesin rüyalarını süsleyen meslekleri yapıyor(lar) farklı bir dünyada yaşıyorlar.(Metin 5)
- Güzellikleri bir kenara çok çalışmak, sabır(lı) ve özverili olmak oyunculuğun ilk basamakları(dır) sanırım. (Metin 5)
- Doğru soru sormak, doğru cevap almak konuğu zorlamak çok önemli(dir). (Metin 5)
- Fotoğrafçılık dünyanın en bedava mesleği(dir). (Metin 5)
- Formda ve sağlıklı bir insanın iyi bir dış görünüşü vardır. Kasları kuvvetli(dir), vücudu esnek(dir) kalp ve damar sistemine dayanıklıdır. (Metin 6)
- Pele emekli olduktan sonra 1994’te Brezilya’nın spor bakanı olarak görev yaptı ve hâlâ dünyanın gözünde futbolun kralı(dır). (Metin 8)
- Onlar tribünlerin kadın fanatikleri(dir). (Metin 10)
- Takımlarına o kadar bağlılar ki hiçbir maçını kaçırmıyor(lar), bütün tezahüratlara eşlik ediyorlar. (Metin 10)
- Boyama sanatının en ilginç örneği Kütahya şehrinde(dir). (Metin 11)
- Bir kartal görünce çiftlikteki öteki tavukları unutup(muş), gökteki kartalları büyük bir hayranlıkla izliyormuş. (Metin 13)
- Elindeki flütü ve yanındaki melekleriyle beraber(miş). (Metin 16)

- Her şeyin çıkış noktası hayal(dir), bitişinde ise başarı var(dır). (Metin 17)
- Çoğu araştırmaya göre, modanın kökeni insanlığın ortaya çıkışına dayanıyor ve o zamanlardan beri moda toplumların ayrılmaz bir parçası(dır). Metin 18)
- Her toplumun kendine özgü geleneksel giysileri var(dır). (Metin 19)
- Önümüzdeki kış moda olacak kıyafetleri önceden almak mantıklı mı(dır)? (Metin 20)
- Pek çok kişinin üzerindeki kemerden ayakkabıya, çantadan tokaya kadar her şey bir başka markanın ürünü(dür). (Metin 21)
- Modern misiniz, yoksa gelenekçi mi(siniz)? (Metin 22)
- Günlük kıyafetleri bile ütülü(dür) ve düzgündür. (Metin 23)
- “Yaşam boyu öğrenme”de öğrencilik hayat boyu devam eden bir süreç(dir). (Metin 24)
- Başarısız olman o kadar da önemli değil(dir). (Metin 25)
- Öğrenmenin yaşı yok(dur). (Metin 26)
- Hayat hikâyesi de onun azminin bir göstergesi(dir). (Metin 26)
- Çiftçi, Kurslardaki öğretmen ve öğrencilerin de neşe kaynağı(dır). (Metin 26)
- Kendisi gibi başarılı olmak isteyen gençler için çok iyi bir örnek(dir). (Metin 27)
- Ev, şu anda atölye gibi(dir). (Metin 29)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ek Eksiltisi Bulguları

- Dolayısıyla bu yersiz bir endişe(dir). (Metin 1)
- Elektronik ortamın sağladığı olanaklar sayesinde konular yazı(nın) yanında, ses, müzik ve görüntü ile desteklenebilir. (Metin 1)
- Kitap(ın) içinde bir bölümü ararken dakikalarca sayfaları karıştırıyoruz ama artık tek bir sözcüğü bile birkaç saniye içinde bulabileceğiniz. (Metin 1)
- Çok komik bir adam(dır)... (Metin 3)
- Normal şüirden biraz farklı(dır). Metin 5
- Haiku bir görme biçimi(dir) sanki. (Metin 5)
- Aylin’i de beni de çok iyi tanıyan Nehir adında ortak bir arkadaşımız var(dır). Metin 7
- Konuşanın her hâlimden belli(dir)... (Metin 8)
- Çünkü kendi büyüme durumundan da açıkça görebiliyorum ki yaşlanmak tamamen insanın beyninde gerçekleşen bir durum(dur). (Metin 9)
- Dedem bunun çok iyi farkında(dır). (Metin 10)
- Kilt İskoçya’nın en bildik, en ilginç simgesi(dir). (Metin 15)
- Oysa kilt aslında erkekler tarafından zamanında rahatlığı kadar sıcak tuttuğu için de giyilen bir kıyafet(tir). (Metin 15)
- Benzer sonuçlar Avrupa’da yapılan araştırmalarda da ortaya çıkmış durumda(dır). (Metin 19)
- Papyon ve kravatın, ceketin kiltin desenlerinde olması makbul(dür). (Metin 15)
- Dünyaya pembe gözlüklerle bakalım, paranın ne önemi var(dır). (Metin 16)
- Duygusal gösterimlerde büyük ölçüde birbirine benzer(dir). Metin 21

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ek Eksiltisi Bulguları

- *Yakalandığı hastalık yüzünden büyük acılar çekmiş, doktorların hastalıktan kurtulma olasılığını beş yüzde bir gördüğü ama mizahın gücü ile hayata dönmeyi başarmış biri. (dir) (Metin 1)*
- *Müşteriler arasında bol miktarda duvarcı, badanaacı, Laz müteahhit ve demirci var. (dir) (Metin 2)*
- *Bütün bu yargılar gösteriyor ki müzik psikolojimizle doğrudan ilgisi olan bir olgu. (dur) (Metin 6)*
- *Bu grubun yazdığı “Mr. Crump” isimli parça ile hem E.H. Crump başkanlığı kazanıyor(du) hem de Handys Band, Memphis Blues’u geniş bir çevreye tanıtıyordu. (Metin 7)*
- *Türk toplumunun yaşadığı evlerin mimarisi dış dünyaya kapalı (dir) fakat o dönem ailesinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek yapılar oluşturacak biçimde tasarlanmıştır. (Metin 8)*
- *“Dünyanın en güzel çeşmesi mi?” tartışmalarına konu olan Trevi, bence tüm tartışmaları çürütecek güzellikte. (dir) (Metin 9)*
- *“Behramkale” olarak da bilinen Assos; zeytin ağaçları, balıkçı tekneleri, taş evleri ve masmavi denizi ile çok özel bir yer. (dir) (Metin 10)*
- *Köy için konulan yapılanma yasakları kıyı için de geçerli. (dir) (Metin 10)*
- *Fazla televizyon seyreden insanların günlük yaşamdaki duygu(larını) ve davranışlarını takip etmek için yapılan bir çalışmada (...) (Metin 11)*
- *Tıpkı balıkların oltanın ucundaki yemle, farelerinse peynirle avlanmaları gibi. (dir) (Metin 11)*
- *“Eee, bu dizinin ilgi çekici tarafı ne?(dir)” (Metin 13)*
- *Dizileri takip etmek için yapacağınız tek şey rahat koltuğunuza oturup kendinizi dizinin akışına bırakmaktan başka bir şey değil. (dir) (Metin 14)*
- *Bu programların son yıllarda Türk ve dünya televizyonlarında bu kadar ilgi görmesinin nedenlerinden biri hiç şüphesiz prodüksiyonlarının dizilere göre oldukça ucuz olması.(dir) (Metin 15)*
- *Tüm bunların yanı sıra kadın ve erkek beyninin farklı olmasının aşağıdaki örnekler diyor farklı sonuçları da var.(dir) (Metin 16)*
- *Ancak hatırlanacak şey insanların yüzüyle kadınlar bu konuda erkeklerden daha iyi.(dir) (Metin 16)*
- *Onun modeli böyle(dir) işte. (Metin 17)*
- *Beyninizi(i), duygularınız(ı) ve iletişiminizi doğru olarak organize ettiğinizde arzuladığınız hedeflere, başarılarla ve sonuçlara ulaşma kabiliyetinizi ifade etmektedir. (Metin 17)*
- *Çocuklarda öğrenme güçlüğü, okul korkusu, dikkat eksikliği gibi konularda gelişimsel NLP uygulamaları söz konusu. (dur) (Metin 18)*
- *Yapmanız gereken tek şey onlara ulaşacak doğru yola çıkmayı istemek.(tir) (Metin 18)*
- *Telepatik önsezi %40 doğru(dur). (Metin 19)*
- *Robert Sheldrake, yaptığı araştırmada kullandığı deneklerden 4 tane akraba(sunun) veya arkadaşının numaralarını aldı. (Metin 19)*
- *Yani görülebilir evrenimizin dışında iç içe geçmiş, görülemeyen daha çok sayıda evren var(dir.)*

(Metin 20)

- *Dünyanın dışına çıkıp (dünyaya) tekrar dönebiliyor olmak takdire değer bir başarı. (dir) (Metin 21)*
- *Çünkü son yıllarda astroloji insan ruhunun zenginliklerinin dile getirilmesinin bir biçimi olarak her zamanki kadar popüler. (dir) (Metin 22)*

2.5.3.1.1.2.3. Cümle Eksiltisi

Metinlerde sıklıkla olmasa da cümle eksiltilerine yer verilebilir. Özellikle diyalog türündeki karşılıklı konuşmaların olduğu metinlerde akıcılığı sağlamak için derin yapıda yer alan anlamların her zaman yüzey yapıya çıkarılmadığı ve bu şekilde bir tasarrufa gidildiği görülür. İncelenen metinlerde az da olsa cümle eksiltisine rastlanmıştır ve bu eksilteler şu şekilde örneklendirilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Cümle Eksiltisi Bulguları

- *Ezgi: Önce güzel bir yemek ve sonra sinema, tamam mı?*
Selen: Tamam(önce güzel bir yemek yeriz, sonra sinemaya gideriz.) (Metin 4)
- *B. Türkiye'nin başkenti Ankara.*
A. Aaa! İstanbul değil mi?
B. Hayır, (Türkiye'nin başkenti İstanbul değil.) ama İstanbul Türkiye'nin en kalabalık şehirlerindedir. (Metin 7)
- *Hülya: Peki, Dört Mevsim, küçük boy olsun. Ama lütfen domates olmasın*
Garson: Tabii ki. (Pizzanın içinde domates olmasın.) (Metin 14)
- *Oğuz: Bol buzlu ve limonlu birer maden suyu içelim mi hayatım?*
Hülya: Evet (Bol buzlu ve limonlu maden suyu içelim.) (Metin 14)
- *Satıcı: Arkadaşınız ne tür kitaplar okuyor?*
Yeşim: Genellikle tarih kitapları okuyor.
Satıcı: Peki, (tarih kitapları okuyorsa) o zaman size tatille ilgili bir kitap önereyim. (Metin 19)
Yeşim: Lütfen hediye paketi yapın.
Satıcı: Tabii...(Hemen hediye paketi yapıyorum.) (Metin 19)

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Cümle Eksiltisi Bulguları

- *Akşamları arkadaşlarımla çıkacağım, babamın arabasıyla gezeceğim. Hayır, hayır! (Babamın arabası ile gezemeyeceğim.) (Metin 4)*
- *-Bu elbisenin 38 bedenini alabilir miyim?*
-Tabii (Bu elbisenin 38 bedenini vereyim.) (Metin 13)
- *-İndirim yapamaz mısınız?*
-Maalesef (indirim yapamıyorum) hanımefendi. (Metin 13)

- Özgün: Yolculuğun hayatınızdaki yeri nedir? Sorusuyla başlamak istiyorum sohbetimize. Seviyor musunuz yolları?
Ece: Evet, (yolları seviyorum.)
- B. Merhaba. Ben İstanbul için yer ayırtmak istiyorum.
Elbette (İstanbul için size yer ayıralım.) (Metin 21)
- Hangi tarihte seyahat etmek istiyorsunuz?
12 Şubat'ta (İstanbul'a seyahat etmek istiyorum.) (Metin 21)
- Bu durumda ben öğleden sonra Haydar Paşa İstasyonu'nda olabileceğim, değil mi?
Evet, (öğleden sonra orada olacaksınız) efendim. (Metin 21)
- Selin: Sen herhalde grip olacaksın. Bence izin alıp eve git.
Cem: Haklısın (Ben izin alıp eve gideyim.) (Metin 27)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Cümle Eksiltisi Bulguları

- Serdar: Az kaldı Cemre. Biraz daha dayanamaz mısın?
Cemre: Hayır (Biraz daha dayanamam.) (Metin 15)
- Sormuşlar, “Bugün ne gördün, anlat bakalım.” diye. Çoban hiç, (Ben bir şey görmedim) demiş.(Metin 16)
- Liseyi birincilikle bitirmiş, çok çalışkanmışsınız? diyorum, gülümsüyor. Yok, (Çok çalışkan değildim)... (Metin 27)
- O zaman yabancı dilim yoktu tabii. Lisede ne öğrendiysem (o kadar yabancı dil biliyordum.) (Metin 27)

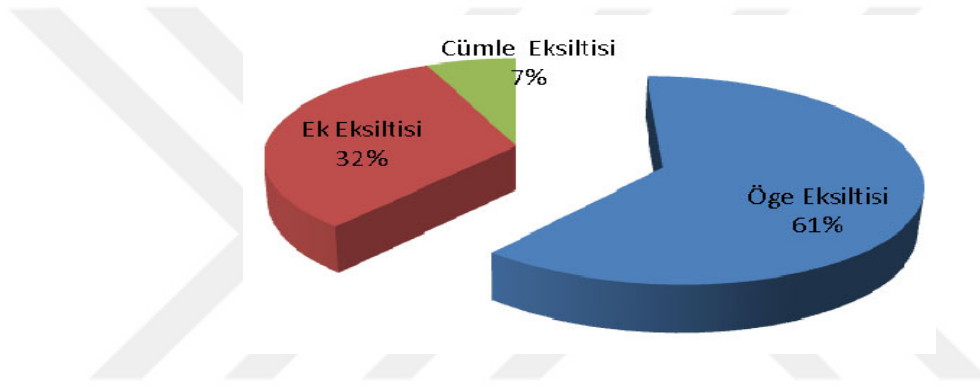
❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Cümle Eksiltisi Bulguları

- Ne de olsa sokak çocuklarından terbiyesiz laflar öğrenebilirler. “Onun için sokağa salıvermem.” diye ekledi. Konuk kadınlardan biri “Çok doğru efendim.(Sokak çocuklarından terbiyesiz laflar öğrenebilirler)” dedi. (Metin 3)
- —Haiku'yu daha önce duymuştum. Japon şiiri, herhalde değil mi?
—Evet. (Haiku Japon şiiridir.) (Metin 5)
- —Peki, hangi şiirle kazanmış bu ödülü, onu da yazıyor mu?
—Evet. (Gazete Yelda Karataş'ın bu ödülü hangi şiirle kazandığını yazıyor.) (Metin 5)
—Normal şiirden biraz farklı.
—Evet. (Haiku normal şiirden biraz farklıdır.) (Metin 5)
- İnsan sevdiğine zarar verir mi, yooo! (İnsan sevdiğine zarar vermez.) (Metin 8)
- Çok paranın mutluluk için şart olduğunu düşünmek yerine onun mutluluğu sadece artırabileceğini fark edelim. Elbette (Paranın mutluluk için şart olduğunu düşünmek yerine onun mutluluğu sadece artırabileceğini fark edelim.) (Metin 16)
- Dimdik bir asker, öğretmenin karşısında büzülmüş duran bir çocuk, bacak bacak üstüne atmış mağrur bir hanumefendi (önemli ipuçları veren belirleyici bir göstergesidir.) (Metin 21)
- Bir dili yazarak kullanmanın konuşarak kullanmaya olan üstünlüğü hiç mi yoktur? Tabii ki

(Yazarak kullanmanın konuşarak kullanmaya olan üstünlüğü vardır.) (Metin 22)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Cümle Eksiltisi Bulguları

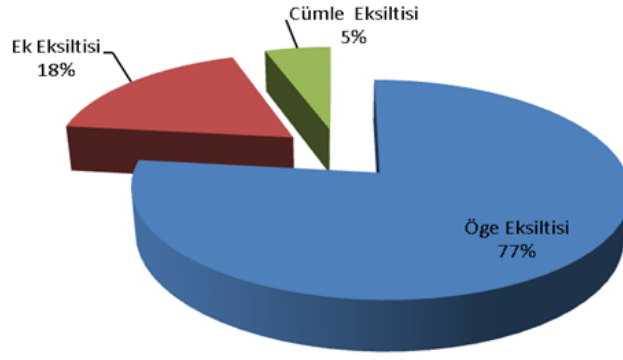
- *Gülmeyi unutacak kadar mı meşgulüz, yoksa hayatı fazla mı ciddiye alıyoruz? Evet...(Hayatı fazla ciddiye alıyoruz.) (Metin 1)*
- *Toplum içine daha az karışıyor, sosyal etkinliklerde bulunmuyor ve aşırı şişmanlığa daha yatkın oluyorlar. Peki, (Toplum içine daha az karışan, sosyal etkinliklerde bulunmayan ve aşırı şişmanlığa daha yatkın olan) insanlar sıkıntıda mı TV'ye yöneliyorlar? (Metin 12)*
- *Her yere çekebilirsin bir vasatı. Ama zekiymi? (Her yere çekebilir misin?) Metin 17*
- *Etrafındakilerin aptallıklarını düzeltmeye mecbur kalır. Neden? (Etrafındakilerin aptallıklarını düzeltmeye mecbur kalır?) (Metin 17)*

Grafik 2.16.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eksilti Oranları

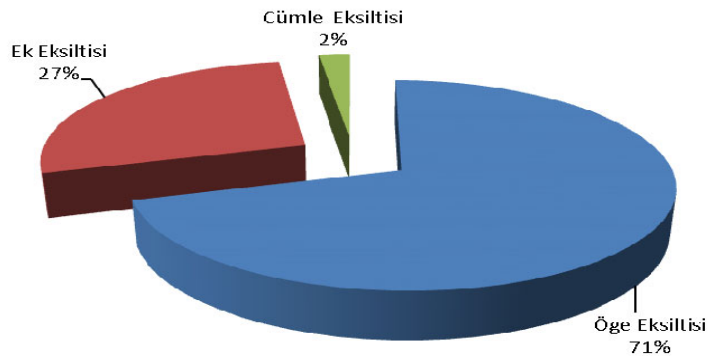
Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit A1 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde başvurulan eksilti verilerine bakıldığında en fazla %61 oranla öge eksiltisi, ikinci %32 oranla ek eksiltisi, son sırada %7 oranla cümle eksiltisi şeklinde bir dağılım görülmektedir. Metin yazarı tekrarlardan kaçınmak amacıyla ve okuyucuyu sıkmamak adına en fazla öge eksiltisi aracını kullanmıştır. En az kullandığı eksilti aracı ise cümle eksiltisi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Ek eksiltisinde çoğu zaman isimlere gelen ek eylemin eksiltilerek yazılmadığı bulgusuna rastlanılmıştır. Bütün olarak bakıldığında diyalog tarzı metinlerde eksiltilerin daha çeşitli olduğu ifade edilebilir.

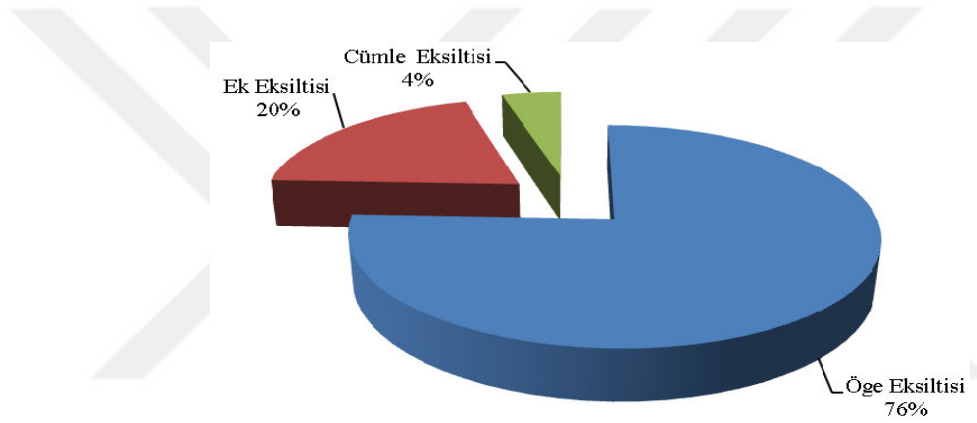
Grafik 2.17.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eksilti Oranları

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit A2 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde görülen eksilti verileri incelendiğinde en çok %77 oranla öge eksiltisi, daha sonra %18 oranla ek eksiltisi ve %5 oranla cümle eksiltisi şeklinde kullanım görülmüştür. Metin üreticisi tekrarlardan kaçınmak amacıyla ve okuyucuyu sıkmamak adına A1 seviyesinde olduğu gibi en fazla öge eksiltisi aracını kullanmıştır. En az kullandığı eksilti aracı ise yine cümle eksiltisi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Özellikle diyalog türünde “evet, hayır, tamam, yok” gibi onay ve ret ifadeleri kullanılmaktadır. Bu ifadelerin devamı metin yazarı tarafından yer yer gizlenmiş ve yüzey yapıda gösterilmemiştir. Diğer eksilti oranlarında artış olurken ek eksiltisinin oranında ise bir önceki seviyeye göre dikkat çeken bir düşüş olduğu görülmektedir. Bunu A2 seviyesinde kullanılan yüklem türü ile ilişkilendirilebilir. A2 seviyesinde bir önceki seviyeye göre daha fazla eylem cümlesi yer almaktadır. Bu sebeple ek fiilin geniş zaman ekine yönelik eksilti sayısı azalmış ve oranlara etki etmiştir. Bütün olarak bakıldığında diyalog tarzı metinlerde eksiltelerin daha çeşitli olduğu ifade edilebilir.

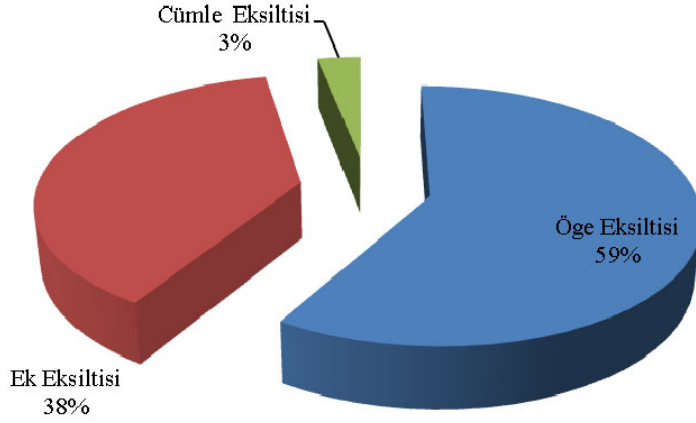
Grafik 2.18.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eksilti Oranları

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit B1 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde başvurulan eksilti verilerine bakıldığında en fazla %71 oranla öge eksiltisi, sonra %27 ek eksiltisi ve son olarak %2 oranla cümle eksiltisine rastlanılmıştır. Bir önceki seviyeye göre ek eksiltisinin oranı artış göstermektedir. Yazar gereksiz kelime tekrarlarının önüne geçmek ve dilde tutumluluğu sağlamak maksadıyla okuma metinlerinde en fazla öge eksiltisi yoluna gitmiştir. Metinlerde eksik bırakılan yerlerin okur tarafından zihinde tamamlanması amaçlanmıştır. Böylece okurun sürekli aynı kelimelere maruz kalmasının önüne geçilmiştir. Bu bağlamda yazarın eksiltiye dayalı bağdaşıklığı etkili bir şekilde kullanmaya çalıştığı ifade edilebilir.

Grafik 2.19.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eksilti Oranları

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit B2 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde görülen eksilti verileri incelendiğinde ilk sırada öge eksiltisi %76, ikinci %20 oranla ek eksiltisi ve son sırada %4 oranla cümle eksiltisine başvurmuştur. Metin üreticisi tekrarlardan kaçınmak amacıyla ve okuyucuyu sıkmamak adına önceki seviyesinde olduğu gibi en fazla öge eksiltisi aracını kullanmıştır. En az kullandığı eksilti aracı ise yine cümle eksiltisi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. B2 seviyesinde yer alan 22 metnin uzunlukları önceki seviyelere göre artış gösterse de genel dağılımda yine öge eksiltisi ön sıradadır.

Grafik 2.20.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eksilti Oranları

Yukarıdaki grafiğe göre Yeni Hitit C1 Seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan okuma metinlerinde görülen eksilti verileri incelendiğinde %59 oranla öge eksiltisi, %38 oranla ek eksiltisi, %3 oranla cümle eksiltisi şeklinde bir dağılım görülmektedir. İncelenen düzeyler arasında öge eksiltisinin genel dağılımdaki oranı en az C1 seviyesinde ortaya çıkmıştır. Bunun ilk nedeni bu seviyedeki okuma metinlerinin uzun cümlelerden oluşmasıdır. Bunun yanında üreticinin, öğreticiliğin ve bilimselliğin ağır bastığı bazı metinlerde eksiltiyi azalttığı görülmüştür. Bunun sebebi olarak bilimsel metinleri kavramanın daha güç olması gösterilebilir. Bu bağlama nesnel yargıların ve öğreticiliğin ağır bastığı metinlerde unsurların yüzey yapıda daha sık yer aldığı görülmektedir. Özellikle öznenin bilgi veren metinlerde sıklıkla yüzey yapıda yer aldığı görülmektedir.

2.5.3.1.1.3. Bağlantı Unsurları (Cohesive Devices)

Metinler, birçok cümlenin bir araya gelerek sözdizimsel ve anlamsal olarak bir bütünlük kurmasıyla oluşmaktadır. Banguoğlu'nun (2004: 390) da belirttiği gibi iki kavramı, aynı görevde iki cümle yapısını, iki paragrafı bağlamaya yarayan kelimeler "bağlam" olarak tanımlanır. Özkan ve Nurlu'nun (2020: 387) belirttiği gibi bağlam, bir kelimenin kullanıldığı cümleye göre farklı anlamlar kazanmasını sağlayan dilsel bütündür. Vardar'ın (2002: 30) ifadesiyle ise bağlam, bir dil unsurunun öncesinde ve sonrasında yer alan dil birimleriyle kurduğu ilişki neticesinde ortaya çıkan bütünlüktür. Üretilen bir metnin kelime ve cümlelerinin mantıksal yönden birbiriyle bağlantılı olması beklenir. Bu bağlantıyı sağlayan farklı türlerde dil birimleri bulunmaktadır.

Metinlerde yer alan her cümlenin kendisinden önce ve sonraki ifadelerle sözdizimsel olarak ilişki kurmasının yanında anlamsal olarak da ilişki kurması beklenir (Hirik, 2020: 231). Bağntı unsurlarının etkili bir metnin oluşturulmasında önemli bir işlevi vardır ve metnin bağdaşıklığını sağlayan unsurlar arasında yer almaktadır. Bu unsurlar metinde yer alan anlamı güçlendirebilir veya değiştirebilir. Bağntıyı sağlayan unsurlar ilk bakışta yüzey yapıda görünse de metne anlamsal yönden etki etmesi sebebiyle derin yapıyı da etkilemektedir. Bu yönüyle metnin tutarlılığına da katkı sağlamaktadır.

Bağntı ifadeleri, metni oluşturan kelime, cümle ve paragraflar arasında sözdizimsel, zamansal ve mantıksal yönden bağ kurarak anlatıma bütünlük kazandırır. Metin üreticisi metni oluştururken yer vereceği cümleleri rastgele seçmez, öncelikle dil bilgisel ve mantıksal uygunluk çerçevesinde kendi süzgecinden geçirir. Bunun sonucunda kelimeleri, cümleleri ve paragrafları anlamsal bütünlük olacak şekilde sıralar. Bağlayıcılar metinde yer alan ve art arda gelen cümlelerin okur tarafından rahat bir şekilde anlamlandırılması noktasında önemli bir rol oynar.

Türkçe öğrenen yabancı bir öğrenci için hazırlanan metin, okura sunulurken birbiriyle ilişki içinde olan kelimeleri ve cümleleri bağntı ifadeleri ile bağlayıp metnin bağdaşıklığına katkıda bulunulur. Böylece bağntı unsurlarının doğru şekilde kullanılmasıyla metinlerdeki durumlar ve olaylar arasındaki ilişki dil öğrenen kişiler tarafından daha net anlaşılır ve bağdaşıklık desteklenir. Dil öğretim sürecinde özellikle bağlaçların dildeki işlevi de dil öğrenen kişilere gönderim örnekleri ışığında sezdirilir.

Halliday ve Hasan'a (1976: 242-243) göre bağntı öğeleri bağdaşıklık kapsamında işlev bakımından "ekleyici, çeldirici, nedenleyici ve zaman bildiren" olmak üzere dört sınıfa ayrılır.

Şekil 2.5. İşlevine Göre Bağntı Unsurları

2.5.3.1.1.3.1.Ekleyici Bağntı Unsurları

Ekleyici bağntı unsurları; metinde birbiriyle aynı işlevde yer alan kelime, kelime grubu ve cümlelerin anlamlı bir biçimde bağlantısını gerçekleştirmek amacıyla kullanılır. Bağntı unsurlarının üretici tarafından kullanılması metnin bütününde bağdaşıklığın sağlanmasına katkı sağlar.

İncelenen metinlerde yer alan *ve*, *veya*, *da*, *ne...ne*, *hem...hem*, *gerek...gerek*, *özellikle*, *örneğin*, *ya da*, *ayrıca*, *yani*, *hatta*, *mesela* gibi bağntı unsurlarının metinlerde ekleyici görevlerde yer aldığı görülmüş ve şu şekilde gösterilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ekleyici Bağntı Bulguları

- 1 Kilo da domates. (Metin 1)
- Daha aktif bir hobi mi istiyorsunuz? Dans, spor, paraşüt, sörf... Mesela bir arkadaşım amatör bir dağcı. (Metin 3)
- Bir başka arkadaşım evde bulmacalar hazırlıyor. Sizin de böyle hobiniz var mı? (Metin 3)
- Ben de kursa saat ikide kursa gidiyorum ve kurs iki saat sürüyor. Sonra ben de boşum. (Metin 4)
- Önce güzel bir yemek ve sonra sinema, tamam mı? (Metin 4)
- Fotoğrafta annem benim sağımda oturuyor. Onun adı Aynur. Bir lisede öğretmen. Babam da bizimle koltukta oturuyor. (Metin 5)
- 6.Emre'nin iki kardeşi var. Gizem ve Sinem. (Metin 6)
- Emre'nin pek çok hobisi var. Bazen doğa yürüyüşlerine katılıyor ve fotoğraf çekiyor. Bazen de arkadaşlarıyla balığa gidiyor. (Metin 6)
- Emre 22 yaşında İstanbul'da yaşıyor. Şimdi üniversitede öğrenci. Onun kız arkadaşı da üniversitede öğrenci. (Metin 6)
- Ben de gelmek istiyorum. (Metin 7)
- Ben Salih Demirkan. Eşim ve ben güzel bir köyde yaşıyoruz. (Metin 8)
- Eşim çok erken uyanıyor. Yumurtaları topluyor, süt sağıyor. Süttten tereyağı ve peynir yapıyor. Bazen komşularımıza da yumurta, süt ve tereyağı veriyoruz. (Metin 8)
- İşten sonra sinemaya, tiyatroya veya kafeye gidiyorum. Bazı hafta sonraları da arkadaşlarımla alışverişe gidiyorum... Bence şehrin avantajları da var. (Metin 8)
- Bazı hafta sonraları da arkadaşlarımla alışverişe gidiyorum.
- Turizmin kalbi... Sokakları tarih, sanat ve aşk kokuyor. (Metin 9)
- Aşıklar dilek tutuyor ve Aşk Çeşmesi'ne para atıyor. Bazı insanlar da şehrin dar sokaklarında, uzun yürüyüşler yapıyor. (Metin 9)
- Masal şehir, 1001 gece masallarının şehri... Bilim, kültür ve ticaret merkezi... Turistler bu şehrin saraylarına, camilerine ve müzelerine bayılıyor. (Metin 9)
- İstanbul'da hayat çok hızlı. Özellikle gece hayatı çok renkli ve hareketli. (Metin 10)
- İstanbul'a her yıl yerli ve yabancı birçok turist geliyor... Pek çok insan geceleri barlara ve gece

- kulüplerine gidiyor ve sabaha kadar eğleniyor. (Metin 10)
- 1667'de Trinity Kolejinde öğretim üyesi oldu ve bu dönemde fizik alanında önemli buluşlar yaptı. (Metin 11)
- Ünlü filozof ve hekim İbni Sina, 980 yılında Buhara'da dünyaya geldi... Tıp, matematik, hukuk, mantık ve felsefeyi küçük yaşlarda öğrendi. (Metin 11)
- Bu icat insanları oldukça etkiledi ve telefon Amerika'da oldukça yaygınlaştı. (Metin 12)
- Telefondan önce Asyalılar kuşlarla, Amerikalılar da dumanla haberleşiyordu. (Metin 12)
- Ahizeli telefonlarda dinleme ve konuşma için iki ayrı sistem bulunuyordu. (Metin 12)
- Şimdiki çocuklar gibi internetimiz, cep telefonumuz yoktu ama yine de çok mutluyduk. Özellikle yaz akşamlarını hatırlıyorum. (Metin 13)
- Oyunlar oynuyorduk, bazen de sinemaya gidiyorduk. (Metin 13)
- Çocuklar televizyonsuz ve bilgisayarsız bir hayat düşünmek istemiyorlar.
- Yemekten sonra sohbet ediyorduk ve bazen birbirimize fıkralar anlatıyorduk. (Metin 13)
- Mantarlı... O halde Dört Mevsim ya da Akdeniz deneyin. (Metin 14)
- Bol buzlu ve limonlu maden suyu içelim mi hayatım? (Metin 14)
- Artık insanlar mahalledeki bakkallardan ya da mağazalardan alışveriş yapmıyor. (Metin 15)
- Türkiye'de insanlar peşin, taksitli ya da kredi kartıyla alışveriş yapıyorlar. (Metin 15)
- Bu yöntemle vitaminler ölmüyor ama zararlı bakteriler ve mikroplar da tam olarak ölmüyor. (Metin 16)
- Kebabın yanında da çeşitli baharatlar, yoğurt ve nohut oluyor. (Metin 16)
- İnsanların yemek alışkanlıkları her kültürde farklı. Yani her ülkenin farklı, özel bir mutfak kültürü var. (Metin 16)
- Bu üç ay içinde biraz Türkçe de öğrendim. (Metin 17)
- Banka ve kredi kartımla ilgili işlemlerimi kendim yapıyorum. (Metin 17)
- Bir kütüphane ya da spor merkezine kendim üye oluyorum. (Metin 17)
- Hüzünlü hikâyeleri sevmiyorum. Bugünlerde kendim de hüzünlüyüm. (Metin 19)
- Kitap bir polis şefinin ve ailesinin hayatını anlatıyor. (Metin 19)
- Tamam, çok iyi. Ben de bunu alayım. (Metin 19)
- İsim doğru da soyadı yanlış. Benim soyadım Yılmaz değil Yıldız. (Metin 20)
- Evet biliyorum. Çünkü ben de orada oturuyorum. (Metin 20)
- Çok ucuz ve güzel televizyonlar var. (Metin 21)
- Tamam, arka sokaktaki mağazaya da bakalım. (Metin 21)
- Ben de izinliyim evde oturuyorum. (Metin 21)
- Genel Müdürlüğümüzün görevi, göç hareketleri ile ilgili politika ve stratejiler geliştirmektir. (Metin 22)
- 1922 yılında Türkiye'de de telgraf hizmeti başladı. (Metin 22)
- Türkiye'nin öncü dil merkezi TÖMER de kurumlarımızdan biri. (Metin 22)
- Ülkeler sadece eğitilmiş insanlar sayesinde büyür ve gelişir. (Metin 22)
- Her ilde ve ilçede müdürlüklerimiz var. (Metin 22)

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ekleyici Bağınıtı Bulguları

- Biz de sizi tekrar tebrik ediyor ve kısa bir reklam arası veriyoruz. (Metin 1)
- Büyük bir ev alacağım ve evleneceğim. (Metin 1)
- Sonbaharda onun için zor bir dönem başlayacak. Çünkü hem bir iş arayacak hem de yüksek lisans yapmak için sınavlara girecek. (Metin 2)
- Perşembe arkadaşlarıyla dekoru ve ses sistemini yerleştirecek. (Metin 2)
- Benim de onun gibi güçlerim olacak ve insanlara yardım edeceğim. (Metin 4)
- Bir yıl sonra üniversiteden diplomamı alacağım ve avukat olacağım. (Metin 4)
- Bir gün prens sarayda bir balo düzenlemiş ve bütün bekâr kızları bu baloya davet etmiş. (Metin 5)
- Bizim iki üvey kardeş de hemen hazırlıklara başlamışlar. (Metin 5)
- Küçük kız babaannesinin evine gitmiş ve kapıyı çalmış. (Metin 5)
- Su içmek için göle eğilmiş ve suyun yüzeyinde ilk kez kendi yüzünü görmüş. (Metin 6)
- Bir an ayağı kaymış, göle düşmüş ve ölmüş. Tam orada çiçekler açmış. Bu çiçekler özellikle Narkissos'un gözlerine çok benziyormuş. (Metin 6)
- Efsaneye göre bugün Van Gölü'ndeki Akdamar adasında çok eskiden bir baba ve kızı yalnız yaşamış. (Metin 7)
- İki genç göz göze gelmişler ve birbirlerine aşık olmuşlar. (Metin 7)
- Tamara durumu anlamış ve o da kendini gölün soğuk sularına bırakmış. (Metin 7)
- İnsanlar en çok pazartesi gününde ve saat 16.00'dan sonra dedikodu yapıyor. (Metin 8)
- Bilim insanları yakın gelecekte farklı bir iletişim sistemi geliştirecek ve hem insanlar birbirleriyle hem de diğer türlerle iletişim kurabilecek. (Metin 9)
- İnsanlar en çok pazartesi gününde ve saat 16.00'dan sonra dedikodu yapıyor. (Metin 9)
- Bu sütunlara insanlar "Peribacaları" demiş ve daha sonra kendilerine peribacalarından evler, kiliseler, yeraltı şehirleri yapmışlar. Bunların duvarlarını da resimlerle süslemişler (Metin 10)
- Bu yarışma Türk edebiyatına yeni yapıt ve yazarlar kazandırmaktadır. (Metin 11)
- SKS Kültür Merkezi... Veya Üniversitemizin Tiyatro Öğrenci Topluluklarına başvurunuz. (Metin 11)
- Artık kadınlar erkeklerin işlerini, erkekler de kadınların işlerini yapabiliyor. (Metin 12)
- Günümüzde kadın şoförler ya da erkek hemşireler, erkek aşçılar görebiliyoruz. Bu durumun en güzel örneği de Burak Acar. (Metin 12)
- Hiçbir iş sadece kadınların ya da sadece erkeklerin değildir. (Metin 12)
- Çocukları çok seviyorum ve dadılık yapmak istiyorum. (Metin 12)
- Bütün çocuklar harçlık alır. Eskiden ben de her hafta annemden harçlık alırdım. (Metin 14)
- Eski plaklardan birini koydum ve onu sevgiyle andım. (Metin 14)
- Ne senin tarafını tutuyorum ne onun. Ben tarafsız davranıyorum. (Metin 15)
- Hem sağ eliyle hem de sol eliyle yazabiliyor. Gerçekten çok yetenekli. (Metin 15)
- Ya bu elbiseyi ya diğer elbiseyi alacağım. (Metin 15)
- Yaşınız on sekizden küçük. Geziye katılabilmemiz için annenizin ya da babanızın izni gerek. (Metin 15)

- *Bizim zamanımızda ne elektrik vardı ne kalorifer. Mum ışığında ders çalışır, sobayla ısınırdık. (Metin 16)*
- *70'ler çocuklar için özgürlük yıllarıydı. Ya sokaklarda ya da bahçelerde oynardık. (Metin 16)*
- *Bazen bir ağaç dalını, bazen bir taşı, bazen de küçük bir yaprağı oyuncak yapardık. (Metin 16)*
- *O zamanlarda ne bilgisayar vardı ne akıllı tahta; karatahta ve tebeşir okulların simgesi ve en büyük eğlence aracıydı. (Metin 16)*
- *Hepimiz teneffüslerde tebeşir savaşı yapar ya da tahtaya “Ali Ayşe'yi seviyor.” gibi okulun magazin haberlerini yazardık. (Metin 16)*
- *Zarfin içine de kuru çiçekler, bir tutam saç ya da fotoğraf koyardık. (Metin 16)*
- *Tatil günlerinin sona ermesiyle birlikte insanlarda kızgınlık, sinirlilik, yorgunluk ve sosyal etkinliklere karşı isteksizlik ortaya çıkar. (Metin 17)*
- *Tatilden eve dönmek için bavullarınızı topluyorsunuz. Bir ya da iki hafta her gün denize girdiniz. (Metin 17)*
- *İşe ya da okula başlamadan bir iki gün önce evinize dönün. (Metin 17)*
- *Benim için otel odaları çok önemli. Hem yurt içinde hem de yurt dışında. Yolculuk etmeyi seviyorum, çünkü kendimi daha özgür hissediyorum. (Metin 18)*
- *Siz burada onları okuyorsunuz ve ben para kazanıyorum. Güzel bir işim var yani. (Metin 18)*
- *Benim hayatımda tatil ve iş diye iki ayrı şey yok. (Metin 18)*
- *İnsanların çoğu “Pahalı bir tatil, iyi bir tatildir.” düşünür ama bu yanlıştır. Çünkü lüks otellerde yemek saatine yetişmeye çalışmak ve animasyonlara katılmak oldukça yorucudur. Güneşin altında bütün gün yatmak da dinlenmeniz için yeterli değildir. (Metin 19)*
- *Gözlerinizi kapatın. Kendinizi denizde yüzen bir otelde hatta dünyanın en güzel şehrinde yolculukta hayal edin. (Metin 20)*
- *Yolculuk sırasında insanları eğlendirmek üzere çeşitli eğlence ve aktivite vardır. Örneğin misafir konuşmacıları dinleyebilir, şarap seminerlerine katılabilirsiniz. Ya da spor yapmak için spor salonlarını ve yüzme havuzlarını tercih edebilirsiniz. Ayrıca alışveriş yapmak için çeşitli dükkânlar, vakit geçirmek için film salonları gibi pek çok alternatif de sizi bekliyor. (Metin 20)*
- *Yani amacınıza ve kişiliğinize göre farklı türde gemi yolculuğunu seçebilirsiniz. (Metin 20)*
- *12 Şubat'ta İstanbul'a sabah 09.00'da ve akşam 19.00'da olmak üzere iki tren var. (Metin 20)*
- *Yolculuk tarihinden bir gün önce biletinizi almanız gerekiyor. Ama telefonda ya da internet üzerinden kredi kartınızla da biletinizi alabilirsiniz. (Metin 21)*
- *Sağlıklı yaşam için ne mucize ilaçlara ne de sihirli formüllere ihtiyacımız vardır. (Metin 22)*
- *Egzersiz yapmak ve pozitif düşünmenin yanında doğru beslenmek de sağlıklı yaşamak için önemlidir... Örneğin meyveleri kabuğunu soymadan, sebzeleri fazla pişirmeden yiyin. (Metin 22)*
- *Şimdi de yüzünüzdeki küçük lekeler için bir maske hazırlayalım. (Metin 23)*
- *Müzik eşliğinde yemek yemek iştahı açar. Bunun nedeni insanların kendilerine güvenlerinin artması ve daha zengin hissetmeleri. (Metin 24)*
- *Düzenli spor yaparak, uykunuza dikkat ederek, insanlarla iyi ilişkiler kurarak ve en önemlisi kendinize değer vererek de kaliteli bir yaşama sahip olabilirsiniz. (Metin 26)*

- Sesin de kısılmış. Hiç itiraz etme doktora telefon edip senin için randevu alacağım. (Metin 27)
- Çok üşüyorum. Midem bulanıyor ve öksürüyorum. (Metin 28)
- Zenginler ve ünlüler de akıllı telefonlara “Hayır” diyor. Örneğin 32 yaşındaki Danny Groner Silikon Vadisi’ndeki milyarlık bir şirkette müdür olarak çalışıyor. (Metin 30)
- Teknoloji etiği uzmanı David Polgar da “Hem teknoloji hastası kişilerin kapaklı telefon kullanması hem de bilinçli olarak akıllı telefon sahibi olmamak bir güç ve özgürlük ifadesidir.” diyor. (Metin 30)
- Çalışanlar bazen birbirleri veya müdürleri ile iletişimi koparabilir. (Metin 30)
- 2 ile 5 yaşındaki çocuklara günde en fazla bir saat televizyon izni vermek gerekiyor. Çünkü televizyon bu dönemde de çocuklardaki dil ve konuşma gelişimini yavaşlatıyor. (Metin 31)
- Bu şekilde bazı pratik önlemlerle çocuğun dil gelişimine yardım etmek mümkün. Örneğin anne babalar çocukla televizyonda çizgi film izlerken “Bak bu kedi bizim bahçedekine benziyor.” ya da “Çocuğa bak ağaçtan elma topluyor, sen de geçen hafta piknikte ablan ile topladın, hatırlıyor musun? (Metin 31)
- Sosyal ağlar çocukların birbirleriyle ilişki kurmalarına ve sosyalleşmelerine yardımcı olabilir. Çünkü onlar sosyal medyayı video, fotoğraf göndermek, doğum günlerini kutlamak için de kullanıyorlar. (Metin 32)
- Sosyal medyayı kullanarak dünyanın diğer ucundaki biriyle tanışmak, görüşmek, arkadaş olmak çok kolay. Ayrıca ünlü bir sanatçıya ya da önemli yöneticilere doğrudan ulaşmak mümkün. (Metin 32)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ekleyici Bağın Bulguları

- Teknolojik yeniliklerle birlikte vasıfsız elemanlar iş bulamıyor. Ayrıca ekonomik krizler nedeniyle de işletmeler daha az eleman alıyor. (Metin 1)
- Mantiğim melek olmuş, yüreğim şeytan. Mesela bu sabah...(Metin 2)
- “Ücretsiz izin verin o zaman?” dedim. “Olur mu canım!” diye dalga geçtiler. Ben de madem öyle işte böyle dedim ve minik saksıda ofisimizdeki camı kimseye çaktırmadan köşesinden kardım. (Metin 2)
- İşiniz, ailenizle ya da arkadaşlarınızla ilişkilerinizi olumsuz mu etkiliyor? (Metin 3)
- Kendilerini ve hayatlarını işleriyle anlatıyor ve kendilerini her zaman çalışmak zorunda hissediyorlar. (Metin 3)
- İşkolik sözcüğü en çok Amerika’da kullanılıyor hatta Amerikalılar işkolizmi önemli önemli bir hastalık olarak kabul ediyorlar. (Metin 3)
- İşkolik biri iyileşmek için öncelikle kendisine zaman tanımalıdır. Ama asıl tedavi kişinin bu hastalığı yani bu durumu kabul etmesiyle başlıyor. (Metin 3)
- Bilgiyi paylaşmalı, görüşlerinizi tartışmalı ve ortak karar almalısınız. Çok kişiden fikir alın ama son kararı siz verin. Akıl ile kalbinizin arasında denge kurmanız gerek. Yalnız rakamlar veya yalnız hisler insanı hedefe götürmez. Ne detaya boğulup kalın ne sadece yüzeysel açıdan bakın... (Metin 4)

- *Bize bir masal verilir ve biz o masalın kahramanı oluveririz. (Metin 5)*
- *Birçok genç erkek hızlı otomobil kullanmak ister. Belki kahraman olma isteği de vardır içimde. (Metin 5)*
- *İyi bir kariyer, çok para kazanmak, lüks bir arabaya ve büyük eve sahip olmak... Ancak hepimizin tek bir ortak beklentisi var sanırım. Mutlu olmak ama ondan da önce sağlıklı olmak. (Metin 6)*
- *Tarihi belgelere göre ilk sporlar binicilik ve güneştir. Sümer ve Mısırlular MÖ 3000 yıllarında okçuluk ve güreş ile ilgilenmişlerdir. (Metin 7)*
- *İngiliz ve Fransız soyluları betondan dört duvar içinde ve üstü bir file ile kapalı sahalarda kort veya kraliyet tenisi adında bir spor yapmaya başlamışlardır. (Metin 7)*
- *Maria Sharapova 1.88'lik boyu, güzelliği ve yılda 20 milyon dolara yakın geliriyle bugün dünyanın en dikkat çekici kadın sporlarından ve tenis yıldızlarından biri. (Metin 8)*
- *Maç çıkışında bazı seyirciler arasında itişmeler hatta birkaç karşı taraflar arasında yumruklaşma var oldu. (Metin 9)*
- *Ben de bu heyecanı yaşamak için arkadaşlarımla buluşup stadyuma gittim. (Metin 9)*
- *Hatice Aydın ev hanımı ve Beşiktaş'ın fanatik taraftarlarından biri. Sadece kendisi değil, eşi ve 10 aylık kızı da fanatik Beşiktaş taraftarı. (Metin 10)*
- *Kızım daha 2 aylıkken onu maçlara götürmeye başladım. Deplasmanlara bile gittik. (Metin 10)*
- *Bir fanatik aile mezarlığını sarı lacivertli boyayarak hem kendisinin hem de ailesinin Fenerbahçe tutkusunu göstermek istemiş. (Metin 11)*
- *Psikiyatrist Ender Karaca ise fanatik kişilerin çoğunda iletişim kuramama, kendini ifade edememe ya da adaptasyon sorunları oluyor. (Metin 11)*
- *Farkında olalım ya da olmayalım, hayaller hayatımızın sonuna kadar bizimledir. Büyük ya da küçük gerçekleşmesi mümkün ya da imkânsız hayallerimiz yaşamımızın bir parçası olmaya devam edecektir. (Metin 12)*
- *Zor zamanlarımızda mutluluk hayalleri kurmak veya geçmişteki mutluluklarımızı anımsamak, bizi sıkıntılarımızdan uzaklaştırabilir. (Metin 12)*
- *Kartal yavrusu çevresindeki yüzlerce tavuğun arasında kendini de tavuk sanmış ve bir tavuk gibi büyümeye başlamış. (Metin 13)*
- *Her zaman kararımı kendim aldım ve sonuçlarına razı oldum. (Metin 14)*
- *Düşünüyorum da Ayşen'e de haber verebilirdik. (Metin 15)*
- *Aslında ben genelde küçük şeylerden bile mutlu olurum. (Metin 15)*
- *Masmavi gözleri vardı. Saçlarının yarısı göl sularının içindeydi, diye devam edermiş. Hem köylüler hem de çoban hayatından oldukça memnunmuş. (Metin 16)*
- *Bu ikisinin arasında ise sistem, karar, güven, cesaret, motivasyon ve azmi mutlaka yaşamamız lazım. (Metin 17)*
- *Bu grup çok para kazanmadığı için hem işte hem günlük hayatta benzer giysileri tercih etmeye başlamıştır. (Metin 18)*
- *Bu akımlar o zamanlardan beri kültürlerin ekonomik şartların sosyal ve politik olayların etkisi*

altında şekillenmektedir. Örneğin savaş yıllarında kadınlar, erkeklerle beraber çalışıp benzer işler yapmaya başlamıştır. (Metin 18)

- Bu giysileri günümüzde Anadolu halkının tümünde görmemiz mümkün değildir fakat yine de özellikle küçük yerleşim merkezinde insanlar onlara hâlâ kullanırlar. (Metin 19)
- Erkeklerin şalvarlı kadınlarınkinden daha dardır ve genellikle şalvarlardan beline kuşak ya da siyahlık sararlar. Kadınların şalvarları ise daha bol ve daha renklidir. (Metin 19)
- Anadolu'da giyimin önemli bir parçası da başlıklar ya da örtülerdir. (Metin 19)
- Bazı kişiler modanın sıkı, takipçilerinin ve onlar sezon başında alışveriş yapar. Böylece bir ürünü herkesten önce giyerler ama bunun için çok daha fazla para öderler. Çünkü bir iki ay sonra mağazalarda indirimler başlar ve sezon sonunda bu indirim oranları yüzde elliye hatta yüzde yetmiş kadar ulaşır. (Metin 20)
- Marka takıntısı en çok giyim kuşamda kendini gösteriyor. Son yıllarda özellikle büyük mağazalar, markaları tercih eden insanlarla dolup taşıyor. (Metin 21)
- Marka düşkünlerinin ortak alışveriş yerleri genellikle lüks mağazalar oluyor. Ancak bazen küçük dükkânlar da ünlü kişilerin oradan alışveriş etmeleri nedeniyle popüler hâle gelebiliyor. (Metin 21)
- Bazı insanlar makyaj malzemelerinden aksesuara, mobilyalardan yemek takımlarına kadar her şeyin ünlü markaların ürünleri olmasına özen gösteriyorlar. Ayrıca sosyal yaşantılarında da isim yapmış gece kulüplerini restoran ve kafeleri tercih ediyorlar. (Metin 21)
- Koçlar genellikle ciddi kıyafet giyerler ancak aksesuarlara da önem verirler. Özellikle şapka ve fularlar koç burçlarının favorileridir. (Metin 23)
- Dünyadaki hızlı değişme ve gelişmeler nedeniyle eğitimle insan tanımı da değişiyor. Örneğin bir asır önce, beş altı yıllık bir eğitimle hayata atılır, başarılı olabilirdiniz? Oysa bugün öğrendiklerinin büyük bir bölümü bir süre sonra değişir, yetersiz kalır. (Metin 24)
- Bu süreçte tüm eğitimcilerin yani hem anne babaların hem öğretmenlerin öğrencilere kendi başına davranma yeteneği kazandırmaları gerekiyor. Yani onlara bilgiyi doğrudan sunmak yerine kaynakları göstermeleri, onları kendilerini tanımaya ve araştırmaya yönlendirmeleri gerekiyor. (Metin 24)
- Derslerimiz çok iyi değildi hatta kahvelerimiz zayıf notlarla doluydu. (Metin 25)
- Gençlerin çoğu sosyal etkinliklere katılmak için zamanlarının olmadığını söyler. Bu durum ya tembellikten ya da vurdumduymazlıktan kaynaklanır genelde. (Metin 26)
- Lise son sınıfa kadar Erzurum'da okudum. Hayalim bilgisayar mühendisi ya da matematik profesörü olmaktı. (Metin 27)
- Bence insan diploma sahibi olsa da olmasa da kendine iyi bir iş kurabilir. Tabii çalışkan ve dürüst olmak şartıyla. Bunların yanında da öğrenmeye açık olmak ve kendini geliştirmek gerekir. Çünkü öğrenme hayatımızın sonuna kadar devam eder. (Metin 28)
- Mutlaka bir şeyle uğraşırdı. Ya dantel olurdu ya oya ya bize ördüğü patiklerden olurdu. Ben onun yanında boş boş oturdum. (Metin 29)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ekleyici Bağını Bulguları

- *Bu beklenmedik bir balonun aniden patlaması ya da bizi şaşırtan yine beklenmedik bir şey olabilir. Bu yoğun duygu durumu, genellikle saniyeler ile kısıtlı olup beynin tehlikenin olmadığını ya da geçtiğini algılayacak yeterli bilgi almasına dek sürer. (Metin 11)*
- *Endişe hisseden kişinin kalbi, normalden daha hızlı çarpar ve vücudu terlemeye başlar. Bunu midede oluşabilecek kasıntılar ve midenin içinde uçan kelebekler hissi izleyebilir. Çok az miktarda oluşabilecek endişe bir gün aslında insanların tetikte ve odakta kalmalarına yardımcı olabilir. (Metin 11)*
- *Endişe yine fiziksel ve zihinsel bir gerginlik formu olarak kendini gösterirken önemli bir noktada korkudan ayrılır. Endişe gelecekte gerçekleşmesi muhtemel bir tehlikeye karşı hissedilen bir duygudur. Yani endişenin hissedildiği anda aslında olan, gerçekleşen bir tehlike yoktur. (Metin 11)*
- *Her insanın zaman zaman hissedebileceği duygular olan korku ve endişenin bazı kişilerde aşırı yoğun hatta çoğunlukla bir arada yaşanması ise hobi olarak adlandırılır... Fobisi olan kişi, hayatını bu hobiyeye göre organize ederek korkusunun kaynağı olan nesne veya durumla bir araya gelemeyebilir. Hatta bu durumdaki kişi fobisi olan nesne ile veya durumla karşılaşma ihtimalini düşünüp vaktini sıkıntı üretmek geçirir olur. (Metin 11)*
- *İnsanoğlunun hayatını baştan sona değiştirebilen güçlü duyguya sadece “aşk” deyip geçemeyiz. Aşkın da türleri var. Örneğin tutkulu aşk, fedakârlıkla gelişen aşk ve gelip geçici aşk. (Metin 12)*
- *Sabahları onunla asansörde karşılaşınca genç adam, “Günaydın” deyince, genç kızın dizlerinin bağı çözülür hatta belki de bayılacak gibi olur. (Metin 12)*
- *Bu arada genç adamın telefon numarasını da öğrenmiştir. (Metin 12)*
- *Tutkulu bir aşkla bağlandığımız kişinin senin sadece ve sadece size ait olmasını isterseniz. (Metin 12)*
- *Tekrar telefonu eline alıp mesaj geldi mi diye kontrol ettiğinde daha iki dakika bile geçmemişti. Kaygı ve mutsuzluğu gittikçe artıyor, bir haber gelmezse nefes alamayacağını hissediyordu... (Metin 13)*
- *En ufak bir aksaklıkta ise ne olduğunu anlamadan kendini depresif hissetmeye başlar, yemeden içmeden kesilir ve hatta nefes alamaz hâle gelir. (Metin 13)*
- *Takıntıya yol açan psikolojik veya biyolojik birçok etken vardır. (Metin 13)*
- *Bu her aşkın az ya da çok takıntı barındırdığı ve aşkın zaten hastalıklı bir duygu olduğu biçiminde yorumlanabilir. (Metin 13)*
- *Bu durumda kişi, ailesi ve yakın çevresiyle daha fazla vakit geçirerek, daha önce yapmaktan zevk aldığı aktiviteleri tek başına yapmaya başlayarak ve en önemlisi kendini sevmeyi öğrenerek, sağlıksız dolaşmaya başlayan duygulardan ve takıntılardan uzaklaşabilir. (Metin 13)*
- *Şef o sırada Rusya'nın soylu ve ünlü bir ailesi olan Kont Pavel Aleksandroviç Strogonov'un malikânesinde çalışıyormuş ve patronunun ismini bu yemeğe vermiş. (Metin 14)*
- *İki ekmek dilimi arasına yerleştirilen et, peynir ya da başka gıda maddeleri ile hazırlanan, herkesin damak zevkine uygun sandviçlerin tarihi büyük bir olasılıkla et ve ekmek kadar eskidir.*

(Metin 14)

- Bu biçimde yenen yemek kısa sürede moda olmuş ve kontun adıyla tanımlanarak başka Avrupa dillerine de girmiş. (Metin 14)
- Geçenlerde katıldığım bir yurt dışı golf turnuvasında ekibimizdeki arkadaşlardan birinin kocası İskoçtu ve gezinin sonundaki ödül törenine, benim o zamanlar etek dediğim ama artık adının “kilt” olduğunu öğrendiğim kıyafetini giyerek gelmişti. (Metin 15)
- Aslında kilti ünlüler dünyasında kullanan pek çok kişi var. Bu nedenle gözümüzün aşına olduğu bir giysi. Örneğin Sean Connery ve “Cesur Yürek” filminde Mel Gibson ile Axy Rose... Bir de MTV Avrupa Müzik Ödülleri gecesinde, sahneye siyah deri kilti, siyah çorapları ve botları ile çıkan aksiyon sinemasının yeni yüzü Vin Diesel... (Metin 15)
- Şimdiki kiltleri görenler neden İskoçya'nın yüksek ve soğuk topraklarında erkeklerin bu kıyafeti giydiğini anlamayabilirler hatta “İskoçya'nın havası kilt için gerçekten uygun mu?” diye sorabilirler. Oysa kilt aslında erkekler tarafından zamanında rahatlığı kadar sıcak tuttuğu için de giyilen bir kıyafet (Metin 15)
- Bir İrlandalıya sorarsanız ona göre de ataları zaten kilti İskoçlardan çok önce giymekteydi. Ama sonuç olarak kilt denince akla İskoçya geliyor. İskoçya'daki hikâyelerden birine göre de 1258 yılında Ronalt Macgregor isimli bir İskoç bir piyangoda ekose bir etek kazandı ve kilt giyen ilk erkek oldu. (Metin 15)
- Kaçımız sağlık, huzur, aşk, iyi bir iş, iyi arkadaşlar ya da bir başkası için, dünyamız için bir şeyler ister? (Metin 16)
- O çok istediğimiz her biri binlerce lira eden giysilere sahip olabiliriz örneğin. Ya da dünyayı köşe bucak gezme şansına...(Metin 16)
- Yalnızca kendimizi değil etrafımızdakileri de mutlu edebiliriz, onlara istedikleri her şeyi sunabiliriz. (Metin 16)
- Ünlü kişilerin para ile ilgili sözlerine baktığımızda genellikle paranın olumsuz yönlerini vurgulandığını görürüz. Örneğin Tolstoy para Esaretin yeni şeklidir.” (Metin 17)
- Özel araçlar, özel uçaklar, özel havaalanı ya da kendilerine ait bir ada da onları tanımlayan diğer özellikler. (Metin 17)
- Kimsenin uzaktan kumandalı bir klozete, platin-altın karışımı tekila şişesine veya kendi jetinde özel yapılmış bir kabine ihtiyacı yoktur. (Metin 17)
- Adı üzerinde bunlar yalnızca zevke ve keyfe hizmet eden şeylerdir ve onlara göre böyle şeylere para dökmenin hiçbir sakıncası yoktur. (Metin 17)
- Bu uğurda çuvalla para harcasalar da hâlâ bir şekilde haftanın, ayın ya da yılın rüküşü seçilmekten kurtulamazlar. (Metin 18)
- Kendinize uygun bir eş seçip evlenin ve çocuk sahibi olun... Zenginlerin garajları, milyon dolarlık arabalarla doludur ve bunların çoğunun marşına bile basmazlar. (Metin 18)
- Bugün pek yok şirket yönetimi de bunu böyle kabul ediyor, çalışanlarının mutlu olup iş verimlerinin artması için onlara yönelik moral etkinlikleri düzenliyor ve böylece mutluluğu paraya çeviriyor. (Metin 19)

- Benzer sonuçlar Avrupa'da yapılan araştırmalarda da ortaya çıkmış durumda. (Metin 19)
- Çok parası olmak aynı zamanda çok mutlu olmak ya da çok kazanmaya devam edileceği anlamına gelmiyor. (Metin 19)
- şöyle ki yeni bir ev veya yeni bir arabanın getirdiği heyecan hemen sönüp gidiyor ve temel ihtiyaçlar karşılandıktan sonra mutluluğun kaynağı para olmaktan çıkıyor. (Metin 19)
- Türkiye'de konuştuğun insanların benim küçük başarılarından dolayı gösterdikleri takdir beni çok mutlu ediyordu ve beni daha çok çalışmam konusunda isteklendiriyordu. (Metin 20)
- Türkçeyi öğrendim ve bu dili her yönüyle tanıdım. Türkçeyi öğrenirken yaşadığım mutlulukları, umutsuzlukları dilimin döndüğü kadarıyla size de anlatacağım. (Metin 20)
- Bu çalışma sırasında dillerini öğrenmekte olduğum insanların bana gösterdikleri yakınlığı ben de onlara karşı duydum. Dili öğrenme sürecinde giderek güçleşen dil bilgisi yapılarını, yeni yeni sözcükleri ve bu sözcüklerin diğer durumlarda hiç umulmadık biçimde başka anlamlarda kullanılışlarını öğrenmek için giriştiğim mücadele sırasında da kendi mutluluğumu yaşadım. (Metin 20)
- Artık iki dünyam var ve ikisinden de öğütler alabiliyorum; iki farklı dilde düşünceler dünyasında dolaşabiliyorum; Türkçe ve Almanca arasında gelip gidiyorum. (Metin 20)
- İçimde o ana kadar ihmal ettiğim ya da keşfedemedim yanlarımı yaşıyordum. (Metin 20)
- Düzenleyiciler ve ayarlayıcılar olarak sınıflandırılan hareketler de tanımlayıcılar gibi genellikle dünyanın her yerinde aynı mesajları taşımaktadır. (Metin 21)
- Eğer bu duygular içindeyken karşınızdakine değil de etrafa göz gezdirmeye başlarsanız konuşan kişi dinlenmediğini ya da konuşmasına son vermesi gerektiğini hangi ırktan olursa olsun anlayacaktır! (Metin 21)
- Konuşma duygu, tutum ve düşünceleri dolaylı olarak sezdiren ses rengi ve tanısının, vurgu, ton ve ezgi gibi anlamsal ses öğelerinin de iletişime katılabildiği bir düzlemken yazı da bu tür uygulamaları yansıtmadaki eksiklik, noktalama işaretileri ile sağlanmaya çalışılır. (Metin 22)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ekleyici Bağınıt Bulguları

- Bazen ayağı kayıp düşen arkadaşımızın ya da kravatını yanlışlıkla yemeğine sokan müdürümüzün gülünç halleri karşısında kendimizi tutamayıp gülüveririz. (Metin 1)
- Evet, hayatı ciddiye almak zorundayız ama bunu yaparken de gülmekten, hatta etrafi çınlatırcasına kahkahalar atmaktan vazgeçmemeliyiz. (Metin 1)
- Çünkü gülme eylemi insana pozitif bir ruh hâli kazandıran kimyasal maddelerin daha fazla salgılanmasını sağlar ve acı hissini azalmasına hatta yaraların daha çabuk kapanmasına yardımcı olur. (Metin 1)
- Laurel ve Hardy adında iki arkadaş da geçmişte çok sevilen ve popüler olan iki komedi kahramanıdır. (Metin 3)
- Anne ve babası da komedyen olan Buster Keaton ise daha üç yaşındayken ailesiyle birlikte üç yaşındayken gösterilere çıkıyordu. 1920 yılında askerden döndükten sonra ilk uzun metrajlı filmini çekti ve birden yıldız oldu. (Metin 3)

- Harold Lloyd da sessiz film dönemine damgasını vuran özgün ve etkili sanatçılardan biriydi. 1914 ve 1947 yılları arasında 200'e yakın film çekti. (Metin 3)
- Harold Lloyd filmleri bugünün izleyicilerinde bile heyecan yaratabilecek, gözü pek bir fiziksel beceriyi gerekli kılan ustalıklı sahneleri ile hatırlanmaya devam etmektedir. (Metin 3)
- Garfield'ın hâlâ popüler olmasının nedeni küçükler açısından sevimli ve eğlenceli olması, büyükler açısından ise hayatı çok fazla ciddiye almaması, istediği gibi davranması, yediğinin önünde yemediğinin arkasında olması yani insanların yaşamak için harıl harıl çalıştığı dönemde rahat içinde yaşaması olabilir. (Metin 4)
- Sanat ve bilim genellikle birbirinden ayrı tutulan iki alandır çünkü bilim “doğru”yu sanat ise “güzel”i temsil etmektedir. Bilimde teoriler ve ispatlar varken sanatta bireysel düşünceler daha ön plandadır. Matematik ve müziği de birbirinden ayıran önemli unsurlar olmasına rağmen bu iki disiplin birçok açıdan son derece ilişkilidir. (Metin 5)
- Müzik dinlemek, bir enstrüman çalmak ya da dans etmek kişiye büyük bir zevk verir ve bu etkinlikler sırasında hiç kimse müziğin duygusal etkileri dışındaki yararlarını... (Metin 5)
- Tarih boyunca pek çok matematikçi müzikle ilgilenmiş ve müzik 2000 yıl öncesinde matematiksel bir bilim olarak ele alınmıştır. Hatta eski Yunan'da matematiğin dört ana dalından biri olarak kabul edilmiş, aritmetik, geometri ve astronomi ile aynı düzeyde görülmüştür. (Metin 5)
- Dünyada müziği insan psikolojisine ve fizyolojisine iyileştirme amacıyla kullanan pek çok okul ve organizasyon var. Örneğin “New York Müzik Terapi Rahatlama Projesi” bunlardan biri. Gerçekten müzik terapi uygulaması yapıyorlar. Proje kapsamında çoğunlukla kaygı bozuklukları, alkol ve madde bağımlılıkları, ailevi ve diğer gündelik ilişkilerin sorunlarını çözümlenebilmek için çocuklar ve yetişkinler için yirmi beş ayrı müzik tedavi programı uygulanmakta ve bu programlarda otuz üç profesyonel müzik terapisti çalışmakta. (Metin 6)
- Günümüzde hâlâ bu yöntem kullanılmakta ve gerçekten işe yaramaktadır. Özellikle şeker hastalarının tedavisinde pek çok örnekten söz edilmektedir. (Metin 6)
- Öyle ya da böyle müzik hayatımızda sandığımızdan daha önemli bir yer tutuyor gibi görünüyor. Boşuna dememişler...(Metin 6)
- Ev için Türkçedeki sözcüklerden biri “huzur ve sükûnet içerisinde yaşanan yer” anlamında kullanılmakta olan “mesken”dir. (Metin 8)
- Bu mimari anlayışta göçebeliliğin etkisi bulunmakla birlikte temel bir dünya görüşü olduğundan da söz edilebilir. Anlatılmak istenen biraz da asıl yıkılmaması gerekenin din ve devlet kurumları olduğudur. (Metin 8)
- Ev ile şehir bağlantısını sağlayan bu yollar ya bir caddedir veya birkaç evle son bulan bir çıkmaz sokaktır. Etrafları genellikle duvar veya çitle çevrilidir. (Metin 8)
- Odaların hemen hepsinde ısınmak, yemek pişirmek ve hatta aydınlanmak için de kullanılan birer ocak vardır. (Metin 8)
- “Cumba” adı verilen ve bir kafesi andıran bu bölümler hem tipik Türk evi mimarisinin köşeli hatlarını oluşturur hem bir saatte gün ışığından yararlanma imkânı sağlar hem de iç mekânda küçük oturma alanları meydana getirir. (Metin 8)

- Trevi ya da Türkçedeki adıyla aşk çeşmesi. (Metin 9)
- Büyüsüne kapılıp, saatlerde çevresinde dolanıyorsunuz; bu da yetmiyor, ertesi gün sizi tekrar çağırılmışçasına yine kendiniz orada buluyorsunuz... (Metin 9)
- Bir dilek çeşmesi görevini de üstlenmiş Trevi Çeşmesi'nde binlerce bozuk para var. Acaba zaman zaman "Bu paralar toplanıyor mu?" ve toplanıyorsa "Bu paralarla ne yapılıyor?" diye merak ediyor insan. (Metin 9)
- Köy için konulan yapılanma yasakları kıyı için de geçerli. Kıyıda yapılanma yasaklarının işlemesine biraz da doğa yardım ediyor. (Metin 10)
- Ancak mevcut binalar restore edilerek otel, pansiyon ve restoran olarak hizmet vermeye başlamış. Onarımlarda yöredeki taş malzeme ve yerel ustalar kullanıldığı için köyün tarihi dokusu bozulmuyor. (Metin 10)
- 1970'li yıllarda yaşanan enerji krizi yeşil mimarinin önemini daha da arttırdı. Camlı ve çelik binaları ısıtmak için gerekli olan enerji kaynaklarında sıkıntı yaşanması, mimarları akıllı binalar inşa etmeleri konusunda harekete geçirdi. Mimarlar çevre faktörlerini de düşünerek "Yeşil Binaları" inşa etme konusunda hızlı adımlar attılar. (Metin 11)
- Konya, 200 binden fazla hidrolik yağlar gerektirmeyen asansör üretimi ile dünyayı 2 milyon varil yağ veya 100 bin aracın neden olduğu eşit karbondioksit salınımından kurtardı... Kone'nin yeniden kazanım sistemleri asansörde kullanılan enerjinin %50'sini ısıtma-soğutma veya aydınlatma amacıyla binaya geri gönderebiliyor. (Metin 11)
- İnsanların hayatı da düştün oldukları şeylere bağlı olarak altüst olabiliyor. (Metin 12)
- Bu saatler bir gün içinde çalışma ve uyuma dışında tek bir faaliyet için ayrılan en büyük zaman dilimi ne oluşturuyor. (Metin 12)
- Televizyon, ünü ve her yerde bulunabilirliği ile, dünyanın en popüler boşa zaman geçirme makinesi olarak karşımıza çıkıyor. (Metin 12)
- "Daha az televizyon seyretmek istiyorum ama başaramıyorum." türünden açıklamaları kısmen cevaplayabiliyor. Özellikle reklamlarda ve müzik kliplerinde bu biçimsel özellikleri dakikada bir gibi sıklıkla verilerek yönelme refleksi sürekli olarak aktif tutuluyor ve sonuçta insan televizyon olmadığında hayatında bir eksiklik duymaya başlıyor. (Metin 12)
- Televizyon eğlendirici olduğu gibi öğretici de olabilir ve oyalanma, kaçış, stresi yenme, dikkat dağıtma gibi gereksinimlerimizi karşılayabilir. (Metin 12)
- Dizi ile ilgili anlatılanlar bana bir şey ifade etmiyordu ama insanların bu diziye neden böyle bağlandıkları da merak etmiyor değilim. (Metin 13)
- Arkadaşlarımla bulduğum zamanlarda bile günlük onlarda başlayan sohbet dönüp dolaşıp bu diziye geliyordu. (Metin 13)
- Gün geçtikçe dizinin büyüü sadece yakın arkadaşlarımı değil, iş yerindekileri de sarmaya başlayınca artık sinirlerim yavaş yavaş bozulmaya başladı. (Metin 13)
- Sonra kaç bin kilometrede düşen uçaktan sağ çıkabilen hamile bir kadın ve olan onca felakete rağmen huzurlu bir yüz ifadesi ile etrafa bakılan bir adamı gördüm. (Metin 13)
- Bu gizemli adaya düşenlerin daha önce tanışmadıkları halde kazadan önce birbirlerinin

hayatlarını bir şekilde girdiklerini anladığımda artık ben de bir Lost bağımlısı olmuştum. (Metin 13)

- Şimdilik gerçek hayattan uzak bile olsa bu dizideki olaylarını heyecanını arkadaşlarımla paylaşmanın keyfini çıkarıyorum. (Metin 13)
- Seyredilen diziler insanlara sorumluluklarından sıyrılıp başka kişilerin hayatları hakkında yorum yapma şansı da veriyor. (Metin 14)
- Bu dünyada olup bitenler genellikle kendi hayatında olmasını istedikleri ile benzerlik gösterdiği için, kendini dizinin kahramanının yerine koymak kısa bir zaman için bile olsa insanın kendisini iyi hissetmesini sağlıyor. Özellikle bu kahramanlar mükemmel hayatlara sahipse insanlar kendilerini onlarla özdeşleştirmekten büyük keyif alıyor. Bazen ana karakterlerin giydiği kıyafetler, tatlı aksesuarlar ve saç stilleri moda hâline geliyor. (Metin 14)
- Diziler, iyi vakit geçirmenin en kolay ve en masrafsız yolu olması açısından da avantaj sağlıyor. (Metin 14)
- Bütün bu avantajlarına rağmen dizilerin de diğer alışkanlıklarda olduğu gibi bağımlılık yaratması söz konusu. (Metin 14)
- “Reality Show” kapsamındaki yarışmalar dünya televizyon literatüründe, “oyuncu olmayan insanların doğal ya da yaratılmış ortamlarda, kameralar yokmuş gibi davranarak yaşamalarına ve bu sürenin sonunda bir ödül kazanmalarına dayanan bir program türü” olarak tanımlanıyor. Ama gerçek hayata dayanan bu programlarda yarışmacıların aktörler değil de gerçek insanlar olmaları ve belli bir metne bağlı olmadan davranmaları dışında bu programların... (Metin 15)
- Bu yarışmalarda bazı yarışmacılar kamerayı aldırmadan kendisi gibi davranmaya başlıyor ve gerek yarışmacılar gerek ekran başındakiler için asıl eğlence ondan sonra başlıyor. (Metin 15)
- Bunu Avrupa ve Amerika televizyonlarının gözbebeği olan ve son 2 yılda yepyeni müzik starları yaratan “American İdol” adlı yarışmanın “Popstar Türkiye” ismiyle yayınlanması izledi. (Metin 15)
- Kanallar internette düzenledikleri yarışmalarla yeni ve yaratıcı şovlar arar oldu ama seyret seyircilerin artık birbirinin tekrarı ve taklidi bu programları seyretmekten sıkıldı ve yakında sadece en iyi olanların yayına devam edeceği konuşulsa da... (Metin 15)
- Kadın ve erkek beyni farklı mı? (Metin 16)
- Erkekler ve kadınlar tek kelimeleri benzer şekilde işliyor. Ancak bütün bir cümlenin yorumlanmasında erkekler beyinlerinin tek tarafını kullanırken kadınlar her iki tarafı da kullanıyorlar. (Metin 16)
- Ancak konu unutkanlık olunca kadınlar unutkanlığa erkeklerden daha fazla eğilimli. Yani hafıza konusunda erkeklerin gerisinde kalıyorlar. Bunun nedeni de muhtemelen kadınların sinir hücreleri ve sinir hücreleri arasındaki bağların kaybına daha yatkın olmasıdır deniliyor. (Metin 16)
- Hani, överiz karşımızdakini “çok zekisin” falan diye ama mesela zeki olduğu için ekstradan sevilen, ekstradan para verilen, “Çoluğumuz çocuğumuz zeki olsun.” diye evlenen, bu yüzden tercih edilen? Yok öyle bir şey. (Metin 17)
- Genç zekiler, en çok ıstırap çekenlerdir. Çünkü kalabalıktan, yani aptallardan kendilerini

soyutlayabilecekleri ortama henüz kavuşamamışlardır. (Metin 17)

- Çaresizdir çünkü aptallık çirkinlik gibi zorlayarak da olsa düzeltilebilen bir şey değildir. (Metin 17)
- Bandler ve Grinder bu sorunun cevabını bulmak için mükemmel performansa sahip insanları modellenmiş ve çalışmalarının sonunda diğer insanların da bu performansa ulaşabilmeleri için gerekli teknikleri oluşturmuşlardı. (Metin 18)
- NLP beyninizi nasıl çalıştığını, sözcüklerin beyniniz ile nasıl etkileşim kurduğunu ve istediğiniz sonuçlara ulaşmak için davranışınız nasıl organize edeceğini araştırır. Yani bir yerde beyninizi ve davranışlarınızı gözden geçirip bu davranışın kaynaklarını bulup yeniden programlar. (Metin 18)
- Çocuk,, yetişkin her yaştan insanın faydalanabileceği NLP'nin iş yaşamından aile içi iletişime uzanan geniş bir uygulama alanı var. Örneğin, iş yaşamında değiştirmek istediğiniz çekingenlik, karamsarlık gibi özellikler, NLP uygulamaları ile yerini girişimcilik ve liderlik gibi özelliklere bırakıyor. (Metin 18)
- Rupert Shedrake, yaptığı araştırmada kullandığı deneklerden dört tane akraba veya arkadaşının numaralarını aldı. (Metin 18)
- NLP bir sihir ya da mucize değil, bir farkına varıştır. (Metin 18)
- Cambridge'de bulunan Trinity Koleji'nde yapılan bir araştırmaya göre birini düşündükten hemen sonra telefonunuzun çalması ve arayanın düşündüğünüz kişi olması telepatik bir önsezi. (Metin 19)
- Aynı bilim adamı bu deneyin e-posta için de aynı sonucu verdiğini iddia etti. (Metin 19)
- Richmond Üniversitesi Sinirbilim Profesörü Craig Kindsley hamilelerin belli bir fonksiyon kaybı yaşadıklarını ancak bu sürecin geçici olduğunu ve anne olduktan sonra hamileliğin tam tersine fayda sağladığını söylüyor. Hatta Prof. Kinsley yavrusu olan ve olmayan hayvanların beyinlerinde yaptığı incelemeler sonucunda, anne olanların beyininde yeni becerilerden kaynaklanan fiziksel bir değişim olduğunu gözlemledi. Özellikle ebeveynlikle ilgisi bulunan beyin hücrelerinin büyüdüğünü ve diğer hücrelerle artan bir etkileşime girdiğini ortaya çıkardı. (Metin 19)
- Biz diğer evrenleri göremiyoruz ancak Hawking teorisinde paralel evrenlerde olanların bizim korkularımızı, becerilerimizi ve özlemlerimizi etkileyebileceğini ileri sürüyor. (Metin 20)
- Şu sırada siz bu cümleleri okurken paralel evrendeki eşleriniz de bu cümleleri okuyor olabilirler. Onlar da bu teoriyi okuyunca büyük olasılıkla sizin gibi inanmayacak ve başlarını sağlayacaklardır. İlk bakışta çılgınlık ya da bir bilimkurgu fantezisi gibi görünse de bu teori tamamen matematiksel temellere dayanıyor. (Metin 20)
- Hawking mantıksal olarak beynimizde hiçbir şeyin bir bütünden bağımsız gerçekleşmediğini ileri sürüyor. Yani görülebilir evrenimizin dışında, iç içe geçmiş, görülemeyen daha çok sayıda evren var. (Metin 20)
- Uzay yolculuğunun süresi uzadıkça, daha kullanıldığı için, kaslar ve kemikler zayıfladıkça zayıflar, hatta ileri aşamalarda kemiklerde cam gibi kırılma riski meydana gelir. Bir de omurga

var kuşkusuz. (Metin 21)

- *Ancak bu şen şakrak gösterilerde madalyonun bir de arka yüzü vardır. Mesela astronotların şişmiş yüzleri ve göz halkaları... (Metin 21)*
- *Herhalde çoğunuz televizyonda, uzay gemileri ile yapılan bağlantılarda havada uçan dış fırçasını izleyen ya da ortalıkta dolaşan portakal suyu damlalarını gitmeye çalışan astronotların neşeli görüntüleri ile karşılaşmış... (Metin 21)*
- *Boy uzaması olumlu bir etki gibi görünse de aslında geçicidir, yeryüzüne dönüldüğünde eskiye dönüş olur ve bu süreçte şiddetli sırt ağrıları da astronotları çok rahatsız eder. (Metin 21)*
- *Tüm bunlara ek olarak uzayda yaşanan uyku sorunlarından da söz etmek gerekir. (Metin 21)*
- *Uzaydan gelen kozmik ışınlar sadece uyku ve göz problemleri yaratmakla da kalmaz. Atmosferin korunmasından yoksun ortamlarda çalışan astronotlar özel giysiler giyseler de uzun vadede ciddi hastalıklara yol açabilecek etkilere maruz kalmış olurlar. (Metin 21)*
- *Bundan çok uzun zaman önce erkekler ve kadınlar geceleyin yıldızlı gökyüzüne baktılar... Gördükleri manzaranın hem güzelliğinden etkilendiler hem de bu yıldızların ne olduğunu, yaşamlarını etkileyip etkilemediğini merak ettiler. (Metin 22)*
- *En azından tahmin edilen hikâye bu çünkü hiç kimse, astrolojinin yazı öncesi durumunun ne kadar eskiye dayandığını ve nasıl oluştuğunu tam olarak bilmiyor. (Metin 22)*
- *Astroloji danışmanları tuttukları kayıtlar ve yorumlarına dayanarak kraliyet ailesine devlet yönetimi konusunda akıl verirdi ve bu nedenle Mezopotamya tarihinin erken dönemlerinde astroloji “kraliyet sanatı olarak düşünülürdü. (Metin 22)*
- *Buna göre, Yunanca “zodikos kyklos” yani hayvanlar dairesi anlamına gelen bir kuşak vardır. (Metin 22)*
- *Astrolojiyi ister bir bilim dalı ister bir inanç sistemi ister saçmalık olarak değerlendirelim; insanların astrolojiye olan ilgisi yadsıyamayacağımız bir gerçektir. (Metin 22)*

2.5.3.1.1.3.2. Çeldirici Bağntı Unsurları

İki yargıdan birinin diğerini olumsuzladığı, yargılardan birinin gerçekleşirken diğerinin gerçekleşmediğini ifade eden bağntı unsurlarıdır (Balyemez, 2010: 161). Yazar, bir metni oluştururken cümleler arasında birbirinden farklılaşan ve değişen düşünceleri ifade etmek isteyebilir. Bu ifadeler olumlu bir durumdan olumsuz bir duruma veya olumsuz bir durumdan olumlu bir duruma yönelmeyi sağlar.

İncelenen metinlerde yer alan *ama, fakat, lakin, ancak, buna rağmen, halbuki, ne var ki, oysa* gibi çeldiricilerin metinlerde düşüncenin yönünü değiştirmek amacıyla yer aldığı görülmüş ve şu şekilde gösterilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Çeldirici Bağntı Bulguları

- *Bütün gün çalışıyorum ama mutsuz bir insan değilim. (Metin 3)*
- *Saat birde okula gidiyorum ama üçten sonra boşum. (Metin 4)*
- *A. “Aaa! İstanbul Türkiye’de mi?”*
- *B. “Hayır, değil ama İstanbul Türkiye’nin en kalabalık şehri...” (Metin 7)*
- *Şehirde yaşamak zor ama ben şehri seviyorum. (Metin 8)*
- *Şehirde hava çok temiz değil, trafik her zaman problem ama bence şehrin bazı avantajları da var. (Metin 8)*
- *Önemli bir ekonomi ve finans merkezi. Kalabalık ama düzenli bir şehir. (Metin 9)*
- *Telefon günümüzün en önemli haberleşme aracı ama ilk haberleşme tekniği değil. (Metin 12)*
- *Şimdiki çocuklar gibi internetimiz, cep telefonumuz yoktu ama yine de çok mutluyduk. (Metin 13)*
- *Bizim zamanımızda her şey bu kadar kolay değildi. Ama bazen düşünüyorum; biz daha şanslydık. (Metin 13)*
- *Hayır, bakmadım ama ben Erol’unki gibi bir televizyon almak istiyorum. (Metin 21)*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Çeldirici Bağntı Bulguları

- *18 yaşında benim de babam gibi bir arabam olacak. Ama ben babam kadar hızlı araba kullanmayacağım. (Metin 4)*
- *Küçük kız “Benim kırmızı başlıklı kız. Sana çörek getirdim.” demiş ama “Büyükannemin sesi ne kadar da garp böyle.” diye düşünmüş. (Metin 5)*
- *Kraliçem siz de güzelsiniz ama Pamuk Prenses sizden daha güzel. (Metin 5)*
- *Efsaneye göre Narkissos adlı çok yakışıklı bir avcı varmış. Ama bu avcı kendi yüzünü hiç görmemiş. (Metin 6)*
- *Tamara çok güzel bir kızmış ama babası onu bu adada herkesten uzak tutarmış. (Metin 7)*
- *Bir gece Tamara ateş yakmak için kıyıya inecekmiş ama birden hava kötüleşmiş. (Metin 7)*
- *Delikanlı karşı kıyıda ateşi görmüş ve adaya doğru yüzmeye başlamış fakat Tamara’nın babası ateşi bir süre sonra söndürmüş. (Metin 7)*
- *Eskiden kadınların ve erkeklerin meslekleri farklıydı ama son yıllarda bu durum değışti. (Metin 12)*
- *Çok değildi ama ben yine de paramın hepsini harcamaz, birazını biriktirdim. (Metin 14)*
- *Zaten beş yıldızlı oteller bana göre değil. Bir zamanlar öyle bir tatil yapmaya çalıştım ama o çok yorucu ve bittikten sonra gerçekten bir tatile ihtiyacımız olabiliyor. (Metin 18)*
- *İnsanların çoğu “Pahalı bir tatil, iyi bir tatildir.” düşünür ama bu yanlıştır. Çünkü lüks otellerde yemek saatine yetişmeye çalışmak ve animasyonlara katılmak oldukça yorucudur. Güneşin altında bütün gün yatmak da dinlenmeniz için yeterli değildir. (Metin 19)*
- *Gemi yolculuğu karadaki tatillerden daha karlıdır bile diyebiliriz. Ancak bu yolculuklarda tatile çıkmadan önce ödeme yapmak gerekiyor. Bu bir dezavantaj gibi görünebilir. Ama bu uygulama sizi tatilde hesap yapma stresinden de uzaklaştırır. (Metin 20)*

- Gemi yolculuğu başlangıçta yalnızca yaşlı ve emekli insanların tercihiydi ama bugün pek çok insanın ilgisini çekiyor. (Metin 20)
- Anlıyorum ama sanırım sabah 09.00'da gitmek benim için daha uygun olacak. (Metin 21)
- Yolculuk tarihinden bir gün önce biletinizi almanız gerekiyor. Ama telefonda ya da internet üzerinden kredi kartınızla da biletinizi alabilirsiniz. (Metin 21)
- Kafein, alkol ve şekerli gıdaları hayatınızdan çıkarın. Bunların yerine sebze, meyve, balık ve süt tüketin. Ama bazı noktalara dikkat edin. (Metin 22)
- Basit ama etkili doğal maskeler. (Metin 23)
- Aslında bir parça stres günlük hayattaki zorluklarla başa çıkmak için gerekli enerjiyi ve gücü sağlıyor. Ancak uzun süreli ve fazla miktarda stres, yorgunluğa sebep oluyor. (Metin 25)
- Tamam, ama sen de benimle gel. (Metin 26)
- Bir İngiliz kadın, İngiltere'nin başkenti Londra'da 3 Mart 1950 tarihinde postaya bir mektup verdi ancak bu mektup tam 56 yıl sonra adrese ulaştı. (Metin 29)
- Modern hayatın temposu, insanlarla ilişkilerimiz bizi bu hâle getiriyor. Ama bu konuda yalnız değiliz. (Metin 30)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Çeldirici Bağıntı Bulguları

- Bir fakülte diploması her kapıyı açmalı, diye düşünüyorlar. Oysa günümüz koşullarında artık ekmek aslanın ağzında. (Metin 1)
- Günün kahvesinden lütfen! Ama içinde "Ondan mı, bundan mı olsun?" diye sormayın. (Metin 2)
- Her kötü şey pazartesi mi başlamak zorunda? Ödemeler, okul, işbaşı... Oysa benim pazartesileri ile ilgili bir sürü hayalim var. (Metin 2)
- İşkolik biri iyileşmek için öncelikle kendisine zaman tanınmalıdır. Ama asıl tedavi kişinin bu hastalığı yani bu durumu kabul etmesiyle başlıyor. (Metin 3)
- Herkes bir konuda söz söyleyebilir fakat başarı ancak bu sözleri hayata geçirmekle olur. (Metin 4)
- Bilgiyi paylaşmalı, görüşlerinizi tartışmalı ve ortak karar almalısınız. Çok kişiden fikir alın ama son kararı siz verin. (Metin 4)
- Güzellikleri bir kenara ama çok çalışmak, sabır ve özverili olmak, oyunculuğun ilk basamakları sanırım. Ama altın kural: Siz inanırsanız herkes inanır. (Metin 5)
- Birçok insan bu işi hevesleniyor ama yönetmenlik gerçekten çok zor. (Metin 5)
- İyi bir kariyer, çok para kazanmak, lüks bir arabaya ve büyük eve sahip olmak... Ancak hepimizin tek bir ortak beklentisi var sanırım. Mutlu olmak ama ondan da önce sağlıklı olmak. (Metin 6)
- Elbette sağlık için herkesin beslenmesine ve uyku düzenine dikkat etmesi, zararlı alışkanlıklardan uzak durması gerekir fakat bunlar yeterli değildir. Çünkü bedenimizin en önemli gereksinimlerinden biri de harekettir. (Metin 6)
- Naismith basketbolu önceleri atletler, beyzbolcular ve Amerikan futbolu oynayan çocuklar için sakatlanmalar açısından risksiz ve yararlı bir kış antrenmanı olarak görmüştür. Ancak

basketbol daha sonra yardımcı antrenman olmaktan çıkmış, popüler spor dallarından biri hâline gelmiştir. (Metin 7)

- Dışarıdaki kalabalığın içinde stadyuma girebilmek için akla kararı seçtik. Ama sonunda içeri girip yerlerimize oturduk. (Metin 9)
- Önceleri beni statta bir süs objesi gibi görüyorlardı. Biraz küçümstüyorlardı ama şimdi her her lafımı dinliyorlar. (Metin 9)
- Zor zamanlarımızda mutluluk hayalleri kurmak veya geçmişteki mutluluklarımızı anımsamak, bizi sıkıntılarımızdan uzaklaştırabilir. Ancak bazı hayallerin gerçekleşmesi imkânsızdır. (Metin 12)
- Şans eseri çok zengin olmak, bir anda çok ünlü bir kişi olarak uyanmak ya da hiç çalışmadan mesleğinizde yükselmek gibi hayallere dalmak bizi belki kısa süre için mutlu eder. Ama sürekli bunları düşünmek bizi gerçekten hayattan koparıp. Hayaller aleminde yaşamaya itebilir. (Metin 12)
- Çoğu zaman haklıydılar aslında ama ben onların uyarılarına fazla kulak asmadım. (Metin 14)
- Söylediğim gibi tüm yanlışlarına rağmen keşke diye bir şey olmadı yaşamımda. (Metin 14)
- Bu yolculuk sırasında pes etmemem gerekiyordu. Belki çok zordu ama bunu... (Metin 17)
- Caferi'ye göre, hiçbir zaman zorluklardan yılmayıp hayalleri takip etmek gerek ancak başarmak için sadece hayal etmek yetmez. (Metin 17)
- Bu giysileri günümüzde Anadolu halkının tümünde görmemiz mümkün değildir fakat yine de özellikle küçük yerleşim merkezinde insanlar onlara hâlâ kullanırlar. (Metin 19)
- Bazı kişiler modanın sıkı, takipçilerinin ve onlar sezon başında alışveriş yapar. Böylece bir ürünü herkesten önce giyerler ama bunun için çok daha fazla para öderler. (Metin 20)
Bazı ürünlerin modası çabuk geçer. Oysa bir klasik her zaman klasik olarak kalacaktır. (Metin 20)
- Marka düşkünlerinin ortak alışveriş yerleri genellikle lüks mağazalar oluyor. Ancak bazen küçük dükkânlar da ünlü kişilerin oradan alışveriş etmeleri nedeniyle popüler hâle gelebiliyor. (Metin 21)
- Cüzdan ve çanta çok önem verirler. Özenli ama sade giyimden hoşlanırlar. (Metin 23)
- Koçlar genellikle ciddi kıyafet giyerler ancak aksesuarlara da önem verirler. (Metin 23)
- Dünyadaki hızlı değişme ve gelişmeler nedeniyle eğitimle insan tanımı da değişiyor. Örneğin bir asır önce, beş altı yıllık bir eğitimle hayata atılır, başarılı olabilirdiniz. Oysa bugün öğrendiklerinin büyük bir bölümü bir süre sonra değişir, yetersiz kalır. (Metin 24)
- İlk başlarda hiçbir şey belli olmuyordu ama çok geçmeden yeni yazılan notların mürekkebi karnenin üzerinde dağılmaya başlayınca her şey ortaya çıktı. (Metin 25)
- Onunla aslında çok önce buluştuk ama onunla ilgili notlarım masanın bir köşesinde kaldı. (Metin 27)
- Esin Taboğlu başlamış çalışmaya... O zamana kadar hukuk bölümüne Türkiye'den kimse başvurmamış. Bunun için ben herkesten daha çok çalıştım. Harvard'ı bütün zorluklarına rağmen başarıyla bitirir Esin Taboğlu. (Metin 27)

- *Bunu söyleyen gençler okuyup, üniversite bitirmenin yeterli olması gerektiğini düşünüyorlar. Bir bakıma haklılar fakat artık dünyanın hiçbir yerinde sadece üniversite diploması almak bir işe yaramıyor. (Metin 28)*
- *Benim yarım bıraktığım kazakları en son annem geldiğinde tamamlamıştı ama hiçbirini giymedim çünkü ben giymekten değil, örmekten hoşlanıyorum. (Metin 29)*

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Çeldirici Bağntı Bulguları

- *Endişe ise genellikle bir insanı güvenlik ve huzurunu tehdit edecek anlık bir tehlikenin olmadığı fakat bu duygunun kendini hissettirdiği durumlarda ortaya çıkar. (Metin 11)*
- *Aslına bakarsanız çoğumuz aşk ile tutkulu aşk arasındaki ince çizgide gidip gelmişizdir. Fakat pek azımız o çizgiyi gerçekten aşabilmiştir. (Metin 12)*
- *(...) Mesaj yoktu telefonunu eline alıp numarayı çevirdi ama fikir değiştirip yerine koydu. Biraz beklemeye karar verdi, ne var ki dakikalar geçmek bilmiyordu. (Metin 13)*
- *Geçenlerde katıldığım bir yurt dışı golf turnuvasında ekibimizdeki arkadaşlardan birinin kocası İskoçtu ve gezinin sonundaki ödül törenine, benim o zamanlar etek dediğim ama artık adının “kilt” olduğunu öğrendiğim kıyafetini giyerek gelmişti. (Metin 15)*
- *Şimdiki kiltleri görenler neden İskoçya'nın yüksek ve soğuk topraklarında erkeklerin bu kıyafeti giydiğini anlamayabilirler hatta “İskoçya'nın havası kilt için gerçekten uygun mu?” diye sorabilirler. Oysa kilt aslında erkekler tarafından zamanında rahatlığı kadar sıcak tuttuğu için de giyilen bir kıyafet. (Metin 15)*
- *Bir İrlandalıya sorarsanız ona göre de ataları zaten kilti İskoçlardan çok önce giymekteydi. Ama sonuç olarak kit denince akla İskoçya geliyor. İskoçya'daki hikâyelerden birine göre de 1258 yılında Ronalt Macgregor isimli bir İskoç bir piyangoda ekose bir etek kazandı ve kilt giyen ilk erkek oldu. (Metin 15)*
- *Kilt İskoçya'ya özgü olmasına rağmen hemen hemen herkesin tanıdığı bir giysi. (Metin 15)*
- *İstedğimiz pek çok şeye ulaşmanın aracıdır elbette para. Ama gelin enine boyuna bir düşünelim, gerçekten paranın ne önemi var? (Metin 16)*
- *Dahası bir jetiniz olmadan da hayatımızı idame ettirebilmeniz hiç zor değildir. Ama bu insanlar için söz konusu olduğunda çok da ihtiyaca göre düşünmeye gerek yoktur. (Metin 17)*
- *“Parayla mutluluk olur mu?” sorusuna herkesin bir cevabı olacaktır. Ancak bu konuda bir genelleme yapmak mümkün mü acaba? (Metin 19)*
- *Aslında zenginliğin mutluluk getirmediğine inanmak bu zamanda oldukça güç. Ne var ki NEF'in mutluluk endeksinde dünyanın en varlıklı ülkelerinden biri olan İrlanda'nın 113, ABD'nin 150. ve İngiltere'nin Libya'nın altında 108. sırada bulunması buna karşılık Pasifik Okyanusu'nun güneyinde küçük ve yoksul bir devlet olan Vanuatu'nun “Dünyanın en mutlusunu” olarak 1. sırayı alması “para mutluluk getirir” düşüncesini çürütüyor. (Metin 19)*
- *Türkiye'de konuştuğın insanların benim küçük başarılarından dolayı gösterdikleri takdir beni çok mutlu ediyordu ve beni daha çok çalışmam konusunda isteklendiriyordu. Buna rağmen sık sık kavranması hemen hemen olanaksız gibi görünen dil bilgisi yapılarını anlayabileceğim*

konusunda umutsuzluğa düşüyordum. (Metin 20)

- *Yazarken zamanımız çoğunlukla yeterli olduğu için ifadelerimizi gözden geçire geçire düzeltme, en iyi ve doğru ifadeyi düşünerek bulma şansımız vardır ama konuşurken tüm dikkatimize rağmen yavaşlatamayacağımız bir konuşma hızı vardır. (Metin 22)*

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Çeldirici Bağntı Bulguları

- *Bazen ayağı kayıp düşen arkadaşımızın ya da kravatını yanlışlıkla yemeğine sokan müdürümüzün gülünç halleri karşısında kendimizi tutamayıp gülüveririz. Belki biraz utanmazca ama en sahici gülüşümüz çıkar ortaya. (Metin 1)*
- *Gerçekten bunca olumsuzluk arasında insanları güldürmek için çok yetenekli olmak gerekir. Ama ben çocukluğumda yalnızca mimik ve hareketlerin olduğu sessiz komedi filmlerini seyrederken kahkahalarla güldüğümüzü hatırlıyorum. Onlardaki saflık ve samimiyet miydi bizi güldüren bilmiyorum ama o komedyenler yaşadıkları dönem içinde zoru başarmışlardı. (Metin 3)*
- *Bilimde teoriler ve ispatlar varken sanatta bireysel düşünceler daha ön plandadır. Matematik ve müziği de birbirinden ayıran önemli unsurlar olmasına rağmen bu iki disiplin birçok açıdan son derece ilişkilidir. (Metin 5)*
- *Çünkü müzik bir sanat dalı olarak öncelikle kişinin duygularını dışa vurmasını sağlamaktadır. Ancak müziğin ilk anda akla gelmeyen başka bir etkisi daha vardır. (Metin 5)*
- *Türk toplumunun yaşadığı evlerinin mimarisi dış dünyaya kapalı fakat o dönem ailesinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek yapılar oluşturulacak biçimde tasarlanmıştır. (Metin 8)*
- *Çanakkale'de yer alan yüzlerce antik yerleşimin en önemlilerinden biri olan Assos Behramkale Köyü'nün antik sur içinde kalan bölümüne 80'li yıllarda koruma amaçlı yapılanma yasağı koymuş. Ancak mevcut binalar restore edilerek otel, pansiyon ve restoran olarak hizmet vermeye başlamış. (Metin 10)*
- *Burası normal bir büro. Binanın tamamında klima cihazı yok ama tavanlardaki betonun içine yerleştirilmiş serinletici hortumla ısıyı düzenliyor. (Metin 11)*
- *“Daha az televizyon seyretmek istiyorum ama başaramıyorum.” türünden açıklamaları kısmen cevaplayabiliyor.*
- *Dizi ile ilgili anlatılanlar bana bir şey ifade etmiyordu ama insanların bu diziye neden böyle bağlandıkları da merak etmiyor değilim. (Metin 13)*
- *“Bu hikâyeler en fazla kaç bölüm çıkar ki?” diye düşündüm. Sonra kaç bin kilometrede düşen uçaktan sağ çıkabilen hamile bir kadın ve olan onca felakete rağmen huzurlu bir yüz ifadesi ile etrafa bakılan bir adamı gördüm. (Metin 13)*
- *Bütün bu avantajlarına rağmen dizilerin de diğer alışkanlıklarda olduğu gibi bağımlılık yaratması söz konusu. (Metin 14)*
- *“Reality Show” kapsamındaki yarışmalar dünya televizyon literatüründe, “oyuncu olmayan insanların doğal ya da yaratılmış ortamlarda, kameralar yokmuş gibi davranarak yaşamalarına ve bu sürenin sonunda bir ödül kazanmalarına dayanan bir program türü” olarak tanımlanıyor.*

- Ama gerçek hayata dayanan bu programlarda yarışmacuların aktörler değil de gerçek insanlar olmaları ve belli bir metne bağlı olmadan davranmaları dışında bu programların... (Metin 15)
- Kanallar internette düzenledikleri yarışmalarla yeni ve yaratıcı şovlar arar oldu ama seyret seyircilerin artık birbirinin tekrarı ve taklidi bu programları seyretmekten sıkıldı ve yakında sadece en iyi olanların yayına devam edeceği konuşulsa da programlara olan ilgi hiç de azalacağı benzemiyor. (Metin 15)
  - Kadınların beyinleri, erkeklerden daha küçük ancak kadınlarda gri hücreler daha fazla. (Metin 16)
  - Erkekler ve kadınlar tek kelimeleri benzer şekilde işliyor. Ancak bütün bir cümlelin yorumlanmasında erkekler beyinlerinin tek tarafını kullanırken kadınlar her iki tarafı da kullanıyorlar. (Metin 16)
  - Çocukluktaki farklara rağmen yetişkin kadınların erkeklerden daha az dil bozukluğu olup olmadığı net değil. (Metin 16)
  - Hani, överiz karşımızdakini “çok zekisin” falan diye ama mesela zeki olduğu için ekstradan sevilen, ekstradan para verilen, “Çoluğumuz çocuğumuz zeki olsun.” diye evlenen, bu yüzden tercih edilen? Yok öyle bir şey. (Metin 17)
  - “Zayıfla, makyaj yap, güzel giyin.” denilebilir bir çirkine ama aptala ne diyeceksin? (Metin 17)
  - Aynı bilim adamı bu deneyin e-posta için de aynı sonucu verdiğini iddia etti. Ancak bazı uzmanlar bu sonuçların sadece tesadüften ibaret olabileceğini ve Rupert Sheldrake'nin bu sonuca sadece 63 denekle ulaşmasını bu ihtimali güçlendirdiğini savundu. (Metin 19)
  - Biz diğer evrenleri göremiyoruz ancak Hawking teorisinde paralel evrenlerde olanların bizim korkularımızı, becerilerimizi ve özlemlerimizi etkileyebileceğini ileri sürüyor. (Metin 20)
  - Ancak formül tamamlandığında da bu noktanın insan aklının son zaferi olacağını savunuyor. (Metin 20)
  - İşte nihayet o an gelip çatmıştı ama hiç kimsenin yaşamak istemeyeceği şey geldi başıma. (Metin 21)
  - “Hayatım boyunca bu kadar acil tuvalet ihtiyacı hissetmemiştim.” diye anlatıyordu. Oysa uzay mekiği henüz fırlatma rampasındaydı. Ancak Walter'ın oturuş biçiminden dolayı kan bedeninin üst bölümlerinde yoğunlaşmış ve üstüne yerleştirilen alıcı, fazlasını saptadığı için böbrekleri harekete geçirmişti. (Metin 21)
  - Ne de olsa, astroloji insanların kaderini, yıldızların yaratıcısından çok yıldızlar tarafından belirlendiğini savunuyor gibiydi. Oysa ortaya çıkan Hristiyanlık öğretisine göre yaratıcı, insanlara özgür irade bahsetmişti. Ancak astroloji bir yolunu bulup genel olarak Hristiyan öğretisinin içine sızdı ve gelişmeye devam etti. (Metin 22)

2.5.3.1.1.3.3. Nedenleyici Bağıntı Unsurları

Metinde yer alan yargılardan birinin gerekçesi bildirilirken neden bildiren bağıntı unsurlarına başvurulur. Yazar oluşturmuş olduğu okuma metinlerinde gerekçeli

yargılarını bağdaşıklığı desteklemek adına çoğunlukla *çünkü*, *bundan dolayı*, *bu nedenle*, *bunun için*, *bu sebepten*, *bu yüzden*, *nedeniyle*, *dolayı*, *diye* gibi birimlerle ifade etmiştir. İncelenen okuma metinlerinde yer alan nedenleyici unsurlar şu şekilde örneklendirilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Nedenleyici Bağntı Bulguları

- *Bütün gün çalışıyorum ama mutsuz bir insan değilim. Çünkü bir hobim var. (Metin 3)*
- *Newton çok çekingendi, bu nedenle buluşlarının çoğunu uzun yıllar sonra yayınladı. (Metin 11)*
- *Graham Bell'in annesi işitme engelliydi bu sebeple Graham hayatı boyunca işitme engelliler için çalışmalar yaptı. (Metin 12)*
- *Kurye: "Affedersiniz, ben Çiçek Sokağı' nı arıyorum. Nerede olduğunu biliyor musunuz?"*
- *Adam: Evet biliyorum çünkü ben de orada oturuyorum. (Metin 20)*
- *Murat: Dünkü maçı izledin mi?*
- *Ali: Hayır. Çünkü televizyonum bozuk. (Metin 21)*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Nedenleyici Bağntı Bulguları

- *Murat yarın önemli bir konferansa katılacak ve bir konuşma yapacak. Bu yüzden yarın sabah çok erken kalkacak. (Metin 2)*
- *Ben üç yıl sonra 18 yaşına gireceğim ve ondan sonra hayatım çok güzel olacak. Çünkü bir kuş gibi özgür olacağım. (Metin 4)*
- *Kraliçem siz de güzelsiniz ama Pamuk Prenses sizden daha güzel. Kraliçe çok sinirlenmiş. Bunun üzerine sarayın avcısını çağırmış. (Metin 5)*
- *Delikanlı artık fırtınalı havada ve karanlıkta yüzyormuş bu nedenle yönünü kaybetmiş. (Metin 7)*
- *O zamanlar aşklarımızı kolay kolay dile getiremezdik. Hemen yüzümüz kızarır, dilimiz dolanırdı. Bu nedenle birbirimize aşk mektupları yazardık. (Metin 16)*
- *Artık rüya bitti. Bunun için stres yaşıyorsunuz. Bu stresi ortadan kaldırmak mümkün. (Metin 17)*
- *Eşiniz, sevgiliniz ya da iyi bir arkadaşınızla tiyatro, sinema gibi yerlere gidin. Çünkü bu etkinlikler rutin sosyal hayatınıza geri dönmenizi sağlar. (Metin 17)*
- *Benim için otel odaları çok önemli. Hem yurt içinde hem de yurt dışında. Yolculuk etmeyi seviyorum, çünkü kendimi daha özgür hissediyorum. (Metin 18)*
- *İnsanların çoğu "Pahalı bir tatil, iyi bir tatildir." düşünür ama bu yanlıştır. Çünkü lüks otellerde yemek saatine yetişmeye çalışmak ve animasyonlara katılmak oldukça yorucudur. Güneşin altında bütün gün yatmak da dinlenmeniz için yeterli değildir. (Metin 19)*
- *Yolda midem bulandı. Taksiden indim. Bu yüzden eve yürüye yürüye geldim. (Metin 27)*
- *2 ile 5 yaşındaki çocuklara günde en fazla bir saat televizyon izni vermek gerekiyor. Çünkü televizyon bu dönemde de çocuklardaki dil ve konuşma gelişimini yavaşlatıyor. (Metin 31)*
- *Sosyal ağlar çocukların birbirleriyle ilişki kurmalarına ve sosyalleşmelerine yardımcı olabilir.*

Çünkü onlar sosyal medyayı video, fotoğraf göndermek, doğum günlerini kutlamak için de kullanıyorlar. (Metin 32)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Nedenleyici Bağıntı Bulguları

- Teknolojik yeniliklerle birlikte vasıfsız elemanlar iş bulamıyor. Ayrıca ekonomik krizler nedeniyle de işletmeler daha az eleman alıyor. (Metin 1)
- İşkolik sözcüğü en çok Amerika'da kullanılıyor hatta Amerikalılar işkolizmi önemli önemli bir hastalık olarak kabul ediyorlar. Bu nedenle ABD'de çeşitli sosyal yardımlaşma dernekleri kuruluyor. (Metin 3)
- Birçok kişi spiker olmak istiyor ama herkes olamaz. Çünkü eskiden sadece haberi sunardınız ama bu değişti. (Metin 5)
- Dünyanın en bedava mesleği.1.85 metre boyunda yakışıklı biri olmadığım için fotoğrafçı oldum. (Metin 5)
- Elbette sağlık için herkesin beslenmesine ve uyku düzenine dikkat etmesi, zararlı alışkanlıklardan uzak durması gerekir fakat bunlar yeterli değildir. Çünkü bedenimizin en önemli gereksinimlerinden biri de harekettir. (Metin 6)
- İnsanlar hayattaki bazı olumsuzluklar nedeniyle “keşke” sözcüğünü dillerine dolarlar. (Metin 14)
- Savaş sonrasında ise devlet mekanizmasında bürokratik işlemler çoğalmış, böylece devlet için çalışan memur sayısı artmıştır. Bu grup çok para kazanmadığı için hem işte hem de günlük hayatta benzeri giysileri tercih etmeye başlamıştır. (Metin 18)
- Örneğin savaş yıllarında kadınlar erkeklerle beraber çalışıp benzer işler yapmaya başlamıştır. Dolayısıyla o dönemlerde kadınlar arasında erkeksi kıyafetler, kadın kıyafetlerinden daha çok ilgi görmüştür. (Metin 18)
- Bazı kişiler modanın sıkı, takipçilerinin ve onlar sezon başında alışveriş yapar. Böylece bir ürünü herkesten önce giyerler ama bunun için çok daha fazla para öderler. Çünkü bir iki ay sonra mağazalarda indirimler başlar ve sezon sonunda bu indirim oranları yüzde elliye hatta yüzde yetmiş kadar ulaşır. (Metin 20)
- Marka düşünlerinin ortak alışveriş yerleri genellikle lüks mağazalar oluyor. Ancak bazen küçük dükkânlar da ünlü kişilerin oradan alışveriş etmeleri nedeniyle popüler hâle gelebiliyor. (Metin 21)
- Esin Taboğlu başlamış çalışmaya.. O zamana kadar hukuk bölümüne Türkiye'den kimse başvurmamış. Bunun için ben herkesten daha çok çalıştım. Harvard'ı bütün zorluklarına rağmen başarıyla bitirir Esin Taboğlu. (Metin 27)
- Bence insan diploma sahibi olsa da olmasa da kendine iyi bir iş kurabilir. Tabii çalışkan ve dürüst olmak şartıyla. Bunların yanında da öğrenmeye açık olmak ve kendini geliştirmek gerekir. Çünkü öğrenme hayatımızın sonuna kadar devam eder. (Metin 28)
- Benim yarım bıraktığım kazakları en son annem geldiğinde tamamlamıştı ama hiçbirini giymedim çünkü ben giymekten değil, örmekten hoşlanıyorum. (Metin 29)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Nedenleyici Bağntı Bulguları

- *Bugüne kadar herkes pahalı kitaplardan yakınıyordu. Basım, dağıtım gibi masraflar olmadığı için maliyeti yok denecek kadar az olan e-kitaplar bu sorunu çözecek. (Metin 1)*
- *Alman'ın sözlerinden dolayı komşumuzun yüzü kızarmış... Doğrusunu söylese yabancıya karşı ayıp olacak. Onun için başka türlü söylemiş. (Metin 2)*
- *Ve sonra gemici olan babasının bu gemide çalıştığına karar verdi. Bunun böyle olmasını çok istediği için böyle düşündü, sonra da bu düşüncesinin doğruluğuna inandı. (Metin 4)*
- *Yeliz olanları sadece Nehir'den dinlediği için sinirlenmekte haklı gibi görünebilir... Dostumu kaybettiğim için çok üzgünüm ama beni önemsemediği için onunla konuşan asla ben olmayacağım. (Metin 7)*
- *Soruyor: Niye balık yiyorsun?
Cevap: Çünkü seviyorum. (Metin 8)*
- *Elli ya da altmış kaç olursa olsun birinin kendini işe yaramaz hissetmesi bana çok anlamsız geliyor. Çünkü kendi "büyüme" durumumdan da açıkça görebiliyorum ki yaşlanmak tamamen insanın kendi beyninde gerçekleşen bir durum. (Metin 9)*
- *Bunun gibi önceden kestiremediğimiz birçok sürprizi vardır dedemin. Bu yüzden nadiren de olsa sadece annem değil hepimizin kaygılanmasına sebep olur. (Metin 10)*
- *Aslında kilti ünlüler dünyasında kullanan pek çok kişi var. Bu nedenle gözümüzün aşına olduğu bir giysi. Örneğin Sean Connery ve "Cesur Yürek" filminde Mel Gibson ile Axy Rose...(Metin 15)*
- *Oysa kilt aslında erkekler tarafından zamanında rahatlığı kadar sıcak tuttuğu için de giyilen bir kıyafet. (Metin 15)*
- *Dolar milyarderiyse yabancı dil bilmeniz gerekiyor. Bu yüzden dil öğrenmenin zorluklarını düşünmeyin, hemen bir dil kursuna yazılın. (Metin 18)*
- *Türkiye'de konuştuğun insanların benim küçük başarılarından dolayı gösterdikleri takdir beni çok mutlu ediyordu ve beni daha çok çalışmam konusunda isteklendiriyordu. Buna rağmen sık sık kavranması hemen hemen olanaksız gibi görünen dil bilgisi yapılarını anlayabileceğim konusunda umutsuzluğa düşüyordum. (Metin 20)*
- *Yazarken zamanımız çoğunlukla yeterli olduğu için ifadelerimizi gözden geçire geçire düzeltme, en iyi ve doğru ifadeyi düşünerek bulma şansımız vardır ama konuşurken tüm dikkatimize rağmen yavaşlatamayacağımız bir konuşma hızı vardır. (Metin 22)*

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Nedenleyici Bağntı Bulguları

- *Belki de Norman Cousins'in mizah sayesinde sağlığına kavuşmasına şaşmamak gerek. Çünkü gülme eylemi insana pozitif bir ruh hâli kazandıran kimyasal maddelerin daha fazla salgılanmasını sağlar ve acı hissini azaltmasına hatta yaraların daha çabuk kapanmasına yardımcı olur. (Metin 1)*
- *Garfield'ın hâlâ popüler olmasının nedeni küçükler açısından sevimli ve eğlenceli olması,*

büyükler açısından ise hayatı çok fazla ciddiye almaması, istediği gibi davranması, yediğinin önünde yemediğinin arkasında olması yani insanların yaşamak için harıl harıl çalıştığı dönemde rahat içinde yaşamaları olabilir. (Metin 4)

- Müzik dinlemek, bir enstrüman çalmak ya da dans etmek kişiye büyük bir zevk verir ve bu etkinlikler sırasında hiç kimse müziğin duygusal etkileri dışındaki yararlarını düşünmez. Çünkü müzik bir sanat dalı olarak öncelikle kişinin duygularını dışa vurmasını sağlamaktadır. (Metin 5)
- Rock müzikte elektrogitarın kullanılmasının en büyük sebebi ise gitarın doğal sesini değiştirmesi sonucu oluşturulan kulakları tırmalayıcı tınısının, isyanı ve acıyı en iyi şekilde yansıttığının düşünülmesidir. (Metin 7)
- Gün geçtikçe dizinin büyüü sadece yakın arkadaşlarımı değil, iş yerindekileri de sarmaya başlayınca artık sinirlerim yavaş yavaş bozulmaya başladı. Çünkü dizi ile ilgili konuşmalara katılamadığım için sosyal ortamlardan uzaklaşmaya başlamıştım. (Metin 13)
- Günümüzde değişen hayat şartları nedeniyle birbiriyle iletişimleri azalan insanlar, yalnızlıklarını gidermenin en kolay yolunu dizi izlemekte buluyor. (Metin 14)
- Bu dünyada olup bitenler genellikle kendi hayatında olmasını istedikleri ile benzerlik gösterdiği için, kendini dizinin kahramanının yerine koymak kısa bir zaman için bile olsa insanın kendisini iyi hissetmesini sağlıyor. (Metin 14)
- Bu programların son yıllarda Türk ve dünya televizyonlarında bu kadar ilgi görmesinin nedenlerinden biri hiç şüphesiz prodüksiyonlarının dizilere göre oldukça ucuz olması. Çünkü yüksek reyting sonucu gelen reklamlar, yarışma sırasında kullanılan ürünlerin reklamları, yarışmadan sonra piyasaya sürülen ürünler var ve elbette bu para aksini devam ettirebilecek yeni yeni inanılmaz reality showlar... (Metin 15)
- Ancak konu unutkanlık olunca kadınlar unutkanlığa erkeklerden daha fazla eğilimli. Yani hafıza konusunda erkeklerin gerisinde kalıyorlar. Bunun nedeni de muhtemelen kadınların sinir hücresi ve sinir hücreleri arasındaki bağların kaybına daha yatkın olmasından deniliyor. (Metin 16)
- Kendine ait olmayan düşünceleri kendine ait olmayan bir sesle ifade eder. Bu yüzden, çocuklarımız süper zeki değil diye hayflanmayın sakın. (Metin 17)
- “Hayatım boyunca bu kadar acil tuvalet ihtiyacı hissetmemiştim.” diye anlatıyordu. Oysa uzay mekiği henüz fırlatma rampasındaydı. Ancak Walter'ın oturuş biçiminden dolayı kan bedeninin üst bölümlerinde yoğunlaşmış ve üstüne yerleştirilen alıcı, fazlasını saptadığı için böbrekleri harekete geçirmişti. (Metin 21)
- Uzaydaki güçlü ışınlar, gözün içine kadar ulaşıp orada ışık patlamalarına yol açtığı için Astronotlar gözlerini kapattıkları halde yıldız kümeleri görmeye devam ederler. (Metin 21)
- En azından tahmin edilen hikâye bu çünkü hiç kimse, astrolojinin yazı öncesi durumunun ne kadar eskiye dayandığını ve nasıl oluştuğunu tam olarak bilmiyor. (Metin 22)
- Astroloji danışmanları tuttukları kayıtlar ve yorumlarına dayanarak kraliyet ailesine devlet yönetimi konusunda akıl verirdi ve bu nedenle Mezopotamya tarihinin erken dönemlerinde astroloji “kraliyet sanatı olarak düşünülürdü. (Metin 22)

2.5.3.1.1.3.4. Zamanlayıcı Bağını Unsurları

Cümleler arasında yer alan zaman ilişkileri zamanlayıcı bağını unsurları aracılığıyla sağlanır. Bu unsurlar bağdaşıklığı olumlu yönde etkiler. İncelenen metinlerde *sonunda, daha sonra, önce, sonra, öncelikle, aynı anda, artık, kadar, nihayet, sonradan* gibi zamanlayıcı bağlantı öğelerinden faydalanılmış ve şu şekilde gösterilmişlerdir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zamanlayıcı Bağını Bulguları

- *Hmm. Peki, alışverişten sonra ne yapıyorsun? (Metin 4)*
- *Ben de saat ikide kursa gidiyorum ve kurs iki saat sürüyor. Sonra alışveriş yapıyorum. (Metin 4)*
- *Hayır, Selin kendi evinde. İşten sonra ziyarete gidiyorum. (Metin 7)*
- *İşten sonra sinemaya, tiyatroya veya kafeye gidiyorum. (Metin 8)*
- *Telefondan önce Asyalılar kuşlarla, Amerikalılar da dumanla haberleşiyordu. Daha sonra mektup, tüm dünyada en yaygın haberleşme yöntemi oldu. (Metin 12)*
- *Ahizeli telefonlarda dinleme ve konuşma için iki ayrı sistem bulunuyordu. Ahizeli telefondan sonra Marconi adlı İtalyan bir mucit radyoyu icat etti. (Metin 12)*
- *Bizim zamanımızda akşam yemeklerinde bütün aile toplanıyorduk. Yemekten sonra sohbet ediyorduk. (Metin 13)*
- *Özellikle yaz akşamlarını hatırlıyorum. Geç saatlere kadar dışarıda vakit geçiriyorduk. (Metin 13)*
- *Akşam işten sonra caddenin karşısındaki mağazaya bakalım mı?*
- *1855 yılında ayrı bir Telgraf Müdürlüğü kuruldu. 29 Ocak 200'den sonra kurumumuz "T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü" olarak değişti. (Metin 22)*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zamanlayıcı Bağını Bulguları

- *Sunucu: Suzan Hanım bu parayla neler yapacaksınız? Bir planınız var mı?*
- *Suzan Demir: Önce tatil yapacağım. Güzel bir otelde uzun bir tatil yapacağım. (Metin 1)*
- *Peki, tatilden sonra? (Metin 1)*
- *Saat on birde konferans başlayacak. Konferanstan sonra arkadaşlarıyla yemeğe gidecek. (Metin 2)*
- *Öğleye kadar yaz, öğleden sonra kış olacaktı. (Metin 5)*
- *Bir yıl sonra üniversiteden diplomamı alacağım ve avukat olacağım. Önce iyi bir şirkette işe başlayacağım. (Metin 4)*
- *Bu dünya önce ona cazip gelmiş ama daha sonra... (Metin 5)*
- *Narkissos bir gün avlanmak için ormana gitmiş. Saatlerce avlanmış. Sonra su içmek için bir göl kenarında durmuş. (Metin 6)*
- *Bu çiçekler özellikle Narkissos'un gözlerine çok benziyormuş. Bu çiçeklere daha sonra*

insanlar Nergis demiş. (Metin 6)

- O günden sonra insanlar bu adaya “Ah Tamara” adası demişler. (Metin 7)
- İnsanlar en çok pazartesi gününde ve saat 16.00’dan sonra dedikodu yapıyor. (Metin 8)
- Bu sütunlara insanlar “Peribacaları” demiş ve daha sonra kendilerine peribacalarından evler, kiliseler, yeraltı şehirleri yapmışlar.
- Anneannem eskiden tek katlı, bahçeli bir evde yaşırdı. Artık bizimle birlikte sekiz katlı bir apartmanda oturuyor. (Metin 14)
- Sevgilimizi biraz tanıdıktan sonra pastanede buluşur, sohbet ederdik. (Metin 16)
- İşe ya da okula başlamadan bir iki gün önce evinize dönün. Böylece eşyalarınızı yerleştirip eski düzeninize kolayca geri dönebilirsiniz. Evinizde bir süre dinlendikten sonra sokağa çıkın. (Metin 17)
- Zaten beş yıldızlı oteller bana göre değil. Bir zamanlar öyle bir tatil yapmaya çalıştım ama o çok yorucu ve bittikten sonra gerçekten bir tatile ihtiyacınız olabiliyor. (Metin 18)
- Tatilde en küçük bir aksilik moralimizi bozar... Bu gibi sorunlarla karşılaşmadan önce iyi bir plan yapmak gereklidir. (Metin 19)
- Gemi yolculuğu karadaki tatillerden daha karlıdır bile diyebiliriz. Ancak bu yolculuklarda tatile çıkmadan önce ödeme yapmak gerekiyor. (Metin 20)
- Bu durumda öğleden sonra Haydar Paşa İstasyonu’nda olabileceğim. (Metin 21)
- 20 dakika yüzünüze hiç dokunmayın ve bekleyin. Sonra yüzünüzü bol suyla yıkayın. (Metin 23)
- Maskeyi sürmeden önce yüzünüzü yıkayın sonra maskeyi uygulayın. (Metin 23)
- Stresin bu olumsuz etkilerinden kurtulmak bizim elimizde. Öncelikle olumlu düşünmeyi öğrenmek gerek. (Metin 25)
- Ayurvedada amaç hayatı uzatmak, hastalıkları vücuttan uzak tutmaktır. Bu sistemde hastalanıp tedavi olmaya ihtiyaç duymadan önce sağlığı korumak için çaba göstermek gerekir. (Metin 26)
- Sizi muayene etmem gerekiyor. Önce stetoskop ile sırtınızı dinleyeyim... Antibiyotiği yemeklerden sonra günde üç defa yemeklerden sonra içeceksiniz. (Metin 28)
- Nasıl daha doğru beslenebiliriz? Öncelikle öğünlerinizin düzenli olması gerekir. (Metin 22)
- Nasıl daha doğru beslenebiliriz? Öncelikle öğünlerinizin düzenli olması gerekir. (Metin 22)
- Öncelikle cildinizin erken yaşlanmaması için üzüm maskesinin tarifi...(Metin 23)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zamanlayıcı Bağıntı Bulguları

- Bir fakülte diploması her kapıyı açmalı, diye düşünüyorlar. Oysa günümüz koşullarında artık ekme aslanın ağzında. (Metin 1)
- Sadece bir diploma alıp üniversiteden mezun olmak yetmiyor. Artık iş bulmak için gençler üniversitedeyken kendilerini daha iyi yetiştirmeli. Meslekleriyle ilgili kurslara gitmeli. konferans ve seminerleri izlemeli. (Metin 1)
- Aldım elime “herşey”li kahvemi, çıktım sokağa. Sonra kaldırdım kafamı, kapadım gözümü, içime çektim rüzgârı, tatlı havayı. (Metin 2)
- Bugüne kadar bu konu ile ilgili yapılan araştırmalardan çok önemli sonuçlar çıkıyor. (Metin 3)

- *İşkolik biri iyileşmek için öncelikle kendisine zaman tanınmalıdır. Ama asıl tedavi kişinin bu hastalığı yani bu durumu kabul etmesiyle başlıyor. (Metin 3)*
- *İş hayatında önce kendinize sonra başkalarına karşı dürüst olmanız gerekir. (Metin 4)*
- *Bir hedef seçmek başarmak için çok önemlidir. Öncelikle kendinize realist bir vizyon seçmek zorundasınız. (Metin 4)*
- *Birçok insan bu işi hevesleniyor ama yönetmenlik gerçekten çok zor. Öncelikle yaratıcı olmak ve iyi bir yönetici olmak gerekir. (Metin 5)*
- *Birçok kişi spiker olmak istiyor ama herkes olamaz. Çünkü eskiden sadece haber sunuyorsunuz ama bu değişti; artık gazeteci de oluyorsunuz. (Metin 5)*
- *İyi bir kariyer, çok para kazanmak, lüks bir arabaya ve büyük eve sahip olmak... Ancak hepimizin tek bir ortak beklentisi var sanırım. Mutlu olmak ama ondan da önce sağlıklı olmak. (Metin 6)*
- *Bazılarımıza göre ise sağlıklı olmak, gece yarılarında kadar dans edebilecek güce sahip olmaktır. (Metin 6)*
- *Naismith basketbolu önceleri atletler, beyzbolcular ve Amerikan futbolu oynayan çocuklar için sakatlanmalar açısından risksiz ve yararlı bir kış antrenmanı olarak görmüştür. Ancak basketbol daha sonra yardımcı antrenman olmaktan çıkmış, popüler spor dallarından biri hâline gelmiştir. (Metin 7)*
- *20 Temmuz 1973'te aramızdan ayrıldıktan sonra arkasında muhteşem bir kariyer ve daha önemlisi de bir felsefe bıraktı. (Metin 8)*
- *Dışarıdaki kalabalığın içinde stadyuma girebilmek için akla kararı seçtik. Ama sonunda içeri girip yerlerimize oturduk. (Metin 9)*
- *Karşılaşmanın heyecanlı atmosferi maçın sonuna kadar sürdü ve maç bizim takımın galibiyetiyle sona erdi. (Metin 9)*
- *Önceden çok kadın taraftar yoktu statlarda artık daha çok. (Metin 10)*
- *Önceleri beni statta bir süs objesi gibi görüyorlardı, biraz küçümsüyorlardı... (Metin 10)*
- *Bir kartal büyük bir dağın tepesine yuva yapmış. Bir süre sonra kartalın dört yumurtası olmuş. Yumurtalar henüz kuluçka dönemindeyken bir deprem olmuş. (Metin 13)*
- *Küçük kartal bu sözlerden o kadar etkilenmiş ki sonunda bir kartal gibi göklerde özgürce kanat çırpma düşünülen vazgeçmiş... (Metin 13)*
- *"Keşke onu hiç tanimasaydım..." Önce basit bir sözcük gibi gelir ama bir bakarsınız ki keşke sözcüğü hayatımızın odak noktası olmuş. (Metin 14)*
- *Yakınmak için artık çok geç Cemre. Bence çok güzel bir yer burası. (Metin 15)*
- *Masmavi gözleri vardı. Saçlarının yarısı göl sularının içindeydi, diye devam edermiş. Hem köylüler hem de çoban hayatından oldukça memnunmuş. Bir süre sonra çoban köye dönmüş. (Metin 16)*
- *Yıllar öncesinde Afrika'ya gitmek için kariyerine kısa bir süreliğine ara vermiş ve seyahat tutkusu da bu şekilde aklına girmiş. (Metin 17)*
- *Savaşların sonrasında ise devlet mekanizmasında bürokratik işlemler çoğalmış, böylece devlet*

için çalışan memur sayısı artmış. (Metin 18)

- Bu akımlar o zamanlardan beri kültürlerin, ekonomik şartların, sosyal ve politik olayların etkisi altında şekillenmektedir. (Metin 18)
- Bazı kişiler modanın sıkı, takipçilerinin ve onlar sezon başında alışveriş yapar. Böylece bir ürünü herkesten önce giyerler ama bunun için çok daha fazla para öderler. Çünkü bir iki ay sonra mağazalarda indirimler başlar ve sezon sonunda bu indirim oranları yüzde elliye hatta yüzde yetmiş kadar ulaşır. (Metin 20)
- Dış görünüşünüzle yavaş yavaş kendinizi göstererek mi insanları etkilemek istiyorsunuz? Stilinizi belirlemek için önce ön plandaki yönünüzü belirlemelisiniz. (Metin 22)
- Dünyadaki hızlı değişme ve gelişmeler nedeniyle eğitimle insan tanımı da değişiyor. Örneğin bir asır önce, beş altı yıllık bir eğitimle hayata atılır, başarılı olabiliydiniz. Oysa bugün öğrendiklerinin büyük bir bölümü bir süre sonra değişir, yetersiz kalır. (Metin 24)
- Günümüzde insan ancak bilgiye ulaşmanın yollarını biliyorsa, bilgiyi kullanarak öğrenebiliyorsa ve bilgiyle sorun çözebiliyorsa eğitilmiş olarak kabul ediliyor. Artık insan beyni bilgiler için bir depo değil, bir strateji merkezi olarak algılanıyor. (Metin 24)
- Hasan cebinden küçük bir şişe çıkardı. Önce kendi annesinden başlayarak içindeki sıvıyı sulu boya fırçasıyla kırık notların üzerine sürdü. (Metin 25)
- Önemli olan bize yalan söylememen dedi. O günden sonra ailemden hiçbir şey saklamadım...(Metin 25)
- Hem kötü hâline getirmiş hem de evdekileri kandırmaya çalışmıştık. Sonunda daha kötü duruma düşmemek için babalarımızı anlatmaya karar verdik. (Metin 25)
- Esin Tabaoğlu, 1965 Erzurum doğumlu. 5 kardeşin dördüncüsü. Küçükken hep eczacı olmak istemiş. (Metin 27)
- Esin Taboğlu İstanbul'a yerleşmiş, sonra birden okulunu sevmeye başlamış. Önce dil öğrenmek için Colombia Üniversitesine gitmiş... Sonra Harvard Üniversitesine hukuk yüksek lisansı için başvurmuş. Kabul edilmesine kendi bile şaşırılmış. Harvard'ın ismi önce beni korkuttu. (Metin 27)
- Bunu söyleyen gençler okuyup, üniversite bitirmenin yeterli olması gerektiğini düşünüyorlar. Bir bakıma haklılar fakat artık dünyanın hiçbir yerinde sadece üniversite diploması almak bir işe yaramıyor. (Metin 28)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zamanlayıcı Bağın Bulguları

- Okumanın değil ama basılı kitabın sonunu getirebilir... Sonuç olarak insanoğlu önceleri tabletleri, sonra papirüsü kullanıyordu. (Metin 1)
- Bebeklikten yaşlılık dönemine kadar hepimiz tehlike hissettiğimiz her an korku ile tepki veririz. (Metin 11)
- Kimlerle dost olduğunu öğrenip o kişileri genç adamın yanından uzaklaştırmak ister. Artık geceleri gözüne uyku girmez. (Metin 12)
- Telefonun açık olup olmadığını bir kez daha kontrol etti. Sonra daha iyi görebileceği bir yere koydu. (Metin 13)

- Geçenlerde katıldığım bir yurt dışı golf turnuvasında ekibimizdeki arkadaşlardan birinin kocası İskoç 'tu ve gezinin sonundaki ödül törenine, benim o zamanlar etek dediğim ama artık adının “kilt” olduğunu öğrendiğim kıyafetini giyerek gelmişti. (Metin 15)
- Teknolojinin son harikalarından herkesten önce biz yararlanabiliriz. (Metin 16)
- Şöyle ki yeni bir ev veya yeni bir arabanın getirdiği heyecan hemen sönüp gidiyor ve temel ihtiyaçlar karşılandıktan sonra mutluluğun kaynağı para olmaktan çıkıyor. (Metin 19)
- Dilin günlük yaşamdaki anlamlarını özümsemeyi ve bunun yanında konuşmaya dayanmayan, sözsüz iletişim biçimlerini kullanmayı öğreniyordum. Artık kendime yeni bir topluluğun üyesi olarak hissediyor, hâlâ da öyle hissediyorum. Artık iki dünyam var ve ikisinden de öğütler alabiliyorum. (Metin 20)
- Konuşmalar sırasında beni paran salt “doğulu” sevinç değildi. İçimde o ana kadar ihmal ettiğim ya da keşfedemediğim yanlarımı yaşıyordum. (Metin 20)
- Amblemlerin kültürel olmaları onların sözcük öğrenir gibi öğrenilmesini sağlıyor. Çünkü bunlar bedenini doğal çıktılar olmaktan çok toplumca oluşturulmuş simgesel gösterimlerdir. Bu nedenle yabancı bir ülkeye gitmeden önce o ülkenin amblemlerini araştırmanız rahat bir iletişim kurabilmenin açısından yararlı olacaktır. (Metin 21)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zamanlayıcı Bağını Bulguları

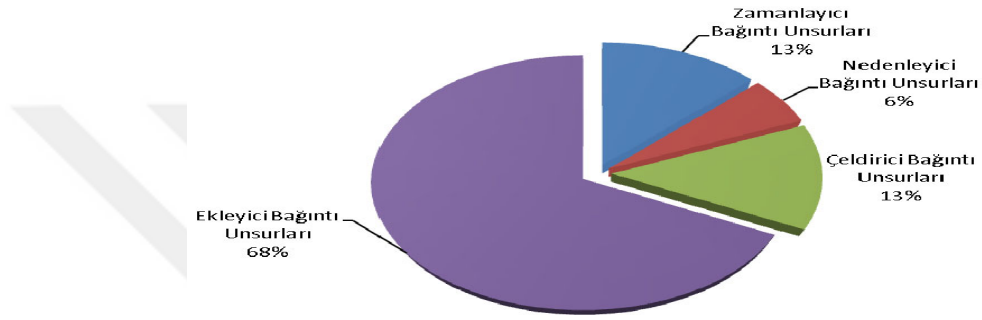
- On dakikaya varan kahkahaların en azından iki saat boyunca rahat ve ağrısız bir uyku getirdiğini fark edince tamamen iyileşene kadar bu uygulamaya devam etmeye karar vermiş. (Metin 1)
- Örneğin Renault'a Reno denmesi gerektiğini geçen yıl öğrenebildim nihayet. (Metin 2)
- “Sessiz film” deyince herhalde herkesin aklına önce Charlie Chaplin gelir. (Metin 3)
- 1920 yılında askerden döndükten sonra ilk uzun metrajlı filmini çekti ve birden yıldız oldu. (Metin 3)
- Müzik dinlemek, bir enstrüman çalmak ya da dans etmek kişiye büyük bir zevk verir ve bu etkinlikler sırasında hiç kimse müziğin duygusal etkileri dışındaki yararlarını düşünmez. Çünkü müzik bir sanat dalı olarak öncelikle kişinin duygularını dışa vurmasını sağlamaktadır. (Metin 5)
- Bu araştırmada psikoloji bölümünde okuyan 38 öğrenciye 10 dakika süreyle Mozart'ın iki piyano için yazdığı sonatı dinletildikten sonra düşünme testi uygulanmış... (Metin 5)
- Çünkü müzik bir sanat dalı olarak öncelikle kişinin duygularını dışa vurmasını sağlamaktadır.
- Belki de zaten vücudumuzda var olan ritmi açığa çıkarmış oluyoruz. Müzik aynı zamanda fizyolojik bir şey değil midir? (Metin 6)
- Kendisinden sonra gelen müzik türlerine de öncülük eden blues, Afrika'dan 1600'lü yıllarda Amerika'ya getirilen insanların bir yandan tarlalarda çalışırken bir yandan da hep bir ağızdan şarkı söylemeleri ile birlikte ortaya çıkmıştır. (Metin 7)
- Bu dönemden sonra yıldızı parlayan blues efsanevi B. B. King tüm zamanların en iyi gitaristi kabul edilen Jimi Hendrix, Louis Strong, John Lee Hooker gibi pek çok değerli müzisyeni

müzikseverlerle buluşturdu. (Metin 7)

- Büyüsüne kapılıp, saatlerde çevresinde dolaniyorsunuz; bu da yetmiyor, ertesi gün sizi tekrar çağırması için vine kendiniz orada buluyorsunuz, insanın gönlünde romantik fırtınalar koparıyor bu nefes kesen anıt, çeşme demek yetersiz kalıyor... (Metin 8)
- Eminim o anda sadece bir dileğiniz olacak Roma'ya tekrar gelmek. (Metin 8)
- 2050 yılından sonra dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisinin kentlerde yaşayacağı ve enerjinin giderek kanal ulaşacağı tahmin ediliyor. (Metin 11)
- “Bu hikâyeler en fazla kaç bölüm çıkar ki?” diye düşündüm. Sonra kaç bin kilometrede düşen uçaktan sağ çıkabilen hamile bir kadın ve olan onca felakete rağmen huzurlu bir yüz ifadesi ile etrafa bakılan bir adamı gördüm. (Metin 13)
- Bu gizemli adaya düşenlerin daha önce tanışmadıkları halde kazadan önce birbirlerinin hayatlarını bir şekilde girdiklerini anladığımda artık ben de bir Lost bağımlısı olmuştum. (Metin 13)
- Bu yarışmalarda bazı yarışmacılar kamerayı aldırmadan kendisi gibi davranmaya başlıyor ve gerek yarışmacılar gerek ekran başındakiler için asıl eğlence ondan sonra başlıyor. (Metin 15)
- Yarışma bu türün belki de ana teması olan “başkalarının hayatını gözetleme” durumunu baştan kabul ederek yarışmanın özgün isminden çok daha başarılı bir isimle yayınlandı Türkiye’de. Daha sonra 2003 yılının ortasında yurt dışında “bekâr” adıyla yayınlanan evlilik temalı yarışmada “Ben Evleniyorum” adıyla Türkiye’de yayınlanmaya başlandı. (Metin 15)
- Çünkü yüksek reyting sonucu gelen reklamlar, yarışma sırasında kullanılan ürünlerin reklamları, yarışmadan sonra piyasaya sürülen ürünler var ve elbette bu para aksini devam ettirebilecek yeni yeni inanılmaz reality showlar... (Metin 15)
- Genç zekiler, en çok ıstırap çekenlerdir. Çünkü kalabalıktan, yani aptallardan kendilerini soyutlayabilecekleri ortama henüz kavuşmamışlardır. (Metin 17)
- Bandler ve Grinder bu sorunun cevabını bulmak için mükemmel performansla sahip insanları modellenmiş ve çalışmalarının sonunda diğer insanların da bu performansla ulaşabilmeleri için gerekli teknikleri oluşturmuşlardı. (Metin 18)
- NLP tam anlamı ile uyumlu bir ilişkinin nasıl kurulup sürülebileceği konusunda yol gösterir. Bu nedenle kişi öncelikle kendine şu soruları sormalıdır: Gerçekleştirmek istediğim şey nedir? (Metin 18)
- Cambridge’de bulunan Trinity Koleji’nde yapılan bir araştırmaya göre birini düşündükten hemen sonra telefonunuzun çalması ve arayanın düşündüğünüz kişi olması telepatik bir önsezi. (Metin 19)
- Rupert Sheldrake, yaptığı araştırmada kullandığı deneklerden dört tane akraba veya arkadaşının numaralarını aldı. Daha sonra rastgele seçilen numaraları arayan Sheldrake bu insanlardan deneği aramalarını istedi ve şu şaşırtıcı sonuca ulaştı... (Metin 18)
- İşte nihayet o an gelip çatmıştı ama hiç kimsenin yaşamak istemeyeceği şey geldi başıma. (Metin 21)
- “Hayatım boyunca bu kadar acil tuvalet ihtiyacı hissetmemiştim.” diye anlatıyordu. Oysa uzay

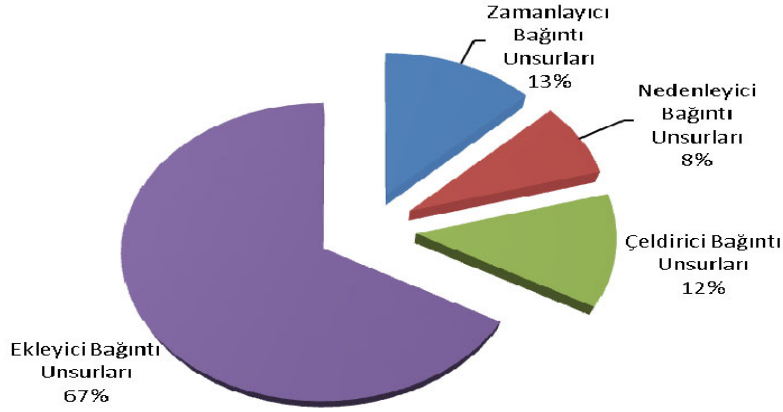
mekiği henüz fırlatma rampasındaydı. (Metin 21)

- Yolculuğa başlamadan önce ve yolculuğun ilk gününün sonunda ölçüldüğünde omurga gevşemesi nedeniyle astronotlar boylarının 7 santimetre kadar uzayabilir görülmüştür. (Metin 21)
- Böylece Yunanlılar astrolojiyi, gökyüzünün yaşamlarındaki etkilerini merak eden bireylere danışmanlıkta kullanarak yıldız falı sanatını ortaya çıkarmış oldular. Daha sonra astroloji Roma kültürüne girdi ve oradan da Avrupa'ya yayıldı. (Metin 22)
- Bundan çok uzun zaman önce erkekler ve kadınlar geceleyin yıldızlı gökyüzüne baktılar... (Metin 22)

Grafik 2.21.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağın Unsurlarının Kullanım Oranı

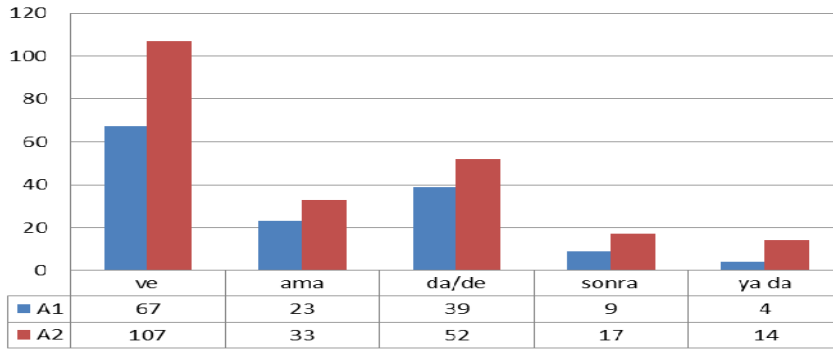
Ortaya çıkan grafikte görüldüğü üzere Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi okuma metinleri bağın unsurlarının dağılımı açısından ele alındığında metinlerde ekleyici bağın unsurlarından fazlaca yararlandığı görülmüştür. Dağılıma bakıldığında ekleyici unsurların %68, zamanlayıcı ve çeldirici unsurların %13, nedenleyici unsurların da %6 olacak şekilde bağın kurmada bir araç olduğu göze çarpmaktadır. Ekleyici bağın unsurları ile diğer bağın unsurları arasında çok fazla fark olduğu sonucuna varılmıştır. Konuşma ve yazı dilinde sıklıkla kullanılan “ve” ekleyici bağlacı bu dağılımı etkileyen en önemli dil ögesi konumundadır. Bu bağlacı ekleme görevi ile anlatılarda yer bulmuş ve bağdaşıklığa katkı sağlamıştır. Bunun yanında gerekçe bildiren nedenleyici bağın unsurlarından başlangıç seviyesinde diğer bağlantı unsurlarına göre daha az yararlandığı verilerden anlaşılmaktadır. Bu durum basit düzeyde oluşturulan cümle yapıları ile ilişkilendirilebilir.

Grafik 2.22.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağını Unsurlarının Kullanım Oranı

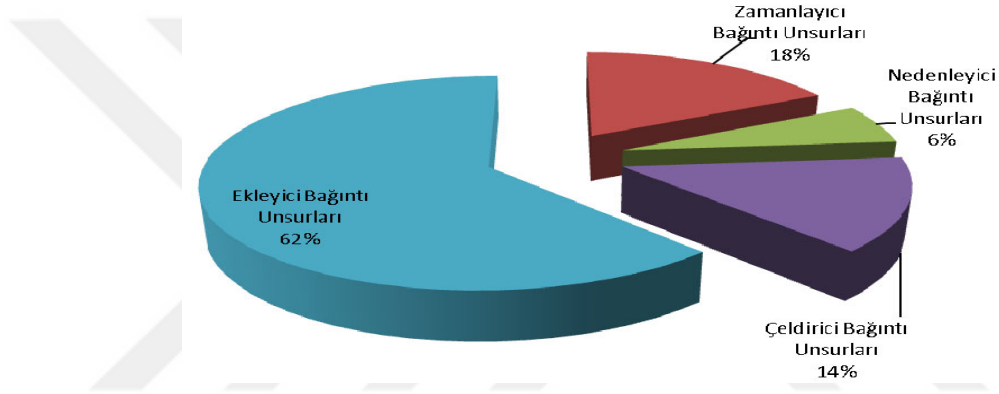
Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma metinlerinde bağını unsurlarından en fazla %67 ekleyici, ikinci sırada %13 zamanlayıcı, sonrasında %12 çeldirici ve son olarak %8 nedenleyici bağını unsurlarına başvurulmuştur. Bağını öğelerinin toplam dağılım içindeki yüzdesi bir önceki seviyeye göre çok farklılık göstermemiştir denilebilir. A2 seviyesindeki metinlerde “ve” ekleyici bağını unsurunun çok sık kullanılması bu verilerle ilişkilendirilebilir.

Yeni Hitit Ders Kitaplarında bulunan okuma metinlerinin analizi sonucunda A1 ve A2 seviyelerinde yer alan bağını unsurları incelenmiş ve metinlerde en sık kullanılanlar belirlenmiştir. Seviyelerin birbiriyle karşılaştırmalı şekilde sunumu için elverişli olan aşağıdaki sütun grafiği bu sonuçları göstermek amacıyla çalışmadaki diğer grafiklerden farklı olarak tercih edilmiş, elde edilen sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

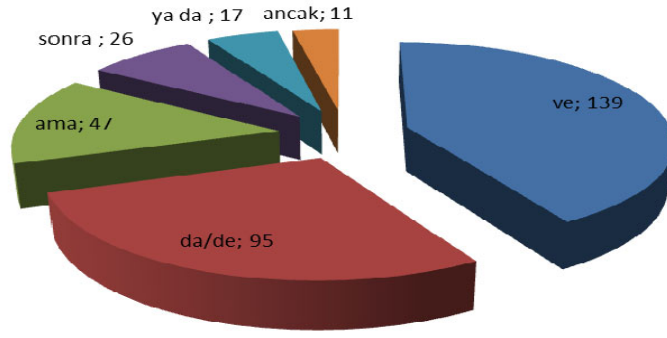
Grafik 2.23.A1 ve A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Sık Kullanılan Bağını Unsurları

Yapılan incelemeler sonucunda ortaya çıkan grafikten de görüldüğü üzere Yeni Hitit Ders Kitabı'nda yer alan A1 ve A2 seviyesindeki okuma metinlerinde en fazla kullanılan bağıntı unsurunun “ve” bağıntısı olduğu görülmektedir. A1 düzeyinde 67 defa kullanılan eklenti ögesi A2 seviyesinde metin uzunluğunun artmasına paralel olarak 107 defa kullanılmıştır. Buna ek olarak yine konuşma ve yazı dilinde sıklıkla kullanılan “da” bağlantı unsuru da en fazla başvurulan ekleyici öğelerdendir. Ayrıca “ama” çeldirici unsuru “sonra” zamanlayıcı unsuru, “çünkü” nedenleyici unsuru ve “ya da” ekleyici unsuru da metin üreticilerinin başlangıç seviyelerinde sıklıkla başvurduğu bağıntı öğeleridir.

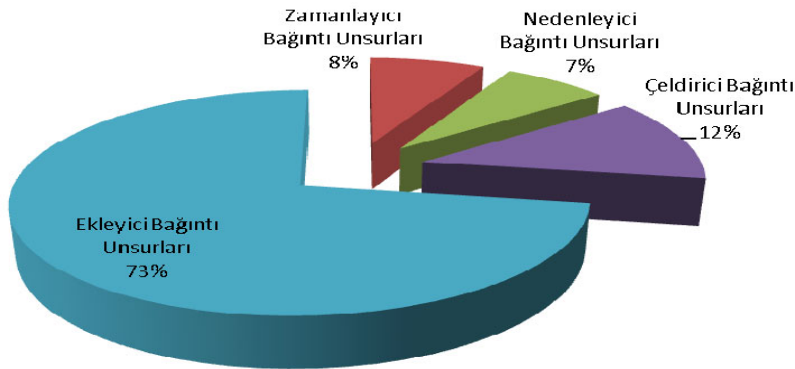
Grafik 2.24.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağıntı Unsurlarının Kullanım Oranı

Yeni Hitit Ders Kitabı B1 düzeyinde incelenen okuma metinlerinde bağıntı unsurlarının oranına bakıldığında ilk sırada %62 ekleyici, ikinci %18 zamanlayıcı, sonrasında %14 çeldirici ve son sırada %6 nedenleyici bağıntı unsurları kullanılmıştır. Ekleyici bağıntı unsurlarının önceki seviyelerde de olduğu gibi yine en fazla kullanılan bağıntı unsuru olduğu ifade edilebilir. Özellikle “ve” bağıntı unsuru anlatılarda sıklıkla kullanılmıştır. Bunun yanında “da” bağıntısı da metinlerde ekseriyetle görülmektedir. Bu iki bağıntı unsurunun varlığı ekleyici bağıntı öğelerinin kullanım oranının fazlalığına yansımıştır.

Grafik 2.25.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Sık Kullanılan Bağntı Unsurları

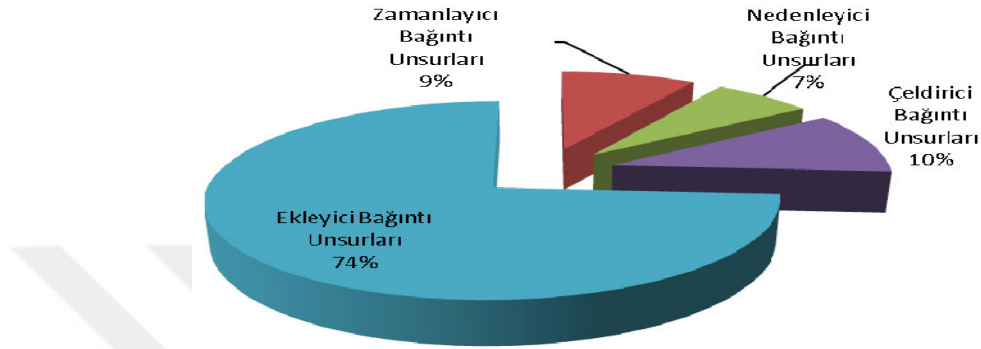
Yeni Hitit Ders Kitabı B1 seviyesinde incelenen okuma metinlerine bakıldığında yazarın anlatılarda en fazla “ve” bağlantı ögesini kullandığı görülmektedir. Üretici kelime ve cümleleri bağlamak amacıyla toplamda 139 defa “ve” ekleyicisini kullanmıştır. Devamında ise 95 defa “da” bağlantısından yararlandığı görülmektedir. Önceki seviyelerde de olduğu gibi bu iki bağlantı ifadesi B1 düzeyinde de en sık kullanılan unsur olmuşlardır. A1 ve A2 düzeylerine göre “ve, de” bağlantılarının kullanım sayısı artış göstermiştir. Çeldirici ifadelerden biri olan “ama” bağlantısı önceki seviyelere göre B1 düzeyinde biraz daha fazla yer almıştır. “Ancak” ifadesi sıklık olarak ilk defa B1 seviyesinde 11 defa kullanılmıştır. “Ya da” ve “sonra” bağlantısı ise her seviyede düzenli olarak artış göstermektedir. Dikkat çeken başka bir nokta ise “çünkü” nedenleyici ifadesinin B1 seviyesinde fazla kullanılmamasıdır. Yazarın bu seviyede nedenleyici ifadeleri çeşitlendirmesi bu duruma sebep olarak gösterilebilir.

Grafik 2.26.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağntı Unsurlarının Kullanım Oranı

Grafikte görüldüğü gibi Yeni Hitit Ders Kitabı B2 düzeyi okuma metinlerinde bağlantı unsurlarının dağılımına bakıldığında %73 ekleyici bağlantı, %8 zaman bildiren

bağıntı, %12 çeldirici bağıntı, %7 nedenleyici bağıntı unsurları şeklinde bir dağılım tespit edilmiştir. Diğer seviyelerde olduğu gibi B2 düzeyinde de metin üreticisi en fazla ekleyici bağıntı unsurlarına başvurmuştur. Özellikle “ve” ile “dA” bağıntı biriminin ekleyici faktörleri ön planda tuttuğu ifade edilebilir. Diğer seviyelerle kıyaslandığında çok farklı bir dağılımın olmadığı görülmektedir.

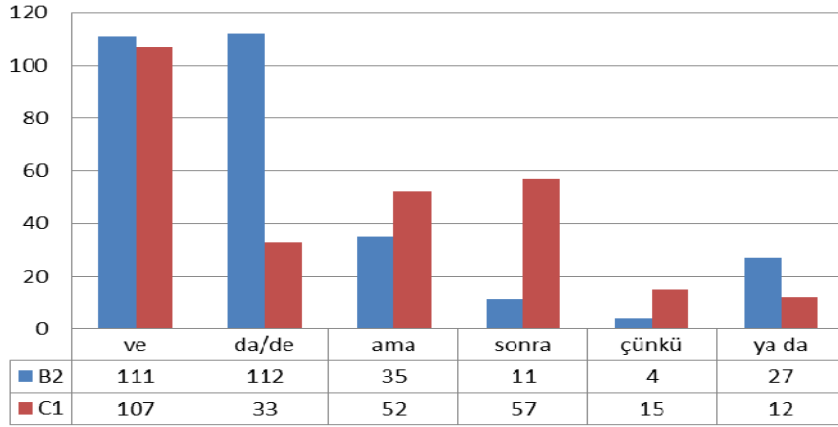
Grafik 2.27.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağıntı Unsurlarının Kullanım Oranı

Yapılan inceleme sonucunda Yeni Hitit Ders Kitabı C1 düzeyi okuma metinlerinde bağıntı unsurlarına bakıldığında ilk sırada %74 ekleyici, ikinci sırada %9 zamanlayıcı, sonrasında %10 çeldirici bağıntı ve sonuncu sırada %7 nedenleyici bağıntı unsuruna başvurulduğu görülmüştür. Diğer seviyelerde olduğu gibi C1 düzeyinde de metin üreticisi en fazla ekleyici bağıntı unsurlarına başvurmuştur. İncelenen seviyelerde bağıntı unsurlarının arasında ekleyici bağıntı unsurunun başlangıç seviyesine göre son seviyelerde biraz daha fazla kullanıldığı tespit edilse de diğer bağıntı unsurlarının dağılımı çok fazla farklılık göstermemiştir. Seviyenin ilerlemesine paralel olarak “diye”, “ne var ki”, “bundan dolayı” gibi kullanılan bağlantı birimlerindeki çeşitliliğin arttığı görülmektedir. Metin yazarı ele aldığı konuyu somutlaştırmak ve okurda oluşturmak istediği imgelere yönelik hedefini gerçekleştirmek için çeşitli bağıntı unsurlarına yer vermektedir. Bu durum metinlerin bağdaşıklığına olumlu yönde yansımıştır.

Yeni Hitit Ders Kitaplarından B2 ve C1 seviyelerinde yer alan okuma metinlerinin bağıntı unsurları bakımından analizi sonucunda metinlerde en fazla kullanılan unsurlar belirlenmiştir. İki seviyenin birbiriyle karşılaştırmalı şekilde yansıtılması imkânını sağlayan aşağıdaki sütun grafiği bu sonuçları göstermek amacıyla

çalışmadaki diğer grafiklerden farklı olarak tercih edilmiştir. Sonuçlar şu şekilde gösterilmiştir:

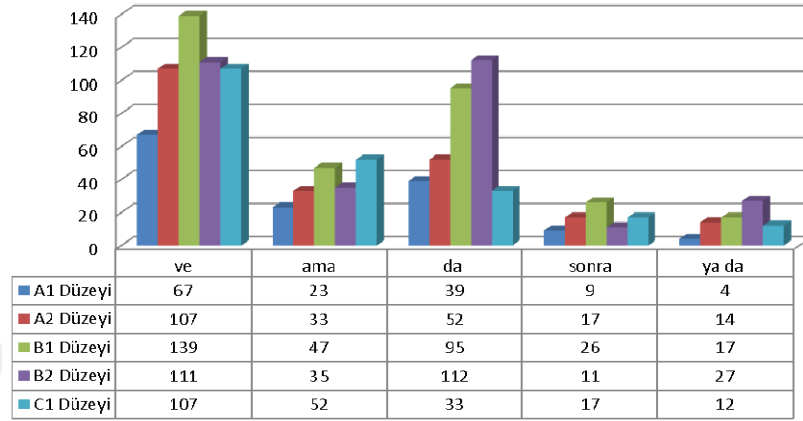

Grafik 2.28.B2 ve C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Sık Kullanılan Bağıntı Unsurları

Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan grafikten de görüldüğü üzere B2 ve C1 seviye Yeni Hitit Ders Kitabı'nda yer alan metinlerde en fazla kullanılan bağıntı unsurunun “ve” bağıntısı olduğu görülmektedir. B2 düzeyinde 111 defa kullanılan eklenti ögesin C1 seviyesinde 107 defa kullanılmıştır. Üretici kelime ve cümleler arasında bağıntıyı metinlerde pek çok defa “ve” bağlantı aracı ile sağlamıştır. Buna ek olarak konuşma ve yazı dilinde sıklıkla kullanılan “da” bağlantı unsuru da en fazla başvurulan ekleyici öğelerdendir fakat C1 seviyesinde kullanımı en düşük seviyeye gerilemiştir. Bu noktada seviye ilerledikçe metin yazarının farklı bağıntı unsurlarına daha fazla yer vermesi ve cümle uzunluklarının artması “da” bağıntısının kullanım oranının düşmesine sebep olarak gösterilebilir. Bunun yanında üretici “ama” çeldiricisini kullanmayı C1 oranında sıklıkla tercih etmiştir. Düşüncenin yönünü değiştirmek amacıyla metinlerde yer alan bu çeldiricide son seviyede 52 defa yararlanılmıştır. Yazar C1 seviyesinde gerekçeli yargılara daha sık yer verdiği için B2 seviyesinde 4 defa kullanılan “çünkü” nedenleyicisi C1 düzeyinde 15 defa yer almıştır. Buna ek olarak “ya da” bağıntısının kullanım oranı B2 seviyesinde C1 düzeyine göre daha fazla görülmüştür.

Yeni Hitit Ders Kitaplarında bulunan okuma metinlerinin analizi sonucunda her seviyede yer alan bağıntı unsurları incelenmiş ve metinlerde en sık görülenler belirlenmiştir. Her seviyenin ve birçok öncülün birbiriyle karşılaştırmalı şekilde

sunumu için imkân sağlayan aşağıdaki sütun grafiği bu sonuçları göstermek amacıyla tercih edilmiştir. Karşılaştırma sonuçlarında elde edilen veriler aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik 2.29. Okuma Metinlerinde Sık Kullanılan Bağıntı Unsurları

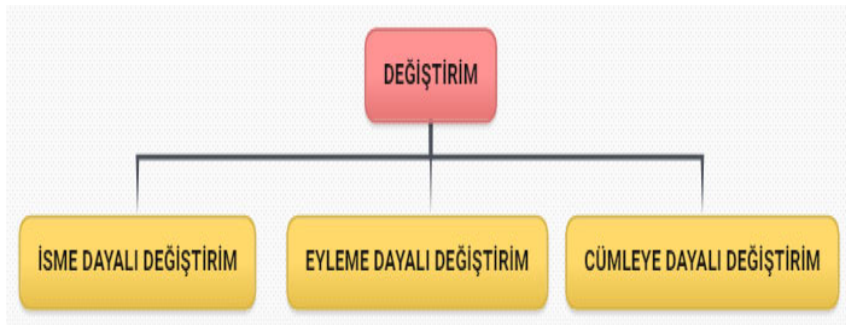
Ekleyici ifadeler içinde yer alan, konuşma ve yazı dilinde sıklıkla kullanılan “ve” bağlacı bu dağılımı etkileyen en önemli dil ögesi konumunda olmuştur. A1 ve A2 seviyesindeki okuma metinlerinde en fazla kullanılan bağıntı unsurunun “ve” bağıntı olduğu görülmektedir. A1 düzeyinde 67 defa kullanılan “ve” ekleyicisi A2 düzeyinde 107, B1 düzeyinde 139, B2 düzeyinde 111, C1 düzeyinde 107 defa kullanılmıştır. Okuma metinlerinde en sık başvurulan ikinci bağıntı ifadesi ise yine ekleyici ifadelerden “da” bağıntı olmuştur. Bu bağıntı ifadesine A1 düzeyinde 39, A2 düzeyinde 52, B1 düzeyinde 95, B2 düzeyinde 112, C1 düzeyinde 33 defa başvurulmuştur. Daha sonra çeldirici unsurlar arasında yer alan “ama” bağıntı okuma parçalarında fazlaca kullanılmıştır. “Ama” çeldiricisine ifadenin yönünü değiştirmek amacıyla A1 düzeyinde 23, A2 düzeyinde 33, B1 düzeyinde 47, B2 düzeyinde 35 ve C1 düzeyinde 52 defa rastlanılmıştır.

2.5.3.1.1.4. Değişirim (Substitution)

Bağdaşıklığı sağlayan araçlar arasında değişirim unsuru da yer almaktadır Metindeki bir isim, fiil veya cümlenin herhangi bir unsurunun yerine başka bir ögenin tercih edilmesi değişirimdir. Bilginin kısa ve etkili bir biçimde okuyucuya aktarılmasını, metinde aynı yapıların tekrarlanıp okuyucunun sıkılmasını önler. Metinde kullanılan bir birimin yerini başka bir birime bırakması şeklinde de ifade edilebilir. Değişirim

anlamdan ziyade kelimelerle ilgili bir durumdur. İmer, Kocaman ve Özsoy'a (2019: 84) göre bir yapıda herhangi bir unsurun yerine başka bir unsur kullanma becerisidir. Bir ögenin yerine başka bir öge konur ve bunun neticesinde içerik ve anlam olarak değişiklik kontrol edilir. Özyıldırım'ın (1999: 106) belirttiği üzere bir yapının bağlama bağlı bir biçimde farklı dil bilgisel bir yapı ile değiştirilmesidir. Bir kelime veya kelime grubu bağlama bağlı biçimlerde okurun karşısına çıkartılabilir. Uzun'a (1995: 63) göre değiştirimi sağlayan unsurlar bazen bir ismin, bazen bir fiilin, bazen de cümlenin tamamının yerini almasına göre çeşitlilik gösterir. Bu bağlamda isim, fiil ve cümleye bağlı olmak üzere üç tür değiştirim olduğu ifade edilebilir.

Değiştirim ve eksilti araçları birbirleriyle zaman zaman karıştırılır. Bu iki bağdaşıklık unsuru arasındaki ayrıma bakıldığında ise değiştirim yapıldığında değiştirilen birimin yeri başka bir birim ile doldurulmaktadır ama eksiltide değiştirilen birimin yeri boş kalmaktadır. Gönderim ile değiştirim farklı araçlardır. Gönderimde anlam düzeyinde bir ilişkiden yola çıkılır, değiştirim ise kelime veya kelime grubu arasında gerçekleşen sözcüksel ve dil bilgisel bir bağlantıdır (Torusdağ ve Aydın, 2020: 138). Ortak noktalarına bakıldığında her ikisinin de metindeki birimler arasında bağ kurduğu söylenebilir. Değiştirimde esas olan önceden kullanılan bir kelime veya sözü başka bir kelime ile ifade etmektir. Metinlerde değiştirim birimi olarak kullanılan unsurlar fazla değildir. Halliday ve Hasan'a (1976: 91) göre "aynısı, böyle, şöyle, yapmak" kelimeleri ile değiştirim gerçekleştirilir.

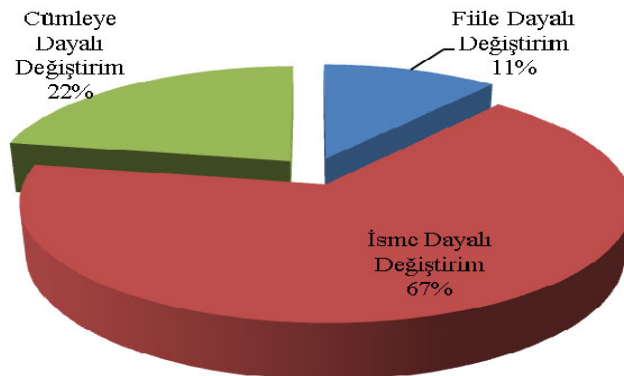
Şekil 2.6. Değiştirim Türleri

Çalışma kapsamında incelenen metinlerde okuru aynı kavramlar ile sıkmadan bağdaşıklık olumlu yönde etkilemek için değiştirim unsurlarına yer verilmiştir.

Metinlerde yer alan değiştirim unsurları altı çizili ve koyu biçimde şu şekilde örneklendirilmiştir:

❖ **A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değiştirim Bulguları**

- *Milyonlarca insan sokaklarda... Otobüslere, dolmuşlara, vapurlara biniyorlar. Büfelerden simit, çiçekçilerden çiçek alıyorlar. Boğazda tura çıkıyorlar, sahillerde yürüyorlar. Sınıflarda ders veriyorlar, telefonlarda konuşuyorlar. Acaba siz şimdi neredesiniz? Nereden nereye gidiyorsunuz? Nerede ne yapıyorsunuz? (Fiile dayalı değiştirim, Metin 2)*
- *Hafta sonları dağda kamp yapıyor. Bir başka arkadaşım evde bulmacalar hazırlıyor. Sizin de böyle bir hobiniz var mı? (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 3)*
- *A: Kedin nerede?*
- *B: Pamuk mu? Emre'nin odasında. (İsme dayalı değiştirim, Metin 7)*
- *A: Selin'in annesi hasta.*
- *B: Öyle mi? Hastanede mi? (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 7)*
- *Haftada bir gün şehre gidiyoruz ve pazarda taze yumurta, köy peyniri, patates satıyormuş. Pazarda herkes bu yıveceklerden almak istiyor. (İsme dayalı değiştirim, Metin 8)*
- *Ben Selin Akman. Ankara'da yaşıyorum. Evim bir apartmanın 7. katında. Şehirde gün çok erken başlıyor. (İsme dayalı değiştirim, Metin 8)*
- *Gıda ürünlerini büyük süpermarketlerden, giyim, mobilya, beyaz eşya ve benzeri ürünleri büyük alışveriş merkezlerinden alıyor. Çünkü böyle yerler daha hesaplı ve çok pratik oluyor. (İsme dayalı değiştirim, Metin 15)*
- *Satıcı: Bu kitap üç ciltlik bir seridir. Tüm Osmanlı tarihini akıcı bir dille anlatıyor. Bir tarih kitabı ama diğerleri gibi sıkıcı değil.*
- *Yeşim: Öyle mi, sanıyorum bu kitap arkadaşım için çok uygun. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 19)*
- *Günümüzde göç hareketleri bütün ülkeler için en önemli konulardan biridir. Türkiye de çeşitli sebeplerle nüfus hareketlerinin merkezindeki ülkelerdendir. (İsme dayalı değiştirim, Metin 2)*

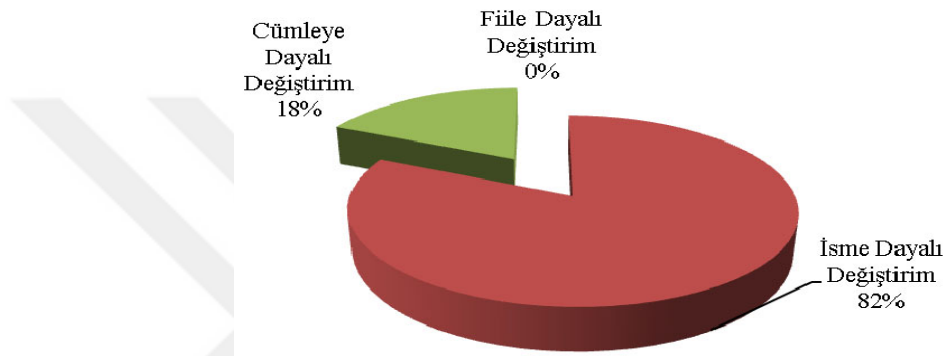
Grafik 2.30.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değiştirim Unsurlarının Dağılımı

Yeni Hitit Ders Kitabı A1 seviyesi okuma metinlerinde başvurulan değiştirim oranları incelendiğinde yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi en sık isme dayalı değiştirim %67, ikinci olarak cümleye dayalı değiştirim %22 ve son sırada fiile dayalı değiştirim %11 olarak tespit edilmiştir. Bütün olarak bakıldığında değiştirim unsurlarının metin üretici tarafından sıklıkla başvurulan bir bağdaşıklık aracı olmadığı ifade edilebilir. Metin üreticilerinin en fazla kullandıkları değiştirim türü isme dayalı değiştirimken en az başvurulan değiştirim türü ise fiile dayalı değiştirim olarak göze çarpmaktadır. Metinde özellikle isimler üzerinde değiştirim aracının kullanılması işlevsiz tekrarlar ile okurun sıkılmasının önüne geçmiştir. Yapılan değiştirimlerle metin çözücünün okurun dünyasında yeni imgeler oluşturmaya, aynı kavram özelliğini farklı kelimelerle okurun önüne koyarak metni etkileyici kılmaya katkı sağladığı ifade edilebilir.

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değiştirim Bulguları

- “Kraliçem siz de güzelsiniz ama Pamuk Prenses sizden daha güzel!” Kraliçe çok sinirlenmiş. Bunun üzerine sarayın avcısını çağırmiş ve ona “Üvey kızımı hemen ormana götür ve öldür demiş.” (İsme dayalı değiştirim, Metin 5)
- Nergis: Bu çiçek adını eski bir Yunan efsanesinden alır. (İsme dayalı değiştirim, Metin 6)
- Adanın karşısında bir köy varmiş. Bu köydeki gençlerden biri bir gün adaya doğru yüzmeye karar vermiş. Adaya çıkmış ve çok geçmeden Tamara ile karşılaşmiş. İki genç göz göze gelmişler ve birbirlerine aşık olmuşlar. O günden sonra genç kız her gece kıyıda ateş yakıyormuş, delikanlı da ateşe doğru yüzüyor, kıyıya çıkıyor ve Tamara ile gizli gizli buluşuyormuş. (İsme dayalı değiştirim, Metin 7)
- Delikanlı artık fırtınalı havada ve karanlıkta yüzüyor, bu nedenle yönünü kaybetmiş. Kıyıya çıkamıyormuş. Sonunda bütün gücü tükenmiş ancak “Ah Tamara... Ah Tamara..” diyebiliyormuş. Tamara bunu duymuş ve hemen kıyıya koşmuş ama artık çok geçmiş, sevgilisinin sesini duyamıyormuş. (İsme dayalı değiştirim, Metin 7)
- İngiliz bilim adamları 2000 kişi üzerinde dedikodu hakkında bir araştırma yapmiş. Araştırmaya göre insanların dedikodu alışkanlıkları... (İsme dayalı değiştirim, Metin 8)
- Bütün çocuklar harçlık alır. Eskiden ben de her hafta annemden harçlık alırdım. Çok değildi ama ben yine de paramın hepsini harcamaz, birazını biriktirdim. (İsme dayalı değiştirim, Metin 14)
- İşe ya da okula başlamadan bir iki gün önce eve dönün. Böylece eşyalarınızı yerleştirip eski düzeninize kolayca geri dönersiniz. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 17)
- Zaten beş yıldızlı tatiller bana göre değil. Bir zamanlar öyle bir tatil yapmaya çalıştım ama o çok yorucu ve bittikten sonra gerçekten bir tatile ihtiyacımız oluyor. (İsme dayalı değiştirim, Metin 18)

- *Gözlerinizi kapatın. Kendinizi denizde yüzen lüks bir otelde, küçük bir şehirde, hatta dünyanın en güzel şehrinde yolculukta hayal edin. İşte gemi yolculuğunu **böyle** özetleyebiliriz. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 20)*
- *Örneğin misafir konuşmacılar dinleyebilir, şarap seminerlerine katılabilirsiniz ya da spor yapmak için spor salonlarını ve yüzme havuzlarını tercih edebilirsiniz. Ayrıca alışveriş yapmak için çeşitli dükkânlar, vakit geçirmek için film salonları gibi pek çok alternatif de sizi bekliyor. **Böyle** bir yolculuğa arkadaş grubunuzla da çıkabilirsiniz. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 20)*
- *Sosyal medya kuşkusuz hayatımızın her yerinde. Bu **renkli dünya** hep bizimle. (İsme dayalı değiştirim, Metin 32)*

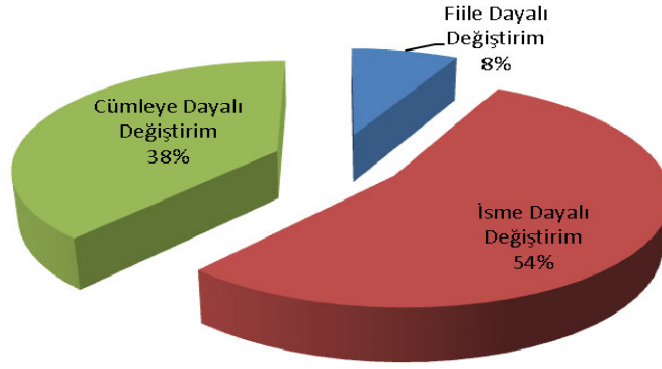
Grafik 2.31.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değiştirim Unsurlarının Dağılımı

Yeni Hitit Ders Kitabı A2 seviyesi okuma metinlerinde başvurulan değiştirmeye bakıldığında yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi isme dayalı %82 ve cümleye dayalı %18 değiştirmeye başvurulmuştur. Metinlerde fiile dayalı değiştirmeye yönelik herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır. Türkçede fiile dayalı değiştirim metinlerde çok sık kullanılan bir değiştirim aracı değildir. A2 düzeyindeki metinlerde de bu sebeple eyleme dayalı değiştirmeye dair bir iz bulunmamaktadır. İsme dayalı değiştirmenin %82 olması önemli görülmektedir. Bu değiştirim çeşidi ile yazar metinde yer vermiş olduğu kelime çeşitliliğini arttırmış, kelimelerin gücünden faydalanmış ve Türkçe öğrenen yabancı bir öğrencinin kelime hazinesinin gelişimine zemin oluşturmuştur.

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değiştirim Bulguları

- *Teknolojik yenilikler ile birlikte vasıfsız elemanlar iş bulamıyor. Ayrıca ekonomik krizler nedeniyle de işletmeler daha az eleman alıyor... Birçok **firma** eleman alırken kılı kırk yarıyor. (İsme dayalı değiştirim, Metin 1)*
- *Gençler işsizlikten, patronlar işsizlikten... Ayrıca ekonomik krizler nedeniyle de işletmeler daha az **eleman** alıyor. Sonuçta işsizlik gittikçe büyüyor. (İsme dayalı değiştirim, Metin 1)*

- Oysa benim bir sürü hayalim var. Erken uyanmamak, boş boş oturmak, plansız programsız olmak gibi... Ama boşuna, yapamıyorum. (Fiile dayalı değiştirim, Metin 2)
- Ruhumu, düşüncelerimi müzikle anlatıyorum. Bunları sahnede insanlarla paylaşıyorum. Böylece kendi dünyamın nüfusu arttı. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 5)
- Henüz 15 yaşındayken Brezilya'da düzenlenen Dünya Gençler Halter Şampiyonası'nda iki altın madalya alarak şampiyon oldu. Böylece halter tarihinde en genç rekortmeni oldu. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 8)
- Bir tarafta yiyecek ve bayrak satıcıları, bir tarafta gazeteciler ve televizyonların spor muhabirleri, bir tarafta ise itişe kakışa stadyuma girmeye çalışan sevirciler vardı. Bütün tribünlerde iki takımın tarafdarları ile doldu. (İsme dayalı değiştirim, Metin 9)
- Hatice Aydın ev hanımı ve Beşiktaş'ın fanatik taraftarlarından biri. Sadece kendisi değil eşi ve 10 aylık kızı da fanatik Beşiktaş taraftarı. Eskiden futbolla ilgilenmezdim. Bir kere kocamın peşine takılıp stada geldim. Bir daha da bırakıp dönemedim, diyor. (İsme dayalı değiştirim, Metin 10)
- Kendini tutamamış ve “Tanrım, ne kadar güzel uçuyorlar. Keşke bende onlar gibi uçabilsem...” diye bağırmış. Tavuklar onun bu sözlerini hep birlikte gülmüşler. “Sen bir tavuksun. Tavuklar uçamazlar.” Kartal yavrusu ne zaman “Keşke ben de bir kartal olsam, keşke ben de uçabilsem, dünyayı gökyüzünden görebilsem.” dese tavuklar aynı şeyleri söylüyormuş...(Cümleye dayalı değiştirim, Metin 13)
- Dee Caffari dünyayı tersten dolaşarak zoru başarmış. Cesur yelkenci yolculuğu için bir bakıma doğaya karşı savaşa benziyordu. (İsme dayalı değiştirim, Metin 17)
- Yani onlara bilgiyi doğrudan sunmak yerine kaynakları göstermeleri, onları kendilerini tanımaya ve araştırmaya yönlendirmeleri gerekiyor. Böylelikle bireylerin hem öğrenci hem de kendi kendilerini öğretmeni olmaları sağlanıyor. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 24)
- Bir masaya oturduk. Hasan cebinden küçük bir şişe çıkardı. Önce kendi karnesinden başlayarak içindeki sıvıyı sulu boya fırçasıyla kırık notların üzerine sürdü. Bu sihirli suyla bütün kırık notlar bir anda silinmişti. (İsme dayalı değiştirim, Metin 25)
- Yabancı bir dili çok iyi derecede bilin... Bir enstrüman çalın... Bütün bunları bilmiyor ve yapamıyorsanız şanssız diğerlerinden az demektir. (Fiile dayalı değiştirim, Metin 28)
- Aklıma ne gelirse ölüyorum. Her sene benim böyle zamanlarım olur. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 29)

Grafik 2.32.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değişirim Unsurlarının Dağılımı

Yeni Hitit Ders Kitabı B1 düzeyi okuma metinlerinde yer alan değişirimler incelendiğinde en çok isme dayalı değişirim %54, ikinci sırada cümleye dayalı değişirim %38, son sırada fiile dayalı değişirim %8 olarak görülmüştür. Metinlerde yazar en fazla isme dayalı değişirimi kullanmayı tercih ettiği gözlenmiştir. Bunun yanında cümleye dayalı değişirim oranının önceki düzeylere göre B1 seviyesinde daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Yazar, değişirim aracılığıyla okuma metinlerinde anlatıma zenginlik katmıştır. Ayrıca Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin kelime hazinesini zenginleştirmek için değişirim unsurlarını etkili bir biçimde kullanmayı hedeflemiştir. Öğrencinin metindeki bağlamdan hareketle kelimeler arasındaki ilişkiyi fark etmesi noktasında değişirim önemli bir rol üstlenmektedir.

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değişirim Bulguları

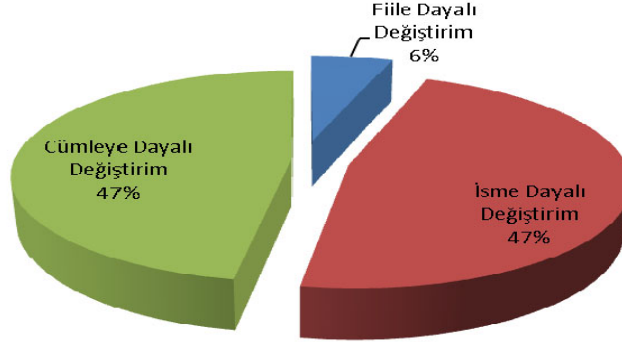
- *Uzun vadede e-kitap çevre korumasına katkı sağlıyor. Kitap sayısı azaldıkça kâğıt tüketimi dolayısıyla ağaç kesilmesi azalacak. Çevre dostu okumalar, sanal kitaplar sayesinde kapıda görünüyor. (İsme dayalı değişirim, Metin 1)*
- *Annenin Metin'e sık sık "Ağzına biber doldururum." dediğini yazmışsın. Bütün annelerin sözü bu... Annem de kardeşim Fatoş'a ikide bir böyle söyler. (Cümleye dayalı değişirim, Metin 2)*
- *Fatoş'u bu kadar terbiyeli yetiştirdiği için annemi kutladılar... Konuk kadınlardan biri "Çok doğru efendim." dedi. Hatta okulda bile çocuklarımızın terbiyesi bozuluyor. Göz değmesin, maşallah çok terbiyeli kızınız var. (İsme dayalı değişirim, Metin 3)*
- *Muhafız Dağı'ndan ilk defa masmavi Isık Göl'de bu beyaz gemiyi gördüğü zaman bu güzelliğin karşısında yüreğinde bir uğultu duydu. Ve sonra gemici olan babasının bu gemide çalıştığına karar verdi. Bunun böyle olmasını çok istediği için böyle düşündü, Sonra da bu düşüncesinin doğruluğuna inandı. (Cümleye dayalı değişirim, Metin 4)*
- *Merhaba, beyaz gemi!" diyecek gemiye. Sana devamlı dürbünle bakan çocuk vardı ya! O benim*

işte... Gemideki insanlar toplanıp güverteye şaşırıp kalacaktı, bu yaratığa bakacaktı hayretle. O zaman gemici olan babasına “Merhaba baba” diyecek “Ben senin oğlunum. Yüze yüze sana geldim.” (İsme dayalı değiştirim, Metin 4)

- Bir düşünsen yarıyı buldu ömrün. / Gençlik böyledir işte, gelir gider...(Cümleye dayalı değiştirim, Metin 6)
- Ama ben de çok sinirliyim. Önce gelip bana duyduklarının doğru olup olmadığını sorması gerekirdi. Öyle bir şey sormadığı gibi ben onunla konuşmak istediğinde de yüzüme bile bakmadı. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 7)
- O ne falan oluyor insan. Hani balık hafızalı mıyız ya da balıklar gibi hemen mi unutuyoruz? “Yok öyle değil diyor.” (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 8)
- Onun gibiler sanırım bir kez bile ben artık yaşlandım demiyorlar. Onlar istedikleri gibi giyiniyorlar, istedikleri gibi dans ediyorlar, istedikleri gibi aşık oluyor ve “Bu yaşta bunu yapamam.” diye düşünmedikleri için de hep yapabiliyorlar. (Fiile dayalı değiştirim, Metin 9)
- Genç kız, işyerinde tam karşısındaki masaya yerleşen yakışıklı mesai arkadaşından hoşlanmaya başlamıştır. Sabahları onunla asansörde karşılaşınca genç adam, “Günaydın” deyince genç kızın dizlerinin bağı çözülür Hatta belki de bayılacak gibi olur. Yeni iş arkadaşının ona biraz ilgi göstermesi için çeşitli yollar dener. (İsme dayalı değiştirim, Metin 12)
- Yine de uzmanlar normallik sınırına yakın “takıntılı aşklar” ile böyle olmayanlar arasında önemli farklar olduğunu belirtmektedir. (İsme dayalı değiştirim, Metin 13)
- Geçenlerde katıldığı bir yurt dışı golf turnuvasına ekibimizdeki arkadaşlardan birinin kocası İskoçtu ve gezinin sonundaki ödül törenine benim o zamanlar etek dediğim ama artık adının “kilt” olduğunu öğrendiğim kıyafetini giyerek gelmişti... Ama biz böyle yani başımızda kilt giymiş birisini bulmuşken kilt hakkında merak ettiklerimizi öğrenebiliriz diye düşündük ve arkadaşımızı soru yağmuruna tuttuk. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 15)
- Kilt, İskoçya'nın en bilindik en ilginç simgesi... İskoçyalı erkek isterse bu kıyafeti geceleri dağlarda battaniye olarak kullanabiliyordu. (İsme dayalı değiştirim, Metin 15)
- Ama bu insanlar için lüks söz konusu olduğundan çok da ihtiyaca göre düşünmeye gerek yoktur. Adı üzerinde bunlar yalnızca zevke ve keyfe hizmet eden şeylerdir ve onlara göre böyle şeylere para dökmenin hiçbir sakıncası yoktur. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 17)
- Listenin ilk sırasında boy gösteren zenginlerin hayatlarını inceleyen Esquire dergisi esprili bir yaklaşımla, zenginlerin ilginç ortak yönlerini de buldu... Ünlü milyarderler Warren Buffet ve Robson Walton kemer yerine askı kullanmayı tercih ediyor. (İsme dayalı değiştirim, Metin 18)
- Bugün pek çok şirket yönetimi de bunu kabul ediyor, çalışanlarının mutlu olup iş verimliliğinin artması için onları yönelik moral etkinlikler düzenliyor ve böylece mutluluğu paraya çeviriyor. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 19)
- Günden güne bu dilin dünyasına daha çok giriyordum. dilin günlük yaşamdaki anlamlarını özümsemeyi ve bunun yanında konuşmaya dayanmayan, sözsüz iletişim biçimlerini kullanmayı öğreniyordum. Artık kendimi yeni bir topluluğun üyesi olarak hissediyordum, hâlâ da öyle hissediyorum. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 20)

- *Başımı hafifçe yukarı aşağıya sallayarak onu dinler görünen kocasının, kendisiyle hemfikir olduğunu sana birçok kadın farkında değil ki esleri aslında “Sen devam et, ben de dinliyor gibi yapıyorum diyor.” (İsme dayalı değiştirim, Metin 21)*

Grafik 2.33.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değiştirim Unsurlarının Dağılımı

Yeni Hitit Ders Kitabı B2 seviyesi metinlerde görülen değiştirmeler incelendiğinde isme dayalı %47, cümleye dayalı %47 ve fiile dayalı %6 değiştirmeye başvurulmuştur. Metin üreticinin kullanmış olduğu değiştirim unsurları bazen isme, bazen fiile, bazen de cümleye dayalı olarak farklı dağılımlar göstermiştir. B2 düzeyinde fiile dayalı değiştirim oranının payı göze çarpmaktadır. Metinlerde diğer seviyelerde olduğu gibi genellikle fiile dayalı değiştirmenin az olduğu ifade edilebilir. Ayrıca isme ve cümleye dayalı değiştirim oranının aynı düzeyde kullanılması dikkat çekmektedir. Üreticinin değiştirim yoluyla yabancı öğrenciler için hazırlanan okuma metinlerine anlamsal bir zenginlik kattığı ifade edilebilir.

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değiştirim Bulguları

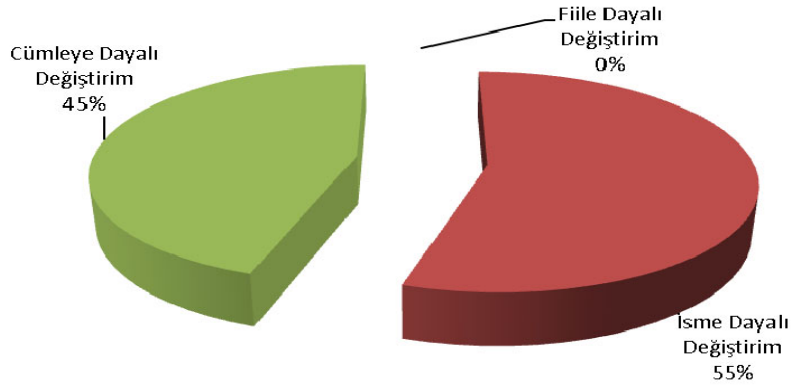
- *Gülmenin ruh hâlimiz üzerindeki rahatlatıcı etkisini hepimiz biliriz... Bilimsel araştırmalara kulak vermek gerekirse şekli nasıl olursa olsun gülmek insanın ruhsal durumu üzerinde olduğu kadar bedensel rahatsızlıklar üzerinde iyileştirici etkiye sahip. (İsme dayalı değiştirim, Metin 1)*
- *Yapılan araştırmalar anaokulundaki çocukların günde 300 kez gördüğünü, bu sayının yetişkinlerde 17'ye indiğini söylüyor. Peki, neden acaba çocuklar bize böyle bir fark attılar? (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 1)*
- *Evet, hayatı ciddiye almak zorundayız ama bunu yaparken de gülmekten hatta etrafı çınlatırcasına kahkahalar atmaktan vazgeçmemeliyiz. Norman Cousins öyle yapmış mesela. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 1)*
- *Onlardaki saflık ve samimiyet miydi bizi güldüren bilmiyorum ama o komedyenler yaşadıkları dönem içinde zoru başarmışlardır; insanları tek bir kelime etmeden güldürmüşlerdir... Harold Lloyd da sessiz film dönemine damgasını vuran özgün ve etkili sanatçılardan biriydi...(İsme*

dayalı değiştirim, Metin 2)

- 1993'te "Mozart Etkisi" olarak duyurulmuş araştırma hâlâ önemini korumaktadır... Bu calışmanın yanı sıra fareler üzerinde yapılan bir araştırma da ilginçtir. (İsme dayalı değiştirim, Metin 5)
- Diskoya gittiğimizde çalan müzik karşısında çoğumuz dans etme gereği duyarız. Bir marş duydüğümüzde çoğumuz coşkulanır ve adımlarınızı sertleştirir. Ninniler, özellikle çocukların uykusunu getirir, bazı sesler kimilerini rahatsız ederken kimilerine huzur verir, bazı müzikler çalışma temposuna hız kazandırır, alışveriş yaparken mağazada çalan müzikler müşterinin alım isteğini arttırabilir... **Öyle** ya da **böyle** müzik hayatımızda sandığımızdan daha önemli bir yer tutuyor gibi görünüyor. (Fiile dayalı değiştirim, Metin 6)
- Bu şarkıların sözleri özgürlüğü, birliği, beraberliği ve ümidi dile getiren, haksızları sorgulayan sözlerdi. Çiftlik sahiplerinin işçilere cumartesi geceleri eğlence düzenlemelerine izin vermesi ile bu eğlencelerde söylenen şarkılar özgürlük çığlıklarını daha da alevlendirdi. **Böylece** ilk blues besteleri ortaya çıkmış oldu. (Fiile dayalı değiştirim, Metin 7)
- Evlerin en alt katında genellikle mutfak, erzakın saklandığı ambar ve odunluk yer alır. Merdivenle üst kata çıkıldığında ise odalara geçişi sağlayan genişçe bir alanla karşılaşılr. Sofa denen bu **bölümde** yastık ve işlemeli minderlerle döşenmiş sedirleri...(İsme dayalı değiştirim, Metin 8)
- Genellikle meydanların ortasında görmeye alıştığımız Roma çeşmelerinden farklı olarak yüzü üç tarafa dönük bu çeşmenin. Büyüsüne kapılıp saatlerce çevresinde dolanıyorsunuz; bu da yetmiyor, sizi tekrar çağırmışçasına yine kendinizi orada buluyorsunuz, insanın gönlünde romantik fırtınalar koparıyor bu nefes kesen **anıt**...(İsme dayalı değiştirim, Metin 9)
- Büyüsüne kapılıp saatlerce çevresinde dolanıyorsunuz; bu da yetmiyor, sizi tekrar çağırmışçasına yine kendinizi orada buluyorsunuz, insanın gönlünde romantik fırtınalar koparıyor bu nefes kesen anıt, çeşme demek yetersiz kalıyor. **Böylesine** görkemli bir Çeşmenin şehrin çok daha geniş bir Meydanı'nda yer bulmasını Beklerken Birgül daha Sokaklar'ın ucundaki Bir Minik meydanda karşımıza çıktı vermesi doğrusu biraz şaşkınlık yaratıyor. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 9)
- Köy için konulan yapılanma yasakları kıyı için de geçerli. Kıyıda yapılanma yasaklarının işlemesine biraz da doğa yardım ediyor. Dik yamaçlar, deniz ile arasına kimseyi sokmuyor. **Böyle** olunca kıyıda yapılacak alanlar son derece kısıtlı kalıyor. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 10)
- Behramkale olarak da bilinen Assos; zeytin ağaçları balıkçı tekneleri, taş evleri ve masmavi deniziyle çok özel bir yer. Kendisine özgü mimarisi ve şirin lokantalarla dolu limanı ile Assos, ziyaret edenlerin hayran kalmasını sağlayacak güzellikte bir **cennet**. (İsme dayalı değiştirim, Metin 10)
- İnsanlar televizyon seyretmekten hoşlanıyor ve onu seyretmek için bilinçli bir karar alıyorlar. Eğer **böyleyse** o halde neden 5 yetişkinden 2'si, 10 gençten 7'si televizyon karşısında çok fazla zaman geçirdiğini düşünüyor ve bundan rahatsızlık duyor? (Cümleye dayalı değiştirim, Metin

12)

- *Etrafımdaki insanlar son günlerde devamlı bir diziden bahsediyorlar. Söylediklerine göre bu dizide ıssız bir adaya düşen uçaktan kurtulanların verdiği yaşam mücadelesi o kadar etkili anlatılıyordu ki sen etmeye başlayınca en az 2-3 bölüm bitirmeden televizyonun karşısında kalkmak mümkün olmuyordu ama insanların bu diziye neden **böyle** bağlandıklarını da merak etmiyor değildim. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 13)*
- *Sosyal hayatın çoğu kez dizilere göre düzenlenmesi yalnızlığı gidermenin yolu olarak görülen dizilerin bireyi giderek toplumdan uzaklaştırması, aynı evde yaşayan **insan**ların bile birbirinden uzaklaşması ise dizilerin dezavantajlı yönleri. (İsme dayalı değiştirim, Metin 14)*
- *Bu yarışmalarda bazı yarışmacılar kamerayı aldırmadan “kendisi gibi davranmaya” başlıyor ve gerek yarışmacılar gerek ekran karşısındakiler için asıl eğlence ondan sonra başlıyor... Ekranın diğer tarafında ise **izleyiciler** hiç tanımadıkları ama muhtemelen kendi hayatlarında benzerleri bulunan ya da kendilerine bir nedenle yakın buldukları... (İsme dayalı değiştirim, Metin 15)*
- *Beyin yaşlandıkça doku hacmi azalır ve sıvı miktarı artar. Bu etki kadınlarda erkeklerde olduğundan daha şiddetlidir. **Böylece** kadınların yaşları ilerlese de matematik, düşünme ve benzeri zihinsel becerileri daha az geriliyor. (Fiile dayalı değiştirim, Metin 16)*
- *“Çoluğumuz çocuğumuz zeki olsun.” diye evlenilen, bu yüzden tercih edilen? Yok öyle bir şey. Vasatların şansı daha yüksek! Her konuda... (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 17)*
- *Bandler ve Grinder bu sorunun cevabını bulmak için mükemmel performansa sahip insanları modellenmiş ve çalışmalarının sonunda diğer insanların da bu performansa ulaşabilmeleri için gerekli teknikleri oluşturmuşlardı. **Böylece** insanlar, 21. yüzyılda başarı biliminin yeni teknolojisi Nörolingüistik Programlama kavramı ile tanıştı. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 18)*
- *Başka bir dünyada onu uzun süredir tanıdığımız için mi, ya da ilk bakışta aşk? Aslında **böyle** bir şey belki de yok ve her şey başka bir evrende yaşanan bir aşkın o an için hissedilmesinden ibaret. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 20)*
- *Bu dönemde Eski Yunanlılarda Mezopotamya'nın astrolojik kehanet biçimini kendi mitolojileri ve yeni geometri bilimi ile birleştirip “Zodyak”a dayanan kişisel bir astroloji geliştirdiler... **Böylece** Yunanlılar astroloji gökyüzünün yaşamlarındaki etkilerini merak eden bireylere danışmanlıkta kullanarak yıldız falı sanatını ortaya çıkarmış oldular. (Cümleye dayalı değiştirim, Metin 22)*

Grafik 2.34.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Değişirim Unsurlarının Dağılımı

Yeni Hitit Ders Kitabı C1 seviyesi metinlerde başvurulan değişikliğe bakıldığında grafikte de görüldüğü gibi en fazla isme dayalı değişikliğe %55, sonrasında cümleye dayalı değişikliğe %45 şeklinde görülmüştür. Metinlerde fiile dayalı değişikliğe yönelik herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır. Fiile dayalı değişikliğe diğer değişikliğe unsurlarına göre önceki seviyelerde de ya az kullanılmıştı ya hiç kullanılmamıştı. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen öğrencilere yönelik hazırlanan okuma metinlerinde fiile dayalı değişikliğe çok sık faydalanılmadığı belirtilebilir. Metinlerde diğer seviyelerde de görüldüğü gibi fiile dayalı değişikliğe ya az kullanılmakta ya da hiç kullanılmamaktadır. İsme dayalı değişikliğe oranının C1 düzeyinde düştüğü dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu seviyedeki metinlerde yer alan cümle uzunluklarının bu değişikliği ortaya çıkardığı ifade edilebilir. Başlangıç ve orta seviyede cümlelerin genelde bölünmüş ve kısa kısa olması yazarın izlek çerçevesinde isme dayalı değişikliği sıklıkla kullanmasını gerekli kılmaktadır. Son düzeyde ise uzun cümlelerin varlığı bu ihtiyacı azaltmıştır.

2.5.3.1.1.5. Kelime Bağdaşıklığı (Lexical Cohesion)

Metinlerin üretilmesinde kelimeler önemli bir role sahiptir. Kelimelerin bir araya gelmesi ile cümleler kurulmakta, cümlelerin bir araya gelmesiyle de paragraflar oluşmaktadır. Bu sebeple bir metinde yer alan kelimelerin çeşitli şekillerle sağlayacağı bağdaşıklık önemli görülmektedir. Metin üreticisi tarafından uygun kelimelerin seçilmesi ve bu kelimelerin birbirini tamamlar nitelikte olması önemlidir. Aynı kavram alanında olan veya kökleri aynı olan kelimelerin bir arada kullanımı ile metnin bağdaşıklık seviyesi arttırılabilir. Bir metinde bazı kelimelerin yinelenmesi, karşıt anlamlı kelimelerin kullanılması veya aynı kavram alanına giren kelimelerin

birlikte kullanılması kelime bağdaşıklığı olarak ifade edilmektedir. Hirik'e (2020: 232) göre "Aynı, benzer ve zıt anlamlı kelimelerin kullanımı veya alt-üst anlamlılık ilişkisi bulunan kelimelerin kullanımı ile metinde sağlanan bağdaştırma yolu, kelime bağdaşıklığı" olarak bilinmektedir. Bu ifadelerden hareketle birbiriyle çağrışım içinde olan kelimelerin eşdizim oluşturduğu kabul edilmiş ve mevcut çalışmada örneklendirilmesi uygun görülmüştür.

Metinde yer alan bir olayın, kişinin, nesnenin veya yerin zaman zaman metin üreticisi tarafından okurun karşısına tekrar çıkarıldığı görülür. Yazar, bu tekrarlar ile metnin daha iyi anlaşılmasını ve kalıcı olmasını hedefler. Metindeki ifadeler arasında tekrar yoluyla bağ kurulur ve bu durum metnin daha kolay okunmasını ve anlaşılmasını olumlu yönde etkiler. Seçilen kelimeler metinde bütünlüğü sağlayıp yazarın konuya bakışını gösterir (Zeyrek, 2009: 30). Bunun yanında metinde geçen kavramların okura tekrar hatırlatılması noktasında önemli bir işlevi de vardır.

Metin içindeki kelimelerin birbirini anlamsal yönden desteklemesi durumunda etkileyici ve güçlü bir metin oluşacaktır. Metinde hangi kavramlara çağrışımında bulunulacağı ve hangi kelimelerin tekrarına yer verileceği metin üreticisi tarafından iyi düşünülmelidir. Tekrarlar yazan veya konuşan kişinin dili yetersiz kullandığı şeklinde yorumlanabilir (Özünü: 1987). Metin üreticisi gereksiz tekrarların önüne geçmek için ise diğer bağdaşıklık unsurlarından faydalanır. Böylece bağdaşıklığı oluşturan tüm unsurlar birbirini destekler, dil bilgisel ve anlamsal bir bütünü oluşturur. Oluşan bu bütün de akıcı, etkileyici ve kolay anlaşılabilen bir metnin ortaya çıkmasına katkı sağlar.

Kelime bağdaşıklığında, gönderim ve değiştirimden farklı olarak bir kelimeyi karşılayan başka bir kelime benzer veya aynı anlam alanını düşündürecek şekilde kullanılır (Hirik, 2020: 232). Bir metinde bağdaşıklık tam olarak sağlanmak isteniyorsa değiştirim, gönderim, eksilti, bağıntı ile birlikte kelime bağdaşıklığının da göz önünde bulundurulması gerekir.

Metindeki tekrarlar ile insan zihnine bazı kelimelerin yerleşmesini sağlamak, bazı kavramları çağrıştırmak ve pekiştirmek hedeflenebilir. Metinde başvurulan

tekrarların bu gibi işlevleri de vardır (Aksan, 2003: 152). Metinde yer alan kelime tekrarları ile bir metnin konu bütünlüğü sağlanır. Yazarın özellikle yinelemiş olduğu kelimeler konunun, asıl anlatılmak istenenin ve metnin anahtar ifadelerinin kavranmasını sağlar. Başka bir deyişle bu tekrarlar metnin anlamsal yönden bütünlüğünü sağlar. Metindeki kelimeler birbirlerini belli bir düzleme göre takip ederler. Metnin anlam bakımından güçlük çıkarmaması ve sürekliliği noktasında kelimelerin belli bir düzleme göre birbirini takip edecek şekilde yerleştirilmesi yani çizgiselliği önemli görülmektedir. Aynı zamanda kullanılan kelimelerin birbiriyle bağ kurarak tekrarlanması bağdaşıklıkla sağlanmasını olumlu yönde etkiler.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan metinlerde söz varlığının gelişimi, metnin anlaşılabilirliği ve metindeki bazı kavramların hatırlatılması noktasında kelime bağdaşıklıkla aracının metin içindeki kullanımı son derece önemli görülmektedir.

Kelime bağdaşıklıkla şu alt başlıklarla sınıflandırılmıştır:

- a. Aynı Kelimelerin Tekrar Edilmesi
- b. Eş veya Yakın Anlamlı Kelimelerin Tekrarı
- c. Üst ve Alt Anlam İlişkili Kelime Kullanımı
- ç. Eşdizimli Kelimelerin Kullanımı

2.5.3.1.1.5.1. Aynı Kelimelerin Tekrar Edilmesi

Metinde yer alan bazı kelimelerin varlığını güçlendirmek için aynı kelimelerin tekrarına başvurulabilir. Metin üreticisi iletmek istediği bilgi ve içeriği bu sayede daha belirgin bir şekilde aktarır. Böylece metinde anlatılan durumlar daha net anlaşılabilir. Bunun yanında okura bazı kavramları hatırlatmak için veya kalıcılığı gerçekleştirmek amacıyla aynı kelimelerin tekrarından yararlanarak bağdaşıklıkla sağlar. Bu tür tekrarlara metinlerde sıklıkla başvurulmaktadır. Üstünova'nın (2003: 180) da belirttiği gibi "Dil tekrarı sevmez ama tekrardan da vazgeçemez." Yazar veya konuşur ifade etmek istediklerini daha açık ve güçlü bir biçimde iletebilmek amacıyla bazı kavramların üzerine fazlaca gider. Bazen aynı kökten gelen kelimelerle de bağdaşıklık sağlanır. Yazarın özellikle unutturmak istemediği ve okurun gözü önünde bulunmasını istediği kelimeler olabilir. Bunun için o kelimeleri

yineleyerek okur ile karşılaştırma yolunu seçer ama bir kelimenin işlevinin dışında metinde sıklıkla tekrarlanması metnin bilgiselliğini olumsuz yönde etkiler (Beaugrande, Dressler: 1981: 54). Söz gelimi “*Yasin bugün okula gitti, Yasin okulda derslere girdi. Yasin öğrencilerin sorularını cevapladı ve Yasin okuldaki tüm toplantılara katıldı.*” şeklindeki cümlelerde tekrarlanan “Yasin” öznesi metinselliği olumsuz yönde etkilemiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan metinlerde yazar dikkatleri bazı ifadelerin üzerine çekmek ister. Ayrıca ele alınan temaya uygun şekilde kalıcılığı sağlamak için bazı ifadeleri özellikle yineleme ihtiyacı doğabilir. İncelenen metinlerde yer alan aynı kelimelerin tekrarına ait bulgular aşağıda örneklendirilmiştir. Bunun yanında birden fazla metinde yer alan veri üzerindeki değişimi tek grafik üzerinde karşılaştırmalı ve anlaşılır şekilde yansıtmaya elverişli olan çizgi grafiğinin kullanımı bu aşamada tercih edilmiştir. Bulgular sonucunda oluşan örnekler ve görseller şu şekilde gösterilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Aynı Kelimelerin Tekrarına Yönelik Bulgular

➤ *Müşteri: Çilek var mı?*

Manav: Var efendim, kaç kilo?

Müşteri: 1 kilo lütfen. 1 kilo da domates... 1 kilo da muz...

Manav: 1 kilo çilek 8 TL, 2 kilo domates 10 TL, 1 kilo muz 6 TL. Toplam 24 TL (Metin 1)

➤ *Günaydın İstanbul... Herkese günaydın! Burası Radyo İstanbul. İstanbul'da hayat erken başlıyor... Bu sabah İstanbul yine çok kalabalık, yine çok hareketli. (Metin 2)*

➤ *Hobiler!.. Bütün gün çalışıyorum ama mutsuz değilim. Çünkü bir hobim var: Fotoğrafçılık... Bence hobiler insana pozitif enerji veriyor... Bir hobi bulmak hiç zor değil... Daha aktif bir hobi mi istiyorsunuz?.. Sizin de böyle bir hobiniz var mı? (Metin 3)*

➤ *Selen: Sabah saat onda dışçıye gidiyorum... Saat birde okula gidiyorum.*

Ezgi: Ben de saat ikide kursa gidiyorum ve kurs iki saat sürüyor... Tamam, saat dörtte Kızılay'da Güvenpark'ta buluşuyoruz.

Selen: Tamam! Metropol Sineması'nda çok güzel bir komedi filmi var, saat altıda. (Metin 4)

➤ *Qnun adı Aynur... Q bir mimar... Qnun okulu İzmir'de... Q iyi bir mühendis olmak istiyor... Qnun işi zor... Q lisede öğrenci... (Metin 5)*

➤ *Benim en yakın arkadaşım Emre... Emre 22 yaşında, İstanbul'da yaşıyor... Emre'nin ailesi Ankara'da yaşıyor... Tatillerini Emre'yle beraber geçiriyorlar... Emre'nin iki kardeşi var... Emre'nin pek çok hobisi var. (Metin 6)*

➤ *Türkiye'nin başkenti neresi?*

Türkiye'nin başkenti Ankara.

Aaa! İstanbul değil mi?

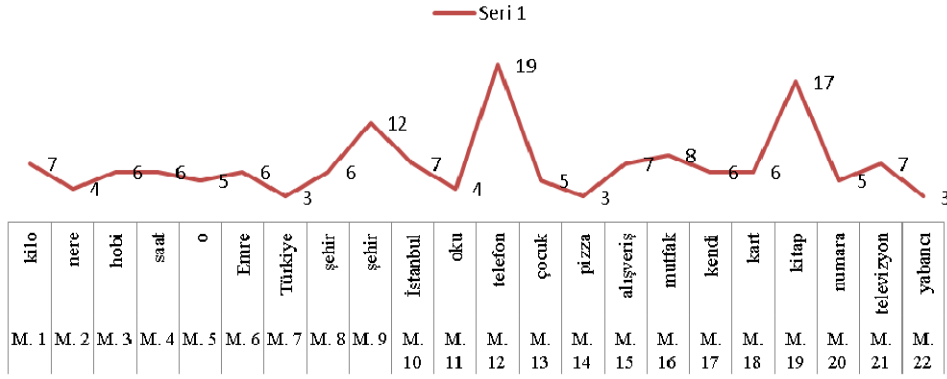
Hayır, değil ama İstanbul Türkiye'nin en kalabalık şehridir. (Metin 7)

- Eşim ve ben bir köyde yaşıyoruz. Köyde hayat çok güzel. Bizim bu köyde bir çiftliğimiz var. Çiftliğimizde tavuk ve inek besliyoruz. Genellikle her gün çiftlikte çalışıyoruz... Köy peyniri, patates satıyoruz. (Metin 8)
- Her mevsim rüya gibi bir şehir... Bazı insanlar şehrin dar sokaklarında yürüyüş yapıyor... Turistler bu şehirde bol bol makarna, pizza ve tiramisu yiyor... Masal şehir, 1001 gece masallarının şehri... Bu şehir Ortadoğu'nun kalbi. Şehrin sokakları günün her saatinde ışıl ışıl. Şairler bu şehre "Yeryüzü cenneti" diyor ve bu şehrin adı Farsçada "Tanrının Hediyesi" anlamına geliyor. Uzakdoğuda tapınakların, sarayların ve teknolojinin şehri. Kalabalık ama düzenli bir şehir. Turistler bu şehirde gündüzleri tarihi yerlerde geziyor... Bu şehre Han Nehri hayat veriyor. (Metin 9)
- İstanbul... İstanbul'da üç büyük köprü var... İstanbul'a her yıl yerli ve yabancı pek çok turist geliyor. Turistlerin bazıları İstanbul'da vapurla Boğaz'ı geziyor... Turistler İstanbul'un tarihi ve turistik yerlerini de görüyor. İstanbul'da hayat çok hızlı. (Metin 10)
- Ünlü filozof ve hekim İbni Sina, 980 yılında Buhara'da dünyaya geldi... İbni Sina küçük yaşlarda pek çok alanda dersler aldı... İbni Sina'nın yaklaşık 276 kitabı var... İbni Sina 1037 yılında İran'ın Hamedan kentinde öldü. (Metin 11)
- Telefon günümüzün en önemli haberleşme aracı... Telefondan önce Asyalılar kuşlarla, Amerikalılar da dumanla haberleşiyordu... Bunu 1876'da telefonun icadı takip etti... Thomas Watson ile birlikte telefonu icat etti... Telefon Amerika'da hızla yayıldı... Daha sonra telefon teknolojisi hızla gelişti ve ahizeli telefonlar, radyo dalgalı telefonlar, tuşlu telefonlar, cep telefonları, akıllı telefonlar gibi çeşitli telefon modelleri çıktı. Ahizeli telefonlarda dinleme ve konuşma olmak üzere iki sistem bulunuyor. Ahizeli telefondan sonra Marconi radyoyu icat etti. Radyonun icadı ile insanlar radyo dalgalı telefonla tanıştı. Aynı dönemde Amerika ve İngiltere arasında ilk telefon görüşmesi yapmak mümkün oldu. Firmalar ilk tuşlu telefonu 1960'lı yıllarda üretti. Bunu akıllı ev telefonları takip etti. 1970'li yıllarda ilk kez cep telefonu kullanıldı. İlk cep telefonlarının fiyatı 3000 doların üzerindeydi. İlk akıllı telefon ise 1990'lı yıllarda hayatımıza girdi. (Metin 12)
- Ben çocukken... Ben çocukken her şey daha güzeldi... Çocukların çok fazla arkadaşı yok... Çocuklar televizyonsuz ve bilgisayarsız bir hayat düşünmek istemiyorlar. (Metin 13)
- Ben karışık bir pizza alayım... Ben mantarlı pizza istiyorum... Sucuklu pizza seviyor musunuz? (Metin 14)
- Türkiye'de insanlar peşin, taksitli ya da kredi kartı ile alışveriş yapıyorlar. Alışverişlerde kredi kartı kullanmak mümkün... Bunun için çoğu insan peşin alışveriş yapmıyor. Artık insanlar mahallelerdeki bakkallardan ya da mağazalardan çok alışveriş yapmıyor... Alışveriş merkezlerindeki mağazalar genellikle sezon sonlarında indirim yapıyor. İnsanların çoğu da alışveriş için bu zamanı bekliyor... Televizyonlardan ve internetten alışveriş son yıllarda başladı

ama bunlar henüz yaygın değil. Çünkü pek çok insana göre bu tür alışverişler güvenli değil.
(Metin 15)

- Mutfak kültürleri ve sağlığımız... Her ülkenin farklı, özel bir mutfak kültürü var. Dünya mutfaklarının başında Çin mutfağı geliyor... Uzakdoğu mutfağında en önemli yiyecek pirinç ve soya fasulyesi... İtalyan mutfağında makarna, spagetti ve pizza ön planda... Bu mutfak da çok tehlikeli... Fransız mutfağı peynir çeşitleriyle ünlü... Araf mutfağının en ünlü yemeği kebab... Daha birçok mutfağı saymadım. (Metin 16)
- Artık işlerimi kendim yapıyorum... Artık faturalarımı kendim ödüyorum, doktor randevularımı kendim alıyorum. Banka ve kredi kartımla ilgili işlemleri kendim yapıyorum. Bir kütüphane ya da spor merkezine kendim üye oluyorum. (Metin 17)
- Nasıl bir kitap arıyorsunuz?..
Arkadaşım için bir kitap almak istiyorum... (Metin 19)
- Arkadaşınız ne tür kitapları seviyor?
Genellikle tarihi kitapları seviyor.
Peki, o zaman size Osmanlı tarihi ile ilgili bir kitap önereyim. Bu kitap üç ciltlik bir seri... Bir tarih kitabı ama diğerleri gibi sıkıcı değil.
Öyle mi, sanıyorum bu kitap arkadaşım için uygun. Ama üç kitaplık bir set.
Geçen hafta bu kitabın fiyatı farklıydı.
- Ben kendim için de bir kitap almak istiyorum. Bu ayın çok satanı hangi kitap? (Metin 19)
Okuyucular bu kitabı çok beğeniyorlar.
Kitabın konusu ne?
- Kitap bir polis şefi ve ailesinin hayatını anlatıyor. (Metin 19)
- O zaman size şu kitabı tavsiye ediyorum. Bu kitap çok mutlu bir aşk hikâyesini anlatıyor. (Metin 19)
- Kaç numarayı arıyorsunuz?.. 57 numarayı.
Hangi daire?.. 5 numara. 5 numara mı, bu benim dairem. (Metin 20)
- Hayır, çünkü televizyonum bozuk... Bugünlerde hiç kimsenin televizyonu çalışmıyor... Ben yeni bir televizyon almak istiyorum... Bazı mağazalar televizyon promosyonu yapıyor. Çok ucuz ve güzel televizyonlar var... Ben Erol'un gibi bir televizyon almak istiyorum. (Metin 21)
- Bakanlığımız eğitim hizmetlerinden sorumludur. Her Türk vatandaşına kaliteli, çağdaş eğitim imkânı vermeyi amaçlıyoruz. Ülkeler sadece eğitimli insanlar sayesinde büyür ve gelişir. Türkiye'deki yabancıların eğitim öğretim organizasyonlarını Bakanlığımız yapıyor. (Metin 22)

Yeni Hitit (A1) Okuma Metinlerinde En Sık Tekrarlanan Kelimeler

Grafik 2.35.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde En Sık Tekrarlanan Kelimeler

Yapılan inceleme sonucunda Yeni Hitit Ders Kitabı A1 seviyesi okuma metinlerinde en sık tekrarlanan kelimelerin sayısı farklılık göstermektedir. Bu farklılık metinlerin türüne ve uzunluklarına göre değişmektedir. Özellikle yazarın bir izlek çerçevesinde vurgulaması gereken kelimeleri sıklıkla tekrarladığı görülmektedir. Bunun yanında yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir öğrencinin konuşma ve yazı dilinde farklı alanlarda fazlaca karşılaşacağı bazı temel kavramların başlangıç seviyesindeki metinlerde özellikle yinelendiği dikkat çekmektedir. Üreticinin kelime tekrarına başvururken kelime örüntülerini uygun bir şekilde kullanarak doğru ve yerinde örüntüler oluşturduğu ifade edilebilir.

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Aynı Kelimelerin Tekrarına Yönelik Bulgular

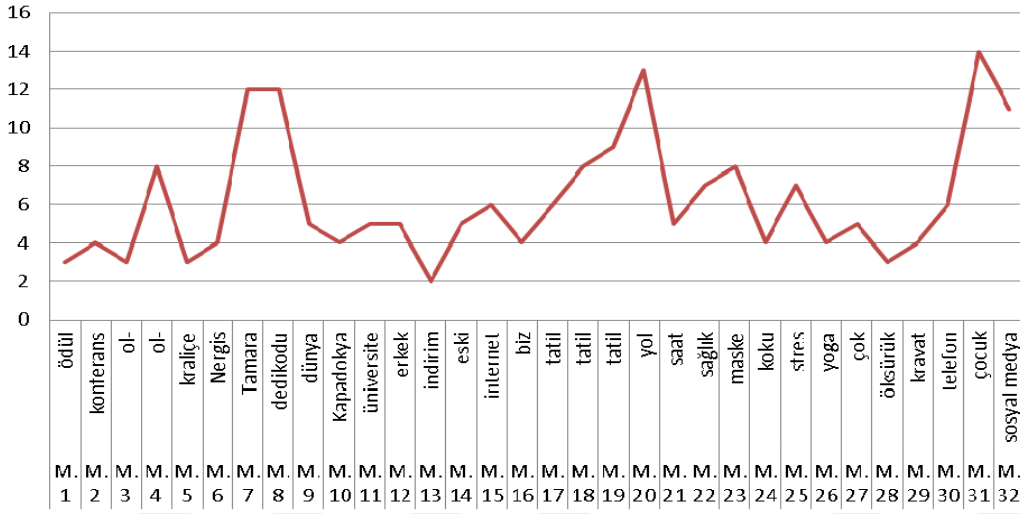
- *Sunucu: Tebrikler Suzan Hanım! Yarışmamızın büyük para ödülünü kazandınız! Neler hissediyorsunuz?.. Suzan Hanım bu parayla neler yapacaksınız?.. Son bir soru, bu ödülü nasıl kullanacaksınız? (Metin 1)*
- *Bu hafta sonu onun için zor geçecek. Çünkü bu hafta sonu büyük bir gelinlik defilesi düzenleyecek. Pazartesi gazetecilerle bir toplantı yapacak ve defileyi duyuracak. Çarşamba defile salonunu kontrol edecek. Cumartesi sabahı erkenden defile salonunda olacak. (Metin 2)*
- *Onlara göre: Öğleye kadar yaz, öğleden sonra kış olacaktır; meyve ve sebze yetiştirmek mümkün olmayacaktı, gezegenler arasında yolculuk mümkün olacaktı. (Metin 2)*
- *Ben örümcek adam gibi olacağım. Benim de onun gibi güçlerim olacak ve insanlara yardım edeceğim... Messi gibi bir futbolcu olacağım... Benim de onunkiler gibi son model arabalarım olacak... 18 yaşına gireceğim ve ondan sonra hayatım çok güzel olacak. Çünkü bir kuş gibi özgür olacağım... On sekiz yaşında benim de babamunki gibi bir arabam olacak... Bir yıl sonra üniversiteden diplomamı alacağım ve avukat olacağım. (Metin 4)*
- *Bir gün krallıçe yine aynaya sormuş: Ayna, ayna! Söyle bana, var mı benden güzeli bu dünyada?*

- Ayna cevap vermiş: “Kraliçem siz de güzelsiniz ama Pamuk Prenses sizden daha güzel!” Kraliçe çok sinirlenmiş. Bunun üzerine sarayın avcısını çağırmış...(Metin 5)
- Nergis: Bu çiçek adını eski bir Yunan efsanesinden alır... Uzun süre kendini seyretmiş. Ama bir an ayağı kaymış, göle düşmüş ve ölmüş. Tam orada çiçekler açmış. Bu çiçekler özellikle Narkissos'un gözlerine benziyormuş. Bu çiçeklere daha sonra insanlar Nergis demişler. (Metin 6)
- Ah Tamara!. Tamara çok güzel bir kızmış ama babası onu bu adada herkesten uzak tutuyormuş... Adaya çıkmış ve çok geçmeden Tamara ile karşılaşmış... Bir gece Tamara ateş yakmak için tam kıyıya inecekmış ama birden hava kötüleştirmiş... Tamara bu havada gölde yüzmek tehlikeli olur diye ateş yakmaktan vazgeçmiş... Fakat Tamara'nın babası ateşi bir süre sonra söndürmüştü... Sonunda bütün gücü tükenmiş ancak “Ah Tamara... Ah Tamara...” diyebiliyormuş. Tamara bunu duymuş... Tamara durumu anlamış ve o da kendini gölün soğuk sularına bırakmış. O günden sonra bu adaya “Ah Tamara” adası demişler. (Metin 7)
- Dedikodu için en uygun zaman.... İngiliz bilim adamları 2000 kişi üzerinde “dedikodu” hakkında bir araştırma yapmış. Araştırmaya göre insanların dedikodu alışkanlıkları şöyle: İnsanlar en çok pazartesi gününde saat 16.00'dan sonra dedikodu yapıyor. İnsanların %97'si dedikodu olsun diye dedikodu yapıyor. %5'i ise kötü niyetle dedikodu yapıyor. İnsanların %62'si boş zamanlarında dedikodu yapıyor. İnsanlar dedikodularında önemli olayları değil, magazin olaylarını konuşuyor. En önemli dedikodu konusu arkadaşlar ve aile çevresi. İnsanlar en çok iş yerinde, yemeklerde ve partilerde dedikodu yapıyor. İnsanların %17'si ilk randevuda dedikodu yapıyor. Erkekler dedikoduyu kadınlardan çok seviyor. (Metin 8)
- Dünyada sadece 5 ülke sıcaklığı ölçmek için Fahrenheit ölçü birimini kullanıyor... Dünya nüfusu 2050 yılında 9.7 milyara yükselecek... Dünyanın en zengin üç ailesinin en fakir 48 ülkenin toplam servetinden daha fazla parası vardır... Dünyanın en uzun süreli trafik sıkışıklığı 12 gün sürdü... Dünyadaki insanların üçte ikisi hiç kar görmemiştir. (Metin 9)
- Kapadokya... Kapadokya adı Pers dilinde “Güzel Atlar Ülkesi” demektir. Jeolojik dönemlerde yanardağların lavları Kapadokya Bölgesi'ne yayılmış; milyarlarca yıl rüzgâr, yağmur, kar ve akarsuların etkisiyle bu lavlardan doğal sütunlar meydana gelmiştir... Kapadokya'da farklı özelliklerde pek çok turistik yer bulunmaktadır. (Metin 10)
- Erkek Dadılar... Eskiden kadınların ve erkeklerin meslekleri farklıydı... Artık kadınlar erkeklerin işlerini, erkekler de kadınların işlerini yapabiliyor. Günümüzde kadın şoförler ya da erkek hemşireler, erkek aşçılar görebiliyoruz... Hiçbir iş sadece kadınların ya da sadece erkeklerin değildir. (Metin 12)
- Bütün çocuklar harçlık alır. Eskiden ben de her hafta annemden harçlık alırdım. Çok değildi ama ben yine de paramın hepsini harcamaz, birazını biriktirirdim. Küçük bir kumbaram vardı. Paralarımı onun içinde saklardım. (Metin 14)
- Biz çocukken yaşlılardan “Şimdiki çocuklar çok şanslı.” sözünü çok sık duyardık. Bize sürekli “Bizim zamanımızda ne elektrik vardı ne de kalorifer. Mum ışığında ders çalışır, sobayla ısınırdık.” derlerdi. Biz gerçekten şanslı mıydık? (Metin 16)

- Tatil günlerinin sona ermesiyle birlikte insanlarda kızgınlık, sinirlilik, yorgunluk ve sosyal etkinliklere karşı isteksizlik ortaya çıkar. Tatilden eve dönmek için bavullarınızı topluyorsunuz... Artık rüya bitti. Bunun için tatilin son günü stres yaşıyorsunuz... Bütün bunlar tatil dönüşündeki sıkıntılarınızı ortadan kaldırmak için yeterli gelmedi mi? O zaman gelecek yaz tatili için plan yapmaya başlayın. (Metin 17)
- Benim için otel odaları çok önemli... İş ile hayat benim için aynı şeyler değil... İş benim için otel odasının penceresinden bir çocuk bahçesine bakıp hayal kurmak, onları yazmak... Benim hayatımda tatil ve iş diye iki ayrı şey yok. Zaten beş yıldızlı tatiller bana göre değil. Bu tatil değil bence. Gezginlik felsefesi bu bence... Ben teşekkür ederim. (Metin 18)
- Stresiz Bir Tatil... Nasıl tatil yapmak isteriz... Ama çoğumuz biliriz ki tatile çıkmak da stresli bir iştir. Tatilde en küçük bir aksilik moralimizi bozar... Bu gibi sorunlarla karşılaşmamak için tatile çıkmadan önce iyi bir plan yapmak gerekir... Bu planın tatil planı değil, dinlenme planı olması gerekir. İnsanların çoğu "Pahalı bir tatil, iyi tatildir." diye düşünür ama bu yanlıştır. İyi bir tatilin anahtarı kafanızdaki sorunlardan kurtulmaktır. (Metin 19)
- Kendinizi denizde yüzen lüks bir otelde, küçük bir şehirde hatta dünyanın en güzel şehrinde yolculukta hayal edin. İşte gemi yolculuğunu böyle özetleyebiliriz. Gemi yolculuğu önceleri emekli ve yaşlı insanların tercihiydi... İşte bu ilginç yolculuk hakkında bazı sorular ve yanıtları: Büyük bir gemiyle yolculuk yaparken sıkılmanız mümkün değil. Yolculuk süresince insanları eğlendirmek ve dinlendirmek üzere geminin her köşesinde başka aktiviteler vardır... Böyle bir yolculuğa arkadaş grubunuzla çıkabilirsiniz. Çünkü gemide herkes için uygun bir etkinlik bulunmaktadır... O zaman daha küçük bir gemide az sayıda insanla yolculuğu tercih edebilirsiniz. Yani amacınıza ve kişiliğinize göre farklı türde gemi yolculuğu seçebilirsiniz... Pahalı bir yolculuk mu?.. Gemi yolculuğu karadaki tatillerden daha karlıdır bile diyebiliriz. Ancak bu yolculuklarda tatile çıkmadan önce ödeme yapmak gerekiyor... Elbette gemi yolculuğu fiyatları yolculuk dönemine, geminin özelliklerine ve yolculuk süresine göre değişmektedir. (Metin 20)
- Hangi saati tercih edersiniz?
Yolculuk kaç saat sürüyor?
- Altı saat efendim... Seyahat tarihiniz 12 Şubat, hareket saati 09.00, hareket noktanız Ankara, varış yeriniz ve saatiniz İstanbul 15.00. (Metin 21)
- Sağlıklı Olmak... Sağlıklı bir yaşam için ne mucize ilaçlara ne de sihirli formüllere ihtiyaç vardır. Egzersiz yapıp sağlıklı beslenmek sağlıklı yaşam için yeterlidir. Egzersiz yapmak ve pozitif düşünmenin yanında doğru beslenmek de sağlıklı yaşam için önemlidir. Öğlen ve akşam daha hafif ve sağlıklı yemekler yiyin... Akıllıca seçimler yapıp daha sağlıklı yaşamak sizin elinizde. (Metin 22)
- Bu kez yemek pişirmek için değil, maske yapmak için meyve sebzelerden yararlanacağız. Öncelikle cildinizin erken yaşlanmaması için üzüm maskesinin tarifi... Yorgun bir cilt için muz maskesi ideal... Şimdi de yüzünüzdeki küçük lekeler için bir maske hazırlayalım... Maskeyi sürmeden önce yüzünüzü yıkayın sonra maskeyi uygulayın. (Metin 23)

- *Mekânın kokusu iştahınızı yani satışları etkiler. Vanilya ve tarçın kokusu mu alıyorsunuz? Büyük ihtimalle tatlı yemek istersiniz... Lavanta kokusuna dikkat. Bu koku sizi rahatlatır, sakinleştirir ve daha çok para harcarsınız. (Metin 24)*
- *Fakslar, telefon, trafik, hava kirliliği gibi etkenler vücudumuzu ve ruhumuzu yoruyor. Çağımızın hastalığı stres bu nedenlerle ortaya çıkıyor. Aslında bir parça stres günlük hayattaki zorluklarla başa çıkmak için gerekli enerjiyi ve gücü sağlıyor. Ancak uzun süreli ve fazla miktarda stres yorgunluğa sebep oluyor... Stres vücudumuzda bazı hastalıklara yol açıyor... Stresin bu olumsuz etkilerinden kurtulmak bizim elimizde... Sorunları çözmek stresimizi azaltabilir. Bu sorunlar karşısında doğru tepkiler vererek stresi hayatımızdan çıkarabiliriz. (Metin 25)*
- *Önce yogadan biraz bahsedelim. Yogayı herkes, her yerde özel giysiler giymeden ve aletler kullanmadan uygulayabilir. Yogada amaç beden, ruhun ve zihnin birleşmesini sağlamaktır. Yoganın dışında meditasyon da bir rahatlama tekniğidir. İnsanlar rahatlamak için yoga ve meditasyon gibi ayurvedadan da yararlanır. (Metin 26)*
- *Cem: Kendimi hiç iyi hissetmiyorum. Çok üşüyorum.
Selin: Dur bir bakayım. Cem, çok ateşin var. Çok da kötü öksürüyorsun... Seni çok merak ettim.
Cem: Çok iyi değilim (Metin 27)*
- *Cem: Midem bulanıyor ve öksürüyorum.
Doktor: Öksürün lütfen. Size öksürük şurubu ve antibiyotik yazıyorum. (Metin 28)*
- *Bir İngiliz kadın, İngiltere'nin başkenti Londra'da 3 Mart 1950 tarihinde postaya bir mektup verdi ancak bu mektup tam 56 yıl sonra adrese ulaştı. The Sun gazetesinin haberine göre mektupta Gwen isimli kadın erkek arkadaşı George Green'i öğle yemeğine davet ediyor. Mektupta şu ifadeler yer alıyor... (Metin 29)*
- *Zaman zaman hepimiz akıllı telefonlarımızla haberleri, sosyal medyayı, iş yerindeki gelişmeleri takip etmekten sıkılıyoruz. “Şu telefonu pencerenin aşağıya atmak istiyorum.” diyerek şikâyet ediyoruz... Zenginler ve ünlüler de akıllı telefonlara “Hayır” diyor... O kapaklı telefon kullanıyor... Teknoloji etiği uzmanı David Ryan Polgar da “Hem teknoloji hastası kişilerin kapaklı telefon kullanması hem de bilinçli olarak akıllı telefon sahibi olmamak bir güç ve özgürlük ifadesidir. (Metin 30)*
- *Amerikan Pediatri Akademisinin bir araştırmasına göre televizyon 2 yaşından küçük çocuklar için çok zararlı... Bu dönemde televizyon izleyen çocuklar daha geç konuşmaya başlıyor. 2 ile 5 yaş arasındaki çocuklara günde en fazla bir saat televizyon izni vermek gerekiyor. Çünkü televizyon bu dönemde de çocuklardaki dil ve konuşma gelişimini yavaşlatıyor. Çocukların televizyon izleme süresini kısaltmak yetmiyor. Bunun yanında onların tek başına televizyon izlemelerine izin vermemek gerekiyor. Örneğin anne babalar çocuklarla televizyonda çizgi film izlerken “Bak, bu kedi bizim bahçedekine benziyor...” diyerek çocuğun televizyondaki olaylar ve günlük hayat arasında ilişki kurmasına yardımcı olabilirler. Araştırmaya göre televizyonu tamamen yasaklamak doğru değil... Çocuk gizlice televizyon izlemeye başlayabilir. (Metin 31)*
- *Sosyal medya kuşkusuz hayatımızın her yerinde... Sosyal medyayı kullanarak dünyanın diğer ucundaki biriyle tanışmak, görüşmek, arkadaş olmak çok kolay... Sosyal medya sayesinde yeni iş*

alanları ortaya çıkmaktadır. Artık birçok genç sosyal medya uzmanı, içerik yöneticisi, topluluk yöneticisi olmak istiyor... Çünkü onlar sosyal medyayı fotoğraf göndermek, doğum günlerini kutlamak için de kullanıyorlar. Hayatı yakalamak, öğrenmek ve bilgilenmek için sosyal medya iyi bir şans... Uzmanlara göre günde bir saatten fazla sosyal medya kullanmak mutluluğumuzu %14 azaltıyor. Gençlerin sosyal medyada güvenlik ayarlarının önemini anlayamaması ve uygulayamaması önemli bir sorun. İnternet ve sosyal medyanın yaygınlaşması hem sağlığımızı hem de iş hayatımızı etkilemektedir. İnsanlar iş yerindeki zamanlarının %22'sini sosyal medyada geçiriyor. (Metin 32)

Grafik 2.36.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde En Sık Tekrarlanan Kelimeler

Yeni Hitit Ders Kitabı A2 seviyesi okuma metinlerinde tekrarlanan kelimelerin verileri incelendiğinde en fazla tekrarın 31. metinde yer alan “çocuk” sözcüğünde olduğu görülmektedir. Söz konusu metinde bu kelime on dört defa yinelenerek cümleler arasında bağ kurmuştur. Böylece metinlerdeki tekrarlar ile metin üreticisi anlatıda konu sürekliliğini sağlamaya yönelik adımlar atmıştır. Cümleleri birbirinden koparmamak amacıyla metin uzunluklarına göre değişkenlik gösterse de en az iki en fazla on dört sıklıkla kavramların tekrarına başvurulduğu ifade edilebilir. Bunun yanında 17, 18 ve 19. metinlerde en fazla yinelenen kelimenin tatil olduğu dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu durum 10. ünitenin “Yolculuk” teması ve “Tatiliniz Nasıl Geçti?” sorusuyla tema bütünlüğü kurulmak istenmesinin bir sonucu olarak okuyucunun karşısına çıkmıştır.

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Aynı Kelimelerin Tekrarına Yönelik Bulgular

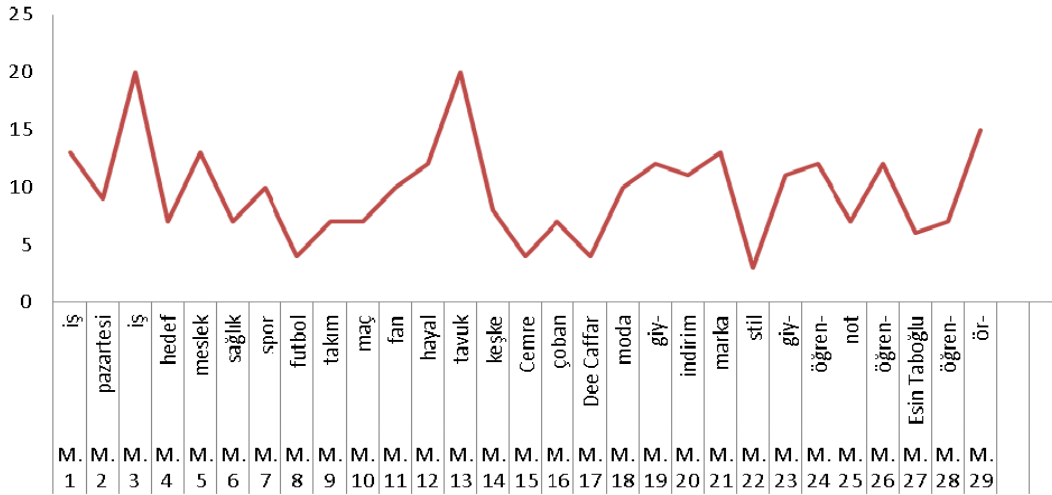
- Gençler işsizlikten, patronlar “işçisiz”likten... Ne yazık ki günümüzde işsizlik en önemli sorunlardan biridir. İş bulmak her gün daha da zorlaşıyor. Teknolojik yenilikler ile birlikte vasıfsız eleman iş bulamıyor. (Metin 1)
- Pazartesilerden nefret ediyorum! Pazartesileri atlayıp salıya geçmem mümkün mü? Pazartesilerin gelişi pazardan sıkıyor beni... Pazartesi sendromu yaşamamak için siz de kırın bir minik pencere, kendinize bir hava deliği açın, içinize hayatın tatlı rüzgârını çekin. (Metin 2)
- Günün önemli bölümünü ofiste geçiriyor, eve iş götürüyorsunuz. Bir projeyi bitirmeden yenisine başlıyorsunuz, tatile çıkmıyor ya da yarıda kesip işe dönüyorsunuz. O zaman siz çalışkan biri değil, tipik işkoliksiz. Aslında işkolik olmanın çok çalışmakla ilişkisi yok. İşkolikler işlerinden başka bir şey düşünmüyor. (Metin 3)
- Gerçekçi hedef belirlemek ve bilgi... Bir hedef seçmek başarmak için çok önemlidir... Çok yüksek hedefler koyarsanız bu vizyon değil illüzyon olur. Hedefi doğru seçmek işin en can alıcı noktasıdır. Hedef, realist ve iddialı olmalıdır ki oraya eriştikten sonra başarıyı hissedersiniz. İdeal hedefi şöyle tarif etmek mümkündür: Hedef somut, gerçekçi ve zaman sınırlı olmalıdır. (Metin 4)
- Bu meslekte insanlar sana hakkını veriyor. Bu ciddi bir şey. En ufak yanlış, müvekkilin özgürlüğünü alabilir... Yıpratıcı bir meslek, çok fazla özveride bulunmak gerekiyor. İsteyerek bu mesleği seçmedim ama yapmaya başladıktan sonra çok sevdim. Tekrar dünyaya gelsem yine avukat olurum. (Metin 5)
- Sağlıklı olmak herkes için farklı bir anlam taşıyabilir... Bazılarına göre ise sağlıklı olmak gece yarısına kadar dans edebilecek güce sahip olmaktır. Aslında sağlıklı olmak, kendimi çok iyi hissediyorum diyebilmektir. Formda ve sağlıklı bir insanın iyi bir dış görünüşü vardır... Elbette sağlık için herkesin beslenmesine ve uyku düzenine dikkat etmesi, zararlı alışkanlıklardan uzak durması gerekir fakat bunlar yeterli değildir. (Metin 6)
- Tarihte ilk sporlar da savunma ve saldırma eylemlerinden ortaya çıkmıştır. Tarihi belgelere göre ilk sporlar binicilik ve güneştir... Yüzme, kürek, yelken gibi su sporları, Akdeniz uygarlıklarında; kızak ve kayak sporları Kuzey Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Eski Yunan'da ise spor eğitiminin başlıca amacı hâline gelmiş ve spor karşılaşmaları doğmuştur. (Metin 7)
- Edson Arantes Do Nascimento, namı diğer Pele, profesyonel futbol hayatına 15 yaşında Santos takımında aylık 10 dolar maaş ile başladı. İki yılın sonunda Pele, bütün dünya tarafından futbol yıldızı olarak tanındı. Yıllar içinde Pele o kadar başarılı bir futbolcu oldu ki onun oyununu izleyebilmek için Nijerya'daki bir savaşta iki günlük ateş yapıldı. Pele emekli olduktan sonra 1994'te Brezilya'nın spor bakanı olarak görev yaptı ve hâlâ dünyanın gözünde futbolun kralı. (Metin 8)
- O gün 19 Mayıs Stadyumu'nda Türkiye'nin en büyük iki futbol takımı arasında şampiyonluk maçı vardı... Bütün tribünler iki takımın taraftarı ile doldu. Havada konfetiler uçmaya başladı. İki takımın oyuncularını, taraftarların tezahüratları, bağrıışmaları arasında sahaya çıktılar. (Metin 9)

- Galatasaray'ın kadın fanatiklerinden biri Dilara Endican... Fenerbahçe camiasında fanatik kadın taraftarı deyince Yasemin Merçil akla geliyor... Ev hanımı ve Beşiktaş'ın fanatik taraftarlarından biri. Sadece kendisi değil, eşi ve 10 aylık kızı da fanatik Beşiktaş taraftarı. (Metin 10)
- Son yıllarda fanatik taraftarlar takımlarına olan sevgilerini sıra dışı yöntemlerle anlatıyor... Bir habere göre Fenerbahçeli bir fanatik imzasını “Şampiyon Fener” yazarak atıyormuş. Son yıllarda en yaygın fanatik eylemi ise takım renkleriyle ev, araba, yiyecek ve benzeri boyamak. (Metin 11)
- Hepimiz mutlaka gerçekleşmesi kolay ya da güç hayaller kurarız. Bir şey istemek ve onunla ilgili hayaller kurmak, dünyamızı güzelleştirir. Kendimizi daha güçlü hissetmenizi sağlar. Hayallerimiz bize ideal bir dünyanın kapısını açar. Zor zamanlarımızda mutluluk hayalleri kurmak veya geçmişteki mutluluklarımızı anımsamak, bizi sıkıntılarımızdan uzaklaştırır. (Metin 12)
- Burası bir tavuk çiftliğiymiş. Çiftlikteki tavuklar bu farklı yumurtayı sahiplenmiştir. Tavuklardan biri bu yumurtadan çıkacak yavruyu büyümeye karar vermiş... Kartal yavrusu çevresindeki yüzlerce tavuğun arasında kendini tavuk sanmış ve tavuk gibi büyümeye başlamış.(Metin 13)
- İnsanlar hayattaki bazı olumsuzluklar nedeniyle “keşke” sözcüğünü dillerine dolarlar. Keşke daha iyi bir okulda okuyabilseydim. Keşke yanlış seçimler yapmasaydım, keşke onu hiç tanımasaydım. (Metin 14)
- Az kaldı Cemre... Yakınmak için artık çok geç Cemre... Cemre niye sadece kendini düşünüyorsun? Cemre ne kadar kötümserisin. (Metin 15)
- Bir köyde hayal gücü çok geniş, bir çoban yaşarmış... “Ormanın içinde bir keçi tanrı gördüm.” dermiş çoban... Hem köylüler hem de çoban hayatından oldukça memnunmuş. Bir süre sonra çoban köye dönmüş. Köylüler her zaman olduğu gibi çevresinde toplanmışlar çobanın. (Metin 16)
- Dee Caffari dünyayı tersten dolaşarak Guinness Rekorlar Kitabı'na girdi... 6 yıl öncesine kadar beden eğitimi öğretmenliği yapan Dee Caffari ciddi bir kariyer değişikliği ile profesyonel yelkenci olmaya karar vermiş. Dee Caffari dünyayı tersten dolaşarak zoru başarmış. (Metin 17)
- Şüphesiz birçoğumuz gelecekte “neler moda olacak?” sorusunun yanıtını bilmek ve kendimizi buna göre hazırlamak isteriz. Peki nedir moda? Neden gazete ve dergilerin sayfalarında konu olur? Neden sık sık bu sözcüğü duyarız? Yani neden hep hayatımızdadır moda? (Metin 18)
- Her toplumun kendine özgü geleneksel giysileri var. Bu giysiler, toplumların geleneklerini, kültürlerini yansıtıyor. Anadolu halkının geleneksel giysileri, kültürlere özgü giyim tarzlarına iyi bir örnektir... Hareketli yaşam tarzına uygun olmaları bu giysilerin en önemli özelliklerindedir. (Metin 19)
- Sezon sonu indirimleri ve taksit kampanyaları bize neler getiriyor?.. İndirim sezonunda alışveriş yaparken ürünü mutlaka üzerinizde görün... İndirimler çekicidir. Vitrindeki “indirim” yazısı sizi mağazaya çeker. (Metin 20)
- Marka takıntısı en çok giyim kuşamda kendini gösteriyor... Marka düşkünlerinin ortak alışveriş

yerleri genellikle lüks mağazalar oluyor... Marka ürünler her zaman iyi ve kaliteli midir ve toplum içinde daha saygın bir yer edinebilmek için markalara gerçekten ihtiyaç var mıdır? (Metin 21)

- Stil sahibi olmak... Stilinizi belirlemek için önce ön plandaki yönünüzü belirlemelisiniz... Unutmayın bu sizin stiliniz. (Metin 22)
- İnsanlar giysi tercihleriyle burçlarını ele verebilirler! İşte size burçlara göre giyim tarzları! Koçlar genellikle ciddi kıyafetler giyerler. (Metin 23)
- Öğrenmeyi öğrenmek... Oysa bugün öğrendiklerimizin büyük bölümü bir süre sonra değişir, yetersiz kalır. Bu nedenle “yaşam boyu öğrenme” kavramı her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. (Metin 24)
- Bu sihirli suyla bütün kırık notlar bir anda silinmişti. Hepimiz çok mutlu olmuştuk. Hasan hepimizin karnesindeki kötü notları sildi. Pamukla ıslak kalan bölümleri güzelce kuruttu. Zayıf notların yerine yenilerini yazdı. (Metin 25)
- Gençler öğrenmeye ne kadar istekli olurlarsa önleri o kadar açık olur... Müzeyyen Çiftçi, her yerde öğrenmenin ve eğitim görmenin önemini anlatarak herkese örnek oluyor... Öğrenme arzusuyla dolu olan Müzeyyen Çiftçi. “Ben buradaki kurslara katıldım. Herkes gelsin katılsın...” (Metin 26)
- Çok geciktim size Esin Taboğlu'nu tanıtmak için... Esin Taboğlu, 1965 Erzurum doğumlu... Esin Taboğlu İstanbul'a yerleşmiş... Esin Taboğlu başlamış çalışmaya... Esin Taboğlu, bugün kendi hukuk bürosunu kurmuş başarılı bir kadın. (Metin 27)
- Bunların yanında da öğrenmeye açık olmak ve kendini geliştirmek gerekir. Çünkü öğrenme hayatımızın sonuna kadar devam eder. Çok gereksiz bilgilerin de bir gün işe yarayacağını düşünerek her zaman öğrenmeye açık olun... Bilgisayar kullanmanız da yetmez, programları çok iyi derecede bilin ve web tasarımı yapmayı öğrenin. (Metin 28)
- Çıldırılmış gibi örgü örüyorum... Siz benim iyi örgü ördüğümü düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Şu ana kadar kazak örerken kol kesme denilen şeyi hiç yapamadım... Çünkü ben giymekten değil, örmekten hoşlanıyorum. Bunu fark ettim. Bu sene yine örgü krizim tuttu ve gerekli ipleri modelleri bulabilmek için şehrin altını üstüne getirdim. (Metin 29)

Grafik 2.37.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde En Sık Tekrarlanan Kelimeler

Yeni Hitit Ders Kitabı B1 seviyesi okuma metinlerinde yinelenen kelimeler analiz edildiğinde en fazla tekrarın 13. metinde yer alan “tavuk” sözcüğünde olduğu görülmektedir. Söz konusu metinde tavuk kelimesi yirmi defa yinelenmiştir. Kelime tekrarını etkileyen unsurlardan biri de metnin uzunluğu olmuştur. Söz konusu metin pek çok metinden daha fazla kelime ve cümleye sahiptir. Önceki seviyelere göre üreticinin daha fazla tekrara başvurduğu görülmüştür. Yazar anlamsal bütünlüğü bozmamak ve okura bazı unsurları hatırlatmak için kelime tekrarlarını kullanmıştır.

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Aynı Kelimelerin Tekrarına Yönelik Bulgular

- *Artık kitapların sanal versiyonları çeşitli sitelere yükleniyor... Bugüne kadar herkes pahalı kitaplardan yakınıyordu... Kitap içinde bir bölümü ararken dakikalarca sayfalar karıştırıyorduk ama artık tek bir sözcüğü bile birkaç saniye içinde bulabileceğiniz... Bu kitapların satışı ve satın alma işlemleri sanal mağazalar üzerinden yapılıyor... Bir kitap okumaya niyetlenip bütün dosyalarınızı kaydedebilirsiniz. (Metin 1)*
- *Öldüreceğimden korkardım/ felaketim olurdu ağlardım/... Üşürdüm, içim ürperirdi/ Felaketim olurdu, ağlardım. (Metin 2)*
- *Annem de kardeşim Fatoş'a ikide bir böyle söyler. Fatoş daha okula gitmiyor, 2 yıl sonra gidecek... En çok gülen de Fatoş... Övgülerden pek şişine Fatoş havaya girdi... Fatoş bu sözlere her zamanki gibi güleceğini sanıyordu ama soğuk bir sessizlik oldu. Fatoş konukları ille de güldürmek istiyordu... Fatoş, beğenileceği yerde bir de üstelik herkesin içinde laf işitince ağlamaya başladı... (Metin 3)*
- *Gemilerde tayfalık yapan babasının da bu gemide çalıştığını düşünerek, balık olup bu gemiyeye ulaşmayı babasına zavallı dedesini, zalim Orozkul'u ve yaşadıklarını anlatmayı düşler... İşte, işte gemi! İki bacası bir hizada uzun, güçlü güzel gemi! Geminin silüeti daha da belirginleşti.*

Geminin dalgalarda hafif hastalandığında görüyordu çocuk... Gözlerini beyaz gemiden ayıramıyordu. (Metin 4)

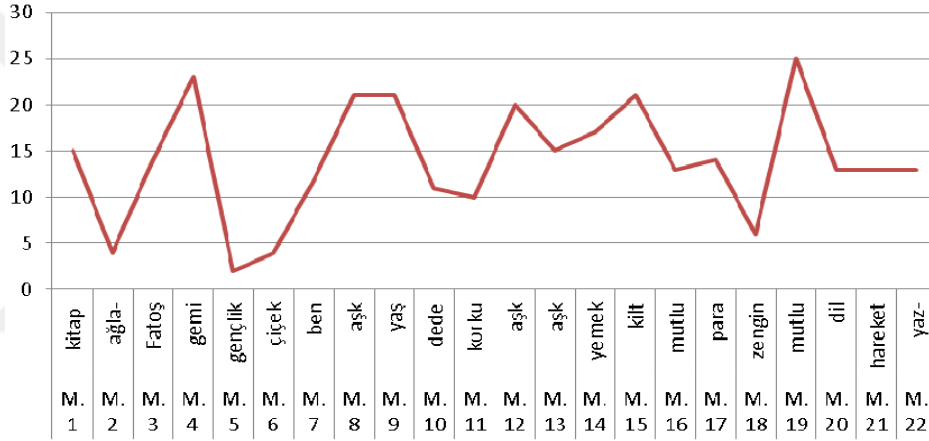
- “Japonya'nın en önemli Haiku ödülünü Yelda Karataş adında bir Türk aldı” yazıyor... Haiku'yu daha önce duymuştum... Haiku yaklaşık 500 yıllık bir Japon edebiyat sanatıymış... Evet, Haiku yazmak şiir yazmaktan daha zormuş. Şair Haiku'yu anlatırken diyor ki Haiku'da imge kullanamıyorsunuz. (Metin 5)
- Yeliz benim kardeşim gibidir. Beni böyle bir kalemde sildiğine inanamıyorum. Güya ben Yeliz'in yalnızca banâ anlattığı bir problemini Nehir'e anlatmışım... Nehir belki banâ bir akıl verir, diye düşünmüştüm... Ama ben de çok sinirliyim. Önce gelip banâ duydukların doğru olup olmadığını sorması gerekirdi. (Metin 7)
- Aşk biz böyle sanıyoruz ya... Aşkın tadını çıkarmayı, mutlu olmayı beklemek yerine karşımızdaki kişi bize ne verebilir, bunun beklentisi içine giriyoruz. Tüketiyoruz işte kocaman aşkı, aynı balık gibi... Aşk sevdiğine istediğini vermek olmamalı. (Metin 8)
- Çünkü kendi büyüme durumundan da açıkça görebiliyorum ki yaşlanma tamamen insanın beyninde gerçekleşen bir durum. Kendini yaşlanmış hissetmenin ve artık pek çok şeyden yoksun olmak gerektiğini düşünmenin göz kenarlarındaki çizgiler ile, sırttaki ağrularla hiçbir ilgisi yok. Yaşlı olduğunuzu düşündüğünüz kadar yaşlısınızdır, genç olduğunuzu hissettiğiniz kadar da genç... (Metin 9)
- Benim dedem bir başkadır... Diğer dedelerden çok farklıdır. Kendisine de dede dememizden hiç hoşlanmaz, adıyla hitap etmemizi ister. Düşünsenize kaç kişi dedesine adıyla seslenir ki... Eve gelen arkadaşlarımızla bizden çok sohbet eder ama öyle geleneksel dedelerin söylediği gibi... (Metin 10)
- En gencinden en yaşlısına kadar herkes endişe ve korkuyu hayatının belirli dönemlerinde yaşar... Endişe, yine fiziksel ve zihinsel bir gerginlik formu olarak kendini gösterirken önemli bir noktada korkudan ayrılır... Her insanın zaman zaman hissedebileceği duygular olan korku ve endişenin bazı kişilerde aşırı yoğun hatta çoğunlukla bir arada yaşanması ise fobi olarak adlandırılır. Eğer korku, gerçekten mantıksız ve insan tarafından da tehlikesiz bulunuyorsa bu korku muhtemelen fobidir. (Metin 11)
- Zamanla, kadınla erkek arasında filizlenen duyguya bir ad bulundu: Aşk. İnsanoğlunun hayatını baştan sona değiştirebilen güçlü duyguya sadece aşk deyip geçemeyiz. Aşkın da türleri var. Örneğin tutkulu aşk, fedakârlıkla gelişen aşk ve gelip geçici aşk. (Metin 12)
- Yukarıdaki senaryo, âşık olan çoğu kişiye tanıdık gelir. İnsan âşık olunca kendini göklerde uçuyormuş gibi hisseder, artan özgüvenin de yardımıyla normalde yapamayacağı çılgınlıkları yapabilir... Âşık olan çoğu kişinin takıntılı davranışlar sergilediğinden yola çıkarak takıntı hastası kişilerle âşık kişilerin beyin fonksiyonlarında benzerlikler olup olmadığı araştırılmış, âşık olan kişilerin beyinlerinde depresyona karşı bir kalkan görevi gören serotonininde azalma olduğu belirlenmiştir... (Metin 13)
- Farklı kültürlerde ilginç isimlere sahip yemekler vardır... Kremalı patlıcan püresi üzerine et sote konularak hazırlanan bir Türk yemeğidir. Bu yemeğe ait iki hikâye vardır. Osmanlı

mutfağının aşçıları sultanı memnun etmek için geliştirdikleri mutfak teknikleriyle ün yapmışlardır. Bu yemeğin de sultan dördüncü Murat için 1612 ve 1640 yılları arasında yaratıldığı düşünülür. Bir başka öyküye göre bu yemeğin adı 19. yüzyılın yarısında Topkapı Sarayı'nu ziyaret eden üçüncü Napolyon'un eşi Kraliçe Eugenie tarafından verilmiştir. (Metin 14)

- Kilt İskoçya'nın en bildik, en ilginç simgesi... Şimdiki kiltleri görenler neden İskoçya'nın yüksek ve soğuk topraklarında erkeklerin bu kıyafeti giydiğini anlayabilirler hatta İskoçya'nın havası kilt için gerçekten uygun mu, diye sorabilirler. Oysa kilt aslında erkekler tarafından zamanında rahatlığı kadar sıcak tuttuğu için de giyilen bir kıyafet... Bir İngiliz'e sorarsanız size kilti Thomas Rowlinson isminde bir İngiliz yerlisinin 18. yüzyılda icat ettiğini söyleyebilir. İrlandalıya sorarsanız ona göre de ataları zaten kilti İskoçlardan çok önce giymekteydi. Ama sonuç olarak kilt denince akla İskoçya geliyor. (Metin 15)
- Çok paranın mutluluk için şart olduğunu düşünmek yerine, onun mutluluğu sadece artırabileceğini fark edelim. Elbette, umarım ki biz bu şekilde mutlu yaşamayı başarırken mutluluğunuzu katlayacak çok para sahibi olma dileğimiz de gerçekleşir. (Metin 16)
- Ünlü kişilerin parayla ilgili sözlerine baktığımızda genellikle paranın olumsuz yönlerini vurgulandığını görürüz. Örneğin Tolstoy "Para esaretin yeni şeklidir. Schopenhauer, dünyanın en yoksul insanının paradan başka hiçbir şey yoktur." sözleriyle paraya değer vermediklerini göstermişlerdir. Para söz konusu olduğunda paraşızlığın zorluklarını anlatmak yerine, zenginliğin insanlardan manevi olarak götürdüğü şeylerden bahsedilir... Kimse paranın hayatta hiçbir önemi olmadığını söyleyemez. (Metin 17)
- Zengin olmanın 15 püf noktası... ABD'de iş ve ekonomi çevrelerine hitap eden Forbes dergisi, her yıl düzenli olarak yayınladığı zenginler listesini açıkladı. Listenin ilk sıralarında boy gösteren zenginlerin hayatlarını inceleyen Esquire dergisi, esprili bir yaklaşımla zenginlerin ilginç ortak yönlerini de buldu. İşte zengin olma yolunda, gözden kaçırmamız gereken bazı noktalar... (Metin 18)
- Parayla mutluluk arasındaki ilişkinin irdelendiği araştırmalar her ne kadar "Tavuk mu yumurtadan çıkar, yoksa yumurta mı tavuktan?" hesabına benzer bir tartışmayı beraberinde getirirse de sonuçlar gelirin çokluğuyla mutluluk arasında doğrudan bir ilişki bulunmadığını gösteriyor... Ekonomisi, tarım ve turizme dayalı olan Vanuatu, yüksek tüketim düzeyi ile mutluluk arasında doğru orantı bulunmadığının bir kanıtı olarak kabul ediliyor. NEF, bu tabloyu tüketim fırsatları sınırlı olan ülkelerin çok tüketen ülkelere oranla çok daha mutlu olabileceği şeklinde yorumluyor. (Metin 19)
- Türkçeyi öğrendim ve bu dili her yönüyle tanıdım... Türkçe öğrenmek için çalıştım. Çalışma sırasında dillerini öğrenmekte olduğum insanların bana gösterdikleri yakınlığı ben de onlara karşı duydum... Dili öğrendikçe ve onu kullanma girişimleri genişledikçe içinde yaşadığım yeni dünya da derinleşiyordu; her yeni sözcük, o dünyayı daha derin daha karmaşık hâle getiriyordu. (Metin 20)
- Günden güne bu dilin dünyasına daha çok gidiyordum. Dilin, günlük yaşamdaki anlamlarını

özümseme ve bunun yanında konuşmaya dayanmayan, sözsüz iletişim biçimlerini kullanmayı öğreniyordum. (Metin 20)

- *Yüz veya bedende duygu ifadesine neden olan hareketler duygusal gösterimlerdir. İletişimin akış hızını denetleyen hareketler düzenleyicilerdir. Düzenleyiciler ve ayarlayıcılar olarak sınıflandırılan hareketler de tanımlayıcılar gibi genellikle dünyanın her yerinde aynı mesajları taşımaktadır. (Metin 21)*
- *Yazı sistemleri konuşmaya göre, daha yavaş değiştiği için zamanla konuşma ile yazma birbirinden farklılaşır. Bir dilin yazı sistemi ne kadar eskiyse, aradaki farklar da o denli büyük olur. Konuşma duygu, tutum ve düşünceleri dolaylı olarak sezdirenen ses rengi ve tanısının vurgu, ton ve ezgi gibi anlamsal ses öğelerinde iletişime katılabildiği bir düzlemde yazıda bu tür vurgulamaları yansıtmadaki eksiklik, noktalama işaretleriyle sağlanmaya çalışılır. Yazma bu açılardan konuşmaya göre daha yetersiz kalır. (Metin 22)*

Grafik 2.38.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde En Sık Tekrarlanan Kelimeler

Yeni Hitit Ders Kitabı B2 seviyesi okuma metinlerinde tekrarlanan kelimelerin sonuçlarına bakıldığında en sık tekrarın 19. metinde yer alan “mutlu” sözcüğünde olduğu görülmektedir. Söz konusu metinde bir kelime yirmi beş defa yinelenecek cümleler arasında bağ kurulmuştur. Böylece metinlerdeki tekrarlar ile metin üreticisi anlatıda konu sürekliliğini sağlamaya yönelik adımlar atmıştır. B2 seviyesinde yer alan şiir türündeki metinlerde yinelemelerin daha az olduğu görülmektedir. Bunun yanında başlangıç seviyesine göre tekrarlanan kelime sayısının arttığı ifade edilebilir. Yineleme sayısındaki yükselişin metin uzunluğuna paralel bir şekilde gerçekleştiği görülmektedir. Metinlerde yazarın başvurmuş olduğu tekrarlar akıcılığa olumlu katkı sağlamaktadır. Ayrıca uzun metinlerde okurun önceden okumuş olduğu kısımlardan uzaklaşarak metinden kopuşları engellemektedir.

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Aynı Kelimelerin Tekrarına Yönelik Bulgular

- Gülmenin ruh hâlimiz üzerindeki rahatlatıcı etkisini hepimiz biliriz... Bazen ayağı kayıp düşen arkadaşımızın ya da kravatını yanlışlıkla yemeğine sokan müdürümüzün gülünç halleri karşısında kendimizi tutamayıp gülüveririz. Belki biraz utanmazca ama en sahici gülüşümüz çıkar ortaya... Yapılan araştırmalar anaokulundaki çocukların günde 300 kez güldüğünü, bu sayının yetişkinlerde 17'ye indiğini söylüyor. (Metin 1)
- İşte halkımın da benim gibi yabancı kelimelere karşı okuma zorluğu olduğunu düşünerek Türkiye'de ticaret yapan firmaları uyarmak zorunda hissediyorum kendimi... Ama ben hiçbir zaman bakkala gidip “Bana oradan bir Schweppes ver abi.” diyemedim... Şimdi benim güzel halkımın hepsi Saint Benoit mezunu değil ki. Benden söylemesi, firmalar beni dikkate almaz, orasını bilemem... (Metin 2)
- Anne ve babası da komedyen olan Buster Keaton ise daha 3 yaşındayken ailesiyle birlikte Üç Keaton adı altında gösterilere çıkıyordu.1920 yılında askerden döndükten sonra ilk uzun metrajlı filmi çekti ve birden yıldız oldu. Bir yıl içinde kendi yapım şirketinde kendi yazdığı yönettiği ve oynadığı filmler çekmeye başladı. Hiçbir filmde değişmeyen ifadesiz yüzüyle “Büyük Şeytan Surat” lakabını kazanmıştı. (Metin 3)
- Garfield ilk olarak Jim Davis tarafından gazete için karikatür serisi olarak oluşturulmuştu. Garfield, adını Jim Davis'in büyük babasından aldı. Bu çizimlerde Garfield'in tembelliği, oburluğu, pazartesi günlerinden ve diyet yapmaktan nefret etmesi gibi özellikleri vurgulanıyordu. Garfield'in maceralarına sahibi John ile evde beraber yaşadıkları Odie adındaki saf bir köpek eşlik ediyordu, Garfield serisi gün geçtikçe daha da popüler oldu. (Metin 4)
- Matematik ve müzik ilişkisi çeşitli boyutlarda düşünülebilir. İlk olarak müziğin kökenindeki matematikten bahsedebiliriz. Müziğin armonik yapısı matematikseldir çünkü belirli kurallara bağlı olarak biçimlendirilmektedir. İkinci olarak müziğin zihinsel aktiviteler üzerindeki etkisi akla gelmektedir. Müzik eğitimi, kişilerin bilişsel becerilerini dolayısıyla matematik performansını geliştirmektedir. Müzik pek çok insan için bir eğlence kaynağı... (Metin 5)
- Çoğumuzun günlük yaşamında müziğin önemli bir yeri vardır. Diskoya gittiğimizde çalan müzik karşısında çoğumuz dans etme gereği duyarız... İnsan müziği de her şey gibi kendi gereksinimleri için yaratmıştır... Günümüzde sanatı ve tabii ki sanatın bir dalı olan müziği hâlâ gereksinimlerinizi karşılamak için kullanıyor, günlük yaşam için onu vazgeçilmez kılıyoruz. Kolektif olarak yapılan işlerde müziğin önemi oldukça büyük. (Metin 6)
- En basitinden en karmaşığına müzik zamanla bir eğlence aracı olmasının ötesinde insanların toplumsal sorunları dile getirmesini de sağlamıştır...1900'lerin başlarında gelişmeye başlayan cazın, blues ve rock müzikten ayrılan özelliği doğaçlama olarak seslendirilmesidir. Bu müziğin dünya ile tanışması ise 1917 yılında Dixieland Jazz Band'ın ilk plaklarının piyasaya çıkmasıyla olmuştur. Caz yalnızca geçmişle değil bugün de en çok sevilen ve popüleritesi gün geçtikçe artan müzik türlerinden biridir. (Metin 7)
- Ev için Türkçedeki sözcüklerden biri huzur ve sükûnet içinde yaşanan yer anlamında

kullanılmakta olan “mesken”dir. Geçmişte inşa edilen Türk evlerine bakıldığında bu sözcüğün neden ev ile ilişkilendirildiği anlaşılabilir. Türk toplumunun yaşadığı evlerin mimarisi dış dünyaya kapalı fakat o dönem ailesinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek yapılar oluşturacak biçimde tasarlanmıştır. (Metin 8)

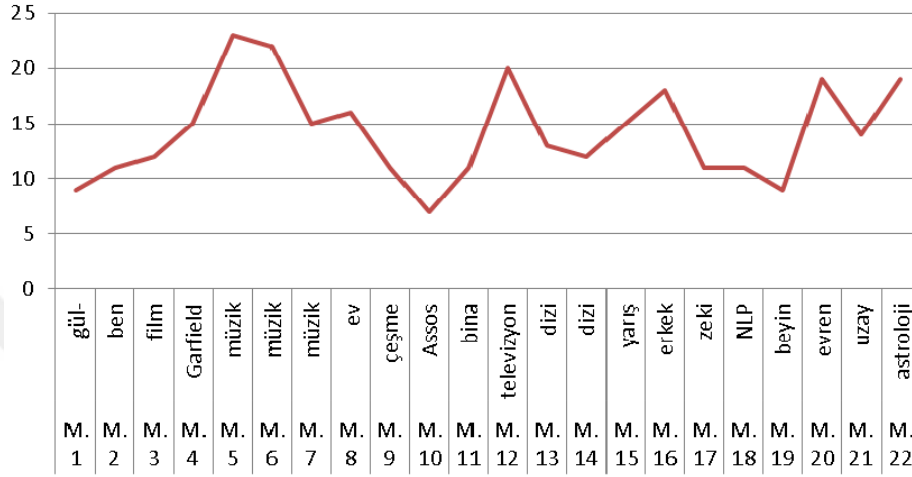
- Film setlerini yanı başına taşıyan, büyük aşklara sahne olan, içi madeni paralarla dolu, bir adı da aşk çeşmesi olan Trevi... Dünyanın en güzel çeşmesi mi? Tartışmalarına konu olan Trevi, bence tüm tartışmaları tüketecek güzellikte... Bu görkemli çeşmenin yapımına 1732 yılında mimar Nicola Salvi başlamış...Poli Dükü'nün sarayının önünde yer alan 20 metre genişliğindeki çeşmenin arka planındaki anıt bir tiyatro sahnesi şeklinde düzenlenmiş...Bir dilek çeşmesi görevini de üstlenmiştir Trevi çeşmesi. (Metin 9)
- Behramkale olarak da bilinen Assos; zeytin ağaçları, balıkçı tekneleri, taş evleri ve masmavi deniziyle çok özel bir yer. Kendine özgü mimarisi ve şirin lokantalarla dolu limanı ile Assos, ziyaret edenlerin hayran kalmasını sağlayacak güzellikte bir cennet... Çanakkale'de yer alan yüzlerce antik yerleşimin en önemlilerinden biri olan Assos, Behramkale köyünün antik sur içinde kalan bölümüne seksenli yıllarda koruma amaçlı yapılanma yasağı konmuş... Doğal güzellikleri ve yörenin doğal görünümünü bozmayan taş evleriyle Kuzey Ege'nin büyüleyici yöresi Assos... (Metin 10)
- Camlı ve çelik binaları ısıtmak için gerekli olan enerji kaynaklarında sıkıntı yaşanması, mimarları akıllı binalar inşa etmeleri konusunda harekete geçirdi... Enerji tasarrufunun yüzde 30'lara çıktığı yeşil binalarda üretimin arttığı ve sosyal problemlerinin azaldığı saptandı. (Metin 11)
- Televizyon, ünü ve her yerde bulunabilirliğiyle dünyanın en popüler başa zaman geçirme makinesi olarak karşımıza çıkıyor... İnsanlar, televizyon seyretmekten hoşlanıyor ve onu seyretmek için bilinçli bir karar alıyorlar... Acaba çok fazla televizyon seyredenler diğer insanlara göre hayatı daha mı farklı yaşıyorlar? Televizyonun cazibesi kısmen bizim kendi biyolojik tepki mekanizmamızdan da kaynaklanıyor. (Metin 12)
- Etrafımdaki insanlar son günlerde devamlı bir diziden bahsediyorlardı... Arkadaşlarımla bulduğum zamanlarda bile günlük konularla başlayan sohbet dönüp dolaşıp bu diziye geliyordu... Diziyi benim de izlemem gerektiği konusundaki ısrarlarına ise hiç kulak asmiyordum... Gün geçtikçe dizinin büyüğü sadece yakın arkadaşlarımı değil, iş yerindekileri de sarmaya başlayınca artık sinirlerim yavaş yavaş bozulmaya başladı. Çünkü diziyle ilgili konuşmalara katılmadığım için sosyal ortamlardan uzaklaşmaya başlamıştım... Diziyi seyretmek konusunda gösterdiğim aylar süren inat bir gün arkadaşımın bana ilk sezon bölümlerini vermesi üzerine sona erdi. (Metin 13)
- Günümüzde değişen hayat şartları nedeniyle birbirleriyle iletişimleri azalan insanlar, yalnızlıklarını gidermenin en kolay yolunu dizi izlemekte buluyor. Diziler, birçok insan için yorgun bir günün sonunda stresi atmanın, günlük işlere ara verip kafalarını boşaltmanın bir aracı olarak görülüyor... Diziler, iyi vakit geçirmenin en kolay ve en masrafsız yolu olması açısından da avantaj sağlıyor. Dizileri takip etmek için yapacağınız tek şey rahat koltuğunuza

oturup kendinizi dizinin akışına bırakmaktan başka bir şey değil. (Metin 14)

- “Reality Show” kapsamındaki yarışmalar, dünya televizyon literatüründe oyuncu olmayan insanların doğal ya da yaratılmış ortamlarda, kameralar yokmuş gibi davranarak yaşamalarına ve bu sürenin sonunda bir ödül kazanmalarına dayanan program türü olarak tanımlanıyor... “Reality Show”lara yarışmacı olarak katılmanın en çekici yanı elbette ödüllere... Yarışmalar “Amaca ulaşmak için her yol mübahtır.” ve “Altta kalanın canı çıksın.” düşüncesiyle öne çıkıyor... Kanallar internette düzenledikleri yarışmalarla yeni ve yaratıcı şovlar arar oldu... (Metin 15)
- Kadın ve erkek beyni arasında tabii ki biyolojik, anatomik ve fizyolojik farklar var... Kadınların beyinleri, erkeklerden daha küçük ancak kadınlarda gri hücreler daha fazla... Erkek beyni daha büyük olmasına rağmen her iki cinsiyetin de zekâ testlerinde eşit derecede performans göstermesi bu şekilde açıklanıyor... Kadınlar çevrelerinde yön bulmak için belirli işaretleri kullanırken, erkekler pusula yönlerini kullanıyorlar. (Metin 16)
- Genç zekiler en çok ıstırap çekenlerdir... Zekinin kafasında başka tek bir cümle geçmez... Delikanlı zeki kendini beğenmişliğin doruk noktasındadır... Zekinin derdi mutsuzluk değildir... Bu yüzden çocuklarınız süper zeki değil diye hayıflanmayın sakın. Zeki olduğunu düşünüyorsanız, mümkün olduğunca bulgur, hamur falan yedin. (Metin 17)
- NLP beyninizin nasıl çalıştığını, sözcüklerin beyninizle nasıl etkileşim kurduğunu ve istediğimiz sonuçlara ulaşmak için davranışlarımızı nasıl organize edeceğinizi araştırır. NLP tam anlamıyla uyumlu bir ilişkinin nasıl kurulup sürdürülebileceği konusunda yol gösterir... NLP'ye göre değişmek şu ana kadar yaptıklarından vazgeçip yeni ufuklara yelken açarak bugüne kadar ulaştığımız sonuçlardan çok daha iyisine sahip olmaktır. NLP hangi alanlarda, kimlere uygulanabiliyor? (Metin 18)
- Hatta Prof. Kinsley, yavrusu olan ve olmayan hayvanların beyinlerinde yaptığı incelemeler sonucunda, anne olanların beyninde yeni becerilerden kaynaklanan fiziksel bir değişim olduğunu gözlemledi. Özellikle ebeveynlikle ilgisi bulunan beyin hücrelerinin büyüdüğünü ve diğer hücrelerle artan etkileşime girdiği ortaya çıkardı... Bunun dışında bilim adamı anne olan canlıların kendisi tarafından “annelik devreleri” diye adlandırılan yeni bir grup, beyin hücreleri keşfettiklerini iddia etti. (Metin 19)
- Evren nasıl var oldu? Araştırmacılar, bu sorunun yanıtını “Her Şeyin Teorisi” adını verdikleri bir evren formülüyle yanıtlamayı umuyorlar... Onlara göre uzay, içlerinde bizim eşizlerimizin bulunduğu başka evrenlerden oluşan çok boyutlu bir labirent... Bu fantastik bakış açısı gerçek olabilir mi bilemiyoruz. Hawking, evrenin varlığını tek bir formülle açıklayacak... (Metin 20)
- Tüm bunlara ek olarak uzayda yaşanan uyku sorunlarından da söz etmek gerekir. Uzaydaki güçlü ışınlar, gözün içine kadar ulaşıp orada ışık patlamalarına yaklaştığı için astronotlar gözlerini kapattıkları halde yıldız kümeleri görmeye devam ederler. Uzaydan gelen kozmik ışınlar sadece uyku ve göz problemleri yaratmakla kalmaz... Elbette biz dünyalılar için uzaya gitmeyi planlamak, bu yolculuklara uygun uzay araçlarını yapmak dünyanın dışına çıkıp tekrar geri dönebiliyor olmak takdire değer. (Metin 21)

- İşte astrolojinin doğuşu, başlangıçtaki bu merakı dayanır. En azından tahmin edilen hikâye bu. Çünkü hiç kimse, astrolojinin yazı öncesi durumunun ne kadar eskiye dayandığını ve nasıl olduğunu tam olarak bilmiyor. Yazılı tarihte astrolojinin ilk ortaya çıkışı ise MÖ 2500 yılında, gezegenlerin insanın kaderini etkileyen güçlü tanrılar olduğuna inanılan Mezopotamya’da olmuştur... Daha sonra astroloji Roma kültürüne girdi ve oradan da Avrupa’ya yayıldı. Hristiyanlığın doğuşu ile bir süre karanlıkta kaldı. (Metin 22)

Grafik 2.39.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde En Sık Tekrarlanan Kelimeler

Yeni Hitit Ders Kitabı C1 düzeyi okuma metinlerinde yinelenen kelimelerin analizine bakıldığında en fazla tekrarın 5. metinde yer alan “müzik” sözcüğünde olduğu görülmektedir. Söz konusu metinde bu kelime yirmi üç defa yinelenmiştir. Bunun yanında incelenen materyaller içinde ilk defa bir kelime üç okuma metninde de en fazla tekrarlanan kelime olarak dikkat çekmektedir. C1 seviyesinde yer alan 5, 6 ve 7. metinlerde en fazla tekrarlanan sözcüğün “müzik” olduğu çalışma sonucunda görülmektedir. Bu da yazarın iletmek istediği tema ile doğru orantılı bir veri olarak değerlendirilmektedir. Yazar yabancı bir öğrenciye aktarmak istediği düşünceleri ve iletileri güçlendirmek ve ifadeleri pekiştirmek maksadıyla her metinde yinelemelere yer vermektedir. Bunun yanında yinelenen ifadelerin başlangıç düzeyine oranla çok fazla olduğu görülmektedir. C1 seviyesinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir öğrencinin ulaştığı dil hâkimiyeti düşünülerek metinlerin uzunluğu artmakta ve bunun sonucunda da yazar tekrarlardan anlama güç katmak maksadıyla daha fazla yararlanmıştır.

2.5.3.1.1.5.2. Eş veya Yakın Anlamalı Kelimelerin Tekrarı

Etkileyici ve pürüzsüz bir metin üretmek için bir kelimenin eş veya yakın anlamlısı metin içinde kullanılabilir. Metindeki anlamsal bütünlüğü sağlayarak cümleler arasında bağ kurulur. Bu manada eş ve yakın anlamlı kelimelerin kullanımı metindeki cümleler arasında bir zincir görevi üstlenmektedir. Yazar, seçkin bir metin ortaya koymak için bazı kavramların eş ve yakın anlamlılarından faydalanır. Bu durum metin yazarının sahip olduğu kavram zenginliğini de okura gösterir. Ayrıca bu yöntemle yapılan tekrarlarla metnin akıcılığı sağlanır ve metin estetik yönden desteklenir.

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eş veya Yakın Anlamalı Kelimelerin Tekrarına Yönelik Bulgular

- Ünlü filozof ve hekim İbni Sina 980 yılında Buhara'da dünyaya geldi... İshak Newton 25 Aralık 1642 de İngiltere'nin Lincolnshire şehrinde doğdu. (Metin 11)
- İbni Sina 1037 yılında İran'ın Hamedan kentinde öldü. Newton 31 Mart 1727 de hayatını kaybetti. (Metin 11)
- Newton 25 Aralık 1642 de İngiltere'nin Lincolnshire şehrinde doğdu... İbni Sina 1037 yılında İran'ın Hamedan kentinde öldü. (Metin 11)
- Telefon Günümüzün en önemli haberleşme aracı ama ilk haberleşme tekniği değil... Daha sonra mektup tüm dünyada en yaygın haberleşme yöntemi oldu. (Metin 12)
- İnsanlar ne yesin? Bu önemli değil. Ölçülü ve dengeli yesinler, yeter. (Metin 16)
- Yeşim: Hüzünlü hikâyeleri sevmiyorum. Bugünlerde kendim de hüzünlüyüm. Başka bir öneriniz var mı?
- Satıcı: O zaman size şu kitabı tavsiye ediyorum. (Metin 19)

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eş veya Yakın Anlamalı Kelimelerin Tekrarına Yönelik Bulgular

- O günden sonra genç kız her gece kıyıda ateş yakıyormuş, delikanlı da ateşe doğru yüzüyor, kıyıya çıkıyor ve Tamara'yla gizli gizli buluşuyormuş ama kızın babası bu durumu fark etmiş ve bu görüşmeleri engellemeye karar vermiş. (Metin 7)
- Festivalde 15 gün boyunca toplam 21 oyun seyirci ile buluşacaktır. Katılımcılar, 9. Ankara Üniversitesi Tiyatro Festivali'nde tüm temsilleri ücretsiz olarak izleyeceklerdir.
- Bu yarışma Türk edebiyatı yeni yapıt ve yazarlar kazandırmaktadır... Öykü kategorisinde yazar Ayça Erkol'un "Hiç Aklımda Yokken" adlı eseri Ankara Üniversitesi Öykü Ödülü'nü kazanmıştır. (Metin 11)
- Eskiden bende her hafta annemden harçlık alırdım. Çok değildi ama ben yine de paramın hepsini harcamaz, birazını biriktiririm. (Metin 14)

- Tatil günlerinin sona ermesi ile birlikte insanlarda kızgınlık, sinirlilik, yorgunluk ve sosyal etkinliklere karşı isteksizlik ortaya çıkar. (Metin 17)
- Tatilde en küçük bir aksilik moralimizi bozar. Aile arasındaki kavgalar, otel odalarının darlığı, hayal kırıklıkları derken dinlenmek imkânsız hâle gelir. Bu gibi sorunlarla karşılaşmamak için tatile çıkmadan önce iyi bir plan yapmak gerekir. (Metin 19)
- Yolculuk süresince insanları eğlendirmek ve dinlendirmek üzere geminin her köşesinde başka bir aktivite vardır... Böyle bir yolculuğa arkadaş grubunuzla da çıkabilirsiniz... Çünkü gemide herkes için uygun bir etkinlik bulunmaktadır. (Metin 20)
- “Benim amacım sessiz, sakin bir yerde dinlenmek.” mi diyorsunuz? (Metin 20)
- B. Merhaba nokta ben İstanbul için yer ayırtmak istiyorum.
Rezervasyon için adınızı alabilir miyim? (Metin 21)
- Hangi tarihte seyahat etmek istiyorsunuz?
Yolculuk kaç saat sürüyor?(Metin 21)
- Yararlı besinleri tüketmek, vücudumuzu korur... Kafein, alkol ve şekerli gıdalar hayatınızdan çıkarın. (Metin 22)
- Bunların yerine sebze, meyve, balık ve süt tüketin. Ama bazı noktalara dikkat edin. Örneğin; meyveleri kabuğunu soymadan, sebzeleri çok fazla pişirmeden yiyin. (Metin 22)
- Aslında bir parça stres günlük hayattaki zorluklarla başa çıkmak için gerekli enerjiyi ve gücü sağlıyor. (Metin 25)
- Stres, vücudumuzda bazı rahatsızlıklara yol açıyor. Aşırı stres sonucunda uyku bozuklukları, baş ağrısı, omuz ve sırt ağrısı gibi hastalıklar oluşuyor. (Metin 25)
- Sanıyoruz bu soruya cevabınız “Evet.” O zaman ruhunuzu dinlendirmeye ve sağlıklı bir hayata başlamaya hazırsınız. Bunların dışında düzenli spor yaparak, uykumuza dikkat ederek, insanlarla iyi ilişkiler kurarak ve en önemlisi kendinize değer vererek de kaliteli bir yaşama sahip olabilirsiniz. (Metin 26)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eş veya Yakın Anlamlı Kelimelerin Tekrarına Yönelik Bulgular

- Gençler işsizlikten, patronlar işçisizlikten... Öte yandan işverenler virgül kalifiyeli eleman bulamadıklarını söylüyorlar. (Metin 1)
- Bilgiyi paylaşmalı, görüşlerinizi tartışmalı ve ortak karar almalısınız. Çok kişiden fikir alın ama son kararı siz verin. (Metin 4)
- Formda ve sağlıklı bir insanın iyi bir dış görünüşü vardır, kasları kuvvetli, vücudu esnek, kalp ve damar sistemi dayanıklıdır... Çünkü bedenimizin en önemli gereksinimlerinden biri de harekettir. (Metin 6)
- Karşılaşmanın heyecanlı atmosferi maçın sonuna kadar sürdü ve maç bizim takımın galibiyetiyle sona erdi. Sahada takımımızın futbolcuları kucaklaşarak birbirini tebrik ederken bazı seyirciler de sahaya inerek futbolcuları kutladı. (Metin 9)
- Konya'daki bir simitçi daha çok para kazanmanın ilginç bir yolunu bulmuş ve ilk kez sarı

lacivert simitler üretmiş. Fanatik simitler kenite büyük ilgi görüyormuş. Bir evcil hayvan dükkânı sahibi ise Singapur'dan özel bir boya getirmiş ve dükkânındaki balıkların üzerine FB ve GS yazmış. Boyama sanatının en ilginç örneği Kütahya şehrinde. (Metin 11)

- Farkında olalım ya da olmayalım, hayaller hayatımızın sonuna kadar bizimledir. Büyük ya da küçük, gerçekleşmesi mümkün ya da imkânsız, hayallerimiz yaşamımızın bir parçası olmaya devam edecektir. (Metin 12)
- Boş hayaller kurma. Vazgeç düşlerinden... Sen tavuksun ve hep tavuk olarak kalacaksın... (Metin 13)
- Söylediğim gibi tüm yanlışlarına rağmen “keşke” diye bir şey olmadı yaşamında. Hayata yeniden başlasaydım, belki de aynı hataları yapar, aynı dersleri alırdım. (Metin 14)
- Az kaldı Cemre. Biraz daha dayanamaz mısın?.. Biraz şabret. (Metin 15)
- Bir köyde hayal gücü çok geniş bir çoban yaşarmış. Köy halkının en büyük zevki onun etrafında toplanıp hikâyelerini dinlemekmiş... Bir süre sonra çoban köye dönmüş. Köylüler her zaman olduğu gibi çevresinde toplanmışlar çobanın. (Metin 16)
- Bu yolculuk sırasında pes etmemem gerekliyordu... Bu ikisinin arasında ise sistem, karar, güven, cesaret, motivasyon ve azmi mutlaka yaşamanız lazım. (Metin 17)
- Dolayısıyla o dönemlerde kadınlar arasında erkeksi kıyafetler, kadınsı kıyafetlerden daha çok ilgi görmüştür... Bu grup çok para kazanmadığı için hem işte hem de günlük hayatta benzer giysileri tercih etmeye başlamıştır. (Metin 18)
- Saçınızın şeklinin ve renginin kıyafetlerinizle, karakterinizle uyumunu gözden geçirin... Elinizdeki her aksesuarı farklı giysileriniz ile deneyerek kendinize özgü tarz yaratın. (Metin 22)
- İnsanlar giysi tercihleriyle burçlarını ele verebilirler... Koçlar, genellikle ciddi kıyafetler giyerler. (Metin 23)
- “Yaşam boyu öğrenme”de öğrencilik hayat boyu devam eden bir süreç. (Metin 24)
İnsanın içinde öğrenme isteği varsa yaş da zamansızlık da engel değil... Öğrenme arzusuyla dolu olan Müzeyyen Çiftçi, “Ben buradaki kurslara katıldım. Herkes gelsin, katılsın. Ben bu yaşta öğrendiysem herkes öğrenir...” diyor. (Metin 26)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eş veya Yakın Anlamlı Kelimelerin Tekrarına Yönelik Bulgular

- Uzun vadede e-kitap çevre korumasına katkı sağlıyor. Basılan kitap sayısı azaldıkça kâğıt tüketimi dolayısıyla ağaç kesilmesi azalacak. Çevre dostu okumalar, sanal kitaplar sayesinde kapıda görünüyor. (Metin 1)
- Bir de e-kitap adı verilen, yalnızca sanal ortamda okurla buluşan kitaplar var... Elektronik ortamın sağladığı olanaklar sayesinde konular, yazının yanında ses, müzik ve görüntü ile desteklenebiliyor. (Metin 1)
- Liseden beri her şeyimi paylaştım neredeyse bir tek dostum var... Nehir adında ortak bir arkadaşımız var. (Metin 7)
- Nehir bana Aylin'e bu kadar güvenmememi, Aylin'den kimseye söylememesini istediğim bir

sorunumu kendisine anlattığını söyledi... Güya ben Yeliz'in yalnızca bana anlattığı bir problemini Nehir'e anlatmışım. (Metin 7)

- O kadar sinirlenmişim ki oradan kalktığım gibi gidip Aylin'e avazım çıktığı kadar bağırarak istedim. Kendimi öyle kızgın ve hayal kırıklığına uğramış hissediyordum ki... (Metin 7)
- Sanki bundan sonraki on yıl daha önce yaşadıkları kadar güzel olmayacaktır. Oysa insan endişeye kapılmazsa her gelecek on yıl, eskisinden çok daha iyi olur. (Metin 9)
- Kendisine dede dememizden hiç hoşlanmaz, adıyla hitap etmemizi ister. Düşünsenize kaç kişi dedesine adıyla seslenir ki... (Metin 10)
- Genç kız, iş yerinde tam karşısındaki masaya yerleşen yakışıklı mesai arkadaşından hoşlanmaya başlamıştır... Yeni iş arkadaşının ona biraz ilgi göstermesi için çeşitli yollar döner. (Metin 12)
- Kremalı patlıcan püresi üzerine et sote konularak hazırlanan bir Türk yemeğidir. Bu yemeği ait iki hikâye vardır... Bir başka öyküye göre bu yemeğin adı 19. yüzyılın yarısında Topkapı Sarayı'ni ziyaret eden 3. Napolyon'un eşi Kraliçe Eugenie tarafından verilmiştir. (Metin 14)
- Geçenlerde katıldığım bir yurtdışı golf turnuvasında ekibimizdeki arkadaşlardan birinin kocası İskoç'tu ve gezinin sonundaki ödül törenine benim o zamanlar etek dediğim ama artık adının kilt olduğunu öğrendiğim kıyafetini giyerek gelmişti... Aslında kilti ünlüler dünyasında kullanan pek çok kişi var. Bu nedenle gözümüzün aşına olduğu bir giysi. (Metin 15)
- Çoğunlukla kırmızı, siyah yeşil ve mavi ağırlıklı ekoselerde desenler farklı farklı. Ekoselerin renkleri ve şekilleri o klanların yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini gösteriyor. (Metin 15)
- Papyonun ve kravatın, ceketin kiltin desenlerinde olması makbul. Ama en doğrusu gömleğin üzerine dantel göğüslük takılması. (Metin 15)
- Aslında zenginliğin mutluluk getirmediğine inanmak bu zamanda oldukça güç. Ne var ki NEF'in mutluluk endeksinde dünyanın en varlıklı ülkelerinden biri olan İrlanda'nın 113, ABD'nin 150 ve İngiltere'nin Libya'nın altında 108. sırada bulunması buna karşılık Pasifik Okyanusu'nun güneyindeki küçük ve yoksul bir devlet olan Vanuatu'nun dünyanın en mutlusunu olarak 1. sırayı alması "para mutluluk getirir" düşüncesini çürütüyor. (Metin 19)
- Para ile mutluluk arasındaki ilişkinin irdelendiği araştırmalar her ne kadar "Tavuk mu yumurtadan çıkar, yoksa yumurta mı tavuktan?" hesabına benzer bir tartışmayı beraberinde getirse de sonuçlar gelirin çokluğu ile mutluluk arasında doğrudan bir ilişki bulunmadığını gösteriyor... Toplumsal mutluluk düzeylerinin incelendiği bu araştırmalara göre ülkelerin zaman içinde zenginleşmesi toplumların mutluluğunu etkilemiyor. (Metin 19)
- Bütün bu beden hareketlerinin yanı sıra postür yani duruş da kişi hakkında önemli ipuçları veren belirleyici bir göstergedir. (Metin 21)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eş veya Yakın Anlamlı Kelimelerin Tekrarına Yönelik Bulgular

- Gülmenin ruh hâlimiz üzerindeki rahatlatıcı etkisini hepimiz biliriz... Bilimsel araştırmalara kulak vermek gerekirse şekli nasıl olursa olsun gülmek insanın ruhsal durumu üzerinde olduğu kadar bedensel rahatsızlıklar üzerinde de iyileştirici etkiye sahip. (Metin 1)

- Yüzümüze bir tebessüm yerleştirdiğinizde her şey daha güzel görünmeye başlar... Belki biraz utanmazca ama en sahici gülüşümüz çıkar ortaya. (Metin 1)
- Laurel ve Hardy adında iki arkadaş da geçmişte çok sevilen ve popüler olan iki komedi kahramanıdır. Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde çevirdikleri kısa filmlerle ünlül olmuş Amerikalı komedi ikilisi, başlarına gelen komik olaylarla insanları kahahtadan kırıp geçirmiştir. (Metin 3)
- Bu filmde Garfield, animasyon olarak çizilmişti. 2006 yılında Garfield 2 gösterime girdi... Garfield'ın en son filmi "Garfield Fun Fest" bu sene vizyona girmiştir. (Metin 4)
- İkinci olarak müziğin zihinsel aktiviteler üzerindeki etkisi akla gelmektedir. Müzik eğitimi kişilerin bilişsel becerilerini, dolayısıyla matematik performanslarını etkilemektedir. (Metin 5)
- Avlu, çoğunlukla eyde bulunan kişilerin dinlenmesi, komşularla sohbet edebilmesi için kullanılan taşlık bir alandır. Burada hane sakinlerinin ihtiyaçlarına göre kilim dokuma atölyeleri, ahır, fırın, çeşme ve benzeri bulunur ve çevre sarmaşıklar, mor salkımlar ve renk renk çiçeklerle güzelleştirilmiştir. (Metin 8)
- Bu evlerin bütünüyle bir halk mimarisi olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü evler geleneksel biçimde usta çırak ilişkisiyle yetişen sanatkarlar tarafından inşa edilmiştir. Eski Türk evleri, komşuluk, güvenlik gibi faktörlere bağlı olarak konumlandırılmış ve yapımlarında genellikle ağaç, kireç, kerpiç gibi dayanıksız malzemeler kullanılmıştır. (Metin 8)
- Ey için Türkçedeki sözcüklerden biri "huzur ve sükûnet içerisinde yaşanan yer" anlamında kullanılmakta olan "mesken"dir. (Metin 8)
- Ancak mevcut binalar restore edilerek otel, pansiyon ve restoran olarak hizmet vermeye başlamış. Anarımlarda yöredeki taş malzeme ve yerel ustalar kullanıldığı için köyün tarihi dokusu bozulmuyor. İnsanlar televizyon seyretmekten hoşlanıyor ve onu seyretmek için bilinçli bir karar alıyorlar... İnsanlar televizyon izlemeyi rahatlamak, dinlemekle bir tutmaya şartlanmış durumdadır. (Metin 12)
- Söylediklerine göre bu dizide ıssız bir adaya düşen uçaktan kurtulanların verdiği yaşam mücadelesi o kadar etkili anlatılıyordu ki seyretmeye başlayınca en az 2-3 bölüm bitirmeden televizyonun karşısından kalkmak mümkün olmuyordu... Bu diziyi benim de izlemem gerektiği konusundaki ısrarlarına ise hiç kulak asıyordum. (Metin 13)
- Günümüzde değişen hayat şartları nedeniyle birbiriyle iletişimleri azalan insanlar, yalnızlıklarını gidermenin en kolay yolunu dizi izlemekte buluyor... Çoğu insan beğendiği diziyi seyretmek için televizyon başına geçtiğinde kendi sıkıntılarını bir süreliğine de olsa geride bırakıp hayali bir dünyaya dalıyor. (Metin 14)
- Bu dünyada olup bitenler genellikle kendi hayatında olmasını istedikleri ile benzerlik gösterdiği için, kendini dizinin kahramanının yerine koymak kısa bir zaman için bile olsa insanın kendini iyi hissetmesini sağlıyor. Özellikle bu kahramanlar mükemmel hayatlara sahipse insanlar kendilerini onlarla özdeşleştirmekten büyük keyif alıyor. (Metin 14)
- Herhalde çoğunuz televizyonda, uzay gemileriyle yapılan bağlantılarda havada uçan dış fırçasını izleyen ya da ortalıkta dolaşan portakal suyu damlalarını tutmaya çalışan astronomların neşeli görüntüleriyle karşılaşmış ve belki de uzayda her şeyin tam bir eğlenceye dönüştüğünü

düşünmüşsünüzdür... Ancak bu şen şakrak gösterilerde madalyonun bir de arka yüzü vardır. (Metin 21)

- Astronotların yerçekimsiz ortamda yaşadıkları pek çok sorundan biri, vücuttaki sıvıların yer değiştirmesi nedeniyle ortaya çıkan rahatsızlıklardır... Uzaydan gelen kozmik ışınlar sadece uyku ve göz problemleri yaratmakla da kalmaz. (Metin 21)
- Buradaki ilk astrologlar gökyüzünü dikkatle izlemeye ve onun geceleri parıltılı, muhteşem sessizliğinde gördüklerinin düzenli kayıtlarını tutmaya başladılar... Zamanla Mezopotamya gök bilimcileri gökyüzünde neler olduğunu açıklamak için yeni geometri bilimini kullanmaya başladılar. (Metin 22)

2.5.3.1.1.5.3. Üst ve Alt Anlam İlişkili Kelime Kullanımı

Bir metinde kelimeler kendisiyle üst ve alt anlam ilişkisine giren kelimelerle bağ kurarak metin içinde tekrarlanabilir. Bu kelimelere başvurarak metnin anlam bütünlüğünün sağlanması hedeflenmektedir. “Gezegenele çok meraklı bir kişiydi. Her gün Mars ile ilgili çalışmalar yapıyordu.” Bu cümlede “Gezegen” üst anlamı ile “Mars” alt anlamı arasında bir bağ sağlanarak anlamsal bir bütünlük kurulmaya çalışılmıştır. Bu durumun sıralama olarak tersi de mümkündür. Yani önce alt anlam ilişkisine ait kelimelerin sıralanıp daha sonra üst anlamlı kelime kullanılarak da kelime bağdaşıklığına katkı sağlanabilir. Burada yapılan tekrarlar bağdaşıklığa olumlu etkide bulunmanın yanında metne kavramsal bir zenginlik de katmaktadır.

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Kelimelerin Üst-Alt Anlamlısını Kullanmaya Yönelik Bulgular

- Günümüzde hayat zor. Evde, işte çok sorun var. Trafik, kalabalık, gürültü... (Metin 3)
- Daha aktif bir hobi mi istiyorsunuz? Dans, spor, sörf, motosiklet... (Metin 3)
- Aile fotoğrafı... Fotoğrafta annem benim sağında oturuyor... Babam da bizimle koltukta oturuyor... Ağabeyim Karatay Üniversitesinde doktora yapıyor... Ablam Seda bankacı. Ağabeyimin solunda küçük kız kardeşim Zeynep var. (Metin 5)
- Emre'nin ailesi Ankara'da yaşıyor. Onun annesi Berna Hanım avukat, babası Selim Bey emekli. Emre'nin iki kardeşi var. (Metin 6)
- Eda'nın mesleği ne?
O bilgisayar mühendisi.
- Türkiye'nin başkenti neresi?
Türkiye'nin başkenti Ankara.
Aaa! İstanbul değil mi? (Metin 7)
- Haftada bir gün şehre gidiyoruz ve pazarda taze yumurta, köy peyniri, patates satıyoruz. Pazarda herkes bu yiyeceklerden almak istiyor. (Metin 8)

- Çiftliğimizde tavuk ve inek besliyoruz, patates ve çeşitli sebzeler yetiştiriyoruz. (Metin 8)
- İbni Sina küçük yaşlarda pek çok alanda dersler aldı. Tip, matematik, hukuk, mantık ve felsefeyi çok küçük yaşta öğrendi. (Metin 11)
- Telefon günümüzün en önemli haberleşme aracı. Ama ilk haberleşme tekniği değil. Telefondan önce Asyalılar kuşlarla, Amerikalılar da dumanla haberleşiyordu. Daha sonra mektup tüm dünyada en yaygın haberleşme yöntemi oldu. Telgraf 18. yüzyılın sonlarında Fransa'da ilk kablolu iletişim sistemi oldu. Bunu 1876'da telefonun icadı takip etti. (Metin 12)
- Dünya mutfaklarının başında Çin mutfağı geliyor... İtalyan mutfağında makarna, spagetti ve pizza ön planda... Arap mutfağının en ünlü yemeği kebab. (Metin 16)
- Araplar kebabı yağlı koyun etinden yapıyor. Kebabın yanında da çeşit çeşit baharat, yoğurt ve nohut oluyor. Mezelerin ana malzemesi patlıcanı da unutmayalım. (Metin 16)
- Satıcı: Arkadaşınız ne tür kitaplar seviyor?
Yeşim: Genellikle tarihi kitaplar okuyor.
Satıcı: Bu Aysu polisye roman çok satıyor.
Yeşim: Hüzünlü hikâyeleri sevmiyorum. (Metin 19)
- Günümüzde göç hareketleri bütün ülkeler için en önemli konulardan biridir. Türkiye de çeşitli sebeplerden nüfus hareketlerinin merkezindeki ülkelerdendir. (Metin 22)

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Kelimelerin Üst-Alt Anlamısını Kullanmaya Yönelik Bulgular

- Dünyada sadece 5 ülke sıcaklığı ölçmek için hâlâ fahrenheit ölçü birimini kullanıyor: Bahamalar, Belize, Cayman Adaları, Palau ve Amerika Birleşik Devletleri. (Metin 9)
- Kapadokya'da farklı özelliklerde pek çok turistik yer bulunmaktadır Göreme'de büyük bir açıkhava müzesi ve ZelveVadisi'nde bisiklet turları atla geziler ve uzun yürüyüşler; Avanos'ta ziyaretçiler için çömlek atölyeleri, Soğanlı köyünde Kubbeli Kilise, Ortahisar'da bir kale, Ürgüp'te ise çok sayıda şarap mağazası bulunmaktadır. (Metin 10)
- Bu yarışma Türk edebiyatına yeni yapıt ve yazarlar kazandırmaktadır. Öykü kategorisinde yazar Ayça Erkol'un "Hiç Aklımda Yokken" adlı eseri Ankara Üniversitesi Öykü Ödülü'nü kazanmış. (Metin 11)
- Eskiden kadınların ve erkeklerin meslekleri farklıydı Ama son yıllarda bu durum değişti. Günümüzde kadın şoförler ya da erkek hemşireler, erkek aşçılar görebiliyoruz... (Metin 12)
- O zamanlar her evde televizyon yoktu; bu nedenle çok değerli bir eşyaydı. (Metin 14)
- Eşiniz, sevgiliniz ya da iyi bir arkadaşınızla tiyatro, sinema gibi yerlere gidin. Çünkü bu tür etkinlikler rutin sosyal hayatınıza geri dönmenizi sağlar. (Metin 17)
- Tatilde en küçük bir aksilik moralimizi bozar. Aile arasındaki kavgalar, otel odalarının darlığı, hayal kırıklıkları derken dinlenmek imkânsız hâle gelir. Bu gibi sorunlarla karşılaşmamak için tatile çıkmadan önce iyi bir plan yapmak gereklidir. (Metin 19)
- Yolculuk süresince insanları eğlendirmek ve dinlendirmek üzere geminin her köşesinde başka bir aktivite vardır. Örneğin, misafir konuşmacılar dinleyebilir, şarap seminerlerine katılabilirsiniz.

Spor yapmak için spor salonlarını ve yüzme salonlarını tercih edebilirsiniz. (Metin 20)

- *B. Yolculuk kaç saat sürüyor? Gece uykusuz kalmak istemem.*
- *6 saat efendim. Ama akşam treninde yataklı vağonlar da var. (Metin 21)*
- *Alışkanlıklarınız da bazı değişiklikler yapabilirsiniz. Kafein, alkol ve şekerli gıdaları hayatınızdan çıkarın. Bunların yerine sebze, meyve, balık ve süt tüketin. (Metin 22)*
- *Öncelikle öğünlerinizin düzenli olması gerekir. Sabah iyi bir kahvaltı yapıp yeni güne hazırlanın. Öğlen ve akşam daha hafif ve sağlıklı yemekler yiyin. (Metin 22)*
- *Bu kez yemek pişirmek için değil maske yapmak için meyve ve sebzelerden yararlanacağız. Öncelikle cildimizin erken yaşlanmaması için üzüm maskesinin tarifi: Üzümleri bir kâseye koyun ve çatalla ezin... Muzu püre hâline getirin ve yüzünüze sürün... 2 limonun kabuğunu soyun. (Metin 23)*
- *Mekânın kokusu iştahınızı yani satışları etkiler. Vanilya ve tarçın kokusu mu alıyorsunuz? Büyük ihtimalle tatlı yemek istersiniz. Lavanta kokusuna dikkat. (Metin 24)*
- *Aşırı stres sonucunda uyku bozuklukları, bir baş ağrısı, omuz ve sırt ağrısı gibi hastalıklar oluyor. (Metin 25)*
- *İnsanlar ruhsal ve fiziksel sağlıklarını korumak için yoga ve meditasyon gibi ayurvedadan da yararlanırlar. Tüm bu uygulamalar daha kaliteli bir hayat yaşamanızı sağlar. (Metin 26)*
- *Araştırmaya göre televizyonu tamamen yasaklamak doğru değil. Çünkü teknolojiden uzak kalmak çocuğun arkadaşlarıyla iletişiminde sorunlara sebep olabilir. (Metin 31)*
- *Sosyal medya sayesinde yeni iş alanları ortaya çıkmaktadır. Artık birçok genç sosyal medya uzmanı, içerik yöneticisi, topluluk yöneticisi olmak istiyor. (Metin 32)*

❖ **B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Kelimelerin Üst-Alt Anlamısını Kullanmaya Yönelik Bulgular**

- *Ne yazık ki günümüzde işsizlik en önemli sorunlardan biridir. İş bulmak her gün daha da zorlaşıyor. Teknolojik yenilikler ile birlikte vasıfsız elemanlar iş bulamıyor. Ayrıca ekonomik krizler nedeniyle işletmeler daha az eleman alıyor... Öte yandan işverenler kalifiye eleman bulamadıklarını söylüyorlar. (Metin 1)*
- *İnternet üzerinde işkolik ağları oluşturuyor. Bazıları işkolizmi alkol gibi, sigara gibi ciddi bir bağımlılık olarak görüyor. (Metin 3)*
- *Herkes fotoğrafçılık zor diyor, kesinlikle yalan. Sizi beş dakikada dünyanın en iyi fotoğrafçısı yaparım. Doktor, mühendis olmak daha da zordur. Bizimki kolay iştir. Rüya gibi bir meslektir. (Metin 5)*
- *Ancak bugün teknolojik araçlarla dolu hayatımızda yeterince hareket etmek neredeyse imkânsız. Yürüyen merdivenler, asansörler, arabalar... (Metin 6)*
- *Tarihi belgelere göre ilk sporlar binicilik ve güreştir. Sümer ve Mısırlılar MÖ 3000 yıllarında okçuluk ve güreş ile ilgilenmişlerdir. Yüzme, kürek, yelken gibi su sporları Akdeniz uygarlıklarında; kızak ve kayak sporları Kuzey Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Basketbolun bugünkü durumuna gelmesindeki en büyük pay 1891 yılında bu sporun gelişmesi için büyük*

çabalar gösteren Amerikalı beden eğitimi öğretmeni doktor James Naismith'indir. Tenis ilk olarak nerede ortaya çıktı tam olarak bilmiyoruz. (Metin 7)

- Takımlarına o kadar bağlılar ki hiçbir maçı kaçırmıyor, bütün tezahüratlara eşlik ediyorlar. Galatasaray'ın kadın fanatiklerinden biri Dilara Endican... Fenerbahçe camiasında fanatik kadın taraftarı deyince Yasemin Merçil akla geliyor. Hatice Aydın ev hanımı ve Beşiktaş'ın fanatik taraftarlarından biri. (Metin 10)
- Son yıllarda fanatik taraftarlar takımlarına olan sevgilerini sıra dışı yöntemlerle anlatıyor... Bir evcil hayvan dükkânı sahibi ise Singapur'dan özel bir boya getirmiş ve dükkânındaki balıkların üzerine FB ve GS yazmış. (Metin 11)
- Seksenlerde ise popüler müziğin ve tüketim kültürünün etkisiyle kıyafetler de bazı değişiklikler olmuş; vatkalar, frapan elbiseler, leopard desenler, gösterişli giysi ve takılar moda hâline gelmiştir. (Metin 18)
- Anadolu'da giyimin önemli bir parçası da başlıklar ya da örtülerdir. Erkekler başlarına genellikle kasket takarlar. Kasket güneşe karşı koruyucu olması nedeniyle oldukça kullanışlıdır. Kadınlar ise ince bir kumaştan yemeni adında bir başörtüsü kullanırlar. (Metin 19)
- Sezon başında kendinize çok şık bir ceket beğendiğiniz ama etiketini gördükten sonra almaktan vazgeçtiniz... Bazı ürünleri modası çabuk geçer. Oysa bir klasik her zaman klasik olarak kalacaktır. (Metin 20)
- Dünyada şu sıralar müthiş bir marka takıntısı var. Pek çok kişinin üzerindeki kemerden ayakkabıya, çantadan, tokaya kadar her şey bir başka markanın ürünü. (Metin 21)
- Giyinmek oğlaklar için çok önemlidir. Özel terzilere en çok onlar para kazandırır. Gri, kahverengi, ten rengi onların renkleridir. Cüzdan ve çantaya çok önem verirler. (Metin 23)
- Bu süreçte tüm eğitimcilerin, yani anne babaların hem de öğretmenlerin öğrencilere kendi başına davranma yeteneği kazandırmaları gerekiyor. (Metin 24)
- O zaman yabancı dilim yoktu tabii. Lisede ne öğrendiysem. Hiç unutmam İngilizcem öylesine yetersizdi ki başvuru formlarını doldurmakta bile zorlanmıştım... Derste İngilizce değil de Almanca konuşuyor gibiydiler. (Metin 27)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Kelimelerin Üst-Alt Anlamısını Kullanmaya Yönelik Bulgular

- Artık kitapların sanal versiyonları çeşitli sitelere yükleniyor. Bir de e-kitap adı verilen yalnızca sanal ortamlarda okurla buluşan kitaplar var. (Metin 1)
- Şimdiki çocuklar harika... Fatoş daha okula gitmiyor, iki yıl sonra gidecek. (Metin 3)
- Haiku, yaklaşık 500 yıllık, bir Japon edebiyat sanatıymış. (Metin 5)
- İnsanlar birbirine aşık olmayı ne zaman öğrendiler? Zamanla kadınla erkek arasında filizlenen duyguya bir ad bulundu: Aşk (Metin 12)
- Farklı kültürlerde ilginç isimlere sahip yemekler vardır... Hünkârbeğendi, Stroganof, Cordon Bleu, Tapas, Sandviç. (Metin 14)
- Son olarak her kültürde yemek için zaman bulamadığınızda kısa sürede hazırlanabilen sandviç

hikâyesinden bahsedelim. iki ekmek dilimi arasına yerleştirilen et, peynir ya da başka gıda maddeleriyle hazırlanan, herkesin damak zevkine uygun sandviçlerin tarihi büyük bir olasılıkla et ve ekmek kadar eskidir. (Metin 14)

- *Aslında kilti ünlüler dünyasında kullanan pek çok kişi var. Bu nedenle gözümüzün aşına olduğu bir giysi, örneğin Sean Connery ve Cesur Yürek filminde Mel Gibson ile Axl Rose... (Metin 15)*
- *Kiltlerin üzerine günümüzde gömlek ve ceket giyiliyor. Kravat ve papyon takılıyor... Kilt İskoçya'ya özgü olmasına rağmen hemen hemen herkesin tanıdığı bir giysi. (Metin 15)*
- *Hemen şimdi size “Bir dilek tutun, birkaç dakika içinde gerçekleşecek.” dense ne derseniz bir düşünün... Kaçımız sağlık, huzur, aşk, iyi bir iş, iyi arkadaşlar ya da bir başkası için, dünyamız için bir şeyler ister? (Metin 16)*
- *Ünlü kişilerin parayla ilgili sözlerine baktığımızda genellikle paranın olumsuz yönlerini vurgulandığını görürüz. Örneğin Tolstoy “Para esaretin yeni şeklidir.” Schopenhauer, “Dünyanın en yoksul insanının paradan başka hiçbir şeyi yoktur.” sözleriyle paraya değer vermediklerini göstermişlerdir. (Metin 17)*
- *“Benim için tek spor futboldur.” demeyin golfe ilgi duyun. (Metin 18)*
- *Ne var ki NEF'in mutluluk endeksinde dünyanın en varlıklı ülkelerinden biri olan İrlanda'nın 113, ABD'nin 150 ve İngiltere'nin Libya'nın altında 108. sırada bulunması buna karşılık, Pasifik Okyanusu'nun güneyindeki küçük ve yoksul bir devlet olan Vanuatu'nun dünyanın en mutlusunu olarak birinci sırayı alması para mutluluk getirir düşüncesini çürütüyor. (Metin 19)*
- *Dilin günlük yaşamdaki anlamlarını özümseme ve bunun yanında konuşmaya dayanmayan, sözsüz iletişim biçimlerini kullanmayı öğreniyordum... Artık iki dünyam var ve ikisinden de öğütler alabiliyorum; iki farklı dilde düşünceler dünyasında dolaşan biliyorum noktalı virgül, Türkçe ve Almanca arasında gidip geliyorum. (Metin 20)*
- *Konuşma, duygu, tutum ve düşünceleri dolaylı olarak sezdirenen ses rengi ve tınısının yurğu, ton ve ezgi gibi anlamsal ses öğelerinin de iletişime katılabildiği bir düzlemken yazıda bu tür vurgulamaları yansıtmadaki eksiklik noktalama işaretleriyle sağlanmaya çalışılır. (Metin 22)*

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Kelimelerin Üst-Alt Anlamlısını Kullanmaya Yönelik Bulgular

- *Yabancı dillere karşı oldum olası yabancıyım... Okuduğum ortaokulda İngilizce dersine, karakoldan polislerin ve bekçilerin gelmesi beni İngilizceden soğutmuş olsa da bir yabancıya olan aşkım sayesinde İngilizcem bir parça daha ilerledi. Ama şu Fransızca yok mu? Fransızcayı konuşurken anlamama rağmen ne yazabilir ne de okuyabiliyorum... Brezilya dizileri neden tutuyor? Çünkü İspanyolca yazıldığı gibi okunan bir dil. (Metin 2)*
- *17-18 yaşlarındayken adını zor söyleyebildiğim bu meşrubatın kapaklarından bir sürü bedava meşrubat çıkardı. Ama ben hiçbir zaman bakkala gidip “Bana oradan bir Sichevepeees ver abi.” diyemedim. Bir iki kez parmağımı şundan istiyorum dedim, anlamadı bakkal. Hangisi sichevepees mi yoksa kola mı? diye sorunca sen bana bir ayran ver en iyisi deyip kestirip attım. (Metin 2)*

- Sessiz film deyince herhalde herkesin aklına önce Charlie Chaplin gelir. Oyuncu yarattığı “modern palyaço” Şarlo filmlerinin gösterildiği her ülkede insanların beğenisini kazanmıştır. (Metin 3)
- Sanat ve bilim genellikle birbirinden ayrı tutulan iki alandır çünkü bilim doğruyu, sanat ise güzeli temsil etmektedir. (Metin 5)
- Çoğumuzun günlük yaşamında müziğin önemli bir yeri vardır... Bir marş duyduğumuzda çoğumuz coşkulanır ve adımlarımızı sertleştiririz. Ninniler, özellikle çocukların uykusunu getirir, bazı sesler kimilerini rahatsız ederken kimilerine huzur verir...(Metin 6)
- İşte sanat da bu yaratıların en önemlilerindendir... İnsan müziği de her şey gibi kendi gereksinimleri için yaratmıştır. Yiyecek bulabilmeyi garantiye almak isteyen buzul çağı insanı duvara resim yapıyordu. (Metin 6)
- En basitinden en karmaşığına müzik zamanla bir eğlence aracı olmasının ötesinde insanların toplumsal sorunlarını dile getirmelerini de sağlamıştır. Geçmişe eskilere dayanan blues, caz ve rock müzik yaşanan sorunların ve zorlukların ifade edilmesinin bir yoludur. (Metin 7)
- Eski Türk evleri, komşuluk, güvenlik gibi faktörlere bağlı olarak konumlandırılmış ve yapımlarında genellikle ağaç, kireç, kerpiç gibi dayanıksız malzemeler kullanılmıştır. (Metin 8)
- Hayatta kalma savaşında dikkate değer çelişkilerden biri organizmaların kendi arzuladıkları şeyler tarafından kolayca zarar görebilmeleri. Tıpkı balıkların, oltanın ucundaki yemle, farelerin ise peynirle avlanmaları gibi. İnsanların hayatı da düşkün oldukları şeylere bağlı olarak altüst olabiliyor. (Metin 12)
- Günümüzde insanlar günde ortalama üç saatlerini plansız olarak televizyon seyretmeye ayırıyorlar. Bu saatler bir gün içinde çalışma ve uyuma dışında tek bir faaliyet için ayrılan en büyük zaman dilimini oluşturuyor. (Metin 12)
- Televizyon eğlendirici olduğu gibi öğretici de olabilir ve ovalanma, kaçış, stresi yenme, dikkati dağıtma gibi gereksinimlerimizi karşılayabilir. (Metin 12)
- Böylece kadınların yaşları ilerlese de matematik, düşünme vb. zihinsel becerilerinde daha az geriliyor. Ancak konu unutkanlık olunca kadınlar unutkanlığa erkeklerden daha fazla eğilimli. (Metin 16)
- İnsanın beyninden salgılanan iyileştirici hormonların ilaçlardan çok daha değerli olduğu açıklanan toplantılarda, sağlıklı ve güçlü bir beyin için fiziksel aktivitelerin artırılması, beynin çalışmasını yavaşlatan yağ ve yoğun şekerler içeren yiyeceklerin dikkatli tüketilmesi tavsiye edilirken, çikolatada bulunan serotonin kişiye mutluluk verdiği konusuna değinildi. (Metin 19)
- Araştırmacılar bu sorunun yanıtını “Her Şeyin Teorisi” adını verdikleri bir evren formülüyle yanıtlamayı umuyorlar. İngiliz astrofizik uzmanı Stephen Hawking, yeni bulgularıyla, içinde eşizlerimizin (tamamen benzerimiz diyebiliriz) bulunduğu fantastik bir hiper uzayın kapılarını açıyor.
Zodyak; koç, boğa, yengeç gibi her biri bir hayvan tarafından simgelenen yılın on iki ayını gösterecek şekilde bölümlenmiş bir kuşaktır. (Metin 22)

2 5.3.1.1.5.4. Eşdizimli Kelimelerin Kullanımı

Belirli bir sistem içinde yer alan ve birbirini çağrıştıran en az iki sözcüğün metinde birlikte kullanılması durumuna eşdizimlilik denir. Halliday'e (1966) göre kelimeler arasında olan ve kelimelerin anlamlarından bağımsız kurulan sebepsiz çağrışım ilişkileri eşdizimlilik (Akt. Eken, 2016: 32). Hirik (2017b: 722) de "Bir kelimeyi cümlede anlamca tamamlayan, yan yana geldiklerinde belirli bir anlam alanına işaret eden eşdizimlilik, hedef kelime kullanıldığında diğerini çağrıştıran seçimlik ilişki" şeklinde eşdizimliliği ifade etmiştir. Demirgüneş, Çelik ve İşeri'nin (2015: 4) belirttiği gibi eşdizimlilik, okurun çağrışımlar yoluyla yakın ve uzak çağrışımlar etrafında anlamlandırmasıyla özümserir.

Eşdizimlilikte metnin bağlamı belirleyici rol üstlenmektedir. Eşdizimli kelimelerin bir konu etrafında metinde yer alması yazarın aktarmak istediği iletinin okura geçmesinde köprü görevi görmektedir. Ayrıca yazar metinde eşdizimli kelimeler yardımıyla okurun zihninde metnin içeriği ile ilgili bir örüntü oluşturur. Bu örüntü yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir öğrencinin metni daha iyi anlamasına katkı sağlar.

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eşdizimli Kelimelerin Kullanımına Yönelik Bulgular

- *Manav: Evet, organik efendim...1 kilo çilek 8 TL, 2 kilo domates 10 TL, 1 kilo muz 6 TL. (Metin 1)*
- *Boğaz'da tura çıkıyor, sahillerde yürüyorlar. (Metin 2)*
- *Bir hobi bulmak hiç zor değil, birçok alternatif var: resim, müzik, koleksiyonlar, antikalar... Daha aktif bir hobi mi istiyorsunuz? Dans, spor, paraşüt, sörf, motosiklet... (Metin 3)*
- *Ezgi: Tamam, saat dörtte Kızılay'da Güven Park'ta buluşuyoruz. Önce güzel bir yemek ve sonra sinema, tamam mı?*
Selen: Tamam! Metropol Sineması'nda çok güzel bir komedî filmi var, saat 6'da. (Metin 4)
- *Eşim ve ben güzel bir köyde yaşıyoruz. Bizim bu köyde bir çiftliğimiz var. Çiftliğimizde tavuk ve inek besliyoruz, patates ve çeşitli sebzeler yetiştiriyoruz. Eşim çok erken uyanıyor. Yumurtaları topluyor, süt sağlıyor. Sütten tereyağı ve peynir yapıyor. (Metin 8)*
- *Turistler bu şehrin saraylarına, camilerine ve müzelerine bayılıyor. (Metin 9)*
- *İbni Sina küçük yaşlarda pek çok alanda dersler aldı. Matematik, mantık, felsefeyi çok küçük yaşta öğrendi. (Metin 11)*
- *Telefondan önce Asyalılar kuşlarla, Amerikalılarda dumanla haberleşiyordu. Daha sonra mektup tüm dünyada en yaygın haberleşme yöntemi oldu. Telgraf 18. yüzyılın sonlarında Fransa'da ilk kablolu iletişim sistemi oldu. Bunu 1876'da telefonun icadı takip etti. (Metin 12)*

- Graham Bell'in annesi işitme engelliydi. Bu sebeple Graham hayatı boyunca işitme engelliler için çalışmalar yaptı. Bu çalışmalar sırasında elektrik mühendisi arkadaşı Thomas Watson ile birlikte Amerika'da telefonu icat etti. (Metin 12)
- Türkiye'de insanlar peşin, taksitle ya da kredi kartıyla alışveriş yapıyorlar... Birçok mağaza kredi kartına taksit de yapıyor. (Metin 15)
- İtalyan mutfağında makarna, spagetti ve pizza ön planda. (Metin 16)
- Yabancı bir ülkede ilk günler çok zor geçiyor. Ev kiralamak, banka işlemleri, kimlik işlemleri, faturaları yatırmak, önemli yerlerin adreslerini, telefonlarını öğrenmek hiç kolay olmuyor. Çünkü Türkçe bilmiyordum. Ama artık işlerimi kendim yapıyorum. (Metin 17)
- Kurye: Affedersiniz, ben Çiçek Sokağı'nı arıyorum. Nerede biliyor musunuz?
- Adam: Kaç numarayı arıyorsunuz?
- Kurye: 57 numarayı.
- Adam: Aaa, benim dairem de o... (Metin 20)

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eşdizimli Kelimelerin Kullanımına Yönelik Bulgular

- Duygu Hanım bir moda tasarımcısı. Bu hafta onun için zor geçecek. Çünkü bu hafta sonu büyük bir gelinlik defilesi düzenlenecek. Salı günü mankenlerle prova yapacak. (Metin 2)
- Ben örümcek adam gibi olacağım. Benim de onun gibi güçlerim olacak ve insanlara yardım edeceğim...(Metin 4)
- Messi gibi bir futbolcu olacağım. Dünyanın en iyi takımlarında oynayacağım. (Metin 4)
- Bir gün prens sarayda bir balo düzenlemiş ve bütün bekâr kızları bu baloya davet etmiş. (Metin 5)
- Efsaneye göre Narkissos adlı çok yakışıklı bir avcı varmış. Ama bu avcı kendi yüzünü hiç görmemiş. Narkissos bir gün avlanmak için ormana gitmiş. (Metin 6)
- Sonra su içmek için bir göl kenarında durmuş. Su içmek için göle eğilmiş ve suyun üzerinde ilk kez kendi yüzünü görmüş. (Metin 6)
- Jeolojik dönemlerde yanardağların lavları Kapadokya Bölgesi'ne yayılmış; milyonlarca yıl rüzgâr, yağmur, kar ve akarsuların etkisiyle bu lavlardan doğal sütunlar meydana gelmiştir. Bu sütunlara insanlar Peribacaları demiş ve daha sonra kendilerine Peribacalarından evler, kiliseler, yeraltı şehirleri yapmış; bunların duvarlarını da resimlerle süslemişlerdir. (Metin 10)
- Festivalde 15 gün boyunca toplam 21 oyun seyirci ile buluşacak. (Metin 11)
- Bu elbisenin 38 bedenini alabilir miyim? (Metin 13)
- Biraz pahalıymış. İndirim yapamaz mısınız? (Metin 13)
- Dedem Klasik Türk müziğini çok severdi. Geniş bir plak koleksiyonu vardı. Geçen hafta ondan kalma eski gramofonu çalıştırdım. (Metin 14)
- Bahçeler bin bir çeşit yabani otlarla çiçekle dolardı. (Metin 16)
- Tatil dönüşü sendromu... Tatil günlerinin sona ermesiyle birlikte insanlarda kızgınlık, sinirlilik, yorgunluk ve sosyal etkinliklere karşı isteksizlik ortaya çıkar. (Metin 17)
- Özgün: Yolculuğun hayatınızdaki yeri nedir?.. Seviyor musunuz yolları?.. Seyahatleriniz

çoğunlukla işinizle mi ilgili? (Metin 18)

- Ece: Benim hayatımda tatil ve iş diye iki ayrı şey yok. Zaten beş yıldızlı tatiller bana göre değil. Bir zamanlar öyle bir tatil yapmaya çalıştım ama çok yorucu ve bittikten sonra gerçekten bir tatile ihtiyacınız oluyor. Sadece yatmak ve yemek yemek için tatil yapılmaz. (Metin 18)
- İnsanların çok pahalı bir tatil iyi bir tatiller diye düşünür ama bu yanlıştır. Çünkü büyük otellerde yemek saatine yetişmeye çalışmak ve animasyonlara katılmak oldukça yorucudur. Güneşin altında bütün gün yatmak da dinlenmeniz için yeterli değildir. (Metin 19)
- Fiyat size ilk bakışta fazla gelebilir ama bu fiyatlara konaklama, yiyecek, içecek, etkinlikler ve gece eğlenceleri de dâhildir. Yani gemi yolculuğu karadaki tatillerden daha karlıdır bile diyebiliriz. (Metin 20)
- A:Merhaba. Ben İstanbul için yer ayırtmak istiyorum.
B: Elbette. Hangi tarihte seyahat etmek istiyorsunuz?
A: Hangi saati tercih edersiniz?
B: Yolculuk kaç saat sürüyor? (Metin 21)
- Rezervasyon için adınızı alabilir miyim?.. Yolculuk tarihinden en geç bir gün önce biletinizi almanız gerekiyor. (Metin 21)
- Egzersiz yapıp sağlıklı beslenmek, sağlıklı yaşamak için yeterlidir. Egzersiz yapmak ve pozitif düşünmenin yanında doğru beslenmek de sağlıklı yaşamak için önemlidir yararlı besinleri tüketmek vücudumuzu korur. (Metin 22)
- Daha güzel ve canlı bir cilt mi istiyorsunuz? O halde buzdolabınızı açın. Bu kez yemek pişirmek için değil maske yapmak için meyve ve sebzelerden yararlanacağız. (Metin 23)
- “Sadece bir lira fazla ödeyin ve büyük boy alın.” Özellikle fast food restoranlarında bu soruyu size iyilik yapmak için sormazlar, sadece daha fazla satış yapmak için sorarlar. Şefin ününü kullanarak o restorana gitmenizi, şefle fotoğraf çektiyenizi ve sonuç olarak daha çok para harcamanızı sağlarlar. (Metin 24)
- İnsanların bedensel ve ruhsal sağlığını tehlikeye sokuyor. Stres, vücudumuzda bazı hastalıklara yol açıyor aşırı stres sonucunda uyku bozuklukları, baş ağrısı, omuz ve sırt ağrısı gibi hastalıklar oluşuyor. (Metin 25)
- Cem: Kendimi hiç iyi hissetmiyorum. Çok üşüyorum.
Selin: Çok ateşin var. Çok da kötü öksürüyorsunuz.
Cem: Biraz da başım dönüyor.
Selin: Sen herhalde grip olacaksın.
Cem: En iyisi eve gidip dinlenmek.
Selin: Alo Cem nasıl oldun? Seni çok merak ettim.
Cem: Çok iyi değilim. yolda midem bulandı, taksiden indim.
Selin: Sesin de kısılmış. Hiç itiraz etme, doktora telefon edip senin için randevu alacağım. (Metin 27)
- Doktor: Buyurun Cem Bey, şikâyetiniz nedir?
Cem: Çok üşüyorum. Midem bulanıyor ve öksürüyorum.

Doktor: Korkmayın, yalnızca soğuk algınlığı. Öksürük şurubu ve antibiyotik yazıyorum. (Metin 28)

- Sosyal ağlar çocukların birbirleriyle ilişki kurmalarına ve sosyalleşmelerine yardımcı olabilir. Çünkü onlar sosyal medyayı video, fotoğraf göndermek, doğum günü kutlamak için de kullanıyorlar. (Metin 32)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eşdizimli Kelimelerin Kullanımına Yönelik Bulgular

- İş bulmak her geçen gün daha da zorlaşıyor. Teknolojik yenilikler ile birlikte vasıfsız elemanlar iş bulamıyor. Ayrıca ekonomik krizler nedeniyle de işletmeler daha az eleman alıyor... Öte yandan işverenler kalifiyeli eleman bulamadıklarını söylüyorlar. Birçok firma eleman alırken kılı kırk yarıyor. Yeni istihdam alanları yaratmak, doğru yatırımlar yapmak gerekiyor. (Metin 1)
- Her kötü şey pazartesi başlamak zorunda. Ödemeler, okul, işbaşı... Oysa benim pazartesiler ile ilgili bir sürü hayalim var. (Metin 2)
- Araştırmacılara göre, kötü iş alışkanlıkları 20 ya da 30'lu yaşlarda değil, çocuklukta başlıyor ve bu hastalık bir günde bir haftada ya da bir ayda tedavi edilemiyor. İşkolik biri iyileşmek için öncelikle kendisine zaman tanımalıdır. (Metin 3)
- Dünyaya yeniden gelsem yine yönetmen olurum. Hep son nefesime kadar setlerde olmak için dua ederim. insan bu işi hevesleniyor. Ama yönetmenlik gerçekten zor. Öncelikle yaratıcı olmak zorundasınız ve iyi bir yönetici olmak gerekir. Sette 80 kişi yönetiyorsunuz. Yönetmenlik kesinlikle rüya mesleklerden biri. (Metin 5)
- Elbette sağlık için herkesin beslenmesine ve uyku düzenine dikkat etmesi, zararlı alışkanlıklardan uzak durması gerekir. Fakat bunlar yeterli değildir. Çünkü bedenimizin en önemli gereksinimlerinden biri de hareketdir. (Metin 6)
- Endos Arantes Do Nascimento, namı diğer Pele. Profesyonel futbol hayatına 15 yaşında Santos takımında aylık 10 dolar maaş ile başladı. 2 yılın sonunda Pele, bütün dünya tarafından futbol yıldızı olarak tanındı. Yıllar içinde Pele o kadar başarılı bir futbolcu oldu ki, onun oyunu izleyebilmek için Nijerya'daki bir savaşta iki günlük ateşkes yapıldı. (Metin 8)
- O gün 19 Mayıs Stadyumu'nda Türkiye'nin en büyük iki futbol takımı arasında şampiyonluk maçı vardı... Bütün tribünler iki takımın taraftarı ile doldu. Havada konfetiler uçmaya başladı. İki takımın oyuncuları tarafından tezahüratlar, bağırışmalar arasında sahaya çıktılar. Oyunu durdurup faul kararı verdi. Bizim futbolcular bu duruma bir anlam veremeyip şaşkın şaşkın bakışlar. Tribünlerden hakeme büyük tepki vardı. (Metin 9)
- Bir kartal büyük bir dağın tepesinde yuva yapmış... "Kartal yavrusu zaman içinde ben çok farklıyım, acaba ben kimim?" diye soruyormuş. Bir gün çiftlikte öteki tavuklarla birlikte oyun oynarken gökyüzünde kartallar görünür. Kendini tutamamış ve "Tanrım ne kadar güzel uçuyorlar. Keşke bende onlar gibi uçabilsem" diye bağırmuş. (Metin 13)
- Dee Caffari, dünyayı tersten dolaşarak Guinness Rekorlar Kitabı'na girdi ve yelkenlisi ile rüzgârlara, akıntılara karşı durmaksızın dünyayı tersten dolaşan ilk kadın oldu... Fırtınalı denizde zorluklarla savaşırken yanımda sadece teknik ekibim telsizle desteği vardı... (Metin 17)

- Düünden bugüne moda. Moda aslında sosyal hayattaki popüler her şeydir. Moda akımları kendini 1900'lü yıllarda net olarak göstermeye başlamıştır... Bu grup çok para kazanmadığı için hem işte hem de günlük hayatta benzer giysileri tercih etmeye başlamıştır. Bunun sonucunda klasik ve sade giyim tarzı yaygınlaşmıştır. (Metin 18)
- Sezon sonu indirimleri ve taksit kampanyaları bize ne getiriyor? Sezon indirimlerinde alışveriş yapmak karlı mı? Önümüzdeki kış moda olacak kıyafetleri önceden almak mantıklı mı? İndirim sezonunda alışveriş yaparken ürünü mutlaka üzerinizde görün. İndirimler çekicidir. (Metin 20)
- Marka takıntısı en çok giyim kuşamda kendini gösteriyor. Son yıllarda özellikle büyük mağazalar markaları tercih eden insanlarla dolup taşıyor. Kimi küçük bir esarp alıyor, kimi bir pantolon ve kemer. (Metin 21)
- Bu süreçte tüm eğitimcilerin yani hem anne babaların hem de öğretmenlerin öğrencilere kendi başına davranma yeteneği kazandırmaları gerekiyor. Yani onlara bilgiyi doğrudan sunmak yerine kaynakları göstermeleri, onları kendilerini tanımaya ve araştırmaya yönlendirmeleri gerekiyor. (Metin 24)
- Yanılmıyorsam birinci sınıftaydık. Derslerimiz çok iyi değildi. Hatta kahvelerimiz zayıf notlarla doluydu. Hasan üzülmemizi bu sorunu hemen çözeceğini söyledi. Okul çıkışında bizi alıp Ortaköy'de bir çay bahçesine götürdü. (Metin 25)
- O zamana kadar hukuk bölümüne Türkiye'den kimse başvurmamış. Önce bir Fransız hukuk firmasında çalışır ve orada özelleştirme hukuku konusunda uzmanlaştı. Esin Taboğlu, bugün kendi hukuk bürosunu kurmuş başarılı bir kadın. (Metin 27)
- Çıldırması gibi örgü örüyorum... Tığla şişle...Kazak, atkı, bileklik...Aklıma ne gelirse örüyorum. Bu sene yine örgü krizim tuttu ve gerekli ipleri, modelleri bulabilmek için şehrin altını üstüne getirdim. Sonunda bunları mutlaka kullanırım diye düşünüp yün, saçma sapan ipler, boncuklar aldım ve eve geldim. (Metin 29)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eşdizimli Kelimelerin Kullanımına Yönelik Bulgular

- Bir de e-kitap adı verilen, yalnızca sanal ortamlarda okurla buluşan kitaplar var. (Metin 1)
- Ne vakit Maçka'dan geçsem/ Limanda hep gemiler olurdu. (Metin 2)
- Birkaç gün sonra o iş yerinde yönetim kurulu toplantısı olacakmış. Kenan adındaki genel müdür de toplantıya başkanlık ediyormuş. Alman uzman o toplantıda yönetim kurulu üyelerine açıklamalarda bulunacakmış... Genel müdür kendisine ulan denilmesine kızıyormuş ama belli etmemeye çalışıyormuş. (Metin 3)
- Bütün bu olumsuzlukların içinde zengin bir hayal dünyasına sahip olan çocuk, dürbünüyle her gün gölde yüük ve yolcu taşıyan bir gemiyi izler. Gemilerde tayfalık yapan babasının da bu gemide çalıştığını düşünerek balık olup bu gemiye ulaşmayı, babasına zavallı dedesini, zalim Orozkul'u sonra yaşadıklarını anlatmayı düşler... İki bacası bir hizada, uzun, güçlü, güzel gemi! Geminin dalgalarla hafif hafif sallandığını da görüyordu çocuk. Elinde olsaydı, ondan biraz yaklaşmasını rica edecekti, güvertedeki insanları da görebiliyordu. (Metin 4)
- En basit tanımıyla üç mısralık kısa şiir demekmiş... Şair Haiku'yu anlatırken diyor ki: Haiku'da

- imge kullanamıyorsunuz... Normal şiir gibi metafor ve simgeler kullanamıyorsunuz. (Metin 5)*
- *Ne yaptın tarlanı, nerede hasadın? (Metin 6)*
- *kadar sinirlenmişim ki oradan kalktığı gibi gidip avazım çıktığı kadar bağırarak istedim. Kendimi öyle kızgın ve hayal kırıklığına uğramış hissediyorum ki... Artık ben de ona çok kırgınım. Dostumu kaybettiğim için çok üzgünüm ama o beni önemsemediği için gidip onunla konuşan asla ben olmayacağım. (Metin 7)*
- *Hani balık hafızalı mıyız yoksa balıklar gibi hemen unutuyoruz? Peki diyor, “Balığı sevdiğin için ya ölüsünü aldın ya tuttun, neticede pişirdin. Sana lezzetli geldiği için sudan çıkarıp öldürüyorsun. (Metin 8)*
- *Renkli kıyafetlerini “Genç işi bu” deyip bir kenara kaldırıyorlardı... Jager saatler boyunca koskoca sahnede dans etti, şarkı söyledi. Gitar çaldı, koştı, zıpladı... (Metin 9)*
- *Endişe ise genellikle bir insanın güvenlik ve huzurunu tehdit edecek anlık bir tehlikenin olmadığı fakat bu duygunun kendini hissettirdiği durumlarda ortaya çıkar. (Metin 11)*
- *Belki de insanoğlu yaratıldığı günden beri ruhunda bu duyguyu taşıyordu ama ona bir ad bulamıyordu Zamanla, kadınla erkek arasında filizlenen bu duyguya bir ad bulundu: Aşk. (Metin 12)*
- *Mesaj yoktu, telefonunu eline alıp numarayı çevirdi ama fikir değiştirip yerine koydu. (Metin 13)*
- *Geçenlerde katıldığım bir yurtdışı golf turnuvasında ekibimizdeki arkadaşlardan birinin kocası İskoç'tu ve gezinin sonundaki ödül törenine benim o zamanlar etek dediğim ama artık adının “kilt” olduğunu öğrendiğim kıyafetini giyerek gelmişti. Ekose yeşil eteği, aynı kumaştan ceketi, beyaz gömleği, papyonu, eteğinin tam önünde sallanan püsküllü çantası kalın çoraplar ve kocaman ayakkabıları ile dikkatimizi çekti. (Metin 15)*
- *Hemen şimdi size “Bir dilek tutun, birkaç dakika içinde gerçekleşecek.” dense ne dilerseniz bir düşünün... Kaçımız sağlık, huzur, aşk iyi bir iş, iyi arkadaşlar ya da bir başkası için, bir dünyamız için iyi şeyler ister? Dürüst olun. Çoğumuz parayı seçeriz... (Metin 16)*
- *Saçlarınızın dökülmesinden korkmayın. Sık sık şampuan değiştirerek saçınızın dökülme riskini arttırın. Saçları sonradan mı dökülmüştür yoksa kalıtsal mıdır bilinmez ama dolar milyarderlerin çoğu keldir. (Metin 18)*
- *Türkçe öğrendim ve bu dili her yönüyle tanıdım... Türkiye'de bulunduğum yıllarda gençtim. Türkçe öğrenmek için çalıştım. Bu çalışma sırasında dillerini öğrenmekte olduğum insanların bana gösterdikleri yakınlığı ben de onlara karşı duydum. Dili öğrenme sürecinde giderek güçleşen dil bilgisi yapılarını, yeni yeni sözcükleri ve bu sözcüklerin diğer durumlarda hiç umulmadık biçimde başka anlamlarda kullanılışlarını öğrenmek için giriştiğim mücadele sırasında kendi mutluluğumu yaşadım. (Metin 20)*
- *Konuşma duygu, tutum ve düşünceleri dolaylı olarak sezdirenen ses rengi ve tinisinin, vurgu, ton ve ezgi gibi anlamsal ses öğelerinin de iletişime katılabildiği bir düzlem... (Metin 22)*

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eşdizimli Kelimelerin Kullanımına Yönelik Bulgular

- Yakalandığı hastalık yüzünden büyük acılar çekmiş, doktorların hastalıktan kurtulma olasılığı beş yüzde bir gördüğü ama mizahın gücü ile hayata dönmeyi başarmış biri... On dakikaya varan kahkahalarla en azından iki saat boyunca rahat ve ağrısız bir uyku getirdiği fark edince tamamen iyileşene kadar bu uygulamaya devam etmeye karar vermiş. Sonuçta kahkahalardan şifa bulan biri olarak tıp tarihine geçmiş... (Metin 1)
- “Sessiz” film deyince herhalde herkesin aklına önce Charlie Chaplin gelir. Oyuncu yarattığı modern palyaço Şarlo gibi filmlerinin gösterildiği her ülkede insanların beğenisini kazanmıştır. Filmlerinde o dönem koşulları için imkânsız gibi görünen mizansenlere ve akrobatik hareketlere yer veren Chaplin komedi sinemasının bütün gereklerini yerine getirmekle birlikte heyecanın ve hareketin asgari düzeye çekildiği sahnelerinde de dramatik yapısını sergilenmiştir. (Metin 3)
- Garfield ilk olarak Jim Davis tarafından gazete için karikatür serisi olarak oluşturulmuştu... Bu çizimlerde Garfield'ın tembelliği, oburluğu pazartesi günlerinden ve diyet yapmaktan nefret etmesi gibi özellikleri vurgulanıyordu. (Metin 4)
- Çoğumuzun günlük yaşamda müziğin önemli bir yeri vardır. Diskoya gittiğimizde çalın müzik karşısında çoğumuz dans etme gereği duyarız. Bir marş duyduğumuzda çoğumuz coşkulanır ve adımlarımızı sertleştiririz. (Metin 6)
- Eski Türk evleri komşuluk, güvenlik gibi faktörlere bağlı olarak konumlandırılmış ve yapımlarında genellikle ağaç, kireç, kerpiç gibi dayanıksız malzemeler kullanılmıştır... Eski Türk evlerinin ön cepheleri yola bakar. Kapıdan girince avluya adım atılır... Evlerin en alt katında genellikle mutfak, erzakların saklandığı ambar ve odunluk yer alır... Türk evlerinde odalar günümüzde olduğu gibi yemek odası, yatak odası, oturma odası şeklinde ayrılmamış, onun yerine bunların hepsini veya birkaçını yapılabileceği çok işlevli mekânlar olarak düzenlenmiştir. (Metin 8)
- Behramkale olarak da bilinen Assos; zeytin ağaçları, balıkçı tekneleri, taş evleri ve masmavi denizi ile çok özel bir yer. Çanakkale'de yer alan yüzlerce antik yerleşimin en önemlilerinden biri olan Assos-Behramkale köyünün antik sur içinde kalan bölümüne 80'li yıllarda koruma amaçlı yapılanma yasağı konmuş. (Metin 10)
- Televizyon, eğlendirici olduğu gibi öğretici de olabilir ve oyalanma, kaçış, stresi yenme, dikkat dağıtma gibi gereksinimleri karşılayabilir. (Metin 12)
- Erkek beyni daha büyük olmasına rağmen her iki cinsiyetin de zekâ testlerinde eşit derecede performans göstermesi bu şekilde açıklanıyor. Erkeklerin gri hücrelerinin daha az olmasına karşın beyaz hücreleri daha fazla, bu hücreler ise uzak bölgeler arasındaki bilgi transferini sağlıyor... Böylece kadınların yaşları ilerlese de matematik, düşünme vb. zihinsel becerileri daha az geriliyor ancak konu unutkanlık olunca kadınlar unutkanlığa erkeklerden daha fazla eğilimli. Yani hafıza konusunda erkeklerin gerisinde kalıyorlar. Bunun nedeni de muhtemelen kadınların sinir hücresi ve sinir hücreleri arasındaki bağların kaydına daha yakın olmasıdır deniliyor. (Metin 16)
- Beyin gücü ve ona bağlı yaşama isteğinin sağlığın korunmasında olduğu gibi karşılaşılan sağlık

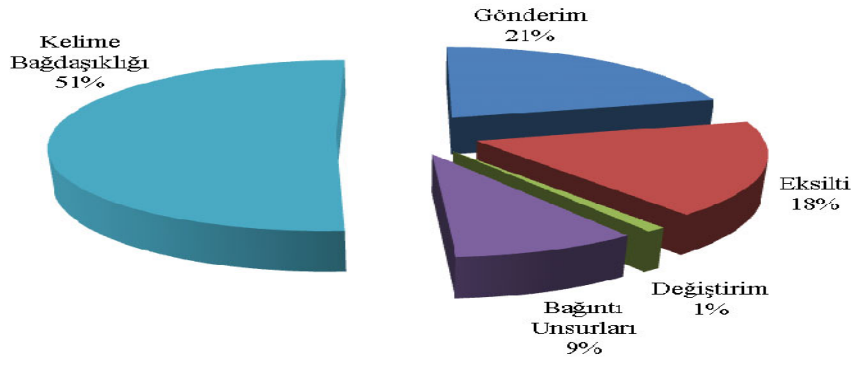
sorunlarının aşılmasında da en büyük etken olduğu belirtilen toplantıda, hastalıklarda doktor ve ilacın yüzde 20, kişinin yaşam isteğinin ise yüzde 80 etkili olduğu belirtildi. (Metin 19)

- Evren nasıl var oldu? Araştırmacılar bu sorunun yanıtını “Her Şeyin Teorisi” adını verdikleri bir evren formülüyle yanıtlamayı uyumuyorlar. İngiliz astrofizik uzmanı Stephen Hawking yeni bulgularıyla içinde esizlerimizin de bulunduğu fantastik bir hiper uzayın kapılarını açıyor. Biz diğer evrenleri göremiyoruz ancak Hawking teorisinde paralel evrenlerde olanların bizim korkularımızı ve becerilerimizi özlemleri etkileyebileceğini öne sürüyor. (Metin 20)
- Yazılı tarihte astrolojinin ilk ortaya çıkışı ise MÖ 2500 yılında gezegenlerin insanın kaderini etkileyen güçlü tanrılar olduğuna inanılan Mezopotamya'da olmuştur. Buradaki ilk astrologlar gökyüzüne dikkatle izlemeye ve onun geceleri parıltılı muhteşem sessizliğinde gördüklerinin düzenli kayıtlarını tutmaya başladılar. Bu kayıtlar sayesinde gerçekleşen olaylar ve yıldızlar arasında bağlantı kurdular. (Metin 22)

Bir kavramın benzerlerinden başka kavramları anımsatması ile her seviyede yer alan okuma metinlerinde çağrışım alanı oluşturulmaktadır. Bu çağrışım alanı anlatılarda belli bir izlek çerçevesinde oluşturulmaya çalışılmıştır. Okuma parçalarının yer aldığı temalar anlatılarda kullanılacak kelimelerin çerçevesini de belirlemektedir. Üretici bir düşünce veya olay metnini yaratırken belirlenen temaya uygun olacak şekilde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir öğrencide örüntü kurmaya çalışmaktadır. Yazar örüntüler yoluyla okurun zihninde bir ağ oluşturmaktadır. Bu ağın merkezinde asıl konu vardır. Metinlerde yer alan eşdizimli ifadelerin kullanımı anlatıların anlam bütünlüğüne olumlu yönde yansımakta ve bağdaşıklığın sağlanmasında önemli bir işlev üstlenmektedir. Bunun yanında içeriğin örüntülenmesine katkı sağlamaktadır.

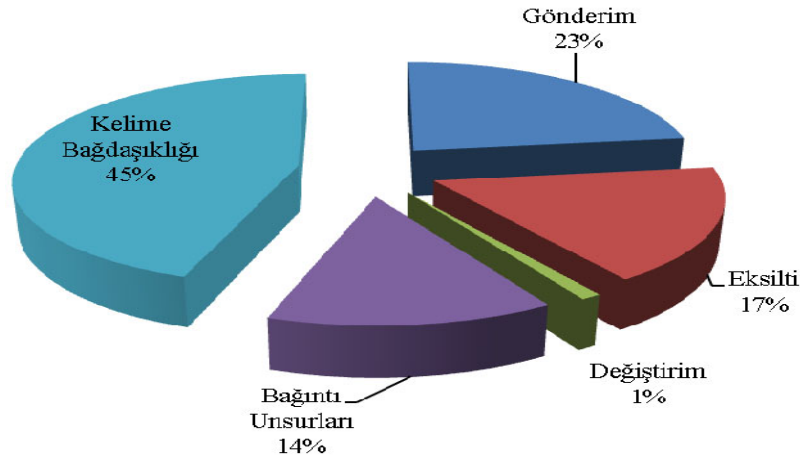
2.5.3.1.1.6. Bağdaşıklık Yönünden Karşılaştırmalı Genel Değerlendirme

Yapılan çalışma neticesinde tüm seviyelerdeki metinler metin merkezli ölçütlerden bir tanesi olan bağdaşıklık yönünden incelenmiştir. Bağdaşıklık unsurlarının tespit edilmesiyle elde edilen bulgular ışığında sonuçlar yüzdelik biçimde aşağıda yer alan grafiklerde şu şekilde gösterilmiştir:

Grafik 2.40.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağdaşıklık Araçlarının Kullanımı

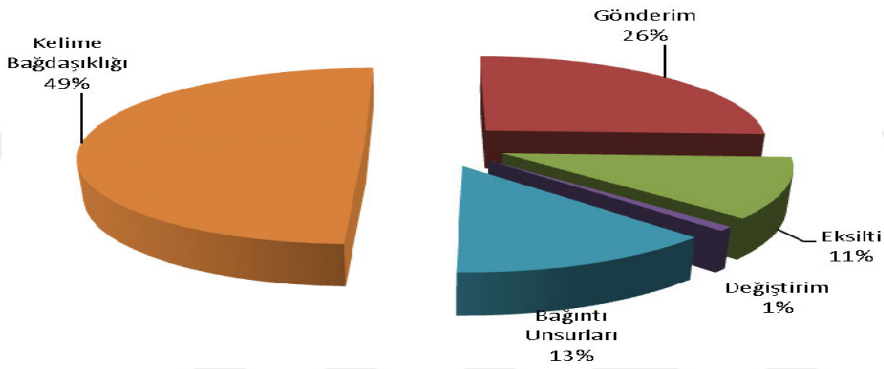
Yukarıdaki grafikte görüldüğü üzere Yeni Hitit Ders Kitabı A1 seviyesi okuma metinlerinde bağdaşıklık araçlarının kullanımı farklılık göstermektedir. Metinlerde kelime bağdaşıklığı %51, gönderim %21, eksilti %18, bağını unsurları %9 ve değişirim %1 oranında dağılım göstermektedir. Metin üreticileri en fazla kelime bağdaşıklığından faydalanırken en az değişirim unsurlarını kullanmışlardır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir öğrenciye kelime öğretimi önem arz etmektedir. Metinlerde bildirişimi sağlarken özellikle kelime çeşitliliği ve öğrencilerin günlük hayatta kullanacağı kavramları da kelime bağdaşıklığından yararlanıp öğretmek gerekir. Böylece yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kelime bağdaşıklığının sıklıkla ve uygun biçimde kullanılması önemli görülmektedir.

Grafik 2.41.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağdaşıklık Araçlarının Kullanımı

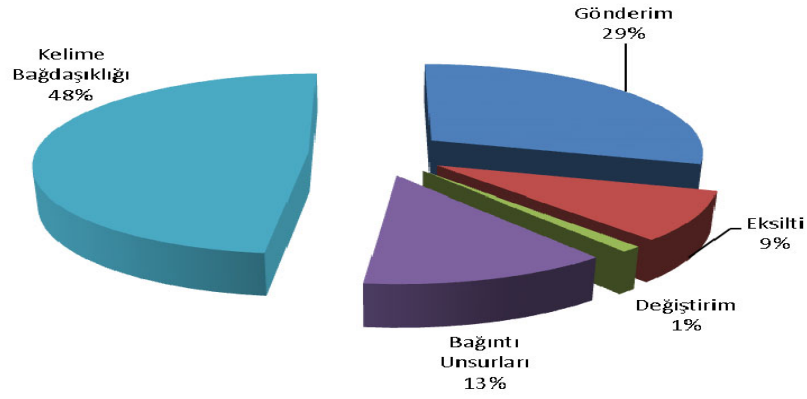
Yukarıdaki grafikte görüldüğü üzere Yeni Hitit Ders Kitabı A2 seviyesi okuma metinlerinde bağdaşıklık araçlarının dağılımı çeşitlilik göstermektedir. Metinlerde kelime bağdaşıklığı %45, gönderim %23, eksilti %17, bağını unsurları %14 ve

değiştirim %1 oranında dağılım göstermektedir. A1 seviyesinde olduğu gibi metin üreticisinin en sık kullanılan araç kelime bağdaşıklığı, en az kullandığı araç ise değiştirimdir. Bütün olarak bakıldığında değiştirim unsurları metin yazarının sıklıkla başvurduğu bir bağdaşıklık aracı olarak karşımıza çıkmamaktadır. Ayrıca A1 düzeyine göre kelime bağdaşıklığının dağılım içindeki yüzdesinde düşüş tespit edilmiştir. Gönderim araçlarının A2 seviyesindeki metinlerde az da olsa artması buna neden olarak gösterilebilir.

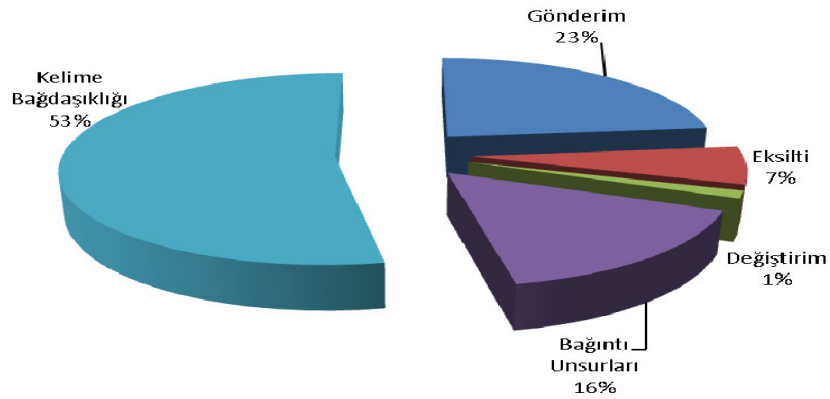
Grafik 2.42.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağdaşıklık Araçlarının Kullanımı

Yeni Hitit Ders Kitabı B1 düzeyi okuma metinlerinde bağdaşıklık unsurlarının dağılımı farklılık göstermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış olan B1 seviyesi okuma metinlerinde bağdaşıklığı sağlamak amacıyla yazar farklı araçları kullanmıştır. Metinlerde kelime bağdaşıklığı %49, gönderim %26, eksilti %11, bağıntı unsurları %13 ve değiştirim %1 oranında dağılım göstermektedir. Diğer seviyelerle kıyaslandığında genel dağılım içinde kelime bağdaşıklığı ile yapılan gönderimin yine en fazla kullanılan bağdaşıklık aracı olduğu saptanmıştır. Önceki seviyelere göre gönderim unsurlarının okuma parçalarındaki dağılımı artmıştır. Bağıntı ve geçiş ifadelerinin seviye içi dağılımında çok fazla değişiklik olmamıştır.

Grafik 2.43.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağdaşıklık Araçlarının Kullanımı

Yeni Hitit Yabancı dil olarak Türkçe Öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarından B2 seviyesi analiz edildiğinde yazarın farklı bağdaşıklık araçlarını okuma metinlerinde kullandığı görülmektedir. Buna göre bağdaşıklık araçlarının metinlerdeki genel dağılımına bakıldığında önceki seviyelerde olduğu gibi en fazla kelime bağdaşıklığı %48 görülmektedir. Daha sonra yazar gönderim unsurlarını %29 sıklıkla kullanmayı tercih etmiştir. Bağıntı unsurlarının kullanımında %13 ve eksilti unsurlarında %9 önceki iki düzeye göre az da olsa düşüş tespit edilmiştir. B2 seviyesindeki okuma metinlerinin uzunluğu artmış ve yabancı bir öğrencinin uzun anlatıları okuyup anlaması beklenmektedir. Önceki seviyelerde olduğu gibi cümleler kısa kısa bölünmemektedir. Bu da bağıntı ve geçiş ifadelerinin kullanımını azaltmıştır. Ayrıca olay metinlerinin azlığı bu tablonun ortaya çıkmasına etki etmektedir. Değiştirim unsurunun genel dağılımdaki oranı ise önceki seviyelerde olduğu gibi %1 olarak belirlenmiştir.

Grafik 2.44.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Bağdaşıklık Araçlarının Kullanımı

Yeni Hitit Ders Kitabı C1 seviyesi okuma metinlerinde bağdaşıklık unsurlarının dağılımı çeşitlilik göstermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış olan C1 seviyesi okuma metinlerinde bağdaşıklığı sağlamak amacıyla yazar farklı araçları, farklı oranlarda kullanmıştır. Metinlerde kelime bağdaşıklığı %53, gönderim %23, eksilti %7, bağlantı unsurları %16 ve değiştirim %1 oranında dağılım göstermektedir. Bu bağlamda yazarın bağdaşıklığı sağlamak amacıyla en fazla kelime bağdaşıklığından yararlandığı ifade edilebilir. Ayrıca diğer seviyelerdeki kelime bağdaşıklığını sağlama oranlarından da yüksektir. Yazar C1 düzeyinde okuma metinlerindeki bağdaşıklığı sağlarken diğer araçlara göre kelime bağdaşıklığından ve bağlantı unsurlarından daha fazla yararlanma gereği duymuştur. Önceki seviyelere göre eksiltinin genel dağılımdaki oranı en az C1 düzeyinde görülmüştür. Üretici bağdaşıklığı sağlarken eksilti araçlarını diğerlerine göre daha az tercih etmiştir. Değiştirimden ise yine az yararlanılmıştır.

Tablo 2.4. Okuma Metinlerinde Bağdaşıklık Araçlarının Seviye İçindeki Dağılımı

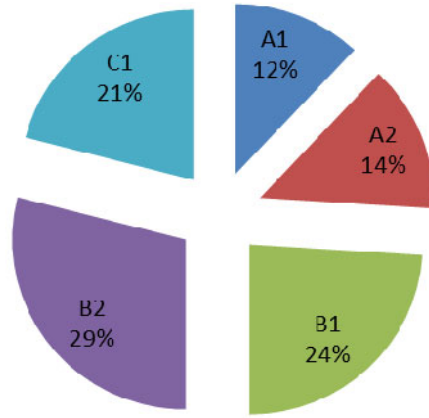
Bağdaşıklık Araçları	A1	A2	B1	B2	C1
Kelime Bağdaşıklığı	%51	%45	%49	%48	%53
Gönderim Unsurları	%21	%23	%26	%29	%23
Eksilti Öğeleri	%18	%17	%11	%9	%7
Bağlantı Unsurları	%9	%14	%13	%13	%16
Değiştirim Araçları	%1	%1	%1	%1	%1

Yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan Yeni Hitit Ders Kitabı okuma metinleri incelendiğinde metinlerde kullanılan bağdaşıklık araçlarının her bir seviye için kendi içindeki dağılımında benzerlikler ve farklılıklar görülmektedir. Seviyelerin kendi aralarındaki dağılımına bakıldığında tüm seviyelerdeki okuma parçalarında en fazla yararlanılan bağdaşıklık aracı kelime bağdaşıklığı olarak tespit edilmiştir. Kelime bağdaşıklığından sonra tüm seviyelerde yazarın en fazla kullandığı araç gönderim unsurları olmuştur. Üreticinin başlangıç seviyelerinde eksiltiden yararlanma oranı bağlantı unsurlarından daha fazladır ancak orta ve ileri seviyede bağlantı unsurlarından yararlanma oranının eksiltiden daha fazla olduğu görülmektedir. Tüm seviyelerde en az yararlanılan bağdaşıklık aracı ise değiştirim olmuştur.

Tablo 2.5. Bağdaşıklık Araçları Toplam Değerinin Düzeylere Göre Oranı

Bağdaşıklık Araçları	A1	A2	B1	B2	C1
Gönderim	%12	%14	%24	%29	%21
Eksilti	%22	%24	%23	%19	%12
Değiştirim	%13	%16	%18	%25	%28
Bağlantı Unsurları	%9	%17	%23	%24	%27
Kelime Bağdaşıklığı	%14	%15	%22	%24	%25

Yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan Yeni Hitit Ders Kitabı okuma metinlerinde metin üreticinin bağdaşıklık araçlarından ekseriyetle yararlandığı ifade edilebilir. Bu bağlamda yazarların bağdaşıklığı göz önünde bulundurarak okuma parçalarını hazırladıkları yönünde bir değerlendirme isabetli olacaktır. Oluşturulan bu metinlerdeki bağdaşıklık araçlarının toplam değerinin düzeylere göre dağılımına bakacak olursak gönderim unsurlarının son seviyeye kadar düzenli bir şekilde artış gösterdiği ama son seviyede biraz düştüğü görülmektedir. Gönderim öğelerinden en fazla B2, en az A1 seviyesinde yararlanıldığı ifade edilebilir. Eksiltinin dağılımına bakıldığında ise seviyeler arasında doğrusal bir artıştan söz edilemez. Yazarlar eksiltiden en fazla A2, en az C1 düzeyinde yararlanmayı tercih etmiştir. Özellikle C1 seviyesindeki bilgilendirici metinlerde yazar eksiltili kullanımları biraz kısmıştır. Değiştirim araçlarının kullanımına bakıldığında seviyeler arasında doğrusal bir artıştan söz edilebilir. Bu bağlamda değiştirim araçlarından en az A1, en fazla C1 seviyesinde yararlanıldığı görülmüştür. Bağlantı unsurlarının kullanımına bakıldığında ise seviyeler arasında düzenli bir şekilde kullanımı artmıştır. Kelime bağdaşıklığının da düzeylere göre dağılımında doğrusal bir artış görülmektedir.

Grafik 2.45. Bağdaşıklık Görünümlerinin Düzeylere Göre Dağılımı

Yapılan çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan Yeni Hitit Ders Kitaplarındaki okuma metinleri bağdaşıklık görünümü bakımından incelenmiştir. Çalışma sonucunda C1 seviyesi dışında bağdaşıklık görünümünün düzenli bir artış gösterdiği görülmüştür. Son seviyedeki okuma parçalarının tamamına yakınının makale, sohbet, deneme gibi bilgilendirici veya düşündürücü içerikler olmasından kaynaklı yani olay metni olmaması sebebiyle bağdaşıklık kullanımının azaldığı göze çarpmaktadır. Bu bağlamda bağdaşıklık kullanımının metnin yazılış amacıyla da ilişkili olduğu ifade edilebilir.

2.5.3.1.1.7. Zaman (Tense)

Yazar, bir metni kurgularken kullanacağı zamanların da detaylarını belirler. Anlatılarda tercih edilen zaman metnin bağdaşıklığını güçlendiren kavramlar arasında yer almaktadır. Üreticinin esere yerleştirmiş olduğu zaman okurun olayı kolay bir şekilde anlamasında anahtar işlevi görmektedir. Okur olayları ifade edilen zamana göre mantığında sıralamakta ve sınırlarını çizmektedir. Ayrıca anlatıda farklı zamanların kullanılmasına ihtiyaç duyulur. Sürekli aynı zamanın kullanımı okurun metne olan ilgisini azaltır. Metinde farklı zamanların kullanılması cümleleri öncelik ve sonralık bakımından detaylandırır, fiilde yer alan şahısların durumunun anlaşılmasına ve aktarılan olayların mantıklı bir şekilde idrak edilip sınırlandırılmasına destek olur (Aydın ve Torusdağ, 2014: 124).

Fiil cümleleri haber kipleri veya dilek kipleri ile çekimlenmektedir. Eylemin zamanını bildiren haber kipleri “bilinen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman, geniş

zaman, şimdiki zaman ve geniş zamanı” haber etmektedir. Dilek kipleri ise “gereklilik, emir, şart ve istek” kiplerinden oluşur. Metnin akışı ve olayların seyrine göre metin üreticisi farklı ifadeleri tercih ederek anlatıyı bir plan içinde etkili kılmaya çalışır. Türkyılmaz’ın (1999: 10) belirttiği gibi dilek kiplerindeki zaman ifadeleri ekseriyetle zarflar aracılığıyla bulunabilir. Bunun yanında cümlede gelecek zaman anlamı katmış kelimeler yer alıyorsa veya metin ya da cümleden hareketle de dilek kiplerinin kattığı zaman ifadesi belirlenir. Üstünova’ya (2004: 685) göre de bir fiil dilek kipiyle çekimlenmişse de gelecek zamanı ifade eder. Bu fiillere getirilen hikâye ve rivayet ekleri ile de geçmiş zaman ifade edilebilir.

Yazar bir metni kurgularken metinde kullanacağı zamanları da planlar ve yazıya döker. Bunun için zaman, anlatıdaki olayların kurgulanmasında önemli bir role sahiptir. Bir metnin akıcı ve pürüzsüz bir şekilde üretilmesi için cümlelerde zamanı belirten ifadelerin ve yüklemde yer alan zamanların birbiriyle uyumlu olması hedeflenir. Metinde kullanılan zamanlar, anlatılanların okura daha iyi geçmesini sağlar. Metinde dil bilgisel bağdaşıklığı oluşturmak için uygun zaman kullanımı önemlidir. Kıran ve Kıran’ın (2007: 61) da vurguladığı gibi yazarın bir metni oluştururken anlattığı olayları belli bir saate, mevsime, döneme yani zamana yerleştirmesi gerekir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan metinlerde zaman kavramı bağdaşıklığı sağlamada önemli görülmektedir. Bağdaşıklık sağlanırken öğretilme sırası gelen zaman yapılarının seviyelere göre metin içinde daha sık kullanımı dil öğrenen kişilerin zamanları daha hızlı kavramasına katkı sunar.

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Bulguları

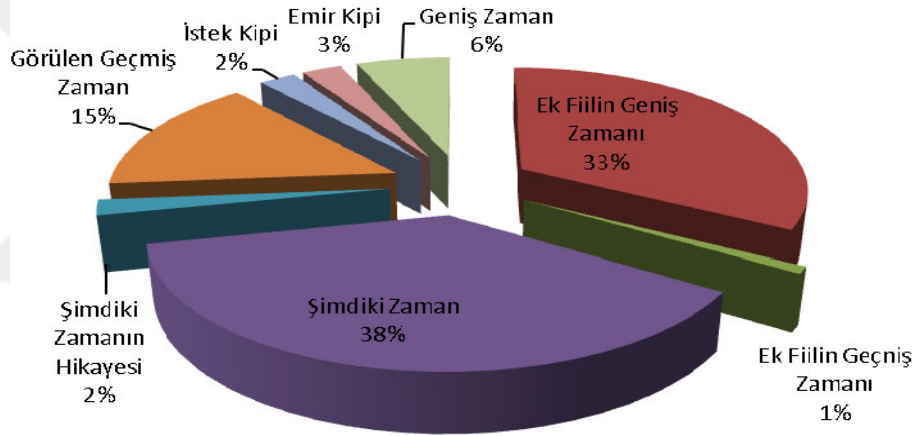
- *Otobüslere, dolmuşlara, vapurlara biniyorlar. Büfelerden simit, çiçekçilerden çiçek alıyorlar. Boğaz’da tura çıkıyorlar, sahillerde yürüyorlar. Sınıflarda ders veriyorlar, telefonlarda konuşuyorlar. (Metin 2)*
- *Acaba siz şimdi neredesiniz? Nereden nereye gidiyorsunuz? Nerede ne yapıyorsunuz? (Metin 2)*
- *Sabah saat onda dışıye gidiyorum. İşten sonra da alışveriş yapıyorum... Saat birde okula gidiyorum ama üçten sonra boşum. (Metin 4)*
- *Emre'nin iki kardeşi var... Onlar İzmir'de üniversite okuyorlar. Gizem birinci sınıfta, Sinem ikinci sınıfta. Aynı evde kalıyorlar. Emre'nin pek hobisi var. Boş zamanlarında üniversitenin*

tenis kortunda tenis oynuyor. (Metin 6)

- Uzak Doğu'da, tapınakların, sarayların ve teknolojinin şehri. Önemli bir ekonomi ve finans merkezi. Kalabalık ama düzenli bir şehir... Turistler bu şehirde gündüzleri tarihi yerlerde geziyor, geceleri kapalı eğlence parklarında eğleniyor. Bu şehre Han Nehri hayat veriyor. (Metin 9)
- Ünlü filozof ve hekim İbni Sina, 980 yılında Buhara'da dünyaya geldi. Babası Abdullah Bin Sina, Buhara'da üst düzey bir memurdu. İbni Sina küçük yaşlarda pek çok alanda dersler aldı. Tıp, matematik, hukuk, matematik ve felsefeyi çok küçük yaşta öğrendi, 16 yaşında ünlü bir doktor oldu. İbni Sina'nın yaklaşık 276 kitabı vardır. (Metin 11)
- Ben çocukken her şey daha güzeldi. Şimdiki çocuklar gibi internetimiz, cep telefonumuz yoktu ama yine de çok mutluyduk. Özellikle yaz akşamlarını hatırlıyorum. Geç saatlere kadar dışarıda vakit geçiriyorduk. Oyunlar oynuyorduk. Bazen sinemaya gidiyorduk. (Metin 13)
- Türkiye'de insanlar peşin, taksitle ya da kredi kartı ile alışveriş yapıyorlar. Alışverişlerde kredi kartı kullanmak mümkün. Birçok mağaza kredi kartına taksit de yapıyor. Taksitler 2 ay ile 24 ay arasında değişiyor. Bunun için çoğu insan peşin alışveriş yapmıyor. (Metin 15)
- Adım Isabel. Türkiye'ye 3 ay önce geldim. Buradaki ilk günlerimi hiç unutmadım. Yabancı bir ülkede ilk günler çok zor geçiyor... Ama artık işlerimi kendim yapıyorum. Bu 3 ay içinde biraz Türkçe de öğrendim... Yabancı bir ülkede yaşamak benim için eskisi kadar zor değil. (Metin 17)
- Peki, o zaman size Osmanlı tarihi ile ilgili bir kitap önereyim. Üç ciltlik bir seridir, tüm Osmanlı tarihini akıcı bir dille anlatıyor. Bir tarih kitabı ama diğerleri gibi sıkıcı değil....
- Lütfen hediye paketi yapın. (Metin 19)
- —1 hafta önce bozuldu.
—Ben yeni televizyon almak istiyorum.
—Arka sokaktaki mağazaya da bakalım.
—Çok ucuz ve güzel televizyonlar var. (Metin 21)

A1 düzeyindeki metinler zaman bakımından incelendiğinde farklı zaman yapılarının metin içinde birlikte kullanımına rastlanmaktadır. Bu kullanımlara metnin bütünlüğünü bozmayacak biçimde yer verilmiştir. Bu şekilde çeşitli zamanların metin içinde uygun kullanımı ile bağdaşıklıkla katkı sağlandığı ifade edilebilir. Metinlerde tercih edilen zaman ile öğretilmesi hedeflenen zamanlar arasında paralellik olduğu görülmektedir. Ayrıca şekil bakımından şimdiki zaman eki ile çekimlenen pek çok fiil geniş zamanı kastetmektedir. Bu bağlamda “-yor” biçimlerinin anlatılarda asli görevinin yanında üstlendiği farklı bir işlevi daha tespit edilmiştir. Böylece anlam kayması yoluyla gerçekleşen bu metaforik kullanımlar özellikle başlangıç seviyesindeki pek çok metinde bağdaşıklıkla katkı sağlamıştır. Metinlerde bu durumun sıklıkla karşımıza çıkmasının nedeni eylemle

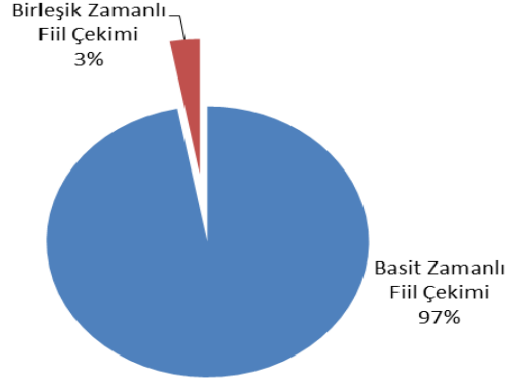
çekime giren geniş zaman eklerinin A1 düzeyinde yüzey yapıda henüz öğrencilere anlatılmamış olmasıdır. Ders kitabındaki öğretim sırasına göre başlangıç seviyesinde ek fiilin geniş zamanı, şimdiki zaman, geçmiş zaman, emir ve istek kiplerinin öğretimini hedeflemektedir. Bu durum da metinlerde kullanılan zamanlara yansımaktadır. Zamanın işletilmesi bağlamında basit zaman kullanımının birleşik zaman kullanımına göre metin üreticileri tarafından daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Bu durum da seviyelere göre öğretim ile açıklanabilir. Başlangıç seviyesinde şimdiki zaman, geçmiş zaman, emir kipinin öğretildiği metinlerde bu birimlerin yalın kullanımını içeren cümlelerin sıklıkla yer alması Türkçeyi yeni öğrenmeye başlayan kişilerin seviyesi göz önünde bulundurularak metinlerin oluşturulduğunu işaret etmektedir.

Grafik 2.46.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Dağılımı

Yeni Hitit Ders Kitabı A1 seviyesi okuma metinlerinde yer alan zamanların dağılımına bakıldığında anlatılarda en fazla başvurulan zamanların sırasıyla şimdiki zaman, ek fiilin geniş zamanı, görülen geçmiş zaman, geniş zaman, emir, istek, şimdiki zamanın hikâyesi ve ek fiilin geçmiş zamanı şeklinde olduğu görülmektedir. Metinlerde kullanılan zaman ekleri ile ders kitabında öğretilmesi hedeflenen zamanlar arasında bir paralellik olduğu ifade edilebilir. Şimdiki zaman ve ek fiilin geniş zamanı öncelikle öğretilmesi hedeflenen unsurlardır. Bu bağlamda metinlerde yer alan cümlelerde de bunların kullanım sıklığı fazladır. Anlatılarda yer alan isim soylu yüklemelerin tamamına yakınında ek fiilin geniş zamanı kullanılmıştır. Bunun yanında geniş zaman anlamı taşıyan fakat şimdiki zaman eki kullanılan pek çok

cümle de yer almaktadır. Bu durum da geniş zaman ekinin ilerleyen seviyelerde öğretilecek olmasındandır.

Grafik 2.47.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eylem Zamanının Çekimi

Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi Yeni Hitit Ders Kitabı A1 seviyesi okuma metinlerinde eylem zamanının çekimi %97 basit zaman, %3 birleşik zaman şeklinde dağılım göstermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan başlangıç seviyesindeki okuma metinlerinde daha çok basit düzeyde cümleler kurularak metinler oluşturulmaktadır. Ayrıca zamanların öğretimi sarmal bir biçimde aşamalı şekilde gerçekleştirildiği için eylem çekim zamanlarının neredeyse tamamının basit zaman olması başlangıç seviyesi ile ilişkilendirilebilir.

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Bulguları

- *Sunucu: Sunucu: Tebrikler Suzan Hanım! Yarışmamızın büyük para ödülü kazandınız! Neler hissediyorsunuz?
Suzan Demir: Çok mutluyum, herkese çok teşekkür ederim.
Sunucu: Suzan Hanım bu parayla neler yapacaksınız? Bir planınız var mı?
Suzan Demir: Önce tatile çıkacağım. Güzel bir otelde uzun bir tatil yapacağım. (Metin 1)*
- *Murat yarın önemli bir konferansa katılacak ve bir konuşma yapacak. Bu yüzden yarın sabah çok erken kalkacak. Konuşmasını son kez kontrol edecek. Saat onda konferans salonunda olacak. Saat on birde konferans başlayacak. Konferanstan sonra arkadaşları ile yemeğe gidecek. (Metin 2)*
- *Bir gün prens sarayda bir balo düzenlemiş ve bütün bekâr kızları bu baloya davet etmiş. Bizim iki üvey kardeş de hemen hazırlıklara başlamışlar. Külkedisi de baloya gitmek istemiş ama üvey kardeşleri ona “Sen çok çirkinsin ve hiç güzel kıyafetin yok demişler”. (Metin 5)*
- *Efsaneye göre bugün Van Gölü'ndeki Akdamar adasında çok eskiden bir baba ve kızı yalnız yaşıyorlarmış. Tamara çok güzel bir kızmış ama babası, onu bu adada herkesten uzak*

tutuyormuş. Adanın karşısında bir köy yarmış. Bu köydeki gençlerden biri, bir gün adaya doğru yüzmeye karar vermiş. Adaya çıkmış ve çok geçmeden Tamara ile karşılılaşmış. İki genç göz göze gelmişler ve birbirlerine aşık olmuşlar. O günden sonra genç kız her gece köyde ateş yakıyormuş. Delikanlı da ateşe doğru yüzüyor, kıyıya çıkıyor ve Tamara ile gizli gizli konuşuyorlarmış ama kızın babası bu durumu fark etmiş ve görüşmelerine engellemeye karar vermiş. (Metin 7)

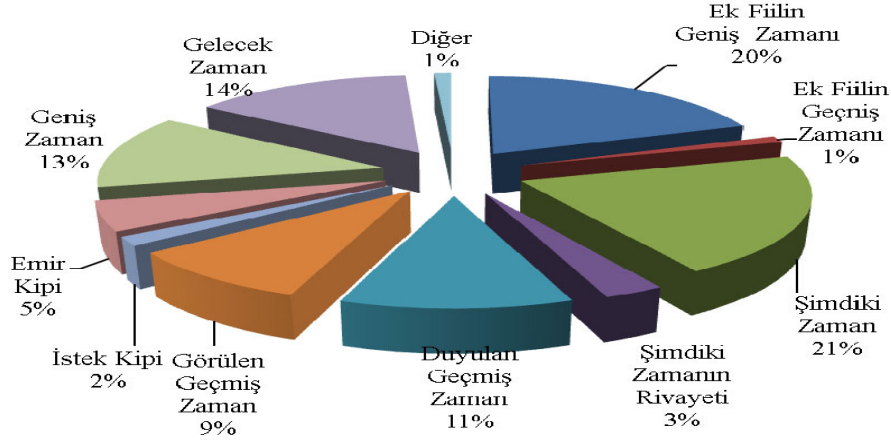
- Kapadokya'da Pers dilinde “Güzel Atlar Ülkesi” demektir. Jeolojik dönemlerde yanardağların lavları Kapadokya Bölgesine yayılmış; milyonlarca yıl rüzgâr, yağmur, kar ve akarsuların etkisiyle bu lavlardan doğal sütunlar meydana gelmiştir. Bu sütunlara insanlar “Peribacaları” demiş ve daha sonra kendilerine peribacalarından evler, kiliseler, yeraltı şehirleri yapmış; bunların duvarlarını da resimlerle süslemişlerdir... Kapadokya'da daha farklı özelliklerde pek çok turistik yer bulunmaktadır... (Metin 10)
- Eskiden kadınların ve erkeklerin meslekleri farklıydı ama son yıllarda bu durum değişti. Artık kadınlar erkeklerin, erkekler de kadınların işlerini yapabiliyor. Günümüzde kadın şoförler ya da erkek hemşireler, erkek aşçılar görebiliyoruz. (Metin 12)
- Bütün çocuklar harçlık alır. Eskiden ben de her hafta annemden harçlık alırdım. Çok değildi ama yine de paranın hepsini harcamaz, birazını biriktirirdim. Küçük bir kumbaram vardı. Paralarımı onun içinde saklardım. (Metin 14)
- Biz çocukken yaşlılardan “Şimdiki çocuklar çok şanslı.” sözünü çok sık duyardık. Bize sürekli bizim zamanımızda ne elektrik vardı ne de kalorifer. Mum ışığında ders çalışır, sobayla ısınrđık.” derlerdi. Biz gerçekten şanslı mıydık? 70'ler çocuklar için özgürlük yıllarıydı. (Metin 16)
- Benim hayatımda tatil ve iş diye iki ayrı şey yok. Zaten beş yıldızlı tatiller bana göre değil. Bir zamanlar, öyle bir tatil yapmaya çalıştım ama o çok yorucu ve bittikten sonra gerçekten bir tatile ihtiyacınız oluyor. Sadece yatmak ve yemek için tatil yapılmaz. Bu tatil değil bence... (Metin 18)
- Gözlerinizi kapatın. Kendinize denizde yüzen lüks bir otelde, küçük bir şehirde hatta dünyanın en güzel şehrinde yolculukta hayal edin. İşte gemi yolculuğunu böyle özetleyebiliriz! Gemi yolculuğu önceleri yalnızca emekli ve yaşlı insanların tercihiydi ama bugün pek çok insanın ilgisini çekiyor. (Metin 20)
- Sağlıklı bir yaşam için ne mucize ilaçlara ne de sihirli formüllere ihtiyacınız vardır. Egzersiz yapıp sağlıklı beslenmek, sağlıklı yaşamak için yeterlidir... Ama bazı noktalara dikkat edin. Örneğin meyveleri kabuğunu soymadan, sebzeleri çok fazla pişirmeden yiyin. Hastalanmamak için doğru beslenme ve yaşam tarzı çok önemlidir. Unutmayın... (Metin 22)

A2 düzeyindeki metinlerde birbirinden farklı zamanların uygun bir biçimde okura çeşitlilik sağlamak maksadıyla ve hedeflenen zaman eklerinin öğretimine paralel olarak kullanıldığı görülmektedir. Metnin anlamsal bütünlüğüne zarar vermeyecek şekilde farklı eylem çekimlerine yer verilmesi bağdaşıklığı olumlu yönde

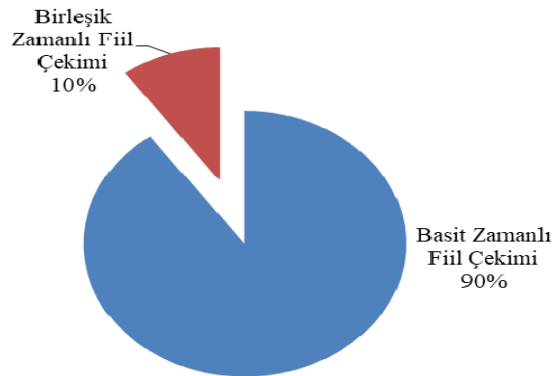
etkilemektedir. Üreticinin özellikle zaman eklerinin öğretimini dikkate alarak metin içinde yer yer aynı zaman çekimini metnin geneline yaydığı da görülmüştür. Çeşitli zamanların uygun biçimde okurun dikketini çekecek şekilde kullanımı bağdaşıklığı olumlu yönde etkilemiştir. Bunun yanında 1, 2, 3 ve 4. metinlerde gelecek zaman kullanımının sıklığı; 5, 6, 7 ve 8. metinlerde şimdiki zaman kullanımının sıklığı hedeflenen kazanımlarla açıklanabilir. A1 düzeyindeki kadar olmasa da şekil olarak şimdiki zaman çekiminde görülen pek çok fiilin geniş zaman işleviyle kullanımı devam etmiştir. İnceleme sırasında 32. metin itibarıyla -makta şimdiki zamanın kullanımı görülmüştür ve bu metinden sonra kullanımı artış göstermiştir. 33. metinden sonra A2 kitabındaki metinler ilerledikçe farklı zaman yapılarının kullanımı artmıştır. Özellikle diyalog türündeki metinlerde farklı zaman yapılarının bir arada kullanımı görülmektedir. A2 seviyesinde de dilek kiplerinin yer yer kullanıldığı görülse de bütün olarak bakıldığında dilek kipi ile fazla çekim yapılmamıştır. 45. metinde emir ifadelerinin öğretime paralel olarak sıklıkla kullanıldığı ifade edilebilir. Bu durumda bağdaşıklığı olumsuz etkilememesi için farklı zaman ifadelerinin cümlelere serpiştirildiği ifade edilebilir.

A2 düzeyindeki metinlerde kullanılan basit zamanlı yapıların sayısı birleşik zamanlı yapılara göre fazladır. Bunun yanında birleşik zamanlı yapıların kullanım oranı A1 seviyesine göre artış göstermiştir. Özellikle hedeflenen kazanımlar paralelinde gelecek zamanın hikâyesi ve şimdiki zamanın rivayeti metinlerde diğer birleşik zamanlı yapılara göre daha fazla tercih edilmiştir. Söz gelimi 3 ve 7. metinlerde bu kullanımlar dikkat çekmektedir. A1 ve A2 seviyesinde “-yor” ekinin çok işlevli bir biçimde kullanıldığını ifade edebiliriz. Anlam olarak geniş zamanı kasteden şekil olarak anlam kaymasına uğrayıp şimdiki zaman biçiminde kullanılmıştır. Bunun nedeni olarak geniş zaman yapısının A2 düzeyinde en son öğretilecek zaman yapılarından biri olması gösterilebilir.

Grafik 2.48.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Dağılımı

Yapılan çalışmalar sonucunda Yeni Hitit Ders Kitabı A2 seviyesi okuma metinlerinde yer alan zaman eklerinin dağılımı tespit edilmiş ve grafikte gösterilmiştir. Buna göre okuma metinlerinde sırasıyla şimdiki zaman, ek fiilin geniş zamanı, gelecek zaman, geniş zaman, görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman, emir kipi, şimdiki zamanın rivayetinin en sık kullanılan zamanlar olduğu tespit edilmiştir. Anlatılarda yer alan isim soylu yüklemelerin tamamına yakınında ek fiilin geniş zamanı kullanılmıştır. Metinlerde sıklıkla kullanılan zaman ekleri ile yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde aktarılması hedeflenen zaman ekleri arasında A2 düzeyindeki metinlerde de paralellik vardır. Geçmiş zaman ve gelecek zaman kiplerinin metinlere dâhil olup dağılımda önemli bir yere sahip olmaları bu durumla açıklanabilir. Metinlereki çekimlerin anlatılanlarla uyumlu biçimde ve hedeflere uygun şekilde dizildiği dikkat çekmektedir.

Grafik 2.49.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eylem Zamanının Çekimi

Yukarıdaki grafikte görüldüğü üzere Yeni Hitit Ders Kitabı A2 seviyesi metinlerinde eylem zamanının çekimi %90 basit zaman, %10 birleşik zaman şeklinde görülmektedir. A1 seviyesine göre basit zamanlı çekimlerin oranı azalmış, birleşik zamanlı çekimlerin oranı artmıştır. A2 seviyesinde öğretilen ek sayısının artmasıyla birlikte birleşik zamanlı çekimlerin de artması olağan bir durumdur. Metin üreticisi bu aşamada öğretilmesi amaçlanan zaman eklerine okuma parçalarında sıklıkla yer vermiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan başlangıç seviyesindeki anlatılarda daha çok basit düzeyde cümleler kurularak metinler oluşturulsa da seviye ilerledikçe dağılımda farklılıklar göze çarpmaktadır.

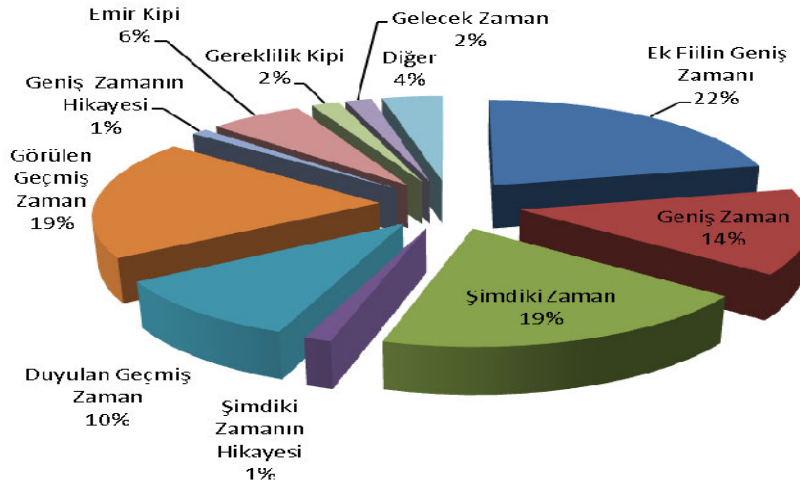
❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Bulguları

- *İş bulmak her geçen gün daha da zorlaşıyor. Teknolojik yenilikler ile birlikte vasıfsız elemanlar iş bulamıyor. Ayrıca ekonomik krizler nedeniyle de işletmeler daha az eleman alıyor. Sonuçta işsizlik gittikçe büyüyor. (Metin 1)*
- *Geldim işe, tam ofise gireceğim, şeytan meleğin aklını çeldi. Ofise girmedim ve bir kafeye gittim. Sakin bir şekilde garsonlar rica ettim... Kırık pencereden giren rüzgârla kendimi mutluluğa davet ettim. (Metin 2)*
- *İşiniz sizi her şeyden fazla heyecanlandırıyor? Boş zamanlarınızda kendinizi işe yaramaz mı hissediyorsunuz? İşiniz, ailenizle ya da arkadaşlarınızla ilişkilerinizi olumsuz mu etkiliyor? Dinlenmiyor, eğlenemiyor, işten başka hiçbir şeye vakit ayırıyor musunuz? (Metin 3)*
- *Koç Holding Şeref Başkanı Rahmi Koç, Koç Üniversitesi Nişantaşı Kampüsü'nde başarılı olmanın sırları konulu bir konferans verdi. "Herkes bir konuda söz söyleyebilir fakat başarı ancak bu sözleri hayata geçirmekle olur." diyerek konuşmasına başladı ve öğrencilere iş hayatında başarılı olmanın kurallarını anlattı. (Metin 4)*
- *Sorumluluk duygusu olan, matematiksel zekâya, savaşçı ruha sahip ve hırslı herkes avukat olabilir. Bu meslekte insanlar sana hakkını devrediyor. (Metin 5)*
- *Sağlıklı olmak herkes için farklı bir anlam taşıyabilir. Çoğumuz için acısız, ağrısız hareket edebilmek sağlıklı olmaktır. (Metin 6)*
- *Tenis ilk olarak nerede ortaya çıktı, tam olarak bilmiyoruz. Ancak kaynaklar, Eski Mısır, Yunan ve Perslerde tenise benzer bir oyundan söz etmektedir. Bugünkü tenisin benzeri 12. yüzyılda ortaya çıkmıştır. (Metin 7)*
- *Naim Süleymanoğlu, 23 Ocak 1967 yılında dünyaya geldi. 9 yaşında haltere başladı. Henüz 15 yaşındayken Brezilya'da düzenlenen Dünya Gençler Halter Şampiyonası'nda iki altın madalya alarak şampiyon oldu. Böylece halter tarihinin en genç rekortmeni oldu. (Metin 8)*
- *Ben de bu heyecanı yaşamak için arkadaşlarımla buluşup stadyuma gittim. Stadyumun girişi seyircilerle dolup taşmıştı. (Metin 9)*
- *Hatice Aydın, her maça gidiyorum. Kızımı da götürüyorum. Şimdiden çimin kokusunu alsın*

- istedim. Kızım daha iki aylıkken onu maçlara götürmeye başladım. (Metin 10)
- Son yıllarda fanatik taraftarlar takımlarına olan sevgilerini sıra dışı yöntemlerle anlatıyor. Öyle ki bu durum hastalık derecesinde varabiliyor. Bir habere göre Fenerbahçeli bir fanatik imzasını şampiyon fener yazarak atıyormuş. (Metin 11)
- Hepimiz mutlaka gerçekleşmesi kolay ya da güç hayaller kurarız... Bunlar için ömrümüze hedef koymak ve o hedefe ulaşmak için çalışmak gerekir. (Metin 12)
- Bir kartal, büyük bir dağın tepesinde yuva yapmış. Bir süre sonra kartalın dört yumurtası olmuş. Yumurtalar henüz kuluçka dönemindeyken bir deprem olmuş... “Ben çok farklıyım, acaba ben kimim?” diye soruyormuş ama bu kuşkusunu dile getiremiyormuş. (Metin 13)
- Söylediğim gibi tüm yanlışlarıma rağmen “keşke” diye bir şey olmadı yaşamımda. Hayata yeniden başlasaydım, belki de aynı hataları yapar, aynı dersleri alırdım. (Metin 14)
- Hiç de her şeyin kötü tarafını görmüyorum. Aslında ben genelde küçük şeylerden bile mutlu olurum. Sadece bu yürüyüş beni mutlu etmedi. (Metin 15)
- Bir köyde hayal gücü çok geniş bir çoban yaşarmış. Köy halkının en büyük zevki onun etrafında toplanıp hikâyelerini dinlemekmiş... Çok güzel, inanılmaz bir müzik çalıyorlardı. Oradan ayrılıp gölün kenarına gittim. Oradaysa gözleri kamaşturacak kadar parlak, güzel bir deniz kızı gördüm. (Metin 16)
- Dee Caffari dünyayı tersten dolaşarak zoru başarmış. Cesur yelkenci, yolculuğu için “Bir bakıma doğaya karşı savaşa benziyordu.” Hiçbir yardımcı olmadan tek başıma yolculuğa çıkarak kendimi ateşe attım. (Metin 17)
- Moda akımları kendini 1900’lü yıllarda net olarak göstermeye başlamıştır. Bu akımlar o zamanlardan beri kültürlerin, ekonomik şartların, sosyal ve politik olayların etkisi altında şekillenmektedir. (Metin 18)
- Bu giysiler toplumların geleneklerini, kültürlerini yanstıyor... Fakat yine de özellikle yerleşim merkezlerinde insanlar onları hâlâ kullanırlar. (Metin 19)
- Böylece bir ürünü herkesten önce giyerler ama bunun için çok daha fazla para öderler. (Metin 20)
- Marka takıntısı en çok giyim kuşamda kendini gösteriyor. Son yıllarda özellikle büyük mağazalar markaları tercih eden insanlarla dolup taşıyor. (Metin 21)
- Koçlar, genellikle ciddi kıyafetler giyerler ancak aksesuarlara da önem verirler. Özellikle şapka ve fularlar koç burçlarının favorileridir. (Metin 23)
- Dünya hızla değişiyor. Buna paralel olarak bilgi çok hızlı bir şekilde çoğalıyor ve mevcut bilgi de aynı hızla zaman aşımına uğruyor... Oysa bugün öğrendiklerimizin büyük bir bölümü bir süre sonra değişir. Yetersiz kalır. Bu nedenle “yaşam boyu öğrenme” kavramı her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. (Metin 24)
- Okul çıkışında bizi alıp Ortaköy’de bir çay bahçesine götürdü. Bir masaya oturduk. Hasan cebinden küçük bir şişe çıkardı... Çok şaşırmıştık. Şimdi suçumuz daha da artmıştı. Hem kötü karne getirmiş hem de evdekileri kandırmaya çalışmıştık. (Metin 25)
- Müzeyyen Çiftçi, İzmir’de bir halk eğitim merkezinin kurslarına katıldı, 70 yaşından sonra

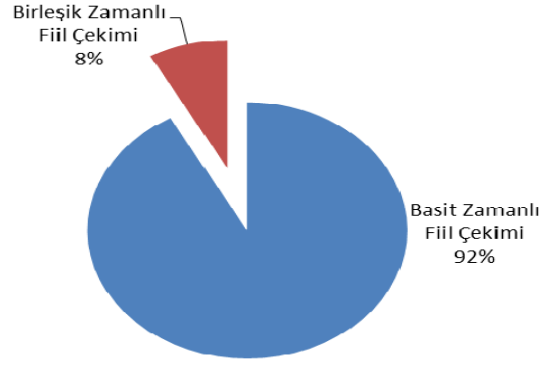
okuma yazma öğrendi, 15 yılda 20'ye yakın kurs bitirerek hepsinden sertifika aldı. Müzeyyen Çiftçi'nin sloganı "Gençseniz öğrenin." Müzeyyen Çiftçi her yerde öğrenmenin ve eğitim görmenin önemini anlatarak herkese örnek oluyor. Çevresindekilerle devamlı sohbet ederek eğitimin önemini vurguluyor. (Metin 26)

- Onunla aslında çok önce buluştuk. Ama onunla ilgili notlarımı masanın bir köşesinde kaldı. Çok geciktim size Esin Taboğlu'nu tanıtmak için... Sonra Harvard Üniversitesinde hukuk yüksek lisansı için başvurmuş. Kabul edilmesine kendi bile şaşırmış. (Metin 27)
- Bunların yanında da öğrenmeye açık olmak ve kendini geliştirmek gerekir. Çünkü öğrenme hayatımızın sonuna kadar devam eder. Şimdi size birkaç öneride bulunmak istiyorum: Yabancı bir dili çok iyi derecede bilin. Klavyede on parmak ve hızlı yazı yazmayı öğrenin. (Metin 28)
- Akluma ne gelirse örüyorum. Her sene benim böyle olur. Bir ay sürekli örerdim. Sonrasında yarım kalmış kazaklar, şallar, atkılar, eldivenler ortalıkta gezindir. Siz benim iyi örgü ördüğümü düşünüyorsanız yanlıyorsunuz. Şu ana kadar kazak örerken kol kesme denilen şeyi hiç yapamadım. Benim yarım bıraktığım kazakları en son annem geldiğinde tamamlamıştı. (Metin 29)

Grafik 2.50.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Dağılımı

Yapılan analizler neticesinde Yeni Hitit Ders Kitabı B1 düzeyi okuma metinlerinde yer alan zamanların dağılımı tespit edilmiş ve grafik hâline getirilmiştir. Buna göre metinlerde sırasıyla ek fiilin geniş zamanı %22, şimdiki zaman ve görülen geçmiş zaman %19, geniş zaman %14 ve duyulan geçmiş zaman %10 şeklinde bir dağılım görülmüştür. Metin yazarı önceki seviyelere göre kullanılan zaman çeşitliliğini arttırmıştır. Bu durum yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir öğrencinin dil seviyesinin artması ile paralel bir ilerleme göstermektedir.

Grafik 2.51.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eylem Zamanının Çekimi

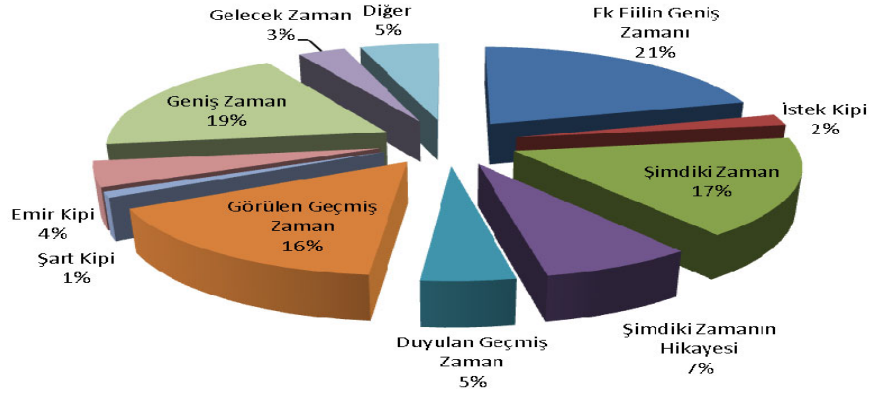
Yeni Hitit Ders Kitabı B1 seviyesi okuma metinlerinde eylem zamanının çekimi yüzdelik oranı %92 basit zaman, %8 birleşik zaman şeklindedir. Basit zamanlı fiil çekiminin A2 seviyesine göre genel dağılımda daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Önceki seviyeye göre birleşik zamanlı fiillerin kullanımında az da olsa düşüş görülmüştür. Yazarın şimdiki zamanın hikâyesi ve birleşik zamanın hikâyesiyle birleşik zamanları daha sık çekimlendiği tespit edilmiştir.

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Bulguları

- *Bugüne kadar herkes pahalı kitaplardan yakınıyordu. Basım, dağıtım gibi masraflar olmadığı için maliyeti yok denecek kadar az olan e-kitaplar bu sorunu çözecek... Uzun vadede e-kitap çevre korunmasına katkı sağlıyor. Basılan kitap sayısı azaldıkça kâğıt tüketimi dolayısıyla ağaç kesilmesi azalacak. Çevre dostu okumalar, sanal kitaplar sayesinde kapıda görünüyor. (Metin 1)*
- *Geçenlerde bir gece bir komşumuz bize konuk olmuştu... O, söylenenlerden bir şey anlamıyor ama herkes gülüyor diye o hepinizden çok gülüyor. İşte o konuk başından geçen bir olayı anlattı. (Metin 3)*
- *Geminin dalgalarda hafif hafif sallandığını da görüyordu çocuk. Gözlerini beyaz gemiden ayıramıyordu... Ama gemi bunu bilmiyordu. Ağır ağır yoluna devam ediyordu. (Metin 4)*
- *Önce gelip bana duyduklarının doğru olup olmadığını sorması gerekirdi. Öyle bir şey sormadığı gibi ben onunla konuşmak istediğimde de yüzüme bile bakmadı! Artık ben de ona çok kırgınım. Dostumu kaybettiğim için çok üzgünüm ama beni önemsemediği için gidip onunla konuşan asla ben olmayacağım! (Metin 7)*
- *Aşkı biz böyle sanıyoruz ya... Aşkın tadını çıkarmayı, mutlu olmayı beklemek yerine karşımızdaki kişi bize ne verebilir, bunun beklentisi içine giriyoruz. Karşılıklı alışveriş moduna dönüyor bir anda o büyük aşkımız. Maddi ya da manevi, her türlü şeyi bekliyoruz aslında. Ve bunu da kendimizde hak olarak görüyoruz nedense. Beklenti işin içine girdiğinde, o ilk günlerdeki heyecan getiriliyor. Tüketiyoruz işte kocaman aşkı, aynı balık gibi. (Metin 8)*
- *Hatırlıyorum, biz çocukken yazın canımız dondurma çektiğinde hiç üşenmez bisikletini atlar ve bize dondurma getirirdi. Şimdi de çocukluğumuzdan çok farklı değil. Sabahları hepimizden önce*

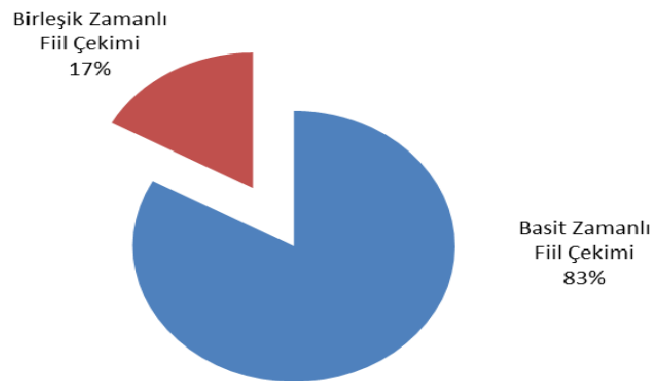
uyanır, bisikletiyle markete gidip taze ekme alır. Biz gözlerimizde sabah mahmurluğuyla güne başlamaya çalışırken o çoktan kahvaltı masasını hazırlamış, elinde gazetesi bizi bekliyor olur. (Metin 10)

- Genç kız, işyerinde tam karşısındaki masaya yerleşen yakışıklı mesai arkadaşından hoşlanmaya başlamıştır. Sabahları onunla asansörde karşılaşınca genç adam “günaydın” deyince genç kızın dizlerinin bağı çözülür. (Metin 12)
- Aşklarını normallik sınırının uzağında yaşayan kişilerin sevdikleri kişiyi kendilerinin de üstünde tutarak bir yaşam amacı hâline getirdikleri, çevreleriyle kurdukları diğer sosyal ilişkilerinin sekteye uğradığı görülmektedir. Geçmiş yaşantıları araştırıldığında ise küçükken anneleri ile güvenli bir iletişim kuramadıkları için yaşama bağlanamadıkları ortaya çıkılmaktadır. (Metin 13)
- Son olarak her kültürde yemek için zaman bulamadığımızda kısa sürede hazırlananı verilen sandviçin hikâyesine değinelim... Sandviç adı ise 18 yüzyılda ortaya çıkmıştır. Sandviç İspanya 4. Kontu John Montagu kumar oynarken yemek için ara vermek istemediğinden masasına dilimlenmiş et ve ekme getirip eti ekmeğin arasına koyarak yiymiş. Bu biçimde yenen yemek kısa sürede moda olmuş ve kontun adıyla tanımlanarak başka Avrupa dillerine de girmiştir. (Metin 14)
- Eskiden kiltler omuzdan atılarak, beldeki deri kemerler vücuda oturtularak kullanılıyordu. Şimdi ise etek şeklinde kiltler var. Bu kiltler de bel altına sarılarak kullanılıyor. Saçaklı kısım sağımızda kalıyor. (Metin 15)
- Hemen şimdi size “ Bir dilek tutun, birkaç dakika içinde gerçekleşecek.” dense ne derseniz bir düşünün... Kaçımız sağlık, huzur, aşk, iyi bir iş, iyi arkadaşlar ya da bir başkası için, dünyamız için bir şeyler ister? Dürüst olun, çoğumuz parayı seçeriz. (Metin 16)
- Para söz konusu olduğunda parasızlığın zorluklarını anlatmak yerine zenginliğin insanlardan manevi olarak götürdüğü şeylerden bahsedilir. Onlar böyle düşünse de birçok kişi zengin olmanın hayali ile yanıp tutuşur. Zengin olabilmek için kimisi canını dişine takıp gece gündüz çalışır, kimisi umudunu piyango biletine bağlar. (Metin 17)
- Şampuanlı değiştirin: Saçlarınızın dökülmesinden korkmayın. Sık sık şampuan değiştirerek saçınızın dökülme riskini arttırın. Saçları sonradan mı dökülmüştür yoksa kalıtsal mıdır bilinmez ama dolar milyarderlerinin çoğu keldir! (Metin 18)
- Bugün pek çok şirket yönetimi de bunu kabul ediyor, çalışanlarının mutlu olup iş verimliliğinin artması için onlara yönelik moral etkinlikleri düzenliyor ve böylece mutluluğu paraya çeviriyor. (Metin 19)
- Dili öğrendikçe ve onu kullanma girişimleri genişledikçe içinde yaşadığım yeni dünya da derinleşiyordu; Her yeni sözcük o dünyayı daha derin daha karmaşık hâle getiriyordu. Ama bunları yaparken eski dilim hiçbir hasara uğramıyordu. (Metin 20)
- Duygusal gösterimler de büyük ölçüde birbirine benzer. Dünyanın hemen her yerinde sevilen insanlar gülümser, zıplar, alkışlar... Bütün bu beden hareketlerinin yanı sıra postür yani duruş da kişi hakkında önemli ipuçları veren, belirleyici bir göstergedir. (Metin 21)

Grafik 2.52.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Dağılımı

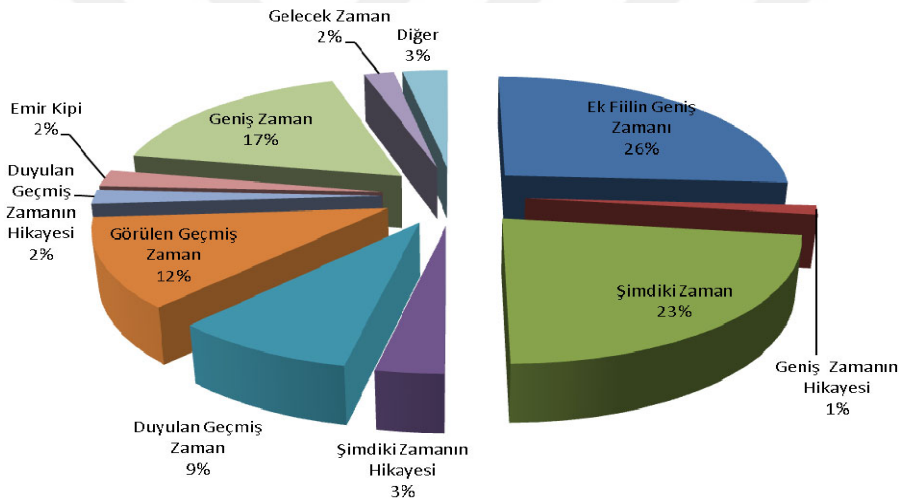
Yapılan çalışmalar sonucunda Yeni Hitit Ders Kitabı B2 seviyesi okuma metinlerinde yer alan zamanların dağılımı tespit edilmiş ve grafikte sunulmuştur. Buna göre okuma metinlerde ek fiilin geniş zamanı, geniş zaman, şimdiki zaman, görülen geçmiş zaman, şimdiki zamanın hikâyesi ve duyulan geçmiş zamanın en sık kullanılan zaman ifadeleri olduğu belirlenmiştir. Anlatılarda yer alan isim soylu yüklemelerin tamamına yakınında ek fiilin geniş zamanı kullanılmıştır. İncelenen ders kitabında başlangıç ve orta düzeyde öğretilen zaman çeşitliliği metinlere yansıtılmıştır. Bu çeşitlilik içinde ağır basan zaman ifadeleri gruplama ihtiyacı hissedildiğinde genellikle her metinde birkaç ayrı öbek olduğu görülmektedir. Önceki seviyelerde sıklıkla karşılaşılan geniş zaman ekinin yerine şimdiki zaman eki kullanılarak oluşturulan fiil çekimine B2 seviyesinde daha az rastlanılmaktadır. Bu durumun temel sebebi olarak öğrencinin B2 seviyesine gelene kadar artık geniş zamanı da şimdiki zamanı da öğrenmiş olması gösterilebilir.

Grafik 2.53.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eylem Zamanının Çekimi

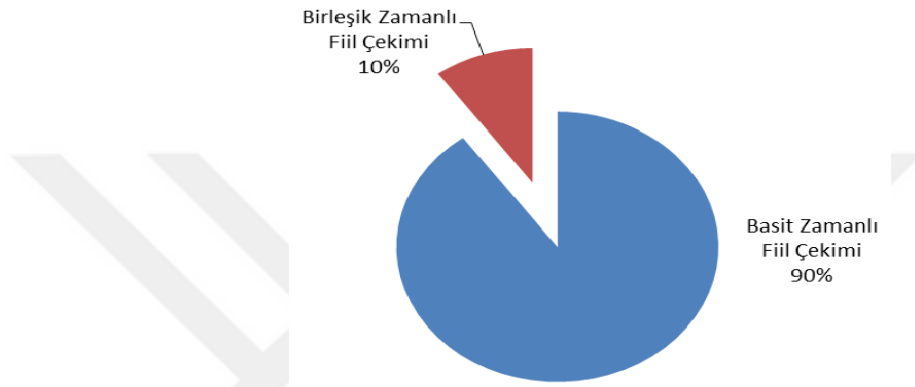
Yeni Hitit Ders Kitabı B2 seviyesi okuma metinlerinde eylem zamanının çekimi yüzdeler oranı %83 basit zaman, %17 birleşik zaman olarak görülmüştür. Önceki seviyelere göre basit zaman çekimlerin oranı azalmış, birleşik zamanlı çekimlerin oranı artmıştır. B2 seviyesinde öğretilen birleşik zamanlı ifadelerin artmasıyla birlikte birleşik zamanlı çekimlerin de artması olağan bir durumdur. Metin üreticisi bu aşamada öğretilmesi amaçlanan zaman ifadelerine anlatılarında sıklıkla yer vermiştir. Özellikle şimdiki zamanın hikâyesi bu seviyede 58 defa tercih edilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan başlangıç ve orta seviyesindeki anlatılarda daha çok basit düzeyde cümleler kurularak metinler oluşturulsa da seviye ilerledikçe eylem çekim zamanlarının dağılımında farklılıklar dikkat çekmektedir.

Grafik 2.54.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Zaman Dağılımı

Yapılan çalışmalar neticesinde Yeni Hitit Ders Kitabı C1 seviyesi okuma metinlerinde yer alan zaman ifadelerinin dağılımı analiz edilmiştir. Buna göre metinlerde sırasıyla ek fiilin geniş zamanı, şimdiki zaman, geniş zaman, görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zamanının en fazla kullanılan zaman ifadelerinden olduğu belirlenmiştir. Burada dikkat çeken başka bir nokta da birleşik zamanla çekimlenmiş olan duyulan geçmiş zamanın hikâyesinin önceki seviyelerden farklı olarak listeye girmiş olmasıdır. Anlatılarda yer alan isim soylu yüklemelerin tamamına yakınında ek fiilin geniş zamanı kullanılmıştır. Çok az da olsa ek fiilin geçmiş zamanına yazar yer vermiştir. Ele alınan ders kitabında başlangıç ve orta düzeyde öğretilen zaman çeşitliliği son seviyede yer alan metinlere yansımıştır. Yabancı dil

olarak Türkçe öğrenmek isteyen ve C1 seviyesine gelmiş kişinin incelenen materyale göre bu seviyeye kadar tüm zaman eklerini öğrenmiş olduğu farz edilir. Son düzeye kadar öğrenmiş olduğu zaman bildiren birimler fazladır ve çeşitlilik gösterir. Bu çeşitlilik içinde ağır basan zaman görünümleri bakımından grupta ihtiyacı hissedildiğinde genellikle her metinde birkaç ayrı öbeğin olduğu ifade edilebilir. Tüm zaman ekleri ekseriyetle kendi zamanlarını kastedecek şekilde kullanılmaktadır. Başlangıç seviyesine göre anlam kayması daha az görülmektedir.

Grafik 2.55.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Eylem Zamanının Çekimi

Yukarıdaki grafikte görüldüğü üzere Yeni Hitit Ders Kitabı seviyesi okuma metinlerinde eylem zamanının çekimi %90 basit, %10 birleşik zamanlı şeklinde dağılım göstermektedir. Başlangıç seviyesine göre birleşik zamanlı fiillerin dağılımı fazla olsa da bir önceki seviye olan B2 düzeyine göre birleşik zamanlı eylemlerin genel dağılımdaki payı az da olsa düşüş göstermiştir. Bunun sebebi olarak metin üreticisi B2 düzeyinde öğretilmesi amaçlanan birleşik zamanlı ifadeler anlatılarında ekseriyetle yer vermesi gösterilebilir. C1 düzeyinde de birleşik zamanlı ifadeler oluşturulurken genellikle şimdiki zamanın hikâyesi ve duyulan geçmiş zamanın hikâyesi yer almıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan başlangıç ve orta seviyesindeki anlatılarda daha çok basit düzeyde cümleler kurularak metinler oluşturulsa da seviye ilerledikçe eylem çekim zamanlarının dağılımında farklılıklar dikkat çekmiştir.

2.5.3.1.1.8. İşlevsel Cümle Yapısı (Functional Sentence Structure)

Türkçede yüklemi sonda olan cümlelere kurallı cümle denirken yüklemi ortada veya başta olan cümlelere devrik cümle denilmektedir. Sebzecioğlu ve Ekdî'ye (2016:

345) göre söz dizimsel sıralamada baş unsurun arkasından gelen kelime veya kelime gruplarıyla oluşturulan cümleler devrik cümledir. Türkçe metinlerde yer alan cümleler genel itibarıyla kurallıdır ama yazar bir kelimeyi özellikle vurgulamak, anlatıyı pekiştirmek gibi farklı sebeplerle devrik cümlelere de yer verebilir. Devrik cümle kullanmak bir cümleye işlev kazandırmanın yollarındandır (Torusdağ ve İşimtekin, 2018: 59).

Bir cümlede baş unsur yüklemidir. Cümlenin yüzey ve derin yapısında baş unsurdaki işi yapan ya da varlığa işaret eden bir eyleyici bulunur (Hirik, 2017: 414). Bu eyleyici özne olarak adlandırılan, cümlede ifade edilen işi gerçekleştiren veya durumu üzerine alan kişidir. Özne ve yüklem bir cümlede olması gereken iki zorunlu ügedir yani temel öğelerdir. Cümlede baş unsur olarak kabul edilen yüklem yer değiştirilmesi ile okura etkili ve estetik bir anlatım sunmak hedeflenir. Ayrıca Türkçede vurgulanmak istenen üye baş unsur olan yani cümlenin yöneticisi durumunda yer alan yüklem önüne getirilir. Bunun yanında yazarın yüklemi vurgulamak istediği durumlar da olabilir. Bu durumda yazar, yüklemi ad olan cümlelere yer vererek ya da yüklemi cümlenin başına yazarak vurguyu yüklem çeker. Bu sebeple bir metnin işlevsel cümle yapısı ele alınırken yüklem bulunduğu yere ek olarak türünü de göz önünde bulundurmamak önemli görülmüştür.

Bir cümlede yer alan öğelerin yeri o cümle içindeki bilgiselliğin seviyesini hissettirir (Beaugrande ve Dressler, 1981: 75). Türkçede olağan üye sıralanışı “özne-tümleç-yüklem” şeklindedir. Yazar özellikle dikkat çekmek istediği ügeyi baş unsura yaklaştırır, önüne getirir. Örneğin “Telefonum bugün kardeşimin odasında kalmış.” cümlesi kurallı bir anlatı cümlesidir. Öğelerin dizilişinde farklılık yapılarak “Bugün kardeşimin odasında telefonum kalmış.” şeklinde yazıldığında “telefon” öznesine dikkat çekilmek istenir. Bu durumda okurun ilgisi telefon sözcüğüne yöneltilir. Dilidüzgün’e (2017: 62) göre metinlerde yer alan devrik cümleler tonlu, vurgulu ve duygulu bir anlatı için önemli görülmektedir. Konuşma dilinde insanlar ses tonu veya çıkarılan sesin ezgisi ile özellikle belirtmek istedikleri unsurları vurgulayabilirler. Yazı dilinde söz dizimi ile öğelere çeşitli görevler yüklenebilir. Daha çok şiirsel anlatımlarda ve konuşma dilinde karşılaşılan devrik cümleler ile duygular yoğun şekilde sezdirilir. Düzyazıda özellikle dikkat çekilmek istenen ifadelerin

aktarılmada kullanılabılır. Karahan'a (2010: 100) göre devrik ifadelerle cümlelere dikkat çekme, bir unsuru vurgulama veya belirtme gibi işlevler kazandırılır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan metinlerde işlevsel cümle yapıları ile bağdaşıklığa katkıda bulunulur. Metin yazarı özellikle vurgulamak istediği unsurları dil öğrenen kişilere sunmak için devrik cümlelere yer verir. Bunun yanında dil öğrenen kişinin şiirlerdeki görünüme alışmasını isteyebilir. Cümlelerin sözdiziminde farklı sebeplerle değişiklik yapılabileceği yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere en iyi şekilde servis edilerek metinlerle gösterilir.

Yeni Hitit Ders Kitaplarında yer alan metinlerde işlevsel cümle yapıları ele alınmış, devrik ve kurallı cümlelerin yanında vurguya tesir eden ad ve eylem cümleleri de örneklendirilmiştir. Elde edilen bulgular şu şekilde gösterilmiştir:

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Kurallı Cümle Bulguları

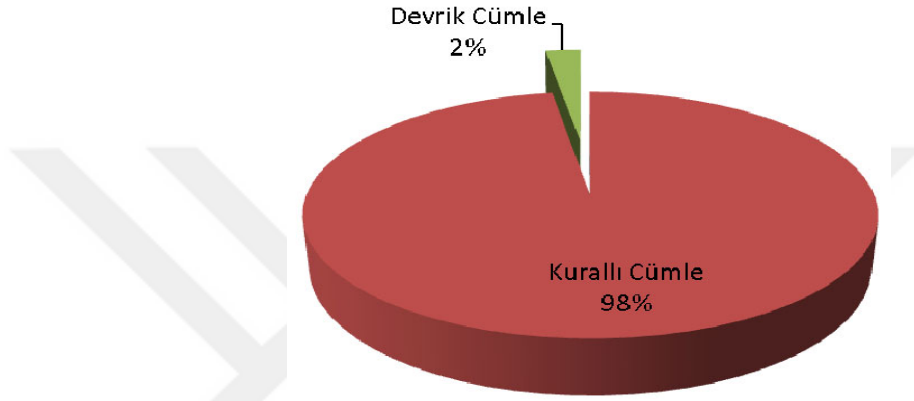
- *Maalesef bugün yok. (Metin 1)*
- *(...)Otobüslere, dolmuşlara, vapurlara biniyorlar. Büfelerden simit, çiçekçilerden çiçek alıyorlar. Boğaz'da tura çıkıyorlar, sahillerde yürüyorlar. Sınıflarda ders veriyorlar, telefonlarda konuşuyorlar. Acaba siz şimdi neredesiniz? Nereden nereye gidiyorsunuz? Nerede ne yapıyorsunuz? (Metin 2)*
- *(...)Daha aktif bir hobi mi istiyorsunuz? Dans, spor, paraşüt, sörf, motosiklet... Mesela bir doktor arkadaşım amatör bir dağcı. Hafta sonları dağda kamp yapıyor. Bir başka arkadaşım evde bulmacalar hazırlıyor. Sizin de böyle bir hobiniz var mı? (Metin 3)*
- *Ben de saat ikide kursa gidiyorum ve kurs 2 saat sürüyor. Sonra ben de boşum. (Metin 4)*
- *(...) Babam da koltukta bizimle oturuyor. Adı Mehmet. O bir mimar. Özel bir şirkette çalışıyor. Ağabeyim Koray üniversitede doktora yapıyor. Onun okulu İzmir'de. Genellikle tatillerde eve geliyor. O iyi bir mühendis olmak istiyor. Ablam Seda bankacı. Onun işi çok zor. Çok çalışıyor. Sık sık şehirlere gidiyor. Ağabeyimin solunda küçük kız kardeşim Zeynep var. O, lisede öğrenci. Üniversiteye hazırlanıyor. Gelecekte iyi bir doktor olmak istiyor. (Metin 5)*
- *(...) Emre'nin pek çok hobisi var. Boş zamanlarında üniversitenin tenis kortunda tenis oynuyor. Bazen doğa yürüyüşlerine katılıyor ve fotoğraf çekiyor. Bazen de arkadaşları ile balığa gidiyor. (Metin 6)*
- *Ben Selin Akman. Ankara'da yaşıyorum. Evim bir apartmanın 7. katında. Şehirde gün çok erken başlıyor. Her sabah yedide uyanıyorum. Şehirde yaşamak zor ama ben şehri seviyorum. İştten sonra sinemaya, tiyatroya veya kafeye gidiyorum...(Metin 8)*

- *Uzak Doğu'da, tapınakların, sarayların ve teknolojinin şehri. Önemli bir ekonomi ve finans merkezi. Kalabalık ama düzenli bir şehir. Gece pazarları, sokak lambaları, renkli gösterileri ve neon ışıkları ile ünlü. Turistler bu şehirde gündüzleri tarihi yerlerde geziyor, geceleri kapalı eğlence parklarında eğleniyor. Bu şehre Han Nehri hayat veriyor. (Metin 9)*
- *(...)İstanbul'a her yıl yerli ve yabancı milyonlarca turist geliyor. Turistlerin bazıları İstanbul'da vapurla Boğaz'ı geziyor. Kapalı Çarşı'da alışveriş yapıyor, adalarda faytona biniyorlar. Bazıları deniz kenarında balık yiyor, bazıları Çiçek Pasajı'nda Türk müziği dinliyor. (Metin 10)*
- *Isaac Newton 25 Aralık 1642'de İngiltere'nin Lincolnshire şehrinde doğdu. 1661 yılında Cambridge Üniversitesinde Trinity Koleji'ne girdi. Nisan 1665'de bu okuldan lisans derecesini aldı. 1667 Trinity Koleji'nde öğretim üyesi oldu ve bu dönemde fizik alanında önemli buluşlar yaptı. Newton çok çekingendi, bu sebeple buluşlarının çoğunu uzun yıllar sonra yayınladı. 27 yaşındayken Cambridge Üniversitesinde matematik profesörü oldu. 1671'de ilk aynalı teleskopu icat etti ve bir sene sonra Royal Society üyeliğine seçildi. Newton 31 Mart 1727'de hayatını kaybetti. (Metin 11)*
- *(...) Firmalar ilk tuşlu telefonu 1960'lı yıllarda üretti. Bunu ekranlı ev telefonları takip etti. Bu gelişmelerden sonra 1970'li yıllarda insanlar ilk kez cep telefonu kullandı. İlk cep telefonlarının fiyatı 3 bin doların üzerindeydi. İlk akıllı telefon ise 1990'lı yıllarda hayatımıza girdi. (Metin 12)*
- *Ben çocukken her şey daha güzeldi. Şimdiki çocuklar gibi internetimiz, cep telefonumuz yoktu ama yine de çok mutluyduk. Özellikle yaz akşamlarını hatırlıyorum. Geç saatlere kadar dışarıda vakit geçiriyorduk. Oyunlar oynuyorduk. Bazen de sinemaya gidiyorduk... (Metin 13)*
- *(...) O halde Dört Mevsim ya da Akdeniz deneyin. Sucuklu pizza seviyor musunuz? (Metin 14)*
- *Türkiye'de insanlar peşin, taksitle ya da kredi kartı ile alışveriş yapıyorlar. Alışverişlerde kredi kartı kullanmak mümkün. Birçok mağaza kredi kartına taksit de yapıyor. Taksitler iki ay ile yirmi dört ay arasında değişiyor. Bunun için çoğu insan peşin alışveriş yapmıyor... (Metin 15)*
- *Arap mutfağının en ünlü yemeği kebab. Araplar kebabi yağlı koyun etinden yapıyor. Kebabın yanında da çeşit çeşit baharat, yoğurt ve nohut oluyor. Mezelerin ana malzemesi patlıcana da unutmayalım. (Metin 16)*
- *Adım Isabel. Türkiye'ye 3 ay önce geldim. Buradaki ilk günlerimi hiç unutamam. Yabancı bir ülkede ilk günler çok güzel geçiyor. Ev kiralamak, banka işlemleri, kimlik işlemleri, faturaları yatırmak önemli yerlerin adreslerini, telefonlarını öğrenmek için kolay olmuyor. (Metin 17)*
- *(...) Çok şanslısınız. Geçen hafta bu kitabın fiyatı farklıydı. Bu hafta indirimde. %40 indirim yaptık. (Metin 19)*
- *(...) Evet. biliyorum çünkü ben de orada oturuyorum. Kaç numarayı arıyorsunuz? (Metin 20)*
- *(...) Bugün gazetelere baktın mı? Bazı mağazalar televizyon promosyonları yapıyor. Çok ucuz ve güzel televizyonlar var. (Metin 21)*
- *Cumhuriyet tarihinin en önemli eğitim kurumlarından biriyiz. Çağdaş bilime, çağdaş demokrasiye önem veriyoruz. İlk fakültemiz Hukuk Fakültesi. 1925'te kuruldu. Anadolu kültürünü araştırmak ya Türkiye'nin dünya ile dil ve kültür köprüsünü kurmak amacıyla 1935'te Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi açıldı. Türkiye'nin öncü dil merkezi TÖMER de*

kurumlarımızdan biri. (Metin 22)

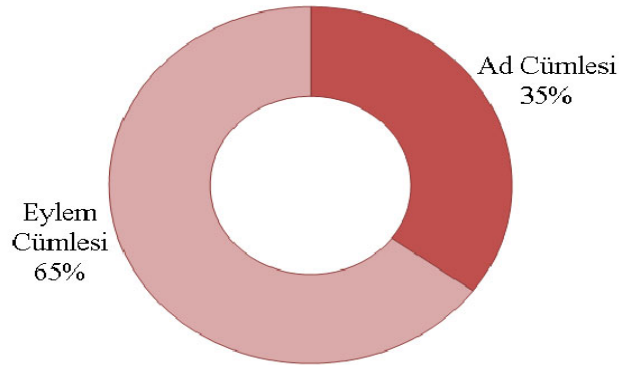
❖ **A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Devrik Cümle Bulguları**

- —Evet, organik efendim. (Metin 1)
- —Hemen kapatıyorum anneciğim. (Metin 7)
- —Bol buzlu ve limonlu birer maden suyu içelim mi hayatım? (Metin 14)
- —Tabii... Buyrun paketleriniz. (Metin 19)
- —Metropol Sineması'nda çok güzel bir komedi filmi var saat altıda. (Metin 4)

Grafik 2.56.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşlevsel Cümle Yapısı Dağılımı

Yeni Hitit A1 düzeyi okuma metnlerinin işlevsel cümle yapısına bakıldığında %98 kurallı cümle, %2 devrik cümle dağılımı tespit edilmiştir. Başlangıç seviyesi olduğu için yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen bireylere öncelikle kurallı cümle yapılarıyla dil öğretimi hedeflenmiştir. Türkçenin genel sözdiziminin “Özne-Tümleç-Yüklem” olduğu düşünüldüğünde Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler maruz kalacağı metinlerdeki işlevsel cümle yapısının büyük bir bölümünün kurallı olması olumlu görülmektedir. Ayrıca eksilteli ve devrik cümle yapılarının genellikle diyalog tarzı metinlerde yer aldığı dikkat çekmiştir.

Grafik 2.57.A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ad ve Eylem Cümlelerinin Oranı

Yukarıdaki grafik incelendiğinde A1 seviyesinde yer alan cümleler tür bakımından %65 eylem cümlesi, %35 ad cümlesi şeklinde dağılım göstermiştir. Eylem cümlesi oranının metinlerin türü ve muhtevası sebebiyle fazla olduğu ifade edilebilir. Anlatılarda isim ve eylem cümlelerinin yer alması çeşitlilik açısından önemli görülmektedir. Metinlerin yazılış amacı kullanılan türü etkilemektedir. Yabancı bir öğrenciye bilgi vermek amacıyla yazılan bir metinde isim cümlesi fazlayken öyküleyici bir anlatım içeren metinlerde eylem cümlesinin fazla olduğu görülmektedir.

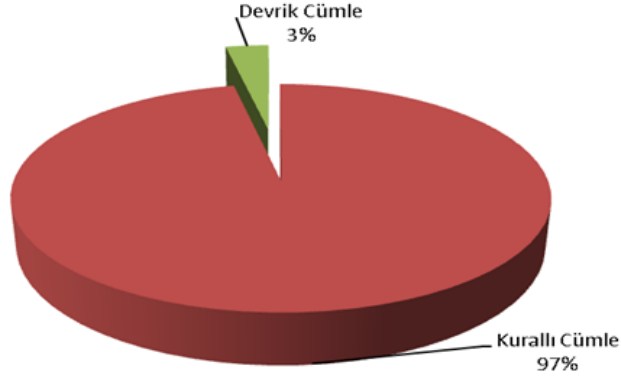
❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Kurallı Cümle Bulguları

- *Daha güzel ve canlı bir cilt mi istiyorsunuz? O halde buzdolabınızı açın. Bu kez yemek pişirmek için değil, maske yapmak için meyve ve sebzelerden yararlanacağız. (Metin 1)*
- *(...) Stres, vücudumuzda bazı rahatsızlıklara yol açıyor. Aşırı stres sonucunda uyku bozuklukları, baş ağrısı, omuz ve sırt ağrısı gibi hastalıklar oluşuyor. (Metin 3)*
- *(...) Önce yogadan biraz bahsedelim. Yogayı herkes, her yerde özel giysiler giymeden ve aletler kullanmadan uygulayabilir. Yogada amaç beden, ruhun ve zengin zihnin birleşmesini sağlamaktır. (Metin 4)*
- *(...)Sen herhalde grip olacaksın. Bence izin alıp eve git. (Metin 5)*
- *(...)Sizi muayene etmem gerekliyor. Önce stetoskopla ciğerleri dinleyeyim. Sırtınızı açar mısınız? (Metin 6)*
- *Edirne ili kravat satıcısı Sebahattin Kara, Guinness Rekorlar Kitabı'na girmek amacıyla bir rekor denemesi yaptı ve 1 saatte 1354 kravat bağladı. Kara'nın bir kravat bağlaması ortalama 2,5 saniye süрдü. Jüri üyeleri, rekor denemesi sırasında doğru şekilde bağlanmayan kravatları eledi. (Metin 7)*
- *Zaman zaman hepimiz akıllı telefonlarımızla haberleri, sosyal medyayı, iş yerinde gelişmeleri takip etmekten sıkılıyoruz. “Şu telefonu pencereden aşağı atmak istiyorum, bir hafta kapatmak istiyorum.” diyerek sıkâyet ediyoruz. (Metin 8)*
- *(...) Çocukların televizyon izleme süresini kısaltmak yetmiyor. Bunun yanında onların tek başına televizyon izlemelerine izin vermemek gerekliyor. Bu şekilde bazı pratik önlemlerle çocuğun dil gelişimine yardım etmek mümkün. (Metin 9)*
- *Eskiden çocuklar zamanlarını sokakta oynayarak geçirirdi. Sokakta oyun oynamak hoşlarına gider ama şimdi çocuklar evden çıkmak istemiyor. Sürekli tablet, telefon ya da bilgisayarla oynamak istiyorlar. (Metin 10)*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Devrik Cümle Bulguları

- —*Tebrik ederiz Suzan Hanım!*
- —*Ayna, ayna! söyle bana, var mı benden daha güzel biri bu dünyada?*

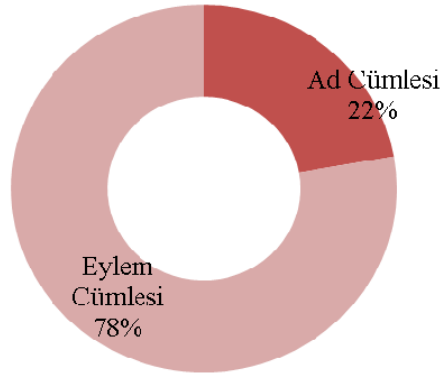
- —*Bu kaloriferli evde hiç ısınamıyorum yavrurum. (Metin 14)*
- —*Bizim zamanımızda ne elektrik vardı ne kalorifer. (Metin 16)*
- —*“Yolculuğun hayatınızdaki yeri nedir?” sorusu ile başlamak istiyorum sohbetimize. Seviyor musunuz yolları? (Metin 18)*
- —*Güzel bir işim var yani. (Metin 18)*
- —*Gezginlik felsefesi bu bence. (Metin 18)*
- —*Neyin var doktor? (Metin 28)*

Grafik 2.58.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşlevsel Cümle Yapısı Dağılımı

Yeni Hitit A2 düzeyi okuma metnlerinin işlevsel cümle yapısına bakıldığında %97 kurallı cümle, %3 devrik cümle şeklinde dağılım oranı tespit edilmiştir. A1 seviyesine göre oranlarda fazla bir değişimden bahsedilemez ancak az da olsa devrikleşmiş cümle dağılımında artış olmuştur. Yazar bu cümlelerde farklı unsurları önelemek istemiş ve devrik ifadelerle başvurmuştur. Türkçenin genel sözdiziminin Özne-Tümleç-Yüklem olduğu düşünüldüğünde A2 seviyesinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin maruz kalacağı metinlerdeki işlevsel cümle yapısının büyük bir bölümünün kurallı olması bu seviye için yerinde görülmektedir. Yapılan çalışmada A2 seviyesindeki okuma metnindeki eksilteli ve devrik cümle yapılarının A1 seviyesinde olduğu gibi genellikle diyalog tarzı metinlerde yer aldığı ifade edilebilir.

Grafik 2.59.A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ad ve Eylem Cümlelerinin Oranı

Yukarıdaki grafik incelendiğinde A2 seviyesinde yer alan cümleler tür bakımından %78 eylem cümlesi, %22 ad cümlesi şeklinde dağılım göstermiştir. Bu dağılım bir önceki seviye ile kıyaslandığında eylem cümlelerinin dağılım oranının arttığı görülmüştür. Metinlerin yazılış amacı kullanılan türü etkilemektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen bir öğrenciye bilgi vermek amacıyla yazılan bir metinde isim cümlesi fazlayken öyküleyici bir anlatım içeren metinlerde eylem cümlesinin fazla olduğu dikkat çekmektedir.

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Kurallı Cümle Bulguları

- *Teknolojik yenilikler ile birlikte vasıfsız elemanlar iş bulamıyor. (Metin 1)*
- *Kırık pencereden giren rüzgârla kendimi mutluluğa davet ettim. (Metin 2)*
- *Günün önemli bölümünü ofiste geçiriyor, eve iş götürüyorsunuz. (Metin 3)*
- *Her gece yatmadan önce o günün hesabını yapıp vicdanınızı kontrol etmek zorundasınız. (Metin 4)*
- *Hep son nefesime kadar setlerde olmak için dua ederim. (Metin 5)*
- *İnsanların yaşamdan pek çok beklentisi var. (Metin 6)*
- *Hareket, canlılığın en önemli işaretidir ve çağlardan beri beden eğitiminin bir aracı olarak kullanılmaktadır. (Metin 7)*
- *Naim Süleymanoğlu, 23 Ocak 1967 yılında dünyaya geldi. (Metin 8)*
- *O gün 19 Mayıs Stadyumu'nda Türkiye'nin en büyük iki futbol takımı arasında şampiyonluk maçı vardı. (Metin 9)*
- *Hatice Aydın ev hanımı ve Beşiktaş'ın fanatik taraftarlarından biri. (Metin 10)*
- *Peki, uzmanlar fanatik eylemleri nasıl yorumluyor?(Metin 11)*
- *Hepimiz mutlaka gerçekleşmesi kolay ya da güç hayaller kurarız. (Metin 12)*
- *Bir gün çiftlikte öteki tavuklarla birlikte oyun oynarken gökyüzünde kartallar görmüş. (Metin 13)*
- *İnsanlar hayattaki bazı olumsuzluklar nedeniyle "keşke" sözcüğünü dillerine dolarlar. (Metin 14)*

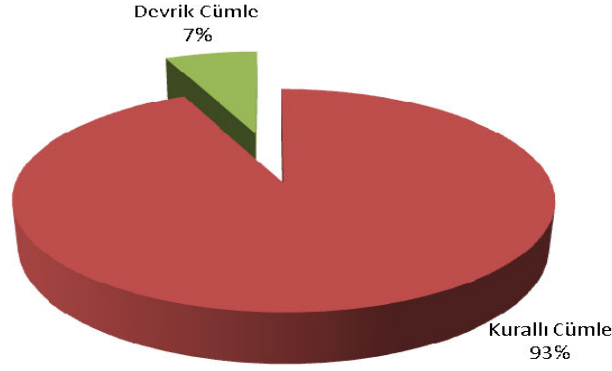
14)

- *Cemre sadece niye kendini düşünüyorsun? (Metin 15)*
- *Köy halkının en büyük zevki onun etrafında toplanıp hikâyelerini dinlemekmiş. (Metin 16)*
- *6 yıl öncesine kadar beden eğitimi öğretmenliği yapan Dee Caffari ciddi bir kariyer değişikliği ile profesyonel yelkenci olmaya karar vermiş. (Metin 17)*
- *Moda akımları kendini 1900'li yıllarda net olarak göstermeye başlamıştır. (Metin 18)*
- *Her toplumun kendisine özgü geleneksel giysileri var. (Metin 19)*
- *İndirim sezonunda alışveriş yaparken ürünü mutlaka üzerinizde görün. (Metin 20)*
- *Marka takıntısı en çok giyim kuşamda kendini gösteriyor. (Metin 21)*
- *Dış görünüşünüzde sık sık sıra dışı değişiklikler yapmayın. (Metin 22)*
- *Koçlar genellikle ciddi kıyafetler giyerler. (Metin 23)*
- *Dünyadaki hızlı değişme ve gelişme nedeniyle "eğitimli insan" tanımı da değişiyor. (Metin 24)*
- *Okul çıkışında bizi alıp Ortaköy'de bir çay bahçesine götürdü. (Metin 25)*
- *Müzeyyen çiftçi virgül her yerde öğrenmenin ve eğitim görmenin önemini anlatarak herkese örnek oluyor. (Metin 26)*
- *Sonra Harvard Üniversitesine hukuk yüksek lisansı için başvurmuş. (Metin 27)*
- *Çok gereksiz bilgilerin de bir gün işe yarayacağını düşünerek her zaman öğrenmeye açık olun. (Metin 28)*
- *Bu sene yine örgü krizim tuttu ve gerekli ipleri, modelleri bulabilmek için şehrin altını üstüne getirdim. (Metin 29)*

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Devrik Cümle Bulguları

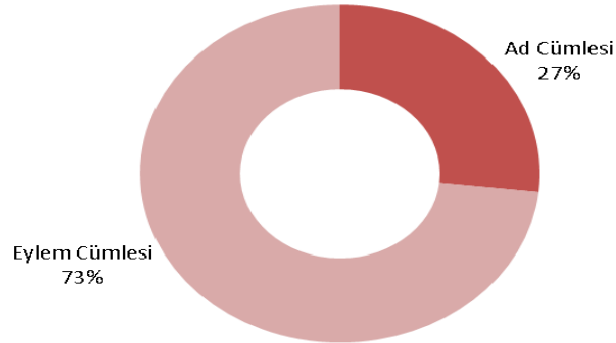
- *Pazartesilerin gelişi pazardan sıkıyor beni. (Metin 2)*
- *"Hepsi olsun istiyorum ben!" (Metin 2)*
- *Aldım elime "her şey"li hayat kahvemi, çıktım sokağa. (Metin 2)*
- *"Ücretsiz izin verin o zaman?" (Metin 2)*
- *Belki kahraman olmak isteği de vardır içimde. (Metin 5)*
- *Kadın erkek diye ayırmıyorum taraftarı. (Metin 10)*
- *Tabii kartal yavrusu da çıkmış kabuğundan. (Metin 13)*
- *Vazgeç düşlerinden... (Metin 13)*
- *Söylediğim gibi, tüm yanlışlarıma rağmen keşke diye bir şey olmadı yaşamımda. (Metin 14)*
- *Yakınmak için artık çok geç Cemre. (Metin 15)*
- *Bence çok güzel bir yer burası. (Metin 15)*
- *Bugün çok yorulacağım galiba. (Metin 15)*
- *Oturuyorum ben. (Metin 15)*
- *Köylüler her zaman olduğu gibi çevresinde toplanmışlar çobanın. (Metin 16)*
- *Peki, nedir moda? (Metin 18)*
- *Yani neden hep hayatımızdadır moda? (Metin 18)*
- *Arkadaşlarına göre çoktan "süper babaanne" olmuş, Müzeyyen çiftçi. (Metin 26)*

- *Bu durum ya tembellikten ya da vurdumduymazlıktan kaynaklanır genelde. (Metin 26)*
- *Esin Taburoğlu başlamış çalışmaya. (Metin 27)*
- *Harvard bütün zorluklarına rağmen başarıyla bitirir Esin Taburoğlu. (Metin 27)*
- *Boşuna okumuşum yıllarca. (Metin 28)*

Grafik 2.60.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşlevsel Cümle Yapısı Dağılımı

Yeni Hitit B1 seviyesi okuma metnlerinin işlevsel cümle yapısına bakıldığında %93 kurallı cümle, %7 devrik cümle dağılımı tespit edilmiştir. Önceki seviyelerle kıyaslandığında devrik cümlelerin okuma metnindeki dağılımında doğrusal bir artış olduğu görülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen öğrencilerin seviyesi ilerledikçe devrik cümleler ile karşılaşma oranı da daha fazla olmaktadır. Seviyenin ilerlemesi yazarın okuma metnlerinde başat unsur farklı yerlere kullanma imkânını arttırmıştır. Bu durum metinlere işlevsel yönden bir zenginlik katmıştır. Yazarın farklı unsurları vurgulama amacı ve işlevsel yönden çeşitliliğin sağlanması okuma metinlerinden anlaşılmaktadır.

Grafik 2.61.B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ad ve Eylem Cümlelerinin Oranı

Yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkan yukarıdaki veriler incelendiğinde B1 seviyesinde yer alan cümleler tür bakımından %73 eylem cümlesi, %27 ad cümlesi şeklinde dağılım göstermiştir. Üretici, öne çıkarmak istediği anlamı genellikle fiil cümleleri ile öne çıkarılmayı tercih etmiştir. A1 seviyesine göre eylem cümlelerinin metinlerdeki dağılımı daha fazladır. A2 seviyesine göre ise cümlelerinin okuma metinlerindeki dağılımında artış görülmektedir. Bu farklılık metinlerde yer alan cümle türünü çeşitlilik yönünden olumlu yönde etkilemiştir.

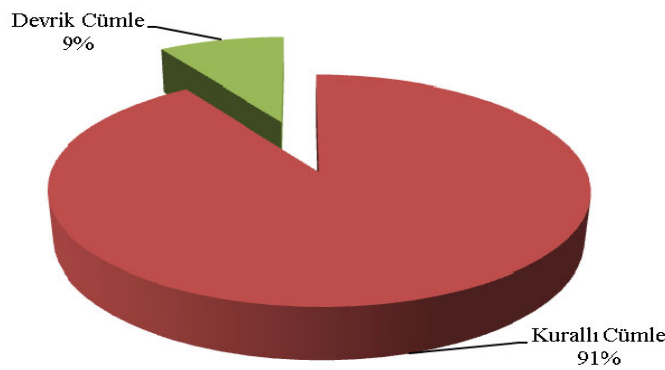
❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Kurallı Cümle Bulguları

- *Eğlence sektöründen siyasete, yemek tarifinden tarih bilgisine kadar çeşitli konularda tasarlanan web siteleri, kısa zamanda günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası hâline geldi. (Metin 1)*
- *Akşamlar bir roman gibi biterdi. (Metin 2)*
- *Geçenlerde bir gece bir komşumuz bize konuk olmuştu. (Metin 3)*
- *Romanın kahramanı Isık Göl kıyısında dedesi, ninesi, teyzesi ve teyzesinin kocası ile birlikte yaşayan bir çocuktur. (Metin 4)*
- *Haiku'yu daha önce duymuştum. (Metin 5)*
- *Ağaçta bülbülün sesi değişti. (Metin 6)*
- *Kendimi yapayalnız hissediyorum. Artık hiç kimseye güvenim kalmadı. (Metin 7)*
- *Hayata dair bakış açısını çok sevdim. (Metin 8)*
- *Bazı insanlar kendi yapamadıkları şeyleri başkası da yapsın istemezler. (Metin 9)*
- *Hayat enerjisiyle ben de dâhil olmak üzere bütün gençlere taş çıkarır. (Metin 10)*
- *En gencinden en yaşlısına kadar herkes endişe ve korkuyu hayatının belirli dönemlerinde yaşar. (Metin 11)*
- *İnsanlar birbirlerine aşık olmayı ne zaman öğrendiler? (Metin 12)*
- *Telefonun açık olup olmadığını bir kez daha kontrol etti. (Metin 13)*
- *Kremalı pathcan püresi üzerine et sote konularak yapılan bir Türk yemeğidir. (Metin 14)*
- *Kilt İskoçya'ya özgü olmasına rağmen hemen hemen herkesin tanıdığı bir giysi. (Metin 15)*
- *Çok paranın mutluluk için şart olduğunu düşünmek yerine onun mutluluğu sadece artırabileceğini fark edelim. (Metin 16)*
- *Ünlü kişilerin para ile ilgili sözlerine baktığımızda genellikle paranın olumsuz yönlerini vurgulandığını görürüz. (Metin 17)*
- *Oyun sırasında birçok ticari ortaklık kurma fırsatı yakalayabilirsiniz. (Metin 18)*
- *Bugün pek çok şirket yönetimi de bunu kabul ediyor, çalışanlarının mutlu olup iş verimliliğinin artması için Onlara yönelik moral etkinlikleri düzenliyor ve böylece mutluluğu paraya çeviriyor. (Metin 19)*
- *Türkçeyi öğrendin ve bu dili her yönüyle tanıdım. (Metin 20)*

- İletişim, sözlerin yanında bedeninin ve yüzünün verdiği mesajlarla da gerçekleşir. (Metin 21)
- Yazı sistemleri konuşmaya göre daha yavaş değiştiği için zamanla yazma ile konuşma birbirinden farklılaşır. (Metin 22)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Devrik Cümle Bulguları

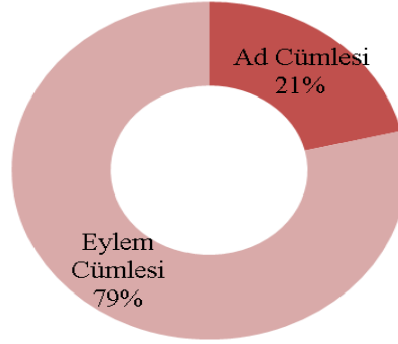
- Hayırsızın biriydi fikrimce. (Metin 2)
- Ama niçin gülmüyordu bu insanlar her zamanki gibi? (Metin 3)
- Geçenlerde annem çok kızmıştı Fatoş'a. (Metin 3)
- Çocuk görülebilen en uzak noktaya baktı dürbünle. (Metin 4)
- Geminin ilerlemesini takip etti çocuk. (Metin 4)
- Hayır bulma açıklamasını da yapmışlar gazetede. (Metin 5)
- Bir görme biçimi sanki. (Metin 5)
- İçimi titreten bir sestir her gün. (Metin 6)
- Yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmezdi onunla. (Metin 7)
- Beklenti işin içine girdiğinde, o ilk günlerdeki heyecan getiriliyor. (Metin 8)
- Maddi ya da manevi her türlü şeyi bekliyoruz aslında. (Metin 8)
- Bunu düşünmeden rahatça davrandığında da her şey ona yakışır zaten. (Metin 9)
- Bunun gibi önceden kestiremediğimiz birçok sürprizi vardır dedemin. (Metin 10)
- Nedir tutkulu aşk? (Metin 12)
- O çok istediğiniz her biri binlerce lira eden giysilere sahip olabiliriz örneğin. (Metin 16)
- İsteddiğimiz pek çok şeye ulaşmanın aracıdır elbette para. (Metin 16)
- El yapımı çantalar ve muhteşem takıları için paraya kıyarlar ultra lüks tutkunları...(Metin 17)
- Yeni yeni dünyalar açılıyordu önümde. (Metin 20)

Grafik 2.62.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşlevsel Cümle Yapısı Dağılımı

Yeni Hitit B2 düzeyi okuma metnlerinin işlevsel cümle yapısına bakıldığında %91 oranında kurallı cümle, %9 oranında devrik cümle şeklinde dağılım görülmüştür. Önceki seviyesine göre oranlarda devrik cümle dağılımında artış olmuştur ve kurallı cümle oranı azalmıştır. Anlatıcı yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişinin seviyesini

de göz önünde bulundurarak metinde yer alan cümlelere işlev kazandırmak için olağan sıralanışın dışına çıkıp devrik cümlelere başvurmuştur. Yazarın metinlerde farklı öğeyi vurgulama isteği ve anlatılanları güzelleştirme amacı devrik cümle yapılarının sıklığını bu seviyede arttırmıştır.

Grafik 2.63.B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ad ve Eylem Cümlelerinin Oranı

Çalışma sonucunda ortaya çıkan yukarıdaki grafik incelendiğinde B2 seviyesinde yer alan cümleler tür bakımından %79 eylem cümlesi, %21 ad cümlesi şeklinde dağılım göstermiştir. Yazarın öne çıkarmak istediği anlam ekseriyetle eylem cümleleri ile olgunlaştırılmıştır. Bu dağılım sonucunda başlangıç seviyesine oranla eylem cümlelerindeki genel dağılımın azaldığı bilinmektedir. Bu farklılık metinlerde yer alan cümle türünü çeşitlilik yönünden olumlu biçimde etkilemiştir.

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Kurallı Cümle Bulguları

- *Gülmenin ruh hâlimiz üzerindeki rahatlatıcı etkisini hepimiz biliriz. (Metin 1)*
- *Yabancıların güzel Türkçemizi bilmedikleri halde dertlerini en azından İngilizce ile şakır şakır anlatmalarından acı duysam da yabancı diller konusunda kendimi geliştirmek zorunda olduğumu düşünüyorum. (Metin 2)*
- *“Sessiz film” deyince herhalde herkesin aklına önce Charlie Chaplin gelir. (Metin 3)*
- *Garfield ilk olarak Jim Davis tarafından gazete için karikatür serisi olarak oluşturulmuştu. (Metin 4)*
- *Matematik ve müzik ilişkisi çeşitli boyutlarda düşünülebilir. (Metin 5)*
- *Dünyada müziği insan psikolojisini ve fizyolojisini iyileştirme amacıyla kullanan pek çok okul ve organizasyon var. (Metin 6)*
- *Geçmiş eskilere dayanan blues, caz ve rock müzik yaşanan sorunların ve zorlukların ifade edilmesinin bir yoludur. (Metin 7)*
- *Eski Türk evleri komşuluk, güvenlik gibi faktörlere bağlı olarak konumlandırılmış ve*

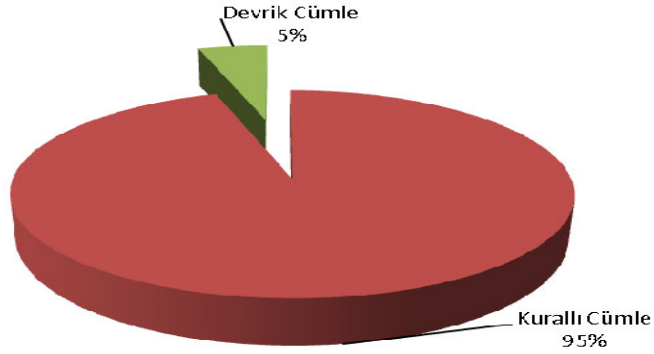
- yapımlarında genellikle ağaç, kerpiç gibi dayanıksız malzemeler kullanılmıştır. (Metin 8)
- Roma'da Barok döneminde yapılmış ve Barok stilin tüm yansımalarının kullanıldığı en son anıt. (Metin 9)
  - Behramkale olarak da bilinen Assos; zeytin ağaçları, balıkçı tekneleri, taş evleri ve masmavi denizi ile çok özel bir yer. (Metin 10)
  - Yeşil mimari enerji tasarrufunun yanı sıra verim artırıcı özellikleri ile uluslararası şirketlerin de öncelikli tercihi olmaya başladı. (Metin 11)
  - İnsanların hayatı da düşkün oldukları şeylere bağlı olarak altüst olabiliyor. (Metin 12)
  - Etrafımdaki insanlar son günlerde devamlı bir diziden bahsediyorlardı. (Metin 13)
  - Günümüzde değişen hayat şartları nedeniyle birbirleri ile iletişimleri azalan insanlar, yalnızlıklarını gidermenin en kolay yolunu dizi izlemekte buluyor. (Metin 14)
  - Dünya televizyonlarında "Reality Show" kavramıyla ilk kez 1989 yılında MTV'de yayınlanmaya başlayan Realty World (Gerçek Dünya) aracılığıyla tanıştı. (Metin 15)
  - Kadın ve erkek beyni arasında Tabii ki fizyolojik anatomik ve biyolojik farklar var. (Metin 16)
  - Bu kadar peşinde olunan ama sahibine hiç faydası olmayan başka bir şey var mıdır? (Metin 17)
  - NLP bir şehir ya da mucize değil, bir farkına varmıştır. (Metin 18)
  - Rupert Sheldrake yaptığı araştırmada kullandığı deneklerden dört tane akraba veya arkadaşının numaralarını aldı. (Metin 19)
  - Teoriye göre uzay, içlerinde bizim eşizlerimizin bulunduğu başka evrenlerden oluşan çok boyutlu bir labirent. (Metin 20)
  - Yerçekimi kuvveti ortadan kalkınca, omurga ile birlikte bütün bel omuru esnemeye başlar. (Metin 21)
  - Zamanla Mezopotamya gök bilimcileri gökyüzünde neler olduğunu açıklamak için yeni geometri bilimini kullanmaya başladılar. (Metin 22)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Devrik Cümle Bulguları

- Hayal kırıklıklarımızı, kederli hallerimizi boş verip bir kahkaha savurduğumuzda, karşılaştığımız zorlukları hiç ciddiye almıyormuş gibi davrandığımızda çok daha iyi hissederiz kendimizi. (Metin 1)
- Örneğin Renault'a Reno dönmesi gerektiğini geçen yıl öğrenebildim nihayet. (Metin 2)
- Jim Davis 1978 yılında dünyanın en tembel, en açgözlü kedisini yarattığında bu kadar sevineceğini ve popüler olacağını tahmin etmiş miydi acaba? (Metin 4)
- Genellikle meydanların ortasında görmeye alıştığımız Roma çeşmelerinden farklı olarak yüzü üç tarafa dönük bu çeşmenin. (Metin 9)
- Adadaki siyah dumanın sırrı ne sence? (Metin 13)
- Kimileri gece yaraları vakit bulunca, kimileri akşam yemekleri sırasında ailecek, kimileri ise bizzat bu programları arayarak, stüdyolara giderek ve bir yarışmacının fanatiği olarak katılıyor bu showa. (Metin 15)
- Yarışma bu türün belki de ana teması olan "başkalarının hayatını gözetleme" durumunu baştan

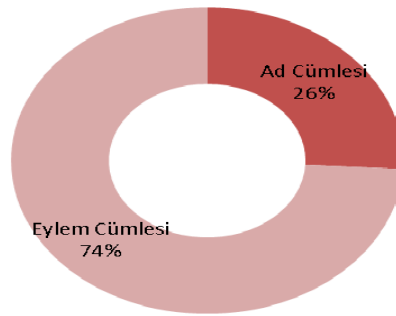
kabul ederek yarışmanın özgün isminden çok daha başarılı bir isimle yayınlandı Türkiye'de.
(Metin 15)

- *Çünkü aptal bir çare peşinde değildir zaten.* (Metin 17)
- *Onun modeli böyle işte.* (Metin 17)
- *Bir de omurga var kuşkusuz.* (Metin 21)
- *Dahası da var tabii.* (Metin 21)

Grafik 2.64.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde İşlevsel Cümle Yapısı Dağılımı

Yeni Hitit C1 düzeyi okuma metninin işlevsel cümle yapısına bakıldığında %95 oranında kurallı cümle, %5 oranında devrik cümle şeklinde dağılım görülmüştür. Başlangıç seviyesine göre oranlarda devrik cümle dağılımında artış olmuştur ve kurallı cümle oranı azalmıştır. Yazar yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencinin seviyesini de göz önünde bulundurarak metinde yer alan cümlelere işlev kazandırmak amacıyla kabul gören sözdiziminden yer yer sıyrılmıştır. Anlatıcının vurgulamak istediği öncelikli unsurların farklılık göstermesi dağılımı etkilemektedir. Yazarın bir ifadeyi öneleme isteği, metinde yer alan bir anlama dikkat çekme çabası sonucunda devrik yapılar görülmüştür.

Grafik 2.65.C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Ad ve Eylem Cümlelerinin Oranı

Çalışma sonucunda ortaya çıkan yukarıdaki grafik incelendiğinde C1 seviyesinde yer alan cümleler tür bakımından %74 eylem cümlesi, %26 ad cümlesi şeklinde dağılım göstermiştir. Buna göre önceki seviyelerle kıyaslandığında metin içindeki dağılıma bakılarak isim cümlelerinin payı en fazla C1 düzeyindedir. İncelenen materyale göre yazarın bu seviyede herhangi bir kipi özellikle öğretme hedefinin olmaması bu dağılımı isim cümlelerinin lehine etkilemiştir. Bunun yanında yazarın öne çıkarmak istediği anlam ekseriyetle eylem cümleleri ile olgunlaştırılmıştır. Bu dağılım sonucunda başlangıç seviyesine oranla eylem cümlelerindeki genel dağılımın azaldığı ifade edilebilir. Bu farklılık metinlerde yer alan cümle türünü çeşitlilik yönünden de olumlu şekilde etkilemiştir. Bu şekilde öğrenciler oluşturulan metinlerde tamamen eylem cümleleriyle karşılaşmayıp isim cümlelerini etkili şekilde kullanmayı kavrayabilirler.

2.5.3.2. Tutarlılık (Coherence)

Metinde aktarılmak istenen düşüncelerin ve olayların belli bir mantık içinde okura iletilmesi tutarlılık olarak ifade edilir. Bu düşünce ve olayları yazar anlamsal akış içinde bir bütün olarak okura sunmayı hedefler. Metinde konu bütünlüğünün sağlanabilmesi için tutarlı bir metnin üretilmiş olması beklenir. Karatay'a (2010: 375) göre "Tutarlılık, metinde yer alan bilgilerin belli bir birlik ve bütünlük içinde zihinde anlamsal olarak bir şema yaratması, canlanması, metinde işlenen konu etrafında adeta kalıplaşarak şekil almasıdır." şeklinde tanımlanmıştır. Balcı'ya (2018: 158) göre ise tutarlılık dilsel unsurların konuyla ilgili olacak biçimde metinde yer bulmasıdır. Vargina'ya (2003: 29) göre de tutarlılık metindeki mantıksal örgü olarak ifade edilir.

Onursal (2003: 135) ise tutarlılığın metinde yer verilen göndergeler ile okurun artalan bilgisinin uyuşması neticesinde sağlandığını vurgulamaktadır. Yani okur kendi bilgi birikimini de anlam sürecine dâhil etmektedir. İnsanların iletişim kurmak amacıyla kullanmış oldukları dil her ne kadar ortak bir dil olsa da yaşamları ve deneyimleri birbirinden farklılık göstermektedir. Yazılı veya sözlü bir şekilde aktarılmak istenen iletileri her birey aynı şekilde anlayıp yorumlayamaz. Bu bağlamda metnin tutarlılığı yalnızca yazılan metinle alakalı değildir. Okurun muhakeme edebilme düzeyi ile de ilgilidir (Alan, 1994: 175). Hirik'in (2020: 222)

ifade ettiği üzere anlatının sözcelemede bir değer kazanabilmesi için dinleyici ve konuşurun başka bir deyişle gönderici ve alıcının yaşantılarında ortak kodları bulundurmaları gerekir. Bu kodlar gönderici ile alıcı arasında bağ kurar ve iletişimin gerçekleşmesini sağlar. Metindeki cümleler ve paragraflar arasında bir bağ kuramayan okur o metni anlamsız bulacaktır. Bu durumda metinde sürekliliği ve mantıksal bütünlüğü sağlamak için ortak kodlar önemli görölmektedir.

Bir metnin tutarlı olması için metinde yer alan yeni bilgilerin önceki bilgiler ile mantıksal bir bağ kurması ve anlama katkı sağlaması gerekmektedir. Bu sebeple yazar, metinde yer alan cümleleri belli bir düzlemde uygun sıra ile metne yerleştirir. Ayrıca üreticinin iletmek istediği bilgi ve düşünceler arasında çelişki olmamalıdır. Yazarın metnin başında ifade ettikleri ile sonunda ifade ettikleri birbirini destekler nitelikte olmalıdır. Aksi gerçekleştiğinde ise mantıksal yönden bir tutarsızlık ortaya çıkacaktır. Bu durumun yaşanması okurda soru işaretlerine sebep olacaktır. Bunun yanında metnin içeriğindeki cümlelerin metnin çizgiselliğini sağlaması beklenir. Metindeki ifadelerin okurun zihninde tamamlanabilmesi için aktarılan olay veya bilginin öncesinin de olması gerekmektedir.

Uzun'a (1995: 112) göre metinlerde yer alan bölümsel tutarlılık bağlantıları aslında bütünsel tutarlılığın oluşmasını etkilemekte ve metnin bütünündeki tutarlılığın sağlanması için gerekli olduğu belirtilmektedir. Bu çalışmada Yılmaz'ın (2010) Dijk'in (1983) düşüncelerini göz önünde bulunduran Uzun'a (1995) dayandırarak ifade etmiş olduğu tutarlılık bağlantıları şöyle gösterilmiştir:

2.5.3.2.1. Özelleştirme Bağlantısı

Metinlerin tutarlılık görünülerinin oluşturulmasında sık kullanılan bağlantılardan bir tanesi de özelleştirme bağlantısıdır. Yazar metinde yer alan kişi, olay, yer, durum, nesne gibi unsurların detaylarına metinde yer vererek kelimeler ve cümleler arasında bağlantı kurar. Metin üreticisi, bireyin yaşantısı sonucunda belleğinde yer edinmiş olan bazı imgeleri açıklamak için bu bağlantıdan faydalanır. Kullanılan sözcelerin ayrıntılı karşılığı aynı cümle içinde olmakla birlikte genellikle cümleler arasında özelleştirme bağlantısı ile sağlanıp okurun zihninde yorumlamasına bırakılır. Metinlerde tutarlılığı sağlamak için kullanılan araçlardan olan özelleştirme bağlantısı

kelime bağdaşıklığı araçlarından biri olan üst-alt anlamlı ifadeler ile ilişki kurmaktadır.

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Özelleştirme Bağıntısı Bulguları

- Daha aktif bir hobi mi istiyorsunuz? Dans, spor, sörf, motosiklet... (Metin 3)
- İstanbul'a her yıl milyonlarca turist geliyor. Turistlerin bazıları vapurla Boğaz'ı geziyor, Kapalı Çarşı'da alışveriş yapıyor. (Metin 10)
- İbni Sina küçük yaşlarda pek çok alanda dersler aldı. Tıp, matematik, hukuk, mantık ve felsefeyi çok küçük yaşta öğrendi. (Metin 11)
- Telefon günümüzün en önemli haberleşme aracı. Ama ilk haberleşme tekniği değil. Telefondan önce Asyalılar kuşlarla, Amerikalılar da dumanla haberleşiyordu. Daha sonra mektup tüm dünyada en yaygın haberleşme yöntemi oldu. Telgraf 18. yüzyılın sonlarında Fransa'da ilk kablolu iletişim sistemi oldu. Bunu 1876'da telefonun icadı takip etti. (Metin 12)
- Dünya mutfaklarının başında Çin mutfağı geliyor... İtalyan mutfağında makarna, spagetti ve pizza ön planda... Arap mutfağının en ünlü yemeği kebab. (Metin 16)
- Günümüzde göç hareketleri bütün ülkeler için en önemli konulardan biridir. Türkiye de çeşitli sebeplerden nüfus hareketlerinin merkezindeki ülkelerdendir. (Metin 22)

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Özelleştirme Bağıntısı Bulguları

- Dünyada sadece 5 ülke sıcaklığı ölçmek için hâlâ fahrenheit ölçü birimini kullanıyor: Bahamalar, Belize, Cayman Adaları, Palau ve Amerika Birleşik Devletleri. (Metin 9)
- Bu yarışma Türk edebiyatına yeni yapıt ve yazarlar kazandırmaktadır. Öykü kategorisinde yazar Ayça Erkol'un "Hiç Aklımda Yokken" adlı eseri Ankara Üniversitesi Öykü Ödülü'nü kazanmış. (Metin 11)
- Eskiden kadınların ve erkeklerin meslekleri farklıydı Ama son yıllarda bu durum değişti. Günümüzde kadın şoförler ya da erkek hemşireler, erkek aşçılar görebiliyoruz... (Metin 12)
- Tatilde en küçük bir aksilik moralimizi bozar. Aile arasındaki kavgalar, otel odalarının darlığı, hayal kırıklıkları derken dinlenmek imkânsız hâle gelir. Bu gibi sorunlarla karşılaşmamak için tatile çıkmadan önce iyi bir plan yapmak gereklidir. (Metin 19)
- Alışkanlıklarınız da bazı değişiklikler yapabilirsiniz. Kafein, alkol ve şekerli gıdaları hayatınızdan çıkarın. Bunların yerine sebze, meyve, balık ve süt tüketin. (Metin 22)
- Öncelikle öğünlerinizin düzenli olması gerekir. Sabah iyi bir kahvaltı yapıp yeni güne hazırlanın. Öğlen ve akşam daha hafif ve sağlıklı yemekler yiyin. (Metin 22)
- Bu kez yemek pişirmek için değil maske yapmak için meyve ve sebzelerden yararlanacağız. Öncelikle cildimizin erken yaşlanmaması için üzüm maskesinin tarifi: Üzümleri bir kâseye koyun ve çatalla ezin... Muzu püre hâline getirin ve yüzünüze sürün... 2 limonun kabuğunu soyun. (Metin 23)

- Mekânın kokusu iştahınızı yani satışları etkiler. Vanilya ve tarçın kokusu mu alıyorsunuz? Büyük ihtimalle tatlı yemek istersiniz. Lavanta kokusuna dikkat. (Metin 24)
- Sosyal medya sayesinde yeni iş alanları ortaya çıkmaktadır. Artık birçok genç sosyal medya uzmanı, içerik yöneticisi, topluluk yöneticisi olmak istiyor. (Metin 32)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Özelleştirme Bağıntısı Bulguları

- Ayrıca ekonomik krizler nedeniyle işletmeler daha az eleman alıyor... Öte yandan işverenler kalifiye eleman bulamadıklarını söylüyorlar. (Metin 1)
- Ancak bugün teknolojik araçlarla dolu hayatımızda yeterince hareket etmek neredeyse imkânsız. Yürüyen merdivenler, asansörler, arabalar... (Metin 6)
- Tarihi belgelere göre ilk sporlar binicilik ve güreştir. Sümer ve Mısırlılar MÖ 3000 yıllarında okçuluk ve güreş ile ilgilenmişlerdir. Yüzme, kürek, yelken gibi su sporları Akdeniz uygarlıklarında; kızak ve kayak sporları Kuzey Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Basketbolun bugünkü durumuna gelmesindeki en büyük pay 1891 yılında bu sporun gelişmesi için büyük çabalar gösteren Amerikalı beden eğitimi öğretmeni doktor James Naismith'indir. Tenis ilk olarak nerede ortaya çıktı tam olarak bilmiyoruz. (Metin 7)
- Takımlarına o kadar bağlılar ki hiçbir maçı kaçırmıyor, bütün tezahüratlara eşlik ediyorlar. Galatasaray'ın kadın fanatiklerinden biri Dilara Endican... Fenerbahçe camiasında fanatik kadın taraftarı deyince Yasemin Merçil akla geliyor. Hatice Aydın ev hanımı ve Beşiktaş'ın fanatik taraftarlarından biri. (Metin 10)
- Son yıllarda fanatik taraftarlar takımlarına olan sevgilerini sıra dışı yöntemlerle anlatıyor... Bir evcil hayvan dükkânı sahibi ise Singapur'dan özel bir boya getirmiş ve dükkânındaki balıkların üzerine FB ve GS yazmış. (Metin 11)
- Seksenlerde ise popüler müziğin ve tüketim kültürünün etkisiyle kıyafetler de bazı değişiklikler olmuş; vatkalar, frapan elbiseler, leopard desenler, gösterişli giysi ve takılar moda hâline gelmiştir. (Metin 18)
- Anadolu'da giyimin önemli bir parçası da başlıklar ya da örtülerdir. Erkekler başlarına genellikle kasket takarlar. Kasket güneşe karşı koruyucu olması nedeniyle oldukça kullanışlıdır. Kadınlar ise ince bir kumaştan yemeni adında bir başörtüsü kullanırlar. (Metin 19)
- Bu süreçte tüm eğitimcilerin, yani anne babaların hem de öğretmenlerin öğrencilere kendi başına davranma yeteneği kazandırmaları gerekiyor. (Metin 24)
- O zaman yabancı dilim yoktu tabii. Lisede ne öğrendiysem. Hiç unutmam İngilizcem öylesine yetersizdi ki başvuru formlarını doldurmakta bile zorlanmıştım... Derste İngilizce değil de Almanca konuşuyor gibiydiler. (Metin 27)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Özelleştirme Bağıntısı Bulguları

- *Artık kitapların sanal versiyonları çeşitli sitelere yükleniyor. Bir de e-kitap adı verilen yalnızca sanal ortamlarda okurla buluşan kitaplar var. (Metin 1)*
- *Şimdiki çocuklar harika... Fatoş daha okula gitmiyor, iki yıl sonra gidecek. (Metin 3)*
- *İnsanlar birbirine aşık olmayı ne zaman öğrendiler? Zamanla kadınla erkek arasında filizlenen duyguya bir ad bulundu: Aşk (Metin 12)*
- *Farklı kültürlerde ilginç isimlere sahip yemekler vardır... Hünkârbeğendi, Strogonof, Cordon Bleu, Tapas, Sandviç. (Metin 14)*
- *Hemen şimdi size “Bir dilek tutun, birkaç dakika içinde gerçekleşecek.” dense ne dilerseniz bir düşünün... Kaçımız sağlık, huzur, aşk, iyi bir iş, iyi arkadaşlar ya da bir başkası için, dünyamız için bir şeyler ister? (Metin 16)*
- *Aslında kilti ünlüler dünyasında kullanan pek çok kişi var. Bu nedenle gözümüzün aşına olduğu bir giysi, örneğin Sean Connery ve Cesur Yürek filminde Mel Gibson ile Axl Rose... (Metin 15)*
- *Ünlü kişilerin parayla ilgili sözlerine baktığımızda genellikle paranın olumsuz yönlerini vurgulandığını görürüz. Örneğin Tolstoy “Para esaretin yeni şeklidir.” Schopenhauer, “Dünyanın en yoksul insanının paradan başka hiçbir şeyi yoktur.” sözleriyle paraya değer vermediklerini göstermişlerdir. (Metin 17)*
- *“Benim için tek spor futboldur.” demeyin golfe ilgi duyun. (Metin 18)*
- *Ne var ki NEF'in mutluluk endeksinde dünyanın en varlıklı ülkelerinden biri olan İrlanda'nın 113, ABD'nin 150 ve İngiltere'nin Libya'nın altında 108. sırada bulunması buna karşılık, Pasifik Okyanusu'nun güneyindeki küçük ve yoksul bir devlet olan Vanuatu'nun dünyanın en mutlusunu olarak birinci sırayı alması para mutluluk getirir düşüncesini çürütüyor. (Metin 19)*
- *Dilin günlük yaşamdaki anlamlarını özümseme ve bunun yanında konuşmaya dayanmayan, sözsüz iletişim biçimlerini kullanmayı öğreniyordum... Artık iki dünyam var ve ikisinden de öğütler alabiliyorum; iki farklı dilde düşünceler dünyasında dolaşan biliyorum noktalı virgül, Türkçe ve Almanca arasında gidip geliyorum. (Metin 20)*

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Özelleştirme Bağıntısı Bulguları

- *Yabancı dillere karşı oldum olası yabancıyım... Okuduğum ortaokulda İngilizce dersine, karakoldan polislerin ve bekçilerin gelmesi beni İngilizceden soğutmuş olsa da bir yabancıya olan aşkım sayesinde İngilizcem bir parça daha ilerledi. Ama şu Fransızca yok mu? Fransızcayı konuşurken anlamama rağmen ne yazabilir ne de okuyabiliyorum... Brezilya dizileri neden tutuyor? Çünkü İspanyolca yazıldığı gibi okunan bir dil. (Metin 2)*
- *17-18 yaşlarındayken adını zor söyleyebildiğim bu meşrubatın kapaklarından bir sürü bedava meşrubat çıkardı. Ama ben hiçbir zaman bakkala gidip “Bana oradan bir Sichevepees ver abi.” diyemedim. Bir iki kez parmağımla şundan istiyorum dedim, anlamadı bakkal. Hangisi sichevepees mi yoksa kola mı? diye sorunca sen bana bir ayran ver en iyisi deyip kestirip attım. (Metin 2)*

- *Sessiz film* deyince herhalde herkesin aklına önce Charlie Chaplin gelir. Oyuncu yarattığı “modern palyaço” Şarlo filmlerinin gösterildiği her ülkede insanların beğenisini kazanmıştır. (Metin 3)
- Çoğumuzun günlük yaşamında müziğin önemli bir yeri vardır... Bir marş duyduğumuzda çoğumuz coşkulanır ve adımlarımızı sertleştiririz. Ninniler, özellikle çocukların uykusunu getirir, bazı sesler kimilerini rahatsız ederken kimilerine huzur verir...(Metin 6)
- İşte sanat da bu yaratuların en önemlilerindedir... İnsan müziği de her şey gibi kendi gereksinimleri için yaratmıştır. Yiyecek bulabilmeyi garantiye almak isteyen buzul çağı insanı duvara resim yapıyordu. (Metin 6)
- En basitinden en karmaşığına müzik zamanla bir eğlence aracı olmasının ötesinde insanların toplumsal sorunlarını dile getirmelerini de sağlamıştır. Geçmiş eskilere dayanan blues, caz ve rock müzik yaşanan sorunların ve zorlukların ifade edilmesinin bir yoludur. (Metin 7)
- Eylerin en alt katında genellikle mutfak, erzakların saklandığı ambar ve odunluk yer alır. (Metin 8)
- Hayatta kalma savaşında dikkate değer çelişkilerden biri organizmaların kendi arzuladıkları şeyler tarafından kolayca zarar görebilmeleri. Tıpkı balıkların, oltanın ucundaki yemle, farelerin ise peynirle avlanmaları gibi. İnsanların hayatı da düşkün oldukları şeylere bağlı olarak altüst olabiliyor. (Metin 12)
- İnsanın beyninden salgılanan iyileştirici hormonların ilaçlardan çok daha değerli olduğu açıklanan toplantılarda, sağlıklı ve güçlü bir beyin için fiziksel aktivitelerin artırılması, beynin çalışmasını yavaşlatan yağ ve yoğun şekerler içeren yiyeceklerin dikkatli tüketilmesi tavsiye edilirken, çikolatada bulunan serotonin kişiye mutluluk verdiği konusuna değinildi. (Metin 19)
- Astronotların yerçekimsiz ortamda yaşadıkları pek çok sorundan biri vücuttaki sıvıların yer değiştirmesi nedeniyle ortaya çıkan rahatsızlıklardır. Bu değişiklik yörüngeye ulaştıktan hemen sonra başlar ve ağırlıksız ortamda kan, astronotun başında “şişkin yüz sendromu”na yol açar. (Metin 21)

2.5.3.2.2. Genelleştirme Bağlantısı

Üretilen metinlerin tutarlılığını sağlamada ayrıntılı bilgi içermeyen fakat geniş bir anlamı ifade eden genelleştirme bağlantısından da faydalanılır. Belirli bir izlek çerçevesinde metin içinde yer alan kavramların genelini kapsayacak bir kavramın kullanılması ile oluşur. Yazar, ortaya koyduğu metindeki iletiyi daha somut bir biçimde okura sunmak için genelleştirme bağlantısından faydalanır (Yılmaz, 2021: 37). Bu bağlantı türünde özelleştirme bağlantısının tam olarak karşıtı bir durumdan bahsedilebilir.

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Genelleştirme Bağıntısı Bulguları

- Benim adım Seçil. Hemşireyim... Onun adı Aynur. Bir lisede öğretmen... Adı Mehmet. O bir mimar... Ablam Seda bankacı. Onun işi çok zor. (Metin 5)
- Haftada bir gün şehre gidiyoruz ve pazarda taze yumurta, köy peyniri, patates satıyoruz. Pazarda herkes bu yiyeceklerden almak istiyor. (Metin 8)
- Çiftliğimizde tavuk ve inek besliyoruz, patates ve çeşitli sebzeler yetiştiriyoruz. (Metin 8)
- Araplar kebabi yağlı koyun etinden yapıyor. Kebabın yanında da çeşit çeşit baharat, yoğurt ve nohut oluyor. Mezelerin ana malzemesi patlıcanı da unutmayalım. (Metin 16)

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Genelleştirme Bağıntısı Bulguları

- O zamanlar her evde televizyon yoktu; bu nedenle çok değerli bir eseydi. (Metin 14)
- Eşiniz, sevgiliniz ya da iyi bir arkadaşınızla tiyatro, sinema gibi yerlere gidin. Çünkü bu tür etkinlikler rutin sosyal hayatınıza geri dönmenizi sağlar. (Metin 17)
- Aşırı stres sonucunda uyku bozuklukları, bir baş ağrısı, omuz ve sırt ağrısı gibi hastalıklar oluşuyor. (Metin 25)
- İnsanlar ruhsal ve fiziksel sağlıklarını korumak için yoga ve meditasyon gibi ayurvedadan da yararlanırlar. Tüm bu uygulamalar daha kaliteli bir hayat yaşamanızı sağlar. (Metin 26)
- Araştırmaya göre televizyonu tamamen yasaklamak doğru değil. Çünkü teknolojiden uzak kalmak çocuğun arkadaşlarıyla iletişiminde sorunlara sebep olabilir. (Metin 31)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Genelleştirme Bağıntısı Bulguları

- İnternet üzerinde işkolik ağları oluşturuyor. Bazıları işkolizmi alkol gibi, sigara gibi ciddi bir bağımlılık olarak görüyor. (Metin 3)
- Herkes fotoğrafçılık zor diyor, kesinlikle yalan. Sizi beş dakikada dünyanın en iyi fotoğrafçısı yaparım. Doktor, mühendis olmak daha da zordur. Bizimki kolay iştir. Rüya gibi bir meslektir. (Metin 5)
- Sezon başında kendinize çok şık bir ceket beğendiğiniz ama etiketini gördükten sonra almaktan vazgeçtiniz... Bazı ürünleri modası çabuk geçer. Oysa bir klasik her zaman klasik olarak kalacaktır. (Metin 20)
- Dünyada şu sıralar müthiş bir marka takıntısı var. Pek çok kişinin üzerindeki kemerdan ayakkabıya, çantadan, tokaya kadar her şey bir başka markanın ürünü. (Metin 21)
- Giyinmek oğlaklar için çok önemlidir. Özel terzilere en çok onlar para kazandırır. Gri, kahverengi, ten rengi onların renkleridir. Cüzdan ve çantaya çok önem verirler. (Metin 23)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Genelleştirme Bağıntısı Bulguları

- Haiku, yaklaşık 500 yıllık, bir Japon edebiyat sanatıymış. (Metin 5)
- Son olarak her kültürde yemek için zaman bulamadığınızda kısa sürede hazırlanabilen sandviç

hikâyesinden bahsedelim. iki ekmek dilimi arasına yerleştirilen et, peynir ya da başka gıda maddeleriyle hazırlanan, herkesin damak zevkine uygun... (Metin 14)

- *Kiltlerin üzerine günümüzde gömlek ve ceket giyiliyor. Kravat ve papyon takılıyor... Kilt İskoçya'ya özgü olmasına rağmen hemen hemen herkesin tanıdığı bir giysi. (Metin 15)*
- *Konuşma, duygu, tutum ve düşünceleri dolaylı olarak sezdirenen ses rengi ve tınısının vurgu, ton ve ezgi gibi anlamsal ses öğelerinin de iletişime katılabildiği bir düzlemken yazıda bu tür vurgulamaları yansıtmadaki eksiklik noktalama işaretleriyle sağlanmaya çalışılır. (Metin 22)*

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Genelleştirme Bağıntısı Bulguları

- *Cizgi film, kalem, kitap, silgi gibi birçok ürünü çocukların beğenisini kazandı. (Metin 4)*
- *Sanat ve bilim genellikle birbirinden ayrı tutulan iki alandır çünkü bilim doğruyu, sanat ise güzeli temsil etmektedir. (Metin 5)*
- *Eski Türk evleri, komşuluk, güvenlik gibi faktörlere bağlı olarak konumlandırılmış ve yapımlarında genellikle ağaç, kireç, kerpiç gibi dayanıksız malzemeler kullanılmıştır. (Metin 8)*
- *Günümüzde insanlar günde ortalama üç saatlerini plansız olarak televizyon seyretmeye ayırıyorlar. Bu saatler bir gün içinde çalışma ve uyuma dışında tek bir faaliyet için ayrılan en büyük zaman dilimini oluşturuyor. (Metin 12)*
- *Televizyon eğlendirici olduğu gibi öğretici de olabilir ve ovalanma, kaçış, stresi yenme, dikkati dağıtma gibi gereksinimlerimizi karşılayabilir. (Metin 12)*
- *Zodyak; koç, boğa, yengeç gibi her biri bir hayvan tarafından simgelenen yılın on iki ayını gösterecek şekilde bölümlenmiş bir kuşaktır. (Metin 22)*

2.5.3.2.3. Neden-Sonuç Bağlantısı

Metinlerin tutarlılık yapısını etkileyen öğelerden biri de yazarın neden-sonuç bağlantısına başvurmasıdır. Metin üreticisi metinde ortaya çıkan bir durum ya da olayı bir gerekçeye dayandırır, bunlara dair bir sebep ileri sürer. Böylece ortaya konulan metinde anlam bütünlüğü sağlanmış olur. Ayrıca neden-sonuç bağlantısı daha önce değinilen durum ve olaylara yönelik bir anımsatma işlevi de görür. Okur bu hatırlama ile zihninde gerekçeli bağlarla ifadeleri bir bütün eder. Tutarlılığı sağlamak amacıyla kullanılan bu aracın bağdaşıklığı sağlayan bağıntı unsurlarından nedenleyici ifadeler ile destekleyici bağ içinde olduğu görülmektedir.

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Neden-Sonuç Bağıntısı Bulguları

- *Haftada bir gün şehre gidiyoruz ve pazarda taze yumurta, köy peyniri, patates satıyoruz. Pazarda herkes bu yiyeceklerden almak istiyor. Çünkü hepsi organik. (Metin 8)*
- *Birçok mağaza kredi kartına taksit de yapıyor. Taksitler 2 ay ile 24 ay arasında değişiyor.*

Bunun için çoğu insan peşin alışveriş yapmıyor. (Metin 15)

- Türkiye’de kataloglardan, televizyonlardan ve internette alışveriş son yıllarda başladı ama bunlar henüz çok yaygın değil. Çünkü pek çok insana göre bu tür alışverişler güvenli değil. (Metin 15)
- Gıda ürünlerini büyük süpermarketlerden; giyim, mobilya, beyaz eşya vb. ürünleri büyük alışveriş merkezlerinden alıyor. Çünkü böyle yerler daha hesaplı ve pratik oluyor. (Metin 15)
- O günlerde arkadaşlarım çok yardım etti. Çünkü Türkçe bilmiyordum. (Metin 17)

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Neden-Sonuç Bağntısı Bulguları

- Sonbaharda onun için zor bir dönem başlayacak. Çünkü hem bir iş arayacak hem de yüksek lisans yapmak için sınavlara girecek. (Metin 2)
- Bir tavşan yolda telaşla koşuyormuş çünkü randevusuna geç kalmak istemiyormuş. (Metin 5)
- Kraliçem siz de güzelsiniz ama Pamuk Prenses sizden daha güzel. Kraliçe çok sinirlenmiş. Bunun üzerine sarayın avcısını çağırmış. (Metin 5)
- Tamara bu havada gölde yüzmek tehlikeli olur diye ateş yakmaktan vazgeçmiş. (Metin 7)
- O zamanlar her evde televizyon yoktu, bu nedenle çok değerli bir eşyaydı. (Metin 14)
- Bazı insanlar için internet para kazanmak demek. Çünkü artık işe gitmeden evde çalışmak da mümkün. (Metin 15).
- O zamanlar aşklarımızı kolay kolay dile getiremezdik. Hemen yüzümüz kızarır, dilimiz dolanırdı. Bu nedenle birbirimize aşk mektupları yazardık. (Metin 16)
- İş yerinde ilk gün kendinizi iyi hissetmek istersiniz. Bunun için ilk gün yeni kıyafetlerle bakımlı şekilde işe gidin. (Metin 17)
- Şu andaki en büyük amacımı biliyor musunuz? Korkmamak... En önemli şey bu... Çünkü insanın kendi haritasını çıkarması için kendi gücünü bilmesi gerekiyor. (Metin 18)
- Yolda midem bulandı. Taksiden indim. Bu yüzden eve yürüye yürüye geldim. (Metin 27)
- Araştırmaya göre televizyonu tamamen yasaklamak doğru değil. Çünkü teknolojiden uzak kalmak çocuğun arkadaşlarıyla iletişimde sorunlara sebep olabilir. (Metin 31)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Neden-Sonuç Bağntısı Bulguları

- İşkolik sözcüğü en çok Amerika’da kullanılıyor hatta Amerikalılar işkolizmi önemli önemli bir hastalık olarak kabul ediyorlar. Bu nedenle ABD’de çeşitli sosyal yardımlaşma dernekleri kuruluyor. (Metin 3)
- Caffari, ciddi bir kariyer değişikliği ile profesyonel yelkenci olmaya karar vermiş. Ama bu değişikliğin sebebi sadece yelken aşkı değilmiş. Yıllar öncesinde Afrika’ya gitmek için kariyerine kısa bir süreliğine ara vermiş ve seyahat tutkusu da bu şekilde aklını çelmiş. (Metin 17)
- Erkekler başlarına genellikle kasket takarlar. Kasket güneşe karşı koruyucu olması nedeniyle oldukça kullanışlıdır. (Metin 19)
- Bazı kişiler modanın sıkı, takipçilerinin ve onlar sezon başında alışveriş yapar. Böylece bir ürünü herkesten önce giyerler ama bunun için çok daha fazla para öderler. Çünkü bir iki ay

sonra mağazalarda indirimler başlar ve sezon sonunda bu indirim oranları yüzde elliye hatta yüzde yetmiş kadar ulaşır. (Metin 20)

- *Boğalar modayı takip etmez. Onlar için kıyafetlerde rahatlık önemlidir. Bu nedenle keten tarzı rahat kumaşları tercih ederler. (Metin 23)*
- *Dünyadaki hızlı değişme ve gelişmeler nedeniyle eğitilmiş insan tanımı da değişiyor. Örneğin bir asır önce beş altı yıllık bir eğitimle hayata atıldınız, başarılı olabiliydiniz. Oysa bugün, öğrendiklerimizin büyük bir bölümü bir süre sonra değişir, yetersiz kalır. Bu nedenle yaşam boyu öğrenme kavramı her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. (Metin 24)*
- *Günümüzde insan ancak bilgiye ulaşmanın yollarını biliyorsa, bilgiyi kullanarak öğrenebiliyorsa ve bilgi ile sorun çözebiliyorsa eğitilmiş olarak kabul ediliyor. Artık insan beyni, bilgiler için bir depo değil, bir strateji merkezi olarak algılanıyor. Bu nedenle eğitim öğrenciye öncelikle kendi yeteneklerini, sınırlarını keşfetmesi konusunda yardımcı olmalı. (Metin 24)*
- *Teknolojik gelişmeleri takip edin. Sizden daha genç insanlardan bu konuda yardım isteyebilirsiniz. Çünkü onlar teknoloji konusunda her zaman sizden bir adım önde olacaktır. (Metin 28)*

❖ **B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Neden-Sonuç Bağlantısı Bulguları**

- *Geçenlerde bir gece bir komşumuz bize konuk olmuştu. Çok komik bir adam... Ne anlatsa kahkahalarla güldürüyor. En çok gülen de Fatoş. O, söylenenlerden bir şey anlamıyor ama herkes gülüyor diye o hepimizden çok gülüyor. (Metin 3)*
- *Fatoş konukların çok hoşuna gitti. “Aman ne cici, ne uslu kız...” diyorlardı. Fatoş'u bu kadar terbiyeli yetiştirdiği için annemi kutladılar. Babam; “Efendim” dedi, “Anneleri çocuklarımızı hiç sokağa bırakmaz. O yüzden terbiyeleri bozulmuyor.” Annem, “Ne de olsa sokak çocuklarından terbiyesiz laflar öğrenebilirler. Onun için sokağa salıvermem.” diye ekledi. (Metin 3)*
- *Artık ben de ona çok kırgınım. Dostumu kaybettiğim için çok üzgünüm ama beni önemsemediği için gidip onunla konuşan asla ben olmayacağım. (Metin 7)*
- *Bana balık sevgisinden bahsetme, sen aslında kendini seviyorsun! Sana lezzetli geldiği için sudan çıkarıp öldürüyorsun! (Metin 8)*
- *İşte bu yaşlanmak endişesidir. Sıfırlı yaşlarda bu yüzden daha bir neşeli, daha bir görkemli doğum günü partileri yapılır. Sanki bundan sonraki on yıl, daha önce yaşadıkları kadar güzel olmayacaktır. Oysa insan endişeye kapılmazsa her gelecek on yıl eskisinden çok daha iyi olur. Çünkü insan yaş ilerledikçe daha akıllı, daha deneyimli, daha olgun, hatta daha güzel bir hâle gelir. (Metin 9)*
- *Gençlik sizin elinizden kayıp giden bir şey değil. Dedem bunun çok iyi farkında. İşte bu yüzden biz her geçen sene yaşlılığa bir adım daha yaklaşırken o hayatının sonbaharında bile gençliğin keyfini çıkarıyor. (Metin 10)*
- *Aşklarını normallik sınırının uzağında yaşayan kişilerin sevdikleri kişiyi kendilerinin de üstünde tutarak bir yaşam amacı hâline getirdikleri, çevreleriyle kurdukları diğer sosyal ilişkilerinin*

sekteye uğradığı görülmektedir. Geçmiş yaşantıları araştırıldığında ise küçükken anneleri ile güvenli bir iletişim kuramadıkları için yaşama bağlanamadıkları ortaya çıkmaktadır. (Metin 13)

- Oysa kilt aslında erkekler tarafından zamanında rahatlığı kadar sıcak tuttuğu için de giyilen bir kıyafet. (Metin 15)
- Türkiye'de konuştuğun insanların benim küçük başarılarından dolayı gösterdikleri takdir beni çok mutlu ediyordu ve beni daha çok çalışmam konusunda isteklendiriyordu. Buna rağmen sık sık kavranması hemen hemen olanaksız gibi görünen dil bilgisi yapılarını anlayabileceğim konusunda umutsuzluğa düşüyordum. (Metin 20)
- Amblemlerin kültürel olmaları onların sözcük öğrenir gibi öğrenilmesini sağlıyor. Çünkü bunlar bedenın doğal çıktıları olmaktan çok toplumca oluşturulmuş simgesel gösterimlerdir. Bu nedenle yabancı bir ülkeye gitmeden önce o ülkenin amblemlerini araştırmanız rahat bir iletişim kurabilmeniz açısından yararlı olacaktır. (Metin 21)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Neden-Sonuç Bağntısı Bulguları

- Brezilya dizileri neden tutuyor? Çünkü İspanyolca yazıldığı gibi okunan bir dil. (Metin 2)
- Sanat ve bilim genellikle birbirinden ayrı tutulan iki alandır. Çünkü bilim “doğru”yu sanat ise “güzel”i temsil etmektedir. (Metin 5)
- Rock müzikte elektrogitar kullanılmasının en büyük sebebi ise gitarın doğal sesini değiştirmesi sonucu oluşturulan kulakları tırmalayıcı tınısının, isyanı ve acıyı en iyi şekilde yansıttığının düşünülmesidir. (Metin 7)
- Türk toplumunun yaşadığı evlerin mimarisi dış dünyaya kapalı fakat o dönem ailesinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek yapılar oluşturulacak biçimde tasarlanmıştır. Bu evlerin bütünüyle bir halk mimarisi olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü evler geleneksel biçimde usta çırak ilişkisiyle yetişen sanatkârlar tarafından inşa edilmiştir. (Metin 8)
- Çanakkale'de yer alan yüzlerce antik yerleşimin en önemlilerinden biri olan Assos-Behramkale Köyü'nün antik sur içinde kalan bölümüne 80'li yıllarda koruma amaçlı yapılanma yaşağı konmuş. Ancak mevcut binalar restore edilerek otel, pansiyon ve restoran olarak hizmet vermeye başlamış. Onarımlarda yöredeki taş malzeme ve yerel ustalar kullanıldığı için köyün tarihi dokusu bozulmuyor. (Metin 10),
- Seyredilen diziler insanlara sorumluluklarından sıyrılıp başka kişilerin hayatları hakkında yorum yapma şansı da veriyor. Bu dünyada olup bitenler genellikle kendi hayatında olmasını istedikleriyle benzerlik gösterdiği için, kendini dizinin kahramanlarının yerine koymak kısa bir zaman için bile olsa insanın kendisini iyi hissetmesini sağlıyor. (Metin 14)
- Bir zeki bir aptal karşısında aptaldan daha çaresizdir. Çünkü aptal bir çare peşinde değildir zaten. O pek çok şeyin farkında değildir. Farkında oldukları ona yeter de artar. Zeki ise çaresizdir. Herkesin henüz emeklediği yerlerden o çoktan geçmiştir. Çaresizdir çünkü aptallık çirkinlik gibi zorlayarak da olsa düzeltilebilen bir şey değildir. (Metin 17)
- NLP tam anlamıyla uyumlu bir ilişkinin nasıl kurulup sürdürülebileceği konusunda yol gösterir. Bu nedenle kişi öncelikle kendisine şu soruları sormalıdır: Gerçekleştirmek istediğim şey nedir?

Mesajımı iletmenin en iyi yolu nedir? (Metin 18)

- *Uzay yolculuğunun süresi uzadıkça daha az kullanıldığı için kaslar ve kemikler zayıfladıkça zayıflar. Hatta ileri aşamalarda kemiklerde cam gibi kırılma riski meydana gelir. (Metin 21)*
- *Yolculuğa başlamadan önce ve yolculuğun ilk gününün sonunda ölçüldüğünde, omurga genişlemesi nedeniyle astronotların boylarının yedi santimetre kadar uzayabildiği görülmüştür. (Metin 21)*
- *İşte astrolojinin doğuşu başlangıçtaki bu merakı dayanır. En azından tahmin edilen hikâye bu. Çünkü hiç kimse astrolojinin yazı öncesi durumunun ne kadar eskiye dayandığını... (Metin 22)*

2.5.3.2.4. Karşılaştırma Bağlantısı

Metinde karşılaştırma bağlantısına başvurularak okurun bazı tespit ve sezdirimleri, aktarılmak istenen iletiyi daha somut ve elverişli bir biçimde algılayabilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlantı vesilesiyle, okurun artalan bilgisine ihtiyaç duyması sağlanıp metni değerlendirmesi amaçlanmaktadır (Yılmaz, 2021: 38). Okuma metninin yazılış amacı doğrultusunda metnin bütününe anlamsal yönden destekleyecek şekilde karşılaştırmalara ihtiyaç duyulur.

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Karşılaştırma Bağlantısı Bulguları

- *Turistler İstanbul'un tarihi ve turistik yerlerini de görüyorlar. En çok Ayasofya Müzesi'ne, Kız Kulesi'ne, Dolmabahçe ve Çırağan Saraylarına gidiyorlar. Topkapı en meşhur saray. (Metin 10)*
- *Ben çocukken her şey daha güzeldi. Şimdiki çocuklar gibi internetimiz cep telefonumuz yoktu ama yine de çok mutluyduk... Çocuklar televizyonsuz, bilgisayarsız bir hayat düşünmek istemiyorlar. Bizim zamanımızda her şey bu kadar kolay değildi ama bazen düşünüyorum biz daha şanslıydık. (Metin 13)*
- *Türkiye'de insanlar peşin taksitle ya da kredi kartı ile alışveriş yapıyorlar... Artık insanlar mahallelerdeki bakkallardan, mağazalardan çok alışveriş yapmıyor. Gıda ürünlerini büyük süpermarketlerden; giyim, mobilya, beyaz eşya ve benzeri ürünleri büyük alışveriş merkezlerinden alıyor. Çünkü böyle yerler daha hesaplı ve çok pratik oluyor. (Metin 17)*
- *Fransız mutfağı peynir çeşitleri ile ünlü. Sofranın en önemli içeceği kırmızı şarap. Kırmızı şarabın yanında da genellikle yağlı kırmızı et var. (Metin 16)*
- *Yabancı bir ülkede ilk günler çok zor geçiyor. Ev kiralamak, banka işlemleri, kimlik işlemleri, faturaları yatırmak, önemli yerlerin adreslerini, telefonlarını öğrenmek hiç kolay olmuyor. Yabancı bir ülkede yaşamak benim için eskisi kadar zor değil. (Metin 17)*
- *Satıcı: Bu kitap üç ciltlik bir seridir. Tüm Osmanlı tarihini akıcı bir dille anlatıyor. Bir tarih kitabı ama diğerleri gibi sıkıcı değil. (Metin 17)*

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Karşılaştırma Bağlantısı Bulguları

- *On sekiz yaşında benim de babamınki gibi bir arabam olacak. Ama ben babam kadar hızlı araba kullanmayacağım. (Metin 3)*
- *Bir gün kraliçe yine aynaya sormuş: “Ayna, ayna! Söyle bana, var mı benden daha güzel biri bu dünyada?” Ayna cevap vermiş “Kraliçem siz de güzelsiniz ama Pamuk Prenses sizden daha güzel.” (Metin 5)*
- *Eskiden kadınların ve erkeklerin meslekleri farklıydı ama son yıllarda bu durum değişti. Artık kadınlar erkeklerin işlerini, erkekler de kadınların işlerini yapabiliyor. Günümüzde kadın şoförler ya da erkek hemşireler, erkek aşçılar görebiliyoruz. Bu durumun en güzel örneği de Burak Acar. (Metin 12)*
- *Anneannem eskiden tek katlı bahçeli bir evde yaşırdı. Artık bizimle birlikte sekiz katlı bir apartmanda oturuyor. Ama hayatından hiç memnun değil. “Bu kaloriferli evde hiç ısınamıyorum, yavrum.” Ben sobalı eve alışkınım, onun sıcaklığı bambaşkaydı.” diyor. (Metin 14)*
- *Bazı insanlar için internet para kazanmak demek. Çünkü artık işe gitmeden evde çalışmak da mümkün. (Metin 15)*
- *Biz çocukken yaşlılardan “Şimdiki çocuklar çok şanslı.” sözünü çok sık duyardık. Bize sürekli bizim zamanımızda ne elektrik vardı ne de kalorifer. Mum ışığında ders çalışıp soba ile ısınırdık.” derlerdi... O zamanlarda ne bilgisayar vardı ne de akıllı tahta kara tahta ve tebeşir okulları simgesi ve en büyük eğlence aracıydı. (Metin 16)*
- *Gemi yolculuğu önceleri yalnızca emekli ve yaşlı insanların tercihiydi ama bugün pek çok insanın ilgisini çekiyor. (Metin 20)*
- *Yani gemi yolculuğu karadaki tatillerden daha karlıdır bile diyebiliriz. (Metin 20)*
- *A.12 Şubat'ta Ankara'dan İstanbul'a sabah 09.00'da ve akşam 19.00'da olmak üzere iki tren var. Hangi saati tercih edersiniz?*
- *B. (...)Anlıyorum ama sanırım sabah 09.00'da gitmek benim için daha uygun olacak. (Metin 21)*
- *Ekstramagazine dergisi “dünyanın en büyük dergisi” olarak Guinness Rekorlar Kitabı'na girmeye hazırlanıyor. Dünyanın en büyük dergisi rekoru şu anda 70 x 100 santim ölçüleri ile Dubai'nin elinde.*
- *Bu dönemde TV izleyen çocuklar daha geç konuşmaya başlıyor. (Metin 31)*
- *Eskiden çocuklar zamanlarını sokakta oynayarak geçirirdi. Sokakta oyun oynamak hoşlarına giderdi ama şimdiki çocuklar evden çıkmak istemiyor. Sürekli tablet, telefon ya da bilgisayarla oynamak istiyorlar. (Metin 32)*

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Karşılaştırma Bağlantısı Bulguları

- *Sadece bir diploma alıp üniversiteden mezun olmak yetmiyor. Artık iş bulmak için gençler üniversitedeyken kendilerini daha iyi yetiştirmeli, meslekleri ile ilgili kurslara gitmeli, konferans ve seminerleri izlemeli. (Metin 1)*
- *Bugüne kadar bu konu ile ilgili yapılan araştırmalardan çok önemli sonuçlar çıkıyor. Family*

Journal dergisinde yapılan bir araştırmaya göre işkoliklerin çocukları daha depresif oluyor ve anne babalarının boşluğunu hissettikleri için kendileri annemmiş veya babaymış gibi davranıyor. (Metin 3)

- Birçok kişi spiker olmak istiyor ama herkes olamaz çünkü eskiden sadece haberi okumak gerekiyordu ama bu değişti artık gazeteci de olmanız gerekiyor. (Metin 5)
- Sağlıklı olmak herkes için farklı bir anlam taşıyabilir. Çoğumuz için ağrısız acısız hareket edebilmek sağlıklı olmaktır. Bazılarımıza göre ise sağlıklı olmak gece yarısına kadar dans edebilecek güce sahip olmaktır. (Metin 6)
- Bugün tüm dünyadaki en popüler spor dallarından ikisi olan basketbol ve tenisin gelişim öyküsü ise şöyledir: (Metin 7)
- Maria Sharapova 1.88'lik boyu, güzelliği ve yılda 20 milyon dolara yakın geliriyle bugün dünyanın en dikkat çekici kadın sporcularından ve tenis yıldızlarından biri. Sharapova spor kariyerindeki en büyük başarısını on yedi yaşında Wimbledon kupasını kazanarak elde etti. (Metin 8)
- Rakip taraftarlardan dayak bile yemiş. Tribünde bir erkekten farksız. "Küfür ederim ama başkaları benim takımındakilere küfür ettiler mi çok kızarım." Önceden çok kadın taraftar yoktu statlarda artık daha çok. (Metin 10)
- Önceleri beni statta bir süs objesi gibi görüyorlardı, biraz küçümsüyorlardı ama şimdi her lafımı dinliyorlar. (Metin 10)
- Son yıllarda en yaygın fanatik eylemi ise takım renkleri ile ev, araba, yiyecek ve benzeri boyamak. (Metin 11)
- Ancak bazı hayalleri imkânsızdır... Bazı hayaller ise imkânsız gibi görünür ama çalışarak bunları gerçekleştirmek mümkündür. (Metin 12)
- Bu sıcak havada niye sizinle geldim sanki! Annemlerle denize gitmek daha iyi bir fikirmiş... Bu geziye cumartesi günü gelmek daha iyi bir fikirdi. (Metin 15)
- Örneğin savaş yıllarında kadınlar erkeklerle beraber çalışıp benzer işler yapmaya başlamışlardır. Dolayısıyla o dönemlerde kadınlar arasında erkeksi kıyafetler, kadınsı kıyafetlerden daha çok ilgi görmüştür. (Metin 18)
- Bu giysileri günümüzde Anadolu halkının tümünde görmemiz mümkün değildir fakat yine de özellikle küçük yerleşim merkezlerinde insanlar onları hâlâ kullanırlar. (Metin 19)
- Hemen hemen tüm kırsal bölgelerde hem kadınlar hem de erkekler günlük yaşantılarında şalvar adındaki bol pantolonları giyerler. Erkeklerin şalvarı kadınlarınkinden daha dardır ve genellikle şalvarların beline kuşak ya da silahlık sararlar. Kadınların şalvarı ise daha bol ve daha renklidir. (Metin 19)
- Eskiden pazarlar mağazalara göre daha ucuzdu. Ama son yıllarda kredi kartları çıktığından beri taksitli satışlar, indirimler, satış sonrası müşterilere değiştirme ve iade imkânlarının tanınması gibi etkenler mağazaları daha cazip hâle getirdi. (Metin 20)
- Bazı ürünlerin modası çabuk geçer. Oysa bir klasik her zaman klasik olarak kalacak. (Metin 21)
- Kimileri için marka kalite ile eş anlamlı ve onlar kalite satın alıyorlar. Kimileri ise markalı

ürünleri üst düzey bir sosyal statü göstergesi olarak algılıyor. Markalı bir ürüne sahip olmak kendilerini daha zengin güçlü ve önemli hissetmelerini sağlıyor. (Metin 21)

- Dünyadaki hızlı değişme ve gelişmeler nedeniyle eğitilmiş insan tanımı da değişiyor. Örneğin bir asır önce beş altı yıllık bir eğitimle hayata at alırdınız, başarılı olabilirdiniz. Oysa bugün öğrendiklerimizin büyük bir bölümü bir süre sonra değişir, yetersiz kalır. (Metin 24)
- Durum ya tembellikten ya da vurdumduymazlıktan kaynaklanır genelde. Gençlerin bu tutumu karşısında 80 yaşındaki Müzeyyen Çiftçi'nin azmi ise takdire değer. (Metin 26)
- Teknolojik gelişmeleri takip edin sizden daha genç insanlardan bu konuda yardım isteyebilirsiniz. Çünkü onlar teknoloji konusunda her zaman sizden bir adım önde olacaktır. (Metin 28)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Karşılaştırma Bağlantısı Bulguları

- E-kitap bir gün basılı kitabın hatta okumanın sonunu mu getirecek? Okumanın değil ama basılı kitabın sonunu getirebilir. (Metin 1)
- Fatoş beğenileceği yerde bir de üstelik herkesin içinde laf işitince ağlamaya başladı. Konuk kadınlardan biri annemi avutmak için "Üzülmeysin efendim, dedi. Bizimkiler daha neler söylüyorlar. Sizininki yine iyi maşallah..." (Metin 3)
- Yaz tatilinde İstanbul'a gelecek misiniz? Gelirsen görüşürüz. Sen hiç olmazsa Ankara'yı gördün, ben İstanbul'dan başka yer bilmiyorum. (Metin 3)
- Klasik Haiku'da mutlaka mevsimsel bir öğe, tabiatın bir parça veya anlık bir duygunun betimlenmesine yer verilmesi gerekiyormuş. Günümüzde ise her konuda Haiku yazılabiliyor muş. (Metin 5)
- Serkan: Evet, Haiku yazmak şiir yazmaktan daha zordur. Şair Haiku'yu anlatırken diyor ki: Haiku'da imge kullanamıyorsunuz. Nesneyi anlatacaksınız o nesnenin kendini söylemek zorundasınız. Normal şiir gibi metafor ve simgeler kullanamıyorsunuz... Evet, incelikle işlenip okuyucuya sunulan ve Japon yazını da önemli yere sahip olan Hayko'nun bu özelliği de onu diğer şehirlerden ayırıyor. (Metin 5)
- Yeliz olanları sadece Nehir'den dinlediği için sinirlenmekte haklı görünebilir. Ama ben de çok sinirliyim. Önce gelip bana duyduklarının doğru olup olmadığını sorması gerekirdi. (Metin 7)
- Eskiden annelerimiz kırk yaşına gelince eskiden olduğu kadar renkli giyinmeye başlardı. Renkli kıyafetlerini "Genç işi bu" deyip bir kenara kaldırırlardı. Neyse ki bugünlerde birisinin kırk yaşında olduğunu duyunca "gençmiş" diyebiliyoruz. (Metin 9)
- Hayat enerjisi ile ben de dâhil olmak üzere bütün gençlere taş çıkarır. Diğer dedelerden çok farklıdır... (Metin 10)
- Hatırlıyorum biz çocukken yazın canımız dondurma çektiğinde hiç üşenmez bisikletine atlar ve bize dondurma getirdi. Şimdi de çocukluğumuzdan çok farklı değil. (Metin 10)
- Bu yoğun duygu durumu genellikle saniyeler ile kısıtlı olup beynin tehlikenin olmadığı ya da geçtiğini algılayacak yeterli bilgiyi almasına dek sürer. Beynin belirli bir işaret almadığı durumlarda ise korku daha uzun sürerek daha yoğun bir tepkiye yol açabilir. (Metin 11)

- *Aslına bakarsanız çoğumuz aşk ile tutkulu aşk arasındaki ince çizgide gidip gelmişizdir. Fakat pek azımız o çizgiyi gerçekten aşabilmiştir. (Metin 12)*
- *Aşık olan çoğu kişinin takıntılı davranışlar sergilediğinden yola çıkılarak takıntı hastası kişilerle aşık kişilerin beyin fonksiyonlarında benzerlikler olup olmadığı araştırılmıştır. Aşık olan kişilerin beyinlerinde depresyona karşı bir kalkan görevi gören serotoninde azalma olduğu belirlenmiştir. Tipki takıntı hastalarında gözleendiği gibi. (Metin 13)*
- *İki ekmek dilimi arasına yerleştirilen et, peynir ya da başka gıda maddeleri ile hazırlanan herkesin damak zevkine uygun sandviçlerin tarihi büyük bir olasılıkla et ve ekmek kadar eskidir. (Metin 14)*
- *Eskiden kitler omuzdan atılarak beldeki deri kemer ile vücuda oturtularak kullanılıyordu. Şimdi ise etek şeklinde kitler var. (Metin 15)*
- *Onlar böyle düşünse de birçok kişi zengin olmanın hayali ile yanıp tutuşur. Zengin olabilmek için kimisi canını dişine takıp gece gündüz çalışır, kimisi umudunu piyango biletine bağlar. (Metin 17)*
- *Sık sık şampuan değiştirerek saçlarınızın dökülme riskini artırın. Saçları sonradan mı dökülmüştür yoksa kalıtsal mıdır bilinmez ama dolar milyarderlerinin çoğu keldir. (Metin 18)*
- *Ne var ki NEF'in mutluluk endeksinde dünyanın en varlıklı ülkelerinden biri olan İrlanda'nın 113, ABD'nin 150 ve İngiltere'nin Libya'nın altında 108. sırada bulunması buna karşılık Pasifik Okyanusu'nun güneyindeki küçük ve yoksul bir devlet olan Vanuatu'nun "Dünyanın en mutlusu" olarak 1. sırayı alması "para mutluluk getirir" düşüncesini çürütüyor. NEF, bu tabloyu tüketim fırsatları sınırlı olan ülkelerin çok tüketen ülkelere oranla çok daha mutlu olabildiği şeklinde yorumluyor. (Metin 19)*
- *Artık iki dünya var ve ikisinden de öğütler alabiliyorum. (Metin 20)*
- *Sözgelimi birçok Batı ülkesinde "Her şey yolunda" veya "Tamam" anlamına gelen bir işaret; İran, Afganistan, Nijerya'da ayrıca İtalya ve Yunanistan'ın bazı bölgelerinde hakaret niteliği taşıyor. (Metin 21)*
- *Konuşma duygu, tutum ve düşüncelerimizi dolaylı olarak seziren ses rengi ve tınısının, vurgu, ton ve ezgi gibi anlamsal ses öğelerini de iletişime katabilen bir düzlemken yazıda bu tür vurgulamaları yansıtmadaki eksiklik noktalama işaretleri ile sağlanmaya çalışılır. Yazma bu açılardan konuşmaya göre daha yetersiz kalır. Öyle olduğu içindir ki yazılanları iyi okuma yarışmaları yapılır da konuşulanlar iyi okuma yarışmaları yoktur. (Metin 22)*
- *Bir dili yazarak kullanmanın konuşarak kullanmaya olan üstünlüğü hiç mi yoktur? Tabii ki vardır. Yazarken zamanımız çoğunlukla yeterli olduğu için ifadelerimizi gözden geçire geçire düzeltme, en iyi ve doğru ifadeyi düşünerek bulma şansımız vardır ama konuşurken tüm dikkatimize rağmen yavaşlatamayacağımız bir konuşma hızı vardır. Bu zamansal kısıtlılık da konuşmayı yazmaya göre daha "tehlikeli" bir düzlem yapar. (Metin 22)*

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Karşılaştırma Bağlantısı Bulguları

- *Yapılan araştırmalar anaokulundaki çocukların günde 300 kez gördüğünü, bu sayının*

yetişkinlerde 17'ye indiğini söylüyor. Peki, neden acaba çocuklar bize böyle bir fark attılar?
(Metin 1)

- Belki de Norman Cousins'in mizah sayesinde sağlığına kavuşmasına şaşmamak gerek. Çünkü gülme eylemi insana pozitif bir ruh hâli kazandıran kimyasal maddelerin daha fazla salgılanmasını sağlar ve acı hissini azalmasına hatta yaraların daha çabuk kapanmasına yardımcı olur. (Metin 1)
- Okuduğum ortaokulda İngilizce dersine karakoldan polislerin ve bekçilerin gelmesi beni İngilizceden soğukmuş olsa da bir yabancıya olan aşkı sayesinde İngilizcem bir parça daha ilerledi. (Metin 2)
- Şu anda hiçbir hayatta olmayan sinemanın sessiz kahramanları, yaşadıkları dönemde olduğu gibi şu anda da komedi sektörünün en önemli kişileri olarak anılmaktadır. (Metin 3)
- Garfield'ın hâlâ popüler olmasının nedeni küçükler açısından sevimli ve eğlenceli olması, büyükler açısından ise hayatı çok fazla ciddiye almaması, istediği gibi davranması, yediğinin önünde yemediğinin arkasında olması yani insanların yaşamak için harıl harıl çalıştığı dönemde rahat içinde yaşaması olabilir. (Metin 4)
- Sanat ve bilim genellikle birbirinden ayrı tutulan iki alandır çünkü bilim doğruyu sanat ise güzeli temsil etmektedir. Bilimde teoriler ve ispatlar varken sanatta bireysel düşünceler daha ön plandadır. Matematik ve müziği de birbirinden ayıran önemli unsurlar olmasına rağmen bu iki disiplin birçok açıdan son derece ilişkilidir. Her ikisinde de estetik stil ve evrensel dil vardır. (Metin 5)
- Gereksinimler başka gereksinimleri beraberinde getirdi. Dolayısıyla insanoğlu gibi sanat da evrimleşti. (Metin 6)
- Cazın kökeni eski Afrika'ya ve Batı dünyası geleneklerine dayanır. 1900'lerin başında gelişmeye başlayan cazın blues ve rock müzikten ayrılan özelliği doğaçlama olarak seslendirilmesidir... Caz yalnızca geçmişte değil bugün de en çok sevilen ve popüleritesi gün geçtikçe artan müzik türlerinden biridir. (Metin 7)
- Türk evlerinde odalar günümüzde olduğu gibi yemek odası, yatak odası, oturma odası şeklinde ayrılmamış... (Metin 8)
- Genellikle meydanların ortasında görmeye alıştığımız Roma çeşmelerinden farklı olarak yüzü üç tarafa dönük bu çeşmenin. (Metin 9)
- Köy için konulan yapılanma yasakları burası için de geçerli. (Metin 10)
- Bu binada alışlagelmiş gökdelenlere oranla %60 oranında enerji tasarrufu hedeflediği geri kalan %40'lık enerji ihtiyacının ise yenilenebilir enerjiden sağlanacağı belirtiliyor. (Metin 11)
- İnsanlar televizyon izlemeyi rahatlamakla, dinlenmekle bir tutmaya şartlanmış durumdadır. Bu ilişki izleme süresi boyunca kendini gösterdiğinden zamanla kuvvetleniyor. Bağımlılık yapan ilaçlar da aynı şekilde çalışıyor. Kullanıcı ilacın etkilerinin azaldığının farkına vardığında ilacı yeniden alma çabasına giriyor. Benzer şekilde bireyler televizyon izlemeyi bırakırlarsa kendilerini daha az rahatlamış hissedeceklerini düşünüyorlar. (Metin 12)
- Aşırı derecede televizyon seyredenler az televizyon seyredenlere göre kendilerini belirgin bir

şekilde daha huzursuz, sinirli, sabırsız ve daha az hoşgörülü, yaratıcı, mutlu hissediyorlar. Toplum içine daha az karışıyor, sosyal etkinliklerde bulunmuyor ve aşırı şişmanlığa daha yatkın oluyorlar. (Metin 12)

- Şimdi eleştirdiğim arkadaşlarım gibi benim için de en önemli gündem maddesi “Lost” oldu. Daha önce hiçbir diziye böyle bir ilgi ile seyretmediğim için bu bağımlılık ne kadar sürer bilmiyorum. (Metin 13)
- Bütün bu avantajlarına rağmen dizilerin de diğer alışkanlıklarda olduğu gibi bağımlılık yaratması söz konusu. (Metin 14)
- Bu programların son yıllarda Türk ve dünya televizyonlarında bu kadar ilgi görmesinin nedenlerinden biri hiç şüphesiz prodüksiyonlarının dizilere göre oldukça ucuz olması. (Metin 5)
- Kadınların beyinleri erkeklerden daha küçük ancak kadınlarda gri hücreler daha fazla. Beynin düşünmemizi sağlayan kısımları. Erkek beyni daha büyük olmasına rağmen her iki cinsiyetin de zekâ testlerinde eşit derecede performans göstermesi bu şekilde açıklanıyor. Erkeklerin gri hücrelerinin daha az olmasına karşın beyaz hücreleri daha fazla. Bu hücreler ise uzak bölgeler arasındaki bilgi transferini sağlıyor. Bu da kadınların neden sözel ifade becerilerinde erkeklerden daha iyi olduğunu ve erkeklerin sanal konularda kadınlardan daha iyi olduğunu açıklıyor. (Metin 16)
- Erkekler ve kadınlar tek kelimeleri benzer şekilde işliyor. Ancak bütün bir cümlelerin yorumlanmasında erkekler beyinlerinin tek tarafını kullanırken kadınlar her iki tarafını da kullanıyorlar. (Metin 16)
- Bir zeki bir aptal karşısında aptaldan daha çaresizdir. Çünkü aptal bir çare peşinde değildir zaten. O pek çok şeyin farkında değildir, farkında oldukları ona yeter de artar. Zeki ise çaresizdir, herkesin henüz emeklediği yerlerden o çoktan geçmiştir. (Metin 17)
- Herhangi bir uzmanlık becerisine sahip bir kişiyle aynı beceriye sahip olmasına karşın konusunda daha üstün olan birisi arasındaki farkın nedeni nedir? (Metin 18)
- İnsanın beyninden salgı iyileştirici ormanların ilaçlardan çok daha değerli olduğu açıklanan toplantıda sağlıklı ve güçlü bir beyin için fiziksel aktivitelerin artırılması beynin çalışmasını yavaşlatan yağ ve yoğun şekerler içeren yiyeceklerin dikkatli tüketilmesi tavsiye edilirken çikolatada bulunan serotonin kişiye mutluluk verdiği konusuna değinildi. (Metin 18)
- Telegraph gazetesinin haberine göre Richmond Üniversitesi Sinirbilim Profesörü Craig Kinsley hamilelerin belli bir fonksiyon kaybı yaşadıklarını ancak bu sürecin geçici olduğunu ve anne olduktan sonra hamileliğin tam tersine fayda sağlayacağını söylüyor. (Metin 19)
- Şu sırada, siz bu cümleleri okurken paralel evrendeki eşleriniz de bu cümleleri okuyor olabilirler. Onlar da bu teoriyi okuyunca büyük olasılıkla sizin gibi inanmayacak ve başlarını sallayacaklardır. (Metin 20)
- Biri gözünüze çok güçlü flaşlar patlatırken uyumaya çalıştığımızı düşünün. Astronotlar işte bunun katbekat fazlası bir ışık ortamında uymak zorundadırlar. (Metin 21)

2.5.3.2.5. Karşıtlık Bağlantısı

Yazarın iletmek istediği mesajla ilişkili bazı kavramlar arasında karşıtlık ilişkisi kurarak bu kavramları metin çözücünün önüne koyması ile karşıtlık bağlantısı sağlanır. Bu bağlantı da metinlerde tutarlılığı etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Metinlerde bulunan karşıtlık ilişkisi ile üretici, metin çözücünün aktarılmak istenen iletiye yönelik onayını almayı amaçlar. Metin üreticisi karşıtlıklardan faydalanarak metin çözücünün dikkatini metin üzerinde tutar ve iletiyi daha kolay aktarır (Yılmaz, 2021: 39).

❖ A1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Karşıtlık Bağlantısı Bulguları

- *Müşteri: Çilek var mı?.. Kivi yok mu? (Metin 1)*
- *Ezgi: Saat dörtte Kızılay'da Güven Park'ta buluşuyoruz. Önce güzel bir yemek ve sonra sinema tamam mı? (Metin 4)*
- *Fotoğrafta annem benim sağımda oturuyor... Ağabeyimin solunda küçük kız kardeşim var. (Metin 5)*
- *A: Kızım mutfağın kapısı kapalı mı?*
- *B: Hayır açık anneciğim! (Metin 7)*
- *Turistler bu şehirde gündüzleri tarihi yerlerde geziyor, geceleri kapalı eğlence parklarında eğleniyor. Bu şehre Han Nehri hayat veriyor. (Metin 9)*
- *Şimdi bilgisayarlar, televizyonlar, cep telefonları var. Çocukların çok fazla arkadaşları yok. (Metin 13)*
- *Yabancı bir ülkede İlk günler çok zor geçiyor. Ev kiralamak, banka işlemleri, kimlik işlemleri, faturalar yatırmak, önemli yerlerin adreslerini, telefonlarını öğrenmek hiç kolay olmuyor. (Metin 17)*
- *Yeşim: Hüzün hikâyeleri sevmiyorum. Bugünlerde kendim de hüzünlüyüm.. Başka bir öneriniz var mı?*
- *Satıcı: O zaman size şu kitabı tavsiye ediyorum. Bu kitap çok mutlu bir aşk hikâyesini anlatıyor. (Metin 19)*
- *Adam: İsim doğru da soyadı yanlış. (Metin 20)*
Yabancıların Türkiye'ye girişlerini, Türkiye'de kalışlarını, Türkiye'den çıkışlarını, uluslararası koruma, geçici koruma ve diğer işlemlerini de biz takip ediyoruz. (Metin 22)

❖ A2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Karşıtlık Bağlantısı Bulguları

- *Öğleye kadar yaz, öğleden sonra kış olacaktı. (Metin 3)*
- *Bu serüvenin içinde garip olaylar, tuhaf yaratıklar varmış. Bu dünya önce ona çok cazip gelmiş ama sonra...(Metin 5)*
- *Tamara bu havada gölde yüzmek tehlikeli olur diye ateş yakmaktan vazgeçmiş. Ama babası*

- kızından habersiz kıyıya gitmiş ve ateş yakmış. Delikanlı karşı kıyıda ateşi görmüş ve adaya doğru yüzmeye başlamış fakat Tamara'nın babası ateşi bir süre sonra söndürmüştü. (Metin 7)
- Dünyanın en zengin 3 ailesinin, en fakir 48 ülkenin toplam servetinden daha fazla parası vardır. (Metin 9)
  - Festivale üniversitemizin tiyatro grubu ile Ankara içinden ve dışından topluluklar da katılmaktadır. (Metin 11)
  - Eskiden ben de her hafta annemden harçlık alırdım. Çok değildi ama ben yine de paramın hepsini harcamaz, birazını biriktirirdim. (Metin 14)
  - Bir çocukken yaşlılardan “Şimdiki çocuklar çok şanslı.” sözünü çok sık duyardık... Bazı gençler “Aşkın beni yakıyor demek için mektup kâğıdının ucunu yakardı.” (Metin 16)
  - Sabah iyi bir kahvaltı yapıp yeni güne hazırlanın. Öğlen ve akşam da hafif ve sağlıklı yemekler yiyin. (Metin 22)
  - Büyük bir gemi ile yolculuk yaparken sıkılmanız mümkün değil... “Benim amacım sessiz sakin bir yerde dinlenmek.” mi diyorsunuz? O zaman daha küçük bir gemide daha az sayıda insanla yolculuğu tercih edebilirsiniz. (Metin 25)
  - Zamanı iyi değerlendirmek, zor işleri basamaklara ayırarak yapmaya çalışmak, tek bir çözüme bağlanmadan sorunları çözmeye çalışmak resmimizi azaltabilir. (Metin 25)
  - Selin: Sen Herhalde grip olacaksın Bence izin alıp eve git.
  - Cem:(...)Çok iyi değilim yolda midem bulandı. Taksiden indim. Bu yüzden eve yürüye yürüye geldim. (Metin 27)
  - The Sun gazetesinin haberine göre mektupta, Gwen isimli kadın, erkek arkadaşı George Green' i öğle yemeğine davet ediyordu. (Metin 29)

❖ B1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Karşıtlık Bağlantısı Bulguları

- Mantiğim melek olmuş, yüreğim şeytan. (Metin 2)
- Günün önemli bölümünü ofiste geçiriyor, eve iş götürüyorsunuz. Bir projeyi bitirmeden yenisine başlıyorsunuz. (Metin 3)
- Ne detaya boğulup kalın ne de sadece yüzeysel açıdan bakın. (Metin 4)
- Bazen olamayacağımız kadar kötü, bazen iyi bir insana bürünürüz. (Metin 5)
- Doğru soru sormak doğru cevap almak konuyu zorlamak çok önemli. (Metin 5)
- Doktor mühendis olmak zordur. Bizimki kolay iştir, rüya gibi meslektir. (Metin 5)
- Tarihte ilk sporlar da savunma ve saldırma eylemlerinden ortaya çıkmıştır. (Metin 7)
- Deplasmanlara bile gittik. Eskiden futbolla ilgilenmezdim. Bir kere kocamın peşine takılıp stada geldim... (Metin 10)
- Hepimiz mutlaka gerçekleşmesi kolay ya da güç hayaller kurarız. (Metin 12)
- Şüphesiz birçoğumuz “Gelecekte neler moda olacak?” sorusunun yanıtını bilmek ve kendimizi buna göre hazırlamak isteriz. (Metin 18)
- Erkeklerin şalvarları kadınlarınkinden daha dardır ve genellikle şalvarların beline kuşak ya da silahlık sararlar. Kadınların şalvarları ise daha bol ve daha renklidir. (Metin 19)

- Peki herhangi bir ürünün ya da meknın marka olması neden bu kadar önemli? Bu sorunun tek bir yanıtı yok. (Metin 21)

❖ B2 Düzeyi Okuma Metinlerinde Karşılık Bağlantısı Bulguları

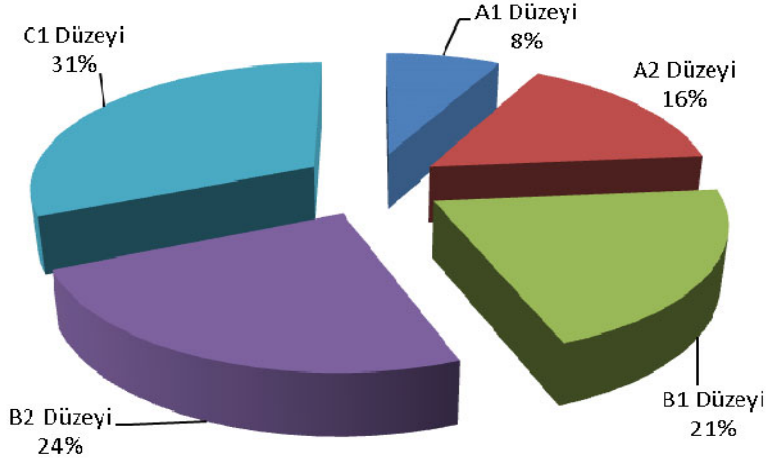
- Güldü mü cenazeye benzerdi/ Hele seni kollarına aldı mı / Felaketim olurdu ağıldım (Metin 2)
- Fatoş beğenileceği yerde bir de üstelik herkesin içinde laf işitince ağlamaya başladı... Babam da gülmek zorunda kaldı. (Metin 3)
- Ağır ağır yoluna devam ediyordu. Onu nerelerden getiren ve nerelere götüreceği olan bilinmeyen yoluna. (Metin 4)
- Karşılıklı alışveriş moduna dönüyor bir anda o büyük aşkıımız. Maddi ya da manevi her türlü şeyi bekliyoruz aslında. (Metin 8)
- Akıllı ve kendine güvenen bir insan bir kişileri bir son olarak değil bir başlangıç olarak görür. (Metin 8)
- Gençlik sizin elinizden kayıp giden bir şey değil. Dedem bunun çok iyi farkında. İşte bu yüzden biz her geçen sene yaşlılığa bir adım daha yaklaşırken o hayatının sonbaharında bile gençliğin keyfini çıkarıyor. (Metin 10)
- En gencinden en yaşlısına kadar herkes endişe ve korkuya hayatının belirli dönemlerinde yaşar. (Metin 11)
- Adı üzerinde bunlar yalnızca zevke ve keyfe hizmet eden şeylerdir ve onlara göre böyle şeylere para dökmenin hiçbir sakıncası yoktur. Onların ihtiyaçları karşılandığı sürece her zaman daha fazlasına ihtiyaçları vardır. (Metin 17)
- Ne var ki NEF'in mutluluk endeksinde dünyanın en varlıklı ülkelerinden biri olan İrlanda'nın 113, ABD'nin 150 ve İngiltere'nin Libya'nun altında 108. sırada bulunması buna karşılık Pasifik Okyanusu'nun güneyindeki küçük ve yoksul bir devlet olan Vanuatu'nun dünyanın en mutlusu olarak 1. sırayı alması "para mutluluk getirir" düşüncesini çürütüyor. (Metin 19)
- Başını hafifçe yukarı aşağıya sallayarak onu dinler gibi görünen kocasının kendisiyle hemfikir olduğunu sanan birçok kadın farkında değildir ki eşleri aslında "Sen devam et, ben de dinliyor gibi yapıyorum." diyor. (Metin 21)
- Bir dili yazarak kullanmanın konuşarak kullanmaya olan üstünlüğü hiç mi yoktur? Tabii ki vardır. (Metin 22)

❖ C1 Düzeyi Okuma Metinlerinde Karşılık Bağlantısı Bulguları

- O kim mi? Yakalandığı hastalık yüzünden büyük acılar çekmiş, doktorların hastalıktan kurtulma olasılığını beş yüzde bir gördüğü ama mizahın gücü ile hayata dönmeyi başarmış biri... Belki de Norman Cousins'in mizah sayesinde sağlığına kavuşmasına şaşmamak gerek. (Metin 1)
- Garfield'in hâlâ popüler olmasının nedeni küçükler açısından sevimli ve eğlenceli olması büyükler açısından ise hayatı çok fazla ciddiye almaması...(Metin 4)
- Eski Türk evlerine dışarıdan bakıldığında zenginlerin evlerini fakirlerinkinden ayırt etmek pek

mümkün değildir. (Metin 8)

- Bu görkemli çeşmenin yapımına 1738 yılında mimar Nicola Salvi başlamış, 1750'de ölümü üzerine Giuseppe Panni tarafından 1762'de bitirilmişse de çeşme Salvi'nin yapısı olarak biliniyor. (Metin 9)
- Böylesine görkemli bir çeşmenin şehrin çok daha geniş bir meydanında yer almasını beklerken dar sokakların ucundaki bir minik meydanda karşımıza çıkivermesi doğrusu biraz şaşkınlık yaratıyor. (Metin 9)
- Assos'un tarihi taş evleri modernize edilerek geçmişle gelecek bugüne yansıtılıyor. (Metin 10)
- Söylediklerine göre bu dizide ıssız bir adaya düşen uçaktan kurtulanların verdiği yaşam mücadelesi o kadar etkili anlatılıyordu ki seyretmeye başlayınca en az iki üç bölüm bitirmeden televizyona karşısından kalkmak mümkün olmuyordu. (Metin 13)
- Bütün bu avantajlarına rağmen dizilerin de diğer alışkanlıklarda olduğu gibi bağımlılık yaratması söz konusu. Sosyal hayatın çoğu kez dizilere göre düzenlenmesi, yalnızlığı gidermenin yolu olarak görülen dizilerin giderek toplumdaki uzaklaştırması, aynı evde yaşayan insanların bile birbirinden uzaklaşması ise dizilerin dezavantajlı yönleri. (Metin 14)
- Kadınların beyni erkeklerden daha küçük ancak kadınlarda gri hücreler daha fazla. Gri hücreler beynin düşünmemizi sağlayan kısımları. Erkek beyni daha büyük olmasına rağmen her iki cinsiyetin de zekâ testlerinde eşit derecede performans göstermesi bu şekilde açıklanıyor. (Metin 16)
- Beyin yaşlandıkça doku hacmi azalır ve sıvı miktarı artar. (Metin 16)
- Bir zeki bir aptal karşısında aptaldan daha çaresizdir. (Metin 17)
- Bantlar ve Grinder bu sorunun cevabını bulmak için mükemmel performansa sahip insanları modellenmiş ve çalışmalarının sonunda diğer insanların da bu performansa ulaşabilmeleri için gerekli teknikleri oluşturmuşlardı. (Metin 18)
- Beyin gücü ve ona bağlı yaşama isteğinin sağlığın korunmasında olduğu gibi karşılaşılan sağlık sorunlarının açılmasında da en büyük etken olduğu belirtilen toplantıda hastalıklarda doktor ve ilacın yüzde 20, kişinin yaşam isteğinin ise yüzde 80 etkili olduğu belirtildi. (Metin 19)
- Astroloji bilim olarak kabul eden çevrelerin en çok yakındığı çevrelerin en çok yakındığı ise astrolojinin "günlük burç yorumlarını gösteren bir alan"a indirgenerek tanımlanmasıdır... Astroloji ister bir bilim dalı ister bir inanç sistemi ister saçmalık olarak değerlendirilelim insanların astrolojiye olan ilgisi yadsıyamayacağımız bir gerçektir. (Metin 22)

Grafik 2.66. Kullanılan Tutarlılık Görünümlerinin Düzeylere Göre Karşılaştırılması

Grafikte görüldüğü üzere Yeni Hitit 1-2-3 Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarındaki okuma metinlerinde tutarlılığı sağlayan bağlantıların seviyelere göre genel dağılımına bakıldığında düzey ile kullanılan toplam tutarlılık bağlantısı arasında doğrudan bir artış olduğu görülmektedir. Bu bağlamda A1 seviyesinden itibaren toplamda başvurulan tutarlılık unsurlarının her seviye içinde düzenli bir artış gösterdiği belirlenmiştir. Grafığe göre tutarlılık dağılım oranları sırasıyla A1 seviyesinde %8, A2 seviyesinde %16, B1 seviyesinde %21, B2 seviyesinde %24 ve C1 seviyesinde %31 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2.6. Yeni Hitit Okuma Metinlerinde Tutarlılık Bağlantılarının Düzeylere Göre Dağılımı

Tutarlılık Bağlantıları	A1	A2	B1	B2	C1
Karşılaştırma Bağlantısı	%24	%30	%40	%49	%59
Neden- Sonuç Bağlantısı	%18	%23	%19	%18	%14
Karşıtlık Bağlantısı	%30	%22	%21	%15	%13
Özelleştirme Bağlantısı	%18	%16	%13	%12	%9
Genelleştirme Bağlantısı	%10	%9	%7	%6	%5

Yapılan çalışma sonucunda Yeni Hitit Ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinde tutarlılık araçlarının seviyelere göre dağılımı belirlenmiştir. A1 seviyesindeki okuma parçalarında diğer seviyelerden farklı olarak en fazla kullanılan tutarlılık aracı %30 oranla karşıtlık bağlantısı olmuştur. Diğer tüm seviyelerdeki okuma metinlerinde karşılaştırma bağlantısı en fazla kullanılan araçken A1 seviyesindeki metinlerde aralarında nicelik olarak çok fark olmasa da karşıtlık bağlantısının daha sık kullanıldığı tespit edilmiştir. Neden-sonuç bağlantılarının aynı zamanda bağdaşıklık

unsurlarından bağıntı unsurları ile kurulduğu görülmektedir. Bağıntı unsurları arasında yer alan “çünkü, bu sebeple, bu nedenle, diye” gibi ifadeler anlam ilişkisi yönünden tutarlılığı sağlamada yazarın faydalandığı araçlardan olmuştur. Bunun yanında tüm seviyelerde en az faydalanılan tutarlılık aracı da genelleştirme olmuştur.

Ele alınan anlatıların genellikle belli bir izlek etrafında geliştiği ifade edilebilir. Metinlerin başlangıcında anlatılan olay, durum ve bilgi ile devamında anlatılanlar arasında ilişkinin varlığı tutarlılık bağlantılarıyla sağlanmıştır. Birçok metin için bu durum söz konusudur. Metin yazarı tarafından bilinçli olarak bırakılan boşluklar okur tarafından anlamsal bütünlüğü sağlayacak şekilde doldurulabilir biçimdedir.

Tablo 2.7. Metin Merkezli Ölçütler Arasındaki Görünüm

Metin Merkezli Ölçütler	A1	A2	B1	B2	C1
Bağdaşıklık Araçları	%12	%14	%21	%29	%21
Tutarlılık Araçları	%10	%15	%20	%24	%31

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan Yeni Hitit Ders Kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki metin merkezli ölçütler dikkate alınarak çözümlenmiştir. Tahlil sonucunda bağdaşıklık araçlarının son seviye haricinde düzey arttıkça kullanımının sıklaştığı görülmüştür. Son seviyede ise B2 seviyesine göre daha az bağdaşıklık unsuruna yer verilmiştir. Bu durumun sebebi bilgilendirici ve düşündürücü içeriklerin fazla olduğu metin sayısının C1 seviyesinde sık yer alması olarak değerlendirilmiştir. Okuma parçalarında kullanılan tutarlılık görünümünde ise seviyeler arasında düzenli bir artış olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere bakıldığında son seviyeye kadar bağdaşıklık ve tutarlılık arasında doğrusal bir artış tespit edilmiştir fakat son seviyede farklılaşan içerikler bağdaşıklık araçlarının kullanımını azalttığı için bu artış görülemediği görülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla oluşturulan metinlerin metinsellik ölçütleri bakımından ele alınması bu alanda incelenen konulardandır. Ders kitapları öğrencilerin ve öğretmenlerin başvurduğu temel materyallerdir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için ders kitabı oluşturan kurumlardan biri de Ankara Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren TÖMER'dir. "Yeni Hitit 1-2-3 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı" Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanıp öğrenci ve öğretmenlere sunulmuştur. 3 kitaplık set hâlinde düzeylere göre oluşturulan bu yardımcı kaynaklar yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sıklıkla kullanılmaktadır. Çalışma kapsamında yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişiler için hazırlanmış bu kitaplarda yer alan okuma metinleri, metin merkezli ölçütler olan "bağdaşıklık ve tutarlılık" yönünden incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma ve okuduğunu anlama becerisi önemli görülmektedir. Türkçe öğrenen kişinin okuduğu metindeki ifadeleri kendinden önceki ve sonraki yargıları da dikkate alarak, bir süzgeçten geçirip anlamlandırması hedeflenir. Bu anlamlandırmayı kolaylaştırmak için yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin bazı ölçütlere göre oluşturulması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu ölçütlerden metin merkezli olanlar bağdaşıklık ve tutarlılıktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin bağdaşıklık ve tutarlılık yönünden incelendiği bu çalışmada şu sonuçlar elde edilmiştir:

İncelenen metinlerde kelime bağdaşıklığı; "aynı kelimelerin tekrarı, eşdizimli kelimelerin kullanılması, alt ve üst anlamlı kelimelerin bir arada kullanılması, eş ve yakın anlamlı kelimelerin kullanımı" şeklinde ölçülmüştür. Okuma metinlerindeki bağdaşıklık araçlarının seviye içindeki dağılımına bakıldığında kelime bağdaşıklığı

A1 seviyesinde %51, A2 seviyesinde %45, B1 seviyesinde %49, B2 seviyesinde %48, C1 seviyesinde %53 oranında dağılım göstermiş ve tüm seviyelerde en fazla kullanılan bağdaşıklık aracı olmuştur. Çalışma neticesinde tüm seviyelerdeki okuma metinlerinde en fazla faydalanılan kelime bağdaşıklığı aracının “aynı kelimenin tekrarı” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Metinler analiz edildiğinde A1 seviyesindeki “Geçmişten Günümüze” başlıklı metinde “telefon” sözcüğü 19 defa, A2 düzeyindeki “Televizyon Çocukları Nasıl Etkiliyor?” başlıklı metinde “çocuk” kelimesi 14 defa tekrarlanmıştır. B1 düzeyindeki “Bir Kartal Masalı” başlıklı metinde “tavuk” kelimesi 20 defa, B2 düzeyindeki “Para ile Mutluluk Olur mu?” başlıklı metinde “mutlu” kelimesi 25 defa tekrarlanmıştır. Son olarak C1 seviyesindeki “Müziğin Matematiği” isimli metinde “müzik” kelimesinin 23 defa tekrar edildiği belirlenmiştir. Yazar bu tekrarlama aracını etkili bir şekilde kullanarak metinlerin kelime bağdaşıklığına olumlu yönde katkı sağlamıştır. Metin yazarı her seviyede iletmek istediği bilgi ve içeriği daha belirgin hâle getirmek için aynı kelimeleri yinelemiştir. İncelenen parçalarda kelime tekrarını etkileyen unsurlardan biri de metnin uzunluğu olmuştur. Başlangıç seviyelerinden sonra metin uzunlukları artmış ve buna paralel olarak da tekrarlanan kelimelerin arttığı görülmüştür. Bu sebeple B2 ve C1 seviyelerinde tekrarlanan kelime sayıları daha fazla olmuştur. Her seviyedeki metinde yazarın yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir öğrenciye aktarmak istediği düşünceleri ve iletileri pekiştirmek, bazı ifadeleri hatırlatmak maksadıyla kelime tekrarlarına yer verdiği görülmüştür.

İncelenen her düzeyde yazarın tekrarladığı kelimelere bakıldığında izlek çerçevesinde kelime tekrarına başvurulduğu görülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen bir öğrencinin günlük hayatta sıklıkla karşılaşacağı “kitap, telefon, kilo, saat, Türkiye, şehir, alışveriş” gibi kelimelerin başlangıç seviyesinde özellikle tekrar edildiği görülmektedir. Kitaplarda yer alan okuma parçalarında yazar iletmek istediklerini açık ve güçlü bir biçimde sunmak için bazı kavramların üzerine gitmiştir. Örneğin A2 seviyesinde “Tatil Dönüşü Sendromu; Seyahat, Yollar ve Haritalara Dair, Stressiz Bir Tatil” başlıklı metinlerin içeriğinde en fazla tekrar eden kelimenin “tatil” olması tesadüf olarak görülmemelidir. Yine C1 seviyesinde yer alan “Müziğin Matematiği, Müzikle Tedavi, Notalarda İsyan” başlıklı metinlerde en fazla

yinelenen sözcüğün “müzik” olması metinlerin yer aldığı tema ile bütünlük kurulmak istenmesinin bir sonucudur.

Kelime bağdaşıklığını sağlamada aynı kelimenin tekrarını tüm seviyelerde “eşdizimsel ifadelerin kullanımı” izlemiştir. Bu yolla aynı kavram alanı içindeki kelimeleri kullanma durumu okuma metinlerinde ekseriyetle görülmüştür. Her seviyede yer alan metinlerde çağrışım alanı oluşturularak kelimelerin çerçevesi belirlemiştir, bu bağlamda belirlenen içeriğe uygun örüntüler kurulmuştur. Örneğin B1 seviyesinde 9. metinde yer alan “futbolcu, şampiyonluk, takım, tribün, tezahürat” gibi kelimelerin kullanımı ile “futbol oyunu” üzerinde örüntü kurulmuş ve bir somutlaştırılmaya gidilmiştir. Bu şekilde okurun zihninde bir ağ oluşturularak örüntüleme yoluyla anlam bütünlüğüne katkı sağlandığı görülmektedir. Eşdizimli ifadelerin kullanımını ise alt-üst anlam ilişkili kelimelerin kullanımı tüm seviyelerde takip etmiştir. Yazar metne kavramsal bir zenginlik katmak amacıyla alt ve üst anlam ilişkili kelimelere okuma parçalarında yer vermiştir. İncelenen metinlerde en az yararlanan kelime bağdaşıklığı aracı ise “eş ve yakın anlamlı kelimelerin bir arada kullanılması” olmuştur. Yazar her düzeyde yer verdiği eş ve yakın anlamlı kelimelerin birlikte kullanımı yöntemi ile metinlere akıcılık kazandırmış ve metinleri estetik yönden desteklemiştir. Demir (2020: 65), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan B1 ve B2 düzeyindeki kurmaca metinlere yönelik yaptığı çalışmada kelime bağdaşıklığını sağlayan araçları incelemiştir. En çok başvurulan kelime bağdaşıklığı yönteminin “kelimenin aynen tekrarı” olduğunu tespit etmiştir. Yazar metinlerde eş ve yakın anlamlı kelimeleri kullanarak konuların sürekliliğini sağlamaya çalışmıştır. Bütün olarak bakıldığında bağdaşıklığı sağlamak amacıyla tüm seviyelerde en sık kullanılan araç kelime bağdaşıklığı olarak belirlenmiştir. Ramadan (2003) ve Manti'nın (2017) yaptığı çalışmada da en sık başvurulan bağdaşıklık aracı kelime bağdaşıklığı olarak tespit edilmiştir. Bu bakımdan mevcut çalışma ile söz konusu çalışma arasında benzer bir sonucun ortaya çıktığı ifade edilebilir.

Çalışma kapsamında incelenen metinlerde tasarrufu sağlamak ve söz yığınlarından kaçınmak için eksilti aracının kullanıldığı ifade edilebilir. Eksilti, metindeki anlatımın daha etkili olması amacıyla en az çaba yasası gereği bazı unsurlar yüzey

yapıdan atılarak yapılır. Yapılan çalışmada her seviyedeki okuma metinlerinde en fazla başvurulan eksilti unsurunun sırasıyla öge eksiltisi, ek eksiltisi ve cümle eksiltisi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca eksilti unsurlarının seviyelere göre dağılımında doğrusal bir artış olduğu söylenemez. Eksilti unsurlarının seviyelere göre oranı A1 seviyesi %22, A2 seviyesi %24, B1 seviyesi %23, B2 seviyesi %25 ve C1 seviyesi %28 oranında dağılım göstermiştir. Buna göre eksiltmeye en fazla A2 düzeyindeki metinlerde ihtiyaç duyulmuştur. Çözömlenen okuma parçalarında üreticinin işlevsiz tekrarların önüne geçmek için eksiltiye anlam bütönlüğünü bozmayacak şekilde başvurduğu görölmektedir. Yüzey yapıdan eksiltelen unsurların anlamsal olarak derin yapıdan hareketle zihinde tamamlanması yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerden beklenmiştir. Ayrıca incelenen okuma metinlerinde yer alan diyalog türündeki metinlerde eksilti kullanımının daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. A2 seviyesinde yer alan diyalogların sıklığı ve bu diyaloglarda yer alan eksilteler de bu tespiti desteklemektedir. Analiz edilen metinlerde özellikle diyalog türünde “evet, hayır, tamam, yok” gibi onay ve ret ifadeleri kullanılmaktadır. Bu ifadelerin devamı metin yazarı tarafından yer yer gizlenmiş ve yüzey yapıda gösterilmemiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin bu gizlenen kısımları zihninden tamamlaması ve okuma sürecinde metne bağılı bir öğrenci olarak kalması hedeflenmiştir. Bunun yanında ele alınan okuma parçalarındaki bilgilendirici metinlerde eksiltiye daha az başvurulduğu görölmüştür. B2 düzeyindeki “Korkudan Fobiye” başlıklı metin bu tespiti destekleyen pek çok bilgilendirici metinlerden biri olmuştur.

Metinlerde yer alan öge eksiltilerine ayrıca bakıldığında tüm seviyelerde en fazla eksiltelen ögenin “özne” olduğu belirlenmiştir. Yazar, okuma parçalarında aynı özneyi sürekli tekrar etmemiştir. Bir metinde çoğu zaman yüklem değişir ama özne uzun süre aynı kalabilir. Oluşturulan metinlerde bu sebeple özne eksiltisine diğerlerine göre daha fazla başvurma ihtiyacı hissedilmiştir. En az eksiltelen öge ise yine tüm seviyelerde “nesne” olarak tespit edilmiştir. Okuma parçalarında en az çaba yasası gereğı tekrarlardan kaçınılarak farklı eksilti türlerinin bağdaşıklığı sağlamak için araç olarak kullanıldığı görölmektedir. Bu yöntemle metinlerde derin yapıya sığdırılan öğeleri okurun anlamsal olarak tamamlaması beklenmiş ve yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin okuma sürecine zihinsel katkıda bulunması istenmiştir. İncelenen metinlerde akışı bozmamak için yüzey yapıdan bazı unsurların yer yer

metin üretici tarafından kaldırılmasının bağdaşıklıkla olumlu katkı sağladığı ifade edilebilir. Buradan hareketle okuma metinlerinde yazarın kullandığı eksilti araçlarının “arıtıcı” işlevi görüldüğü söylenebilir. Bu sayede hem okuma metinlerinde oluşabilecek gereksiz kelime tekrarının önüne geçilmiş hem de metinlerin anlatımını zayıflatacak işlevsiz tekrarlardan uzak durulmuştur. Sonuç itibarıyla kullanılan eksilti aracıyla yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin okudukları metinden sıkılmasına sebep olacak işlevsiz yinelemelerin önüne geçilerek parçaların metinselliğine katkı sağlanmıştır.

Metin yazarı metni oluştururken yer vereceği cümleleri rastgele seçmez, öncelikle dil bilimsel ve mantıksal uygunluk çerçevesinde kendi süzgecinden geçirir. Bunun sonucunda kelimeleri, cümleleri ve paragrafları anlamsal bütünlük sağlayacak şekilde sıralar. Bağlayıcılar metinde yer alan ve art arda gelen cümlelerin okur tarafından rahat bir şekilde anlaşılması noktasında önemli bir rol oynar. Bağlantı unsurlarının doğru şekilde kullanılmasıyla metindeki durumlar ve olaylar arasındaki ilişki yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişiler tarafından daha net anlaşılır. Bu durum metnin bağdaşıklığına, dolayısıyla metinselliğine olumlu yansır. Çözümlenen okuma metinlerinde başvurulan bağlantı unsurlarının kullanım oranlarına bakıldığında seviyeler arasında düzenli bir artıştan söz edilebilir. Buna göre kullanılan bağlantı unsurlarının toplam değerinin düzeylere göre sırasıyla A1 seviyesinde %9, A2 seviyesinde %17, B1 seviyesinde %23, B2 seviyesinde %24 ve C1 seviyesinde %27 şeklinde bir dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Seviye içinde ayrıca değerlendirildiğinde ise A1 seviyesindeki okuma metinlerinde en çoktan en aza doğru ekleyici unsurlar, zamanlayıcı ve çeldirici unsurlar, nedenleyici unsurlar şeklinde bir sıralama görülmüştür. A2 seviyesindeki okuma metinlerinde bağlantı unsurlarının dağılımı sırasıyla ekleyici, zamanlayıcı, çeldirici ve nedenleyici unsurlar şeklinde tespit edilmiştir. B1 düzeyindeki metinlerde ise bağlantı unsurları sırasıyla ekleyici, zamanlayıcı, çeldirici ve nedenleyici bağlantı unsuru olarak tespit edilmiştir. B2 düzeyi için oluşturulan okuma metinlerinde ise bağlantı unsurları ekleyici, zamanlayıcı, çeldirici ve nedenleyici bağlantı unsuru şeklinde en çoktan en aza doğru dağılım göstermiştir. Son seviyeye bakıldığında okuma metinlerinde aynı şekilde sırasıyla ekleyici, zamanlayıcı, çeldirici ve en az nedenleyici bağlantı unsuruna başvurulduğu tespit edilmiştir. Tüm seviyelerde “ekleyici bağlantı

ifadeleri”nin en fazla kullanılan bağlantı unsuru olduğu görülmüştür. Yine tüm düzeylerde -seviye içindeki kıyasta- en az başvurulan bağlantı unsuru ise “nedenleyici ifadeler” olmuştur.

Yapılan çalışma kapsamında ele alınan metinlerde ekleyici ifadeler içinde konuşma ve yazı dilinde sıklıkla kullanılan “ve” ekleyicisi yukarıdaki dağılımı etkileyen en önemli dil ögesi konumunda olmuştur. A1 ve A2 seviyesindeki okuma metinlerinde en fazla kullanılan bağlantı unsurunun “ve” bağlantısı olduğu tespit edilmiştir. A1 düzeyinde 67 defa kullanılan “ve” ekleyicisi A2 düzeyinde 107, B1 düzeyinde 139, B2 düzeyinde 111, C1 düzeyinde 107 defa kullanılmıştır. Okuma metinlerinde en sık başvurulan ikinci bağlantı ifadesi ise yine ekleyici ifadelerden “dA” bağlantısı olmuştur. A1 düzeyinde 39 defa kullanılan “dA” ekleyicisine A2 düzeyinde 52, B1 düzeyinde 95, B2 düzeyinde 112, C1 düzeyinde 33 defa başvurulmuştur. Tamamına yakını bilgilendirici ve düşünce metni olan C1 seviyesindeki metinlerde “dA” bağlacının kullanım sıklığının düşmesi dikkat çekmiştir. Daha sonra çeldirici unsurlar arasında yer alan “ama” bağlantısı okuma parçalarında fazlaca kullanılmıştır. Bu çeldiriciden ise okuma metinlerinde A1 düzeyinde 23, A2 düzeyinde 33, B1 düzeyinde 47, B2 düzeyinde 35, C1 düzeyinde 52 defa faydalanılmıştır. Metinlerde sıklıkla yararlanılan bağlantı unsurlarına bakıldığında seviyenin ilerlemesine paralel bir artışın olmadığı görülmektedir. Bağlantı unsurlarının doğru şekilde kullanılmasıyla metinlerdeki durumlar ve olaylar arasındaki ilişkinin daha net, anlaşılır olması metin üreticisi tarafından amaçlanmış ve bu sonuçlarla bağdaşıklığa olumlu katkıda bulunulduğu görülmüştür. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir öğrenci öncelikle “ve, dA, ama” gibi bağlantı unsurları ile sıklıkla karşılaşmıştır. Seviye ilerledikçe “diye, ne var ki, bundan dolayı” gibi kullanılan bağlantı birimlerindeki çeşitliliğin de arttığı görülmektedir. Bu durum metinlerin bağdaşıklığına olumlu yansımakla beraber yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin yargılar arasında ilişki kurarak anlama becerilerinin gelişmesine de katkı sağlayacaktır.

Metindeki bir isim, fiil veya cümlenin herhangi bir unsurunun yerine başka bir ögenin tercih edilmesi değiştirim olarak ifade edilir. Uzun’a (1995: 63) göre değiştirimi sağlayan unsurlar bazen bir ismin, bazen bir fiilin, bazen de cümlenin

tamamının yerini almasına göre çeşitlilik gösterir. İncelenen okuma metinlerinde iletinin kısa ve etkili bir biçimde okuyucuya aktarılması sağlanmaya çalışılmış, metinlerde aynı yapıların tekrarı değiştirim yöntemleri ile önlenmiştir. İncelenen metinlerde seviyenin ilerlemesi ile değiştirim kullanımı arasında doğrusal bir artış olduğu görülmüştür. Başvurulan değiştirim aracının toplam değeri seviyelere göre kıyaslandığında A1 seviyesinde %13, A2 seviyesinde %16, B1 seviyesinde %18, B2 seviyesinde %25 ve C1 seviyesinde %28 oranında bir dağılım tespit edilmiştir. Buna göre seviye ilerledikçe başvurulan değiştirim sayısının da arttığı ifade edilebilir. Metinlerde kullanılan bağdaşıklık araçlarının seviyeler içindeki dağılımına bakıldığında değiştirim en az başvurulan bağdaşıklık aracı olarak görülmüştür. Çoban ve Karadüz (2015); Lüle (2011); Martı (2017) ve Doğan'ın (2018) yapmış oldukları çalışmalarda da en az kullanılan bağdaşıklık aracı değiştirim olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda yapılan araştırmalar ile bu çalışmada varılan sonuç benzerlik göstermektedir. Seviyeler içinde değiştirim yöntemlerine bakıldığında tüm seviyelerdeki sıklık görünümü sırasıyla isme dayalı, cümleye dayalı ve fiile dayalı değiştirim olarak tespit edilmiştir. En fazla faydalanılan değiştirim unsurunun isme dayalı değiştirim olduğu, en az başvurulan değiştirim unsurunun ise fiile dayalı değiştirim olduğu görülmüştür. Buna göre yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen öğrencilere yönelik hazırlanan okuma metinlerinde fiile dayalı değiştirimden çok sık faydalanılmadığı belirtilebilir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için oluşturulan okuma metinlerinde, metnin bağdaşıklığını olumlu yönde etkilemek ve metnin etkileyciliğini arttırmak için yazarın değiştirim unsuruna diğer araçlara göre az da olsa yer verdiği görülmüştür. Özellikle başlangıç seviyelerinde öğrencilerin kelime dağarcığı daha az olduğu için bu durum metinlerde isme dayalı değiştirim unsurlarının kullanım azlığını doğrudan etkilemiştir. İncelenen okuma metinlerinde kullanılan değiştirimin seviyelere göre artış göstermesi de bu açıklamayı destekler niteliktedir. Ders kitaplarında yer alan diyalog türündeki metinlerin fazla olmaması ise özellikle cümle düzeyindeki değiştirim sayısının sınırlı sayıda kalmasının başlıca nedenlerindedir.

İncelenen okuma metinlerinde bağdaşıklığı sağlayan en önemli araçlardan birinin gönderim olduğu tespit edilmiştir. Başvurulan gönderim yöntemleri ile sürekli aynı ifadelerin tekrar edilmesinin önüne geçilmiş, okuma metinlerinde bu manada bir

tasarrufa gidildiği belirlenmiştir. Yapılan çalışmada okuma metnindeki toplam gönderim unsurlarının seviyelere göre dağılımına bakıldığında sırasıyla A1 seviyesi %12, A2 seviyesi %14, B1 seviyesi %24, B2 seviyesi %29 ve C1 seviyesi %21 şeklinde bir dağılım görülmüştür. Bu bağlamda son seviyeye kadar düzenli bir artış olmuş fakat C1 seviyesinde gönderim oranının düştüğü tespit edilmiştir. Ayrıca elde edilen veriler ışığında gönderim unsurları kelime bağdaşıklığından sonra en fazla kullanılan bağdaşıklık unsuru olarak görülmüştür. Başvurulan gönderim araçları yabancı dil olarak Türkçe öğrenecek kişiler için hazırlanan okuma metnlerinde bütünlüğün ve akıcılığın sağlanmasına hizmet etmiştir. Az sözle çok şey anlatmak yani özlülük, okuma metnlerinde gönderim unsurlarının kullanımı ile yerine getirilmeye çalışılmıştır.

Gönderimi sağlamak amacıyla başvurulan gönderim yöntemlerinin düzeylere göre dağılımı da yapılan çalışmada belirlenmiştir. Şahıs zamiri ile yapılan gönderimlere bakıldığında düzeylere göre sırasıyla A1 seviyesi %12, A2 seviyesi %14, B1 seviyesi %27, B2 seviyesi %32 ve C1 seviyesi %15 oranında bir dağılıma sahip olmuştur. Buna göre okuma metnlerinde şahıs zamiriyle yapılan gönderimlerin sayısı son seviyeye kadar artış göstermiş fakat son seviyede azalmıştır. İşaret zamiri ile yapılan gönderimlere bakıldığında seviyelere göre sırasıyla A1 seviyesi %9, A2 seviyesi %15, B1 seviyesi %28, B2 seviyesi %21, C1 seviyesi %27 olarak gerçekleşmiştir. Bu bağlamda işaret zamirleri ile en fazla gönderim B1 düzeyinde yapılmıştır. İşaret zamirleri ile yapılan gönderim oranında doğrusal bir artış olmamıştır. Dönüşlülük zamiri ile yapılan gönderimlerin kullanımı incelendiğinde düzeyin ilerlemesine paralel bir artış gözlemlenmiştir. Belgisiz zamir ile gönderimde ise sırasıyla A1 seviyesinde %10, A2 seviyesinde %11, B1 seviyesinde %35, B2 seviyesinde %20 ve C1 seviyesinde %24 olarak dağılım gerçekleşmiştir. Böylece belgisiz zamir ile yapılan gönderimlerde de doğrusal bir artış görülememiştir. İşaret sıfatı ile yapılan gönderimlerden de okuma metnlerinde sıklıkla faydalanılmış olup seviyelere göre dağılımına bakıldığında sırasıyla A1 seviyesinde %11, A2 seviyesi %16, B1 seviyesi %18, B2 seviyesi %20, C1 seviyesi %24 şeklinde dağılım görülmüştür. Belirtme durum eki ile gönderimin dağılımı da aynı şekilde seviyelere paralel bir şekilde artış göstermemektedir. Okuma metnlerinde belirtme durumuyla gönderimin dağılımı sırasıyla A1 seviyesinde %5, A2 seviyesi %14, B1 seviyesi %26, B2 seviyesi %29 ve

C1 seviyesi %26 şeklinde görülmüş olup son seviyede bir önceki seviyeye göre daha az belirtme ekiyle gönderime başvurulmuştur. İyelik ekiyle gönderim oranlarında da benzer bir durum söz konusu olmuştur. İyelik ekiyle gönderim sırasıyla A1 seviyesinde %10, A2 %15, B1 %29, B2 %29, C1 %27 olarak tespit edilmiştir. C1 seviyesinde yer alan bilgilendirici metinlerin sıklığı bu dağılımlara doğrudan etki etmiştir. Şahıs ekleriyle yapılan gönderimler seviyelere göre sırasıyla A1 seviyesinde %16, A2 seviyesinde %14, B1 seviyesinde %26, B2 seviyesinde %23 ve C1 seviyesinde %21 olarak dağılım göstermiştir. Şahıs ekleriyle yapılan gönderimlerde ise düzenli bir artış olmamıştır. Bu gönderim unsuru olay metinlerinde sıklıkla görülmekte olup seviyenin ilerlemesine paralel şekilde sayısı artan bilgi veren metinlerde bu gönderim unsurunun kısıtlı sayıda olduğu fark edilmiştir. Son seviyede yer alan “Eski Türk Evlerinin Mimarisi, Assos, Müzikle Tedavi, Matematiğin Müziği” gibi bilgi verme amacıyla yazılmış olan metinlerde bu durum çok iyi örneklenmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan Yeni Hitit Ders Kitaplarında yer alan okuma parçaları analiz edildiğinde gönderim araçlarının kullanımında genellikle doğrusal bir artış görülmemiştir. Gönderimi sağlamak amacıyla kullanılan araçların toplam değerinin seviyelere göre dağılımına bakıldığında dönüşlülük zamiri ve işaret sıfatıyla yapılan gönderimin metinlerde kullanımı seviye ilerledikçe artmıştır. Bunun yanında belgisiz sıfatlarla yapılan gönderim unsuru da son seviyeye kadar artış göstermiş ama C1 seviyesinde eşit kalmıştır. Gönderim araçlarının kullanım sayısı seviyelere göre doğrusal bir artış göstermemiştir. Gönderim araçlarının bu şekilde dağılımına doğrudan etki eden iki temel unsurun metnin uzunluğu ve türü olduğu ifade edilebilir. Olay ağırlıklı metinlerde yazarların gönderim unsurlarından düşünce ve bilgi aktaran parçalara göre daha sık faydalandığı gözlemlenmiştir. Yani metinlerin yazılış amacı faydalanılacak unsurları belirlemektedir. Ayrıca öğretilmesi hedeflenen dil bilgisi konusu ile dil bilgisel gönderim araçlarının metin içindeki kullanım sıklığı arasında doğrudan bir ilişki kurulamamıştır.

İncelenen okuma metinlerinde gönderim yöntemlerine başvurulurken özellikle art gönderim unsurlarının etkili biçimde kullanıldığı ifade edilebilir. Bu bağlamda A1

düzeyindeki okuma metinlerinde art gönderim unsurlarının dağılımına bakıldığında en çoktan en aza doğru şahıs ekleri, iyelik ekleri, zamirler, sıfatlar, belirtme durumu eki ve -ki aitlik eki ile yapılan art gönderim şeklinde bir sıralama oluşmuştur. Bu sonuçlara göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan başlangıç seviyesindeki okuma metinlerinin metinselliğini arttırmak için en fazla şahıs ekleri ile yapılan art gönderimden, en az ise -ki aitlik ekiyle yapılan art gönderimden faydalanılmıştır. A2 düzeyi incelendiğinde kullanım sıklığı sırasıyla iyelik ekleri, şahıs ekleri, zamirler, belirtme durumu eki, sıfatlar ve aitlik eki ile yapılan art gönderim şeklinde dağılım görülmüştür. B1 düzeyindeki okuma metinlerinde ise sırasıyla şahıs ekleri, iyelik ekleri, zamirler, sıfatlar, belirtme durumu eki ve -ki aitlik eki ile art gönderim yapıldığı görülmüştür. B2 seviyesindeki art gönderim görünümü incelendiğinde sırasıyla iyelik ekleri, şahıs ekleri, zamirler, belirtme durumu eki, sıfatlar ve aitlik eki şeklinde olmuştur. Son seviyedeki okuma metinlerinde ise sırasıyla iyelik ekleri, zamirler, şahıs ekleri, sıfatlar, belirtme durumu ve aitlik ekiyle yapılan art gönderim şeklinde dağılım görülmüştür. İncelenen seviyelerde ilk defa C1 düzeyindeki okuma metinlerinde şahıs ekleriyle yapılan art gönderimin genel dağılımda öncül art gönderimin ardında olduğu görülmektedir. Metin yazarının C1 seviyesinde özellikle bilgilendirici metinlerde şahıs ekleriyle art gönderime sık başvurmaması ve sohbet türünde olan metinlerin eylemleriyle dış gönderim yapılması bu dağılıma yansımıştır. Tüm seviyelerdeki okuma metinlerinde art gönderime başvurulurken ilk sırada ardıl gönderimlerden olan iyelik ekleri veya şahıs eklerinin kullanımı görülmektedir. Ardıl gönderimlerden sonra zamirler ve sıfatlarla yapılan art gönderim yöntemlerine yer verildiği dikkat çekmektedir. Okuma metinlerinde başvuru art gönderim yöntemleri ile kelimeler ve cümleler arasında anlamsal ve dil bilgisel olarak bütünlük sağlanmasına katkıda bulunulmuştur. Bu bağlamda parçalarda kullanılan art gönderim araçları bağdaşıklık görünümüne olumlu yönde yansımıştır.

Art gönderim unsurları içinde okuma metinlerinde şahıs ekiyle yapılan art gönderimin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişiyi metinde tutması bakımından önemli bir rolü vardır. İncelenen parçalarda şahıs ekleriyle yapılan art gönderimin en sık kullanılan araçlardan olduğu görülür. Yazar, pek çok metinde sıfır biçimbirim ile özneye art gönderimde bulunmuştur. Metinlerde yer alan her cümlede özneye açık

bir şekilde sürekli yüzey yapıda yer verilmemiş, Türkçenin özne atma özelliğinden faydalanılmış ve böylece yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişinin özneyi derin yapıda fark ederek zihninde tamamlaması beklenmiştir. Bu sayede metinlerde oluşacak kelime şişkinliğinin önüne geçilmiştir.

Yapılan çalışma ve elde edilen sonuçlar neticesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan okuma metinlerinde zamir ve sıfat çeşitleri ile yapılan gönderimlerin seviyeler içindeki dağılımı değerlendirildiğinde son seviyeler dışında en fazla şahıs zamirleri ile gönderim yapıldığı tespit edilmiştir. Şahıs zamirlerini işaret sıfatları ve işaret zamirleri ile yapılan gönderim takip etmiştir. Son iki seviyede ise işaret sıfatı ile yapılan gönderimin ilk sırada, şahıs zamiri ile yapılan gönderimin ikinci sırada olduğu belirlenmiştir. Demir'in 2020 yılında yapmış olduğu kurmaca metinler üzerindeki çalışmada gönderim unsurlarından sırasıyla en çok şahıs zamirlerinin, işaret sıfatlarının, işaret ve dönüşlülük zamirleri ve -ki aitlik ekinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Mevcut çalışmada ilk üç seviyede en fazla kullanılan gönderim unsurunun sıralaması Demir'in çalışması ile benzerlik göstermektedir fakat son iki seviyede işaret zamiri ile işaret sıfatı yer değiştirmiştir. Bu durum da incelenen ders kitaplarında seviye ilerledikçe olay ağırlıklı metin sayısının azalmasına bağlanabilir.

Türkçede yüklemi sonda olan cümlelere kurallı cümle, yüklemi ortada veya başta olan cümlelere devrik cümle denilmektedir. Türkçe metinlerde yer alan cümleler genel itibarıyla kurallıdır ama yazar farklı sebeplerle devrik cümlelere de yer verebilir. Devrik cümle kullanmak bir cümleye işlev kazandırmanın yollarındandır (Torusdağ ve İşimtekin, 2018: 58). Bir cümlede baş unsur yüklemidir. Cümlelerin yüzey ve derin yapısında baş unsurdaki işi yapan ya da varlığa işaret eden bir eyleyici de bulunmak zorundadır (Hirik, 2017a: 414). Cümledeki baş unsurun yer değiştirmesi ile düzyazıda okura etkili ve estetik bir anlatım sunulur. Yazar vurgulamak istediği öğeyi yüklemün önüne getirir. Bunun yanında yazarın yüklemi vurgulamak istediği durumlar da olabilir. Bu durumda yazar, yüklemi ad olan cümlelere yer vererek ya da yüklemi cümlelerin başına yazarak vurguyu yükleme çeker. Bu sebeple bir metnin işlevsel cümle yapısı ele alınırken yüklemün bulunduğu yere ek olarak türünü de göz önünde bulundurmak önemlidir. Yapılan çalışmada her seviyedeki okuma metinlerinin işlevsel cümle yapılarına bakıldığında tüm

seviyelerde kurallı cümlenin devrik cümleden daha fazla tercih edildiği sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde tüm seviyelerde fiil cümlelerinin isim cümlelerinden fazla olduğu görülmüştür. Seviye içindeki dağılımlar incelendiğinde A1 düzeyi okuma metinlerinde işlevsel cümle yapısının %98 kurallı cümle, %2 devrik; A2 düzeyi okuma metinlerinde %97 kurallı cümle, %3 devrik cümle şeklinde dağılım oranı tespit edilmiştir. Başlangıç seviyeleri olduğu için yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen kişilere öncelikle kurallı cümle yapılarıyla dil öğretimi hedeflenmiştir. Başlangıç seviyesindeki anlatılarda az olan devrik cümle yapılarının genellikle diyalog tarzı metinlerde olduğu görülmektedir. B1 seviyesi okuma metinleri işlevsel cümle yapısı bakımından ele alındığında %93 kurallı cümle, %7 devrik cümle dağılımı olduğu görülmüştür. Önceki seviyelerle kıyaslandığında devrik cümlelerin okuma metinlerindeki dağılımında doğrusal bir artış olduğu görülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin seviyesi ilerledikçe devrik cümleler ile karşılaşma oranları da daha fazla olmuştur. Seviyenin ilerlemesi yazarın okuma metinlerinde başat unsur farklı yerlerde kullanma imkânını arttırmıştır. Bu durum metinlere işlevsel yönden bir zenginlik katmıştır. B2 düzeyi okuma metinlerinin işlevsel cümle yapısı incelendiğinde %91 oranında kurallı cümle, %9 oranında devrik cümle şeklinde dağılım görülmüştür. C1 seviyesinde yer alan metinler analiz edildiğinde ise %95 oranında kurallı cümle, %5 oranında devrik cümle görülmüştür. Bu bağlamda kurallı cümleye en fazla A1 düzeyinde, devrik cümleye ise en fazla B2 düzeyinde yer verildiği görülmüştür. A1 ve A2 düzeyindeki metinlerde yer alan cümleler ekseriyetle kısa cümleler ve metinler olduğu için işlevsel cümle örneği bu seviyelerde azdır. Seviye ilerledikçe ise işlevsel cümle yapıları ile metne doğal bir görünüm katılmış ve yazarın vurgulamak istediği farklı öğeler ön plana çıkarılmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin seviyesi ilerledikçe devrik cümleler ile karşılaşma oranı da daha fazla olmaktadır. Başlangıç seviyesinden sonraki görünümde devrik cümle dağılımında artış olmuştur ve kurallı cümle oranı azalmıştır. Metin yazarı yabancı bir öğrencinin seviyesini de göz önünde bulundurarak metinlerde Türkçenin kabul gören sözdiziminden yer yer sıyrılmıştır. Türkçenin genel sözdiziminin Özne-Tümleç-Yüklem olduğu düşünüldüğünde tüm seviyelerde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin maruz kalacağı

metinlerdeki cümle yapısının büyük bir bölümünün kurallı olması olağan bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Okuma parçalarında farklı zamanların kullanılmasına ihtiyaç duyulur. Sürekli aynı zamanın kullanımı okurun metne olan ilgisini azaltır. A1 düzeyindeki okuma metinleri incelendiğinde farklı zaman yapılarının metin içinde birlikte kullanımına rastlanmaktadır. Bu kullanımlara metnin bütünlüğünü bozmayacak biçimde yer verilmiştir. Bu şekilde çeşitli zamanların metin içinde uygun kullanımına dikkat edilmiştir. Metinlerde tercih edilen zaman ile öğretilmesi hedeflenen zamanlar arasında çoğu metinde paralellik olduğu görülmektedir. Zamanın işletilmesi bağlamında basit zaman kullanımının birleşik zaman kullanımına göre metin üreticileri tarafından daha fazla tercih edildiği görülmüştür. Seviyeler arasındaki dağılıma bakıldığında basit zamanlı ifadelerin en fazla A1 seviyesinde yer aldığı görülür. Buna göre A1 seviyesi okuma metinlerinde eylem zamanının çekimi yüzdeler oranı %97 basit zaman, %3 birleşik zaman; A2 seviyesinde basit zaman %90, birleşik zaman %10; B1 seviyesinde basit zaman %92, birleşik zaman %8 şeklinde dağılım göstermiştir. Son seviyelerde ise B2 seviyesinde basit zaman %83, birleşik zaman %17; C1 seviyesinde basit zaman %90 ve birleşik zaman %10 şeklindedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan başlangıç seviyesindeki okuma metinlerinde ekseriyetle basit düzeyde cümleler kurularak metinler oluşturulmaktadır. Ayrıca zamanların öğretimi sarmal bir biçimde aşamalı şekilde gerçekleştirildiği için eylem çekim zamanlarının neredeyse tamamının basit zamanlı olması başlangıç seviyesi ile ilişkilendirilebilir.

A2 düzeyindeki metinlerde birbirinden farklı zamanların uygun bir biçimde okura çeşitlilik sağlamak amacıyla ve hedeflenen zaman öğretimine paralel olarak kullanıldığı görülmektedir. Metnin anlamsal bütünlüğüne zarar vermeyecek şekilde farklı eylem çekimlerine yer verilmesi bağdaşıklığı olumlu yönde etkilemektedir. Sürekli aynı zamanın kullanılması metne ilgiyi azaltacaktır bu sebeple çeşitliliğin olması önemli görülmüştür. “İdoller ve Hevesler” başlıklı metnin tamamında gelecek zamanlı cümlelere yer verildiği gibi yazarın özellikle zaman öğretimini dikkate alarak metin içinde yer yer aynı zaman çekimini metnin geneline yaydığı da görülmüştür. Özellikle diyalog türündeki metinlerde farklı zaman yapılarının bir

arada kullanımı görülmüştür. A2 seviyesinde de haber kiplerinin yer yer kullanıldığı görülse de bütün olarak bakıldığında dilek kipi ile çok fazla çekim yapılmamıştır. “Doğal Maskeler” başlıklı metinde emir kipinin öğretimine paralel olarak yoğun olduğu ifade edilebilir. Yukarıda da ifade edildiği gibi A2 düzeyindeki metinlerde kullanılan basit zamanlı yapıların sayısı birleşik zamanlı yapılara göre fazladır. Metinlerde eylem zamanının çekimi yüzdeler oranı %90 basit zaman, %10 birleşik zaman şeklinde dağılım göstermiştir. Birleşik zamanlı yapıların kullanım oranı A1 seviyesine göre artış göstermiştir. Özellikle hedeflenen kazanımlar paralelinde gelecek zamanın hikâyesi ve şimdiki zamanın rivayeti metinlerde diğer birleşik zamanlı yapılara göre daha fazla tercih edilmiştir. Söz gelimi “20. Yüzyılın Ortasında 2000’li Yıllara Ait Tahminler” ve “Ah Tamara” başlıklı metinlerde bu kullanımlar dikkat çekmektedir. A1 ve A2 seviyesinde “-yor” ekinin çok işlevli bir biçimde kullanıldığını ifade edebiliriz. Anlam olarak geniş zamanı kastedip, şekil olarak anlam kaymasına uğrayıp şimdiki zaman biçiminde kullanımına çok sık rastlanır. Bu durum geniş zaman yapısının A2 düzeyinde en son öğretilecek zaman yapılarından biri olmasına bağlanmıştır. Ayrıca -makta şimdiki zaman ekinin kullanımı ilk defa A2 düzeyinde görülmüştür. Bu da zaman eklerinin sarmal bir şekilde seviye arttıkça çeşitlendiği görüşünü destekler.

B1 düzeyindeki okuma metinleri incelendiğinde önceki seviyelere göre kullanılan zaman çeşitliliğinde artış görülmüştür. Bu durum yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türkçeyi öğrenme sürecine paralel bir ilerleme göstermektedir. Öğrenilen zaman sayısının artması ile metinlere farklı zaman yapılarının uygun şekilde serpiştirildiği görülmüştür. B1 seviyesi okuma metinlerinde eylem zamanının çekimi yüzdeler oranı %92 basit zaman, %8 birleşik zaman şeklinde dağılım göstermiştir. Basit zamanlı fiil çekiminin A2 seviyesine göre genel dağılımda daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Önceki seviyeye göre birleşik zamanlı fiillerin kullanımında az da olsa düşüş görülmüştür. Yazarın şimdiki zamanın hikâyesi ve birleşik zamanın hikâyesiyle birleşik zamanları daha sık çekimlediği tespit edilmiştir. Bu çekimler metinlere uygun şekilde yerleştirilmiştir.

B2 seviyesinde incelenen ders kitabında başlangıç ve orta düzeyde öğretilen zaman çeşitliliği metinlere yansıtılmıştır. Bu çeşitlilik içinde ağır basan zamanlar

görünümleri bakımından gruplama ihtiyacı hissedildiğinde genellikle her metinde birkaç ayrı öbek oluştuğu görülmektedir. Önceki seviyelerde sıklıkla karşılaşılan geniş zaman ekinin yerine şimdiki zaman eki kullanılarak oluşturulan fiil çekimine B2 seviyesinde daha az rastlanılmaktadır. Bu durumun temel sebebi olarak öğrencinin B2 seviyesine gelene kadar artık geniş zamanı da şimdiki zamanı da öğrenmiş olması gösterilebilir. B2 seviyesi okuma metinlerinde eylem zamanının çekimi yüzdeler oranı %83 basit zaman, %17 birleşik zaman şeklinde dağılım göstermektedir. Önceki seviyelere göre basit zaman çekimlerin oranı azalmış, birleşik zamanlı çekimlerin oranı artmıştır. B2 seviyesinde öğretilen birleşik zamanlı ifadelerin artmasıyla birlikte birleşik zamanlı çekimlerin de artması olağan bir durumdur. Metin üreticisi bu aşamada öğretilmesi amaçlanan zaman eklerine anlatılarında sıklıkla yer vermiştir. Özellikle şimdiki zamanın hikâyesi bu seviyede 58 defa tercih edilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan başlangıç ve orta seviyesindeki metinlerde daha çok basit düzeyde cümleler kurularak metinler oluşturulsa da seviye ilerledikçe eylem çekim zamanlarının dağılımında farklılıklar dikkat çekmektedir.

İnceleme kapsamında yer alan C1 seviyesindeki okuma metinlerine bakıldığında birleşik zamanla çekimlenmiş olan duyulan geçmiş zamanın hikâyesi önceki seviyelerden farklı olarak son seviyede daha sık kullanılan zaman eklerinden biri olmuştur. Ele alınan ders kitabında başlangıç ve orta düzeyde öğretilen zamanların tamamı son seviyede yer alan metinlere yansımıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen ve C1 seviyesine gelmiş kişinin incelenen materyale göre bu seviyeye kadar tüm zaman eklerini öğrenmiş olduğu farz edilmektedir. Son düzeye kadar öğrenmiş olduğu zaman bildiren birimler fazladır ve çeşitlilik gösterir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan ders kitaplarına seçilen metinlerin tutarlılık görünümü incelendiğinde A1 seviyesindeki okuma parçalarında diğer seviyelerden farklı olarak en fazla başvuru tutarlılık aracının karşıtlık bağlantısı olduğu görülmüştür. Diğer tüm seviyelerdeki okuma metinlerinde karşılaştırma bağlantısı en fazla kullanılan araçken A1 seviyesindeki metinlerde aralarında nicelik olarak çok fark olmasa da karşıtlık bağlantısının daha sık kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca tüm seviyelerde en az faydalanılan tutarlılık

aracı ise genelleştirme olmuştur. Bu bağlamda metinlerin daha tutarlı hâle gelmesi için genellemelerin kullanımıyla bağlantı kurulması incelenen metinlerin genelinde görülememiştir.

Bağdaşıklık unsurlarının genel dağılımına bakıldığında A1 ve A2 seviyesinde yoğunlukla kelime bağdaşıklığı, gönderim, eksilti, bağlantı unsurları, değiştirim şeklinde olmuştur. B1, B2 ve C1 seviyeleri incelendiğinde ise kelime bağdaşıklığı, gönderim, bağlantı unsurları, eksilti, değiştirim sonucu ortaya çıkmıştır. Başlangıç seviyelerine göre orta ve son düzeylerde eksilti ile bağlantı unsurlarının kullanım sıklığı yer değiştirmiştir. Bu durum B1-B2 ve C1 seviyelerinde artan kelime ve cümle sayılarında bağlantı unsurlarına daha çok ihtiyaç duyulmasıyla açıklanabilir. Seviye ilerledikçe bilgilendirici metin sayısının artmasıyla da metin içinde kullanılan eksilti bağlantı ifadelerinden daha az olmuştur. Bae'nin (2001) yapmış olduğu metinsellik ölçütleri ile ilgili çalışmada da sırasıyla kelime bağdaşıklığı, gönderim, bağlantı unsurları, eksilti, değiştirim şeklinde bağdaşıklık unsurlarının kullanım sıklığı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda yapılan çalışma ile ortaya çıkan sonuçlar arasında bir benzerlik görülmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan Yeni Hitit Ders Kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki metin merkezli ölçütlerin analizi sonucunda bağdaşıklık araçlarının son seviye dışında düzey arttıkça kullanımının sıklaştığı görülmüştür. Son seviyede ise B2 düzeyine göre daha az bağdaşıklık unsuruna yer verilmiştir. Bu durumun sebebi bilgilendirici ve düşündürücü içeriklerin fazla olduğu metin sayısının C1 seviyesinde fazlaca yer alması olarak değerlendirilmiştir. Okuma parçalarında kullanılan tutarlılık görünümünde ise seviyeler arasında düzenli bir artışın olduğu görülmektedir. İnceleme sonucunda son seviyeye kadar bağdaşıklık ve tutarlılık arasında doğrusal bir artış tespit edilmiştir fakat son seviyedeki okuma parçalarının tamamına yakınının makale, sohbet, deneme gibi bilgilendirici veya düşündürücü içerikler olmasından kaynaklı yani olay metni olmaması sebebiyle bağdaşıklık kullanımının azalmış ve iki ölçüt arasında doğrudan bir ilişki görülememiştir. Bozok (2019) da bilgilendirici metinler özelinde yaptığı çalışmada bağdaşıklık ve tutarlılık arasında doğrusal bir ilişki olmadığını tespit etmiştir. Benzer duruma bu çalışmada bilgilendirici metinlerin daha sık olduğu C1 seviyesinde

rastlanılmıştır. Bu da metin merkezli ölçütlerin kullanımının metin türleri ile de ilişkili olduğu yönünde fikir vermektedir. Yine de yapılan çalışmayı bütün olarak değerlendirdiğimizde okuma parçalarında bağdaşıklık ve tutarlılık arasında doğrusal bir artış olduğu ifade edilebilir.

Çalışma kapsamında ele alınan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için oluşturulan okuma metinlerinin bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütleri dikkate alınarak hazırlandığı görülmüştür. Okuma parçalarında başvuru olan bağdaşıklık ve tutarlılık araçları ile metni oluşturan kelime, cümle ve paragraflar arasında sözcüksel ve dil bilgisel ilişkilerle anlam bağları kurulmuş, uygun kullanımların olduğu metinlerde bütünlük sağlanmıştır. Başka bir deyişle kullanılan dil unsurları ile metinlerdeki ifadelerin uyumu gözetilmiştir. Metinlerde kullanılan bağdaşıklık ve tutarlılık araçları ile metinlerin etkisinin artmasına, tekdüzelikten sıyrılmasına ve akıcılık kazanmasına katkı sağlanmıştır.

ÖNERİLER

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarına metin seçimi yapılırken metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık yönünden uygun olması göz önünde bulundurulmalıdır. Yabancı öğrencinin oluşturulan metni tam olarak algılayabilmesi; kelime, cümle, paragraflar arasında bağlantı kurabilmesi için metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık özellikleri dikkate alınarak hazırlanması gerekmektedir.

Dil öğretiminde dil becerileri birbirini tamamlayan bir bütünü oluşturmaktadır. Yararlanılan okuma parçalarının yanında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin özellikle yazma çalışmalarında da bağdaşıklık ve tutarlılığı etkili biçimde kullanabilmeleri için derslerde çeşitli çalışmalara yer verilmelidir. Yabancı öğrenciler için seçilmiş okuma metinleriyle ders işlerken bağdaşıklık ve tutarlılık araçlarının işlevi öğrencilere sezdirilmeli ve diğer becerilere yönelik çalışmalarda öğrencilerin bu araçlara uygun biçimde yer vermesi gözetilmelidir. Ders kitaplarına seçilmiş olan metinler aracılığıyla, hedeflenen beceri ve konulara yönelik metindilbilimsel bağlamda etkinliklerin hazırlanması önemli görülmektedir. Örneğin metinde sıklıkla tekrar eden kelimeler etkinliklerde boş bırakılarak öğrencilerin bu boşluğu metinden hareketle doldurmaları istenilebilir ve metinde tekrar eden bu kelimelerin metindeki rolüne değinilebilir. Bu kelimelerden hareketle Türkçe öğrenenlere birbiriyle bağlantılı yeni cümleler kurdurulabilir. Bu şekilde kelimelerin kalıcı olarak öğretimine de katkıda bulunulur.

Özellikle bağdaşıklık kapsamında; Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin düzeylerine göre öncelikle kelime hafızasında olması gereken kelimeler metinlerde yer almalı ve kelime tekrarı, eş ve yakın anlamlı kelimelerin kullanımı, değiştirim, gönderim gibi araçların uygun kullanımı ile desteklenerek kelime öğretimi aktif bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Bunun yanında metinlerde de yer alan ve en sık kullanılan kelimelerin listesi ünite sonlarında “sözlükçe” adı altında verilebilir.

Metinlerde gönderimde bulunan zamirler, sıfatlar, aitlik eki gibi unsurlar metindilbilimsel bağlamda metne yönelik etkinliklerde altı çizili şekilde gösterilerek bu unsurların metin içinde kimlerle ya da nelerle ilişki kurduğu öğrencilere

sorgulanabilir. Öğrencilerden de benzer şekilde birbiriyle ilişkili unsurların yer aldığı cümleler kurmaları istenilerek yazı çalışmalarında gönderim unsurlarından uygulamalı bir şekilde faydalanmaları sağlanabilir ve bu yöntemle daha etkili, akıcı bir metin oluşturmalarına katkıda bulunulur. Böylece gönderim konusu kuramsal olarak, uzun uzadıya anlatılmadan gönderimin metin içindeki işlevi öğrencilere fark ettirilmiş olur.

Öğrencilerin anlatıma doğallık katmak ve sıradanlıktan uzaklaşmak için cümlelere işlevsel özellik katmalarına yönelik metindilbilimsel etkinliklerden ders içinde ve ders dışında faydalanılabilir. Söz gelimi öğrencilere kurallı cümleler verilerek bu cümleleri uygun biçimde devrik cümle hâline getirmeleri istenilebilir. Metindeki devrik cümleleri incelemeleri sağlanıp yazılarında ve konuşmalarında da devrik cümleler kurmalarına yönelik etkinlikler hazırlanabilir. Böylece Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişilerin devrik cümleler kurarak ifadelerinin etkisini ve inceliğini arttırması sağlanabilir. Metinlerde yer alan bağıntı unsurları belirlenerek bu unsurların yer aldığı veya bunların yerine hangi kelimelerin kullanılabileceğine yönelik konuşma veya yazma etkinliği yaptırılarak bu şekilde bağıntı unsurlarının metindeki işlevi de kavratılmış olur. Ayrıca sürekli aynı öğelerin aynı biçimde her cümlede yazıldığı metin örnekleri öğrencilere sunulurken bu metni tekdüzelikten kurtarmak için nelerin yapılabileceği yönünde fikirler alınarak eksilti ve gönderim yoluyla uygulamalı biçimde metinleri tekdüzelikten kurtarmaları beklenebilir. Bu şekilde eksilti ve gönderimin metinlerde ve yazı çalışmalarındaki rolü de hissettirilir.

Türkçe öğrenecek yabancı bir öğrenci için ders kitabına metin seçimi yaparken bağdaşıklık ve tutarlılığa katkı sağlamak amacıyla özellikle dil bilimsel bağdaşıklık bağlamında her seviyede öğretimi hedeflenen dil bilgisi konularına ait unsurlarla seçilecek metnin bağdaşıklık ve tutarlılık görünümü zenginleştirilmelidir. Bağdaşıklık unsurları olan ek ve sözcük seçimleri ile öğretilecek olan konular uyumlu olmalıdır. Ayrıca seçilen temaya ve işlenen dil bilgisi konularına uygun metinler oluşturulması gerekmektedir. Özellikle A1 ve A2 seviyesi için dil bilgisi öğretiminde geçen eklerin öğretimi amacıyla metin seçimine dikkat edilmesi gerekir. İyelik ekleri, şahıs ekleri ve aitlik ekinin kullanımının pekiştirilmesi metinde kullanılan sözcük seçimi ile sağlanabilir. Seçilen metinlerde (ilk örneklerde) söz

konusu ekler koyu renkle gösterilerek öğrencinin konuyu daha açık bir şekilde hissetmesine katkıda bulunacaktır. Böylece öğrenci, bu ekleri metinde fark edip dil bilgisi kurallarına yönelik bir bakış kazanacaktır. Metinlerde yer alan gönderim araçları metne dayalı dil bilgisi öğretiminde öğrencilerin konuları tekşif usulüyle yani sezdirim yöntemiyle kavramaları için fırsat sunmaktadır. Ayrıca öğretime katkı sunmak için ek ve yazma becerisini destekleyecek tekrar kartı adı verilen nitelikli kartlar tasarlanabilir. Bu kartlarda öğrencinin kullanması istenilen bir ek veya sözcüğü gönderim yapacak şekilde uygulaması beklenebilir. Başka bir uygulamada ise hazırlanan kartlarda bağlayıcı unsurlar verilerek, bu unsurları kullanıp öğrenciden nitelikli cümleler kurması istenilebilir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları için seçilip öğrencilere sunulan metinlerde dil bilgisel bağlar metinde anlam kopukluklarının yaşanmaması için uygun biçimde kullanılmalı ve metnin anlaşılmasına katkı sağlamalıdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında lisansüstü eğitim veren tüm kurumlarda metindilbilim dersi zorunlu ders olarak tüm öğreticilere verilmelidir. Bu ders kapsamında özellikle metin merkezli ölçütlerin belli bir plan dâhinde teorik ve uygulamalı olarak öğretimi öncelenmelidir. Böylece ilerleyen zaman diliminde bir ders kitabının hazırlanmasına katkıda bulunacak muhtemel öğreticilerin bu kazanımlarla ilgili farkındalığı da artmış olacaktır.

Yabancı öğrencilere yönelik hazırlanan ders kitapları için seçilen bazı metinlerde kısaltma yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kısaltmalar yapılırken metinde anlam bakımından bozulmalar yaşanmaması için seçilen bölümleri birleştirirken metin merkezli ölçütler dikkate alınarak bağlantılar kurulmalıdır. Özellikle tutarlılığın sağlanması için kısaltılan metinlerin yapısı bozulmamalı, anlam bütünlüğüne dikkat edilmelidir.

Ders kitapları dışında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla faydalanılan teknolojik ve basılı tüm materyallerde metinsellik ölçütlerinin varlığı önemsenmelidir.

Yapılan çalışmada da görüldüğü gibi metin türlerinin bağdaşıklığı etkilediğine yönelik bazı çıkarımlar yer almaktadır. Bu konunun yeni bir araştırma ile karşılaştırmalı olarak detaylı bir şekilde ele alınmasının üzerinde çok fazla çalışma yapılmayan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bağdaşıklık ve tutarlılık hususunda alana önemli katkılar sunacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda da bir çalışma yapılması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aksan D (1979) *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim 1* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).
- Aksan D (1982) *Dilbilim Seçkisi* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).
- Aksan D (1999) *Anlambilim* (Engin Yayınevi, Ankara).
- Aksan D (2003) *En Eski Türkçenin İzlerinde* (Multilingual Yayınları, İstanbul).
- Alaçam D (2021) Mustafa Kutlu'nun "Beyhude Ömrüm" adlı hikâyesinin metindilbilimsel açıdan çözümlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Karabük.
- Alan Y (1994) *Lisan ve İnsan* (İzmir, TÖV Yayınları).
- Alemin H (2021) Hasan Ali Toptaş'ın "Kuşlar Yasına Gider" romanının metindilbilim açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Karabük.
- Altunkaya F (1987) Cohesion in Turkish: a survey of cohesive devices in prose literature. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Aramak K (2016) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bağdaşıklık araçlarının kullanım düzeyi üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Aydın H (2012) Dilde sıfır birim ve sıfır biçimbirim kullanımı. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 7(2): 169-181.
- Aydın İ, Torusdağ G (2014) Türkçe öğretimi çerçevesinde yazınsal bir metin çözümlene örneği olarak Refik Halit Karay'ın Garip Bir Hediyesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 3(4): 109-134.

- Bae J (2001). Cohesion and coherence in children's written English: immersion and englishonly classes. *Issues in Applied Linguistics, Regents of the University of California* 12 (1): 51- 88.
- Bakan H (2012) Yabancılara Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde bir sadeleştirme denemesi: Sait Faik Abasıyanık, Meserret Oteli. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dilbilim Anabilim Dalı, Ankara.
- Balcı AB (2018) *Metindilbilimin ABC'si* (Say Yayınları, İstanbul).
- Balyemez S (2010) Bağdaşıklık ve Dede Korkut Hikâyelerinde bağdaşıklık görünümler. *Turkish Studies* 5(4): 133-173.
- Balyemez S (2011) Dede Korkut Hikâyelerinin metin dil bilimsel yapısı. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Banguoğlu T (2004) *Türkçenin Grameri* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).
- Bayraktar N (2004) *Dilbilimi* (Nobel Yayınevi, Ankara).
- Beaugrande R, Dressler W (1981) *Introduction to Text linguistics* (Longman, London).
- Beverton SL (1988) Some aspects of cohesion in school texts. Doctoral Dissertation, Council For National Academic Awards, United Kingdom.
- Biçer N (2012) Hunlardan Günümüze Yabancılara Türkçe Öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 1(4): 107-133.
- Bozok G (2019) Ortaokul 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık yönünden incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Hatay.
- Brenker K (1991) *Aspekte der Textlinguistik(Germanistische Linguistik* (Olms, New York).

Caferoğlu A (1984) *Türk Dili Tarihi* (Enderun Kitabevi, İstanbul).

Çernyavskaya VE (2009) *Lingvistika teksta: Polikodovost, İntertekstualnost, İnterdiskursivnost* (Knijny Dom, Moskva).

CEFR (2001) *A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assesment* (Strasbourg, Modern Language Division).

Coşkun E (2005) İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

Çelik Ö (2019) Almanca ve Türkçe masal örnekleri üzerine metindilbilimsel bir inceleme. Yüksek Lisan Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Alman Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul.

Çiftçi M (2006) *Türkçe Öğretiminin Sorunları. Türkçenin Çağdaş Sorunları*, Ed. Gülsevin G ve Boz E (Gazi Kitabevi, Ankara).

Çoban A, Karadüz A (2015) 7. Sınıf öğrencilerin öyküleyici metinlerinin bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütlerine göre değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 19: 67-96.

Demir İ (2020) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için seviyelendirilmiş kurmaca metinlerin metindilbilimsel açıdan incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Kırıkkale.

Demirci K (2014) *Zamirler Dilbilimsel Bir Yaklaşım* (Akçağ Yayınları, Ankara).

Demirgüneş S, Çelik T, İşeri K (2015) Türkçe ders kitaplarında akrabalık kavramları. *Researcher* 3(2): 1-13.

Dilidüzgün Ş (2017) *Metindilbilim ve Türkçe Öğretimi Uygulamalı Bir Yaklaşım* (Anı Yayınları, Ankara).

Doğan FD (2018) Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki Őiirlerin metinsellik ltleri bağlamında çözümlenmesi ve bu Őiirlerin metinselliğine iliŐkin ğretmen görüŐleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Doğan SN (2022) Marzubn-nme tercümesi üzerine kltrdilbilimi incelemesi. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Karabük.

Duman A (2003) Türk soylulara Türkiye Türkçesi ğretiminde metin seçimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi* 13: 151-154.

Dursun O (2019) Aklın yolu iki: natüralizm ya da konvansiyonalizm: Platon'dan Rousseau'ya dilin kökeni ve işlevi üzerine bir soruŐtırma. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 38(4): 14-17.

Ediskun H (1985) *Türk Dil Bilgisi* (Remzi Kitabevi, İstanbul).

Eken NT (2016) EŐdizimlerin saptanmasına ve betimlenmesine yönelik kuram ve yaklaşımlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13(33): 28-47.

Ergin M (1993) *Türk Dil Bilgisi* (Bayrak Yayınları, İstanbul).

Eroğlu S (2015) Metindilbilimsel ltler çerçevesinde mer Seyfettin'in " Nasihat" hikâyesinin yabancılara Türkçe ğretimi için sadeleştirme denemesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Eyi E (2021) Ferdinand de Saussure'n "Genel Dilbilim Dersleri" adlı kitabında dile yaklaşım metotları üzerine bir bakış, *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 4(2): 139-156.

Gencan TN (2001) *Dil Bilgisi* (Ayraç Yayınları, Ankara).

Genç Ő (2019) Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki okuma etkinliklerinin okuma eğitimi yeterliği bağlamında metindilbilimsel analizi. Yüksek Lisans Tezi,

İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.

Gökoğlu Y (2021) Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında isim-fiil eklerinin öğretimi üzerine bir inceleme. *International Journal of Languages Education and Teaching* 9(4): 250-262.

Göktürk A (1980) *Okuma Uğraşı* (Çağdaş Yayınları, İstanbul).

Gün M, Şimşek R (2020) Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sosyo-kültürel yansımalar. *Turkish Journal of Primary Education* 5(1): 46-58.

Günay D (2017) *Metin Bilgisi* (Papatya Yayıncılık Eğitim, İstanbul).

Güneş F (2013) Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 1(1): 1-12.

Gürgün H (2018) Göktürk yazısıyla oluşturulmuş Uygur Kağanlığı Yazıtlarının metindilbilimsel incelemesi. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Van.

Gürkan S (2019) İstanbul yabancılar için Türkçe a1 ve a2 düzeyi ders kitaplarındaki sosyo-kültürel unsurların metinsellik ölçütleri bağlamında değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Samsun.

Güven ANE (2019) Üniversitelerin dil öğretim merkezlerinde Türkçe öğrenen yabancıların yazılı anlatımlarının bağdaşıklık ve tutarlılık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Konya.

Halliday M, Hasan R (1976) *Cohesion in English* (Newyork, Longman).

Hartman P (1964) Text, texte, klassen von texten. in: *Zeitschrift Für Literatur Kunst, Philosophie* 1: 15-25.

Hatipoğlu V (1972) *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü* (TDK Yayınları, Ankara).

- Harweg R (1979) *Pronomina und Textkonstitution* (Fink, München).
- He Z (2020) Cohesion in academic writing: a comparison of essays in English written by L1 and L2 university students. *Theory and Practice in Language Studies* 10(7): 761-770.
- Hengirmen M (1999) *Dil Bilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü* (Engin Yayınevi, Ankara).
- Hirik S (2017a) Öbek yapılarında yönetim. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10(1): 389-416.
- Hirik S (2017b) İstemsel eşdizimlilik ve kiplik ilişkisi: tahmin kiplikleri örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 6(2): 719-733.
- Hirik S (2020) Türkçede bağdaşıklık ve bağdaşıklık unsurları: Kürk Mantolu Madonna incelemesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 10(1): 221-238.
- İmer K, Kocaman A, Özsoy AS (2019) *Dilbilim Sözlüğü* (Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul).
- İpek ME (2018) Yabancılara Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Mustafa Kutlu'nun Ya Tahammül Ya Sefer isimli hikâyesinin sadeleştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- İşcan A (2011) Türkçenin yabancı dil olarak önemi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi* 2(4): 29-36.
- İşimtekin S, Torusdağ G (2018) *Furuğ Ferruhzad Öyküleri Üzerine Metindilbilimsel Çözümleme* (Demavend Yayınları, İstanbul).
- Jin W (1998) Cohesion and the academic writing of chinese els students at the graduate level. Unpublished Doctorate Thesis, Northern Illionis University, ABD.

- Kara M, Kutlu A (2016) Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yazılı anlatım metinlerindeki bağdaşıklık görünümleri. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 5(15): 47-62.
- Karadeniz A (2015) Metindilbilim temelli metin çözümlemesinde bağdaşıklık araçlarını kullanma ve tutarlı metin oluşturma becerilerine etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 11: 1-17.
- Karagöz EG (2019) Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin kur geçiş sınav metinlerindeki bağdaşıklık ögeler. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Karahan L (2010) *Türkçede Söz Dizimi* (Akçağ Yayınları, Ankara).
- Karatay H (2010) Bağdaşıklık araçlarını kullanma düzeyi ile tutarlı metin yazma arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7(13): 373-385.
- Keçik İ, Uzun-Subaşı L (2003) *Sözlü ve Yazılı Anlatım Üzerine, Türkçe Yazılı ve Sözlü Anlatım* (Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir).
- Keklik S, Yılmaz Ö (2013) 11. sınıf öğrencilerine ait öyküleyici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık açısından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6(4): 139-157.
- Kerimoğlu C (2021) Chomsky'nin problemi: dilin evrimi. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi* 6(2): 598-614.
- Kıran Z, Kıran AE (2007) *Yazınsal Okuma Süreçleri* (Seçkin Yayıncılık, Ankara).
- Korkmaz Z (2003) *Grammer Terimleri Sözlüğü* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).
- Korkmaz Z (2009) *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).
- Kurnaz Ö (2018) Berna Çetin Akgün'ün gezi yazılarının metin dilbilimsel çözümlemesi ve yabancılara Türkçe öğretiminde okuma materyali olarak

- kullanıma uygunluğunun incelenmesi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi* 1(2): 47-69.
- Lüle ME (2011) 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik ölçütlerine uygunlukları. *Dil Dergisi* (153): 7-23.
- Mantı Mİ (2017) Türkçe öğrenen mısırlı öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında bağdaşıklık (Kahire örneği). Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Bolu.
- Martinet A (1998) *İşlevsel Genel Dilbilim* (Multilingual Yayınları, İstanbul).
- Mısırlı G (2018) Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı metinlerinde bağdaşıklık bağıntısı görünümleri: bir durum çalışması örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dilbilim Anabilim Dalı, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Bilim Dalı, Ankara.
- Miles MB, Huberman AM (1994) *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook* (Thousand Oaks, Sage).
- Onan B (2003) Dîvânü Lugâti't-Türk'ün dil öğretim yöntemleri ve dünya filolojisine katkıları bakımından bir değerlendirmesi. *TÜBAR* 13: 425-445.
- Onan B (2012) *Dil eğitiminin temel kavramları* (Nobel yayınevi, Ankara).
- Onursal İ (2003) *Türkçe Metinlerde Bağdaşıklık ve Tutarlılık. Günümüz Dilbilim Çalışmaları* (Multilingual Yayınları, İstanbul).
- Ozil Ş, Şenöz C (1996) Türkçede “bu,” “şu” kelimeleri, *10. Dilbilim Kurultayı Bildirileri*. İzmir, Mayıs 27-39.
- Ögeyik M (2008) *Metinlerarasılık ve Yazın Eğitimi* (Anı Yayıncılık, Ankara).
- Özcan B (2004) Metindilbilimi, metindilbilimsel bağdaşıklık ve Haldun Taner'in “On İkiye Bir Var” adlı öyküsünde metindilbilimsel bağdaşıklık görünümleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13(1): 167-182.

- Özkan KN, Nurlu M (2020) Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde bağlam temelli kelime öğretim yöntemi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 56: 385-410.
- Özünü Ü (1987) “Dilbilimi ve Edebiyat Konusu Olarak Yinelemeler” *Dilbilimin Dünü Bugünü Yarını 1. Dilbilim Sempozyumu*. Ankara, Haziran 44.
- Özyıldırım I (1999) Türk Yasa Dili. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 16: 1.
- Quintien IO (1989) *Les Belles Letteres Coll* (Bude Serie Latine, Paris).
- Ramadan SMS (2003) Cohesion in written works of the twelfth grade students of literary and scientific streams at state secondary schools in Jordan. Unpublished Doctorate Thesis, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Robins RH (1979) *A Short History of Linguistics* (Longman, London).
- Rüzgar N, Akdemir A (2017) Retorik söylemin içerik kalitesi ve etkileme amacına yönelik algının akademisyenler düzeyinde araştırılması. *Journal Of Business Research Turk* 9(2): 258-282.
- Saussure F (1998) *Genel Dilbilim Dersleri*, çev. Berke Vardar. (Multilingual Yayınları, İstanbul).
- Scinto LFM (1983) *Functional Connectivity and the Communicative Structure of Texts, Micro and Macro Connexity of Texts*, János Petöfi, Emel Sözer (Helmut Buske, Hamburg).
- Sebzecioğlu T, Ekdi S (2016) Orhon Türkçesinde temel söz sırasının evrimine kanıt bir geçiş dönemi yapısı: adılsıl devriklik. *International Journal of Social Sciencen* 47: 345.
- Şimşek R (1987) *Örneklerle Türkçe Sözdizimi* (Ankara, Kuzey Gazetecilik Matbaacılık).
- Şimşek R, Erdem İ (2021) Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisi ve kazanım ilişkisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 22: 267-279.

- Şimşek R, Aktaş T (2020) Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının ünite değerlendirme ölçütleri bağlamında analizi. *Cumhuriyet International Journal of Education* 9(3) 708-728.
- Tavşancıl E, Aslan AE (2001) *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri* (Epsilon Yayıncılık, İstanbul).
- TDK (2011) *Türkçe Sözlük* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).
- Toklu MO (2013) *Dilbilime Giriş* (Akçağ Yayınları, Ankara).
- Torusdağ A, Aydın İ (2020) *Metindilbilim ve Örnek Metin Çözümlemeleri* (Pegem Akademi, Ankara).
- Tuğrul F (2021) Yabancılara Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Refik Halit Karay'ın "Şeftali Bahçeleri" adlı hikâyesinin A1-A2 düzeyine göre sadeleştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, 7 Aralık Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kilis.
- Türkmen P (2020) Daniil Harms'ın 'Kocakarı' adlı öyküsünün metindilbilimsel incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Slav Dilleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, Rus Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul.
- Türkyılmaz F (1999) *Tasarlama Kiplerinin İşlevleri* (TDK Yayınları, Ankara).
- Uygur M (2003) *Kültür Kuramı* (Yapı Kredi Yayınları, İstanbul).
- Uzun LS (1995) *Orhon Yazıtlarının Metindilbilimsel Yapısı* (SimurgYayınları, Ankara).
- Uzun M (2016) Nazan Bekiroğlu'nun "Nar Ağacı" adlı romanında bağdaşıklık ve bağdaşıklık ekseninde bir söz varlığı çözümlemesi. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Trabzon.

- Uzun SL (2006) Öğrencilerin yazılı anlatım sürecindeki metinleştirme sorunları içinde. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri*. Ankara, Ekim 693-701.
- Üstünova K (1999) Eksilti ya da sıfır tekrar. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1(1): 93-105.
- Üstünova K (2003) Eksik tekrar. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5(5): 170.
- Üstünova K (2004) Dilek Kiplerinde Zaman Kavramı. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* 635: 678-686.
- Van D, Teun A, Walter K (1983) *Strategies Of Discourse Comprehension* (Academic, New York).
- Vardar B (2001) *Dilbilim Yazıları* (Multilingual Yayınları, İstanbul).
- Vardar B (2002) *Anlam Bilim* (Multilingual Yayınları, İstanbul).
- Vargina NS (2003) *Teoriya Texta* (Moskva, Logos).
- Yıldırım A, Şimşek H (2008) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Seçkin Yayıncılık, Ankara).
- Yıldırım S (2016) B1 düzeyinde Türkçe öğrenen yabancıların yazılı anlatımlarının bağdaşıklık düzeyleri (Gazi TÖMER örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Yılmaz E (2010) *Uygulamalı Metin Bilgisi* (Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara).
- Yılmaz E (2021) *Uygulamalı Metin Bilgisi* (Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara).
- Zeyrek D (2009) *Söylem ve Toplum* (ODTÜ Yayıncılık, Ankara).
- <https://sozluk.gov.tr/> (4 Nisan 2021).

EKLER

YENİ HİTİT YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTABI A1 DÜZEYİ OKUMA METİNLERİ

SEVİYE	METİN ADI	SAYFA NUMARASI	METNİN ÇALIŞMADAKİ GÖRÜNÜMÜ
A1	Manavda	20	Metin 1
A1	Günaydın İstanbul	28	Metin 2
A1	Hobiler!	30	Metin 3
A1	Cumartesi Planı	34	Metin 4
A1	Aile Fotoğrafı	36	Metin 5
A1	Arkadaşım Emre	39	Metin 6
A1	Diyaloglar	41	Metin 7
A1	Köyde ve Şehirde Hayat	42	Metin 8
A1	Başkentler	44	Metin 9
A1	İstanbul	46	Metin 10
A1	Başlıksız Metin	54	Metin 11
A1	Geçmişten Günümüze	55	Metin 12
A1	Ben Çocukken	56	Metin 13
A1	Çınar Restoran	64	Metin 14
A1	Nasıl Alışveriş Yapıyoruz?	67	Metin 15
A1	Mutfak Kültürleri ve Sağlığımız	68	Metin 16
A1	Türkiye’de İlk Günlerim	72	Metin 17
A1	Faturalar ve Kimlikler	74	Metin 18
A1	Başlıksız Metin	76	Metin 19
A1	Paketiniz Var	80	Metin 20
A1	Televizyonum Bozuk	80	Metin 21
A1	Kurumlar	83	Metin 22

YENİ HİTİT YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTABI A2 DÜZEYİ OKUMA METİNLERİ

SEVİYE	METİN ADI	SAYFA NUMARASI	METİNİN ÇALIŞMADAKİ GÖRÜNÜMÜ
A2	Büyük Ödül	84	Metin 1
A2	Kim Ne Yapacak	86	Metin 2
A2	20. Yüzyılın Ortalarından 2000’li Yıllara Ait Tahminler	90	Metin 3
A2	İdoller, Hevesler	94	Metin 4
A2	Evvel Zaman İçinde	96	Metin 5
A2	Nergis	97	Metin 6
A2	Ah Tamara!	99	Metin 7
A2	Dedikodu İçin En Uygun Zaman	102	Metin 8
A2	İster İnan İster İnanma	103	Metin 9
A2	Kapadokya	104	Metin 10
A2	Ankara Üniversitesi Tiyatro Festivali Başlıyor!	106	Metin 11
A2	Erkek Dadılar	113	Metin 12
A2	Başlıksız Metin	113	Metin 13
A2	Eskiden Nasıldı	116	Metin 14
A2	İnternet Çağı	144	Metin 15
A2	70’li Yıllardan Küçük Detaylar	119	Metin 16
A2	Tatil Dönüşü Sendromu	122	Metin 17
A2	Seyahat, Yollar ve Haritalara Dair Bir Röportaj	124	Metin 18
A2	Stressiz Bir Tatil	127	Metin 19
A2	Gemi Seyahati	128	Metin 20
A2	Rezervasyonunuz Tamam	131	Metin 21
A2	Sağlıklı Olmak	132	Metin 22
A2	Basit ama Etkili Doğal Maskeler	134	Metin 23

A2	Restoran Hileleri	135	Metin 24
A2	Mutlu Hayat Uzundur	136	Metin 25
A2	Ruhumuza Sağlık	138	Metin 26
A2	Kendimi İyi Hissetmiyorum	140	Metin 27
A2	Geçmiş Olsun	142	Metin 28
A2	Tam Haberlik Bunlar	146	Metin 29
A2	Kimler Akıllı Telefon Kullanıyor?	148	Metin 30
A2	Televizyon Çocukları Nasıl Etkiliyor?	150	Metin 31
A2	Başlıksız Metin	152	Metin 32

YENİ HİTİT YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTABI B1 DÜZEYİ OKUMA METİNLERİ

SEVİYE	METİN ADI	SAYFA NUMARASI	METİNİN ÇALIŞMADAKİ GÖRÜNÜMÜ
B1	Gençler İşsizlikten, Patronlar “İşsiz”likten	7	Metin 1
B1	Pazartesi Sendromu	10	Metin 2
B1	Çalışmak Olmak Başka İşkolik Olmak Başka	12	Metin 3
B1	Rahmi Koç’tan Konferans	14	Metin 4
B1	Rüya Meslekler Gerçekten Rüya mı?	16	Metin 5
B1	Sağlık ve Spor	19	Metin 6
B1	İlk Sporlar	22	Metin 7
B1	Sporun Altın Çocukları	24	Metin 8
B1	Şampiyonluk Maçı	26	Metin 9
B1	Kadın Fanatikler	28	Metin 10
B1	Fanatizmin Sınırı Yok	29	Metin 11
B1	Hayallerimiz	30	Metin 12
B1	Bir Kartal Masalı	33	Metin 13
B1	Hayatımda “Keşke” Yok	34	Metin 14
B1	Sizinle Niye Geldim Ki...	36	Metin 15
B1	Hayal Dünyası	37	Metin 16
B1	Sınırları Zorlamak	39	Metin 17
B1	Dünden Bugüne Moda	43	Metin 18
B1	Anadolu’da Giyim	45	Metin 19
B1	İndirim	46	Metin 20
B1	Marka Çılgınlığı	49	Metin 21
B1	Stil Sahibi Olmak	52	Metin 22

B1	Burcuna Göre Giyim	53	Metin 23
B1	Öğrenmeyi Öğrenmek	55	Metin 24
B1	Bir Okul Anısı	57	Metin 25
B1	Öğrenmenin Yaşı Yok	58	Metin 26
B1	Erzurum'dan Harvard'a	61	Metin 27
B1	Kendinizi Nasıl Geliştirebilirsiniz?	62	Metin 28
B1	Hayatım Örgü	64	Metin 29

YENİ HİTİT YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTABI B2 DÜZEYİ OKUMA METİNLERİ

SEVİYE	METİN ADI	SAYFA NUMARASI	METİNİN ÇALIŞMADAKİ GÖRÜNÜMÜ
B2	Okumanın E-Hali	8	Metin 1
B2	Üçüncü Şahsın Şiiri	11	Metin 2
B2	Şimdiki Çocuklar Harika	12	Metin 3
B2	Beyaz Gemi	14	Metin 4
B2	Japonya'nın Şiir Geleneği: Haiku	16	Metin 5
B2	Gençlik Böyledir İşte	18	Metin 6
B2	Gencim, Çabuk Silerim	21	Metin 7
B2	Aşk Aşk Aşk Balık Aşkı	22	Metin 8
B2	Büyüme mi? Yaşlanmak mı?	26	Metin 9
B2	İhtiyar Delikanlı	28	Metin 10
B2	Korkudan Fobiye	32	Metin 11
B2	Aşk mı? Tutku mu?	34	Metin 12
B2	Başlıksız Metin	40	Metin 13
B2	Yemek İsimleri Üzerine	44	Metin 14
B2	İskoçya Denince Akla...	52	Metin 15
B2	Ah Bir Zengin Olsam	57	Metin 16
B2	Lüksün Sınırı Yok	58	Metin 17
B2	Zengin Olmanın 15 Püf Noktası	60	Metin 18
B2	Parayla Mutluluk Olur mu?	62	Metin 19
B2	İkinci Dilim Türkçe	68	Metin 20
B2	Bedenin Söyledikleri	72	Metin 21
B2	Yazalım mı? Konuşalım mı?	74	Metin 22

YENİ HİTİT YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTABI C1 DÜZEYİ OKUMA METİNLERİ

SEVİYE	METİN ADI	SAYFA NUMARASI	METİNİN ÇALIŞMADAKİ GÖRÜNÜMÜ
C1	Mizahın Gücü	80	Metin 1
C1	Yabancı Diller	84	Metin 2
C1	Sesiz ve Derinden	86	Metin 3
C1	En Miskin, En Komik Kedi	89	Metin 4
C1	Müziğin Matematiği	91	Metin 5
C1	Müzikle Tedavi	96	Metin 6
C1	Notalarda İsyan	98	Metin 7
C1	Eski Türk Evlerinin Mimarisi	104	Metin 8
C1	Trevi ya da Türkçedeki Adıyla Aşk Çeşmesi	108	Metin 9
C1	Assos	110	Metin 10
C1	Mimaride Çevreci Tasarımlar	112	Metin 11
C1	Televizyona Bağlı Hayatlar	116	Metin 12
C1	İssız Bir Adaya Düşseniz	118	Metin 13
C1	Hayata Kısa Bir Mola	121	Metin 14
C1	Televizyonda Yarış Var	124	Metin 15
C1	Kadın ve Erkek Beyni Farklı mı?	129	Metin 16
C1	Zekâ Bir İşe Yarar mı?	132	Metin 17
C1	Çare Sizensiz	134	Metin 18
C1	Beyin Hakkında Gerçekler	137	Metin 19
C1	Paralel Evrenler	140	Metin 20
C1	Uzaya Gitmeden Önce Bilmeniz Gerekenler	144	Metin 21
C1	Astrolojinin Doğuşu	148	Metin 22